

Eesti Teaduste Akadeemia
Eesti Keele Instituut
2025

EESTI MURRETE SÕNARAAMAT

VIII köide

38. vihik

roigama–rüüp

Toimetanud
Mari-Liis Kalvik
Mari Kendla
Hanna Pook

Raamatu väljaandmist on toetanud
Eesti Kultuurkapital

ISBN 978-9916-768-18-1

roigama `roigama Urv; `roigma San Har ruigama *Ťsiga* `roigass sulun, mis tä muud ku süüvä\_`taht Urv; kos tsiapoís om, *ťsia*² jo `roigva<sup>2</sup>, `tahtava `mõtsa; *ťsiga roig*, ku süüvä² taht Har

roigas¹ roigas (-oe-) g `roika (-oe-) eP Hls; `roigas g `roika R; roigass Krk Puh Ote Rõu, roegass Trv Nõo TMr Vas, g `roika

1. kepp, latt; (jämedam) kaigas olid `teibäd, `lüödi `püsti, nie, migä vahele `pandi, olid `roikad (aia tegemisest) Kuu; `ennevanast `pekseti `roikaga, `eiga siis `pussikuiega `torgitu VNg; `vitsudega `siuti `kinni `roikad Jõh; tapu vined `roeka `ümber, vine `otsas umalad Khk; tõrva tünnid pannakse roegaste `otsa Mus; kuhja roigas ning toed küljes, kui muidu\_s seisa Kaa; sarika `kohtas oli roigas, `sõnna vahele `pandi latid Jaa; Roegasteks otsiti käe `randme jämmused noored kased, kuused, männid Põi; kala tari oo roigastest Muh; katuse `roekad `oidvad `õlgi `kinni Rei; vana mädamand puu roegas Rid; vil'la türk, mõnel on `roikad all Mär; roegaste `peäle pannasse `kuprad `kuibma Vig; katuse `roikad, mis katuse `õlgi `kinni `oidvad Tõs; vanast ol'lid ajal mulgud, kus `roekad ja latid ette käesid Vän; ma võtan ühe `roeka lapse kiigu vibu jauks Hää; aava roegas on kõba, piab kaua `vastu Nis; need ikki `teivad, mis `püsti lüiakse, `roikad pannakse teevaste vahele Juu; suvel `tehti roigastest püstküök HJn; oksaaed `tehti nii, et kuuse varvad said `puhtaks kloasitud ja roigaste vahele `pandud Amb; `viskas `koeri roigastega JMd; `teivad suavad `lüödud `risti kahele `puole maha ja `roikad `piale JJn; `vuata, ehk suad `miski `roikaid pliidi `alla VJg; tõmbas aia siest ühe `roika Iis; mõnel õli `roikid pal'lu, pani aanale neli roigast `alla, siis vili ei vajond mua `piale Trm; `roikad - - `tuudi metsäss suured paksud, lõhuti `mitmess, neiss `testi `aida Kod; roigas on lõhutud või ümmargune, nigu `juhtub Ksi; Aia `roikid `tehti sedasi, et jämedamad ümarikud puud `aeti kirvestega lõhki, kahes ja nel'las kah, kudas puu on SJn; mõtsan om pal'lu `roikid Hls; ma rabasi maast `roika ja anni tal kuradil üte matsu Krk; anna penile `roikaga Puh; tuleb kodu, roegass sällän, tõi `ulka maad Nõo; `Viska no\_kaís roigast üle lumbi, muidu `hämmät jala² är² Rõu

2. roju, reo kõhn eläje roegass Trv; üits vana roigass, ei nüssä ääp kedägi Krk; kuradi roigass `jalgu ijn (kassist) Ote

roigas² → röigas¹

roigas|aed püstandaed, hirsaaed `roigasaíd, `roikad `pandi `jälle nii puol `viltu siis `sinne `teivaste vahele Kuu; vanast olid enamani kõik roigasajad Amb; `tehti roigasaed `sinna `ümber, siis ei pääst `keski luam kallale Kad; roigasaíd `testi `untide `vassa, unt ei sua siält üle karata Kod Vrd roiaed, roikaaed

roigas|kõök roegasküük püstküök – Hää

roiguma `roiguma ruigama siga `roigub Khk

roik¹ roik Võn, g roigu Krk; roek g `roeka Kõp, `roeku Saa roigas meil `tehti kaifjakopel ikki kolme ja nel'la `roekuga, `roekud `panti kahe teiba vahel, kaks teibast `löödi `püsti kõruti Saa || (vanainimesest) üits vana roik üt'el sedäsi Krk

roik² roik g roigi Kää Phl mingi aja tagant korduv suurem laine roik, tema on suurem `teistest, `rohkem oma `alla matab Phl

roika|aed roigasaed `roikaaed oli - - `püstised ja `viltu puud `teivaste vahel, `vitsadega `siuti `kinni VNg; `ennevanul inimistel õli kadakane `teiväs, `aabane `roigas ja `kuuskine vits, sie õli `roikaaed, käis mehepõlv Lüg; Kui oli `tarvis `lammastelle ehk sigadelle iast tihedat `aeda ette teha, siis `tehtigi enamiste `roikaaed IisR; `roikaaed, puud on lämmukille HJn; `roikaaed, `teibäd ja `roikad Kod Vrd roikaaed

roikaed

roik|aed = roikaaed *roikaed*, *kaks teivast`püsti, vitsaga`kinni, siis`sinna vahele pannasse`roikad* Iis

roika|karva kahvatu, hall *`roika`karva nägu oli a'l vöi värvita, põld punane* Lai

roikane *`roika|ne* TMr Kam, g *-se* Lüg Jõh Vai Kad roigastest *siin enämb`roikast`aida ei`ole* Lüg; *`Roikane aid, sie õli lõhutud ja muist`lõhkumata`roikadest* Jõh; *kes oli nel'ja`roikane, kes oli kolme`roikane, iga talumehel karjamaa`ümber oli aed* Kad

roil *roil* Phl; *röil* g *röili* Ris (teat puri) *roil, kige välimene* Phl

roim *roim* latakas vms *`Ninda kui ma livestockasin,`ninda õlin selite maas nagu roim* Jõh

roimak *roima|k* g *-kse* mutukas, putukas *roni ku üits roimak; roimak - - õige til'luk luum* Krk

roimakas *`roimakas* hiiglasuur *`roimakas obone, et ei`jaksa`luoka`pääle`panna* Lüg

roimama¹ *`roimama* lööma *`roiman sinu* Kuu **Vrd** *roimima*¹

roimama² *`roimama* roinama – Trm **Vrd** *roimima*²

roimastama *roimastama* Jäm Ris Kos; *roemassama* Kod rammestuma; rammestama *roimastand`moega, silmad`rasked unega* Jäm; *suure`tüüga olen ära roimastan* Ris; *roemassab ku`irmus minuda* Kod

roimetu *roimetu* g *-ma* Pil; *roemetu* Hel roidunud, jõuetu *kõik kohad on roimetumad ja`roidond* Pil; *vana roinu om kah nii roemetuse jäänu* Hel

roimima¹ *`roimima* Kuu VNg Lüg(-maie) Jõh lööma, peksma, taguma *`Roimisin vigastimega nogulasi maha* Kuu; *`roimisin puid`raiu* VNg; *`roimib`puuga ehk`vitsudega* Lüg; *Ein on`ninda kõva, et`annab kõhe* [vikatiga] *`roimida* Jõh **Vrd** *roimama*¹

roimima² *`roimima*, (sa) *roimid* roinama *mis sa roimid üöd läbi; roimivad pikki küla* JõeK **Vrd** *roimama*²

roimukes poolunes *ega ma magand, ma niisama roimukes olin* Lai

roimõkõnõ *roimõkõ|nõ* g *-sõ* miski pisikene *`väega`tsil'lo latsõkõnõ kui roimõkõnõ; kaasnin lehmäkene ku roimõkõnõ* Se

roinakas *roinakas* ringi kolaja, hulkur *paha luom`roinab jälle paha`peale, on üks roinakas* JõeK

roinama *`roinama* Khk Käi Kul Mär Vig Aud, da-inf *roinata* Kse Han Var Hää JõeK JMd Kad, *roenata* Tõs Khn, *`roinada* Kaa Emm; *`roiname* Krk, da-inf *roinate* Hel

1. *roomama*, vaevaliselt liikuma *neljatõllali maas,`roinab`pääle* (joodikust) Emm; *nilvaussid`roinavad* Käi; *loom\_o muda maa peal,`kõia ei saa, siis ta`roinab* Kse; *Uks oli naa madal ja`piške, et tuli ühna roinates`sisse`minna* Han; *Lakku`täüde mehed ond aa`iärsi kaudu`roinajad* Khn; *tä`roinas ikke`siia - - ei jõua enam`kõia* Aud; *Laps - - akkab juba`roinama; Kärnkonn, tema ei`karga, tema`roinab* Hää; *vana inimene lähäb roinates* JõeK; *`purjus mehed`roinavad kápukile* JMd; *`roinab sügava lume sies* Kad **Vrd** *roinama*¹

2. *hulkuma, kolama loomad`roinavad`möda`aedu, kippuvad`vil'la; mis sa sedasi`roinad ühüst`teisi* Mär; *Siga roinab ringi, ei anna rahu* Vig; *`Roinab mööda`metsi, aab mets`loomi takka* Han; *poiss`roinab laupäeva`õhtu minna`jälle* JõeK; *koer paigal ei kurda,`roinass`pääle* Krk || *otsima, sobrama juba`roinab jälle, juba otsib* JõeK

3. *ronima* *Poisid`roinasid karsast kaudu katusele* Kaa; *Ma roinasi kouda katusearja korstnani* Han; *läheb`roinama puu`otsa, lõhub`riided ää* Tõs; *Suur mies juba, ikka`roinab viel`süle* Khn

Vrd *roinima*

roine *roine* g *`roine* roinaja, ringi kolaja, hulkur *küll_o rüüste, küll_o roine* Muh

roinima `roinima, (ta) roinib Kuu/`r-/ SaLä Kaa Krj Jaa Muh

1. roomama, vaevaliselt liikuma roinib edasi, vähehaaval, süva lumi on Jäm; oli mõned päävad maas -- akkas `peele `jälle `roinima Khk; ussid on `roomajad, nee `roinivad maadkaudu edasi Krj; üks `roinija loom (maost) Jaa

2. hulkuma, kolama Mes sa `roinid siin süda`üöse `ringi Kuu; ei tee midad -- üks `roinija [on] Jäm; küll see roinib kõik kohjad läbi Muh

3. ronima ää `roinig üles mette, kukud maha Khk; undi üheksmas poeg `roinis elaja `sel'ga, teine uüt lähäb ikka kõri kallale Mus; Poiss roinis üles poopuu latva nonnipesa juure Kaa; laps roinib laua `peale Jaa

Vrd roinama

roinus roinus g -e Khk Kaa

1. roju, niru olevus lahja loom, mis pole `kuskilt päralt mette, va roinus Khk; Vana kiri kass oo seike roinus Kaa

2. roinaja, ringi kolaja; laiskleja See va roinus, see_p seisa kohegil; va roinus -- see laisa `kohta keib Khk

roisak roisa|k g -ku San Kan Urv(-gu) Vas lohakas, ropp inimene roisak, panõ? sa ka midägi muud `sälgä Kan; roisak om -- ei puhastõ innest Urv; mine ijst, vana roisak söim Vas

roisakohe roisakohe ropult – Se

roisatõh ropult, sündsusetult käävä roisatõh Se

roisk roisk Lai Vön San, g roisu VNg/`r-/ Kse Var Hää Saa JMd Koe Plt Pst Hls Krk V(roiso Plv Se), roesu Trv Nõo Kam, roeso Khn Juu Kod

1. prügi, praht; puru, kübe `ruokisimma [kaladelt] siis nied `suomused ja keik niisugused `roisud ära VNg; ei ole sij midagi vana `roisku Hää; roisust ei saa läbi änam, tuleb ära koristada Saa; roisk läks `silma ja `välja änam ei tulegi JMd; minu `silmä tä näeb küll `roisko, aga õma `silmä `pal'ki ei näe pilt Kod; üks roisk läks `sil'ma Lai; koriste sij roisk ära säält Pst; mõts kik'k `rämpsu ja `roisku täüs Hls; egät ütte `roisku siin om, `õlgi ja `rämpsu, puid ja `koikit Krk; ma\_le muele risuss ja roesuss ijn pilt Nõo; näid `roiskõ ol'l tuukõrd kõik' kotussõ? täüs Plv || roots võtad marjad ära, roisk jääb järele Var

2. söim raisk, reo oo üks va inimese roisk Kse; oh sa roisk, `sõimab teist, kui vihal on Khn; igavene vana roisk, selle loomaga ei teha kedagi, tuleb ära ävita Saa; mis `neisse `roiskese `täempä tükkim om Trv; kuradi roisk, käi `vällä lävest; mes `seantse vana inimese roisuge tetäss Krk; neid `roiske kasvap egan paegan (nälgheintest) Kam; ossa roisk, ku läits `kaitski Krl; vana hobõsõ roisk um õmõ, viisi_i `sõita ei vitä? Rõu; mis sa `roisku kõnõlõt, ta no `kullõss kellegi `kiildo Plv; Oh sa? igäväne `pääga roisk Vas; Tä õks ol'l, roisk, `purjo jäänü? Se

3. (võrdlustes roidunust, kurnatust vms) magas kui roisk moas, on laisk Juu; tuli tüölt teine, on nagu roisk siin muas magamas JMd; nii kui [lapse] älli panin, nõnnagu roisk `lanksi Kod; on nii kui roisk `otsas kohe Plt; ma ole kui `rondsenu roisk, ei jõvva `jalga tõse ette `tõsta Kam; obõnõ aet nii kõhnass nigu vana roisk Har

Vrd roist

roiskama `roiskama Sim; `roiskamma, da-inf roisada? Urv lõrtsima, rikkuma rukkimaad sai kevade [pärast sõnnikupanekut] `arva `küntud, et `roiskama ei akand Sim; Küll\_ta viij ilman `roiskass naid `rõiviid, jäl_muuga_kokku aet Urv

roist roist Mär PJg Jõek VMr, g roistu Var Juu Jür Kad Iis Hel, `roistu Kuu Hlj Lüg Jõh, roestu Tõs Juu Trm; n, g `roist|u VNg, -o Vai

roistama

1. prügi, praht; puru, kübe *Ei`tiie, migä roist mend`silmasse, kohe`hierub`silämuna* Kuu; *noor tüdruk on kui roist`piima pääl* (terava tähelepanu all) Hlj; *Roist - - igas`nurgas* Jõh; *koera`silmad on ka`roistosi täis kova`tuulega* Vai; *sohke`mustus oo, vana roist* Tõs; *voõsin tal roistu silmast`väl`la* Jür; *roist läks`silma, silm juakseb vett* Kad; *taren om`roistu* Hel || roots *roistudega ühes võtad`sõõstrad, muidu lähvad kaäti* Var

2. sõim reo, raibe *sina oled kohe sie`roistu,`miska`toisi võib tagu* VNg; *Oh sa igavene`luoma roist, mis pahandust nüüd tegi* Jõh; *oh sa igävene roist* Tõs; *oh sa va roist* Trm

3. (võrdlustes roidunust, kurnatust vms) *magab* [raskelt] *ninda kui üks roist* Kuu; *maga kui`roisto* Vai; *viskab`eese`õhta maha kui va roist* Mär; *magab kui va roist, tõuse ülese mette* Tõs; *nii`aige muas, vagane kui roist, et ta kusagilt enam ei liiguta* Juu

Vrd roisk

roistama `roistama soojenema kui vesi alles sedasi soojaks akkab minema - - et on vähä`roistand Juu

roistuma `roistuma Jõh Kad

1. roiskuma `Roistuda`võivad liha, kala, piim Jõh

2. oimetuks muutuma *laps on päris`roistund* [haigusega] Kad

roisune *roisu|ne* g -se Hls; *roisu|nõ* g -dsõ Rõu prahine, rämpsunne *sij kotus om`siande roisune; läve edine om roisune* Hls; *roisunõ tarõ?* Rõu

***roisutama** *roisuteme* Krk; *roesutama* Nõo

1. määrima põll ärä *roisudet, puha must; sa olt oma kõrdi är roisuten puha* Krk

2. vaevama, piinama *Mes sä temäst roesutad, paremb anna tälle süvvä* Nõo

roit *roit* g *roedu* hulkuja; *hulkumine mes sa vana roit`tallad; eks tä õle roedu piäl* Kod

roitama → roitma

roitima `roitima, (ma) *roidin* JõeK, `roidin Kuu

1. roitma, kolama *Paha kass ja kuer`roitivad kaik kohad läbi; Midäs tämä nüid pidäs`roitima kogu`onsa üö* Kuu; *roidib`ringi, ulgub* JõeK

2. varastama; saaki otsima *Paadi`laudu ei mend`keski`sääliline mies`roitima; Muudku`lähte aga`lauale`süüä`roitima* (kassist) Kuu

roitma `roitma, (ma) *roida(n)* Saa Hls Hel V, *roeda(n)* Kod Pal Trv TLä Kam Rõn; *roit|me* Hls Krk, -mõ San, (ma) *roida*; *roitama*, (ma) `roidan Kuu Hlj, *roedan* Kod kolama, *hulkuma*; *otsides ringi käima`roidab sääl`ringi* Hlj; *mis sa lased vasikil metsa all`roita*; *muuku roida`mööda`metsa,`seeni ei ole Saa; poesid ulguvad, roedavad üü`õtsa* Kod; *roedab`käia ühest kohast`teisi* Pal; *ma lää roida välän, ehk saa midägi* Hls; *mia ole küläsit`müüädä`roiten* Krk; *Kon sa kuramuse poiss roidat kikk üü, ommuku, siss om uni ku kotige pään* Hel; *poigega emäne kaäs roedab* (otsib toitu), *nigu emäse laste üüst oolitseva* Nõo; *poesi`aelava keväde`ümbre, nigu esätse kassi, kes roedava aia`viiri piti* Kam; *ei kärsi`konnõgi paigal, muku roit õnnõ* San; *kaäs - - külä pääle lätt imäsit`roitma* Kan; *Pinitük`k käü`küüke peten`roitman, ku pliidi pääl ka midä om,`tsuskass nõna`sisse* Urv; *roidi* (tuhnis) *küll kõigi amumit pite, es saa midägi* Rõu; *mõni elläi`tükiiss`roitma, siis tuu pandass`pääpõllussehe* Plv; *üts hojo pinitük`k käü siin`roitõh* Vas; *Kõik naa päävä roitsõva mõtsan`siini otsen* Se; *roit kui kaäs* Lut || asju omastama, näppama *Sie`roidab omale`rannald puid* Kuu

roitse *roitse*

1. ront *Mia pian teiste roitsesi koristama* Hää

2. (laisast) *Igavene roitse,`uuta, kas ennast liigutab* Hää

roituma `roituma hulkuma, kolama *Naabrimees roitub juba kolmandat nädalat teab kus kohal* KuuK

roiukse roidunud *koñdid täna nõnna roiukse, vist tuleb `ullu `ilma* Kad

roiutama *roiut|ama* Muh Mär Kse Var Tõs Juu Nõo Rõu(-*amma*), -*eme* Krk; *roiutama* Pil; *rojutama* Khk Pha roidunuks tegema, rammestama `söömine *rojudab* *εε küll, teeb uniseks kohe* Khk; *vihmane ilm - - rojutab ära* Pha; *õlut roiutab ühna ää, see põle ea* Muh; *pikk tee roiutab ja raputab ja vässitab* Mär; *roiutav ja `kange pala [ilm]* Var; *töö roiutan mo naa ää, ole üsä `roidun kohe* Tõs; *elm roiutab nii ää* Juu; *kun sa siss olt ennast ärä roiuten* Krk; *Kui selle tii ärä käi - - siss ole ma nii ärä roiutedu, et muudkui lõõtsuta* Nõo; *Taa kuum päiv roiutass su nii är?*, *et midägi ei_taha?* inäp tetä? Rõu

rojahtamma *rojahtamma* Võn Räp

1. prantsatama *kauús rojaht* `tütrigul käest `maaha Räp **Vrd** rojatama

2. rapsatama *haug jjuusk huúsile `kül`ge ku rojaht õnmõ* (kalapüügist) Räp

rojahuss → rojauss

rojakas¹ *rojakas* puuront, nott – Krj

rojakas² *rojakas* kollakas *roja `kolne oo rojakas nagu rooste* Muh

roja|kold (mingi nõidumisel kasutatav taim) *rojakold on noirohi, see noide `tarblane* Khk

roja|kolne 1. (teat kollakas värvus) *roja `kolsed lõhjad `tehti viherbu ja `türnbu koordega* Muh

2. (taim) *roja `koltseid, õhed rohud kasuvad* Emm

rojane → roojane

rojastama → roojastama

rojatama *rojata|ma* Kuu JõeK, -*mma* Võn Urv prantsatama *puu läks maha `ninda et rojat* Kuu; *`vintis `peaga läks `vastu `seina et rojatas* JõeK; *visass puu maha kui rojatass* Võn; *rojatass, ei tiiä?*, *kas luu? jäivä?* `tervess Urv **Vrd** rojahtamma

roja|tera (taim) *rojateradest `saadi kollast Rei; rojatera kasub mei `öues ka, seeme on hall, teravad oad `külges* Phl

rojauss *rojau|ss* Urv, *rojahu|ss* Vas, g -*sõ* raksatus või ragin *Nii ol' üis rojauss ja uiss sattõ ku_kolisass maha?* Urv; *Kül ol' suur rojahuss, ku? pervekõiv `maaha `murdu* Vas

roja|uss vihmauss *rojaussid, läku sehes, märja maa sehes `jooksvad* Kär; *Kanad `otsisisid roja `ussisi* Kaa; *rojaussid pannasse õhje `otsa ja `püütasse ahhgeraid* Rid; *rojauss ei ammosta* Mar

rojonõ *rojo|nõ* g -*dsõ* kõhn *rojonõ `põrsakõ* Rõu

roju¹ *roju (-o)* Kuu Lüg Jõh Khk Kaa Pha Põi Muh Mar Mär Kse Tõs(*roi*u) Aud PJg Tor Hää Ha Jä Kad VJg I Ksi VIPõ M T Urv VId, *roeu* Pha Saa, *roeo* Rõn

1. vilets, lahja, niru (olevus) *hobuse roju* Kuu; *elajad nii lahjad, `pal'lad rojud* Khk; *vilets obuse roeu - - saa `terveks üht* Pha; *Ise kut va igavene roju* (kassist) Põi; *justkui vana rojo, sa ei viisi mette `keiagi* Mar; *koera roju* Kse; *roi*u, `vaene lahja loom, *põle muudkui kondid* Tõs; *inimene `lõpnu `kangest, üks inimese roju* Hää; *peab selle roeu ära ävitama, temast pole änam `mingid kasu* Saa; *lahja üst kui va rojo, vana kassi rojo* Nis; *sial oli üks `irmus `kärnas obune, nagu üks koñdi roju* Rap; *vana renu, nisuke roju* JIn; *lehm lõpes `õtsa nägo va roju* Trm; *sij_o üks põdelik rojo* Kod; *rammetust jäänud nagu roju* Lai; *lehmad on kõik rojud tal* Plt; *ei tiiä, kos vana roju om `minnu* Trv; *roju om üis kõlvatu luuun, akkas `lõpme, liha om är kahanu* Krk; *kos me selle vana obose rojoge lääme, sij ei veä meid ärägi* Hel; *kes su rojosid ostabki* Ran; *lehm om nigu üis rojo jälle, ei ole udarat, `pal'lald neli nisa om* Nõo; *ta om nigu üis vana*

roju

roju, kõhn tõne Kam; Pul'vašk om suuremp sünnitädä, lehm jääp nigu roeo `jälle Rõn; ol'l ku rojo vehmerde vahel, `väega kehvä om rojo Urv; massa ai taad inäp `osta, ta jo vana rojo Rõu; vana rojo jo<sup>2</sup> vidä inne `jalgu takah Rõu; rojo, kõhõn, vanast är lännü², eläjät iks üteldäss Räp

2. (kirumis- ja söimusõnana:) reo, raisk *oh sa rojo Lüg; oh sa roju, ma `soole rojule [näitan] Põi; mis sa va rojo aad sii Tõs; oh sa va rojo Hää; sa va rojo `lärmad sii Juu; see `vonkamine käib mul kehost läbi, kui ta roju (madu) `vonkab HJn; oh sa roju küll, kuda ära unustasin JMd; ta roju ei `kuula kohe mitte `ruasugi Kad; kas sa roju piad oma lõuad `kinni VJg; mes sa rojo uhkeldad Kod; õõnapu roju viil rabadam MMg; `vaata rojo, mis tegi KJn; siandsama rojo tulep `miule seda `ütlemä Trv; va `mustlase rojo tuleb siia oma `pouslakin obest vaheteme Hel; rojo, mis sa hinnäst kah egalõ poole topit Räp*

Vrd raju³, ruju

roju² *roju VNg, rojo Lüg raju, maru eks neid rojusi ole sügise küll; `eile `oldki `jaagup `päivä roju VNg; `pärtli rojud, nied `käivad enamasti iga `aasta Lüg*

roju³ *roju tegema kisendama tema akkab roju tegema, val`juste kisendama KuuK*

rojub (ta) *rojub rojutab vihmane ilm rojub Pha*

*rojukas *pl rojukad roju, reo rojukad, mis te valutate Amb*

rojuma *rojuma rajune olema, marutama rojub, kaks `päivä `niisuke ilm - - suur sadu ja tuul Lüg Vrd rajuma¹*

rojune¹ *roju|ne g -se Kuu VNg Lüg Vai rajune, marune Ilm oli `huonu `voitu, rojune Kuu; `süksül on rojused `ilmad, `kange tuul ja `vihma satta Vai*

rojune² *roju|ne g -se hägune silmad on rojused, tuleb kül`ma `viega `pesta Kos*

rojutama → rohutama, rojutama

roka- *roka- Sirut `kaula `nindagu obune roga`künä `puole Kuu; `moisas moni obune ajas `praaka enesele `sisse, siis `soimidi rokkamogast VNg; Veta sa paargust rokalabjakas käde ning löö oostele rokk valmis Kaa; rokalabi `olli kaol, sellega lüüasse obustele rokka Muh; rokamõla, pisike mõla, rokka segätse Tõs; rokanõu olli til`luk, pañg või paar läits `sissi Krk; Suur rokatõhn `ol`li tal`lin Rõn; ma_lõ ku rokainass, kõik` jahu ja `taignaga_kuuh Plv*

rokane *roka|ne g -se Jäm Khk VII Põi Muh Mar Mär Tõs PJg Tor Saa Ris Juu JõeK JMd Koe Kad VJg Iis Trm Kod Lai, -tse Kse Hls Krk Puh San; roka|nõ g -tsõ, -dsõ Krl Rõu Plv Vas; rokka|ne g -se Kuu VNg Lüg Vai roka või toiduga koos; pesemata, kasimata Kuub heneläs rokkane, ärä sa `sengä külässe lähä Kuu; vasika `juogiriist on `muidugi rokkane Lüg; segäsin `käegä rokka, käsi on kaik rokkane Vai; obusel olid rokased mokad Khk; pese rokane toor `puhtaks VII; Ise puhas rokane Põi; lapsed vahest lõöväd rokka ja aavad seda rukijaho `kõrti `eeste `peale, [teevad] ennäst ühnä rokaseks puhas Mar; rokatsed `riided `sel`gas Kse; kus sa oled köin, kuub kõik rokane Tõs; must ja rokane, kui talitad ja `musta tööd teed PJg; rokane, lobiga ära määritud puha Saa; vasika nina jään rokaseks Ris; rokane ämmer on ukkas Juu; rokane ja igine, pia märg otsas JõeK; kääd ja riistad kõik rokased Trm; teeb ja soblab, ise on ta rokane Lai; alamp om selle rokase nõust juvva Hls; pañg om obese rokage ütten, rokane Krk; kõõgi põrmand om rokane Puh; pañg om rokanõ, mõsõ² tiä `puhtast Plv; ta annoñ om ropp ja rokanõ Vas || prahine, sogane [järvevesi] nõnna praagane ja rokane Kod Vrd rökane*

rokatama *rokat|am(m)a Vas Se, -eme Krk*

1. *rokaga jootma mis sa tast nüüd iki rokadet Krk; anna² niisama juvva² innõ, õga sõõgi `aigu jovvat no rokata² Se*

2. *määrima, mustaks tegema Tiia äi, kos ma² olõ jäl hindä ar rokatanu; hamõh kõik` ar rokatõt Se*

rokatuss *rokatu*|ss g -sõ

1. rokane, määrdunud olend *pangu[?] ei tähele, et ma[?] sääre rokatuss olõ, tulli `õkva laudast Kan*

2. soperdis, vusserdis *su tüüj om ku rokatuss Kan*

rokeldama *rokeldama* Khk Kaa Pöi

1. liigutama, segama *Tee `loasis äi tohi koostaga [kõvasti] rokelda Kaa; Jahud `pandud `lõime, pala vesi `peale, labjaga rokeldud segamine Pöi*

2. rappuma rattad rokeldavad Khk

rokeldis *rokeldis* kärsitu, püsimatu inimene *Ta sõhuke rokeldis ja läbemata, parsib muidu [töö] ää Pöi*

rokendama *rokendama* Pha Han Aud PJg Hää Vil

1. määrima, mäkerdama, lökerdama *Mis sa omete souega rokendad, rikud omal riided ää Han; Rokendab, `kõike `seukest `märga tal`litust tüj Hää; oled `jälle oma leidi iüst ärä rokendand Vil*

2. ropendama siis akkavad rokendama, rumalaid juttusi `rääkima ja `laulusi `laulma Aud

rokents *rokents* (rokasest olendist) *oled nüid jusku va rokents, leit kiik pudruga kuus Vil*

rokk! *rokk* g *roka* SaLä Kaa VII Pöi Muh Hi L hajasalt KPõ, TaPõ VIPõ eL, *rokka* Lüg Jõh IisR, *roga* Kuu; *rokka* g *roga* VNg Vai

1. jahust ja külmast veest loomajook `Anna obusele rokk ede Kuu; siin `ämbri sies saab rokka `lüüä VNg; *Rukkijahu segäti `viegä ja lisati näbitäis `suola `juurde, seda `üöldi rokkast Lüg; tie vasigalle roga `juomist Vai; kui rokale päilu vett `peele `panna, siis jääb ka pisine iivekord Khk; Kevadise töö aegu anti oostele rugijahu rokka Kaa; Rokk ajab looma öles küll, obustel `persed pakatasid kevade taga, kes jahu rokka said Pöi; roka lööma labi `olli, misega `oostele rokka `löödi toori sihes Muh; `oostele saab rokka `löödud Emm; `rokka lüüässe - - ühö puu labidaga nii `kangeste `valgeks et Mar; rokk oo jahust ja veest, ei keedetä, andase `toorelt Tõs; ku [loom] ristik `einu süüb, siss põle rokka tarvis Hää; vasikadele keedeti jahuvett, `üiti rokk Kei; obustelle ja vasikatele lüiakse rokka Ann; rokk on vasikatele - - `lasti jahu vie `sisse Kad; `lüedi rokka uostele, poisid mõlaga tagusivad Iis; rokk nagu kohendab obsess Kod; obused läksid, nina jahu rokaga koos, valendasid Lai; rokk pannass eintel `kõrva, ruhik `sissi Krk; rokka tetti enämbeste kaarajahust Hel; rokk on obeste toit, ku joogi `sisse pandass jahu Ran; rokka `seeti argiga, kel `arki es ole, tuu segäss `käega Nõo; obene lobip rokka Kam; lehmäl ka paad (paned) rokka San; sa annat `tseole ka nigu rokka, vedelät Rõu; kas hobõsõlõ rokka sai Se*

2. jahukört toiduna või hapendatud joogina `võeti `leiva segavust, `sellest `keideti `putru, `üöldi appu rokka Lüg; *ma ole mitu kord rokka keetn, piimast saab ea rokk Muh; rokka rennile `tooma Rei; Ma akkasin rokka elpima Phl; mõned `tahtvad `rohkem kaertest rokka, rõõsk piim käib `kõrva Kse; rokk on rukkijahu jook Saa; rokka `võeti eenamaale kaasa inimeste toedust Äks; osa vett `kijitis ära jahuga, `pänti apu piimaga kokku, sij `ol`li rokk KJn; piim apanti ärä ja siis keedeti `sinnä jahusuppi sekkä, sij `ol`li rokk Kõp; ku räime `otsa saive, siss kasteti leib `suulve `sissi, rokka rüübäti `pääle Pst; rokk om levä pääle rüübäte pal`lu paremp ku vanun piim Hls; `talve olli iki taar, suve rokk Krk*

3. poolvedel, püdel mass *Sudi nüüd sen rogaga ahi üle, siis avitab `jälle (lupjamisest) Kuu; `Pärme `pandi `kerkima ja `jääti `niisikene vedel rokk pütti Jõh; Põld on `paergus paljas rokk Pöi; see oo nii `pehme või nagu rokk Muh; tina `pantse pada `sisse sulama, siatina - - `liiva `ulka, vett, et paras rokk suab Kod*

rokk

rokk² *rokk* g *roka* Han, *rokki* Lüg rõivas **a.** *munder sõaväes õlid `kolmed `riided. `kolmas rokk õli igapäiv, ku karauli `läksid, siis panid `tõise rokki `selga, ku `kindral tuli, siis `anneti esimene rokk* Lüg **b.** *üleriie Änameste olid meestel suured pikad rokad kõige pial `sel`gas* Han

rokkama *rokkama* Vig Iis, da-inf *rokata* Kod, tud-kesks *rokat* Räp; *rokkame*, da-inf *rokat* Hel

1. *rokka* valmistama; *rokaga* toitma *Muud ei saa kui rokka alati* Vig; *lapsed rokkavad siäl, padass võtavad vitsikuga vett ja kannavad liiva `piäle* Kod; *jätä* [loomade] *rokkamine* Hel

2. määrima, mäkerdama *rokkas teise ära* Iis; *õli kõik õma `riided ära rokanud* Kod; *`rõiva` är rokat jälle* Räp

roks¹ *roks* g *roksu* Kõp Vil Nõo(*rogsu*); *rok's* g *roksi* Trv poidla pikkus või pikkus poidla esimese lülini üits *rok's olli - - rõõvast vähemp* Trv; *suka`talla `koeti, siss mõõdeti päkä rogsuga, kuus `roksu, siss `olli tall valmiss* Nõo

roks² *roks* Iis Hls Puh, g *roksu* Kse Han Var Tõs Hää

1. *krapp, karjakell roksul oo kaks ja kolm tilgutid sees* Kse; *Sügise, kui kari metsa läks, pandi loomadele kellad ja roksud kaela* Han; *roks oo puust, seest õõne, pikergune, kõrad sehes, teeb roksat, roksat* Tõs; *ku lehmad kroonu `metses käisid, siis `ollid roksud `kaeles* Hää

2. *raks, praks ku `sel`ga tõmmats, siss tuleb üits roks* Hls; *roks läits agu `katski* Puh

Vrd rõks¹

roks³ *roks* Põi, g *roksi* Emm, *rokso* Khn logu, loks *Kella roks jeen `seisma; Tema ourumassin on vana roks* Emm; *Terve reesi sai vana laeva `rokso pumbata* Khn

roksahamma *roksahamma* raksatama kui mõni asi *`katski lätt, siss roksahass* Rõu
Vrd roksahtamma

roksahtamma *roksahtamma* raksatama *jala all läts `katski nigu roksaht* Plv
Vrd roksahamma, roksatama

roksahuss *roksahu*|ss g -sõ Har Plv raksatus *Käen ja jalan kah võit roksahuisi kuulda?* Har; *ratatõ all ol' roksahuss* Plv

roksak *roksak* raksak üiits *roksak olli ja jalaluu olli katik* Krk

roksama *roksama*, da-inf *roksata*

1. noomima, laitma *ole tend küll ja küll `roksanu* Hää

2. keelt peksma, klatšima *`Roksab küla `müüda, va külakell - - äbi tal põle sedavisi roksata* Hää

roksastamma *roksastamma* naksuma, ragisema *käsi `roksasta, nari on sies* Vai

roksatama *roksat*|ama Kse Iis Trv Puh Har, -amma Rõu, -eme Hls Krk San, -emme Krl raksatama; ragisema *puu roksatas kahti* Kse; *läks käsi paigast ära et roksatas* Iis; *jalg läiits katekõrra, periss roksat`kohe* Trv; *käsi roksat`s üte kõrra* Krk; *taa vanger lääb `katski, joba roksat* Puh; *Mul roksatass üte ola sisen vahel `väega* Har; *käe seehn roksati, nigu satass midä kost* Rõu **Vrd** rõksatama

roksima *roksima*, (ma) *roksi* raiuma, katki lööma *`Roksist (roksiksid) sa `seale `toorid `kardulid, mool pole omal siis `roksida* Rei

roksma *rok'sma* Har Plv raksuma *puu? `rok'sva `jalgu all* Plv

roksna *rok'sna* Har Plv raksumine; raks *`Rok'sna - - ku\_sõrmist `tõmbat* Har; *`rok'sna heliü nigu olõss ollu?* Plv

rokst raksti vikahtiga *lõit ku rokst ja rokst inne* Räp

***roksuma** (ta) *roksub* Krk; (nad) *roksovad* Kod

1. *raksuma põlvedki roksivad* Kod

2. onomat sa olet ku kuradi konn `kolta `otsa saanu, nüüd roksub pääl Krk

roksutama roksut|ama Kse Rõu, -eme Krk raksutama, ragistama läks [krappi] roksutades `peale Kse; mis sa roksudet nende `sõrmest Krk; Naa_`määnü ossa\_ roksutat põlvõ `päälgi `kaatski Rõu

rokutama¹ rokuta|ma Kuu/rogu-/ Jäm Khk Pha VII Põi Muh Mär Kse Juu Jür JõeK Amb JMd Koe Kad VJg Iis Ksi Lai Plt Nõo Ote, -mma Urv Rõu; rokota|ma Nis VMr Kod, -mma Plv

1. rokka vm toitu valmistama; toitma, söötma *Midäs siel nüüd rogudad Kuu; mine sa rokuta obuste rokk `valmis Pha; läks obustele `juua rokutama VII; rokuta [loomi] pää läbi, ei tööd saa kedagi `aega teha Mär; siin rokota alati, akka omiku `piale, `õhtuni `väl'la Nis; kaua sa teda rokutad, et `val'mis ei soa Juu; sie `kange rokutama `luome, `süütma ja `juotma ja ette `taßsima Jür; siis olid siad veel kua rokutada Amb; `talvel peab läbi pääva `loomi rokutama JMd; Olgu ea rokutamene Koe; mis sa sial pliidi kallal rokutad Kad; rokutab kõege päeva Lai; rokutass pääle sedä söögi tegemist Ote; rokutass taad alati, sada kõrd pääväl nalj Rõu*

2. a. määrima, mäkerdama; lodistama vee sees rokadab pääle Khk; mis sa sii `peale rokutad (lapsest) Muh; rokutab kõik oma `riided ää Kse; rokotab ja vahotab siäl lehelise siden Kod; kui lapsed `solke kallal, siis ikke `ööldi, et mis sa rokutad sial Lai; rokutab kõik `rõiva praagaga kokku Nõo; `rõiva^o om är^o rokutanu `muaga\_ ja\_ kõgõga Urv; mis sa\_ taast `ündrekust nii är^o rokutit, `pannu_ põl' l ette Plv b. leemendama tieb tüöd, nii et rokutab JõeK; tegi tüöd palavaga nõnna et rokutas Iis

3. pillama, raiskama Sõömaga rokutati sääl ülearu Jäm; ää rokadag nii `palju - - `raidad `seepi Khk

4. ropendama Rokutasid seal peale Põi

rokutama² rokutama Sim Urv Vas rõhkima siga rokutab, tieb rök-rök-rök Sim; immiss rokutass, oís pahrut Urv

rokutis rokutis g -e ropendaja On ühed rokutised Põi

roll rol' l g rolli Khk Sald PJg; troll g trolli Jäm

1. kánkar, tomp, korp naiste kuuel suured trollid all (narmendavad kohad on korpas) Jäm; puu oksad lumega `rollis Khk; Vihmaga olid `tuhli `kiskujate `riided kut igavesed rollid Kaa; `Lamba saba on nii `rollis, `sitakärbid `külges Krj; ma ole `tuhli mulla rol' l, mullaga `rollis nalj VII

2. kobar Siin kasuvad suured rollid imalud marju Põi; `pähkle rollid PJg; rolli s kobaras, tihedalt täis *Marjapöösad ning õumpuud oo otse rollis täis Kaa; see `aasta nad (mustad sõstrad) on nii `rollis, `kangesti pailu `teisi VII; Pihla lehed on juuskullidega oort rollis Põi; varss oo `kauni `rollis täis Var*

rollakas rollak|as Kaa Põi, trollak|as Jäm Mar/-l' l-, g -a

1. nãru, räbal Selle vana rollakaga äi `aita änam midagid siduda Kaa; va trol' lakad sii maas Mar

2. ripats Suured rollakad uuriketi külges Põi

rollakili 1. kobaras Meite valge laar oo see aasta otse rollakili õuni täis Kaa

2. ripakile Kõis oli rollakili rataste põhilaua vahelt läbi vajund Kaa

rollima `rollima, (ma) rolli Mus Kaa Krj määrima, mäkerdama `ülge lepaga rollib käääd nõnda ää Mus; Pulga `jãrge `lasti siis `tõrva `jãlle, nenda sai `eige möödu ja pole `toopi ka ää `rollind Kaa; Põld on nii lãkk, et äi saa `kũnda, rollib adra puhas äe Krj

roma roma logu, loks See `istepink on `täiesti roma Jõh Vrd romu

romaki prantsti, kogu täiega Tuli moole romaki kaela Jäm

romakil

romakil röötsakil *ta oo romakil maas* Kul

romama¹ *romama* kinnitama, kinni lööma [lauad] *romati kovast`kinni* Vai

romama² *romama* sobrama *romatse segamini* VII

rombsauss *rombsau|ss g -sõ* ropsak *nigu rombsauss ol'* Urv

romelema *romelema* ronima *Kui väga palavaks jüst läheb, üks siis romeleb`väl'la* Kei

romima *romima* muljuma, suruma *`painja romib ja litsub ja loitsib tädä; käe ehk jala ärä rominud`koski vahel* Kod

rominema *rominema*

1. kortsuma *undruk romineb`üüsi ärä* Kod

2. muljutud saama *märsin leib ei romine ärä nagu ko'in* Kod

romistama *romistama* Kuu; imperf (ta) *romissas* Kod suruma, lõhkuma *Lehm romist paar rehu`aida maha* Kuu; *kul'l romissas kana ärä* Kod

romm¹ *romm g rommi*

1. vilets, kulunud kasukas *Miul ääd kasukut`sel`gä panna ei olegi, üi'ts vana romm om* Krk

2. ümar olend *Suurepe kassipoja ei ole ämp ninda kenäse kui ni'j`väikse rommi; Tõise latse ol'live puha ilusti toan, aga si'j väike romm ol'li`vällä lännu* Krk

romm² → trumm¹

romme *`romme, (ma) rommi* ahmima, õgima, end täis sööma või jooma *romm ninda kõtu täüs; nüüd om na ennast täüs`rommin* Krk

***rommik** pl *rommigud* sõnnikukäknar *lehmal_sured rommigud ännä küljes* Khk

rommis sõnnikuga koos, korpas *`lehmdel ännad`rommis; kes kellaga kiribed otsib, see`rommis ännaga`ruske saab* Khk

rompka → rumka

romps kromps *mõni obene süüb romps ja romps* Hls

rompsik → krompsik

rompsima *`rompsima, (ta) rompsib* Kse, *romsib* Mus; *rompsma, (ta) romsib* Tõs

1. krõmpsutama *sa rompsid ka nagu obu* Kse; *obu - - talve romsib, kui`einu sööb* Tõs
Vrd *krompsima*¹

2. krudisema *`rahkjas [lumi] romsib`jalge all* Mus

rompso umbropsu *`rompso ei suada mehi* Kod

rompsutama, romsutama → krompsutama¹

romu *romu* logu, loks *Sen vana`paadi romu`poldame`jaanitules* Kuu **Vrd** *roma*

rondak, rondakas *ron'da|k g -ku* Kod; *rondakas* Krj puunott, ront *`raske nagu ron'dak; ve'itind ron'dakud* Kod **Vrd** *rondik*

rondik *rondi|k g -ku* Lüg/'r-/ Krk

1. puuront *Tõin`suure`rondiku kolaka, panin`ahju* Lüg **Vrd** *rondak*

2. hobusekronu *si'j ei oole muud ku üi'ts vana rondik; rondikul viilits`amba alapess* Krk

***rondiline** pl *ron'dilised rünklik lina ei`tohtind muidu külvata, kui - -`pilved pidid olema ron'dilised nagu linapu'ndid* Lai

ronditeme *ronditeme* tapma, maha lööma – Hls

***rondsak** pl *ron'dsakud* ront *ron'did ärä ve'itind, ron'dsakud* Kod **Vrd** *rondsik*

rondsik *ronds'i|k g -ku, -gu* Krk; *ron'tsk g`ron'tske* Kam

1. ront *ma sul anna rondsikuge* Krk; *ron'tsk, puutük'k maan ärä ve'itenu* Kam **Vrd** *rondsak*

2. kronu *üi'ts vana obese rondsik* Krk

rondsutama rondsutama rojutama, vintsutama *serände* `sõitmine om alb, *sij* jo rondsutab inimese ärä Nõo

ronduma `ronduma Iis Trm Kod(`rondo-) MMg Äks Kam roiduma *palavaga ja vihmase ilmaga on inime* `rondund Iis; *keha* `kangest `rondund, *ei viitsi enam kohegi* `minna Trm; *iho* `rondonud ja rammib, *višt tuleb vihimä* Kod; `päevä, *siss ole ärä* `rondonu ja väsinud (magamata ööst) Äks

rong¹ *rong* g *rongi* Rid Mar Mär Kir Kse Aud Tor Hää Ris Nis Juu Kos HJn KuuK JMD Koe VMr VJg Sim Iis Trm Äks Lai Plt Pil KJn, `rongi Jõe Kuu(-ηη-) Lüg Jõh IisR, *ronjji* SaLä Kaa VII Põi Rei; *rońg* g *rongi* V, *rongi* Han Var Mih Tõs Khn Saa M T, *ronjji* Muh; n, g `rongi Vai

1. raudteesõiduk `pandi *rong* `seisu ja `otsiti [põgenikku] Jõe; *rautte* `jaamas õli pali `rongisid Jõh; `soidin `rongiga `Narva Vai; *läksid ronjji* `peelee Khk; *rong akkab jo minema* Mar; *Neid* `ronga kõib *igas pool* Han; `sõitis `öösi *rongiga* Mih; `senna *rongi pääl läinu* `sisse, *läinu* `Pärnu, *põle änam maha* `lastud Hää; *rong raputab ühtalati* Ris; *kivi suits* [tuleb], *kui rong lähäb, tuul on sialtpoolt kül`lest* Äks; *mia lää rongi pääl* Hls; *rońg läits äräde* Krk; *kui sij rońg edimäst* `kõrda `käimä nakass, *siss* `viidu inimesi niisama tasuta, *sõedutedi* `nal`la Ran; *naka minemä, sä jääd rongist maha, ega rońg sinu ei ooda* Nõo; *rońg tefti, ku ma nuur tüdrik ol`li* Krl; *no lätt rońg hommugult* `väega `varhha Har; *ma olõ rońgi pääle minnej* Rõu; *siss olõ õs* `autit es `rońgi Vas

2. a. üksteise järel asetsevate esemete või olendite rodu *peigmihe kodust tuli* `saaja, *siis oli* `saaja *kaik* `rongiss `käimäss Kuu; `niiti `aeti `pihlaka `marju, *üks rong sai*; *pikk rong õli kõhe* `küüdimehi Lüg; *Lapsed tegivad omale* `niidi`rolli `rongid, *panivad* `kaela IisR; *kui neid rattuid üheteise* `järge palju oo, *siis oo* - - suur *pikk rong* Khk; suur `Mustjala *ronjji tants, keisid* `Mustjala `rongi `tantsimas Mus; *Lesta ronjji* olid kena ilmaga `öue `kuivama `pandud Kaa; *anid tulad* `rongis *koju* VII; *Tegime karjamal moasika* `rongisi, *ajasime moasikad* `kasteena *kõrre* `sisse Põi; *matussed oo koa* `rongis, *ühes sorinas*; *suured rahadega* `elmdede *ronjji* `ollid Muh; *marjad nad aavad koa* `rongi Mar; *linnud* `lendavad `taeva all - - suur *rong oli üsna* Mär; *maaelma rongid suetsutud sealeha* Kir; *ma lähän edäsi, ilusad marjad* `jälle, `sohke *rońg* Var; *ema ajas sügisi* `kaapsalehed `rongi, *talbe sai* `leibele `alla `panna Mih; *kuivatud õunad* `aetse *rongisse* *kuuma* Saa; *mõnel oli mitu* `rongi `elmid `kaelas Nis; *neid* [vihtasid] `tehti suur *rong* *ikke suvel* `val`mis KuuK; `uitavad *kohe* `rongis [mööda metsa] VJg; *mina ei ole neid* `rongi *pand, mina olen ahjus* *kuivatand* (õuntest) Sim; *sõelad käivad* *rongi* `viisi (pannakse üksteise otsa); *üks rong* `lindusid *lennab* Trm; *toodi poest rong* *paraskid* Lai; *lapsed tegid* `elmesid `kaela *pihlakatest* - - said *suured pikad rongid* *teha* Plt; *surnuaia* `pääle *mimmäss* *rongin, tulelater om ehen orgi* *otsan* Krk; *kui rongin* `käidi, *siss kes ijn läits, sij kutsuti* *nõnamiis* Ran; *suure paksu obese ijn nigu* *võlli ja kõik* `olliva *rongin, obeste pää* *ütsipidi* Nõo; *ulga vangerdege* *rońg lätt* San; *pikk rońg* *rahvast* Rõu; *suur rońg* *hannõ* *tulõ* Plv; *ku pal`gi_saiiva_* `parvõ, *siss sai pal`gi* *rońg* Rääp b. kobar `poolgad *kasuvad* `rongis Muh; *pisikesed õunad, mes* `rongis oo, *need enäm ei* `valmine Mar; `soostramarjad *kõik* `rongis Tõs

rong² → rung

rongal → rungul

rongamõ `rońgamõ edasi-tagasi käima *mis sa* `rońgat, *ku sa ei püsü paigal* San

rongandeme *rongandeme* (ronga häälitsemisest) *ronga* `naksive *rongandeme* Hel

rongas

rongas¹ *rongas* Kuu/`r-/ Hää, g `ronka Nis Rap Jür HJn JõeK ViK; *krongas* Hlj/`k-/ Kei VJg; pl `ronkad Muh ronk `ronkad_o linnud Muh; *Rongas ja ronk, kaks nime Hää; rongas on suur must lind* VJg; *ku kevade rongast näed, ei lähä mete iast* Sim

rongas² *rongas* g `ronka kronu, kõbi vanad `ronkad lähvad ikke tapale; *eks ma isegi olen üks vana rongas* Lai

rongastama `rongastama (-ηη-)

1. lööberdama *Midäs sa nüüd pidäsid `rongastama `neie `suurde `kingiega; Ärä `rongasta siin ilusa `permandu pääl* Kuu

2. trööpama, ära rikkuma *Igä päiv tämä `ronjastab tüö `juures henesä tuli `uusi `saapu; Ost `uued [kingad], tänä juo `ronjast näid* Kuu

rongides des-vorm `rongides Khk Mus Kaa Muh reas, rivis paarid läksid `rongides `kerkust läbi Khk; *Obused tulid `rongides värava taa* Kaa; *omingu pannid lehmad `rongides mere `eare* Muh

***rongine** pl *ronjised* tüvega *Ronjised kadakad olid ka eed põleta* Kaa

roni¹ *roni* SaLä Kaa VII Pöi Muh Käi Kse leivasupp *kopsiguga karjased `keetvad omale väljal roni* Khk; *roni - - kõva leib leigetse katti ja keedetse supiks* Mus; *Roni on täna ee keema saand* Kaa; *meni `ütleb pritt, teina roni* Käi || leivapudi – Kse

roni² *roni* Pöi Emm Khn

1. (pael)uss *Mailane on pisike roni moa peal, ronib moad kauda edesi* Pöi; *ogarul'id `terven ronisi `täüde* Khn

2. sõim raisk *oh sia kurati roni* Khn

roni³ → kroni

ronid pl *ronid* Phl Hää

1. urvad *lepa õied, pikad ronid* Hää

2. (mingid ronitaimed) – Phl

ronima *roni|ma* Lüg IisR Sa Muh Rei Mar Kul Mär Kse Tõs Khn Aud Tor Hää Saa Ris HMD Juu Kos Jür JMD Ann Tür Koe VJg Iis Trm Plt KJn Vil Trv TLä Võn Rõn Urv Rõu Plv Vas Räp, -me Hls Krk Hel San Krl

1. käte, jalgade, küüniste vms abil kuhugi liikuma; *pugema `Veike `kiisu ronis kribinal-kribinal `puusse, nii et käppad `välkusid* IisR; *Laps ronib parandal* Jäm; *ronib katusele ning `korssna `otsa* Khk; [õlu] *akkab `latva ronima (hakkab pähe) pilti* Mus; *Ronib kas või nahast välja (proovib meeldida) Kaa; nõnda kut täid ronivad seljas* VII; *Kirirähn ronib sammuti puud kauda ja käib `õmber puu; Varred on [jõhvikal] pisiksed roheltsed, ronivad `samli peal* Pöi; [väike laps] *ronib `sülle ja suuremad ronivad puu `otsa* Mär; *põrssad ronivad üle läävi tupp* Mär; *uús ronib* Kse; *ää roni aja `otsa, kukud maha* Tõs; *Riit akkab maha vajuma, [aga] tema ikki ronib üles riida `otsa* Hää; *orav ja nugis on ronijad* Saa; *möda ämmert ta (hiir) ei saa üles ronitud* Ris; *ronis üle püstandaja* Juu; *laps ronib ühest paegast `teise* JMD; *kaetuserohi, kus liivamaa on, ronivad maad `müüda* VJg; *kus sa ronid* Iis; *kaás ronis puu `otsa* KJn; *uisa ronive tji `pääle `vällä* Hls; *satteme lume `sisse, `väl`lä ronisime* Ran; *ma piä `ümbre müüri minemä, üle müüri ronida ma_i jõvva* Nõo; *mul `ol`le kaást `kraami täis ku `puuga `pestü, põl`vile roneva `otsa, muidu es saa `kaastki `kiinni* Võn; *poiske roni `puuhvõ ku kaás* Krl; *pistüldisest aiast om halv üle ronni?* Rõu; *roni ja kisk `hindä kõigildõ üless* Plv; *ronemi `aido `pääle `pistõ, o`llimi [küla esimest] autot `vahtmah* Räp || (kolimisest, ühest kohast teise liikumisest) *ma es taha sedä ul`amist ja ronimist, egä keväde `raami vedäde* Krk

2. aeglaselt edasi liikuma *lihah ronides`louka`poole* Ans; *lehmad ronivad seal`pehme sees* Mär; *ronisin koa siit metst läbi* Aud; *naturkese aga ronib`tulla* Koe; *ronin isi`väl'la, aga suure vaevaga* Plt; *tük'k maad om ronide* Hls; *ma akka ronime pääle, kunass ma kodu saa* Krk; *`aiga_müda ma roniss ärä küll, aga valiste`kõndi ei saa* Nõo

ronimus *ronimus* karuäke *ronimus* - - *kuušk õli metsäss maha`lastud, õksad kül'jen* Kod

ronk¹ *ronk* Nis Hag MMg, g *ronga* L(*rongu* Kul Hää) Rap Juu Jür Jä VMr Kod VIPõ M Puh, *ronga* Kuu Hlj; *kronk* Kuu Jõe HMd Rak Sim Har, *krongi* Ris Kei KuuK IisK Iis Trm, *krongi* RId(n`*kronki* VNg Vai) kaaren *kronk on süsimust* Jõe; *pali`kronkisi, väli täis kõik* Lüg; *`Maarjapäev pidid`krongil jo pojad`väljas olema* IisR; *`kronki on`musta`lindu, tekkõ* *kronk* Vai; *rongud, kui sa neid`riidus nägid, siis tuli pahandust või õnnetust* Kul; *vares oo ikke nagu ergum, aga ronk oo naa pikaldane* Mär; *va rongad karjuvad`peale* Kse; *loomaõnnetust tähändab, kui rongad`ümmer maja* Tõs; *viis`ronku`oll'i, akkasid maja kohal`kiskuma* Hää; *ega`ronke pal'lu ei ole, temal kaks`poega`pal'lalt* Saa; *krongid akkavad [hunti nähes]* *kieretama ja`karjuma* Ris; *ronk murrab`teisa`linda ja muristab neid* Juu; *krongid, linna luo pial oli neid näha* KuuK; *ronk on ikke suur, suurem veel kui vares* Ann; *krongid kroaksuvad* Trm; *rongad karjuvad, surma sõnumid saab`kuulda* Plt; *must tüdruk nagu ronk kunagi* Trv; *ku ronk üle tjj lääb, siss tuleb õnnetus* Hls; *ronk tulli, ei tää, mis sõnumit tä`miule tõi* Krk; *musta ronga`lendävä* Puh; *vana kronk kää tanh`rüükin* Har

ronk² *ronk* Tõs, g *ronga* Khk Emm Mar Hag Koe Lai Krk Hel; *ronk* g *rongi* Muh armetu olend, *kronu, kõbi`ostis ühe va obuse rongi* Muh; *ronk - - ei see põlnd suur asi üht, va laha obo, mis läbi`aetud kõik* Mar; *vana inimene, kõveras,`küitsus, jüst kui vana ronk* Tõs; *ronk, obune või lehm - -`müüdi tapa`piale või tapeti ise* Lai; *üte vana ronga man olli* Hel

ronk³ → rung, trunk

ronkad pl *ronkad* kobakad *jalanõud Pühi oma mudased`ronkad`puhtaks,`enne kui tuba tuled; Kus sa`neie`rongastega nüüd viad`mennä* siis Kuu

***ronkama** imperf (ta) *ronkas* lonkama *see`ronkas nõnna`ühte`jalga et* Muh

ronklama *ronklama* toimetama, *askeldama Üks`ronklamine ühtperä, ei ole`aiga, et`silmä`kinni`laskis; Nüüd`täüdüb`aeva`ronklada`nuodaga* Kuu

ronkma → kronkima

ronks → kronks¹, kronks³

ronksama *ronksama* prantsatama; *katki minema Küll see oks kõige õundega moha`ronksab; See vana [tuuliku] tiiv`ronksas juba ammu ää* Põi

ronksi → kronksi

ronksik *ronksik* kõbi, *tudi vana inimese ronksik* Krk

ronksive imperf (nad) *ronksive* (ronga häälitsemisest) *musta linnu`ronksive* Hel

ronne *ronne* sõim *kuradi ronne* Sim

ronnutama *ronnutama, ronno-* rojutama, *väsitama tjj ronnutab ärä; kõik iho ronnotab, viss tõiss`ilma tuleb* Kod

ronsu *ronsu* kõrne *meil [olid] ikke`ronsud* VNg

ronsud pl *ronsud* linaluud *Lina`aeti masinast läbi, et ronsud ärä tulid* Var

ront¹ *roit* g *rondi* LNg Mär Vig Kse Han Pä Ris HJn Amb JMd Tür VMr Kad VJg Iis Trm Kod Plt KJn Kan Rõu Plv, *rondi* Khk Krj Pha Muh Hls Krk TLä Võn; *ront* Kuu Hlj Lüg Jõh IisR, *ronti* VNg Vai, g *rondi; kroit* g *krondi* Juu JMd

1. a. puunott; roigas, kaigas *raskas`ninda kui üks ront* Kuu; *rondid - - vanad mädäned puud,`metsäs ise maha kukkuned* Lüg; *oues oli pali`rontisi* Vai; *Sai rondi käde, pidi sellega*

ront

teisele `äigama Pha; ega nüid `pal`lu kütta `tarvis põle, `viska paar `roniti `sisse Mär; ei põle `ahjus va roñt, susiseb `piäle Tõs; võtt suure tõrvase roñdi Tor; kuivad roñdid tuleb paa `alla panna Saa; `raske justkui roñt Ris; `ändis kroñdiga `vasta `jalgu JMd; mõne maea katukse pial on neli viis pesa, suured roñdid kannavad [kured] kohe üles VMr; viab taga nagu `roniti VJg; nõnna nüid roñdid ärä vettind Kod; `antsin `talle roñdiga tagant järele KJn; sai üte rondi kätte, visasi tal külle `pihta Hls; virude rondige `jalgu Krk; lüüj rondiga `otsa ja `viska aia `taade Ran; rondiga tõmmass nõnda_t maha jäi Puh; `viami\_nuu\_roñdi\_kodo, mis nä\_sääl mädänese<sup>?</sup> Kan; ma ko`rassi mõtsa all `roñte kokko Plv **b.** (võrdlustes maaslamajast või sügavalt magajast) magab kui vana ront, `päiväd `õtsad ja üöd läbi Lüg; oli nõnda kut roñt maas Khk; küll magas `raskeste, nagu va roñt Tõs; oli moas nagu kroñt, ei liigutand sugugi Juu; poiss magab nigu roñt, ei tia muast ega ilmast VMr; Haara no_tedä hannast, maka ku_vana roñt Rõu

2. vana, vilets ese või olend `Püssi ront `seljäs, `leikab aga `metsäje Lüg; vana obose roñt, ei sellega saa änam `töötada `ühti Mih; obene akkab rondiss `jäame Hls; taast vanast roñdist no midä olõ_j inäp tegijät Plv

ront² roñt Vig, g roñdi Saa Lai, rondi Hel Ran Nõo Kam Rõn

1. heina- või viljavaal ein tõmmatse `ümmert`tiiru `koomale, siss akatse rihaga `roniti `tõmmama Saa; roñt tetti `pik`lik, kitsass, et tuul läbi käib Ran; meil saesiva mitu nädälit aena siin rondin; rondist `veeti kodu, ku `ruumi `ol`li, ku `ruumi es ole, siss tetti `kuhja Nõo; Kui [hein] vijl tooress `ol`li, siss `panti `roñti Rõn || lina - - ei tohi `minna `enne `külvama, [kui] pole `roñtisid (rünkpilvi) üleval Lai

2. keere, säie linast tehasse roñt `valmis, `aetas pöörä `peäle Vig; `keitke pikä rondi pikist õlist Hel

rontilpea¹ `rontipää eraldi sissepääsuga tuba maja esiküljel – Lüg

rontilpea² suure peaga olend `rontipääd `onvad vähä `lutsukala `muodi (võldastest); karu on `rontipää Lüg; `rontipia on must, saba taga, pärast siis tulevad tal jalad `alle (kullesest) Jõh || sõim sa kuradi `rontipää õle vait Lüg

ronts¹ roñts g rontsi Khk, rontsi Krk Hel

1. kobar rontsid rippusid sääl puu `külges; `söstra marja rontsid Khk; arakmarja kasvass rontsin Krk

2. nõõrile aetud marjad, õunad vms pihlapu `marju `panti `rontsi, oksa `külgi säuga `kaupa; õuna rontsi ahju manu pant kujume Krk

3. side, köide kolmõ rontsiga [linapund] Hel

ronts² roñts Aud, g rontsi Trv Krk

1. ront tä oo väsin kui üks roñts Aud

2. kronu vana obese roñts, lehmä roñts Krk

rontsatama rontsat|ama Kse Kad, -eme Hel; `rontsata|ma Kuu Hlj VNg, -mma Vai prantsatama `langeb maha et `rontsatab Kuu; kukkus kohe\_t `aiva `rontsatas VNg; puu rontsatas pikali maha Kad

rontsi ripakile nenda `rontsi `vaibund VII

rontsikas roñsik|as g -a Khk; rontsi|k g -ku Krj, -gu Khk kobar poola (pohla) roñtsikad; `antsperi marjad on rontsigus Khk; Rondid-juurikad on - - rontsikus (kuhjas koos) Krj

rontsima `roñtsima, (ta) roñtsib Trm; `roñtsma, (ta) roñsib Kod vantsima; ringi käima ta - - on pal`lu `roñtsind, pal`lu nähnud Trm; `kauge mua keriku `minnä, mine käi ja roñsi, väsitäb nõnna ärä; võtab aga `roñtsi metsä puale Kod

rontsis `rontsis Khk VII Pöi rippu, ripakil *pihlamarjad olid* `rontsis Khk; `rontsis `persega VII; *Obused käisid* `rontsis (longus) `õmber roósvärgi Pöi

rontskam `rontskam g -e kronu kikk olli vana `rontskame puha; *mul om kaits vana* `rontskamet kodun esi Krk

rontsti `rontsti Kuu VNg Vai Kse Tõs Koe Iis prantsti, mürtsti nii `raskas poiss oli, `pillasin ühe `kerra kivitreppi `pääle `rontsti maha sülest Kuu; *tuu puid ja `viska* `rontsti maha VNg; *mõni* `raske asi kukub `rontsti maha kohe Tõs

rontsuma¹ `rontsuma, (ta) *rontsub* JõeK Kad, `rontsub Hlj Lüg, `rontsu VNg rudisema kui `pihta saab `ieru, siis `pihta `rontsu VNg; *suon kää peal on üles aeanud - - sie rontsub kää all* JõeK; *tule rudi piha* `suoni, *nied nõnna* `aiged, *et aina rontsuvad teised* Kad

rontsuma² `rontsuma Nõo Kam Ote Rõn roiduma, väsima kona ma `rontsenu ei ole, *olgu ommuk vai õtak* Nõo; *nüid ole ärä* `rontsunu Ote; *Sanna lõun om ää* `rontsenu ihule Rõn

roo → roog¹

roo- roo- *ruokattusi siin ei old, siin oli* `ruogu nii vähä Kuu; *Sest rookahlust saab parase vihu siduda*; *Roovihk tehti ikka üsna mehe tõstetav suur* Kaa; *Rookatused - - pidasid põhatse pool* `kül`ges oma kaheksakümmend `oastad `vastu; *Roosirp oli suur lai tugev sirp, mis kenast* `lõikas Pöi; *roorädi sehes oo* `sonni küll, *mujaga ja roorädiga segamini kõik* Muh; *Oli roosuge, oli roodsuge ja vasksuge* Rei; *roovihod* `siotasse `õl`gega `kinni Mar; *roopoolid pannatse kudumese pooli* `sisse Kse; *poole viiluga katusel oo roo* `pealne, *katuse nurk, kus need kaks katust kokku* `lähtvad Aud; *rookatust tehakse nisamma kui õlekatust, lüiakse lasnaga tasaseks* Nis; *mis ruu`nuut olli või rannanuut, sellege sai käsitsi* [kala püüda] Trv; *vaea ruu`rõonet kokku* `aada järve veerest Ran; *Vanast* `ol`li ruu`suua[?], *nuu* `ol`li nigu `puudsõ<sup>?</sup> Har; *Iloa* `lehmä[?] *ol`liva<sup>?</sup>, üt's ol`l sääne ruu`karva* Se

roob → roov¹, roov²

roobahutma *roobah(h)utma* Rõu Vas Se korraaks roobitsema; *haarama tulõ veedikene roobahuta[?]; ma roobahuti kõo* `lehti, *pañni* `peoga `silmä pääle Rõu; *karah ol`li, sõss roobahuti* [seemneid] `peio Vas

***roobakas** komp *roobakam* vilets, *kehv sa oled* `ne kõige roobakamad õunad toon Muh

roobakillõ ripakil, lohisedes *Tul`l hobõõga<sup>?</sup>, sõss roovigu joosi* `roobakillõ perän Rõu

roobas *roobas* g `roopa Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Mar Kul Kse HMd HJn Amb JMd Trm MMg Äks Lai Plt, `ruupa KJn; *ruobas* Ris Koe VMr VJg Sim Iis, `ruobas Kuu Hlj VNg Lüg Vai(`ruopa), g `ruopa; *ruabas* g `ruupa Kod rööbas **a.** *rattarööbas tie one* `ruopaid täüs, *ei senega ole üvä* `soita VNg; *tüma lume pääl käib tie, võttab* `raske `kuormatega sügavad `ruopad `sisse Lüg; *Teed olid esiti põhatud, roopad olid kevade sügise põlvini*; *Lihame siit roobast kauda* Pöi; *taris* `roopad tasaseks aada silla peal Muh; *roobaste* `sisse `panda `kruiasi Rei; *suure tee peal - - põle seal* `roopid ega kedägist Mar; *ruopad on sügavad* Ris; *läävad tied tasandama, ruopad piab tasaseks tegema* Koe; *nied on killavuori tied, kui on vana* `ruopaid `nähtaval VMr; *aavad* `ruupad `kinni labidaga; *ratas* `voñtab, *ei käi* `õigess `ruupan Kod; *mees* `laškis vedruga need `roopad tasasest Lai; *Esimese kül`mä* `järgi on `ruupad teräväd KJn **b.** *raudteerööbas raudteel - - roopad oo rauast* Mar; *ruabaste piäl juakseb* (rongist) Kod; *minu isa aeg oli rautti* `tehtud, *isa vedand oma obesega* `roopid järele Äks || piitl rada, *tee Tuli mõnes kõhas juttu õigesse roopasse viia* Trm

Vrd roobes

roobe, roobes *roobe* Kul Mär Kir Juu Ann Pil, *roobes* Noa Mär PJg Juu Plt, g `roope; pl `rooped Rid Kei Kos roobas küll oo sügab roobes, *vanger vaos* `sisse; *vädas kiba roobete*

roobik

`sisse Mär; ratas käib `roope sees; rautte `rooped ehk siinid Juu; tee pial on pailu `roopeid Ann; `vanker `joosis rummuni `mööda roobet, `ühte `jäl'ge tuli `käia Pil

roobik → roovik

roobima → roovima¹

roobin roobin Hls Krk kumer, kaardus vammus olli `äste roobin iüst Hls; mõne kablil om roobin terä Krk

roobi|niied pl (teat niied) roobiniied - - olid ühes tükkis, ühest lõngast `tehtud JJn; ühed on ikke sõl'mniied, teised `jälle ruobiniied Kad

roobistu → roovistu

roobits roobits g roobits|a Saa Trm Lai Plt Trv Nõo, -e M San, -õ Urv

1. ropsimõök roobits, `säante puust mõök, ikki `tõmmad üle linapeo Saa; linearabamise ratass olli puulangist tettu ja roobitse ollive sehen Trv; Ku kolbitseg linu tetti, siss `panti jalg kolbitse `pääle, linapeo `säeti laiali põlve `nõale, siss `lüüdi roobitseg nindagu laks-laks Hls; roobits om kasepuust, mis `äste libeve om, kolm `jalga pikk ja viis või kuus `tolli lai Krk

2. ropsimise pakk Suurest luust lõi roobitsa peal suure mõegaga pihu poolpuhtast, pärast lipsis veikse mõegaga Trm; roobits oli soonega pakk, mõök käis `piale Lai

3. vöö mõök naiste `üüke `koeti lauaksege, niitse sehen, roobitsege `lüüdi `kinni Krk

roobitsama roobitsa|ma Trv Kam Lut/ruo-/, -mma Rõu Vas

1. linu ropsima lina tahave ärä roobitsa Trv; rabajaga roobitsedi - - tetti linapeo luust `puhtass Kam

2. kiskuma, kraapima karjuss võtt tu ossa kätte, roobitsass ärä, om karja vits käen Kam; nimä² roobitsi lehe² ja `häitse\_ka külest är<sup>2</sup>, `puhta varrõ² jäi `perrä Rõu; üsttõõsõ `võikna käve_kanarikka roobitsemah, kiä varahappa sai, tuu sai inäb Vas; ruobitsadass `lehte mant puul Lut || lürpima, luristama mis sa ruobitsat suurõ `suuga Lut

3. roomama laís nakass jo roobitsamma Rõu

Vrd roobitsema

roobitsema roobits|ema Khk KJn TLä Kam Ote, -eme M(-m Krk) San, -õmma Kan Rõu Plv Vas Se, -õmmõ Har

1. linu ropsima; linu kupardama linu roobitsetasse kol'gisspu piäl KJn; lina - - roobitsid senikava, ku na `puhtass lätsive Pst; `aamisege lahudets luu `valla, siss saap roobitse Krk; lina kugure roobitsedi ärä Hel; `panti jalg soone otsa `pääle, siss roobitsedi `puhtambass luid Ran; arjaga roobitsedass linnul kugara ärä Puh; roobitse lina peo `puhtass Ote; vanast ol'l kol'gits, `tuuge roobitseti linnu San; lähämi linnu roobitsõmmõ Har

2. kiskuma, kraapima, tõmbama akkas ahju kallal roobitsema Khk; mõni roobitseb mustikit kõige `lehtega, kotu `korjab lehe `väl'lä; Kui leiba nakatass ahju panema, siss enne roobitsedass ahjust tulitse ütse kõik tuhkauda Nõo; ku `luuda tetäss, siss roobitsedass lehe `enne maha Ote; `Marju om nii hulga, et ma periss roobitsõ Rõu; roobitsõss - - `hindäle kõik' kokko Plv; vitsa² ka roobitsõt är, ku katust katat Se

3. aelema, nihelema ta (loom) roobitsõss ütse `viisi edesi tagasi Kan

Vrd roobitsama

rooblema `ruuþlema, da-inf roobelda Kam; `ruuþlõm(m)a, da-inf roobõlda² Urv Plv Räv; `ruuþõllõma (-õlõ-) Kan Plv Vas Räv Se

1. rähklema, aelema (hrl lapsest) mes sä `ruuþlet siin iijn Kam; `ruuþlõss ja `rühmäss, mis säält `vällä tulõ viij Urv; laís lätt jo `ruuþõllõma (roomama) Vas; ütts `ruuþlõja laís om, ei püsü² paagah Räv; tarrõ pite `ruuþõlõss Se **Vrd** rooplõma

2. hulkuma *mõni elläi tüküss`väega`ruubõllõma* Plv

roobusk, roobuski → robusk

roobutama → robutama

roobõldamma *roobõldamma* Urv Rõu Plv Vas; *roobeldama* Kam

1. rähklema, aelema *mes sä roobeldat* Kam; *Latsõtiük`k roobõldass üttest`tõistõ, mitte paigal ei_püüüü?; Roobõldass põrmandut peten* Urv; *taa um ütõs roobõldaia* Plv

2. määrima, mäkerdama *roogaánd um`hindä är\_roobõldanu* Rõu; *mis sa roobõldat`hindä`muaga kokko nigu vana`tsiga* Plv

roobõlise pl *roobõlise?* (teat mustrist) *roobõlise? kirä?* Plv

rood¹ *rood* Põi Muh/-t/ Mar, g *roodu* Jäm Khk VII Rei Mär Kse Mih Vän Tor Saa Pee Trm Plt, *roo* Rid Mär Juu Pai; *ruud* g *roodu* Vil Trv Hls Hel, *ruu* Pst Krk; *ruod* Iis, g *ruo* Kuu Hlj Lüg Jõh Koe; n, g *ruodu* Vai; *ruu* g *roodu* TLä Ote San Urv Krl Har Rõu Vas Se, *roodo* KJn Plv

1. sõjaväeüksus *`meie`polgost läks viis`kümmand miest, igast ruost kaks miest valiti* Lüg; *soa ajal oli mei küläs pali`soldadi`ruodosi* Vai; *rood`soldadid läks`mööda* Khk; *viiatse`teise`roodu* VII; *üks root`soldatimi`olli\_vel sii* Muh; *ohvertser käib roo ees* Mär; *roodus ol`li ikki sada meest, rühm ol`li vähem* Saa; *tema jäänd üksipäni sest roost järele* Pai; *sõdamehi seaditasse`roodudesse* Trm; *mitu`ruu* läits *`müüädä* Trv; *mia`tiijni sää*l roodun Hls; *enne opati meid, võeti kuuli`pilduja`ruu* Ran; *nuu`kõneliva, merätsen roodun na`kiägi olluva* Nõo; *sai`väl`lä ruu* - - *ei`vainlast`konnegi* Ote; *Roodu ülemb ol`l sääne na`amiijõs* Urv; *ruu* minnev *hommõn minemä lahingu poolõ* Har; *ta ol`l tõsõn rooduh* Rõu; *sõss`paanti minno`ruu* ja *naati`vällä oppama* Plv; *ma?* ol`li rooduh Se

2. rodu, rida *Sealt`nähti`terve rood mehi minavad* Põi; *lammastel oo saant amet, käevad üsna`roodus ja`tahtvad üle üpata* Mär; *neli viis tükki ol`lid`roodus kõik* (niitjatest) Vän; *kamred, rehetuba ja rõialune, kus`rehte pekseti, [olid] ühes roodus* Pee; *kure nakassive`ruu* mineme Trv; *Minti ruu`iitsteiste`võitu`niitmä* Pst; *leegi`pääle`laodets linu, ku võets`valla, üiis ruu`dõise`kõrva* Krk; *kärbisse lüvväss`ruu* Hel; *ollime lõbusa naese küll - - lätsime roodun* [marti jooksuma] Nõo

rood² → roog¹

roodak, roodakas *roodak* g *-ku* Plv; *roodakas* Jäm VII

1. kõhn, niru (olevus) *Mees on`õige roodakas* Jäm; *nüid on vana nagu roodakas* (kassist) VII

2. (räpakast inimesest) *taa käü ku vana roodak inne,`rõiva`kõik`poriga_ ja likõ?* Plv

roodakile röötsakile *jähi`sõnna roodakile* VII

roodama¹ *roodama* Phl JMd Plt, *ruodama* Hlj Jür Koe Kad VJg Sim; *ruudama*, da-inf *ruadata* Kod

1. aplalt sööma, õgima *ku`l soab ühe linnu kätte ja`ruodab`süia* Jür; *ruodasin seise`silku äe* Kad; *küll`ruodas`süia, ei teised niipal`lu süönd* Sim

2. rassima, rügama *ruodas tüed nagu püerane* Kad; *üüid ja pääväd`ruudab tehä; tämä on siin ilman ruadanud küll* Kod

3. hulkuma, kolama *mis ta`ruodab sial müöda`väl`lasi* Koe; *meie lehmäd muko`ruudavad* Kod; *päevad`otsa`roodasivad`ringi* Plt || *vantsima`roodab`minna mõisa_poole* Plt

4. kasutama, tarvitama *küll sina minu`aõsu`ruodad; nüid said kätte, nüid õite`ruodad`teisi* Jür

roodama

***roodama**² `ruodama Hlj JõeK roodudest puhastama `ruodas kalad ära Hlj; süüb kalu ja `ruodab, ei süö `ruoga `sel'tsis JõeK

roodass|aid roodassaid rõhtaed – Võn Plv

roodel `roodel g `roodli tüür mees on `roodlis ja juhüb `laeva Rei

roodess roodess g -e (väntsutatud, nirust kassist) kassi tahva jo süvvä ja ku `neile süvvä ei anna, na\_m `väega roodesse; ei tohi `kaäsi `sülle võtta, kaas lääb kõhnass ja `irmsass, nigu vana roodess jälle Nõo

roodikas roodikas Mus; ruadik g ruadi|ku, -ke, `ruatke Kod

1. roigas aiad õlid ruadikitess testod, ruadiked puul püstäkille; Ünt taht kallale `tulla, sain muast üvä ruadiku kätte Kod

2. (vibalikust) igavene roodikas, lahja, kuivetaand ja pikk Mus

roodjanõ ruudja|nõ g -dsõ Plv Se Lut roigastest `ruudjanõ aid, koh `ruudja? külükalla vai piuta umma `pantu? Plv; ruudjanõ põrmand, tuu nõrguss Se

roodjas `roodja|as g -a Mär; roodjass g `ruudja Hel Võn Vld(n ruo- Lut Kra); `ruodja|s VNg Jür, g -m(m)e Lüg; `ruodjam g -i VNg(n `ruadam), -e Lüg; ruodes g `ruode JõeK; `ruode g -me Lüg; ruade g `ruudme Kod; roodmass g `ruudmõ Har Vas(n roe)

1. latt, roovik, roigas olekaduksel on `ruodjamid, aga `toistel on `lauad VNg; `ruodjamest aid; õle kattussel õli `arja `ruodjas `ristide vahel; õrõlase rakk on lakkas kattusse `ruodeme `külles; kärissed õlid `püsti, nied õlid `õksiklased, `ruodemed said `sinne `pääle `pandud Lüg; `ruoded on poigiti sarikate peal JõeK; `paljad `ruudmed, katuss piäl ei õle; paüt sidotasse `ruudme `külge `kiini vitsaga Kod; aia `ruudmõ? ja vil'la `ruudmõ; roodmass, tuu hoiit, ei lasõ? [katuseharja] är? `lahku Har; kui katust rooviti, `lüüdi `ruudja? `paarõ pääle; pino ol' `ruudjist `pistü pant; ma\_kati `kapstalooma_kiini, `harke pääle paüni `ruudja? Rõv; hällü nõdõrmõ `ol'e `säädäne ümärik roodjass Plv; Ma? käve eelä? `ruudjit ragomah; Aia roodmass om `kaäski Vas; Rõõgulõ `paüte neli roodjast `sisse, et vili litto ei vao?; ta kořass `ruudja ka kõik' kokko, ku `toiste `paika kolisi Rär; roobi `ruudjide pääle katõtass katušs; võti `ruudja `maahha_s läisi üle aia säält; panõ `rohköp `ruudjit, soo vili olõ õi kuiv Se; kõdajanõ saabjass, haabanõ roodjass, kuusinõ vits sais inemise iä; `ruudjist `säetäss `aidu Lut Vrd roogmass

2. rootaoline, pikk ja peenike see oli `niukse `roodja kehaga, ma seda ei tahtnd (hobusest) Mär; mis kuer sie on, nagu `ruodjas Jür; taa mõni inemine, taa roodjass Plv

3. latter vii [hobune] `ruudjade Hel

roodli → roel

roodli|aid roigasaed `ruudleaid, `ruudlist tetti aid Ran; `paüti puul viltu puu minemä, kutsuti `ruudliaid Nõo; `ruudleaid `ruudlist `ol'li tettu Kam

roodlima `roodlima, (ta) roodlib tüürima `laeva `roodlima, et laev oma koosi pääl seisab Rei

roodline `ruudli|ne g -tse Nõo Ote Kan roigastest ku `ruudline aid `ol'li, siss `jäeti `laide; kiits tulna üle `ruudlitse aia nigu keks Nõo; `ruudlitse aia? - - `lüüdi kaäts saivast `kõrvu, sõss nakati `ruudlit puul `liuhka vahelõ `pandma Kan

roodmass → roodjas

roodna `roodna Khk Rid Kei Plt, `ruodna Hlj Lüg Jõh, `rootna PJg, `ruudna Kod Kam Urv, `ruutna Ote Rõn Se/-nõ/ rooduülem ma olin `ruodna kamänderi `juures `tiender Hlj; `lõune `aigu akkas lahing, `ruodna `käskis taganetta Jõh; Roodna ise vaatas üle Rid; `roodna juhatas `noori mehi õppusel Kei; egä üks, kes läksid, veid `ruudnale `viina Kod; `roodnal oli

jahipüüs - - `andis mulle püssi ja siis ma `lassin ühe irve Plt; *tuu* `võtse minu papperi ja `veie `ruudnale näta Kam; `Ruutna `olli meil `lätläne Rõn **Vrd** roodnik

roodne `roodne luine kiiss on nii `roodne kala Khk

roodnik `roodni|k g -ku Trm Plt; `ruudni|k g -ki Plv; `ruutni|k g -ku KJn, -gu Puh rooduülem
roodun om `ruutnik Puh; `ruudnik om `soldaanne ülemb, kiä roodo üle om `pantu Plv
Vrd roodna

roodsakalla röötsakil *hopõn ol'l roodsakalla?* Se

roodsakuh röötsakil, kössis *istuss roodsakuh, kühmäh* Se

roodsakuss rootsikuks *Ku_lehe_mant är_lätsi_ja_viht roodsakuss läts, sõss visati timä*
`vällä sanna kõrvalõ Rõu

roodsanõ *roodsanõ* rootsuline ristikhain um `häste lehene, nii illoss peenikene hain, tõni
um sääne *roodsanõ* Plv

roodslikanõ `ruudslikanõ rootsusid, roogusid täis sääi *ei\_saa `pal'la jalaga_`käu_ü?*, sääi
om maa *kal'g ja_`ruudslikanõ* Har

***roodsäk** ppl *roodsäkit* hagu *Ku_`kuhja `naati tegemä, sõss_saivass `lüüdi `püstü ja_`naati*
haina ümbre `pandma, inne `panti ala viil - - roodsäkit Rõu

roodu|pidi reas *sängü olliv roodupidi* Krk

roodus `roodus Jäm Kär; `rootus g -e Ans päramised *lehma `roodus ära tulemata* Jäm

rooduss *roodu|ss* Plv, -*ss* Röp; pl *rooduksed* Sim

1. roju, niru olevus *põrssid nagu va rooduksed `uitavad siin tänaval* Sim **Vrd** roidus³

2. roinaja, ringi kolaja *rooduss läts, `ruubõllõss ütte `puhku; käü nigu rooduss pini `ümbre*
Plv; *Ütel `pernaasõl ol'l `väega rooduss kaas* Röp

roodõkand *roodõkand* sõim – Krl Har

rooflah → roohlah

roog! *roog* g *roo* S L Nis Juu JMd Pee Trm Äks Plt SJn Vil; *ruug* g *ruu* KJn Kõp M Ran
Puh Võn Rõn San Urv Krl Har Rõu Plv Vas Se; *ruog* g *ruo* Kuu VNg Lüg Ris JõEK Koe VMr
VJg Sim Iis; *ruõg* g *ruõ* Khn; *rood* g *roo* Jäm PJg Vän Nis Juu Ann, *roodu* Trm; *ruud* g *ruadu*
Kod; *ruod* g *ruo* R KuuK Koe; *ruogo*, *ruodo* g *ruo* Vai; n, g *roo* Jäm Ans Kaa Põi Rei Mih
Tor Nis

1. pilliroog; roostik *sügise - - sai merest viel `ruogu teha; ruo `oiled näppiti puha ära*
`küllest, `nendest `tehti pia `patjaid VNg; *pal'ju `roogusid, tutid `otsas* Khk; *kessel laht ligi oli,*
sai `roogu* Kär; *kuuskümmend `sülda `roogu tegime* Kaa; *lahe kullid suured pruunid, `roogude
kohal `lensid* Vll; *Peenike roog oli katuseks ikka param kut jäme* Põi; *lähme `roogu õsuma, jää
pealt köiasse õsumas Muh; [katuse] *külg ja otsad on keik `roogudest* Phl; *kui sul ei ole*
linnu `koera, [pardid] kukkuvad `roogu, jäävad `pal'lu kaduma* Noa; *lehmäd oo `roogus päevad
`otsa Rid; *ennem ei läind roog kõbass mette, jõluaeg, siis oli roog kõba juba* Kir; *rood oo*
ika tugevamad ku õled Kse; *sõideti `Virtsu ja sialt `toodi `roogu, roo pidas `vastu* Mih; *meres*
kasvab suur, jäme roog Tõs; *Ruõgõss lõnnupesä asõmi ond viel, munad kõik ää `viidud* Khn;
ruod on kõva, tema ei lase vett `sisse nii `kergeste KuuK; *kaur tõi pesa roo `sisse, vanad rood*
ja ludad `korjab `senna kokku Äks; *järve äär `olli siuke lage kõik, ruug oli `kaugel* KJn; *isä*
tegi järve veerest `ruugu maite jaoss* Trv; *seantse säre, mis `ruuge sihen eläv, ei lää suure
vette Krk; *sialaodale pannime `ruugest katusse, `õlgi es ole* Ran; *Ruukatuss teitti niisama nigu*
õl'gkatuss, ruug om jämme Rõn; *Lehmä lätsivä `ruugu* Se

2. kandev tugi- või kinnitusosa; roots, rood **a.** leheroots, vilja vars *igal lehe on kesk`paigas*
ruod, ke teda üleval `oiab* Lüg; *pehme sõõvad [ussid] ää, `pal'lad rood jäävad [lehest] järele

roog

Mär; rood oo `marju täis Aud; ruog, kus kül`les marjad on VMr **b.** selgroog, sabaroots, suleputk Ega `kammila `ruodu voi `porsa ede `viskada Kuu; igal kalal on oma ruod sies Jõh; vahus, sedasama nägu kut luts, aga roheline roog Khk; `Räimel pole muud `raidu minemas kut roo, vanasti `söödi roo ka ää Pöi; soomussed ja rood\_o kala `raided Muh; kiisk pisigene, roog kut elajas Emm; Koer söi keik `lestade rood ää Rei; ane `sulgel ja kana `sulgel oo rood sees Mar; silgud oo na räpastan, et jääb pal`las roog näppude vahele Kse; suled katkutse ää, rood jääväd `järgi Tõs; mere `ärgi `toodi - - sula liha, `konte ei oln, roog oli küll Aud; eks sa söö kala kõege `rooga; suled on roo `kül`gis `kiini Juu; [kalal] `pal`ju `ruodu sies, koõdine KuuK; anna rood ka`ssile JMd; lõeganud obese saba jõvisid ruaduni Kod **c.** (tööriistal varre kinnitamiseks) saba pää `õtsas käib ikke ruod oherdil; `kiimi ruod `lüüä pää `sisse Lüg; `lapja `ruodo Vai; nual oo roog Mus; roog kõib piä `sisse, pussi roog Tõs; sirp lüiakse `ruogu pidi pia `sisse Sim; nua ruog lähäb nua pia `sisse Iis **d.** vikati selg rood õli paksem, see `andis vikatile kõvaduse. kui roodust `katki läks, siis õli `raske parandata Trm **e.** kaevuvinn suure `rooga muljuti `ämber `sisse Khk; Roo ja ark olid kajul sii ikka tammest, vibu kuusest Pöi; küll `olli pitk kao roog Muh; kajul `panta ark maha ja roog `panta `senna `peele kahe argi vahele Emm **f.** (veskitiiva osa) Tuulingu tiiva roo oli alati tammest Pöi; `veske `tiibel oo rood, purjod keiväd seal peal Mar; roo `külgi tehäse karsas, `kartsa `piäle purjud Tõs; tuul `murdis õhe tiiba roo `katki Nis **g.** millegi alus, pool `kanga `roodeks [võeti] einpillid Jäm; rood tehakse `peenest ein `putkedest Mär; lõng `aeti roo `piäle Tõs; vabare vartest om kige parepe ruu, `paprest ruu ei kurda kava Krk

3. a. otsa- ja küljekatuse ühenduskoht roo, kus otsa ja kül`le katus kokku lähvad, see terab serv Nis **b.** harimalkade ühenduspuu mis malga `otstest läbi keivad, nee on rood, kadaga `pulkadest tehasse Khk

roog² roog Pöi Muh Emm Kir Kei SJn, g roa Jäm Ans Khk Käi Rei Rid Mar Mär Vig Kse Tõs Vän Tor Nis Juu JMd Trm Äks Lai Plt, rua Ans Khk VII Ann; ruug MMg KJn Krk Hel, g roa Saa Trv Hls, rua Hää Kod, ruuva T V(ruua Har); ruog g roa Ris Amb, rua Kuu Lüg Koe Kad VJg Iis; ruoga VNg Vai, ruag Jõh IisR, g rua; roug g ruuva Lei

1. üldisemalt söök, toit küll nälg rua `suolab Kuu; mekki `meie `ruoga ka Lüg; Kui `võerad tulevad, `olgu ruad `lauval, oma perega `larbib niisama, keda kätte saab IisR; `palju `ruogi, ei tiä, midä akkan `süömä Vai; road on rennil Jäm; igäuks sööb oma `rooga VII; mis `rooga teile `anti Muh; `tehti kallid road Rid; `viskas selle alvas läin roa ää Kse; saksa roog, peenike saksa toit Tõs; tule meiega `ruuga `võtma, meil `mitmesugused ruad Hää; tänä ol`li mul ää ruug Saa; roog on `val`mis, tulge `sööma Juu; pidudel, sial õli neid `ruagasid mitut `sel`tsi Iis; tii kedägi suuperäliss, üvä `ruuga Kod; mina seda `rooga tehnud ei ole Lai; ennem vats rebenegu, kui üvä `ruuga üle jääb KJn; kis ääd `ruuga tõesel annap Trv; `ruuga ei kästä valitse, pistä peost suhu, mis ial ette `juhtup Krk; ruuva jo lavva `pääle tõstetu Puh; `vaene om rikka ruug piitl Nõo; sij ruug om sääränne `hapnõperäline, kas peestät henele vai annat pinile Har; taa pada kii mul hää ruuva; [Mees] taht hummuguss lämminä `ruuga, a_latsõ_jäl^P ei_taha^P Rõu

2. (paksem) supp – T V toda suurt paatäit `ruuga `süüdi näätl `päivi Ran; ma pane ruuva `piisuma Nõo; sa olet `täämä ruuva soolatse tennu Kam; pudõr ja ruug `panti tsõõrikudõ Ote; Ruug ol`l tuu, konh `ol`li `herne^P, ua^P vai ruurterä_sisen Har; vanast ol`l ruug pääsüük, ol`l sõss uaruug vai `herneruug, ilma ruvalda\_saa as `päivägi^P Rõu; ma_taha ai_taad liha`raasa ka nii `väega^P, ma_taha `ruuga Vas; Äripäävä söögi<sup>P</sup> ol`liva^P suurõmbalt jaolt ruuva^P;

Ruvvaleemega ol'lit är[?] harino[?], mõista es nigu_{parõmbat} `tahtagi<sup>?</sup> Räp; kui `suurmit ja kardohka pal'lo inäbä, saa sagõhhõp ruug Se

3. vorstipuder `Treater `pañdi `peoga `rooga täis, siis pulgaga tuubiti takka Kei

roogand roogañd g -i Nõo/-nd/ Kan Urv Har Rõu Plv räpane inimene mina sääl nõgeste sehen kõrveta oma `kääsi, porine ja irmuss nigu vana roogand Nõo; tulõ no vana roogañd `sisse, panõ_{hindäle} kuiva_{rõiva} `säl`gä Kan; roogañd um `hindä är<sub>roobõldanu</sub> Rõu; vana roogañd - - kui lais `säanne porine om Plv **Vrd** roogend

roogas¹ roogas g `rooka Pha VII Jaa Põi Muh künnivares `rookad on mustad linnud, tegid paha, sasisid odra vilja ää Pha; roogas oo varese `suurdume, akkidega vahest ühes koa Põi; `rookad kõivad põllal vilja kallal Muh

roogas² roogas Põi, `roogas Muh

1. peenike ta oo nõnna `roogas Muh

2. (kõhnast inimesest) Ise nii lahja kut va roogas, kõht selja roo `vastus Põi

roogastik roogasti|k g -ku Pha Kad (roogsest heinamaast) Pole mõnel aastal niidetud, nüüd einamaa puhta roogastik Pha; sie va roogastik einama, mis sealt saab Kad

roogatamma roogatamma määräma, mäkerdama roogatass `hindä kokko kui `siga; põll om pudroga är[?] roogatõit Plv

***roogats** pl roogatsid (kronust) Iäd obest põlnd temäl kunagi, nigu roogatsid `ol'lid, muđu vanad setukad KJn

rooge¹ rooge Khk Mus Pha Kei, g `rooke Jäm VII; pl `rooked, `ruokmed Jür; ppl `ruokeid Kuu

1. kalarapped `rannass `ruogitud kalu ja siis tämä oli mend - - `tuoma `ruokeid siel `siale Kuu; neil (kaladel) ju rooge `väl'las juba Kei; Silgupiad ja soolikad olid ka `rooked Jür

2. päramised inimistel `üttesse pärimisteks, mis lapse `ümber `välja tuleb, `loomadel on rooge Khk; rooge `maeti muha VII

rooge² rooge kronu obuse rooge Muh

rooge|mõök ropsimõök leno roogitasse jo roogemõegaga, need oo puust `tehtud, `neoksed elosad õhoksed Mar; masindud linu ropsitakse rooge `mõekadega Kul; Roogemõegad pidid libedad olema, muđu lina kiud oleks kinni akan Han; roogemõök - - puust õhuke mõök, roogitse linu Tõs

roogend roogend Trv; roogõnd g -i Kan; rooge|nt g -nti Krk räpane inimene nagu roogend kunagi Trv; Mea `säätse roogentige küll ütten ei saass eläde Krk || mäkerdaja tä es olõ<sub>sääne</sub> `rõiva roogõnd Kan **Vrd** roogand, roogendik²

roogendik¹ roogendi|k g -ku Iis/-uo-/ Trm Võn; `ruogendi|k g -kku Lüg Jõh(-ua-) IisR; `ruogendi|kku g -gu VNg Vai/-kko g -go/ raiesmik; võsast puhastatud heinamaa `kaigil one `ruogendigid puhastamatta VNg; `tõisel `aastal `kasvab `ruogendikku pääl ia ein, `kolmandal viel parem Lüg; Puud õlid meil `ruogendikkus maha `võetud, maa puhas Jõh; `metsast saab `puhtast `juuritud ja `tehtud `ruogendikku IisR; õlime sial uues ruogendikus Iis; mine roogendiku pääle ja võta ain üless Võn

roogendik² roogendi|k g -ku räpane inimene oh sa koradi roogendik Trv **Vrd** roogend

roogenteme roogenteme määräma, mäkerdama Vaade, et sa sea `süümä tetän ennast ärä ei roogente Krk

roogents roogents g -i Saa Hls Krk

roogetakk

1. räpane inimene või ese *se*da roogentsid ei saa mudu `puhtas kui arjaga ja tulise `veega; sellel roogentsil on ropp ais Saa; ta om igaveses roogentsis är lännü Hls; roogents, kes ennast ei koriste, `muage üten Krk

2. vana ese, kolu *si*j varn om vana roogents Krk

roog|takk hrl pl ropsitakk roogetakud_o puised ja kõige jämemaad Muh; peenikesest takkest `tehti `löimed ja roogetakkest oli koe Mar; esimesed roogetakud oo kui va luupuru, mõni ikke - - keerutab ohelikkusi Mär; roogetakod - - olid jämedad ja luid täis, seina vahele topiti Lih; roogetakud, nendest `löödi `paela Tõs **Vrd** rooketakk

roogits roogits g -a KJn Hel

1. kroogitud kätis `amme roogitsa Hel

2. krooge – KJn

roogitsõmma roogitsõmma rookima, roobitsema `lehti roogitsõmma Se

roogli|aid `ruugliaid roigasaed – San

roogmanõ `ruuǵmanõ roigastest `ruuǵmanõ aid, pikä ruhu[?] Har **Vrd** roogmine

roogmass rooǵmass g `ruuǵ|ma, -mõ Urv Urv Krl Har Vas Se; n, g `ruuǵma San Urv; roe g `ruuǵma Urv latt, roovik, roigas Kärbigu `lüüdi maa `sisse, `panti rooǵmass pääle[?], sõs ol'l hää `villä sinnä\_pääle\_panda\_kuiuma; Aja `ruuǵma küünü `otsa, `kaartõ ala_pistü Urv; pandass `raaskõsõ `pijüüdi `ol'gi harja pääle ja rooǵmass kõkõ pääle, siss haripuu `risti pääle Har; vanast ol'liki kõik' rohelitse aia[?], `ruuǵmõ vai rohe<sup>?</sup> kõüdeti `saiba paarõ `vaihhõlõ; mõnõl ol'l pino, tuu ol'l `ruuǵmist nii pant üless Vas **Vrd** roodjas

roogmine `ruuǵmine roigastest `ruuǵmine aid Krl **Vrd** roogmanõ

roogne `roogne g `roogse Muh Trm, `rookse VII Ris/-uo-; `ruogu|ne g -se VNg

1. a. roost tehtud `rooksed katused VII; `roogne katus `olli peal Muh b. roosegune `rookste indega [kuhi] VII

2. luine nee kalad_o `kanged `roogsed Muh

roogus roogus g -e Krj VII Jaa Põi lahja, kõhn (olevus) sää l elu aja roogused loomad oln Krj; igavene roogus, kondi kogu Jaa; See [loom] on `sündimisest sandik `sõuke roogus olnd, äi see `rammu võta Põi

roogusk → rogusk

roogõndama roogõndama ligaseks tegema mi_sa_roogõndat tan, ku sa `uñdrikku alt üless ei `tsuska[?] Kan

roohiline → rohiline¹

roohitsõma → rohitsema

roohkass → rohikas

roohlah `roohlah, `rooflah kohevil villa[?] omma `rooflah Se

roohlahe `roohlahe kohevil(e) – Se

roohlalla kohevalt, kokku surumata panõ[?] sa mullõ ka `roohlalla<sup>?</sup> `jauhhõ, pangu ui[?] litsutavvah Se

rooja pl `ruuja küüslaugud aidveeren - - om `pantu `ruuja San

rooja|kuu porikuu, oktoober `ruojakuu on must kuu, mudane keik VNg; `ruojakuu, sedä `üöldi viel `viinakuu ka Lüg

roojane rooja|ne Hls, g -se Khk VII Saa Koe Trm, -tse Trv Krk Puh San Krl; ruoja|ne Kad VJg Iis, `ruoja|ne Kuu VNg Lüg Vai, g -se; rooja|nõ g -tsõ Rõu; roja|ne g -se Jäm Ans Kaa Pha Muh Phl Mar Mär Kir Han Tõs Ris Juu Trm Kod Plt KJn, -tse Kse Hää

1. roojaga koos; must, räpane miks sa `ruojase `jalgudega tuba tuled VNg; kui `vihma tuleb, siis tie on `ruojane Lüg; oh, sa oled nii roojane Khk; laps tein ennast nõnna rojaseks et Muh; rojane riie Phl; `vankri rattad oo nõnna rojased, kui tee oo kõik `rooja ja `paska täis Mar; rojatsed `riided `sel'gas Kse; rojane - - mõni koht kõik ää sitatud, sitta täis Tõs; raibe teeb käed roojases, kui katsud Saa; nää, mis sa oled, rojane keik Ris; laps teind ennast ruojasest VJg; koristemede ja roojane Hls; roojatse `rõiva `ripnese orrel Puh

2. patune, kõlvatu, siivutu muist `loomi `olla roojased VII; rojane vaim läks inimese `sisse Mär; oh sa rojane küll oma `suuga Tõs; `piiblis on - - ruojane Kad; `ísiga um roojanõ, mi süü puhast `toitu Rõu || (kirumissõnana) Selle rojasega (peru tükuga) ei `tehtä kedägi KJn

roojastama roojast|ama Khk Mär Trm Trv Puh Nõo Võn, -eme Hls San, -emme Krl; roojastama Iis, `ruojastama Kuu Vai/-mma/; rojasta|ma Jäm Põi Muh Rei Mar Kse Tõs Hää Ris Juu JMd Koe Äks Plt KJn, -mma Rõu

1. roojaseks tegema, ära määrima `älgä `mengä muda sise `ruojastamma `ennäst Vai; `joonud mehed roojastavad Khk; Kõik kohad ta ramp rojastab ää, situb täis Põi; ää rojastag `kõiki `asju ää mitte Muh; sa oled `eese `riided nii `kangeste ää rojastand Mar; kõik ää rojastan, `musta täis tein Tõs; ruojastab kõik kohad täis Iis; tema roojastanu kikk ärä siit, tua ja puha Trv; laits roojasteb ennast ärä Hls; ei tohi `puhtit `rõivit ärä roojastada Puh; ega ta tarrõ ei roojasta, ku ta tarrõ pite kõnd (seast) Võn; joodik om `rõiva är roojastenu Krl

2. pilti rüvetama, teotama älä `ruojasta oma suud paho sanoga Vai; rojastab püha paiga Rei; ei taha oma suud rojastada Hää; mis sa must oma sõnadega rojastad Juu; pühakoda rojastama Koe

roojastus roojastu|s Trv/-ss/ Hls, ruojastu|s Iis, rojastu|s Juu, g -se mustus, roe rojastus - - `mustus jah Juu; `aste roojastet `kohta, roojastuss om mahan Trv

roojus `roojus Muh Trm, `ruujus Hls Puh Krl Rõu, g -e; `ruuju|s g -se Ris Koe Iis, -kse Kuu Vai

1. mustus, räpasus `ruojust täis keik Ris; nevä eläve `ruujusen Hls; `terve ta maja om `ruujust täis Puh

2. pabelisus, kõlvatus `ilmas on pali `ruujuksi ja `kurjuksi Vai

roo|kana (lind) rookanad, suur arjas on pea peal VII

rooke|takk `rooketakk ropsitakk – Vig Vrd roogetakk

rooki `rooki Jäm Khk VII Muh Mär Tõs, `ruoki Hlj VNg Vai Koe Iis, `ruuqi saama Kod KJn Puh peksa saama küll mina sain `lapse `polves `ruoki VNg; küll sina nüüd `ruoki saad Vai; laps saab `rooki Jäm; sa saad `rooki mo kääst, kui sa ei `kuula Mär; sai mo käest `rooki Tõs; täm äi õle suanud `ruuqi Kod; poiss sai esä käest `ruuqi Puh

rookima `rookima S L/-uü- Hää/ Kei Rap Juu Jür JMd Sim Trm Lai Plt KJn, `rookma Mar Vig Han Mih Tõs, (ma) roogi(n); `ruokima, (ma) ruogin Ris Koe ViK Iis Trm, `ruogin R; `ruuqma MMg, (ma) roogin KJn, ruagin Kod; `ruuq|ma Trv T(-k-) Har Rõu Plv Räp, -me M, -mõ Krl, (ma) roogi; `ruõk'ma, (ma) ruõgi Khn; da-inf `ruuqida Äks

1. a. kraapides, nühkides, kiskudes jne puhastama `käisin rohuajas `piendraid `ruokimas Hlj; `ruogi kravi `lahti, siis vesi `lähte menema VNg; iga peremees juo `ruokis õma `karjamaa Lüg; kuluks ikke tuba ka akka `ruokima; `metsä `ruogida `puhtast, vesost `vällä Vai; ma liha täna tuhliste `sisse `rohtu `rookima Jäm; roogi laut sõnnigust `puhtaks; kevade käiasse einamad `rookimas Khk; Oome peab kosna rookimese ede vetma Kaa; See (keldriauk) `andis ikka tühaks `rookida Põi; mine roogi see lumi ula alt ää Muh; Parandad [peab] puhtas rookma Han; Nüüd kaos vett vähä, kolõ iä `ruõki Khn; pel'diku `rookija Tor; korsnas tahab `ruuqida,

rookima

juba `tahma täis Hää; kaev on `rookimata Kei; läks `kroavi `rookima, kroavid olid `umsed Juu; `Toodi seened koos prahiga koju, siis roogiti Jür; läksid lund `rookima JMd; lähme tied `ruokima VJg; alet roogiti Trm; vanass lesed naesed käenud all'likid `ruukma; `piäle tueso ruagivad tujrada `lasti Kod; vaja `kapsad ja `porknad ära `ruukida supi jaost Äks; Nii kui vähe mahti oli, läksime aga jälle võsa rookima KJn; `mõtsa roogitse `puhtes agadest ja puiest Hls; sibi om sij, kes kimmelgut roogip; siin üits müüri rump, seda ei oole `kennigi `ruukin Krk; ahju luvva, kellega roogiti ahi ärä, enne kui leib `ahju `panti; mul om kõik mõtsane maa, peab sedä `ruuk'ma Puh; ku poiss `rohkeb `aiga siin oless, roogiss mu kajo ärä; ma tõi üte korvitävve `apnit ubinit `ruukmises Nõo; `kartuli tahava `ruuki Rõn; piat egä sügüse ja kevjä truba? `ruuk'mõ Krl; [kaevu] roogitass, võõdass tuu vana liiv `väl'lä Har; nakass hainamaad `ruuk'ma Plv || päramisi väljutama lehm roogib ennast ää Khk; v ä l j a r o o k i m a midagi eraldama roogitakse `väl'la savirikkad paed Rap; mõisniku? roogeva paremba `tükükese? `vällä, talomestele jäivä? suu tsombokõsõ? [põllumaaks] Röp b. sisikonnast puhastama, rappima kilud `suolati kohe ära - - `räimid viel `ruogiti Kuu; aga mei `saimme neid kalu `ruokida - - et `sõrmed olivad sul nahatummad Hlj; `ruogi kalad `välle Vai; kas akkad kala `ruokima Ris; `värsked kalu roogitaks JMd; ei maksa kalu nii kaua `ruokimata jätta Kad; tahivad veel neid `vähji `ruokida Trm; kana taab ärä `ruuki Kod; ahvena kala on ise ia kala, aga `rookimine on tükk tööd Lai; akkas kalu `ruukma KJn; kala tuleva `puhtass `ruuki Kam c. linu ropsima sai linad ära roogitud, sured puu lõugud olid Põi; neid pidi esiteks `rookima mõegaga ja pärast arja peal sugema Rid; kui linu roogitakse, pööratakse ikke teist `kohta ja teist `kohta Mär; panid linad `viirgä ja naesed akkasid `rookma Vig; `päeba `rookist, oli mõök ja mõögaga `ahti `pihta Mih; Ruogiti ljõnad, `pandi liguma Khn; paned selle linapiu `sinna puka `piale ja siis akkad `rookima Aud; `rookides läks paelu maha `seoksid luid ja robi PJg; tali `aiga sai roogit, linu oli paelu Trv d. hobuse suud puhastama, ka hambaid korrastama `ennevanast `ruogiti üht puhku [hobuse suud] VNg; ussid\_o obustel `kurkus, siis roogitse obuse suid arjaga Muh; kistud kiimigä suulagi `kriima ja lastud vaevaveri `väl'jä, sij õli suu `ruukmine Kod; obesel tahap suu `ruuki, ku `amba kildu om, nij teräve servä liivväs ärä Hls; käisive obese suud `ruukmen, `narmit lõigati ja `ambit tõmmati Krk; serätse kõvera ravva olliva, nondega roogiti obese suud Nõo; `ruuk'ma, esä ai käe hobõsõ `suuhhõ, hõõrd hařaga? `kurko Röp

2. a. peksma, lõõma küll ma `ruogin su naha läbi VNg; Sa `ruogi oma `poissi, sie läheb `muidu ukka IisR; `ristisid roogitasse ede (õigeusklikest) Khk; [Ta] veib seda obust nõnda rookida, et üsna sant näha Kaa; `rookis poisil otsa tuliseks VII; ma pea ta üles `rookima (äratama) Muh; `rookisid `lapsi Phl; akati maha `rookma inimesi Mar; `val'mis `tehtud kasuka nahad, neid roogitakse mõegaga, et siis `tolmu seest `väl'la tuleb Mär; ku võrguga kala püiad, siis pead latiga vett `rookima - - et kala `joosma akkab Vän; Roogiti änaalune palavaks Hää; küll ta sai ühe kehatäie `rookida Juu; `ruokisin ta `persse läbi VJg; poiss vaja läbi `ruokida, ku `vasta akkab Sim; mõessab ise kohot, ruagib tämäda mehiselt; küll ruagivad viheldä Kod; poiss tahaks `rookida `suada Plt; küll ma su perset roogi Krk; Mes sa tast jälle ruukma nakad Nõo; `ruuke `poiskõsõl kere täüs; ma rooge mařdikit, inne midägi es mõjo? Plv b. ajama, kihutama `Ruokisin `terve `kortsit `täüe mihi `kortsist `väl'jä Kuu; Võttan kättä ja lähän `ruogin nad puha säält menema Jõh; Lapsed - - rookige kärmpsed toast õue; Mine roogi veised karjamaale tagatsi Kaa; mõned akkasid tüli tegema, siis roogiti minema [pulmast] Mär

3. a. viskama, loopima `kapliga roogitasse laivast vett; aja obu `kõrva ja roogi [koorem] `peale; [haige] `rookis `silmi üle pēē, `paljad `valged silmad olid; Mis sa roogid raha laiaili

Khk; `rookis liimiga kalu `paatist Mus; kui paet nõnda vett `sisse annab, siis peab vett `rookima Pha **b.** kiskuma, koorima ruuk's `rõõva sel'läst maha puha Krk; roogib `endä periss `pal'lass Ran; Ää om olla, kui rõiva sälläst ärä om roogitu Nõo **c.** puukima, vohmima ta `rookis keik `nahka mo eest Khk; nad `rookvad `süia Mus; äi mina jäta [kõhtu] `tühjaks mitte, ma roogi täis Rei **d.** vorpima Mina pidin kangaid `ruokima Lüg; tõene ruagib tüüd tehä ja tõene logeleb kõrval; ruuk tehä `lapsi, seetse last Kod

4. parkima `lamba nahad roogiti ee ning `tehti kasugaks Khk; Rookimata nahk läheb raidu Kaa; `teenis `nahkade `rookimisega omale raha VII; `lamma `nahku roogitasse KJn

rooksima `rooksima Muh, (nad) rooksivad VII krooksuma konnad akkavad `rooksima Muh

rookstus `rookstus päramised lehmal tuleb - - `rookstus `välja Khk

rool rool Khk Hää, rool Mus Krj Pha Hi Khn Ris Trm, roel Muh Rid, g rooli; ruol g `ruoli Jõe VNg(n `ruoli); trool g trooli Tõs Aud laeva tüür muudkui piad `ruoli - - `sellega juhüid Jõe; õõ läbi oli rooli_pel, `üsna rinnaga pidas `rooli Mus; üks peab `roolis olema Muh; Suure lainega äi saa ariliku rooliga paati koosis oida Emm; rool on paadi taga Rei; aeruga `peetse takka `trooli Tõs; Esimesed `purjud lei puruks, lae enäm `rooli ei `kuula; Kierä rool `parda Khn; laeva trool oli katti läin Aud; emapuu `kül'ges [on] peenike raudora, rool jooseb selle vahel Ris || tüüri käsipuu rooliga juhüitasse `tüüri, roel\_o tüüri `kül'ges Rid **Vrd** roor, ruul

rooli- rooli- `mutku rehu `ruoli `puule Jõe; oli kova `laine, kui löi `ruoli `rummust üles VNg; Paadi tagapool, `täävi otsa `kül'ges oli rooliraud, kuhu puust rool `külge `pandi Khk; `kapten `annud roolimehele kursi Krj; Roolileht aa rooliema (roolisamba) kül'gis; mees ojab `kinni roolipinnist ja roolib seda Emm; `Terven rooli `vahti `püsti sestä ei jõva, küll iä, kui vahel roolipengi `piäle `toeta suab Khn; rooliratas - - kus puul sa `laeva pöördä tahad, `sinna puul pöörad rätast Hää; roolikaegas, kenega saab `rooli lükatud edasi-tagasi Ris

roolima `roolima, (ma) rooli(n) Khk Mus Muh Emm Phl Hää Ris; `ruolima, (ma) ruolin JõeK, `ruolin VNg; `roolma, (ma) rooli Khn laeva tüürima läks `ruolima juo VNg; tüürimes roolib `laeva Khk; kes paadi peremees, see roolib, see istub taga `otsas Emm; Ei mõesta `praegu `rooli, kiäritleb `piäle Khn; rooliga tend roolitaks Hää **Vrd** roorima, ruulima

rooline roo|line KuuK(-uo-), -lene Aud (teat kangatoim) `roolene `tehti nell'a niiega, teinepoolt oli toimene Aud; aluspüksi riie `kooti ka `rooline; `ruoline `üiti, `niide sai `pandud tagant puolt ette, siis sai `jälle iestpuolt akatud taha minema KuuK

room¹ room g rooma S L Kei Hag Juu HJn JMd Trm Äks Lai Plt; ruum g rooma Ksi KJn M T Rääp, ruama Kod; ruom g ruoma Ris Koe Kad VJg Sim Iis MMg, `ruoma R; n, g `ruoma VNg Vai; ruöm g ruöma Khn rangide kummalgi küljel olev nahkrihmast aas, millega ühendatakse aisd ja look Pidäb `ruomad `lõüsi (ei tööta täie jõuga) Kuu; `toine ruom on viel `terve Hlj; kui `ruomad `lõtvel on, siis kõva `kuorma ei saa vedada Lüg; tuo sie `ruoma `tallist, miä panen obost rage Vai; mees `tõmbas rooma `kinni Khk; roomad, mis looga `kindi `oidvad Krj; Room `katkes ää ja oligi [hobune] eest ää Pöi; selle roomad_o nii `kangel, ei soa `köia Muh; obuse `rangide roomad Rei; roomad `tehti looma nahast, pargiti ise ää ja tõkärdid ja `rasba `pandi `peale Mar; va laisk koer, makab kui room maas Mär; roomad kõiväd looga `otsa, keerutatse ää koa Tõs; sel oo roomad `pehmed (laisast) piltl Hää; Rangid pannakse `kaela, trengid pannakse `roome takka läbi Kei; roomad libisesid teel `lahti Juu; ruomad `kaiki leigand, mine metst koju, kuda tahad Kad; sel on villased ruomad, ei viitsi vedada piltl VJg; ruomad on päris `kaiki kulund Iis; ruomad kua miäritasse MMg; maas nigu va ruum, ei viitsi liigutada ennast Ksi; kaks `rooma, päris uued, põle veel `rangide `sisse saand Lai; roomad ää

room

`nahkund, tahavad `määridä KJn; ruum katik, mis tetä Trv; rooma jaku tetti kanepidest Krk; nij rooma käive viij küll Hel; kes es `oska ruuma `keitä, vedäs alvaste `kinni, siss es `saagi enämb `valla Ran; liinan müvväss obeste ruume Puh; trengi köüdeti ruume `kül'ge, tõdõ ots `paanti kolgi `otsa Kam; Egäst nahast ei saa ruuma Rõn; roomõss üteldäss inämbüüsi, mõni `ütless `rahkõ? Röp

room² → troom

roomaja ruumaja Har Rõu metsatöeline ruumaja, maa ja hainamaa andass neile üless pedämises, tuu iist pedävä nimä odavapa palgaga ega `päivi mõtsan puud raguma Har; ruumaja\_teivä\_`päivi ja `massõva\_kah raha `rehti Rõu **Vrd** roomakõnõ

roomak roomak g -ku uss siin mõtsan om näid roomakid Ote

roomakalla rooma|kalla? Plv, -kõlla? Se roomakil vidi `hindä roomakalla?, taht är? `paeta? Plv; kakut linna roomakõlla? Se **Vrd** roomakulla

roomakeli roomakeli TLä roomakil es saa muidu, siss tulli roomakeli Ran; laits lašk kápili, läits roomakeli peni manu Nõo **Vrd** roomakili

roomakil roomakil Jäm Põi Kse Tõs Hää Ris/-uo-/ Juu Plt Hls Vas kápuli, kõhuli; kummargil, küürakil Mine siit alt roomakil läbi Jäm; Nii täis oli, et roomakil tuli uksest `sisse Põi; laps lähäb roomakil Kse; tuli na roomakil, neljä jalaga Tõs; laps on paranda pial ruomakil Ris; roomakil maas Plt; Roomakil - - suurõ haina seeh, et kiäki es näess Vas **Vrd** roomaksil, roomakul, röömakil

roomakile roomakile Khk VII Juu Plt Trv, -lle KJn roomakil vanem inime keis roomakile Khk; [laps] käib juba roomakile `terve tua läbi Juu; kos sa läät nõnda roomakile Trv **Vrd** roomakule

roomakili rooma|kili Khk Kaa VII, -gili Jäm; ruomakilli Koe roomakil läks roomakili uksest `väl'ja Khk; Kaś `iilis roomakili linnule lisemale Kaa; aab roomakili `mööda parandad VII **Vrd** roomakeli

roomaksil roomakil tuln roomaksil tuppa Tõs **Vrd** roomuksil

roomakul roomakul Hls Krk San roomakil `väike uisake lääb roomakul Hls

roomakule roomakule San, ruomakulõ Lut roomakil ädäperäst inemine käü roomakule San; korjass tsagõhhit kabõhõnõ, `kungõlõss ruomakulõ `nurmõ pitih Lut **Vrd** roomakile

roomakulla roomakil sälg `haigõ, käü roomakulla; ku kardoka `võtmine um, sõss - - roomakulla võtt Rõu **Vrd** roomakalla

roomakõnõ roomakõ|nõ g -sõ Urv Krl Har metsatöeline Roomakõsõ ol'liva ilda sügüse mõtsan raha päl'män Urv; mu_veli võttanu kah Mõnistõ mõtsa roomakõsõ kotusõ Har **Vrd** roomaja

roomalõ roomalõ, ruo- roomakil madõ hii' roomalõ `haukma sutt; lais lätt ruomalõ Lut

roomama roomama Jäm Khk VII Põi Muh Käi Rei Mar Mär Kse Var Tõs Aud Vän Tor Saa Nis Hag Juu Ann Plt, ruumama Hää KJn Kõp Trv TLä Ote, da-inf roomata; ruumamma, da-inf rooma|da? Urv Rõu Vas Se, -ta? Plv; ruumame, da-inf rooma|te Hls Krk Hel San, -de? Krl; ruomama Ris, da-inf ruomata Jn Koe Iis, ruomada Lüg Jõh IisR; ruõmama, da-inf ruõmata Khn kehaga pinnale toetudes liikuma `Poisid tahivad ruomada `aia alt läbi, aga `jäivad `sinne `kinni Jõh; `ärgä `ämblikku tappaga [õeldi], ku `ämblik ruomas `müõda `seina IisR; putugad `roomavad maas Khk; poiss akkas juba puari nõdali eest `roomama VII; Uśś `roomab `eese elupäevad, `jalgu pole, edesi lihab Põi; ise `tulli `õhta roomates koje Muh; laps `roomab Rei; `õige konn üppäb, aga see va kärpäne konn `roomab Mar; ei saand `käia, tulin üsna roomates Mär; tigu oma karbiga `roomab Tõs; seni sai lumes roomatud, kui `rõõvad

kikk liked o'l'id Saa; u's `roomab Hag; `roomas koa kãpãkili moas, perse `püsti taga Juu; kãpuli `ruoman trepist `alla JIn; eks vana `u'sski `ruoma Iis; madu `ruumab ka ni tulist KJn; sij om `ruumaja luum Hls; kudass `kennigi `ruumass, mõni lää `perse nühakul, mõni lää ütte `kintsu pidi Krk; ma `llin nii ärã `kül`menu, `ruuma `amme väel Ran; `maokese `ruumava mulla sehen Puh; ei viisi `kõndi, nigu tigu `ruumab Nõo; `väikõne lãts `ruumass, kãu roomaten kãpikuli San; ellãi es saa `jalgu pãäl `kõndi, ruumass Krl; `aie jo `hindã sãngüst `vãllã, `ruumsi katõ kãpã pãäl lãve manu Rõu; rooma'ss kõgõ kõtu pãäl saal uss `aida `müüdü, viinaputõl kãeh Vas

***roomeldama** da-inf roomeldada trõöpama anna `undrik roomeldada Kam

roomelt roomel't (jalgade lohistajast) vedã `jalgu perãn ku roomel't Krk

roomelteme roomelteme roomama sa roomelied `palki `müüdü edesi Krk

roomitsõmõ roomitsõmõ ahnitsema mis sa roomitsõt nii pal'tu San

roomlema `ruumlema aelema, vedelema Temã ruumlep ja viãb endãt maad müüdü nigu peni; Aig lããb kotun igãvãss, siss ruumlep üttest sãngist tõiste Nõo

roomuk roomu|k g -ki vigur, vemp see_o nisuke va roomuk Vig

roomuksil roomakil nagu va laisk koer roomuksil maas Mär **Vrd** roomaksil

roon → troon

roone¹ `roo|ne g -se luine, lahja Sügisesed lestad on ead paksud, äi nee pole mitte `roosed

Rei

roone² `ruune Kod; `ruu|nõ g -tsõ Plv Rãp pilliroost `ruutsit keppe olõ nõnnü? Plv

roo|nepp roonepp punajalg-tilder – Noa

roonima → kroovima

roop¹ roop g roobi hajasalt S/n roep Muh/, Mar Mär Kse Var Mih Tõs Aud Tor Saa Nis Kos Jür JMd Trm Plt; ruup (-p) g roobi Hãã Pal Åks KJn Vil eL, ruobi Lei, ruaba Kod; ruop g roobi Ris Juu Jür Amb Koe VMr Kad VJg Sim Iis, `ruobi R(`ruob|u Jõe Kuu, -a Lüg); ruõp g ruõbi Khn

1. a. pika varrega riist millegi tõmbamiseks, lükkamiseks vms `ruobu vars Kuu; ruop `niiskene kõverik Jõh; Roobiga tõmmati levad ahjust `välja Jãm; Jahu sai pisikse roobiga kerstust kotti tõmmatud Põi; roop peab `hästi pitk olema (kaevukoogust) Phl; katusse labidas ehk roop, `ammad sees Mar; poesid kãesid küla kaada ja `õfsist `roopa Aud; vana ruup, puust - - `siuke kõverik ja vars taga, sellega `kišti [leibasid] KJn; ma tei sõnniku roobi Trv; tão oo `marju mõtsan pal'tu, aa ku roobige kokku Krk; kui `krohvi tetti, `panti lubi `kasti, vesi `pããle, siss tõogati `ruupega lãbi, et tükki es jää Ran; raha ei ole roobiga `koskild kokku `aada piilt Nõo; `itskme vedãmise ruup - - tãl ol't terrãv ots Ote; sepãl om mitu vastast `ruupi Krl; ta ei `kõlba? kuradelle roobiss, ei jumalallõ `küündless Rãp **b.** ahjuroop `ruobiga `tombasid süied `vãllã VNg; `kergita tukkid `ruobaga üles, `liiguta ahi segamini Lüg; roobiga tõmmates sööd `välja Khk; roobiga liigutatse `ahju Muh; Mida suurem ja pikem ahi, seda pikema varrega peab roop olema Emm; ahol oo roop, see ikke puust tehãsse Mar; ma ole `roopa tein küll, põlesid lãbi ju Tõs; tõmman ruobiga `süssa maha Ris; must poiss läheb `metsa ja ajab punased `põrssad `vãl'a = ruop Juu; Süte jãuks oli vanast ruop Amb; mijs õllud sãngi all, naene `sor`knud ruabaga Kod; söed tuleb [leivaahjust] roobiga ära võtta, mina panen pliita `alla Åks; võta ruup, sia ahi ärã, levã tahav `ahju panna Krk; ruup teiti pangin vii seen lignedass, siss tõmmati üdse ahjust tuhk`auda Nõo; ku ahi palanu `ol'le, siss tõmmati roobiga üdse ette Võn; puu ruupe `ol'li ja ol'l ravvast `ruupe kah Ote; Võta no ruup, sek`ã\_sã taad `ahju Urv; mõni ruup ol'l puu hannaga, mõni `raudanõ Har; ruup lãts palama Rõu; roobiga `siãtãss `ütsi ahoh, meil um kãts `ruupi Vas

roop

2. niite tegemise vahend *Lauast kaks`roopi, kummalgi kolm`auku sihes, `keskel puu, kus silmad`tehti Pöi; roobil_o silmaraag kesk`paikas, kus peale niie silmad`ruitatse Muh; üks roobi ots pannakse`vasta`rindu ja akatakse`šõl`mima Mär; varvade vahel köis roop, et varvad kõverase ei lähä Tõs; elual`tehti niied roobi peal Juu; minagi nokerdaksin`niisi teha, aga põle`ruopi Kad;`niise roobi, kelle pääl neid tetäss Trv; ruup`õlli serände kui pengikene, tõene pakk tõesen otsan, mulgud sehen, kos`nitse varvakesed pandass Ran;`ruupe`sisse olli oherdigä serätse mulgu`lastu, sinnä pisteti niitse varva`sisse Nõo; Ku_ma_vijl nuuþ`õlli, `koeti`niisit`ruupe pääl Urv; piiritsega`koetass`niisit`ruupe pääl Plv*

3. miski kaare- või loogakujuline *Kui ahi valmis ja võlv kuiv, põletatakse roobid alt ära Kaa;`kätki roobid`veltu all,`aita änam üht Mar; viiuli roop oli`ënni ja`kanle roop Mär; kui [talla all]`roope ei ole, siss on lämpjalad Saa;`käk`il roobid all, pealt on laiad, alt on`seasi ümmargused Kos; kui kellert võlvitakse, siis tehakse suured laud ruobid, mis pärast ära lüiakse Jür; Roopide pial siis loksutati`äl`li kahele poole Trm; viiuli ruup`om`keelte all Hls; siit tule [riidele] ruup`sissi lõigade Krk; roobid olliva all, kui`kummi tetti Ran*

4. soon laua küljel *Enne kui`paati tehes`laiduje vahel`sammal`triiviks`pieti,`täüüds`laidujelle`ruobid sise ajada Kuu*

***roop**² p`ruupi väike hoone *sedäsamma til`lukess`ruupi nüid ei sua`val`mis Kod*

roopaline `roopali|ne Trm, `ruopali|ne Lüg Jõh Ris/-le|nel, g -se rööpeline *Mattussel`surnu`vanker`tehti`keskelt`lahti,`lauvad`päälä, siis`nõrkus, ei porotand`ruopalisel tiel Lüg; kui`vanker vanast jäeb, siis`ruopalise tie pääl`plaksub ja logiseb Jõh; Alva ja roopalise teega tehti küll seda, et pandi vanger nuketi obuse järel käima, et rattad roopast väl`jas käisid Trm*

roopama¹ `ruupama Urv, da-inf roobada Rõu Lei; `roupama Lei

1. roomama, ronima *laís nakass`ruupama Urv; Ma\_keeli kül<sup>2</sup>, a õks roobaás`ísirgu pesä manu² Rõu*

2. lohistama `jalgo`ruupass takahn Rõu

roopama² `roopama Pha, (nad) `roopavad VII rooplikuks muutma `raktorid`roopavad keik need teed ää VII

roopamisi kaarjalt *Tij läheb sääl kuhal`ruupamisi; Kõrdilaiud tulevad`ruupamisi lõigata Hää Vrd ruopamesi*

roop|höövel → kroophöövel

roopi `roopi Jäm Saa Lai, `ruupi Hls Krk, `ruõpi Khn kaarjalt *Siit peab rohkem roopi võtma Jäm;`Purju serväd lõegataksõ`ruõpi Khn; kui vesine einama õlli, siss niideti vesised kohad nõnda`roopi`sisse Saa; see tuleb`roopi lõigata Lai;`äste`ruupi piap`ijst oleme naiste vammus,`ruupi kuu`muudu lõigat Hls || kaardu Nii lavva om kujude`ruupi`kiskun Krk*

roop|pill roo- VII Jaa Pöi Muh Käi Phl Mär, ruuþ- Pst Rõu, ruo- Ris, ruogu- KuuK, `ruogo- Lüg

1. roost pill *Ruogopill,`tehti`augud`päälä, siis`sengä`mängiti Lüg; roopill, üks ots jäedaks`kinni -- leigadaks kiil`pääle ja siis leigadaks sõrmilest`pääle Käi; lapsed tegid -- ruopilli, puhus, siis vähä ika plärises koa Ris*

2. pilliroog *kui kuduma aketse,`aetakse lõng roo`pillide`peale Jaa; roopillid,`lahtede`ääres Pöi*

roop|pilline pilliroogu sisaldav *Kangest`šõuksed roopillised labud olid Pöi*

roopima `roopima Var/-uo-/, (ma) roobi Khk; `ruupma Nõo San, `ruupma Rõu Plv Vas Se, `ruupme Hls Krk, (ma) roobi

1. roobitsema, kraapima *akkan levälõimet`ruopima lusikaga* Var; *ahju om vaja`ruupi* Hls; *sij ruups puha kokku, akaás kokku`ruupme* (ahnitsejast) Krk; *mõni om nii ahne, ku mustikil om, siss kate`käega roobib`marju kokku* Nõo; *pääalotsõ koiti roobiti viha lehe?*, *nuu o'lli`pehme?* Rõu; *roobitass kõik`pal'jast, nigu sõda kääse üle* Plv; *sinnä?`tõrdehe -- o'lli? viha lehese? roobidu?* Vas; *kala`suumõ?`vaja`ruupi`maahha* Se

2. loopima, viskama *naine roobib puid`ahju* Khk

3. rühmama, rassima *taa`mu'ku ruup taad tüüd inne* Plv

roopimini kaarjalt *änd`olli`roopimini särgil;`juussed pidid nõnna tasased olema, väha`roopimini* Muh

roopis *roopis* Jäm Saa Trm Lai, *ruõpis* Khn kumeralt, kaarjalt *Kolmas`liiver vähä`ruõpis, ojab koiti* Khn; *obese rangide palepuud on tagapoolt`roopis* Saa; *Küljelaud õli nii pool roopis väl'ja lõigatud, et jalutsi poolt õts vähe mdalam õli* (hällist) Trm

roopjad pl *ruupjad* ropsitakud *mõned kikotasid`ruupjid; aesaperäd`testi`ruupiss* (ropsitakkudest) Kod

***roopjane** pl *ruupjased* ropsitakune, ropsitakkudest *ruupjased kõied õlid elejid vedäädä* Kod

roopja|takud pl ropsitakud *ruupjatakud one, mes ropsimõõgaga* [saadi]; *õlid`ruupjatakuss kokku kiärätud aesaperäd* Kod

rooplik *roopli|k* g *-ku* VII Põi Muh Mar JMd, *-gu* Rei; *ruopli|k* g *-ku* Lüg, *-gu* Kuu rööplik *kui usina tied ei teha, eks siis tie lähe`ruoplikust* Lüg; *tee`rooplikuks`peksand* VII; *sild\_o* nii *rooplik et* Muh; *Seda rooplikku teed pole enam ammu parandatud* Mar; *rooplikku teed mööda on alb`sõita* JMd

roopline *roopli|ne* Saa Trm Lai, *-le|ne* Mar Mär Vig Juu Plt, g *-se;`ruopli|ne* JJn Iis, *-le|ne* JMd, g *-se* rööpeline, rooplik *sügise`lähväd teed`roopleseks* Mar; *selle`kange vihma ja sopaga tee naa ää poritud, kõik oo`rooplene* Mär; *rooplise tee pääl murrad jalad ka ära* Saa; *tee on nii`rooplene, sañt ja paha* Juu; *tee oo`rooplisest lähnd* Trm; *kui`roopline tee ja`audline, eks siis* [kiiresti sõites] *kukle kõik* Lai

rooplõma *ruuplõma* aelema, rähklema *Kas sa?`jäl?`ruuplõd, püsü umeti paigah* Se Vrd rooblema

roopsama *ruupsama* Vas, da-inf *roobsada* Rõu

1. lohistama, liipama *Taa lehm`jäigi sul no\_`jalga`ruupsama* Rõu

2. rebima, rapsama – Vas

roopst ropsti *Ündruk o'l`astun mugu\_lõönü\_`vasta`jalgu õks roopst ja_roopst* Rõu

roop|punu roosärg *Roopunul on punased uimed* Var

roor *roor* g *roori* Jäm Khk Mus Pha VII rool, tüür *Kes oli`rooris, kut laev kivi`otsa läks* Jäm; *lae liijerdab, ep osa otse`roori pidada* Khk

roorima *roorima*, (ma) *roori* Jäm Pha roolima, tüürima *laeval on roor, [sellega] rooritaks* Pha

roos¹ *roos* (-s) Jäm Khk Pha VII Hi LNg Mär Vig Kse Var Pä Ris Nis Juu HJn Amb JMd Sim Trm Plt, *roes* Sa Muh Rid Mar, g *roosi; ruus* g *roosi* Hää KJn hajasalt eL, *ruasi* Kod; *ruuz* g *ruoži* Lei; *ruos* (-s) g *ruosi* Ris Jür JJn Koe VJg Iis, *ruosi* Kuu Lüg Jõh; *ruas* g *ruasi* IisK, *ruasi* IisR; *ruõs* g *ruõsi* Khn; n, g *ruosi* VNg Vai

1. lill *ruosid on`akna all* Kuu; *Ruosi`õksad`torkavad* (kibuvitsast) Lüg; *jurjenid on ilusad`ruosid; kaik`ruosid juo kugetavad, suvi akka tulema* Vai; *külmkiijha roosid, sinised kella`moodi`õitsmed;`murtud süda ehk tilbustega roosid* Jäm; *teitel`aidas nenda kenad*

roos

roosid Khk; Keisime `metsas `roosisi noppimas Kaa; `meitel olid roosid, sai siit `viidud, kessel surm oli Pha; Esiti pole inimestel `roosisi onnd, nee olid `mõisa asjad Pöi; mene kasta `roesa, näed kui `lontis oo Muh; mo eest on rugilill jüst keige ilusam roos Käi; oues `kasvavad ilusad roosid Rei; `roesa oo küll, toas oo roosid ja `õues oo roosid Mar; roos akkab võsuma Mär; istutasi maha ilusa roosi Tõs; `Ruõsõlõ `tikvad putukad kallalõ Khn; maea on `ümmert puha `roosega Saa; lumekännid\_o veksid `valged ruosid, akkab lumi ää `kaoma, siis ta akkab juba `õitsemä Ris; `aedas kasvab paelu `roosa JMd; ruasid kasvavad õues ja tuas IisK; paduvihm on roosid puha puruks lõõnd Plt; roosi kasvava raavi veeren Trv; säääl om pal'lu `valgit `ruuše Krk; roosil om `valge suure sõõriku `äitsme kül'len Puh; pane väge, siss kasvava egän paegan roosi Nõo; mu ruuše kasuss ilusahe, jo `häitsess Rõu; ruuše `lõhnass `armsahe Plv; verevä?, `valgõ? ja kirivä? roosi? Vas || piltl menstruaatsioon igas kuus `õitseb punane roos Amb; roosid `lahti KJn

2. lille kujutis kaunistusena `peiu poistel olid `ruosid `rinnas, `siidi`lehvid, `paulad ja `mirdi`oksad Kuu; `litrid oli `käikside pääl ja `ruosid `jälle ka VNg; üks tütтар on - - kui tanu ruos, aga `poisid ei pand tähele Lüg; obusetekk, suured roosid ömmeldaste `peele Jäm; Käterätikul - - ilusad roosid `tehti `peale Var; Vanasti `tehti viil `roosidega sukad Hää; vanass õlid pulman ruasid, siidilint kül'jen Kod; tuu and ilusa vahatse räti, suure roosi egä nuka pääl Ran; `rõivane pär'g `panti pähä, ilusa roosi küllen Ote || (jäälilledest) Kui ikka aken `ruosis, siis on vanakülm ise `väljas Jür

roos² roos (-s) Khk Mus Kaa Hi L HMd Juu Kos HJn JMd Trm Äks Lai Plt SJn Vil, roes Sa Muh Rid Mar, g roosi; ruuše (-s) g roosi Hää MMg Ksi KJn Kõp Trv Hls Hel T Kan Urv Rõu Plv Vas Ráp, roosu Krk, ruasi Kod; ruuše g ruoži Lei; roos (-s) g ruosi Ris JõeK JJn Koe VMr Kad VJg Sim Iis Trm, `ruosi Jõe Kuu Hlj Lüg Jõh; n, g `ruosi VNg Vai; ruõs g ruõsi Khn; ruusa Lut; kruuše g kroosi Krl Har nahapõletik, eliting kui on inimesel ruos, siis `raiuti tuld `peale Jõe; `ruosi lüe käde, küll sie on valus VNg; kui ruos lõi, siis õli `pandu `ussi nahk kõhe `pääle Lüg; roes `võotaste sõnadega ära Jäm; üheksmad `sorti `olle `roosisi Kär; `Mustade `villadega sai roosi `vastu, `pandi sõrm `mustade `villade `sisse Krj; ta `kohkus ühna roosi omale Muh; ehmadusest tuleb roos, lõõb ihu `peele Käi; roos, jala paneb paestetama Kul; märjase ei tohi tehä, kui roos on, pestä seda `kohta ei tohi Var; roos oli `seoke, et ihu aas külmetama ja võttis punases ja suure sinise laeguleses Tõs; roos, äkeste akkab, lõhub ää kõik, kus ta sees oo Aud; palavad rükki jahu `pañti roosile `pääle Saa; ta lõõb seesi ehmataimesest, `kange valu on, `üitakse roos Juu; ehmata ruosi kää `piale Koe; `valge ruos on ihu `karva, aab `paistesse, punane ruos aab jala punasest Kad; kõrvetaja äkine valu one ruasil, ehmatusess, vihassamisess tuleb Kod; `ruuši arstivad, loevad sõnu `piäle, `muste `villu kõrvetavad MMg; ehmata roosi kää `piale Plt; roosil om vil'l pääl, ku ta katik lääb Hls; roosul om kige suurepess rohuss must ame, sij `võtvet vere `käime Krk; ennemb ruuše rik'k pal'lu `jalgu ja `kääsi inimestel Ran; pel'läss `kangede ja lei jala `sisse ruuše ja `ol'li elu aig sañt, käis karguga Nõo; `ruuši om `mitmet `muudu, punane ruuše, ihu `karva ruuše Ote; roosi? veretäse? ja kasusõ? Kan; ol'l lõõnü, kroosi `puusa, ol'l `hiitünü? Har; roosil omma? iks sõna küll, olõ õi tuu tühi lori, halu võtt iks ärä Rõu; roosile pandass kirõtõt papõr `pääle Plv; nisa `sisse ai roosi tuu `pel'gämisega? Vas; ruuše, sõnnuga aava? tagazi Lei

roosa roosa Jäm Khk Krj VII Põi Muh Käi Rei Mar Kul Mär Vig Lih Kse Tõs Tor Hää Juu Jür JMd Ann Tür Trm Äks Lai Plt KJn M TLä San Krl Har Rõu Plv Vas Ráp, ruosa Khn Ris Koe VJg Sim Iis Lut, `ruosa Kuu Rid, ruasa Kod

1. adj **a.** kahvatupunane `Ruosa `jüskü `päivä puold oun Kuu; näsä`niinepuu, `ruosad kukked, punased `marjad Lüg; Kus mina nisukese `ruosa `pluusega `julgen `menna IisR; miä`n taha `ruosa `riide Vai; kes `tahtas `uhkem olla, pani [sukapaelale] roosa lõhja ka sega Jäm; roosa leit üll Khk; `värvis `riide roosaks VII; `Õitsed on - - ohakal lillad roosad Pöi; roosa `värmi saab poest Muh; roosa, mis punasest `valkjam on Käi; paled oo ka mõnel naa elosad roosad Mar; roosad triibud [kangal] sees Mär; roosa `värvi rätik Tor; lillel olid roosad õied Juu; lepikseened, nisuksed aledad roosad seened Ann; nõnna ruosad paled sellel Sim; ei taha seda ruosa riiet Iis; pani `värvi vähe, ei `saandki punane, sai roosa Lai; kibu vitsel om roosa `äitsme Hls; miul om pal`lu roosasad `ruuše Krk; roosa langaga kudasi `kindile `kirjä, ta om ilus värm, `rõdmuss Ran; mia panni iki suulvii pääle, siss olli rasu illuss roosa Puh; pilvike om serätse vähäligu seene, alt om na lumi `valge, pääld om verevä ja roosa Nõo; latsõl om pal`lu roosa `prontsõ Krl; tõrvahaina `häitse? umma\_`säantse roosa? Rõu; tütarlaitsil om roosa veerdega mähüsse? Plv; ku `muštka `häitsäse, siss häiermä omma? ilosa roosa? Vas
b. (taimenimetusena) roosad `tuhled\_o õrnad mädanema minema Lih; roosad `kartulid on muredad Trm

2. subst **a.** värvus roosat ei olegi nende kennaste sees Vig; ma_j tiia, kellega roosat värviti Nõo **b.** roosa kartul ühüd roosad varased olid, `seemneks sai `oitud Kul; Roosasi pal`ju ei `peetud, olid vesise mekiga Jür; ni_j roosa olli kärbälise koorege ja keive `lohki Hls
c. (rahatähest) Tänase päeva eest lubati roosat näidata Tür

roosakas¹ roosak|as g -a Khk Pöi Käi Mar Aud Nis Jür Amb Sim Lai; ruosak|as Lüg/`r-/Iis, ruasak|as Kod, g -a; roosak|ass Krk, g -a TLä Ote Röp Vas, -atsõ Har Rõu

1. veidi roosa, roosavõitu `õiled on kulitsal nagu `ruosakad Lüg; Ta on ikka pailu roosakas, `liiga erk vana inimesele Pöi; mõnel roosil oo `neoksed roosakad õied Mar; [Tema] kardulad on ilusti roosakad kohe `piale `võtmist Jür; `kuusmannil on `väiked roosakad, `valged `õiled Amb; sie riie on vähä ruosakas Iis; võik on kõllakas, puat on ruasakam `rohkem; `piäskesesilmäd one ruasakad-lillad Kod; vaarika vartest tee on roosakas Lai; t_om `valge `sammel, serände roosakass, mes saena vahele pandass Nõo; `vaeliku om roosaka, karvatse veere om Ote; äietär rüän, roosakatsõ? lil`likese? Har; jaanilil`lel ol`li? `väiku tutikõsõ? otsah, roosakatsõ? vai lilla värmiga Rõu; paldõrjaani? - - `hälmo oma? tsäägah, `säantse roosaka? Röp

2. (liitsõnalistes värvinimetustes täiendsõnana) vehe roosakaspunane või võik obu Käi; vahest on taevas ilus lilla, vahest roosakaslilla Lai; suure verevä `ol`liva suure viina `kartuli, roosakassverevä Ran; varikõsõgõsõl um `siivu pääl pruunikasshal`l, kõtu all um roosakassverrev Vas

roosakas² roosak|as g -a roosk – VII

roosanõ roosa|nõ Se, g -dsõ Har roosa taal omma? roosadsõ`häiermä?; nel`gi? ja `astrõ, naid om `valgõid ja roosatsõid Har; roosanõ lang Se

roosatama roosatama roosana paistma, roosa olema Nii ilus laps, paled muudkui roosatavad; Taevas roosatab `enne `koitu Jür

***roosateme** (sa) roosadet rooskama mis sa siin roosadet, miul ei ole `ruuška vaja Krk

roosendama roosendama roosatama vaest `pilved on ka roosad, roosendavad; kui `lamba `silmi (pääsusilmi) einamaal pal`lu, siis aeva roosendab Lai

roosi-¹ lille- `mõisas `tehti viel `ruosipottid `tamme puust, nisikesed `kõrvad õlid `killes `tõine `tõisel puol Jõh; `mõisnikkudel olid roosajad Khk; Selle roositutil oo nii kena magus muhk juures Kaa; Nii kena tüdruk just kut tiks roosiõis Pöi; surnu `aale `viidi roosirantsid Muh;

roosi

Elu pole roosiaid piltl Emm; ega roosipõesastest kedägi saa, need oo muðu ilo`põesad Mar;`akna piäl oo - - ette paelu roosipotta Tõs; ruosivaasid laua peal Ris; Nägu nagu ruosinupp (ilus) Jür; käib`möda roosi`peendraid HJn; ruosiklumbil on rañt`ümber VJg; Pulmapäevän saab roosikrañts kokku keidetuss Nõo; [ta] tõi üte ilusa roosi`puhma ja istut`aida; roosipotti om vaia`mulda manu panda? Har

roosi⁻² (nahahaigusega seoses) *roosi`aigust arstitakse sõnadega Khk; Roosipaber pidi olema sinine paber,`suhkru`peade`ümrest Mus;`Sõukste`santide`ilmadega see va roosiar`m akkab`jälle valutama Põi; teeb`paergu roosisõno, teeb plehvetriga kriipsa kraapsa paberi`peale Mar; roosirohe - - tinapaberid ja punased kalevid ja kõrvetud rugijahud Tõs;`toodi roosipapert, säänte sinine ol`li kui vihu kaaned, säääl pääl ol`lid viienurgelised ristid ja ritseltud ol`li midagi liatsiga Saa; roosi`aigust`antvärgi rahvas kutsuvad elidingast Kad; siäl`täma sala lugi ruasisõnu Kod; mea lätsi roosuarsti manu Krk; vanast is usu`tuhtri sukugi, et kroosi`haigust om; taa lugi kroosisõna käe pääle, no`m käsi`terhve Har*

Roosik *roosi|k Saa Krk, g -ku Lai, -kõ San roosaka lehma nimi Roosik oli roosa karvaga Lai; pal`lu`lehmi`ol`live Roosikõ ja Mammikõ San*

roosiline *roosili|ne g -se Jäm Khk Muh Aud Tor Kos JMd Trm Lai KJn Trv Hls Krk Ran, -tse Puh San; roosile|ne g -se Käi Mar Mär Vig Lih Tõs Aud Hää Kei Rap Juu Plt; ruosili|ne Ris Amb Koe/-le|ne/ VMr VJg Sim Iis,`ruosili|ne Kuu Lüg Vai, g -se; roosili|nõ g -(d)sõ Rõu Vas; roosilõni Krl*

1. *lillemustriline`sitsi`riide on`ruosiline Lüg; miul on`ruosiline jakko Vai; roosiline leit oli üll Khk; nii roosiline riie`olli`selgas et Muh; roosilesed tekid olid`emme ja neid oo`paergu veel Mär; suured ilosa kirjaga rätikud olid, roosilesed Vig; roosilistel tanudel olid paelad ka taga ja tanu lindid`paistsid mütsi alt`väl`la Aud; sul ete roosiline rätik peas Tor; sie riie on nõnna ruosiline et Ris; naeste`preesidel olid roosilesed kirjad peal Rap; mütsid olid ruosilisest siidist VMr; õstin omale ühe ruosilise rätiku Iis; kui oli roosiline riie, siis olid suuremad lilled pial Lai; roosiline rõõvass, suure roosi sehen Krk; kui vabriku rõevass`tul`li, siss`tul`li roosilist kah Ran; rätit om roosilõni Krl; roosilinõ tek`k Vas || jäälilleline akken on ka`ruosiline, külm`ruosilisest tehnd Lüg; külmaga`aknad nenda roosilised Khk*

2. *jumekalt roosa, punapõskne tal nägu roosilene Hää; [Ta] ol`l noorõlt`väega roosilidsõ`ñaoga Rõu*

3. *piltl väga hea, ilus, õnnelik mool pole elu sii ilmas roosiline`ühtid Jäm; roosiline`nuurur KJn; vanast ol`l roosilinõ aig Rõu; olõ õi`tuu elo`kel`gi nii roosilinõ Vas*

roosima *`roosima, (ta) roosib Kaa VII Jaa Põi Muh; tud-kesks roositud Mih lilltikandiga kaunistama Tüdrük`roosis pättisi Kaa;`Riidest tubaka kotid olid mõnel irmus`uhked, roositud ja suurde`litritega kirjatud Põi; poolsärgi rinnad ja`käiste`värglid roositi ää; iga`karva lõhaga roositse Muh; kikk müts oli naa roositud, õbe, vask`litred olid`kül`ges Mih || jäälilledega katma Külm akab juba`aknud`roosima Kaa; nenda`roosind luasid ää VII*

roosipuju *`ruosipuju (taim) – Hlj*

roosirohi (taim) *Roosirohi - - ühed olid suured lillakaspunaste õietega, teisel olid sinised`õided Rei; ruasirohod one kua mett täis, sinised Kod*

roositama *roositama Khk Mus VII Trm Plt,`ruositama Lüg lilltikandiga kaunistama sie (tekk) on`ümbär`ringi kõik`ruosidattud,`ruosi`õiled ja lehed pääl Lüg; see riie on roosidut, roosid`pæele,`sisse õmmeldud Khk || jäälilledega kattuma või katma nii`kange külm, et ake akab roositama Khk; ake oo roositand Mus; kül`m roositand`aknad ää Plt*

roosk *roosk* g *roosa* Khk Jaa Muh Mar Mär Vig Kse Han Mih PJg Vän Saa Kei Kos JMd Pee Sim Trm Ksi Lai Plt Pil SJn; *ruušk* g *roosa* MMg KJn eL, *ruasa* Kod; *ruosk* IisR, g *ruosa* VJg, *ruoska* Kuu Lüg Jõh; n, g *ruoska* VNg Vai a. piits, kantsik, nuut *'Selle peru obuselle`anna`ruoska* IisR; *ärja roosk*, *millega`ärga lüiisse* Khk; *medel ol'li mitu`rooska*, *keige uuema roosaga käisime sõidus* Saa; *Suur roosk oli kää,`ändis obusele`rooska* Kei; *kui lehm oma roosaga* (s.t sabaga) *annab, siis oled sa`val`mis* pilt Lai; [kui] *`sõita tahad, võta roosk`kaasa* Pil; *ruušk om kablast* Hls; *laulatse [sõidu]`ruuška ka`oiti, muðu tulli obese`vargust* Krk; *anna obesele roosaga* Puh; *ma`la nelläbä õdagu`lauta* [luupainajat] *`vahtma, võta`ütsä sõlmelise roosa ütten* Nõo; *taivaesä müristäss, tuu lüü tulidsõ roosaga* (välgust) pilt Kan; *ää vaib ruušk võtt obõsõ`õkva`sõitma* Urv; *mis sa viputat naid`ruuškõ alati* Rõu; *ta um roosa kodo unõhtannu?* Plv; *Võta? ruušk üteth, roosaga hää`hobõst kärrendäda?* Räp

b. (karistamiseks:) *vits, malakas, vemmal ärä tie`kuerust,`ruoska saad* VNg; *ruoskaga`anti`pekka* Lüg; *sa tahad ikka`rooska`saaja* Khk; *ma too roosa, anna`soole* Muh; *ma võta ühe ea roosa kätte ja anna`sulle* Kse; *Karjapoiss tahaks rooska, laseb loomad villa* Han; *lastele peab`rooska`andma* JMd; *sai kase ruosaga* VJg; *anti sul roosaga poar tulist* Trm; *uuta, küll sa suad, tuun ruasa* Kod; *lapsed, tooge roosad`sisse* Plt; *sellel om vaja`ruuška; ta lei mut roosage ku`näuhti* Krk

Vrd rooskam

rooskam *rooskam* g *-a* Jäm Khk vits, malakas *ma veta`rooskama,`äiga`soole ühe* Jäm; *ma`võtsi igavese`rooskama käde* Khk

rooskama *rooskama*, da-inf *roosata* Mär JMd Trm Plt Pil SJn; *ruuškama*, da-inf *roosata* KJn Trv Nõo, *ruasata* Kod; *ruuškame*, da-inf *roosate* Hls Hel San; *ruoskama* Hlj Jõh

1. *roosaga lõõma, peksuma akkab`lehmi`ruoskama* Hlj; *Mis seda obust nii koledast`ruoskada* Jõh; *see õli`orjus, kui rahvast roosati* Trm; *tulen suda`ruuškama* Kod; *rooskas kõvasti üle sel'la* Pil; *küll ta`vaene sai roosata* KJn; *võtab roosa ja`ruuškab* Hls || *rassima alate`ruuškab tüüid tehä* Kod

2. *varastama, näppama`ruuškava egäd`kraami, mes tii veeren om;`Temä`ruuškab, kost kätte saab; to`m ää kah, et`kinni`võetass, muidu`ruuškava`väega pal'lu* Nõo

rooslik *rooslik* g *-ku* Jäm(-gu) Kär Kaa Phl lilleline *käised suured`roosligud, roosid-lilled peel* Jäm; *Laadal`müüdi`rooslikku riiet* Kaa; *lassin suure`roosliku* [kampsuni] *kududa* Phl

roossa *roõssa* metsatukk; *kaitse all olev mets elläi`karaás sinnä?`rooóssahõ;`rooóssa ol' nelikümmend`versta pik'k tammõ mõts, hainakõrt või is võtta?* Se

roost → troost

rooste *rooste* g *rooste* Sa Muh Emm Rei Lä Mih Tõs Vän Tor Hää Juu Kos JMd Tür Trm Äks Ksi Plt SJn, *ruuste* KJn Kõp; *rooste* Ris JMd Koe VMr Kad VJg Iis, *ruoste* Kuu RiD, g *ruoste; ruõstõ* g *ruõstõ* Khn; *roste* g *roste* Saa Plt Trv Hls Krk T Krl; *rostõ?* g *rostõ* Urv Plv Vas Räp; *rosse* g *rosse* Kod; *rossõ?* g *rossõ* V(-uo- Lut)

1. *raua pinnale oksüdeerumisel tekkiv punakaspruun kiht`norra`õhjed, niisugused nikkeldetiid, nie ei mend`ruostesse* Kuu; *massin oli`ruostega`kinni* VNg; *este`tõmmab vähä päält`ruoste - - siis süüb`ruoste`augud`sisse* Lüg; *laev on läind nii`rooste* Khk; *Õhuke lekk, rooste sõõb selle`pilkus läbi* Põi; *kiibitse rooste maha* Muh; *rooste rekob kõik asjad ää* Mar; *põle`roostes mette, oo al'las* Kse; *Ää`korja seda, mis koi ja rooste`rikvad* Han; *Kraabiti ruõstõt laeva piäl* Khn; *nuad on nii`roostesse läind* Vän; *kui rostet päält ära ei õõru, siss lähab lek'k nõu`raisku* Saa; *pannud läin`ruoste* Ris; *roostet ei soa põletada* Juu; *See polt on roostes*

rooste

nagu rebane TÜR; rosse ärä süanud selle (sirbi) `ambad Kod; lukk on `ruustes KJn; temä määrds ennast `rostege Hls; toobipõhi rostel läbi süüd Krk; röste söönä ravva nii läbi, et tedä ei olegi Nõo; taa um ilma rossõlda\_plek'k, taa `kõlbass küll_katussõss Rõu; plek'ine nõo `pel'gäss `väega rostõt, ku `rostõ plek'i\_tulõva?, nakass nõo `juuškma Plv; rossõ om kõik paanni ar söönu? Se

2. maage mõni `aasta oo vees pailu roostet Kse; vanad `roostega süüd - - punane vesi Äks; süüñ - - roste võtab `varbavahe kõik `kaitski Nõo; aenamaa luus mõtsa vahel, kos rostet `väl'lä kirj Kam; o'ligi kõik `rüvvi? `rossõh painõdu?, `viidi `rossõ `lumpi, sääl `lasti `leoda?, siss läts mustass Se

3. taimede roostehaigus; ka taimi kahjustav sügisene niiskus vili oo `roostesse läind; kaeral oo mõni `aasta rooste Vig; läind `ruoste, rukkil `ruosteplekid VJg; rooste sõi `kartuli `pialsed ära Trm; linad oo punased, rosse `piäle `eitnud Kod; kaerasort oli mul `valge aarap, rooste ei lähnud `pääle Äks; küll olli illuss orass, nõnda ku sinenti, aga roste tuli pääle Krk; vahel nakab roste vara `kaimä, rikub pal'lu `vil'lä ärä Ran; mõne päälisse om `väega õrna rostet `pel'gämä, nigu rostet tuleb, lähvä kõllatsess Nõo; kesv lätt nõgipähä, kas maa `puudusest vai `rostest, aga läts mustass Kam; roste om lina ja nisu pääl, lina `tõmbass vereväss Ote; rossõ? om villä ärä `võtnu? Har; rossõ? om - - `kartoli ladva? är `võtnu Rõu; rüäl om rostõ? pääl Plv

4. piltl (millestki roostevärvilisest) roho `ruoste [tuleb] vikkasti `pääle, pühüta `einidega `puhtast Jõh; `roostes [ilm], suur pouaroste, kuivast ajast tuleb Jäm; piopesa lüüb `ruostesse (tekivad punased plekid) Koe; `pähkli `tuume `ümber one jušku takk, sij pruuniss tõmmanud, rosset täis Kod; roste lääb üle `taeva, tõine päe tuleb `vihma Hls; Ua? ja `herne? kupahtõtiva? inne är?, et rutembidi `pehmess `kijssevä? ja leemele niipal'lo rostõt ei lasõssõ? Ráp

rooste- kuradi `ruoste`ammas (katkiste hammastega) Lüg; `Einam `ruoste`karva `maaget täis IisR; sõrme otsad `roostekarvalised, siis `eetaste, [et] suguvõsa sureb Jäm; päiges ep paista läbi mette, oo `seoke `roosteudu kuiva ajaga Khk; seda_p või `juua, `roostekord pääl Krj; `kirvel on `roostelapid pääl Rei; mõnikord oo `valged `riided nii `roosteplek'ka täis Mar; rukki, kui tä enam roheline ei ole, siis tä akkab `rooste`karva menema Lih; `roostevesi sööb `varva vahed `kaiki Vän; kui `roostekord on pial, siis on vana rauasitt VMr; Lehtede alumise poole külge lõövad neskised pisikesed munakesed roostekarvalised Trm; kui tiba vett lähäb nua `piäle, kõhe `rosselapp piäl Kod; mõnel on ammastel `roosteplekid küljes Ksi; ku päe är lännu, om `rostepilve `taevan (õhtupunast) Krk; `rostevesi `süüde kottel, ainamaa pääl kah Ran; `täämbä om `rostekaste, ärä om kurgipäälisse kõik kiriväss tennu Nõo; `rostesuu, sääl om vesi verrev, tuu muidu ärä ei `kaoki, kui `tõmba kraavi `sisse Ote; rõõvass om `väega `valgõ, selle ta tund näid `rossõ`plek'ke Har; Är_`haudu kõik`jala? ja_`varba sääl `rossõvij sisehn Rõu; mõnikõrd satass vihмага_kah `viijlit, tuu um halv vihm, `viijlivihm ja `rossõvihm Plv

roostema `roostema Trm, `ruo- Lüg roostetama `ruosteb `vällä Lüg

roostene `rooste|ne Jäm Khk VII Muh Mar Mär Kse Mih Tõs Tor Hää Juu Trm, `ruoste|ne Kuu Lüg Vai Juu Koe VJg Iis, g -se; `ruušte|ne g -se KJn, -tse Trv; `roste|ne g -se Saa Hls, -tse Krk Hel Ran Nõo San; `rostõ|nõ Krl/-ni/, g -dsõ Plv Vas; `rossõ|nõ g -dsõ Urv Har Rõu Se

1. roostega kaetud või koos miä `lõüsin ühe `ruostese obose`raua Vai; nii `roostene koost Khk; pesi `roostesi käsi VII; `kahvlid oo koa vahest `roostesed, kui sa neid ää ei kuivata Mar; `katsusid `mõnda roostetan `asja, käsi sool kõik `roostene Tõs; visasin selle `rostese pangi ära Saa; `ruostene nuga ehk kerves Juu; `ruostene pada VJg; nuga `roostesest lähnd Trm; `ruušetse `asjega ei ole midägi tetä Trv; sij om `rostene, om ärä rostetet Hls

2. maakene `ruostese vie sies jäävad jalad `aigest Iis; *suu vesi om`rostene* Krk; `rostene vesi võit jala `nil'gele Ran; lättest joosep vana `rostene vesi Nõo; meil tan karjamaa all om nii `rostene San; Vana `rossõnõ vesi, taa võtt `varba `vahje_ veritess Urv; `Rossõdsõ? lätte? omma tan, verrev vesi pääl Rõu; `rostõdsõ niido? `võtva jala? `haigõss Plv

3. roostehaigusesse nakatunud vihmase ajaga lääb vili `ruuṣtesess KJn; timahavva `rossõdsõ lina? Rõu

4. piltl roostetaoline, -karva täna on `roostene, udune ilm Khk; ta sai `rostene vihm olema Nõo; tu_om sääne `rossõnõ kastõh Se

roostetama rooste|tama Jäm Khk Kaa VII Põi Muh LNg Mar Mär Kse Han Mih Tõs Tor Hää Juu JMd Trm Pal KJn SJn Trv, -dama Rei; roostetama Ris Koe Iis Trm, `roostetama Kuu VNg Lüg( `ruose-) Vai/-mma/; `ruosseta|ma IisR, -mma Lüg; ruõstõtama Khn; roset|ama Kär Saa JJn VMr Plt Puh, -amma Kan, -eme Pst Hls Krk(-em); rossetama Kod

1. roostega kattuma traat on `ruoetand; ühed `niskesed viletsäd `ruossetanned `kahvlid Lüg; `raud`naulad `ruoetivad, `neiga ei saa midägi tehä Vai; lukk on `kinni roostetand, piab õliga `määrima Khk; rauad roostetavad `niiskes VII; Roostetand nael on irmus, kui see ihu `sisse `juhtub minema Põi; võti oln roostetan Muh; roud roostedab ära Rei; noad `kahvlid `lähtväd koa roostetama Mar; see üsna päris `kinni roostetand, seda saa kudagi `lahti Mär; Mede ljõpp vist ruõstõtõt, vagavaga ei `näütä `õigõd tuult Khn; kärü on juba `ammust aast `kiitsnud, tel'g on ära rostetanud Saa; raud ruostetab ää Ris; kirves läheb roostetama Juu; reha on ära rostetand JJn; adrad rostetavad siin möda seinä `ääri VMr; ku inged rossetet, siis ei lähä `lahti Kod; ruvi `kiinni roostetand KJn; raud om roostetama minnu Trv; väits lää rostem Krk; läits rostetamma, rosetu är? Kan Vrd rostitama

2. piltl a. roostevärviline olema roostetand näpud Khk; inimese sõrmed roostetavad vahest, `neoksed plekid sõrme peal Mar; kui kuivale lähäb, siss jooseb `õhtu päeva`loode `järgi `seake punakas vina üle `taeva, taevass rostetab Saa; näpp om kõllane, näpp om rostedet; ku päe är lännu om, taevass rostetess, [siis] tõine päe tule `vihma Krk b. karedaks muutuma, käriseama Ääl roostetab ära, `muutub karuks Kaa

roostik `roosti|k g -ku Trm Põi, -gu Khk; `ruuṣti|k Nõo, g -ku Hää KJn Trv Plv; `ruosti|k g -ku Iis, -gu Kuu; `ruosti|kko g -go Vai pilliroo jt kõrgekasvuliste veetaimede kooslus [lähän] `ruostigost läbi Vai; linnud pesitsevad `roostigus Khk; Suur `roostik, pitk roog kasus, õsuti katuse `roogu Põi; pärdid `lentsid `ruuṣtikku KJn; ma pani oma kahvada `ruuṣtikku Trv; Siin ei olegi muud kui üits ruuṣtik Nõo; `ruuṣtikuh pesitsee? pal'lo `tsirkõ Plv

roostiku reastikku `ruuṣtikku lätsiv Krk

***roostuma** nud-kesks `roostunud roogu kasvama meri oo `roostunud Mar

roosvan `roosva|n g -ni Se; `roosvañ Se, `rossvañ Räp, g -i

1. ree laiendusraam `roosvañ kõüdetäss pääle `riije; rattal omma `parda, riij om `roosvañ Se

2. a. suur, lai saan `rossvañ, tä om `laudõga `lүүüdü ja mahutuss om, et viis miṣt võib pikäle `panda Räp b. laiendusraamiga regi perildega reke kutsuti `roosvañ Se

roo|särg (kala) Roosärg on sõhuke kühmus, ümargune, uimed suuremad ja punakad Khk; roosärjed [on] `Matsalu`roogus Rid; roosärg, roo sees ta elab, punaste oimedega, `pehme magos liha Lih; Silmääd punasõd nagu ruõsärjel Khn; roosärjed on `veikemad, punase `silmadega Trm; ruuṣärg või punaoim, ruuṣ eläse, temä järve `puule `vällä ei `läägi Trv; ruuṣäre om paksu ku rutasse Krk; ruuṣ`särgä om vähä, ruuṣ veerest vahel sai Ran; ruuṣärg, punatside `sil'miga ja suurõmb kui arilik särg Har

root

root → rood¹

rootka *rootka* kõhn olend; kõrend *meil ol' vanast üts kašs - - kušsimõ rooška*, *'veiga ol' kõhn*; *'kuiva ja pikkä inemist ka ül'däss rooška* Se

rootna → roodna

rootnik → roodnik

roots¹ *roots* g *rootsu* Khk Pöi Var Tõs Saa Trm Äks SJn; *ruots* g *'ruotsu* Jõh IisR; *ruuvs* g *rootsu* Hää Trv Hls Krk, *rootso* KJn; *ruuvs (-ds)* g *roodsu* Krk Hel T Har VId(*roodso* Plv Se), *ruodso* Lei; *rots* g *rotso* Kod

1. kandev tugi- või kinnitusosa; roog, rood **a.** leheroots, vilja vars; raag *'Ussid ajaned 'kapsad läbi*, *'kapsad nigu 'ruotsud Jõh*; *'Seemed pudisesid ää*, *'paljad rootsud jähid 'järke Pöi*; *'šõstra rootsud täis mes nõrretab üsna* Var; *'röovikud söönd 'kapsta lehed 'puhtast äräje*, *'paljad rootsud veel* Trm; *'Maokse seivä 'kapsta nii roodsule*, *et 'tõnni ei ole midägi tetä* Hel; *'pal'la roodsu om lil'lil järele jäänu* Puh; *mul ol' säng nii kal'g*, *niu puu 'ruuvsõ pääl oss maganu* San; *tuu naid 'ruuvsda tulõ 'soetusõss* Plv; *'õhtaširgukõsõ_käve_tak'ka ja kärnälehe 'ruuvsõ pääl kah nuid 'šijmnekeisi kořatõh* Vas **b.** selgroog, sabaroots, suleputk *obuse äнна roots* Khk; *sulel on roots 'keskel*, *vanal aal kirjutadi sule rootsu otsaga* Saa; *jõvid kasvavad 'ümmer rotso* Kod; *sel'lä ruuvs*, *kala ruuvs* KJn; *roodsust saanik om 'jõhvi är lõigat* Krk; *'mõisan kakuti pudsaje roodsu² 'ussõ*, *sai 'pihme päda*; *taha omma_pudsaje 'kõiki 'ruuvsõga 'sisse topit* Har; *hännä roodso mant nakass händ 'pääle* Plv **c.** (tööriistal varre kinnitamiseks) saba *Ruots läheb sügavalle käepide 'sisse*, *'muidu akkab logisema (sirbist)* IisR; *väits roodsust periss läits katik* Krk; *tsirbi ruuvs om pää sisen* Ote; *ar 'pešku nii 'tsirpi*, *nii lüüit roodsu 'kaiki* Se **d.** vikati selg *vikatit ei ole enämb ollagi*, *pal'last ruuvs om 'järgi jäänu*; *tetti lina roobitsemise arja nondest 'ruuvsudest* Hel; *lağavuss kulub ära niiduga ja luisaten*, *jääb pal'lass ruuvs 'perrä* Ran; *vikat roodsust ärä kulunu*, *tollega ei saa enämp 'niita* Kam; *vikahtil om ruuvs*, *et leht murrusi_i² ar²* Se || *rehapea ruuvs tetti kõjo puust*, *'lašti kašs 'mulku 'sisse*, *sinnä 'paanti varre otsa 'sisse* Kam

2. vilets kulunud ese; roju, niru loom *Üks vana luua roots oli* Pöi; *nagu va roots veel*, *'vaene vilets loom* Tõs; *Vikat rootsuks kulumu*; *Kask läheb ik'ki mustaks*, *aga 'vahtralusikas on viimatse rootsuni ilus 'valge* Hää; *vana obese ruuvs* KJn; *Luud om nigu üits ruuvs*, *sellega ei saa pühki* Nõo; *tä_s süü*, *siss jäi 'väega roodsuss (kassist)* Rõn; *vana lehmä ruuvs* Har

roots² *roots* g *rootsi* Juu JMd Ksi Pil; *roots* Krj/-oe-/ Kse Ris Jür HJn Amb Kad, g *rootsi* Phl Lai; *ruots* Kuu Rld, *ruats* Iis; *ruuvs* KJn San Har Rõu, g *rootsi* Trv Hls, *roodsi* Se; *ruuvs* g *roodsi* Plv Vas rootslased; *Rootsi riik või armee roets on södind* Krj; *vanasti on roots siin oln* Ris; *roots 'võitis seda maad sõja 'aegu* Pil; *ruuvs käis venega södimas* KJn; *ruuvs tulep* Trv; *kui ärä oli võidõtu ruuvs*, *siis lännü pak'ku* San; *ruuvs ol' iks mi maal olnu²* Rõu; *om olnu² roodsi sõda - - sõss 'ol'le ruuvs viinü² umma rahvast siist ärä* Plv; *ruuvs tull' umma maad 'võtma* Vas; *ruuvs om viil rikass maa* Se; **r o o t s r o a l** 1. (enne teisi sööma asumisest) *Ruots rual*, *vana peremies ise 'tiiki* Kuu; *Juba ruots rual*, *vana venelane ei 'tiagi*, *'ninda 'ütles 'juuretulija*, *kui 'teised 'sõivad* Jõh; *Roots roal*, *'vaene venelane ei 'teagi*, [õeldi] *kui 'keegi oli kärmas 'sööma akkama 'enne 'teisi* Jür 2. *roots roal 'jälle* (palju lapsi söömas) Lai

roots³ *roots* g *rootsu* kuldnokk – Kir

rootsakas *rootsak|as* g -a Hää; pl *rotsagud* Khk

1. lahja, kõhn loom *Sij on 'seuke luum*, *et ramu ei pia*, *ruttu jääb rootsakaks*; *Ta (hobune) võib terve 'olla ja 'süia saab*, *aga ik'ki seisab rootsakas* Hää

2. pl kalarapped – Khk

rootsel → kroot|seil

Rootsi¹, rootsi¹ *rootsi* Aud Hää, *rootsi* Khk Kär Mus Kaa Krj Pöi Muh Rei Phl Lämpö Lih Kse Tõs Ris Jür Trm Lai Plt KJn Vil; *ruotsi* Koe, *ruotsi* Ris JõeK VJg, *ruotsi* Kuu Rid; *ruaítsi* Kod; *roodsi* Hls Krk Ran V(-d-); *rotsi* Ris HMd

1. (Rootsi riigiga seoses) *Ruotsi aig, siis õli inimistel`rohkeemb`priiust* Lüg; *Rootsi on vana - -`kuulus maa* Khk; *kaás kadus ää, läks`Rootsi* nalj Kaa; *Vana Rootsi aeg`olla ea aeg olnd* Pöi; *meitel on vana rootsi`aegne ait* Phl; *kõige esimene olnd see Eestimaa Rootsi käe, siis läks Vene kätte* Mar; *Ruhnu, sellele peab Rootsi ikke abi`anna* Aud; *vanu rotsi`aekseid nimesi on [siin]* HMd; *Rootsi`Kaarli (Karl XII) sild, sial olid tüma koha`piale männipuu nõtid ja`kaikad`sisse pandud* Lai; *Rootsist [ta]`siia on tulnd ja siin siis elämä akanud* KJn; *Roodsi kunigas olli veneliste üjst pagenu, tullu üle jõe, saabas kadunud suu`sisse ärä* Hls; *me ollim Roodsi all* Krk; *Roodsi all ollöv hää elo olnu?* Plv; *Roodsi kunigass - - lei tammõ`latva pite kasuma* Se

2. *Rootsi päritolu, rootslastele omane`Ruotsi kodi (u 50 kg)`täue`saimme kohe tänäuon`porgandi* Kuu; *ruotsi vokk oli`kolme`jalgane* VNg; *ruotsi`riide ka üks kõvemb`riide,`ruutuline* Jõh; *vene süld oli kuus`jalga, rootsi süld oli seitse`jalga* Kär; *sel aal oli teras koa, mis rootsi teraseks`üiti* Pöi; *rootsi keer käib`vastu`pääva* Rei; *isa oli rootsi`leeris käind* Noa; *rootsi oder, see oli kahe tahulene* Rid; *ranna`ääri`mööda [on kasutusel] rotsi keel;* *enne tahtsitud muud`ühti kui labajala`valtsi ja ruotsi`ringi* Ris; *Rootsi värv,`ästi tugev, ei kart`päikest ega`vihma* Jür; *Kõht kui rootsi trumm ees (suur) Trm; ruaítsi rükis one kua* Kod; *rootsi riie, paksem kõva riie* Lai; *põllu ain`olli ristikain, peräotsan nakati segämä, timutit sek`kä ja roodsi`aina, roosa`äitsmidega* Ran; *Tuul ol`l kuradi illoss kalõvast kuht ja pikält juunt roodsi`rõivast`ündrik* Kan; *Pidä vasta mõnõ hää roodsi tunni (natuke aega) Räp*

rootsi² → prootsi

rootsik *rootsi|k* g -ku Trm Trv Võn/-t-/ San Urv; *roodsi|k (-d-)* g -ku Krk Ran Nõo, -ko Plv, -gu Har Rõu raagne, lehtedeta (taim, oks); vilets, kõhn *sa olet nagu rootsik, ärä jäänd* Trv; *puu om roodsi|ku, ku lehe är lääve* Krk; *maokse om kapusta ärä söönu roodsi|kuss kõik* Ran; *viht om ike lehine, ku lehe om kül`lest ärä kadunu, siss om ta roodsi|k Nõo; puul om lehe maha lännu, jääb roodsi|kust* Võn; *Mõnõl roodsi|kul naasõl om kõva jõud* Urv; *roodsi|kide`vihtuga vaja vallu`anda* Plv

rootsima → krootsima

rootsjass *ruu|tsj|ass* g -a Hel Nõo lahja, kondine *ruu|tsjass inemine* Hel; *Sij lehm om nii ruu|tsja sälläga, õkva nigu linasi|jme sard* Nõo

rootslane¹ *rootsla|ne* Jäm Khk Emm/-le|ne/ Rei Mar/-oe-/ Mär Kse Tõs Saa HMd Juu JMd Trm Plt, *rootsla|ne* Aud Tor Ksi, g -se; *ruotsla|ne* g -se Kuu Lüg Ris Tür Koe; *ruotslai|ne* Kuu Vai Iis, *ruotsilai|ne* VNg, g -se; *ruu|tsla|ne (-t-)* g -se KJn M; *ruu|tsla|nõ* Har Rõu Plv Se, *ruu|tsla|nõ (-d-)* Võn Vas Räp, g -sõ; *ruu|tslõ|ni* g -sõ Krl; ppl *rootslesi* Ris rootsi rahvusest isik *Kaptein old`ruotslaine* Kuu; *ruotsilaisi kävi`meie sadamas* VNg; *ruotslaised`käisivad`kanga`piirdasi`kauplemas* Vai; *Kõppus peab olema`rootsleisi* Emm; *roetslased, nääd`olle`enni ikke sii maal koa olnd* Mar; [lastele:] *tulge,`rootslased,`roale* nalj Mär; *rootslasi sai sii kuulda* Aud; *rootslased ja`soomlased käisid`ühte`pukku laevadega* Äädemeestel Saa; *taga`randes elab ikka`ruotslasi, siin oli ranna`ääri`möda`rootslesi* Ris; *ruotslasi elas ka Estis* Tür; *mitte j ole kuulnd, et`ruu|tslast siin oless käind* KJn; *sõa`aigu kaevetu tu Koosa jõgi sinnä, ruu|tslasõ`tahtnuva Vene väk`e ärä uputada* Võn; *ruu|tslõisi om*

rootslane

Karula vallalgi Krl; vanast käve `ruuʃslasõ\_mereroodsi sukõ müüen Har; `möisa herr ollõv `ruuʃslanõ Plv; naase ja latsõ? `lännõvä? `varjo, ku ruuʃslanõ üle läis Räp

rootslane² `rootsla|ne Vig Mih Trm, `roetsla|ne Pöi Mar, g -se kuldnohk `roetslased `lendvad `parves, pojad jo `väljas Pöi; `roetslased `tehje `metmesugust äält, nääd `rääkväd nagu rootsi keelt Mar; `rootslased oo `väl'las joba, laulavad Vig

rootsme `ruuʃsme, (ma) roodsi raasima roodsi lehe kül'lest ärä, siss kõüdü luvvass; sa olet kapuste ärä `ruuʃsin puha, lehe ärä võtten Krk

roots|regi raamita regi ilma laamikuta om ruuʃsregi; ruuʃsriil om `keskmine jagu pal't, ilma `kül'gede Pst; ruuʃs `rüige veets `pal'ke, muidu laami lõhuv puruss Krk

rootsuma `ruuʃsuma kurnatud olema inemine `ruuʃsub ärä, `rasse tüü võtab inemisel jõvvu `väl'lä; ma olli nii ärä `ruuʃsenu, et ma_s jõvva süvvä kah Rõn

rootsune rootsu|ne g -se Tõs; roodsu|ne g -tse Krk

1. rootsuline, lehtedeta mis ärä vihut viht, siij om roodsune, ilma `lehtede Krk

2. armetu, vilets kass lähäb rootsuses, lähäb lahjas ja mustas Tõs

rootsus rootsu|s g -sse kuldnohk rootsusse pesa oo meil `paergugid puu `otsas; kui rootsus põllu `peale tuleb, siis kasuvad suured odrad Muh

rootsuteme rootsuteme lehti raasima – Hls

roots|varblane roots- Muh Vig Lih, roots- Kse Mih, roets- Pöi Mar, ruuʃs- Ran Se, ruuʃds- Räp kuldnohk; musträstas nee va roets `varblaste pojad Pöi; ise oo roots `varblane, ise oo rootsus Muh; roets `varblane siidi paio ots plõksob `peale, akkab `jälle `vihma nägema Mar; roots `varblastel oo - - `koltsed nokad Vig; roots `varblane ja must `varblane oo üks Kse; roots `varblased laolavad, kui nad pesa akkavad tegema Mih; ruuʃs `varblase teivä vahel pal'lu `kurja, seivä aia marjust `puhtass Ran; rüä tegemise `aigo ruuʃds `varblasõ? oma? pargih jo? Räp

rootus → roodus

roov¹ roov g roovi Mus Rei Kse Var Tõs Vän Tor Hää Saa Nis Kei Juu HJn JMd Ann Tür Pee Trm MMg Ksi Lai VIPõ; ruov g ruovi JõeK KuuK Amb JN Koe ViK(-ua-) Iis, `ruovi Kuu Hlj Lüg Jõh IisR; n, g `ruovi VNg Vai; ruuy (-v) g roovi KJn eL, ruavi Kod; roob g roobi Mih Nis roovitis; katuselatt kattus on jo `ruovis Hlj; `siuti_s sie `pialmine ruov `sinne alumise `külge `kinni ja õled jäid `sinne vahele `kinni Lüg; `ruovid on juo `valmid Vai; Mine vaada laudile, säääl roovi vahel on koi `rohtu Rei; Roobid `peabad tugebad olema Mih; enne kui katust akatse tegemä, pannase roovid `piäle Tõs; nüüd on katus roovi all Saa; egä `enne `naela kusagil põld, puu roov oli, kõik oli `vitsstegä `kiinni; peasuksel oli roovi all pesa Juu; õlekatukse ruov on nisukene kaksteistkümmes `tol'li `umbes iga lati vahe KuuK; `õlgede all käib ruov Amb; uut katust enamb sedasi teha `suagi, ruov määdand nagu podi; siu katukse vits `ümber ruovi Kad; ruov saab `alla, `pilpad `piale Sim; `katsealune ruuy, kohe `piäle `pantse `sindrid vai õled Kod; sarikate `piale `panti roov ja roovi `piale katuss Ksi; oone om roovi all, ärä roovitu Trv; ku ruuy pääl om ja tormilavva ka ehen, siss `piave ehitus `meistre `viina `saame Krk; laastu katusse ruuy om tehedämb, `sindre katussel õredamb; `nütse aja mehe ei mõesta tetä `vitsuga `ruuyi Ran; roovi `panti `paare `pääle `vitsuga, suure jämedä vitsa `ol'liva, kääneti kõvaste `kinni Kam; `vaablase teevä pesä katuste ala roovi `kül'ge Ote; rehe roovi? omma? joba periss är? määnü?, vaja `vahtsit lattõ `lüüjä `naata Kan; katuss om lagunu, `pal'la? roovi? Krl; ruuy jääss ala?, katuss liivväss roovi pääle Rõu; maja - - pandass roovi ala inne katusõ `panmist Vas; `paarõ pääl omma? roovi? Räp || muu otstarbega latt, ritv `ruuyest om aid tettu, katest

roovist vai kolmest; kooguga kaiv, *ark ol'li `pisti, argi vahel ol'li mulguga puu, puu otsan ol'li ruuv, roovi otsan pañg* Kam

roov² roov Jäm Khk VII Phl, *ruuv*^y Krk Har Vas, g roovi; ruov g `ruovi Lüg; roob g roobi Mär; g roovi Kär Krj Pha Pöi Muh Var Tõs PJg Hää KJn Vil, `ruovi Kuu, roobi Mar Kul Pil, roobi Ris

1. ahjukumm, vomm `ahju `külgede päält tuleb ruov üles; kõik `kiedeti `ruovi all `valmis Lüg; lihad kuevatati roovi all Pöi; roovi alt `lastasse suits `välja Muh; roob - - vahel tilgub ülevalt `suuri patakuid `kaela Mär; roovi all lihasingid `suitsus Var

2. a. lahtise koldega köök ju ta `roovis on VII b. mõisaköök emä olli `okmanni roovi all käünü, `okmanni kõõgin käüs Krk

3. katuse-, varjualune `ol'lid kraami tuast kõik `väl'la roovi `alla `kannu Hää; `turba² umma² roovi all Vas

roov³ → proov

roov|aid *ruuv*^yaid lattaed – Plv Vrd rooviaid

roove roove g `roove rukkiesi olin `roove peal; olin eese roovetega ees Mär

roovi- roov-, roovi- roovilatid, misse `peeel katuse kivid pannasse Mus; roovi `roekad `pantas katuse `alla; roovinaelad, kellega need `roekad `kiinni lüiakse Hää; too roovi `vitsu metsast, akkame katust `roovima Juu; `pañdi sarikad `piale katuselle ja `siuti roovilatid `kül'gi Ann; ruoviridvad pannasse `alla, `siutasse `kinni ja pannasse siis õled `piale Iis; ruavinaalad one kolme ehk nel'jä toflised Kod; `paaride `piäle pannasse roovilatid KJn; katust roovits, nüüd lüvväss latege, vanast `ollive roovimalga Hls; katusse kivi om nigu tel'lesskivi, konks kül'len, tuu lääb roovilati `taade Ran; roovivitsa² ol'liva, `minkaga `ruuve paari `kül'ge köüdeti Plv

roovi|aid lattaed tetäss viil pikist roovikist rooviaid Kam Vrd roovaid

roovialune 1. lahtise koldega köök roovialune oo elamise tua ning rehetua vahel; roovialune - - koes keedukoht ka sehes on Khk; vanad `muistised majad olid, `keskel oli roovialune, korsnas läks otse üles Krj; `mõisas `ollid roovialused, seal rehe vaimud `keetsid, seal oli kolle Muh; vanad kõõgid olid roobialustega, pealt läks `kitsaks, alt oli lai, suur `lehtre `moodi Mär; roovialune - - kividest oli üles `laotud, sial keedeti `süia Var; roovialune, kus keedetässe KJn

2. katuse-, varjualune suur roovialune - - kus obused olid Mar; iga elumaeal ol'li roovialune Saa; roovialune, katuss pääl nel'lä tulba pääl, ilma seintet Krk

3. roovitise järgus olev roovialune maja `ol'li, katuss `ol'li pääle lõömätä Nõo; roovialunõ hoonõ² - - ku katust pääl ei olõ² Har

roovik roovi|k Kan, g -ku MMg Vil M Ran Nõo Kam Ote Rõn Urv Krl Se, -gu Krk Krl Har Rõu; roobi|k Krk, g -ku Saa(-gu) Hls latt, ritv, roigas ma tahusin oma roobigud keik ärä Saa; roovikist aid, sji on püstaid Vil; `võrku `pandi kujume, rooviku - - `pääle Trv; lina kugare rooviku, kus lina kugare `pääle pannass Pst; irss aid [on] kuuse `oksest `risti `rästi tett aid kolme roobiku vahele Hls; roovigidege `panti rõuk päält `kinni Krk; rooviku pannass kärbiste `pulke pääle ja roovikide pääle tuleve ristikeinä Hel; veerelaud om `lüüüdu rooviku `otse `kül'ge, siss om ää `laastõ panna `viirde (katusetegemisest) Ran; mõnel `ol'li `laudust kokku `lüüüdu, mõnel puu tük'kest ja roovikist - - koomits Kam; sääal om ilusat rooviku `mõtsa Ote; Kuhjaorress `pañti üüis pik'k kuusine vai pedäjäne roovik; Kui rihe pissetu, teiti `saibist ja roovikist sulu `sisse Rõn; roovigu² lüvväss `nakloga paari `kül'ge Krl; Ku [lina] `kakmõ `mini, siss peremijs `pandsõ üte lina pio pikä roovigu `otsa, õt joba `kaugõlõ nätä olõsi, õt `talgu

roovikaid

omma² Har; *Puu_`panti rōugu `otsō ala_ ja pik`ä_ roovigu_ pääle, sōss es mädäne_ vili alt är² Rõu; Katusō rooviku² omma ar mädänü, om vahtsit vaja Se Vrd roovikass*

roovik|aid lattaed roovikaid, *sedä `kergemb olli tetä, midä pikembä rooviku olli Trv; obeste `koplel om roobikaid `ümmer Hls; tanumaid olli roobikaid, kust kari käüp Krk; Tei obeste `kopli `ümbre roovikaia Rõn Vrd roovikuaid*

roovikass roovik|ass g -a Puh Har roovik *Roovikass pandi rōugu pääle Har*

rooviku|aid = roovikaid *roobikuaid, roobikist `tehtud Saa; roovikuaid [ehk] `laideaid Ran*

roovikunõ roovikunõ roovikutest roovikunõ aid Har

roovima¹ `roovima Mär Kse Tõs Vän Hää Nis/-bi-/ Kei Juu JMd Tür Pee Trm, `roovma Var Saa, (ma) roovi(n); `ruovima, (ma) ruovin Koe VMr Kad VJg Iis, `ruovin Kuu RId; `ruavima, (ma) ruavin HlJK; `ruuyma, (ma) roovin KJn, ruavin Kod; `ruuy|ma (-v-) Trv T Kan Har VId, -me Hls Krk Hel Krl(-mõ), (ma) roovi; `kroovima Mar Kul roovlatte sarikatele kinnitama *kadus juo `ruovitu VNg; `Ennem õle ja `pilliruo `kattuse jaoks `ruoviti sarikad lattidega ära IisR; ma roovi enne katuse ää, kui tegema akka Kse; paarid on `pantud, nüid roovime Hää; paneme katuselatiid `piale, pärast roobime Nis; katust roovitakse, lüiakse vetsad ja latid Juu; `vitstega rooviti, pärast akati `kiludega tegema Pee; saime täna katukse ruovitud Kad; maja tahab uuest `roovida Trm; `ruuyma, laitta `puaride `külge panema kas naaltega vai `vitsegä Kod; ku maja on roovitud, siis akatasse katust `lüüjä kas `õl`gest või `sindri `laudest KJn; lauda katust akats `ruuyme Krk; ku oone om roovitu, siss tulli katuse `meisteri Hel; katekeste `õlli kõege paremb `ruuyvi ja kui suuremb maja, siss nelläkeste Ran; õnness [pärast tulekahju] saena jäänuva üless, siss na `ruuynuva ja pannu majale `vastse katusse Nõo; tuvvass paeovitsa, noedega siss roovitass Ote; är roovitu oone San; mihe `ruuyve katust Krl; roovi² ja panõ² `riimust ka üteliisi Har; kui katust rooviti, `lüüdi `ruuydja<sup>2</sup> `paarõ pääle Rõu; `ruuynuva katussõ är<sup>2</sup> - - `vitsoga Plv; maja om är roovit Vas; ku ärä rooviti, sōss nakati katust `katma Rāp*

roovima² `roovima, (ma) roovi Khk Mus Kaa VII Põi palke tahuma, kantima `palkisid roovitasse, `laudu servatasse; paku `saega roovitase puid Khk; *Seinapalgid rooviti kahest küljest, laavapakud aga nelja kandi peelt ää Kaa; `roovisid laavapuid VII; Uus maja, kõik roovit `palkidest Põi*

roovima³ `roovima Mär, (ma) roovin HaLä Jür HJn Amb; `ruovima, (ma) ruovin Ris Jür JõeK VMr Kad, `ruovin Jõe sirbiga vilja lõikama *sidujal ei old `aega sugugi, kis oli vali `ruovima Jõe; pääva läbi rooviti rukist, `võtsid langi ette ja läksid HMD; `kõiki `villa sai `roovida, kui pikk vili oli Nis; saab roovitud ju `sülle, süle täis kohe Hag; `roovimine - - `oetsid sedäsi rukist `kinni ja `korjasid siiä kää `peäle kohe `terve vihu ja siis alt lõid `lahti Juu; Rukis rooviti lihtsirbiga, nigu niideti `kaendlasse, ühe vihu jägu Amb; sirbi otsaga saab `ruovida VMr*

roovima⁴ → proovima¹

roovist, roovistu roovist g -u Urv Har; n, g roovistu Urv Krl(-bi-) noor mets, võsastik *läts roovistu ala² ainalõ Urv; eläjä² `lätsi roobistulõ Krl; ma_ minev ajastaja puhasti roovistu vällä², no_m periss illuss hain kasunu Har*

roovitsema roovitsema lehti raasima – Trm

roov|latt roovi moodustav latt, katuselatt *sarikate `piale tulevad ruovlattid, `metsast `tuodud `ümmargused lattid Lüg; rooblatt `sioti `vitstega sarika `kül`gi `kinni Nis; ruuylatid olliva kas kuused ehk pedäjäd, aavad kah Ran; om ruuylati `pantu, siss õlega katetass Puh*

roovna võrdselt, ühevõrra tegevä õgalõ ütele roovna, ütte `värki Se

roovnahe võrdselt; ühetasa *timä* (suitsupaber) *piät`roovnahe olõma, siss lää äi* [lõikamisel] `raisku Se

ropakas *ropak|as g -a* Põi Mar Mih Tor; *ropak|k* Krl, g *-ku* Plv Se(-gu)

1. rāpakas, lohakas (inimene) *Eit oo`täitsa ropakas* Tor; *vana ropak, kik'k om täl ropp* Krl; *mi\_sa\_`säärtse ropaku`kutsi\_vijil`tüühü* Plv; *ropakul saa ai`miaki`kõrda piteh tettüüss; ropak om,`rõiva nõrdsõnu sāläh* Se

2. räbal, kalts *Kõis`argub nõnda ää, et paljas taku ropakas veel* Põi; *Pese parand ropakaga`puhtasse;`leitseaugu ropakas oli must nagu tungus* Mih

3. vilets, kehv *va ropakad lenad, põle kellegi lenad, va lühiksed ja luised* Mar

ropakile lohakile *keik asjad jäävad ropakile* Pha

ropakille lohakalt *kes one rāpāk ja robissab tehä, ropakille tiij* Kod

ropakohe rāpakalt, hooletult *sa`veiga ropakohe tiij, saa ai kunagi`hõste; mia tä tege, siss kõik`ropakohe* Se

ropa|konn 1. kärnkonn *ropakond_o* va *laisk, jooseb, aga ei üppa* Aud

2. (rāpasest inimesest) *Kis tahab suure kaasavaraga noorikud, võib`juhtu, et saab päris ropakonna, viletsa ja musta* Han; *määrdunud ja poriga -`jusku ropakonn; käid siin`jusku ropakonn`ringi, rumal vaadata peris* Saa

ropakunõ *ropakunõ* rāpakas, hooletu *õi timäst`õigõt müist, ropakunõ om tõõnõ, õi hooli sõnast õi`minkõstki?* Se

ropalt ropult, mustalt *must inimen, ropalt tege* Krk

ropalõma → roplema

ropane *ropa|ne g -se* Muh Mar Hää Ris Juu Koe Rak Iis Pil Hls, *-tse Kse Trv Puh Nõo* San; *roppa|ne g -se* Hlj Rld rāpane, *sopane laps on must ja roppane* VNg; *Riided`lāhvad`musta`tüüga roppasest* Jõh; *sool\_o suu koa vahel ropane* Muh; *riided oo ropatsed* Kse; *Käib, riided ropased ja narmendavad ümmer* Hää; *tie on ropane* Ris; *veised olid ropased* Juu; *ropane tüe* Rak; *alumene ots oli porine, ropane* Pil; *ropase`tiijge om alamp`sõita* Hls; *annum om kole ropane* Puh; *nii ropane, rokutab kõik`rõiva praagaga kokku* Nõo; *ta tegi vij`ropatsess* San

ropa-rapa rabistades, ülepeakaela *vāega ropa-rapa tege tūijd* Rāp; *ropa-rapa`kotikõsõ\_`sāl'gä ja minek`* Se

ropast *ropast (-pp-)* ropult *temä`sõimass ropast; küll ta vañds roppast* Krk

***ropeldama** (nad) *ropeldavad* loperdama, logisema *rattad ropeldavad järel* Muh

ropembide *ropembide* ropemini – Ran

ropendama *ropen|dama* Khk Pha Põi Mär Vig Tõs Hää Iis Lai Trv, *-tama* Saa, *-deme* Hls; *ropõndama* Se

1. roppusi rāākima, rõvetsema *joonu ropendas,`rāākis rumalaid juttusi* Khk; *Mis sa sii laste kuuldes`peale ropendad, pea suu`kinni* Põi; *Juujb`üijd päevad läbi, siis ropendab* Hää; *ta on nõndapal'lu ropentanud, et kõrvad`uugavad juba* Saa; *vanal aeal nii ei ropendatud* Lai; *mia nakassi kah ropendama õege ullusti* Trv; *ei tohi ropente* Hls; *Jäta joh, mis sa tah ropõndad* Se

2. määrima, mäkerdama *mis sa sii ropendad, [õeldi] kui mõni ajab vett maha nõuede pesemise`juures* Tõs; *mustad inimesed, ropendavad kõik asjad ära* Iis

ropent *rope|ñt g -nti* rāpane, ropp inimene *pernañ ollu must ja sitane ku igäven ropeñt* Krk
Vrd ropents

ropents *ropents* = ropent must inimen - - ku ropents Krk

ropetu

ropetu ropetu g -ma must, kasimata õled va ropetu; vanad `ooned tõsed, ropetumad ja `korjamata Trm

ropis ropis g -e räpane, ropp inimene Pesemata, arimata, igavene ropis, `riide `värvi ei paista enam Hää

roplama `roplama rabama, rassima `ropla kaks kuud, enne kut rehi `pekstud oo Muh

roplema `roplema Kad, da-inf ropelda Muh; ropalõma Rääp

1. siplema, vehklema `roplesivad mudas nagu karud; ani sai kueraga `riidu, `roples `tiibadega_t sule pura taga Kad; kul'l ropalõss, püüd kanna kinni? Rääp

2. ajama, kupatama me `ollime looma sihes ja `roplesime viidikud `võrku Muh

roplima `roplima, (ta) roplib Jaa Põi ronima, vaevaliselt liikuma poiss oli `oetile `roplind Jaa; Akkas edetsi roplima; Lääks roplides Põi

ropotama¹ ropotama poputama esä `süütse ja ropot' hobõst, a_hobõnõ jäi üks reoss Kan

ropotama² ropotama roomama laís ropotass maad pítih, lätt kássi ni `jalgu pääl Lut

ropp¹ ropp g ropu Jäm Khk Kaa Pha VII Põi Muh Kul Mär Kse Tõs PJg Tor Hää Saa Juu Amb JMd Koe VMr HljK VJg Iis Trm Ksi Lai Plt Trv T V, ropo Mar Hag KJn Plv, ropa HaLo Kod Hls Krk Hel, ropi Rei; ropp g roppu Kuu(robu) Hlj Lüg IisR; n, g roppu VNg, roppo Vai

1. a. rõve, sündsusetu; häbitu roppu elu elab, omal on `naine, elab viel `tõiste `naistega Lüg; Ropp laul oli `õige roppude sõnadega IisR; emane on joomasest peast ropp küll Khk; Meni mees veib seikid roppusi tegusi teha, et äi sünni mette rääkida Kaa; Ropud teud ja ropud jutud Põi; temal oo ikke `niuksed ropud tükid Mär; ropp oma `väl'la `rääkimesega, oma `suuga ja tegudega PJg; ajab roppi samu suust `väl'la Ris; sel on alati ropud sõnad suus JMd; sa lähäd juba ropust oma asjaga Iis; olnd kua ropp inimene, väga sügava tii `piale läind; vanad inimesed panivad seda väga ropuss, kui kõik `välja klobistas Ksi; ta on ropo `suuga KJn; temä om lännu `õige ropass Hls; temäl niij ropa sõna ihen iki kävve Krk; joodiku olliva enämbide kõik ropu `suuga, alati puts ja perse suun; ennäst `vasta naene piab `oidma kõigest alvast, kui midägi seräst `alba vai roppu om Ran; rummal miis ai roppõ sõnnu suust `väl'lä Krl; ropu `suuga, kõnõlõss, mia vaia ei olõ kõnõlda?; pini om ropp, kašs om ropp, ajava nõna egäle poolõ `sisse Har; ropp om, olõ õi vaga Se b. rõvedus, nilbus mis sa roppu reagid Muh; aab roppu suust `vällä Tõs

2. a. räpane, ropane; sopane siin on nii lige keik ja ropp Hlj; kui tuad on roppud, siis on pere `naine ka ropp Lüg; Kevadise teedelagumise aegu oo teed nii ropud, et param ää kodund mette välja minegid Kaa; sul selg siit ropp Muh; ropp inimene - - keib `lüpsmäš, siis oo üleni setane Mar; parand nii ropp, saa mette läbigi Mär; va ropp inime, ei viitsi ennast aridagi Kse; sõniku `tõstmise juures saavad `rõõvad ropus Saa; kardulad vihmaga nii ropad HMd; üks sie ropp old, muldpõrand VMr; ossa vana ropp ja lohakas, silmad mustad ja kõik VJg; maja on ropp; üks siij vihm tee ropass kõik Kod; ma tei `musta, roppa tüüid Krk; es (eks) ollu roppe pere `naisi ka külläld Puh; `kaapmada mõhk jääb jo `tainaga kokku, ku ta nii ropp om, lähäd allitama kah Nõo; ropp nigu `erneirmutuss Kam; `mõisa `tüüjese `oll'i `väege ropu?, noidõ mant sai `täie ja kõkkõ Krl; ta_m ropp inemine, tel kõik' kotusõ härmä `võrku täüs ja `mustust Har; ropp laís käänd `hindä `muaga Vas; Seo inemine kasi ei hinnäst, timä om väega ropp Se || halb, riknenud [toit] ropust läind, aiseb Lai b. mustus kik'k kotuss roppa täis Krk; `näotu `vaate, naeste `rahva ropage kuun Hel; tuu om nigu ropp rõõsa piimä pääl Võn

3. (väljendab intensiivsust) a. vastik, ebaseeldiv Ei sen robu `ilmaga tahu tuast `väljä `mennä Kuu; küll on roppud `ilmad, sadused Lüg; küll oo aga elmad ropod, sajab `vihma ja

lund segämesi Mar; *viekaanid, nee nönna ropad ja `irmsad elajad* Ris; *kui kauss jääb kaanetamata, siis lähevad iired ja ropud loomad `sisse* Iis; *nüid om `seantse ropa ilma, aap lume ja `lopsi maha* Krk; *küll om iki talvel vahel ropp ilm, kui ta satab ja `tuiskab* Ran
b. erakordselt suur, määratu, koletu vms oli tänä roppu `kaupa (väga palju) kalu Kuu; *sie one juo roppu rigas* VNg; *Täna ööse oo roppu moodi sadand* Kaa; *ma ole nii ropp vana* Pha; *ropud rängad kibid said `peale käristud* Mär; *ma teenin nüid ropad rahad; vaarikaid oli roppa `viisi* HMd; *sie on ropp rikas mies* VJg; *Ropp rahvas on kokku tulnud, ei tea, kost nad on kõik lahti lastud* Trm; *kui kuiv on, siis savine maa on nii ropp kõva* Lai; *Suvve om roppa `muudu `kärblisid* Hls; *plaanvanger `ol'li kate obese vanger - - iki ropp suur* Ran; *küll om ropp pori* Kam

ropp² *ropp* g *ropa* muda määrib eese ropaga ää Mar

ropp³ → tropp¹, tropp², tropp³, tropp⁴

roppama¹ *roppama*, da-inf *ropata* Iis Trm Kod

1. määrima, mustaks tegema *roppab kõik oma `riided ära* Iis; *tämä roppab kõik asjad ärä* Kod

2. ropendama *roppab aga `reakida peal* Trm

roppama² *roppama*, da-inf *ropata* Jäm Ans Kaa

1. ronima, roomama *akad üles mäa `otsa roppama; Laps roppab parandal* Jäm

2. sumpama, sumama *seelt (lumest) saab läbi ropata* Ans; *Tee läks vihmaga `pehmeks, nõnda\_t vettas obuse roppama; Lehmad tulid ropates jõöst läbi, jalad koodist `saati saused* Kaa

roppast → ropast

roppeline *roppeli|ne* g -se äkiline, äge *sie on roppeline inimene* Jõh

roppus *roppus* g -e Kuu Lüg Khk VII Muh Mär Kse Tõs PJg Tor Hää Saa Juu JMd Koe VJg Iis Trm Ksi Plt KJn Hls; *roppu|ss* g -se Trv Krk TLä, -sõ Urv Krl Har Rõu

1. rõvedus, nilbus; ropp jutt, tegu vms *kudas sa võid nii kasvatamata inimene `olla, `sõukest roppust suust `välja aeada* VII; *ma\_p taha su roppust `kuulda* Muh; *ajab roppust otsast `väl'la `peale* Mär; *roppust suu täis, muudku podiseb `peale* Kse; *roppus, ropu inimese jutt* Tõs; *tehasse roppust* PJg; *igasugu roppust räägib* Hää; *täma roppusel ei õle `otsa* Iis; *ilmaelu on roppust täis* KJn; *ära aa roppust suust `väl'lä* Trv; *sääl ei kuule muud ku puhast roppust* Krk

2. mustus, räpasus *kus on roppust nähä, sääl pere `naine ei `siivu `ennast ei maja* Lüg; *selle roppuse pärast ei taha ma `sinna minnagi* Saa; *küll sial majas on roppust* VJg; *roppus, koristemed om puha* Hls; *pal'luden majaden om suur roppuss* Puh; *mul om ka süüdä nisuke närb, ei taha mia `mustust ei roppust, ossele aap* Nõo; *Roppust mina ei sal'li? - - üt'el, ku koorõ siist `kuulu ro'i võt ja suust läbi tõmma's* Urv; *tarõ om kõik' roppust täüs* Har; *sääl majahn om roppust külät* Rõu

ropputama *ropputama* roppusi rääkima õli üks vanemb mies, *sie akkas - - ropputama* Jõh

rops *rops* g *ropsu* Jäm Khk VII Põi Muh Emm Rei Mär Kse Ris(-o) Juu JMd Koe Iis Trm Plt KJn Trv Hls Hel Puh San Rõu, *ropsu* Kuu Lüg(-o) IisR, *ropsu* Urv; n, g *ropsu* VNg Vai; *rops* Räp, g *ropsi* Plv

1. (järsk) hoop, löök, mingi kiire liigutus; sellega kaasnev heli *Ja siis rops maast üles* Lüg; *löödi [linapeo] `lahkeks kenast, `kääga rops, rops `löödi `lahti* VII; [Kõis] *nõnda ää mädanend, poiss vähe `tõmmas, rops `katki* Põi; *sai ia ropsu* Iis; *õlli üits rops ja rõõvas `õlli katik; mia `kuuldsi üte ropsu* Hls; *and tälle ää ropsu* San; *lõika (anna) tallõ üits rops* Rõu; *anna? rops lehmäle* Räp

ropsahtumma

2. kord, puhk, raks igä päiv käib ühe `ropsu, vahele ei jättä `millagi Lüg; Põmm ja pakk `ropsuga `puolest IisR; saime kaks `ropsu kalu Muh; käisin juba teist `ropsu seal Mär; metu `ropsu käis `linna Juu; Sooja õllele `paanti `viina `sisse ja - - siis jäi `järsku, ropsu piält [purju] KJn; me lätsime jälle ütte `ropsu Trv; Ma pidi `täambä mitu `ropsu poodi man `käämä Urv; Visaás `hinde ütte ropsuga pik`äle Rõu; kolmass rops om sedä `haigut olla? Röp

3. sahmakas, hoog, tükk hüä rops `vihma Kuu; tuli valesti `mulle üvä `ropsu VNg; sain `suure `ropsu `vihma Vai; Ea rops enne jaanibest vihma aa änam veerd kut miskid muu Emm; suur rops inimesi Kse; `vihma sajan kaks `ropsu pärastikku Ris; `luiskas ea ropsu valet Juu; läksin ia ropsu muad edasi Koe; `tulli üüts ää rops `vihma Hls; and õigõ\_hää ropsi `vihma Plv

ropsahtumma ropsahtumma ropsatama üüts kõrd inne ropsahtu rihe all, sõss jäi jäl? `tassa Plv

ropsahuss → ropsauss

ropsak ropsak Krk; robsa|k g -ku Urv, -gu Rõu

1. ropsatus ko`rv läits katik - - olli ropsak kuulda Krk

2. sahmakas, hoog Sääne ropsak `vihma tul'l `sälgä Rõu

3. (rabistajast) Kül_sa olõt üüts ropsak inemiseläts Urv

ropsama `ropsama Pöi Iis San/-me/, da-inf ropsa|ta (-bs-) Nõo, -da? Rõu Se; `ropsamma Vas, da-inf ropsata? Plv; imperf (ta) ropsaás Kam Röp järsult lööma või haarama, rapsama `ropsasin `anda nõnna tämale `sel`ga et Iis; Kui purik johtub lähikesen olema, ropsab [söödakala] kõrraga suhu Nõo; veri tul'l `vällä kõrvast, kõvaste ropsaás `kõrva koolipoesil Kam; `Ropsa taad palitut välän `raaskõnõ tolmust `puhtabass Rõu; ropsaás linolõ üüts kõrd ja paänd inne minekit Plv; Ega sa? muido vakka ei jää, ku? piät sullõ `ropsamma Vas; lehem ropsaás ketiga, käsi nii valluss Röp; vihaga taht ropsada?; `ropsa viil paar kõrd, `ropsa `puhtabast Se || ropsuga katkema Teine ohja aru `ropsas `jälle ää Pöi

ropsatama ropsat|ama KJn Trv Puh Nõo, -amma Rõu, -eme Hls San

1. ropsuga katkema; lüüa ropsama kak'ki läks mis ropsatas KJn; kabel läits katik nõndagu ropsat Hls

2. lööma, rapsama ropsata - - piitsaga obest Puh; ei ole vaja ropsatete tõsele San

3. (järsust, äkilisest liikumisest) Karass nigu ropsati üle kraavi Nõo; sattõ maha nigu ropsati Rõu

ropsauss ropsau|ss Kan Rõu, ropsahu|ss Rõu Plv Vas/-hh-/ Se, g -sõ; `ropsaus Kuu

1. ropsatus oli `hüüdämist - - ja oli ropsaust Kuu; sattõ maha nigu üüts ropsauss Rõu; ol'l üüts ropsahuss, ni [tüdruk] sulbsahut `järve Vas

2. vihmahoog tan üüts päiv tul'l üüts ropsauss, no lei põld õigõ_hal`jass Kan

ropse|jalg ropsilaud Murdis meite ropsejala puruks, taat tegi uie Pöi Vrd ropsijalg

ropse|mõök ropsimõök `peksvad `seasi püü aavalt puud `välja ropsemõõega Pöi; meil_o kaks kolm ropse mõõeka ula all Muh

ropse|takk ropsitakk `Riidest `tehti pätakad, ropsetaku lõhngaga nõeluti ää, tõrvati ää Pöi; ropsetakkudest lüüasse pööraga `paela Muh

ropsijalg ropsilaud Ropsijalg - - püü `oiti jala peal, pisike nägu otsaga laud oli paku sihes Pöi Vrd ropsejalg

ropsik¹ ropsi|k g -ku ropsimõök – Hel

ropsik² ropsi|k g -ku Kan, -gu Urv ropp, räpane sa_lõt nii ropsik inemine, kasi_hinnäst ummetegi `rohkömb Kan; ta sääne ropsik inemisetük'k, taad taha ei\_`kiäki nätä? Urv

ropsik³ ropsik kore, jämeda koega olnd igavene ropsik takune särk üll Khk

ropsilaud linade ropsimise vahend *ropsilaud, kos kolga piäl* Kod

ropsima `ropsima, (ma) *ropsi(n)* Jäm Khk Kaa VII Pöi Muh Hi Rid Kul Kse Var Mih Vän Hää HaLo Juu Jür HJn Jä VMr VJg Iis Trm Pal Lai Plt SJn, `ropsin R(ma-inf -maie Lüg); `ropsma Vig, (ma) *ropsin* Kod; `ropsma, (ma) *ropsi(n)* (-p-) Khn Saa KJn Kõp Vil Trv Pst Nõo(-bs-) Ote San V(-bs- Rõu); `ropsme, (ma) *ropsi* Hls Krk, *ropsi* Krl

1. murtud linavarsi luudest puhastama *puumuek ja siis pihu sai`panna`siie`polve`pääle -- ja siis sai seda`muodi`ropsida* VNg; *mehed`tievad`massinaga`katki,`naised`ropsivad,`vidimega`ropsitasse`linu`Lüg;`linad`saivad`kolgidust,`nüüd`akkeda`ropsima`Vai;`lina`puud`ropsitase`välja`Khk;`nee`piüd`on`ropsitud`VII;`linu`ariti`sügise`otsa`ja`sai`neid`soetud`ning`ropsitud`Pöi;`mõegaga`ropsitse`ja`arjaga`soetse`Muh;`Peele`linalougudamest`akedi`linu`ropsima`Emm;`möögaga`ropsidi`Rei;`naesed`võivad`kohe`akata`ropsma`Vig;`ljõna`tahab`ropsi`Khn;`luid`täis`ja`kangest`kõvad,`peab`pehmes`ropsima`Hää;`Ropsimine`oli`suuremast`jäost`naiste`ammet`Kei;`ropsitud`linad`on`puhtad`Juu;`ropsiti`ja`sueti`ja`kohe`kehrama`Jür;`mõek,`sellega`ropsitakse`ää,`tautakse`linaluu`puruks`Jjn;`talve`sai`linu`ropsitud,`külmaga`Ann;`peale`ropsimist`kammiti`ära`ja`pañdi`jälle`puntrasse`Pee;`kes`leisika`ära`ropsis,`sie`oli`siis`tubli`tüeline`VMr;`mõned`ropsijad`teenisid`pal`lu`raha`talvel`Trm;`ropsitasse`õma`põlve`piäl,`pareman`käen`ropsimõök,`paheman`käen`kolga`Kod;`mõni`ropsis`ka`puki`peal`Pal;`talupoisil`ol`li`kolmsada`pihu`linu`aada,`tüdrukul`ropsi`SJn;`üüses`pañti`linu`ropsma`Kõp;`mea`ole`külläl`linu`ropsin`Trv;`mis`ärä`aet`lina`om,`neid`ropsits`Krk;`linnu`ropsiti`talvel`Ote;`Ma`ropse`esäga`laudan`linnu,`ma`es`tiiaiki,`et`tarõ`man`võõra`omma?`Urv;`rops`linno`rihe`all`Plv*

2. taguma, materdama, korduvalt lööma; selliselt puhastama `ropsi [riie] `oues `tolmust `vällä VNg; `ropsiti `vasta `kolgispuud `tühjast, siis `erned tulid palu siest `vällä Lüg; `Ropsisin `õige tõist Jõh; akati rabama, `võtsin vihu, vihkaavalt `ropsisin `vastu `seina Mih; `kange maru tuli, `peksis [õunapuu] õied maha, ennem`aegu `ropsis `alla Ris; küll sijn `ropsib sitase sabaga kõik silmäd täis Kod; Vanast rehetaren robsiti rüä vihke, siss visati üle läve rehe alla Nõo; sijn kana `ropsib läbi kõik, kes ette tule Ote; vanol lask [surm] ellä?, `nuuri mukku rops maha piltl Kan; riik`ä`pesti -- ol`l sääne piink, tuud `vasta ropsiti Urv; sannah ma inne higidsä, sõss robsi kah vihaga? Rõu; tuul om maaha `ropsnu? Plv; Pühi sa? põrmand, ma? nakka asõmõrõivit ropsma Vas; Võit viho tüvest katõ `kääga kiinni? ja nakaas `vasta`piinke`ropsma Röp

3. a. vohmima küll sie `ropsis nüüd `süüa Iis **b.** lürpima mõni vana inemine rops, ku sööse Röp

ropsimõök puust riist linade puhastamiseks `ropsimõök - - siin `üeldi`vidimest`Lüg;`Ennem`tuli`kõik`linapeod`ropsi`mõögaga`luiest`puhtaks`ropsida`IisR;`Ropsimõök,`see`oli`tamme`puu`tüvest`välja`raiutud,`nõnda`kolm`mehevaks`pitk`Kaa;`Ropsimõökadega`sai`linu`peksetud,`et`laksusid`kää`Pöi;`kus`meite`ropsimõögad`oo`Muh;`Isa`tegi`ega`tüdrugale`uee`ropsimõöga`Emm;`äi`see`pole`minu`ropsimõök`Phl;`kiin`oo`pikk,`ropsimõöga`taolene,`rauast`Aud;`ukse`pääl`lõõb`ristid`ropsimõögaga` (pulmakombest) Hää; `Ropsimõök,`ästi`sile`mõek`Jür;`lina`talgulistel`on`ropsimõögad`VJg;`ropsimõök,`üks`luadik,`saba`taga,`kui`ärä`kulub,`lõegud`nuaga`teräväss;`vanass`õlid`linatalgussed,`siis`nuared`mehed`maasindavad`ja`neiod`ropsivad`ropsimõögaga`Kod`Vrd`ropsimõök,`ropsmieka

ropsitakud pl ropsimisel saadud takud *ropsitakud - - kotiriie tihaste Jäm; Ropsitakud peksti seinapalkide vahele Kaa; Ropsitakud`aeti`rulli,`kedrati`talve`koti`kudeks`Pöi;`Puu`seina`triivida`samliga,`vahel`ka`ropsitakkudega`Emm;`ropsitakud`oo`suurest`luust`lõõdud`Kse;*

ropsitama

ropsitakud ei sünni kedrata, niid topitaks maea seina vahel Hää; loindi keerutamises `võeti ropsitakud või pudedam sort linu Saa; koitkangas tuleb ropsitakkudest Juu; ropsitakud olid juo jämedad - - luid täis KuuK; ropsitakud on, mis mõegaga maha tulevad Lai; ropsitakud - - neid tahnd `keegi Plt; Linasugemise aeg `tul`lid kolmed takud, üks ropsitakud ole kõege alamad KJn

Vrd ropstakud

ropsitama *ropsitama* ropsima ropsitadud ja lõugutadud linad Ris

rops|mieka ropsimõök *rops`mieka, senegä `ropsida kaik nied luud lina siest `vällä Vai*

ropsna `ropsna Rõu Plv

1. robin *Lasi ku`ropsna, pikk `ündruk ol'l, tuud mugu`vei lummõ pitehn Rõu*

2. ropsimine *rihe all ol'l `ropsna Plv*

ropst ropsi `meie kikass kupatab inimesi, `kargab `õkva `jalguga `säl`gä ropst, ropst Nõo

rops|takud pl ropsitakud *Esimäsed, mes sugejes tulid, olid otstagud, vähäkäse `pienemäd [olid] ropstagud ja `kaikse `viimaks siis jäid `piened tagud Kuu; ropstakkud, `muegaga `ropsitud takkud, neist sai kotti `lojnad VNg; ropstakkudest `tehti põrandatekki, kued `pandi siis lisast `kotsudelle `ulka Lüg; kes õli `kärme, mis `päivil ropsis, `ketras nied ropstakkud `õhtul `vällä Jõh; parematest takkudest said lõimed kedratud, ropstakkudest `jälle kude Iis; vanad ropstakud `irmus luesed, nõnnagu luu purud Kod*

rops|takune ropsitakkudest `kardulikottid olid keik oma `tehtu, ropstakkune kude ja otstakkune `loime VNg

ropsti `ropsti Lüg Mär Trm Kod Krk ropsuga, ropsatusega; kähku ja nüüd `tõine `metsis `ropsti `kannu `õtsas Lüg; läks `katki `ropsti Mär; Enne lõi sideme `ropsti `vasta ennast, siis raputas vihu `lahti Trm; kõis ei `kesnud tõmmata, õli `ropsti `katki Kod; mea sikudi käest, käsi läits `õigess ku `ropsti Krk Vrd ropsi

-ropsu Ls umbropsu

ropsuma `ropsuma Kuu Mär; (ta) ropsub Kod raksuma, ropsi tegema `ropsus juba, see lähäb `katki Mär; [langevarjuid] `lastse kaitsevarjuga `alla lennukite piält ku ropsub Kod

ropsutama `ropsutama raputama, ropsuga lööma Tuul `ropsutab pesu `nüõril puruks Kuu

ropult ropu|lt Khk Pal Hel, -ld Ran adv < ropp¹ a. rõvedalt poiss `rääkis ropult Khk

b. räpasekt küll naa eläve mustalt ja ropult, ei taha nende tuppä minnägi Hel c. rohkelt tal oli ropult raha Khk; õõnapuud `õitsid, olid ropult täis Pal

ropunõ ropunõ Se; ropo|nõ g -tsõ Plv räpane, ropp `väega roponõ inemine, ei kasi? `hindä sukuki Plv

***ropus** ropuss g -e San; pl ropused Saa ropp inimene ol`lid ikki nagu ropused, `lõhkised, räpätanud (hulkuritest) Saa

ropustama ropustama Rei Kse MMg Plt

1. ropendama *mes sa ropustad, õle viisakas MMg*

2. ropastama, määräma *laps on end ää ropustand Rei; ropustad kõik oma püksid ää Kse*

ropusti ropu|sti Khk Kaa Emm Rei Ksi, -ste Lüg/-pp-/ Mär Tõs Saa JMd Ran Nõo San, -stõ Krl Har Rõu Plv/ropo-/; ropust Muh Ksi, robust Kuu, roppost Lüg Jõh

1. rõvedalt, nilbelt `Aeva sa tahud robust `rääkidä, `itse nuor mies Kuu; seda ei taha `kuulda, `tõiste inimeste `ulgas `räägib `ninda roppuste Lüg; mis sa räägid naa ropuste, kas sa paremini ei mõista `rääkida Mär; ropud inimesed, kis ropuste `riäkväd Tõs; oora laps, sij oli ropusti [õeldud] Ksi; küll kõnõlõb ropuste Nõo; mi_su_nii ropustõ_kõnõlat `laisi man Har; kõnõlõss ropustõ `vasta nigu jälendüss Plv

2. räpasetl, mustalt mõni inimine süüb `ninda roppost, et ei `määrä oma suud `kõrjada egä puhasta Lüg; vana ropak, söögi tij ropustõ Krl; eläss ropustõ Rõu

3. rohkesti, kõvasti *Lehm oo ennast ropusti ää sitastand Kaa; Panti ropusti raha ingama Emm; mis sa nii ropuste käristad, teed `vaeva `eesele Mär; ropuste o'li rahvast laadal Saa; mõni sööb nõnna ropust, et õgib kohe Ksi; kilet tetti ropuste, `kallist kaarajahust Ran*

roputama *roput|ama* Äks Rõn Urv, -eme Hls Krk(-m); *ropotama* Vig Se

1. rahmeldama, kiiruga töötama *oo üks va ropotamese aamet* (loomade talitamisest) Vig; *roputeb tetä Hls; nüid piab iki tugevest roputem, et ta* (hein) *ärä saap Krk; Sij, mes tä siin om roputanu, ei `kõlba `koskile Rõn || toitu valmistama vaea `rooga roputada* Äks

2. määrima, mustaks tegema *taa mul `eski\_vägi `vahtsõnõ `ühndruk, õi anna\_ma\_taad sullõ roputada?; ta kõik `uma_`rõiva? är_roputass* Urv

***roputõlõma** pr (ta) *roputõlõss* vehkima, rapsima *must* [kaaren] `kungõlõss ja roputõlõss `siibuga Se

rosane *rosa|ne* g -se uimane, unine; haiglane *Eks ne* (lapsed) `ehtul jää kaik rosaseks; *Kas rabab `oige `haigeks vai, olen tänä `ninda rosane* Kuu

rosin¹ *rosin* g -a Kuu Lüg Jäm Khk VII Rei Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Ris Juu JMd Pee Koe Kad VJg Iis Trm Äks Plt KJn SJn Trv Puh Nõo, -e Hls Krk Hel; *roßin* g *rosin|a* Urv Har Plv, -e San Krl; n, g *rosina* VNg Vai kuivatatud viinamari *sene `saia sise ei `saandki rosina panna, `ongi `ilma Vai; rosinad pannase kohupiima pirugasse Khk; tuleb `poodist rosinaid `tuua VII; ega päris vanaste rosinud põlnd* Mar; *rosinad - - magusa supi `sisse pannakse koa Mär; Sil`mad pääs ku rosinad Hää; rosinad tuuasse sepiku leva `sisse Juu; `paandi rosinaid, kui oli, kua viel `sisse [mannapudrule] Kad; õstin kaks `naela rosinaid Trm; rosinad teevad saia magusast Äks; küll o'li paelu rosinid saia sijs KJn; tuu rosinit Trv; jõuluss tetti kah rosindege `saia Hel; tuu jakuline saia päts `o'li kitsass - - ja nuu jaku vahe lätsivä `õkva `risti üle pätsi, es ole `viltu nigu rosina saial Nõo; Tal omma_nii ilusa_pruuni_silmä_nigu üte_rosina? Urv; rosine? omma maguse Krl; roßin - - tuvass iks kavvõst Plv*

rosin² *rosin* g -a Jäm Mus Jaa Muh

1. sõstar *Rosinad* (sõstrapõõsad) `meitel kõik järjest ää surnd; *Keeda punase rosina marjad kenasti sodiks Jäm; mustad rosinad* Mus

2. kobar *`Antsperi marjad on ühe varrika peal, üsna rosinas täis teine Jaa; kukemarjad kasuvad aa kivide peal, punased suured rosinad; `poolgad kasuvad ühes rosinas* Muh

roska → troska

rosma `rosma masti kinnituskõis `rosma? tulõva laiva maštist veerelavva `kül`ge Rüp

rosmak *rosma|k* Urv, g -ku Ran Ote Kan/-s-/; *rosmi|k* g -ku Ote

1. ropp, räpakas inimene `väega rosmik om ollu, ei ole ennäst arinu Ote; *rosmak om ta uma eloga* Kan; om üts vana rosmak Urv

2. miski ebaühtlane, tombuline *rosmak om jäme lang, `jumpline* Ran

3. lihttõoline *egas ma mõni rosmak ei ole* Ote

rosmik → rosmak

rosmos *rosmos* vana asi – LNg

rosnik `rosnik takune seelik – Hlj

rospoinik → rospoinik

rospoinik `rospoini|k Jõe VJg Kan Vas, g -ku Jõh Han; `raspoini|k g -ku Iis Trm; `rospoini|kku Vai, `prospoini|k, `rospoini|k Saa, g -gu; `rosponi|k Plv, g -ku VNg Hää(-ka)

rospoinikas

Kad(-*nn*-), -*gu* Kuu; `rospoini|kka *g* -*ga* Vai; `rospoonik Urv, `rospunik Nis Kei, `rospoinikas Jõe Lüg, raspooinikas Kaa

1. a. mõrtsukas `rospoinikas on üks paha inimene, inimese ukkaja Lüg; `rospoinik - - teist tahab tappada Jõh; `rospoinikka tuli ja tappi mehe `vällä Vai; kis teese ära tapab, on ju `rospoinik Häa b. söim kuradi `prospoonik siin ulgud Saa; oh sa `rospunik küll enese tegudega Nis; `raspoinik, ikka ulaka poistele enamasti `öeldakse Trm

Vrd ponik

2. räpane, ropp inimene tuu vana `rospoinik, ei hoia? `hindä, ei olõ määrästegi `kõrda Kan; `Rospooinik om sääne `väega risunõ inemine Urv; ta vana `rospoinik, mis täst kõnõlda_ viij Plv

3. miski suur, kobakas, ebasobiv (nt riie, tööriist) on üks `rospoinikas - - kalad ei lähe `verko Jõe; Ega tuo `rospoinik siis ole `seljäss sue mitte sugu Kuu; See riie on sõhuke raspooinikas, et kudagid viiti parandal sünnib panna Kaa; Otsatakkudest ei saa kellegi `lõnga, tuleb jäme ja pumbiline nagu `rospoinik; Sokid nagu `rospoinikud, `siia `piale lähägi `saapad Han; Vana ahe - - seda rospoinikud ei jõudnu soojakski kütta; Igavene poomakas `pantu rihavarreks, siij ju päris `rospoinik Häa; Sepp tegi ariliku vikati, natuke `rospunik oli Kei; on üks va `rospoinik tünn, ei `jäksa liigutatagi Kad; kes `neskese `raspoinikuga niidab Trm

rospoinikas, rospoinik, rospoonik → rospoinik

ross → pabeross, tross¹, tross²

rosse → rooste

rossetama → roostetama

rossitama → rostitama

rossvann → roosvan

ross|värk ross- Kaa Aud Tor Juu Jür HJn KuuK JMd JJn(rost-) Sim, roßs- Jaa Põi Vig hobumasina veovärk Ross värki vädasid `ümber `tiislite ede rakendud obesed Kaa; Suur raudratas oli roßsvärgi peal, see vädas kõik selle kupatise `õmber; `Sõuksed lapselised või vana inimene oli seal roßsvärgi peal obuste `keskel Põi; need (linad) tulid kõik ära `raapida - - obuse roßsvärk sai `panna, roßsvärk ajas seda `raapi `ümmer Aud; roßsvärgil on `tiislid `kül'ges ja obused ees Juu; meil oli ka linamasin, roßsvärgiga käis `ringi JJn; roßsvärk oli obusega peksul Sim

rossõnõ → roostene

roste → rooste

rosetama → roostetama

rostitama rostit|ama Trm Ran Nõo Rõn, -eme Hel San; roßsit|am(m)a Urv Har Rõu Plv(rosti-) Se Lei, -õmõ San roostetama üle vasetatud traat õli, et rostitama ei lähnud Trm; võta rostitedu `lapju, kaeva mõni aig, lääb `al'lass Ran; `kahvli oia kuevan paegan, siss na\_i rostita Nõo; Raud rostitab like käen ruttu Rõn; ku ta `lämmän är kuivatõt, siss ta ei roßsitõ (plekknõust) San; Väidse_ `kahvli omma\_ka nii är roßsitanu?, naid and puhasta, innegu neist asi saa Urv; tuu plek'kvañn um vana, tuu um ar? roßsitõt Rõu; `väega rössõ om, kõik aša tiküsse? rostitamma Plv; väits om är väega roßsitõt Se

rosuma `rostuma sulama, pehmenema Kaalil, `kaapsal tii esimene kül'm midagi, ku `ongi päält jääs, `rostuvad ära `jälle; Maa annab `järgi, `rostub üles Häa

rosu rosu Kuu Hlj Rak, roso Lüg; `rossu Vai

1. vilets, kehv (hein) siin on üks igavene rosu Hlj; `rossu ein, kus on oravasaba `ulgas Vai

2. risu, rämps; logu ropstakk sie `kõige `viimane roso Lüg; vanu rosusi enamb ei `pieta, lahutata ära vanad majad Rak

rosukas *rosuk|as g -a JõeK; komp rosukamb VNg*

1. vilets, kehv *nisuke jäme rosukas ein JõeK*

2. jäme, lihtlabane *ʔpandi üks ʔniisukene rosukamb ʔkanʔas ülesse ʔeste (lapsi kuduma õpetades) VNg*

rosune *rosune vilets, kehv Siel ʔkasvab peris rosune ein, ʔputked ja ʔangervaaks Kuu*

roti- *roti- sää| on vist rodapesä Vai; iir obu, rebual'l, roti ʔkarva; puust ʔtehti rotilausad (rotilõksud), kaks puud, üks keel kahe vahel Khk; Kerstu all on ʔjälle ilmatu suur rotiauk; Rotirauad ʔpandi maja ʔnurdade vahele öles Pöi; sool patsid nagu rotisabad -- ʔneoksed peenikesed Mar; rotilõksud ʔol'lid üles ʔseatud Tor; parandas adra ära, ütles, et ehk pidab ʔvasta mõni rotitüüd nalj Lai; mul ʔol'li iluss roti ʔkarva obene, temä ʔol'li nigu ʔsände allikass; kõjol om tillukse lehe nigu rotikõrva; temä es täi rotisitast jahu ärä visata ja ʔluuʔmele ka_s täi ʔanda Nõo; mul om kaʔs hiire lõksi, kolmass om rotilõk's, to_m suur Har*

rotko *rotko suur olend suuress kasnud nõnnagu rotko Kod Vrd* **rotsko**

rots → roots¹

rotsi → rootsi¹

rotsko *roisko (millestki suurest) kari tuleb kodo, kõhud täis nõnnagu roiskod Kod Vrd* **rotko**

rotsotama *rotsotama*

1. talitama, toimetama *mes sa nüid rotsotad tehä siin; lehemä kua tämä rotsotab üväss Kod*

2. rahmeldama, kiiruga tegutsema *mõni - - muko rotsotab aga, ei tii ilosass ei ʔpuhtass Kod*

rott *roʔt g roʔi (-t-) Sa Muh L K I eL; rott g roʔi Hi, rotti Hlj Lüg IisR, rodi Kuu; rotta g roda VNg Vai pika sabaga näriiline (Rattus); hiir ʔvaene nigu vana rott Kuu; rotta ʔleika kodid ʔkatki, meil oli rottasi pali VNg; ʔmustad rottid on ʔveikesed IisR; rotta ʔjuokses, raha suus Vai; rotti ʔpüütaste loustaga Jäm; ʔaitas nenda pailu rottisi Khk; rotid sõõnd koti ʔpukki VII; Roʔt riu närib ʔjälle lae vahel; Koes sa pisike roʔt lihad, kaud teiste sega ää (lapsest) nalj Pöi; meil_o rotta küll Muh; Äga rott sure viljasalve e vns Käi; Pole ma mitte kuulnd, et meil oleks ʔiiri olnd, ikka et pisised rotid ja suured rotid Rei; küll oli ʔenni neid rotta ʔränkä ja olid suured nagu sea ʔpõrsad Mar; roʔt täkkind kõik ää ʔriide Mär; Raudne roʔt ja ʔvilne saba = sukanõel Han; va roʔt sõi mo ʔpastla tänabi talbe ää Mih; Kaʔs mtõ piäse ʔaitõs nõuõtd vahel roʔtdõ kallaõ Khn; kus majas nirk on, ega sää| rotti pole Hää; roʔt viis mul silgod ää Ris; tõhk sõõb roʔtisi ja ʔiiresi Rap; ʔveskides asub pailu rotta JMd; igavene jurakas roʔt tuli tuppa VMr; roʔt, sellel on pikk saba Kad; rotid käivad sia küna kallal Iis; kui pal'ju rotta, siis tuleb nalja ʔoasta Trm; on kimbus nendegä - - al'lid rotid pikä sabaga KJn; rotid lähväd talust talusse Vil; kasʔ ei jõvva rotile midägi tetä Trv; ʔrändeje roti lääve esi ärä tõise majade manu, ku neid pal'lu om ütten Krk; rotid om sõõnuva saena ʔsisse mulgu Ran; tuul ai õle tükikest, aga mia ʔeitusi, et nüid jooseb roʔt Puh; peni kaabib roti urust ʔväl'lä; konass roʔt vil'lä ʔsalve ärä kooleb vns Nõo; ta es täi süvvä kah, lõppi ʔnäl'gä nigu kõõdetu ʔsuuga roʔt Võn; mõne ʔüttese, et suur om roʔt ja väike om iir Ote; roʔt omma al'li ja musta Krl; roʔt ei ʔpel'gä inemist, ta tulõ inemisele üüid pääle Har; kasʔsil ol'l kuldnohk suuhn, tiä mõtõl' roʔi ollõv, pañd ʔmaahha Rõu; ma_tul'li taha_nigu roʔt lausa pääle Vas; Ku roʔi? ʔhuuõõst ʔkaossõ, sõss häöss tuu maja rahvass Räp; kaʔs sai roʔi kätte Se*

rott|meister *kirikuvõõrmünder Saaremaal kaks rott ʔmeistrid oli iga pühaba, teine naiste, teine meste pool kõis - - sedine kirguammet Jäm; rott ʔmõistrid küsisid [nende nimesid], kes ei käi kirikus Khk; rott ʔmeister kutsuti, nee olid kirikus raha ʔkorjajad -- laulu aeg keisisid ʔkorjamas Kaa; sai kergu rott ʔmeistriks VII; Oli ʔkerkus rott ʔmeister -- ʔreestri abiline Pöi*

rou → trou

rouda

rouda → rõud

rougjad pl `rougjad rõuged – Rei

rouk → rõuk¹, rõuk²

rouksud pl rouksud krooked rouksud muljuti [pastlale] takka `sisse, koolutati kohe ühe paku peal Muh

***rouksutelema** (ta) `rouksutele krõmpsutama `ninda kui `ruuna `rouksutele VNg

rous rous (kala) rous on latika `moodi, `koltse ihuga VII

rousk rousk Hlj, g `rousku Kuu krõmpsluu *Ei siel subis old muud ku `kondid ja `rouskud; Küll nie `lapsed igä on `kanged `konti närimä, kus rousk küliss on Kuu; rousk `kasvab vahele, kui luu jääb `paigale panemata Hlj*

rova|rõided pl raudrohud rova `rõided `kasvavad sii `ouede sees Rei

rovnatamma rovnatamma

1. maad vastavalt pereliikmete arvule jagama rovnatamma - - olõ_s maa `mõõtu es kedägi, siss `hinge piti `jaeti Se

2. tähiste järgi nooda sisselaskmist või väljavedamist ühtlustama `lõõka [on] märk rovnatamise jaost Se

rovnatuss rovnatuss maa jagamine vastavalt pereliikmete arvule kui `süüjit, nii maad, tuu rovnatuss ol l tuu `säädmine Se

rua- sao- tuu mõtsast ruaagu Krk; vihm tulli sadame ja rua einä saive jälle ligesse Hel; kui aena otsan, `lüüdi [kuhja] rua `vardaga vai viglaga kokkupole, sai tihedämbäss Ran; kon kuiu ei ole, sääl `veetäss [saadusid] ruapuiege San; ku kuhi tetäss, sõss `pantass rua hao[?] sinnä[?] ala Kan; rua `varda<sup>?</sup>, `minkaga näid (saadusid) kokko kannõtass Plv; ku maa hobõst ei kannä[?], sõss tulõ hain `õrsiga kokko vitä<sup>?</sup>, nait kutsuti ruaorrõ<sup>?</sup> Räp; `täämbäst om pal'lo rua `hainu kuivata[?] Se

ruad → roog¹

ruadam, ruade → roodjas

ruadik → roodikas

ruadiku `ruadiku (pilli)roog `ruadiku - - mere `ääres `kasvab VNg

ruaglik `ruaglik|k g -ku raaglik ronis `ruaglikku `uaba; `ruaglik puu VII

ruag|silm ruag- Khn, ruak- Kod katkine võrgusilm *Võrk ei `minne ruagsilmätä mere egä tüdrik `katsmata mehele vns Khn; võrk taap (tahab) kõhendata, pal'jo ruak `sil'mi siden Kod*

ruaklane `ruaklane raagne `ruaklane õks Kod

rualine `ruali|ne g -se rugadest, mitmest saost koosnev `vääkse viie `rualise kuhjal panni viis `malka Krk

ruane `rua|ne g -se toidune, roane kauss `ruaseks jäänd; `ruaste uuldega VII

ruastik → rugastik

ruasutama ruasutama raasutama `lõikan nuriku `leibä, ruasutan piimä `ulka leevä `ruasa, tiin pudi põrsastelle Kod

ruba ruba Emm Phl Kse Han Var Tõs Khn

1. vorstipuder ruba `aetse soolika `sisse Kse; `tiklad [pannakse] ette, et ruba `välla ei joose Var; pannasse sibulid, liha lõegatse `sisse, siis soab vorsti ruba Tõs

2. sodi, puru Sõõb lodinal, suunurgad ruba täis; Nende ruba mina kua koristada ei jõua Han; leib_o - - justkui ruba, ei kannata lõigata Var

ruba|kunn → rupakonn

rubane *rubane* Muh, g -se Kse, -tse Kse Han Var määratud, ropane *suu nõnna rubane et Muh; riie oo na rubane teisel 'sel'gas Kse; Küll lapsed oo rubatsed, kõik toidu aavad 'kaela Han; sa üsä rubane Var*

rubass punnis kõhuga *Vasik on sul rubass, oled 'palju 'tuhli 'süütänd Kuu*

rubastama *rubastama* määrima, mäkerdama *Küll mõned rubastavad sööma aegas; Rubastas oma täis Han*

rubel → *rubla*

rubelema *rubele|ma* Ran Ote, -me Hel; *rubõlõ|mma* Plv Röp, -mõ San

1. *rabelema, rüselema muu rubelese säääl korvin, ei saisava paigal; [tibu teeb] nokiga koore 'katski ja rubeless 'vällä Ote; 'poiskõsõ_'naksiva_rubõlõmma, tõõ 'tahtsõ tõsõ käest väist, tõõ es anna? Plv*

2. *rühmama, rassima aena 'teoge kige 'roh Kemp om rubelemist Hel; eedäss veedikese sängi pääle, me_sä sedäsi rubeled Ran; 'aiga om sul, är sa nii rubõlgu San; suurõ rubõlõmisega es saa? 'arvogi_ku käe 'sisse lei sitakonksi, aga 'tervess sai Plv; ta ei jõvva? inämb rubõlda? Röp*

rubelik *rubeli|k* g -ku SaLä(-gu Khk) Kaa Pha VII Põi Muh

1. *rõugearmiline Mees oli rubelik Jäm; rubelikkude, sediste 'ouklikkude nägudega olid Ans; [rõugehaigus] lammutas 'palge ää, siis ta jähi nõnda rubelikuks jälle Pha; Rubid olid näu ää rikkund, elu aja oli rubelik Põi || rõugearm Näöl on rubelikud pael Jäm*

2. *krobeline, kühmuline Laes oli väl'lastpoolt rubelik Kaa; see oo nii rubelik riie Muh*

rubets¹ *rubets* g -i palistus *'Alla 'jupka 'serva sai rubets 'tehtud IisR*

rubets² *rube|ts* g -dsa jääpragu, lõhe järvejääs *ää seeh rubets; rubets, ää_m 'lahki tõmmanu? Se*

rubi *rubi* sodi, puru *Pühe suu rubist puhtase Tor*

rubi- *rõuge- vana Juhan oli rubipanija Jäm; ta pale oo rubiarmiline, keik 'armisid täis; rubi 'aigus on 'lahti 'pääsend Khk; kui rubis olnd oo, siis rubimärgid jäävad 'peale 'jälle VII; neid inimeisi on küll, kenel on rubiarmid järele jäsend Käi; lastel on rubi 'aigus Rei*

rubid pl *rubid* S Vil, *ruid* Saa Vil rõuged *rubid* lõövad 'sisse Khk; *Lastele pannakse rubisi Kaa; Mustad rubid 'jätsid inimesed kirju 'palgega Krj; rubid - - 'palge löi nõnda 'viskid täis, lammutas 'palge ää Pha; 'teises külas rubid 'lahti VII; Enne olid 'mümesugused rubid, pisiksed rubid, suured rubid, mustad rubid, tuule rubid Põi; lapsel_o rubid peal Muh; Vanast olid rubid ühed erpsed asjad, kinel nee olid, senel jähi näumahk karuseks Emm; rubid - - pole neil 'rohtu ega midagid olnd Käi; lähme rubisid panema Rei; laps on rubides Vil*

rubihöövel → *krubihöövel*

rubima *rubi|ma* R(-maie Lüg) Aud Jür Amb Koe Kad HlJK Sim Iis Kod Ksi Plt T Kan Plv Röp, -me Hls Krk Hel San, -mõ San

1. *rassima, rügama, vahetpidamata töötama küll sie rubis puid 'raiu VNg; küll olete selle pika päeva aga rubind Amb; rubisime mitu 'päeva rukist leigata Kad; sina rubi kõigest väest, iki om kitsass käen Ran; rubib üüd ja 'päivä, aga iks rikkass ei saa Nõo; mis sa rubit nii kõvastõ Kan; ta 'mu'ku rubi taad tüüd õnnõ Plv; rubi iks ütelt puult ja tõõsõlt puult, edesi ei saa? kohegi Röp || rühkima muku rubi läbi lume Kod*

2. *kiirustades midagi tegema rubib üle kaela, et soaks ruttu Jür; rubime nüid ruttu, et eenad 'saadu saame, 'enne kui vihm 'sel'ga tuleb Ksi; küll me rubisim 'einu kokku võtta Krk; kaemi, kas me saami ärä vai ei saa, rubimi viil Hel; tuleb rubida, vihm om tulekil Ran; ma rubisi 'põõside päält mõsu, pel'lassi, et vihm tuleb Puh; ku ilm alv, siss rubiti 'võrka 'väl'lä Võn; naese rubisiva 'marju ütstõese õhinal Kam; rubisiva kõvaste, et õdaguss valmiss saass Kam;*

rubinad

ku vihmapil'v tulõ, nakatass `haina rubima Plv; Rubite nii rutto, ku vähäge\_`saade hain rukka, et vihмага_likõss ei saasõ? Ráp

3. haarama, krabama tahts miut `kinni rubide Hls; rubiís (kiskus) ennäst `valla `rõõvist ja läits magame Krk; mia rubisi suure sületäie Hel; ma rubisi `siijn kokku Nõo; timä rube minust kiinni?, mitte `vällä es lasõ? Plv

4. pugima, parkima `tulga `süüma ja rubiga kered täüs VNg; rubib süä, et `aiga ei õle `nielädä Lüg; Rubis kõhu kõvast täis, nüüd larib vett `piale IisR; lapsed rubivad, ajavad `peoga suhu kas `erneid või `marju Aud; küll ma neid `õunu olen rubind Kad; ma akkan nüüd rubima, kõht tühi Sim; `lamba - - rubive `lamba `taskit Krk

rubinad rubinad tegema seksima, suguuhtesse astuma lähme nüüd rubinad tegema Juu

rubinal-rabinal kiiresti, kribinal-krabinal Kole `kange `marja `korjaja, `pohli `tõmmas rubinal-rabinal, korv vähe ajaga täis IisR

rubina|mäng rubinamäng suguuhe – Juu

rubine rubi|ne g -se toiduga määratud Ku lapsed söövad, siis oo neil ikki suud ja käed rubised Tor

rubisema rubisema ragisema Mis sul säel `ammaste vahel `ninda rubiseb, `kaalikas vai IisR

rubistama rubistama ragistama Rubistas `süüa `porgandi IisR

rubitama rubitama toiduga kokku mäkerdama Mis sa sii rubitad, kas sa ilusti `süia ei mõesta Ote

rubla n, g rubla Khk Kär Kaa Põi Muh Hi Mar Kul Kse Pä HaLä Kos JõeK Amb JMd Ann Koe Kad Sim Iis Trm Kod VIPõ Trv Hel T, `rupla R(n rupl Kuu), `ruubli San V; rubel Khk Mus Krj Pha VII, rubl Põi LNg Rid, rupl Vig Lih Han Rap Juu Jür, g rubla; `ruubel Saa Jür Kõp, g `ruub|li Jäm Khk Juu, -le Hls Krk rahaühik; raha, teenistus Ega `ruplad `taevast `lange, neid `tienidä `tüögä Kuu; las `rupla `mennä, siis on `tõisel `ruumi `ulla (raharaiskamisest) Lüg; `ennevanast oli `rupla `kallimb ku nüüd, sada `ruplaga toid `ulka `kraami Vai; kolm `rupla `anti undi pærahaks Khk; `leidand õbe ristiga rubla Mus; siis sai rubla `päavas, see oli suur raha VII; Raha `olla nii kallis olnd, et üks rubl `olla vilja vakk maksnd Põi; ma müüsi oma sõle ää, sai kolm `rupla; rahadega elmed `ollid, ristiga rublad `ollid `elmde vahel Muh; rubla on vene `aegne raha Käi; `enni olid paberist need rublad ja õberublad olid koa Mar; suur õbe rupl oli, kodarad olid `ääri möödä Vig; Paberist `rupladega saa suurt `osta kedagi Han; rublas oli sada kopikad Tõs; Miol lähäks vägä `mõnda rublat taris Khn; el`med ollid väga `kal`lid, tädi `maksis mitu `ruubelt nende el`mede eest Saa; sie `maksis viiskümmend `rupla Ris; Sabaraha `aantsid [karjusele], viis `rupla ja kümme `rupla lehma pialt Kei; pal`last üks rupl jäi järele Rap; vanal aal `maksis ärg kakskümmend viis rubla JMd; ta\_i saand nõdalis mitte rublat rahagi Ann; `kartuse tubakas oli kal`lis, viis rubla `maksis nael Kad; tämal on tuobi täis rublasid Iis; kes kopikad ei `kõrja, sijn rublad ei sua vns Kod; sada rubla on `siissi `makstud, teene sada `kõrva `maksa KJn; esimese sõrdi püül `maksis leisikas rubla SJn; nende rubladega ei tettä ju änämp kedägi Trv; mia löüsi üte `ruuble Hls; õbe `ruubel vanast õigati kõva `ruubel, tõine olli `papre `ruubel Krk; kõva viinamiis, ei rubla es näe rublat pilt Puh; ta ütlet koerusstüki pärast, et mes tere, paremb anna rubla raha Nõo; kes kopikat ei oia, sijn rublat ei näe vns Kam; ma mitte es juu ja ol`l mul raha päält viie `kümne rubla San; `Viiski `kraavi, katskümmend `ruublit päiv Urv; kümme `ruublit ol`l kuldraha Har; mõni pand tuu `ruubli kah, kiä nii ol`l lähemätse_sugulasõ ja? (andidest) Rõu; viie `ruubliga ei olõ no? midägi tetä? Plv;

elopäiväkese,`tjine är? , sai viihsada `ruublit Vas; `kopkedega sõss kõik` õiendõdi, ega sõss `ruubledega? Röp

rublaine *rubla|ne* Khk VII Rei JMd VJg Trm Trv Hel Puh/g *-tse/ Nõo, -le|ne* Kse Hää, `ruplali|ne VNg Lüg, g *-se; `ruubleli|ne g -se* Pst Hls Krk; `ruublili|nõ Rõu Se, g *-sõ* Plv Vas, *-tsõ* Har; `ruublilõ|ni g *-dsõ* Krl; ppl *rublaliisi* Röp **rublane a.** *rublane raha `terve puustak rublalisi* VII; *`andis moole kaks rublalest* Kse; *kuldrahad olid viie ja kümne rublalised* JMd; *lapiline ku rublaine kunagi* (hobusest) Hel; *kas annat rublalise vai kolmelise, ega tagasi`annmist enämb ei ole* Nõo; *säidsekümmend viis ol`l vana `ruublilinõ* Se **b.** *rublase hinna või väärtusega kolm ehk neli rädiku one `ruplalisi, kaik `maksavatta `rupla* VNg; *rublaine õbe raha* Rei; *vana vene rublaine raha* VJg; *rumal kui rublaine põrsas* Trm; *mes ta siss and, kas rublalitse paper vai õpe raha* Puh; *ostí `ruublilõdsõ räti, ol`l nii illuss räit* Krl; *`ruublilinõ raha* Vas

rublane *rubla|ne* g *-se* Jäm Khk Põi Muh Rei Phl Mar Mär Tõs Aud Hää Ris Juu Amb JMd JJn Koe Trm Kod Plt, *-tse* Han; *rupla|ne* g *-se* Kuu Lüg Jõh Vai

1. *ühe rubla väärtuseline raha `ruplaste `viisi pient raha siis panid* [pulmas põlle sisse] Lüg; *Õhe rublane, see oli arilik raha* Põi; *kaks rublast* Mär; *panin kõik `kümmesed isebänis, rublased isebänis, kolmesed isebänis* JJn

2. *rublase hinna või väärtusega sie on üks `ruplane paberraha* Vai; *ma `ostsi omale rublase rätigu* Khk; *lehma sai halvald, `kümne rublane lehm `olle mihine* Phl; *kopikune kaðu ja rublane riid pilt* Mär; *Rublatse rahaga saab `osta mitu `sulge* Han; *rublane nimi, kopikane põli pilt* Koe; *ärä võtab vaati `taskust viie rublase kuldraha* Plt

rubla|tükiline *laiguline, lapiline rublatükiline al`l one ilos sinikäs al`l obene* Kod

rubla|tükine *laiguline, lapiline see [hobune] on nihuke ilus rublatükine* Juu Vrd *ruublitükäne*

rubla|tükk 1. *hõberaha `naised tegid `ennast ikka ilusaks, `ruplatükkid olid obekettiga `kaelas* Jõe; *rikkas `peigumies, toi kaks kuld`sormust ja viis`kümmend `ruplatükki* VNg; *`ennemast õlid `suured nied `ruplatükkid* Jõh; *`enne ikke `tehti neid kannadega rublatükka* Ris; *kuki sehen ollu raha, kõik rublatüki, temä `võtnu `ündrigu üless, korjanu `ündrigu rüpe `sisse tolle raha* Ran; *särgi siilu külen `elknü õpõ rublatük`k* Võn; *vana`aigsõ_`ruublitük`ü? ol`li\_tettü\_hõpõst, vähämbä\_raha\_kah* Plv; *innevanast ol`li `ruublitük`ü man sanga? Se*

2. *ümmargune laik hobusel Vähe neid `ruplatükkidega obusi on, mõni on ele, mõni tumedamb all* IisR; *ilos al`l obene, rublatükkä täis* Kod; *Ku ma_perremehess sai, sõss ma_`soeti `indäle taa hal`lõ `ruublitük`kega puhast `tõugu hobõstõ kasvatusõ* Urv; *Nail ol`li\_vanast ilusa\_tubli\_hobõsõ, `ruublitük`ü_mugu_läüge_pääl* Rõu

rubuka *rubu|ka* g *-ga* miski kõrge `mütsi kui `korge rubuka Vai

rudi *rudi* kidi, nari *rudi, kui käsi krudiseb* Rid

rudihhuma *rudih(h)uma* pehkima, kõdunema *iks inämbüsi `pistü puu?, mis umma? ar? rudihhunu?, sinnä? um `keisri kusi`kuklaisil pesä tett; vana? rudihhunu_sainapa|g? Vas*

rudima *rudi|ma* Kuu Hlj Khk Põi Mär Mih PJg HaLo Juu Kos JõeK Koe VMr Kad Rak Trm Kod MMg T Kan Urv Rõu Plv Vas Röp, *-me* Trv

1. *muljuma, pigistama, rutjuma akkas riiet käte vahel rudima* Khk; *Abu tagune nõnda `aige, ma lasi poisi omiku rudida* Põi; *väga tugevaste ei rudita koa, et keed ikke sõela `peale jäävad* Mär; *rudisin küll ja pesin, ei mina teda `puhtas saand* PJg; *rudib teist `kangeste* (lastest) Ris; *tule rudi piha `suoni, nied nõnna `aiged et* Kad; *rudin leiva `pienest* Trm; *kõvass rudisin, siis ike `süntsid ärä kõik ühe koiti `sisse; lumi one puud `luuķa rudinud, ärä paenotand* Kod; *rudin*

rudin

`piipu tubakad* MMg; *tule rudi mul piha`suuni Ran; *ma rudisi`uibu ossa maha* Ote; *`mülläve ja`mässäve latse, rudive üits`tõisi* Rõn || *mähkima rudi ta* (laps) *`äste`üüksek`kinni* Trv

2. ronima, roomama; vaevaliselt liikuma *lats`nakass joba üless rudima* Kan; *Pinil`o'l`jalg kaiski, a esi\_rudi`õks edesi* Rõu; *ma ka iks jo rude`sängüst`vällä* Plv; *kõnd ja rudi`viil`jalgo pääl* Räp

3. midagi intensiivselt tegema **a.** *rassima, rügama* *Irmsast rudib tööd teha* Trm; *Mis_tu vana inemisetük`k inäp rudi* Urv; *ega`sängüh ei olõ_ma`olnu?*, *rudi iks ja remmeldä* Plv **b.** *pugima, õgima kes tiab, kui pal`jo näd rudivad`säädä* Kod; *Tosina viisi ta neid juusta rudiski* MMg **c.** *ahnitsema* *Egalt puult tä rudi taad`kraami kokko* Rõu

rudin *rudin* g -a Kuu IisR Aud Saa Kad

1. *krudin`Kapsapia tieb`katsudes rudinat* IisR; *kui sa`käega üle`puhta ihu`tõmmad, siss on rudin taga* Saa

2. *jorin, virin* *Laps pidä rudina, ku`tahtu`süüä* Kuu

3. *vidin, pudin* *rudinad oo`väiksed pisuksed asjad* Aud

rudisema *rudise|ma* Jõe Kuu VNg Lüg IisR Kaa Põi Mär Han Tõs Tor Hää Jür Plt KJn SJn, -mma Jõh Vai

1. *krudisema; ragisema kaik luud rudisevatta ja`raksuvatta* VNg; *kääl on nari, kui käsi akkab rudisemma* Jõh; *`Pargitud nahk rudiseb* IisR; *Külmaga akab lumi`jalgade all rudisema* Kaa; *Pesu oli nii puhas, riided kohe rudisesid* Põi; *`tärkles rudiseb`sõrme vahel* Mär; *kui kidi oo kää sees, siis se koht rudiseb* Tõs; *Puhas nahk rudiseb* Hää; *nari on, kui käsi rudiseb* Jür; *lumi rudiseb* Plt; *`pessin ennäst nii, et nahk rudises* KJn

2. *virisema, nurisema* *Midäs siin`aeva alade igäst`asjast rudised* Kuu

rudistama *rudistama* VNg IisR HlJK pigistama, *rutjuma rudistas`kapsa pääd purust* VNg; *Ära mudi ja rudista`kapsapiad, lehed`lähvad`plekkilisest* IisR

rudistuma *rudistu|ma* Kuu, -mma Vai ära vajuma, *valusaks muutuma kaik kehä rudistub ärä* Kuu

rudjuma → *rutjuma, ruttuma*

rudsima *rudsima* Plv Vas Räp; (nad) *rudsiva* Kam *imema, lutsima`põrsa teevä iks kriitsat-kriitsat läbi ammaste, rudsiva toda leemekest* Kam; *tsiga ei süü?* *`häste, rudi läbi hammastõ* Plv; *Lehmil`o'l ruheh vähä vett, pidivä viimätse ku? tsilga ar? rudsima* Vas; [*põrsad* *rudsiva? läbi hammastõ`liijme - -`jätvä sao`kõik`põhja* Räp

rudsume → *rutsuma*

rue|kingad pl *rue`kenjad soome kingad* – Vai

ruem → *rõõm!*

ruesk → *rõõsk*

ruga! *ruga* g *rua* Vil Trv(roa) Krk Hel T V; p *ruka* Võn Kam Ote San V *hunnik, hrl heinasaad olli rua valmiss, sõss`tuudi obesega küüni manu* Trv; *viis ruga arvats`kuuymess* Krk; *kui einä kuiva om, siss na pannass rukka; vihm tulli sadame ja rua einä saive jälle ligesse* Hel; *`tul`li tu must pil`v üless,`irmsa tuulega, visass ruad kõik lak`ka* Ran; *vana mädä suu, piab`endä perän vedämä rua`väl`lä`kõik* Nõo; *ruga tetäss`nellä`kanti, pandass edimäne sällätäis maha, tõne kõrvale, siss`pääle, päält tetäss`teräväss* Kam; *säält veere päält saa mitu ruka ilusat`aina* Ote; *kõrvulisel`peeti lammass ka üle`talvõ,`anti ruga`ainu* Rõn; *kon kuiu ei ole, sääl`veetäss rua puiege* San; *ku haina?`omma?`maan päiv`aigu kuivanu?, sõss`pantass`üüßess rukka* Kan; *`täambä om suur`kuhi luua?, viis`skümmend ruka* Har; *`kaeti, et mijs um rua kõrval vahi pääl, siss`jäivä\_rua\_`tervess`putmada?* Rõu; *rua`varda?,`minkaga näid kokko*

kannõtass Plv; *timä riibašs siss takah, tōōsō_vōti[?] ijst ja pañni_rukka* Vas; *Vanamijsst istuss hobōsō sāläh nigu vana ruga ja poig piät takah`juuškma* Räp; *`tämbäst om pal'lo rua`hainu kuivata<sup>?</sup>; õdagust ol'l kümme ruka üleväh* Se; *hummugul tōsōl lastass haana<sup>?</sup> ruast maalō ni kändäss`ümbre* Lut

ruga² n, g *ruga vōtmeauk pane vōti`õigess ruga`sisse; ruga one`umne* Kod

rugahalla *ruga|halla, -val(l)a* hunnikutena, saokaupa vaalu(s) *siihn ol'l hōrrō hain, sij`riipkō rugahalla kokku; Rugavala`hainu saa rutōmbadō rukka vōtta[?]* Har **Vrd** *rugaõllō*

rugastik *rugastik,`ruastik* paljude saadudega heinamaa – Hel

rugavalla → rugahalla

rugaõllō, rugaõllōn hunnikutena, saokaupa vaalu(s) *nakatass`riibma rugaõllō, rugaõllōn`saisva[?], kuiusō[?] viijl* (heintest) Har **Vrd** *rugahalla*

ruhi, rugis → rukis

ruha *ruha* ruhi, künataoline paat – Hlj

ruhe → rohi, ruhi

ruhekas → rohekas

ruhe|kummel (taim) *üts om`valge ruhekkummōl, tōnō om murukummōl, nuist tetäss tiivett, ku medägi palavikku om* Har

ruheline → roheline¹

ruherane *ruhera|ne* g -se roheline puu on ruherane Hää

ruhetama *ruhetama* toimetama, talitama *ega sa muud ei soa teha kui ruheta* Jür

ruhi ruhi Vil, g *ruhe* Kod T, *`ruhve* Saa M(*ruhve*) Ote Rōn; *ruuh* g *ruhe, rohe* Vōn(n ruht) V(n ruih Vid), *ruuhvō* Har; *ruhv* g *ruhvō* Urv Krl, *ruhe, ruve* Lei; n, g *ruhi* Kam, *ruhe* San

1. puutüvest õõnestatud piklik küna, mold *sigä lobistas`ruhves,`õisis põhjust kardulid* Saa; *vesi pumbati kajo`ruhvese* Trv; *enne söõdeti sigu vällän õvven,`panti süük`ruhves* Krk; *kik'k piimändu liivatedi nõuliivage`valgese, selle jaosse olli nõuliivatemise ruhi, sääl olli liiv sehen* Hel; *obese ruhen`ol'li rokk valmiss* Ran; *ruhi`ol'li ütest puust`väll'lä kaevetu* Nõo; *obeste ruhi om kasti`muudu, sügävamp ja pik'emp kui lehmil* Kam; *viistõist`lehmä`mahtusiva kōik``süünä sinnä ruhe manu* Ote; *Sääl`ol'li pik'k ruhi,`kiisti vett täis suvi ja tal'v* Rōn; *lehmil ruht es ole, läävä kao manu`juuma* San; *Lehmä`lašti rohe manu`juuma* Urv; *kaeti, kas isiga om`ruuhvōst söõgi vällä_sõönü[?]* Har; *ma_panō`tsaedu\_kardoka\_kuivalt`ruihtō, lehm süü`är[?]* Rõu; *vii[?] hopõh rohe mano, las rokka juvva[?]* Se; *kuagi l'emal oma ruhv* Lei

2. puutüvest õõnestatud künataoline paat *rohelō`ol'li siiva<sup>?</sup> manu`liiüdü, sõss õs lähä[?]`ümbre* Urv; *ku sa üle saat, siss`tõmba ta ij ruuh üless perve pääle* Har; *tä hoit nüüd taad ruuht paigah ja esi_põl'vilde ruhe pääl ja vōtat [kalu võrgust] nii ütte`viisi* Plv; *kel loodsikut es olō<sup>?</sup>, tuu sōit rohega<sup>?</sup>* Vas; *ruuh om tollōst hää, et tääga ei olō<sup>?</sup>`ümbre minekut pelätä[?]* Räp **Vrd** ruha

ruhik¹ ruhi|k, rohi|k g -gu Har; *ruik* g *ruigu* Lei kamal *lõhkō inemine, tuu and egäle ütele kas`peoga vōi ruhiguga; rohigugō üte rohigutäive vōti* Har **Vrd** ruhimik

ruhik² ruhi|k g -ku Hls Krk(g-kse) ruhi, küna *rõdva`mõskmise ruhik, kate otsa pääl`mõsti; tetti pikä ruhiksen`leibä;`Põrse om ruhiku katik nārinu, nüid joosep süük`vällä puha* Krk

ruhikõnō → rohikõnō

ruhim *ruhim* g -e Saa M(-u); *ruim* g *ruimu* Trv kamal *mis sul sääl ruhimes on, et kaks kätt koos on* Saa; *pane ruhimuga`põrste`pangi jahu; ää ruimu tävve`kesvi anni kanadele* Trv; *tõsta ruhimuge* Pst; *pane`pähkle ruhimes* Hls; *ega ruhimege ei pane`kennigi kellekil pähä`usku ei armastust piltl* Krk; *üits ruhimu täis* Hel **Vrd** ruhimik

ruhimik

ruhimik *ruhimi|k, ruhmi|k* g -ku, -gu T V, -ko Plv(-go) Rärp; *rumi|k* g -ku Ote/-mm-/ Rõn Vas(-go), -gu Se; *ruhmi|k* g -go Se kamal `kõnnuva katekesti poesike ja `tütriguke, tõene tõist `juuþnuva ruhimiguga Ran; *ku* `vil`lä sõõruti, *siss* `panti kaits kolm ruhimiku täit `sõkla Nõo; *nii* `väike koõvikene, *et võta ruhmikuga* `marju, *pane* `sisse, *saap koõv* täis õkka Võn; *oot, oot, ma võta rummikuga* Ote; *Ta and latsese ruhimigu tävve* `marju Rõn; *ammuta*<sup>?</sup> *ruhmikuga* Kan; *vett kah* `juuði *ruhmigust* Rõu; *käe*[?] `panti *ruhmikuhe* Plv; *Ruhmik om* `marju täüs Vas; *võta*[?] *ruhmikoga* Rärp; *saa ai rumiguga ammuta*[?], *piät olõma* `iserbak Se **Vrd** *ruhik*[!], *ruhim*

ruhing *ruhing* Plv, g -u, -o Rärp kamal *ruhingu täüs*; *vett* `viskat *suu* `pääle *ruhingoga* Rärp

ruhitsamma → rohitsama

ruhkama `ruhkama kupardama – Hlj

ruhkima `ruhkima, (ta) *ruhib* rõhkima *emmiss akass* `ruhkima; *signa* *ruhib* Ksi

ruhkõdõ rohkesti *ku*_pa`llu *tuuð annust mul om*, *et ma eläjeile nii* `ruhkõdõ *või ette panda*[?]; *Ku_tahat* `pulmõ `uhkõdõ *pitä*[?], *lätt* `ruhkõdõ *kullu kah* Har

ruhmik → ruhimik

ruhnlane `ruhnla|ne Jäm Khk VII Põi Muh Emm/-le|ne/ Rei Mar Kse Tõs, *ruhnula|ne* Khk Rid, g -se; `ruhnla|nõ g -sõ Khn; pl `ruhnlaised VNg, `ruhlased JõeK Ruhnu saare elanik `ruhnlaised *olid meil* `korterit VNg; `ruhnlased *teged pätid* `toorest `ül`genahast, *karvad väl`la pool* Jäm; *ruhnlased* `tantsisid `pulmas Khk; `ruhnlased ja `soomlastel *olid jaalad* Põi; `ruhnlased `püidvad `ülgid Muh; *kõivad* `ruhnlaste *kääst* `tarkust `saamas Kse; `ruhnlased, *puar* `tükkü *jäid* [saarele] Khn **Vrd** *ruhnud*

ruhnud pl `ruhnud *ruhnlased olite* `pulmad ja *siis* `tulned `ruhnud, *nie olite sii* `ülgepüüs Jõe

ruhnulane → ruhnlane

ruht → rõht

ruhti[!] `ruhti *andma tuult purjedesse laskma* *anna änam* `ruhti Mus

ruhti[?] p `ruhti *mahti ei ma soa* `põrmugid `ruhti Muh

ruhtu `ruhtu Trv Hel *ranne käsi valutes* `ruhtust; `võeti *käsi* `ruhtust *saandik maha* Trv

ruhu|aed → rõhuaed

ruhulinõ → rõhulene

ruhv[!] *ruhv* g *ruhvi* SaLä Emm Rei Phl Khn/n -hv/ Hää Ris JõeK, `ruhvi Kuu Hlj; n, g `ruhvi VNg Vai *laeva meeskonna eluruum* *Ruhv oli* `suojaks `küütüd, *muist* `meie *mihi magas, muist* `suikusid `istujes Kuu; *kajuti oli* `ahtri *puol* `otsas ja `ruhvi *oli* `vüõri *puol* VNg; *madruskite koid oo* `ruhvis, *ruhv oo taga masti all* Mus; *Kui merevaht sisse veeda, siis saavad muist mihed* *ruhvi minna* Emm; *ruhvi* `külges *kõök ka* Phl; *Vjõluda jõlmaga üsä iä* `ruhvis `olla Khn; *laevamehed on* `ruhvides Hää; *ruhv - - koid sees, madrused elavad sees* Ris

ruhv² → krohv, ruhi

ruhv|aid *ruhvaid* rõhtaed – San

ruhve|kirves *künakirves* `ruhve`kirvege *lüvväss ruhit süüst siless* Pst; `ruhvekirvess *olli kumere teräge, vähä üless nii* `kärge *käänet* Krk

ruidme → ruuma

ruiduma *ruiduma* Lüg Jõh *roiduma ajand enese* `ninda `rammetummast ja `ruidunest, *ei maga* `millagi Lüg; `nenda *väsind ja* `ruidund Jõh

ruigama[!] `ruigama Kuu Khk VII Trm Puh San/-me/, *da-inf ruiata* Hag Jür KJn, *ruiada*[?], *imperf* (ta) *ruias*^s V(ma-inf -mma)

1. (sea häälitsemisest) `põrssad `aksid `ruigama Khk; Küll [põrsad] `ruigavad üksteise võidu nagu orilad kohe Jür; siad `ruigavad aia taga KJn; sia nakava `ruigama Puh; tõnõ (põrsas) ruiass `jälki Kan; `põrsa² `ruigasõ<sup>2</sup>, süvvä\_ `tahtva² Rõu; `Tsia<sup>2</sup> naksi ruigamma, ku pernaaše hel'lu kuuli<sup>2</sup> Vas; tsiga taht `ussõ ali süvvä², nakass `ruigama Lut **Vrd** ruikama, ruilama, ruinama²

2. piltl hädaldama, virisema Ega tääl nii suurd hädä ole kui `ruigab Kuu; ruiass üttelukku tuud `atra. ma_`lää tuu iks är\_tuu adra, sõss lõpõss taa `ruigamine är² Rõu

ruigama² `ruigama rügama, kõvasti töötama `ruigab ööd ja päeväd kokku Vil

ruigas ruigas g `ruika Tõs Hls ruigas oo üks `ruika mees, teeb oma vigurisi Tõs

ruigateme ruigateme ruigatama üts kõrd ruigatess San

ruigod pl `ruigod, ppl `ruiko rõuged lähän tänä `lapsele `ruiko panema Vai

ruigutama `ruigutama Kuu Hlj

1. hädaldama, virisema `Ruigutab `muidu suu `suojaks, ega sel `tervisel nii hädä olegi; Mes sa `ruigudad `aeva igä `asjaga Kuu

2. laulma, jorutama eks sie `ruiguta rege `värssi `jälle Hlj

ruih → ruhi

ruik → ruhik¹

ruikama `ruikama PJg, da-inf ruigata Nõo

1. ruigama Siga käib usseaia viiri müüdü ja esi ruikab Nõo

2. mõirgama ärg `ruikab PJg

ruikuma `ruikuma(ie) nokitsema, vaevu edasi jõudma tied tüöd - - `ruikud ehk kui `kauva sääl `kallal Lüg

ruilama `ruilama, da-inf ruilata ruigama sead `ruilavad, kui nad paha `peale `tahtvad `minna Jaa

ruim → ruhim

ruima¹ → kruvima

ruima², ruime → ruiuma

ruinama¹ `ruinama roinama vesiussid, kui need `ruinavad teed `kautu, [siis tuleb vihma]

Khk

ruinama² `ruinama Kuu HljK

1. ruigama – HljK

2. lunima, manguma Tämä kaik `ruina heneläs, midä vade vähägi\_o `saadavil Kuu

ruisk ruisk Lüg, g `ruisku Kuu veeprits `Täüdüs `olla hüäst jäme putk, `minjpest `ruisku sai; Kui viel `pritsid oma `ruiskuga, `murrän sen `katki Kuu; ein `putkest öli `tehtud ruisk - - `senga `lapsed `mängisid Lüg

ruiskima `ruiskima pritsima `Vasta `lainet oli `tulla, `ruiskis vett üle `parda; Mes sa `ruiskid `piimä kaik kohad täüs, eks sa `kalla ilusasti Kuu

ruis|lipsu (taim) ruis `lipsu, sie `kasvab juo `einamittel - - `süödav roho Lüg

ruisu ruisu risu; ka kirumissõnana alv kraam oo ruisu; oh sa ruisu, ei seesä `sel'ges (kotist)

Var

ruitama → kruitama

ruiuma ruii|ma Iis Vil, -me Hls; `ruima Trv, `ruime Hls Krk(`ruidme), (ma) ruiu rutjuma, suruma, pressima nõnda ruiusid sul `sel'gä - - lapsed `sõksid `jalge `alla maha Vil; kirikun olli pal'lu rahvast, ruiu, et sa küll saad; ruiup puu `kül'gi `kinni Hls; ta om `kange tüdrukut `ruime, ümmert võtt `kinni; Tuurid `einu ei tohi ju ninda kokku `ruidu, siss na lääve kuumass Krk

ruiutama

ruiutama ruiutama keerutama see [pael] oo nõnna ää ruiuten (keerdu läinud); *lepapuust ruiutati kausid* `valmis Muh

ruiutes ruiutes spiraaljoon `sõuke ruiutes oo, `sõuke rink köis kokku [peopesas] Muh

rujahtumma rujahtumma prantsatama sattõ maaha nigu rujahtu Plv

rujahuss rujahuss prantsatus `õkva suur rujahuss ol'l, kui tul'l tõnõ `maaha Plv

ruju ruju Emm Kod Lai, rujo Kod Rõu roju õlen väsinud nõnnagu vana rujo; *ei näe lapse rujoda* `koski Kod; *kes vasikas rujusse jäänd, sellest `lehma ei saa* Lai; *ta um kõhn ku vana rujo* Rõu

rujune ruju|ne g -se niru, vilets see vasikas on rujune ja kehva, sellest `asja ei saa Lai

ruki → rukis

rukis rukis g rukki Mär Vig Mih Pär Tor Hää KPõ Iis Trm, ruki Ris HMD; rükis g rükki Hää Saa Kod MMg Kõp Vil(n rüki) uus Puh TMr KodT, rüki Saa Vil; n, g ruki Muh Lä Mih Aud PJg, rugi Kuu Hlj VNg Vai Sa Hi(n rugis Käi) Var Tõs Khn, rukki RId(n rukk) VMr Iis Trm Pal(n ruki) Äks Ksi Lai VIPõ

1. a. kõrreline kultuurtaim rugi `oileb `praegas, üheksa üed ja üheksa `päivä `oileb VNg; *mina õlen `seitsme `pääga rukki nähnd* Lüg; *kui oli pikk rukk, siis `tehti akkjalad* Vai; *meitel pole `seasta pailu rugi maas* Jäm; *õsusime rugisi* Khk; *Kadakas ja rugi `tolmavad ikka `seltsis* Kaa; *Et rugi east kasub, `pandi jõulu `laupa `õhta ake `kinni, et `valgus põllu `peale äi paistnd* Põi; *mitu `päeva siis nende rukite kallal ikka läheb (lõikusest) Muh; see `aasta rugis ilus, äi ole leva `puudust mette `karta Käi; rugid on üsna roheleised veel* Phl; *rukid `pandi `püsti parsile ja soe tuli keriselt `sinna `alla, see akkas teda kuivatama* Rid; *vihm verotas ruki nii maha et - - ruki nagu suur palangas maas* Mar; *sirpega sai rukit lõegata* Vig; *rukid `peksti `vartadega, nisud läksid obuste tallata* Han; *rukis külvati kuiba aeaga* Mih; *rukid ei `sündide veel lõegata, et kõrs `olle alles kiut ja tera röösk* Aud; *Rugi õetsõb tänäve jõlusast* Khn; *rukis oo tämmu vilets* Tor; *ku `maarjapäe tuld üles `võetava, siss rükis ei kasuva* Saa; *tehaks sui rukid maha* Ris; *rukis kaks nädälid `õitseb, kaks nädälid kasvab, kaks nädälid `tahkub, siis on küps* Juu; *rukis `päitab, ta luob* JõeK; *tänavu annab rukis pal'lu `väl'la, jämedad terad* Amb; *rukis tahaks jo kohe ää `peksta, aga põle inimesi `kuskilt võtta* TÜR; *uue mua pial oli rukis nigu paju; vilets rukki, üks kõrs `õiskab `ühte, teene teist* VMr; *rahe lüeb rukkid purust* Sim; *rukis on jo piad ajanud* IisK; *sangaste rukki õli ime kole tugev, ei paist läbi, nii `tihke õli* Trm; *kahe `piägä rükis, puarin piäd, vil`jälina `uassa tuleb* Kod; *rukkid ja tal'vnisu külitasse sügise, orass akkab kevade uvvest `kasma* Pal; *ommuku läksime eenamalle `niitma, aga kui rukki `kuivis, läksime rukki kallale* Äks; *kui taevas kakuline, tuleb rukkid külvata* Lai; *rukki oli `vihkudes, rabati pingi `vasta terad `väl'la* Plt; *rükis `aeti obestega* Kõp; *mina olen paelu rukkid raband* Vil; *lõõgassiva rükki ärä, siss akati `pesmä* KodT **b.** rukkipoold `laulasivad `lõiku aig `ninda, *et rukk rõkkas* Lüg; *jooskes rugise teiste eest `varju* Khk; *kanad lihavad vägisi rugise* VII; *ruki siniõllud kasvavad ruki sehes* Muh; *Oome peab vigadiga rugi minema* Rei; *ma too ühe `ätse ruki seest* Kse; *mis sa otsid rugise, tule `vällä rugist* Tõs; *riede lähvad rukki* HJn; *ein jäi `puoleli, mine rukkisse* Amb; *karukaer, sie on `jälle üks umbrohi, mis kasvab rukki sies* VMr; *tua taga oli rukki, nemad sääl rukki sehes olid `vahtinuvad* Äks; *rukkisse külitasse riistikein* SJn

2. rukkivilvi, -terad kodu `tehti [õlut] jo `puhtast `viljast, `ohrist, rugist Kuu; *kolm vakka rukki läks `messoka* Lüg; *mina sain sada viis `kümmand `puuda rukkid* Jõh; *pire rugi jäi `seemest üle, see sai ka `otsa* Khk; *rugil on rabandused, odral põpped, kui põhuga segamini on* Krj; *ruki oli tuulluuaga `puhtaks `tehtud* VII; *uie rugi leib `tehti - - see oli kohe saia eest* Põi; *kaks vakka `vilja sain `palka, teise rukisid ja teise `otri* Muh; *Umigu vara pani obuse ette ja läksi* Üti

tuuligule rugi jahvadama Rei; mol põllo kuib ruki, see nii sama kõba koa kui rehalse ruki Mar; naakui koti suu `lahti läks, naa rukkid `joosid `väl'la kui sahinäl Mär; ei odrajahust `tehtud `leiba `ühti, `meitel oli rukkid küll Kir; läks `linna rugi `müümä Tõs; `antsin kaks kilu rukit [tasuks] PJg; rükkil [on] rapantsed Saa; uue ruki jahudest leib, sie on uue ruki leib Ris; karjatselle `anti püüt rukkid ja teine odre Ann; tõin - - puuda rukkid Koe; `setverik rukkid oli mul'lika pialt ja püüt rukkid lehma pialt (karjuse tasust) VMr; ma ühe vaka rukkid `õssin MMg; ennemalt `võtsime vanad rukkid salvest `väl'la, saeme uvved `salve `panna Pal; piatoit oli rukki Lai; sibuld vahetasid rüki `vastu Vil

Vrd rügä

rukk → rükis, truck

rukki- rukki- rugikuorm oli kaheksa `kümmand `vihku VNg; Pisike pää ja paks `perse, kõhe ku rukkiaak `väljä pääl `püsti; kui akketasse rukkireiesi (rukkirehtesid) `peksama, siis tehässe rukkilade maha Lüg; Rukkimaa pidi õlema `puhkand ühe suve Jõh; Rukki `kõrrest võib `pilli teha IisR; `pellopüüd on `talvel `rukkioraksi pääl; rukkileikamise ajal `onvad rukkitalgud Vai; rugi `lustjas kasub rugi sihes, pisised `üikesed Jäm; See va rugiolut, see nii `tülge, seda_p taha mette Ans; `tuhlid `pandi rugijahudele `sisse levaks teha Khk; siis on `kõrgest ää `vöötud, kui on pitkad rugitüüd Kär; `enne rugiküli sai odra õsuda Mus; rugiakjalad on `väiksemad ning nabad suuremad Pha; rugi `pahna soab `veistele `süüa `antud, kui `eina vähe VII; Nääribe `laupa `ööse vissati `õlgi lage, jähi pailu lage `kinni, tähendas ead rugi `oastad; Rugirehi akkas `ööse Põi; mähk `olli `tehtud rükilinnaste jahudest Muh; rugivili on jo `raske jahuda Käi; Rugi `põldus `tüüde `otsas sa void oma jälad ää `astuda Rei; sügise rükioras tuleb ülesse ja kui talve ää ei võta, siis kebäde akkab kasoma Mar; rukkitera `pehme alles, üsna piimal, ega need sünni veel lõegata Mär; `valkjäs sinine [värv], natoke `valkjam oli kui rükilillesinine Vig; obustele lüiatse rükijahurokka Kse; rükioled `peavad olema `väikse masinaga või kätega niidetud, et `vihku võtta saab Mih; rugikuhelad `piätati ää; rugi `kõrdes kasvab ristein, aa loomad rugikõrde `söömä Tõs; Tieme tänä rugijahu `putru; Rugipüüli leib üsä mehine Khn; arkadraga tuuditse, `väetse õle tuudiga rukkivaod tasases Aud; rukkirehed sai vardata Pär; rukkipoold lööb kolletama Tor; rukkiesi lähab - - otse `ühte juuti `mööda Saa; Kui rükkiiba (rukkiiva) `paukus `amma all, siis võis akata rükist `lõikama Kei; kui ümmärgusi `urvasi sügise paelu on, siis peab ea ohra vili olema, kui pikkasi `urvasi on, need on siis rükkiurvad (ennustavad head rukkisaaki) Juu; rükkinabad on puole `kuormased või suuremad Kos; Rukkivihk oli mehe paras sületäis, naised panid kaks sületäit kokku vihuku Jür; pal'luke sest rukkijahust, ega sest saand siis `kuokisi KuuK; lepad olid nii `urbe täis, tuleb ia rükki `aasta Amb; rükki `püüli ja odra `püüli, `kõiki tihakse `nüitsel aal Ann; igas rukkiaakis rehendati üks puud `vil'la Tür; rükki `rehtesi, neid pekseti `pintadega Koe; kui kaks `pääva `enne jüribä `õhtad on kaste maas, siis kaks nädalad `enne juagupi `pääva on rükki `leikus; iga ommiku sai `peksta rükki `vil'ja, pime oli, kui läksime taguma VMr; enne olid ühised põllud, üks oli rükki `välvi, teine odraväli Rak; poiss on nagu rukkijahuvõrst, tañtsib, siis kindud käivad üks lõrt-lõrt nalj VJg; rukkijahupudru kiedeti, siis `pändi või sil'm `sisse Iis; rükkiaganad `anti ikke loomale Trm; rükkilinnased on vägevämäd ku õdralinnased, annavad `rohkem õlut; rükkiõrad ei tõhi kõrrata, kui vihimä sadab, kasvab karu `kaara; pal'jas tal'v one alv, rükkiõrased võtab ärä Kod; odra ja kaer sai `ahta ülesse `lahtiselt, rükkiõrad `anti ar'giga Pal; kida lõi rükki `lõikusega `liikmesse `sisse Ksi; rükkipüüli `leiba olen isegi `sõtkund, pulma ehk matuste jaost `tehti alati Lai; rukkiseeme pekseti ärä Plt; rükkiõrt jääb suur ulk, kui sa

rukkikann

sirbiga lõikad; tuulutan luuaga rukkipiäd terädest `väl`lä KJn; kooriti piim ära, `paanti pütti, rukkijahu sekka, sji ol`li rokk SJn; omme on tüüpäe, rüki lõikus tuleb `pääle Vil Vrd rüä-

rukkij|kann rukkilill rukkikaännid on sinised Juu; rukkikaännid ehk rukkililled Tür

rukkij|leib rukkijahutainast leib *Pääle jakobipäeva muutus rugileib jälle tumedaks Khk; Kus enne puhast rugi`leiba sai, aganatega oli [vili] pooleks, kui tuulingule `viidi Pöi; rükileib - - `sambud oli `ulka `pandud, kui vähä oli Mar; rükileib oli ika puhas ja ea Mih; Kui rugi`leiba süed, siis tiäd, et kõht `täüde ond Khn; rukkileib [tehti nii:] `leige `viega sega `sisse, kui lääh jo apust, sõtku ära ja pane `ahju Kad; rüki`leiba apendetasse, tihasse jämedast jahust Vän; rukkileib - - kui teda põle, siis `ööldasse, et põle peremeest maeas Lai Vrd rüäleib*

rukkij|lill siniste õitega rohttaim (Centaurea cyanus) `käisin rüki siest rüki`lilli `korjamas Lüg; Mõned `olla `aigeid `silmi siniste rüki`lilledega `tohterdand IisR; rugililled on ergud sinised Jäm; Rugi`lille oli sii moade peal õieti vähe Pöi; rükililled, nee pannasse `juuste `sisse Muh; mo eest on rugilill jüst keige ilusam roos Käi; rükilill [kasvab] mõnes rukis, kus on savimaa Kul; rugis põle muid lillesi `ühti, rugilill üksi oo Tõs; rukkilill on nihuke sinine `lemmes tops Juu; Tõin mõne rukkilille `vaasi VJg; rukkililled on sinised, nisulilled on lillad Plt Vrd rukkikann, rukkiläll, rukkiselill, rukkittut, rükkiätses, rüälill

rukkij|lutt -lutt Krj, -luit Pöi (lind) rugilutt [teeb] lutt-lutt Krj; rugiluit on al`l lind, `õhtati ealitseb rugis; äi ma pole rugi`luitu näind Pöi

rukkij|läll rukkilill rüki`lälled on `õige sinised Lüg; `lapsed `korjavad rüki`lälli Jõh; rukkilälled kasvavad rüki`sies IisK

rukkij|maarja|päev rahvakalendri tähtpäev, 15. august Rükki`maarja`päivä järele akkab õun magu `võtma, `este ku roho, `tuores Lüg; rüki`maarja`päivä, siis akkati rüki`maha tegemä Vai; Rugi`maarjapäe oli `lõikuse kuu `keskel, siis oli rugi`õsitud Pöi; rüki`maarjabe kõiasse merel Muh; rüki`maarja`päevas - - pidi küli maas olema Tõs; rükki`maarja`päeva `peeti kirikus ka puhas Saa; Rükki`maarjapäeval vanast rükid ei külvatud, paharet `külvama umb`rohtu `ulka Trm; sügise rükki`maarjapääväl `testi rükid vana `sijnnegä Kod Vrd rüämaarjapäiv

rukkij|mari sinikas kui rukkimarjad juba sinised ja tühäd, siis rukis kua `val`mis Juu

rukkine rükki|ne g -se Juu Koe Iis; rüki|ne Muh, g -tse Kse; rugi|ne g -se Sa Hi Var

1. rukkijahust tehtud *See on puhas rugine leib Jäm; neli `sarve `tehti `tainast, rugise leva `tainast Ans; `sukrud ning rugist `leiba näriti segamini ning `pandi närtsu `sisse [lapsele] Khk; seel on ruin`tuhlid, rugine leib Kaa; kui rugist `leiba kää on, pole siis `nälgas VII; [tahan] rugist `leiba Phl*

2. rukkisegune *kangesti rugised kaerad Khk; see nisu oo rükine Muh; kui nisul rükist `ulkas on, siis on rukkine nisu Juu; õdra sieme on väga rukkine Iis*

rukkij|paljakas rukkupal`lakas lastehirmutis rükis - Mih

rukkij|prääks rükkirääk rükki`prääksü `prääksü rükki`sies Vai; rükkiprääks, paksu eena sehes käib nagu maa alt Äks

rukkij|rääk rääksuvalt häälitsev lind (Crex crex) rugi`rääku `rääki VNg; Kui rükkirääk vara `rääksub, siis tuleb ia `vilja`aasta Lüg; rugirääk karjub kääk kääk Khk; rugirääk laulab sui rugi`aegu Mus; Rugi`rääku ma pole mitte näind, muidu aga `õhta räägutab rugis Pöi; Rugireek loulab oma `loulu rugivilja `pöldus - - muudkut reek ja reek Emm; rükiräägud tegeväd pesäsi rükide `sesse Mar; rüki oo vilets, ku rüki`rääku ei ole Kse; Rugi`riäki põlõ ju `kiegi näin, iält ond kuulda Khn; rükireek karjub kebadi reak-reak Juu; rükkirääk, ega tema ei `lenda, tema

jooseb, aga ta on tuline `joosma TÜR; rukkirääk prääksub rukkis, al`likas paat pika kaelaga lind IisK Vrd rukkiperääks, rüärääk

rukki|sinikad pl *-sinikad, -sinikid* mustikad ruki^sinikid_o alles `valmis saamata Muh

rukki|sini|lill *-sini-* Kod, *-sine-* Mar Kir rukkilill ruki^sinelilled oo `neoksed elosad sinised, kasvavad ruki sees Mar; ta`vnisud, [nende seas kasvab] rükkisinelill Kod

rukki|säristi (putukas) rukkisäristi nigu nilbiks vähe, laseb `pruuni vedelikku Mus Vrd rukkitäristi

rukki|tirts rohutirts punaste tiivastega tirtsud, kutsuti rugitirtsuks Khk

rukki|tutt rukkilill kiut oli sinine, rugituti sinine Pöi

rukki|täristi rukkitäristi = rukkisäristi – Mus

rukki|uss oraseöolase röövik rukki `ussisi on pali Lüg; rugiu<sup>s</sup>, vähigene all, sööb mõnikord orase ninda `puhtaks, et ots äi jää üle Emm; kui esimene kord `kõötasse, siis toa parand üsna kihiseb nendest, need oo niहुksed allid ussid, rukiussid Mar; rukki `ußisi on rukki sees ja rukki pea kallal, söövad rukki iibikesed na katti Juu; rukkiiuß - - vihud `paandi `paarsile, ku suits tuli tupp, siis ussid kukkusivad maha IisK; rükkiiußid, kanad näid võtavad Kod Vrd rüäuisk

rukki|ätses rukkilill rugi `ätsed korjati, kui lehm verd kusi Jäm

ruks ruks g ruksu Nis, rukso Mar Vig keerd keerod kedratud, ruksod oo sees Mar; viletsed lõngad `tõmmavad `rukso Vig; ruks lõngal sees Nis

rukussih rukussih kägaras – Plv

rukussihe kägarasse ma sattõ sinnä_pliidisuu ette rukussihe Plv

rukutamma rukutamma peitma Ma rukuti `hindä rõugu ala Vas

rull rull San Lei, g rulli Mär Vig Lih Kse Khn Tor Hää Saa HaLo KuuK Sim Pil KJn Vil Krl, rulli Sa Muh Rid Mar Han Mih Tõs M Ran; rull g rulli Hi, `rulli Jõe Kuu VNg Lüg; rol`l g rol`li Plv, `rol`li IisR; trull g trull`li IisR/`t-/ Hag Juu KuuK JMD JJn ViK TaPõ Plt Vön San V, trulli T; trull g `trulli Kuu Hlj VNg Lüg Jõh; n, g `rulli, `trulli Vai

1. silinderjas ese või moodustis küll ihu igitseb `nõnda, et `mustad `trullid tulevad ihu siest `välla Lüg; Riisuti `einad kahelt pualt kokku, siis jäi `niisike pikk `ümmärgune `sualika `muodi trull Jõh; [villa] saab kaaritud `kaaridega, pisised rullid `tehtud, lõhjak kedretud Jäm; See laps on kut pisike rull Pöi; `kaskede `otsas oo suured ümmärgused rullid, nee oo tuulepesad Muh; looma `kohta `öötasse koa, et paks nagu rull Mar; Pää `otsas ku karu perse - - `juuksed juku rullid kokku vanunu Hää; kui sula `pehme lumi, siis teevad `trullisi nõnna, teevad lume `memme Juu; suured [villa] rullid, mis sialt `kraaside vahelt tulid, nied näpiti ära ja siis `tehti veikesed rullid, nied kehrati ära KuuK; nüid on `jälle `juuksed pikad, trull`l taga JJn; suaned nõnnagu trullid `paistet tämäl Kod; obene läits tubliss tolle suugaenaga, ümārik nigu trull`l Ran; puu nigu trull`l, ta_s saesa jo, läits jälle pääl ärä Nõo; Võõrutivā suurõ trull`li kokku Urv

2. silinderja kujuga (töö)vahend a. rullik, vedamise abivahend panima `trullid, `lauad `liiva `pääle ja siis `nende pääl `vieres [laev] siis VNg; kalamehed ka panevad `luotsikule `trullid ala, ku ajavad mere Lüg; laivale rullid ala, kui vede saab `lastud, kolm neli `jalga pitkad Khk; `rull`le `mööda veeretase `lotja koa Muh; paat käib `rullisid `koutu Emm; kui paat `välja temmadakse, siis pannakse rullid `alla Phl; Lae `aetakõ `rull`la `kaudu `vällä Khn; venet vedävād `trull`la piäl Kod b. alus, millele midagi keritakse; keritud materjal (koos alusega) `kiereti seil `ümbär `puomi `rullisse Kuu; `Rullid (niidirullid) on `karbis IisR; ümmärgused rullid `tehti, üks rull`l kannast `anti Muh; `paatis on rull`l, `senna rulli `peale jooseb noot Rid; Kerilavvade päält keriti ja `aeti `rull`lisi ka Hää; mul on üks trull`l kotiriet Juu; põranda `riide

rull

trul'l, suured rätikud, kõik olid [kapis] VMr; *suur rul'l papert olli* `kaändlen Krk; *käänime kokku, teime kõva trulli* (võrgust) Ran; *kangass tõmmati usse vahel kõik* `tasatsess ja mähiti siss iluste - - *sai suur trul'l* Nõo; *Villast ol'l no_ka õks mõnõl tettü mito suurt* `trul'li `val'miss Kan; *ku rõivass vanutusõst läbi läts, siss mähiti likõlt* `ümbre_trul'li Rõu

3. oma telje ümber pöörlev silinderjas tööriist või selle osa, valts *obune käis* `üंबर, `niskesed `trullid olivad ja siis sai lina pihud sedasi pikkite `panna (linamasinast) VNg; *Trull õli suur* `jalgadega laud, kast pääl, kived sies, kahelpuol `õtsas põikpuud, kust `kinni `oieti, ku [pesu] `trulliti Lüg; `põldu rullitasse rulliga Khk; *rul'l oo pilli* (ankruvinna) `kõrvade vahel Mus; *rullil* `olli pink peal, siis_o *rul'l* `raskem, teeb põllu peenemaks Muh; *rul'liga rul'litakse maad* Mär; *Rul'liga tehässe põld lõbõdaks* Khn; *Vanasti sõkutadi* `vil'la - - *rul'liga ei tahetu, et rul'l kisub segameni, ikki* `vankrega pekseti, `vankrega jäi vili ilusti `sirgu Hää; *mida* `raskem *rul'l, seda ilusam maa tuleb* Saa; `ennemuiste uhuti villane kangas kodo, oli kohe nihuke suur *trul'l* Juu; *trul'liga trullitakse* `põldu JMd; *trul'li all said* [kangad] *siledast küll* VMr; *ümmargune puu trul'l, nesukene raam käis pial ja sie käis* `ringi (põllurullist) Kad; *Linamasinad õlid, ammasrattastega pani trullid käima, kaheksa trul'li õli, neli pihu läks kõrraga alla* Trm; [tuuleveskil] *keid* `üंबर *trul'li, `käänab* `ühte `puhku edesi Äks; *tegime* [põllu jaoks] `rul'li, *rul'li kere sai siin* `val'mis Pil; *võiress, rul'l om, sedä aias ümmer* Hls; *lina om ninda külle pääl maha* `eiten, *ku rul'lige üle last* Krk; *ennembide es olegi muud* `trul'li, *siisama ümārik puu trul'l, raam* `ümbre, *mullamaad pressib, perāstpoole tulliva soontega trullid ja raudtrullid* Ran; *meil om ka üits mõsu trul'l* Puh; *noid põvva tük'ke - - kui trulliga trulliti, siss lätsivā peeniksess* Nõo; *karjalaits tegi* `kolkmüt ja tõi rihest `vällä, `ände tollõlõ ette, *kes lina* `kolkmüt *trul'le ala* `laške Võn; *maa tüü pääl es ole muud kui adõr ja ägel, trul'l kah* Kam; *mine paa obõn rul'li ette, rul'li kešv är* Krl; *kanebi?* pestäss *trul'liga* Har; *trul'liga nühet, sõss linanõ mõsk sai illoss* `läik'jä Plv; `kolkmõ lastass *trul'li alt läbi kolm vai neli* `kõrda Rāp

rull² *rul'l* Var, *g rul'li* Tor Hää, *rulli* Jām Põi Muh Vān Hls; *trul'l* Kad väike rulja kehaga kala (nt rünt, ogalik) *Akkame* `rulli `püüdma Põi; *rullid_o ümmargused kalad nagu rāhapiid* Muh; *rul'l oo ilma ogadeta, rul'lega püidätse kalu* Var; *otsin* `rul'la põhjanõõri `otsa; *ahvenas võtab* `rul'li ja `uusi ja Vān; *Rullid on, mis jooma all parve* `viisi ojuvad, *kirju sel'ladega, sõrme* `muudi ümargune Hää; *trul'l on suuremb maimust, muidu on seda* `muodi, *aga ta on* `kirju ja ümmargune Kad; `rul'le om jõen Hls

rull³ *rul'l* *g rulli* (lind) *rullid_o pisikesed allid linnud; rullid - - munevad mere* `eare ruusi `peale Muh

rulla *rul'la* väike paat *rul'la, eite* *pisigeine paet, pisine* `sõudepaet Khk

rullakas *rullakas* Kār; pl *rullakad* Muh miski ruljas, *ümar pitk rullakas* [tigu] Kār; *mool_o nii pisikesed* `tuhlid nagu *rullakad* Muh

rullama `rullama VNg Mus; `trullama Kuu Lüg(-maie) IisR

1. *kõikuma, õõtsuma* *Kui* `paadi ott külg `laine `trullama, *ei* `onnistund `vergu mere `laskemine kudagi `muodi Kuu; *jaala* `rullas `laines, *ei pääst kuhugi* VNg

2. *rullima, veeretama* *Mis te* `trullate `veikemat `müõda maad, `tiete `aiget IisR; *obu kikerdab, eidab maha ja akab* `rullama Mus

3. **a.** *kiigutama* *Mes sest* `lapsest nii `palju `trullad, `toine magab Kuu **b.** *liigutama, segama egä sedä* `putru kõik aig ei `uoli ka `trullada, *küll tämä kieb isegi* Lüg

rulli `rul'li Kul Mär Aud Hää Ris VMr Plt, `rulli Lüg Khk Kaa Põi Muh Emm Mar Var Hls Krk Ran; `trul'li IisR Juu JJn Kad VJg Kod MMg Võn Krl Rõu Rāp, `trulli VNg Nõo Ote

1. rullikujuliseks; keerdu, krussi `kiera paber` rulli, siis ei lähä `katki Lüg; Laudlina serv on `trul'li läind IisR; *kanjas* - - `keertasse` rulli Khk; kui merele mennasse, siis pannasse võrgud `rulli Muh; kui lenane kangas oo `pestud ja pleegitud, siis `aetasse` jälle `rulli ja pannasse` aita Mar; paber või kasetoht, paned päeva kätte `väl'la, nii kui `lahti päästad, on oma `rulli tõmman Var; Suurtel tüdrikutel oli kõrvade ääre `väiksed tütid lõigatud, niid keerutadi `rul'li üles Hää; ajan kangast `rul'li Ris; `aasadest torgati kangas [maa sisse]` kinni, muidu tuul aab `trul'li Jn; `taimedel elukad sies, siis lehed kisuvad kämarasse, `rul'li `tõmbavad VMr; `kiarisin paberi `trul'li, siis ei lähä `kortsu Kad; ku villane kangas ärä vanutite, siis `aeti `trul'li Kod; kääneb tubaku `rulli Hls; leevä taenass litsuti lavva pääl äste õhuksess - - siss kääneti `rulli Ran; küdseti kõrd `leibä - - `panti kañepa kõrutuss pääle ja nakati veerest `trulli `käänmä Ote; [kangas] mähiti - - peenikese varba `ümbrele kõvastõ `trul'li, sõss `lasti tükk `aigu saista? Röp Vrd rullu

2. piltl ää aag oma russikast nii `rulli mitte (ära hakka kaklema) Muh; Lõi teisel kulmu rulli (andis vastu vahtimist) Emm

rullik¹ *ru'l'i|k g -ku Jn Sim Plt; `rull|k g -ku Lüg, -gu Kuu; trul'li|k g -ku Trm*

1. väike rull vill `tõmmab` pampu, `kierab` rullikud - - `sisse kraasitäiele Sim; *Tangusõel õli sabapidi raputaja kül'les ja sõela teise õtsa all õli trul'lik Trm*

2. vagonett `Rulligu` pääle [pandi kalu] `paari`kümmed `kasti`kerraga Kuu; `metsä vedäsiväd` rullikuga, raudtied `käisiväd` metsä Lüg; olin ikke ka vahest [turvast] rulliku `piale` tõstmas Jn; ühest `kõrgest kohast` lasti `mulda ja tel'leskivi` prahti `alla - - panime rullikute `piale Plt

rullik² *ru'l'i|k g -ku rünt - Lai*

rullikaigas vaalikaigas rulli`kaikaga rulliti `särkisid Khk; rullikaigas, `sõuke suur ümmargune puu oli ja selle pial akati teda (uhutud kangast) siis `sirgemale` rulli `aama Pöi; rullikaigas, särk rullitasse selle `ümber, siis akatasse selle `ambulesega` rul'ma Mar; rullikaegas kätte [ja] lükkan vähä üle Ris Vrd rullikurikas

rullikurikas vaalikulikas `ambulene puu, see oo rullikulikas Mar Vrd rullikaigas

rullima *ru'l'ima, (ma) ru'l'i(n) LNg Kul Mär Lih Aud Pär Tor Hää Ris Kei Juu JõeK KuuK Amb Plt Pil KJn; `rullima, (ma) rulli(n) S Rid Mar Kse Han Tõs Aud Hää, `rullin Kuu Lüg; `rul'ma, (ma) ru'l'i(n) Khn Saa KJn Krl Lei, rulli(n) Mar Vig Var Mih Tõs Trv Nõo San; `rul'me, (ma) rulli Hls Krk Hel; `trul'ima, (ma) trul'lin Juu Jä ViK Iis Trm Pal Lai Plt; `trullima, (ma) `trullin R/-l/- IisR/; `trul'ma, (ma) trul'lin Kod, trul'li T(-ll-) V*

1. midagi spetsiaalse rulliga töötlema *Mene too lagast`vaali`kaigas ja kurik, et saab hakkada pesu`trullima Kuu; sulane`trullib`põldu VNg; `riided juo`ongi`trullitu Vai; kui oli põld nõnda`lompis, kägerik kuivaga, siis rulliti Kär; vahel kõesi küli tegemas ja vedrutamas ja`rullimas Muh; põld tahab`rullida saha Rid; `rul'lisin kesa ää Mär; pidid nii kaua`rul'ma ku`aitas Vig; Päräst küli`rul'litaksõ`põldu Khn; ku sa ära rullid, on [pesu] ilus ja libe Hää; kuiva ilmaga ei tõusu vili üles, kui ilma`rul'mada on Saa; `säarki`trul'litakse Juu; sieme`rul'liti`kinni JõeK; pesu`trul'litakse`peale pesemist JMd; `äästand ja`trul'lind olen Jn; nied (rakmed) olid ikke luomanahast, pekseti ära ja`trul'liti läbi VMr; rukkimaad, seda ei`trul'litud Sim; kui neske savimua, ei`suagi ilma`trul'limata, siis jääb nigu konar Trm; suured`trul'lid õlid`mõisan, kääsid peso`trul'man Kod; teenekord oli`pal'lilene maa,`trul'liti kaks`korda, kui`mullapal'lid olid suured Plt; läksid pesu`rul'lima KJn; `põldu om vaja`rulli Hls; kaar om alle`rul'mede Krk; temä`trul'l kõik maa tasatsess Puh; ega rügä es`trullita, rügä`äestedi peräst seemendämist Nõo;`trulliti vana puu pakuga tu kesä`kinni Ote; Vili om`maha_tett, no tulõ*

rullin

är_ka `trul'li<sup>2</sup> Urv; perremiis saad katjapoisi maad `trul'made Har; ku kiinni trullitass, tulõ vili ihustõ üless Rõu; jaanipääväss pidi olõma kesä künnet ja trullit Vas; päält `trul'mist tulõva\_lina<sup>2</sup> `vällä trul'li alt Räp; `trul'tass tuuperäst, õt saa il'le `niitä² Se

2. rulli või rullile keerama, ajama `metsast `kuoriti kased ja siis oli niisugused pihid, kuhu vahele `trulliti `sinne kasetoht VNg; nävad (lapsed) `trullivad `pehme pihu vahel `leiba Lüg; Akketi seda `sõnniku `trullima `sinne `kaika `ümbär ja `tõsseti siis `ulga `miestega siis sie `patsakas `vankrile Jõh; `tainast `tehti `palli, käte vahel rulliti Khk; Takud rulliti sõela sihes kogu Põi; Rullib `valmis kujut `riide krässvõlla `pääle Rei; `rul'lisin `kanga kokku Mär; oli naa toores ein, et `andis `rullida Aud; Võrgud kivistadi ära, siss rul'liti ja `viiti `paati Hää; nied (verikäkid) `tehti kohe nisuksed kõvad, rul'liti ää jahudega KuuK; me vaalime pesu - - pesu trullitasse `kaika `ümber ja siis kurikaga rõhutasse `piale Sim; ku leib lak'ka `aeti, siss `panti kõrutuss pääle, rulliti kokku, sai `kõrdline päis Nõo; leib `aeti õhukõsõss, siss nakati `trul'ma, pööreti kokku Urv; Palajõ_ja käteräti_trulliti_kokku Har

3. veeretama, keerutama sie oli tige lehm, lükkas `sarvidega minu edasi, `trullis minu aja alt läbi VNg; palderjan, kaas `rullis nõnda põel et Jäm; Viitase mägi, kust ma lapse põlves `alla `rullisi ännast Ans; obu rullib ennast `peale edasi tagasi Krj; augud_o sihes, kus kerad rullivad (käärkastist) Muh; hobuse `kohta `õõtaks kikerdama, kui ta rullib Phl; `rulsid need kibid kokko Mar; Lapsed rullivad mööda maad lume sihes ja rohu pial Han; pal'gikang, kellega `pal'ka saab `piale `rul'lida Pär; `Kärme (kagu) tuulega on müün vesi, rull'lib `kangesti seda mere `põhja Hää; lapsed, need rul'lisid sial kanadega segamisi asemel Ris; viäretäb ja trull'lib mäess `alla Kod

4. õõtsuma, rulluma akkas `trullima, ei `päässu edesi `palju (paadist) VNg; laev akkas sedasi `peksuma, `rullima Ans; Ea merelaev aa see, mis tormiga väga ullusti äi rulli Emm; rul'-laine võtab paadi `rul'ma, tugev laine sehes Var; Sij on `kuurija laine, temal ari rul'lib ijs Hää

rullin rullin Krk, trullin Ran rullis lehe puha rullin kokku aet; nahk tuli maha rullin ihu päält Krk; rahad olliva - - trullin Ran

rullipuu vaalikaigas rullipuu, riie tariti `sõnna `ümber, teine [puu] oli `täklik, sellega `õõrdi üle Khk

rullijraud pl raudsilmsed `rulli`raudad on `paadi `pardas `vergu vedamiseks, `teine on `keula puol, `teine pera puol Jõe

rullis `rullis Jõh Jäm Põi Muh; `trul'lis Juu VMr Plt rulli keeratud või keerdunud Serv on `riidel siin `rullis Jõh; Kulmud `nähti `rullis (paistes) olavad Põi; `juused\_o `rullis, `rõngas Muh; `ennemuiste olid kõik lapsed `trul'lis (pambuks mähitud), vöö `ümmer, nagu purikas Juu; kõiksugu `kraami oli [rändkaubitsejal], `trul'lis `riided `kelkude pial Plt Vrd rullin

***rullitama** (ta) rullitab veeretama obu kikerdab, rullitab üle selja Jäm

rullu rulli `vilne riie tõmmab eese `kärtsu, `rullu puhas Vig

rulluti rulluti pandla peal olev rull `vaskli peal_o rulluti Muh

rumal rumal g -a R eP Trv Ran Nõo TMr, -e Hls Krk; rummal g ruma|la T, -le Hel San; rummal' g ruma|la Võn V, -lõ San Krl

1. raske taibuga, kõva peaga, juhm, loll; väheste teadmistega, harimatu; selline inimene küll nie `endised inimised olid ühed rumalad küll Kuu; eks luom ole ikke rumal, `eiga tämäl sedä `tarkust ole mida inimestel; mida sa rumalaga lori ajad VNg; Tark sõdib sõnadega, rumal paneb rusikaga Lüg; Laps on rumal, äi saa lugemist selgeks Jäm; On ikka rumal mees `eese tegudega Põi; ma tegi selle oma rumala `peaga Muh; Sina oled veel nii rumal kui ani Rei; kis

`mõistlik, see mõistab, kis rumal, see katsub `kæga Phl; ega see inimene siis sellepärast rumal põle Mar; kooliõpetaja oli iä mees, rumalid `lapsi koolitas Vig; naa rumal, et ei mõista `kolmegi lugeda Var; `Ol'lid ikki inimesed `esmal rumalad kah Hää; rumal nagu mul'likas Kei; vana rahvas olid rumalamad, nemad ei osand ust ette teha Ann; lapsed olid nii rumalad VMr; `kuula nüüd rumalad, mis tema kua tiab VJg; mis üks rumal inime seal teab `reaki Trm; inime on rumal ja laheb ennäss pettä Kod; sa olid rumal, et nii tegid Lai; minä vana rumal inime sedä nüüd tiän KJn; on ikki kooliõpetajal küll kannatust nende rumala lastega Vil; ilm om täüis rumalid inimesi Hls; põllumiis om kevädi rumal, sügüsi tark Krk; kes tüüd `väege pikendess, om laisk ja rummal Hel; `säitsmä `aastatse om emätagutse latse, na m jo rumala Ran; kes ei opi, jääb rumalass Nõo; ärä sa `mõtle, et tõõnõ om rummal' ja sil'mitü Võn; temä tei `endä `väeга targass, aga minu meelest ta lli üits rummal inemine Rõn; mis sa rumalet last naarad San; rummal' saa kerikun ka `pessä? Krl; tuu om nii rummal', et toolõ aja hüdsekoit pähä? Har; nende rumalidõ inemistega olõt hädähn Rõu; kae, et sa rumalass ei jää?, su vele? omma `kõik' targa? olnu? Vas; rummal' nigu venne jummal', ei mõista? `vällä minna?, ku tarõ palass Räp

2. a. nõrgamõistuslik, poolearuline sie tüö tieb juba rumalast, nii `kauva tie Lüg; akkab rumalaks `jääma VII; Ta pidi tükkis rumal olema Põi; naene oli `enda rumalaks ehmatand Rid; üks tüdruk läänd `jälle rumalaks, `peimees oli tä maha jätnä Mar; piäst rumal, teeb `ullu tegusi Tõs; rumalad inimest ei taha `keski oma `juure võtta JMd; kui tagasi tulnuvad, pialt selle jäänud [ta] kõhe rumalast Pal; temä om rumaless lännu Krk; `tüürigede emä läits peräõtsan rumalass, ta lli jah pääst periss segi Nõo; sõsarapoig, tuu om rummal Ote; üis miis läts tah rumalass Plv; pääst omma rumala?, ul'li? mõttõ seeh Se b. marutõbine kui rumalad koerad ammostasid, siis läksid inimesed rumalaks Mar; rumal koer `kiskund lehma ää Plt

3. (tegude, jutu jms kohta) arutu, lollakas; vastik, rõve; halb, paha; inetu, kole; piinlik, narr sie tege alalde rumali tegusi; ma `ültse j käind enamb `saunas, rumal [oli ühissaunas] `olla VNg; `räägib aga rumalaid sõnu, mida inimeste `ulgas ei `kõlba `rääkida Lüg; Nii rumal oo näha, kui inimene koristamata oo Khk; rumalud sõnu `ütleb Jaa; See on muidu üks rumal jutt; Et see suuauk nii rumal koa inimesele piha `loodud on (ropendajast) Põi; Rumal tegu - - vaevab koua aega meelt Emm; neokst rumalad jutto sool põle `tarbis `rääkida Mar; peeretada es tohi, see ol'li rumal; `pehmelt `koetud rõõvas lähab vanutes rumalas ja `kortsu Saa; tol'a teeb ju rumalat `nal'la Kei; sellel pulgal on ise rumal nimi, `ülge türa Kad; nied `riided oo naa rumalad Trm; ei õle `õige, mes tä kõneles, siis tämäl_o rumal Kod; mõni pani nagu rumalast (pidas halvaks, inetuks), et pahema `kääga sõi Pal; ärä aia rumalt juttu; kos ma ulga `rahva sekkä lää rumale rõõvastege Krk; ta tege rumalit tegusit Hel; sa `ütlet tõesele rumalit sõnnu Puh; seräst rumalat tük'ki ei tohi tetä; ruttu tettu saab rummal (vilets) vns Nõo; tuu padraas ku `oitku, `õkva rumal kuulata TMr; ku viil naesterahvass purjun om, küll om rummal `kaeda Rõn; tal rahadsõ_silmä?, tõsõl rummal' kaia? Urv; mis sa tüit, ku sil'mänagu om nii rummal'; `kontliganõ, konh om künnedü ja om niisama jäänü?, rummal' `niita Har

rumalade ruma[]lade Ran Nõo, -ladõ San(-lede) Urv, -lõdõ Har rumalalt kui midägi rumalade oled tennu, siss om sul perän äbi; vaht rumalade `otsa Ran; kudass sa nii rumalade kõneled Nõo; mõni inemine näed tegi nii rumalede San; et inemise nii rumalõdõ maa pääl eläse, latsõ `rištämädä jätävä Har **Vrd** rumalahe

rumalahe rumalahe Plv Vas rumalalt, arutult rumalahe kõnõlõss, ette ei kae?, mis `ütless Plv; [ta] nii rumalahe ülnu?, ik'k umma pujakõist rumalahe, unõhta as `päivä ei `üüße Vas **Vrd** rumalade

rumalakas

rumalakas *rumalak|as* g -a rumalavõitu *jutu poolt`paistis`niske nägo rumalakas õlema* Trm

rumala|kätt rumalavõitu *sie inimene on rumalakätt* Jõh

rumalasti *ruma|lasti* Jõe Käi Rei Saa Tür Pal, -laste Rid Mar Kul Mär Mih Tõs Aud PJg Ran, -leste Hel, -last Lüg Trm Kõp, -lest Krk

1. lollisti, mõtlematult; pahasti *rumalasti tegema* Rei; *ta tegi ikke rumalaste, mis ta`andis nende kätte* Mär; *tegi rumalast, et moa ära müüs* Trm; *mis ruttu tetäss, saa rumaleste* Hel

2. ropult, rõvedalt *küll tema võib rumalasti`rääkida* Jõe; [mardi- ja kadrisante] *mõne`kõhta_i`lastud, siis`sinne sai`üöldä nda rumalast kõhe et: susi sittugu su suppi potti* Lüg; *vehest lapsed tohi mette rumalasti`reekida* Rei; *naa rumalaste`oskas`rääkida* Mih

3. väga, kõvasti *Lapse juused olid rumalaste paatund* PJg

rumaldasa *rumalda|sa* Trm, -se Iis rumalusest *laps süeb jua rumaldase, ära anna`talle enamb* Iis; *lapsed tievad rumaldasa pahanuisa* Trm

***rumalteme** (sa) *rumaltet* rumalaks nimetama, rumalaks pidama *mis sa ütte`puhku rumaltet* Krk

rumalus *rumalu|s* g -se Hj Lüg Jäm Khk VII Põi Muh Rei Mar Mär Kse Var Tõs Aud Tor Hää Ris Kei Juu Amb JMd Koe VJg IPõ Plt KJn Hls, -sõ Khn, -kse Kuu VNg; *rumalu|ss* g -se Trv Hel TLä San, -sõ Krl Rõu Plv Vas lollus, mõtlematus; teadmatus; rumal tegu, jutt vms *kaik`narrid`näitavata oma rumalust* VNg; *sie`räägib rumalust* Lüg; *see oli suur rumalus, et ta`sonna läks* Khk; *ta_p sua oma rumalusest`lahti* VII; *See oli rumalus koa, et poiss nõnda tegi* Põi; *kui ta`nõukse tüki teeb, siis ta`võib küll`äbeneda`eese rumalust* Mar; *kes rumalust jõuab inimeste seest`väl`la`kiskuda* Kse; *see oli kõik sinu rumaluse pärast* Var; *räägib rumalusi* Tõs; *sa oled nii rumal,`näitad testele oma rumalust* Juu; *See [on] rumalus`suata last`kal`la`laskma* Amb; *tema rumalus paistab`väl`la kohe* Koe; *rumalust on pailu`ilmas* VJg; *kõik oma rumaluse süü* Iis; *mõni lobab alati, aab rumalusi suust`väl`la* Lai; *sel inimesel on vijl`paelu rumalust* KJn; *ärä tjj`siatsit rumalusi enämp* Trv; *sij om rumaluse peräst tett* Hls; *naene es tohi ilma tanute last imete, sij`panti rumalusess* Hel; *midägi (tonte ega kodukäijaid) ei ole, inimese oma rumaluss* Ran; *tuuj om`õige, tuuj ei ole mitte rumalusest mul`üteldä;`nuuruse rumaluss ja vallatuss, mes ta`muud* Nõo; *om suur rumaluss toda tüüjd tetä* Krl; *ma\_tunnõ esi` umma rumalust* Rõu; *rumalusõ peräst sai`pessä* Plv

rumalusi *ruma|lusi* Lüg Ran Nõo Rõu Vas, -luisi Kod Plt Nõo rumalusest *mõni rumalusi süüb, süüb kas`lõhki* Lüg; *mõned läksid rumaluisi sõtta* Kod; *ei või lastele`anda`uupi seräst toorest`asja, nemä rumalusi aava suhu ja söövä* Ran; *rumalusi võtt [võõra] ratta; ma`ütli rumaluisi, ärä võta vihass* Nõo; *ma rumalusi`jäie`uujma* Vas

rumalutasa *rumalu|tasa* Kuu VNg Lüg VJg Trm, -tase Lüg IisR rumalusest *Maks`palju vanast majast,`külläp maks rumalutasa, et ei`tundend`asja* Kuu; *laps tege ikke rumalutasa* VNg; *nuor lähäb rumalutasa mehele, tämä ei`õska elo ette`vahtida* Lüg; *ta tegi seda rumalutasa* VJg

rumaska *rumaska* (taim) *Rumaskast saab ilusat,`kollast teed* IisR

rumbass *rumbass* vana loom *üiits vana lehmä rumbass* Hel

rumik → ruhimik

rumka *rumka* HMd Koe, `rumka Lüg IisR Vai Khk; `rumpka Lüg Jõh Vai Ote, *rumpku* Iis, *rompka* Plv; *rümka* Trm, `rümka Röp (kruusikujuline) viinaklaas; sellise klaasi täis viina `Viskame`õige paar`rumpkat`pühäde`puhul; Ühe`rumpka`võttid, siis`kõhe lei`pähä Lüg; `Rumpka --`ilma`kannata`napsuklaas Jõh; *join`õige`rumka`viina`vällä* Vai; *kas ostad*

moole täna ühe `rumka Khk; rumka, see ike puol `kortled võis `olla HMD; see on paraja mõeduline rümka Trm; sääne ilma jalata paks klaas om rompka, rompka tävve `viina võtt Plv; Otsi? `rümka kah `vällä RÄp

rumlik `rumli|k g -ku täpiline, sõõridega Tõi eesele linnast seikse uhke rumliku leidiride Kaa

rumm¹ rumm g rumm|u eP(-o Mar Kul Ris) M T hajusalt V(n -rüm; g -i), `rummu Kuu Lüg Jõh IisR; romm g rommu San Urv Krl; trumm g trummu Har; n, g `rummu VNg Vai, rumo Kan, romo Plv

1. a. ratta tugev keskosa, milles on ava võlli või telje tarvis puu telg tuli kohe `rummust läbi VNg; jalg õli `paistes kui rumm Lüg; rumm on `puune, säääl on kõdarad sies, `kümme kõdara on `rummu sies Jõh; sie `rummu ei `passi nei rattale Vai; pori oli üsna rummuni Khk; Rumm - - oo söuke jäme puu, auk sees, kust rattaige läbi keib Jaa; rummul on `rõngad pial, kutsutakse rummuvisad Põi; ratta pöövad_o rummu sehes Muh; tee nii sopane, et rummud üsna `triikisid Mär; rummuvõrud kõivad rummu `piale, et rumm `lõhki ei lähe Mih; `vanker lähb rummuni pori `sisse Hää; rumm oli üle jala pikk, `enne `lasti oherdiga, pärast mõlliga auk `sisse Nis; rumm ää pakatand Juu; puu ässile pannakse raud keanid `alla, et rumm ei kuluta `ässi Jür; kui `rummu tehakse, siis `enne `lastakse puuriga auk `sisse Koe; sie jala sääär kohe paisetas ülesse nagu rumm VMr; rattad on rummuni sies VJg; `vankril on neli `rummu, rummud käivad `ümber Iis; emälepäss `testi puuratta rummud Kod; kodarad lähvad rummu `sisse Äks; `käimisega keeratasse pori ja lumi segamine, siis on rattad rummuni sees Lai; Rummu seemene ots, rummu tüegas on lühem ja rummu välimene ots on pikem SJn; käämerdiga `lasti augu `rummel `sissi Pst; tii om nii alb, et ratass juušk rummu pääl Hel; rumm tetti kõevu puust ja saarest Ran; `päätmine om, ku `aetass vanale rummule `vastse kõdara `sisse Nõo; lasti oherdiga mulgu tolle rummule `sisse Ote; vanast ol'l rumm jämme, es olõ_ `rõngeid pääl es midägi Urv; ratass om rommust saani porine Krl; trummu `sisse uurõtass mulgu? Har; `tuudi mõtsast koo puu, kost rumm tetti Rõu; romo siseh om kõdara? Plv; egäl tsõõril rumm, neli `tsõõri, neli `rummu RÄp **b.** pilt (suurest kiirustamisest või kiirusest) Ajas meist `müödä, nii et `rummust löi tuli `välja IisR; Lasi naa_t tuli rummus Emm; Pani `aama, et rummud löid tuld Han; Läksi `sioksõ valuga, et tuli rummus Khn **c.** rummutaoline detail; mingi eseme torujas osa `käisid `kuue mihe `nuoda pääl, neil oli siis nii `palju jämedad nie `vinna `rummud, [et] kahegeisi `vinnasid `korruga Kuu; kesk`paikas on `söuke ümmargune rumm, võrgu äna rumm Pha; kümme kodarad_o [vokil] `rummus Muh; olid suured puust piibod, `sõnna `pandi tubakast `sesse, rummo `sesse Mar; sie mütt ju sünnü kusagilõ, rumm ikka `terven `lõhki Khn; kõri rummud rosetand (purjutajast) pilt Juu; rummu sees oli [vokil] raud, raua külles oli vänt Plt; rummul käänets `vandus `otsa ja `vanduse `otsa tuleb kaha (piibust) Hls; Ku\_kangast `veeti, siss edimält `aeti langa\_ `rummõ pääle Kan; Naa_rommu? (lõngakerimise kehad) omma_tan `väega vana? Urv

2. peakatte jäik torujas kere kust sa `rummuga kübärä õled saand Lüg; mestel olivad suvel vil'tkübarad, nüisuguse `kõrge rummuga Ksi; temä `rohkep ei taha ku üits kübäre rummu täüs raha Krk; suvikübärel om suure rummu San || (teat meestemüts) rumm õli nahass, ümmargune, nõnnagu linnu pesä piä nuü otsan Kod

3. sõõr, rõngas, täpp (mustrist) taal oli ikke tore leit koa üll, suured rummud ning rattad sihes VII; mea osti musta `rummege räti Krk

rumm² rumm g rummi Jäm Khk Plt; rumm g rummi M, rummi Rõu Plv RÄp; romm g rommi Kuu/r-/ VII alkohoolne jook `kohtu`errä `itse `rüüpäs ja üttel, et `selge romm Kuu; rumm,

rumm

`sõuke `mustjas punane viin Khk; ühekorra ma sai kua `rommi `juua VII; tõeva `väl'lä kikk rummida ja asjada Trv; *ruim* - - maguss viin Krk; võti üte pudõli `rummi Rõu; *rumm*, *üts* `peenkene viin `kõrtse sisen Ráp

rumm³ *rumm* Kod Ráp, g *rummi* Var Hää; p `rummi Lüg ruumimeeter *ei õle `mieles, kui mittu `rummi tuli õppetajale siis `lieri `lapse iest puid via* Lüg; *kümme `rummi puid läks ära* Var; *Kupits on kantsuld puid, enne o'lid sullad ja kupitsad, nüid on rummid* Hää **Vrd** ruum

rumm⁴ → trumm¹, trumm²

rumma *summa, troppi obused löönd äkist `rumma kogu keik, unt tulnd; `lambad löövad `ühte `rumma* Khk

rummama `rummama, da-inf *rummata* Khk Kaa Põi Muh Khn Hää suure hooga (ja müra tekitades) midagi tegema, rahmeldama; ringi ajama *lapsed `aksid `kätkiga `rummama* Khk; *`rummas okki `rinki aada* Põi; *ma `rumma üht `inge tööd teha; koor `pandi `putku ja akati `vispriga ületsi alatsi `rummama; ööd läbi `rummas poistega* Muh; *Mis sie laps tahab, et nda paelu rüegib, egä `üese rummatassõ `kätkügä* Khn; *`väiksi kivisi korjati, `paanti [lähkri] `sisse, siis rummati ta `puhtaks; `rummab pääva läbi ära, siis `õhta jalad valutavad; mis sa seda võid nõnda pailu `rummad* Hää

rummel → trummel

rummi *kängu `rummi jäänu* (vasikast) Hel

rummik¹ *rummi*|k g -ku Lai, -ke Kod

1. rumm-müts *olid nisukesed rummikud, sammetist pialagi, plüüs serv* Lai

2. ümmargune karp *vanass õlid suured rummiked, tikud siden* Kod

rummik² → ruhimik

rumm|kübar *rummkübar* (kõrge rummuga) kübar – VJg Plt

rumm|müts ümmargune nokata müts *rumm `mütsid, mõnel õli põhi `riidest, mõnel õli puha `karvane* Lüg; *karune müts, rumm-müts* Kei; *rumm-mütsid, nied on ilma `kõrvadeta* Kad **Vrd** rummumüts

rummukad pl `rummukad rummutaolised *õtra vihud juo `niisukesed `rummukad* Lüg

rummukse|kiri täppidega kindakiri *rummuksekiri olli, ku teit `rumme `pääle* Krk

rummu|kübar rumm-müts *vanass õlid rummukübäräd, `niske ümmargune, piäl riie, nahk servän; rummukübär - - `piibrinahass üheldi õlema* Kod

rummuline *rummuline* Muh Saa, -li|n Krk, -le|ne Põi Pil, g -se

1. täpiline, sõõriline, rummudega *nee* (noored hülged) *on allii nii musta rummulesed* Põi; *miul o'li mitu `paari rummulisi `kindid* Saa; *`seante rummulin räit olli tal ümmer pää* Krk

2. rummudest koosnev *muistsed piibud `ollid `sõuksed rummulised* Muh

rummu|müts rumm-müts *läkiläki on nisuke lai pläsu, aga sie ümmargune oli rummumüts* Kad

rummuska *rummuska* rumm-müts *rummuska, serände talvemüts, ümäräk nigu maít jälle* Nõo

rummuskass *rummusk|ass* g -a rummutaoline *esäl `o'li serände rummuskass müts, pääld `o'li tasane, veeren `o'li serände säbär karu* Nõo

rumm|vasik lehma emakas *vanast rumale inimes lõiganu ärä rummvasigu, siss eläjess koolu ärä* Krk

rumo → rumm¹

rump¹ *rump* g *rumba* Mih Pär, *rumbi* Ksi ruup, lamedapõhjaline paat *seal oo siis üks soolalaeb rumba lähedal onld* Mih; *`rumpi mahuvad kaks inimest* Ksi

- rump**² *rump* g *rumbi* pottkivi süvend *raudpreés* *preésib* *rumbid* `väl'jä Kod
- rump**³ → *trump*¹, *trump*², *trump*³
- rumpama** → *trumpama*¹
- rumpel** `rumpel Vai Emm JõeK tüüri käsipuu Ülemene rooliema ots uladab läbi ahtriteki üles ja seel otsas on *rumpel* Emm; `rumpel on rauast ehk puust kangi `muodi, millega kierata `tüüri JõeK
- rump|höövel** → *krumphöövel*
- rumpsu**¹ *umbropsu*, *huupi* *egä sa* `rumpsu *et sua* `laska `auku Kod
- rumpsu**² *sassi lõng on* `rumpsu *läind* KJn
- rumpsus** *sassis* `keerdu *ja* `rumpsus *teene* (lõngast) KJn
- rund** *rund* g *runnu* Plt KJn, `rundu Lüg ring, sõdr `Rundus `antsisivad, `ümbär `duve Lüg; *Kõik* `tahtsid *joosta ja mõni* `laassis *mitu* `rundu `ümmer KJn
- rundal** `rundal g -i Kod Ksi Lai Plt pargi ringtee; *klump* `rundal *õli* `mõisan *trep* *eden* Kod; `rundali `piale *istutasse* *lilled* Ksi; *lapsed* `istusid *ilusti* *maas*, *nagu üks* `rundal *oli* Plt
- rundel** `ruindel, *ruunnel* g `ruindle *nõlv*, *seljandik* *lehmä sööve* `ruindle *veere* *pääl*, *muist om all orun*; *egä* *meil* *tasatse põllu ei oole*, *mäe* `ruindlit *sehen* Krk
- rundiline** *rundil*|ne g -se *mustriline*, *poordiga* *kaunistatud* *oli* *tore* *rundiline* *kört* PJg
- rundsak** *ruindsa*|k g -gu *paks*, *trullakas* *iluse* *ruindsagu* `põrse Krk
- rundsik** *rundsil*|k g -ku *kaval*; *tembutaja küll* *sij* *inimene om üits* *rundsik* Trv
- rundstück** `rundstü|kk KuuK Vil, g -ki Pst; `ruñstü|kk Khk Pöi Nõo, `runstü|kk Khk Pöi Kod Plt, g -ki; *rundstü*|k g -ku Trv
1. *miski ümmargune*, *ringjas* *vms viie kopigaline* *sai on* `runstück, *ümmargune* Khk; `Rundstück `pandi - - `vankri *ratta* `otsa *ka*, *kuhu raudvõru* *vaja* *oli* KuuK; `kijrüb `runstüki *suhu* (*omatehtud paberossist*) Kod; *Püürdvõlli* - - *otsa õegati* *rundstück* *ja sinna sisse* *käesid* *siivä puude* *otsad* (*veskist*) Vil; *saia* *rundstik* Trv; *Muistsen mõisa* *rundstükil* (*ringteel*) *mõnikõrd* *lask mõisnik* *esi ratsa ringi* *ärä* Pst; *Rundstüki* *olliva väikese* *saia* Nõo
2. *krutski*, *vemp* *Karu tegi* - - *oma* `ruñstükkisi; *see* *oli üks* *pagana* `runstück Pöi
- rundsu** *ruñdsu* *ümar*, *paks* *ruñdsu*, *iluss tüdruk* *periss*; *põrss om ka* *ruñdsu* Krk
- rundu**¹ `rundu VJg Plt KJn *ringis* *lammas* *käib* `rundu, *kui nierud* `lahti *on* VJg; *inimesed* *kõik on* `rundu *mu* `ümmer KJn
- rundu**² *vägisi* *ühna* `rundu *aavad* *mu süiks* Muh
- rundul**¹ *rundu*|l Har Lei, *krundu*|l, `krun- Har, g -li *rünt* *runduli*?, *nuu*? *tsilluksõ* *omma*?; *Apar* - - *mõnõle jäävä* *runduli*\_ka `sisse Har
- rundul**² → *rungul*
- rung** *rung* (-ng) g *runga* Trm Kod Äks Ksi Lai Ran Nõo TMr Kam Ote Rõu Plv Röp Se, *rungi* (-n-) Hel Rõn San Kan Urv Krl Rõu; *rong* (-ng) g *ronga* Plv Röp, *rongi* (-n-) Ote San Krl Har; *ronk* g *ronga* Võn Ote(*rongi*); *rüing* g `rüingä (-ng-) Lüg Jõh *vankrikorvi* *püstne* *külgugi*, *rõuk* `päälmise *lakkalise* *sies on* `rüingäd, *kaks* `rünkä *on* *ies*, *kaks* *taga* Lüg; *Redemed õlivad* `vankri *kere* *asemel* *kahel* *puol* `rüingädä *nõjal* *ja* `neie *vahele* `lauditi *kuarm* `päälä Jõh; *rung* - - *oiab*, *et* *korv* *laiali* *ei lähä*, *redel* *käib* *vahele* Trm; *kis* *se* `runga *kannavad*, *niid* *on* *titsid* Äks; *rungi* *toe* `tulli `ilda, *ütledi* *iks* *rungi* *tugi* Hel; *rung* `raoti `nel'lä `kanti `väl'lä Ran; *lakuste* `sisse *tetti* *mulgu* *ja* *sinna* `panti *nuu* `puutse *runga* Nõo; *redeli* *ommava* *ronga* *nõal* `pisti Ote; `runkõ *jaoss* *olõss* *hää*, *ku* *lõudüsi* *tammõ* *puud* Kan; *ruing* *tsusati* *päält* `sisse Urv; *egä* *tsõõri* *kottal* *om* *ratastõl* *rong*, *retel* *lits* *ronga* `pääle Plv; *hobõnõ* *läits* `lahkma - - *runga*? *kõik* *puruss* Röp; *runga*? *omma*? *periss* *läbi* *kulunü*? Se

rungama

rungama `ruúgam(m)a, da-inf ruúgada² Urv Se

1. rügama, rassima *Ma_lõ nigu üits vaiva vagõl*, `ruúnga ütte viisi hummugust õdaguni<sup>2</sup>; *Mõnõl inemisel om kül\_`kerge elu, a tõnõ piat elu lõpuni`ruúngamma* Urv; `ruúngasõ_tüüjd tetä² Se

2. ronima *ruúngass maad peten* Urv **Vrd** rungma

rungi (ma) *rungi* raasin lehti *ma rungi* [lehe] ää Muh

rungima `rungima ruiates ringi käima *Sead`rungsid sui läbi põllal*; `Põrsad`rungivad vana`järges Põi

rungi|ratas hundiratas `ruújirattast, *eks seda saand ka`viskada küll* Lüg

rungma `ruúgma, (ma) *ruúgi* Se; `ruúkma, pr (ta) *rungiss* Lut ronima *mi ruúgi`väl`lä läbi paja* (leitseaugu) Se; *timä - - puu pääle rungiss* Lut **Vrd** rungama

rungul *rungul* |(-l) g -li Hel San Urv Krl(*rundu*|l) Har(ro-) Rõu; *runku*|l Vas, `runku|l Lei, g -li; *runkel* g `runkle Hää; *rongal* g `ronkli San; *krungu*|l g -li Krl(*kr*-) Rõu söödapeet *Enne kasvatasime`runkli* Hää; *Runguli lehti tul`li lõunaaiгу tsgada mitu pütütäüt* Hel; *Tinava aastaka omma suurõ runguli* Urv; *tsia söövä`krungulit* Krl; *põrhõlla_mullatass viij runguliid ja ubinõid har`kadraga<sup>2</sup>*; *mul eleki murru, ronguli kasusõ pääl* Har; *runkul`um kõllanõ piij* Vas **Vrd** runtskul

***rungutama** imperf (ta) *rungut`ringutama Mugu\_rungut, saa õs`tüüle minejät es midägi²* Rõu

runi *runi* (teat kangamuster) *runid`sisse tambitud, kalaroo`moodi* Pha

runk → trunk

runkul → rungul

runn¹ *ruún* g *runni* SaLä Pha VII Hls Krk

1. miski ümar *leid`runni - - vanasti es ole`palli, palli asemel oli ruún* Khk; *valged runnid* (lumimarjad) Mus; *Sõhukest runni ep saa kohegile panna* Kaa; *runnidega* (nupuline) *kahyas* Pha; *sij om`seante ruún* (ümara) *kihage* Hls; *poiss om ku üits ruún kunagi* Krk

2. koorega keedetud kartul *kui suured`tuhlid on, siis äp saa`runni`keeta* Khk; *keedetakse jälle`runnisi`õhtaks* VII

runn² → krunn¹, krunn², prunn

runnak¹ *ruúna*|k g -ku, -gu rinnak, kallak *säält ruúnakust om rasse obesel üless minnä*; *põllu vahel üits raavi ruúnak om, säält ei saa`kuurmege üle* Krk

runnak² → runnakas

runnakas *ruúnak*|as g -a Jäm SaId Muh Han; *ruúna*|k Emm/-nn-, g -ku, -gu Krk

1. miski ümar *runnakas on veel* (käiast) Pha; *suured kivi ruúnakad* VII; *Neid tuhli ruúnakud ikka see oasta on* Põi; *puised takud - - nee oo muidu ühed puu ruúnakad* Muh

2. trullakas, tüse *On sõhuke pisike ruúnakas mees* Põi; *Õõtse, et muhulased olle ruúnakad* (jässakad) *inimesed* Han; *ruúnak tüdruk, paksuk* Krk

3. koorega keedetud kartul *Keedame katlatäve ruúnakid ning teeme panninoti kõrva* Kaa; *paneme ruúnakad tulele* Põi; *Muud äi ole kut ega pee va runnak rennil* Emm

runnel¹ *runnel* sild *Liivoea, puu runnel peal* Vän

runnel² → rundel

runnilt koorimata *kis neid* (kartuleid) *pal`ju koorib, ikka keedetasse runnilt* Khk

runn|tuhlis koorega keedetud kartul *ruún`tuhlid ning`räimed olid rennil* Khk; *sooladud räimeste peelt`võotse laga ja kastetse ruún`tuhlid`sonna`sisse* Mus; *Ruúntuhliste`kõrva`sõödi kalu või notti* Kaa; *ruún`tuhlid ümarguselt* (tervelt) *saab keedetud keige`nahkadega*

Pha; me `keetsime omale ennemalt `lounaks ikka ruin`tuhtlid Muh; Runntuhtlide kouss jähi - - loua pääle Rei

runsast palju Tänä `huomigul oli kohe `oige `runsast kalu; `Talvesse viel `aiga, aga lund joba peris `runsast maas Kuu

runstükk → rundstükk

runt¹ ruin¹ Vig, runt Emm, g rundi

1. ring, sõõr kuul suur must runt oli `ümber, akkas `tuiskama; `Ombu tüi `ümber on runt, seel `rohtu äi tohi `kasvada; Mihel pæe soe otsas, muudkut laseb obusega runt Emm

2. triip Ennemuiste olnud [seeliku] rundid laiemad ja põhjad kitsamad Vig

runt² → krunt¹, krunt², prunt¹

runti → prunti

runtis → pruntis

runts¹ ruins¹ g runtsi paks, ümar ää ruins¹ siga, ta om `risti laiep ku `piuta pikep Krk

runts² ruins² g runtsi Hel; ruins² Lei kõuts, isane kass Ruins² tulli kodu, nii är `purdu ja limbaten Hel; ruins², ta_m kašši jesa Lei

runtsik runtsi|k g -gu kobar ühes runtsigus niipal'ju kãbasid; viinamarja runtsigud Khk

runtskul `runtskul g -i Hää Saa; `runtsku|l' g -lli Hää söödapeet `runtskullid kasuvad ilusad Hää Vrd rungul

runtsma `ruinsma, (sa) ruins<sup>1</sup>it kortsutama `ruinsko_i² är² rõõvast Lut

runtsükk → rundstükk

runtsuma¹ `runtsu(m)a, pr (ta) runtsuss Rõu Vas kortsuma `rõiva² `runtsuva² är² Rõu

runtsuma² `runtsuma, (ta) runtsu sub mütsuma, põntsuma Kui mant `kernu `panti - - `kuulis ainuld tiivaste plädinad, kui või kogu läks, siis `runtsumist; Või runtsu sub juba `kernus Rei

ruobakas ruobak|as g -a roopaline – Koe

ruobasline ruobasline roopaline kevãdeti sij `muaandi on ruobasline ja mädä Kod

ruobuss kumeras, kaarjalt alumene ots pidi [noodal] olema `ruobuss, sie ei `tohtind mitte `sirge `olla Kuu

ruodane `ruoda|ne g -se luine `ruodane kala Kuu

ruode, ruodes → roodjas

ruodima¹ `ruodima Jõe Kuu Lüg Vai

1. luudest puhastama, roodama `ruodid oma kala ära, ruod `jäãvad järele Jõe; Mes sest kilust viel `ruodid, süõ kohe sama `viisi Kuu

2. laasima, lehti või oksi langetama mets `ruodib ise `ennast; lina on juo `ruodind, akkama `kiskuma Lüg

ruodima² `ruodima, (ma) ruodin Sim Iis, `ruodin VNg Lüg(ma-inf -maie); `ruudma, (ma) ruadin Kod roovima lähen kattust `ruodima VNg; akketi `ruodimaie, lattid `vitsudega `siuti `ümber sarika Lüg; ruodime katuse ära Iis; juba katus ärã ruaditud, `ruudmelãtid piäl Kod

ruodjam → roodjas

ruodused pl `ruodused luised `teivid on - - `ruodused kalad Jõe

ruogane `ruoga|ne g -se roane, toiduga koos – Kuu

ruogune → roogne

ruogupill → roopill

ruojud pl `ruojud hormad `keŋŋa `ruojud VNg

ruokmed → rooge¹

ruoma

ruoma `ruoma laevaruum, trümm `lastati `ruoma juo täis; vesi akkas juo `ruoma sise `lüömä VNg

ruopamesi kaarjalt käki kiigub `ruopamesi JIn **Vrd** roopamisi, ruopamise

ruopamise kaarjalt ümmarguse pal'gi otsa `sisse raiutasse õnar `ruopamise `sisse Kad **Vrd** ruopamesi

ruosalised pl `ruosalised roosakad `iirenäkk on kure `erne `muodi, `õied on `ruosalised IisR

ruoska|käsi isamees või tema abiline pulmas täma oli `pulmas `ruoskakäest; Isamies, `ruoskakäsi ja `peio `poissi `tostivad `nuorigu `vuode Vai

ruotskäär `ruotskäär g -i kondine, lahja – Kuu

ruovisk `ruovisk roju, risu *Viruda sie `konna `ruovisk vede* Kuu

rupak rupa|k g -ku KJn Trv Krk Ran

1. kägar, nutsak *Riided on rupakus* KJn; *nüid om villa rupakun, siss kakut jälle lahesse* Trv; *saemegi sääld võrgud kätte, kissime na rupakun `väl'lä* Ran

2. kumer *Nij lavva om eige rupaku, võta mõni `õigep* Krk

rupa|konn rupa- Muh Hää Saa, ruba- Rõu kärnkonn *rupakond elab sonni `aukude sehes* Muh; *rupakonn ruymas mõnikord lauda `juure Saa; rubakunna[?], nuu[?] pal'lu vette ei lää[?]* Rõu

Vrd rupapusa

rupa|pusa kärnkonn *Rupapusa* - - tema piab ära `süüma kõik ülejäänu kiuhtid maa süst Hää **Vrd** rupakonn

rupa-rapa rupa-rapa Võn Röp ülepeakaela, hooletult *rupa-rapa ei või midägi tetä* Võn

rupatama *rupatama* kiirustama, rabistama ta `väega tüü man *rupatass* Plv

rupeldama *rupeldama* Jäm Khk

1. nihutama, kangutama *rupelda `teise `kohta* Jäm

2. keerlema *rupeldab muidu ühes kuhas* (väikelapsest) Khk

rupik¹ rupa|k g -ku Pär Saa

1. kõlbmatu maa *rupik, `seuke maa, kus midagi ei kasva ega kasu ei saa* Pär

2. tihnik, võsastik *lehmad on kikk rupikus palava ja parmude varjus; mehed läksid rupikud `raima* Saa

rupik² rupa|k (-p-) g -ku, -gu Vil Krk San Krl Har Plv Röp Se Lut; *krupa|k* Lei, g -ku Ote

1. kõver, kumer *nõu juušk ku larin, lavva puha rupikuss tõmmanu* Krk; *laud om krupik* Ote; *kõbli rupik terä* Plv; *kuur ka kisk rupikohe, ku kuiuss* Vas; *laäs `ikma nakass, [siis] `tõmbass moka rupikohe* Röp; *laud lätt rupikust, ku panõt timä `lämmäle* Lut || (küürakast) *krupik om, k'el šälän kouk um* Lei

2. mölgiline *rupikusse lähnd* - - *sij peab sehake asi olema, mis on lekist* Vil; *Piimäkard om `mitmõst paigast rupik* Har

3. kortsuline *kangass om rupikuss `kiskun* Krk; *papõr ärä rupikudõ pitsitet* Har; *vannutamisega lätt rõdvaass rupikohe* Röp; *rõivass om `väega rupikoh* Se

rupik³ rupa|k Kod, g -gu Rõu Vas Se puukoorest torbik *kasetoho rupik õli, tõi selle siden süde ärä* Kod; *lepäkoorõst tei `karalatsõ\_rupigu<sup>?</sup>* Rõu; *ma'ra rupik* Vas; *karusõ<sup>?</sup> õks `korssi rupikuga* `ma'ju Se

rupikule *rupiku|le* San, -lõ Krl Lut; *rupikul(l)õ* Rõu; *krupikulõ* Lut

1. kaardu, kummi, kõveraks *laud ei ole sugu õgu, kisk rupikule* San; *`kõhvlkene um lännü\_rupikullõ* Rõu; *rupikulõ lätt puu, ku panõ `lämmäle tuorass puu* Lut

2. kahekordselt *langa [kangasse] `sisse `jätnü rupikulõ* Krl

rupikuli kõssis, kõveras *laäsi kannu `sisse, na `l'li kõik sääp rupikuli vihma käen* San

- rupikulla** kaardus *na_mma vihma ja pääväga üless tulnu naa_lastu?*, [on] *rupikulla?* Rõu
- rupikunõ** *rupikunõ* lopergune, mõlgiline *seo um vana rupikunõ kauśs* Rõu
- rupin** *rupin* g *rubina* Plv Röp rutt *ku `haina_rukka pandass ja vihmasado tulõ, sõss um üts*
rupin takah Plv; *suurõ rubinaga?* *sai õks är?* tettõss Röp
- rupitama** *rupitama* rühkima *rupitass kohe mindä?* Lut
- rupjama** *rupjama*, da-inf *rubjata* Mär Vig Var Mih
1. sumpama, sumama *lehm `rupjab* [poris] *naa et* Var; *tä `rupjas sügabas lumes* Mih
  2. rabelema, vehkima *ei ta osandki ojoda, `rupjas muđu seal* Mär
- rupl** → rubla
- rupp¹** *rupp* San, *rupp* Urv, g *rupi*; *krupp* g *krupi* Har; ppl *kruppa* Kod lohk, mõlk *pang on peksetud kruppa täis* Kod; *rupp ol'l sisen* Urv; *piimä karralõ ol'l krupi `sisse lõönü?*, *no lätt veidemb `piimä `sisse* Har
- rupp²** → truck
- ruppa** kõhust punni *Ei sest vasigast ilusa `lehmä saa, sie mend `ninda ruppa* Kuu
- ruppame** *ruppame*, da-inf *rupate* sumpama *ruppa lumest läbi* Hel
- rupp|höövel** → krupphöövel
- ruppi** *ruppi* Krk Hel Kan Urv Rõu Plv, *ruppe* Röp; *kruppi* Kod Ran Ote Kan Har Plv
1. kaardu, kiiva; mõlki *põhi on juba kruppi lähnud `kapsariissal, ei taha pidädä* Kod; *aava puu kisup ruppi ja kõveress, tõise ei kisu nii* Krk; *kui vikat läits kivi `vasta, siss lei [tera] kruppi* Ran; *lavva om kruppi tõmmanu* Ote; *vessim om kruppi, ei olõ? õgõv* Kan; *veere? omma_ruppi `kiskunu* Urv; *sängü lavvaki um tah kuuma käeh ruppi tõmmanu?* Plv; *`Pehme `aoga\_`raoto anoma puu lavva? `tursova\_likõga `õkva ruppe* Röp
  2. kortsu, keerdu *üks võrk `irmus kirjõd, kisub silmäd alate kruppi* Kod; *ummelus om kruppi jäänu* Ote; *mia mi toomõl viga om, suvõl `tõmbass lihe kruppi* Har
- ruppukas** *ruppuk|as* g -a Lüg IisR
1. loomaroju, -niru *Kie sedä ruppuka `õstab, midä senest ruppukast saab* Lüg
  2. logu, risu *Võttas vana ruppuka omale `kaela* (majast) IisR
- ruppuma** *ruppuma* kõverduma *võtku ui_tuud `kauśsi, tuul umma? ruppunu veere?* Rõu
- rups¹** *rups* g *rupsi* Jaa Muh
1. miski kidur, väike *mis nee linad see `oasta on, pisiksed rupsid muidu* Jaa
  2. must, määrdunud *sa teed ennast rupsiks ühna* Muh
- rups²** *rups* g *rupsu* suutäis võtin ühe *rupsu `viina, süda oli nagu paha* PJg
- rups³** → truck
- rupsame** *rupsame*, da-inf *rupsade* näppama, varastama *mõni iki ärä rupsaśs; kaess, ku ärä rupsade saa* Krk
- rupsik¹** *rupsik* Kuu `r-/ , g -ku Tor Hää SJa Kõp Vil Krk võpsik, võsastik *`Rupsik oli tihe* Kuu; *Rupsik - - `raske läbi `minna* Tor; *Aja lehmä rupsikuse, siss ei tule parmud kallal* Hää; *kari käis sää rupsiku ääres* Saa; *kõik on põllumaa olnd see rupsik* SJa; *Maad `ol'lid `süüti jäänud, rupsikud täis kasund* Vil; *Egä temäl peris ääd `mõtsa es olegi, kikk olli puha `sääte rupsik* Krk
- rupsik²** *rupsik* g -ku Mär Jür, -gu Jäm Käi; *`rupsik* g -ku Jõh IisR paik jalatsi tallal *lüõ `rupsik `vasta, üks `kitsukene naha tükk* Jõh; *Pane vasakule `äärde ja `varbasse `rupsikud* IisR; *`Seia lõõme rupsigud ala* Jäm; *Teise eere alla pisine rupsik panna ja aitab küll* Käi; *löö rupsik `saapa `alla* Mär; *rupsikud* [lööakse] *`otsa, kui `varba otsast tall läbi kulub* Jür **Vrd** rupsiki²

rupsiku

rupsiku pl *rupsiku* rupskid `Lamba rupsiku - - pää, jala, kops, mass, magu, soolikse ja rahuse Krk

rupsima `rupsima, (ma) *rupsin* Mär Tõs PJg; `rupsma, (ma) *rupsi* Ráp helpima juba ta `rupsind selle leemetilga ää Mär; *lapsed rupsivad suppi* `süia Tõs; *rupsis?* rutembide Ráp

rupsis kohevil `ümrik kurrutati ää, siis ta `olli `kurdus ja `rupsis `ümber `perse nagu putk Muh

rupskalla kükakil(e) *kük'kä* `maaha, `rupskalla[?]; olt `rupskalla[?] Vas

rupski¹ `rupski Jäm Kod Äks Urv Vas; pl `rupskid Lüg IisR Khk Kaa Käi Mar Var Aud Saa Kei Juu Jür Ann Lai SJn, `rupski Pst Hel Nõo Rõn siseelundid, pead, jalad, sabad jm teisejärgulised tapasaadused *tappeti siga*, siis `õhtast `keideti `rupskid Lüg; *Saab rupski suppi keeta* Jäm; `Rupskite katel kees `koldes Kaa; *Ta tahtis rupskeid süldi jaoks* Mar; *meil kutsuti päädikud, peenem rahvas* `kutsus `rupskid Saa; *Maks sai samma pää ää keedetud, kui siga tapeti, muud* `rupskid `pändi `soola Kei; *ane* `rupskitest *suab* nii iä *supp* Juu; `rupskid on ära *kupatud* Ann; `rupski *suppi kiädetässe* *sualikiss* Kod; *mõni tiib* `rupski `sül'ti kah Äks; *peremijs ja perenaine seive* `rohkeemb liha, *nij* `rupskid *es taha* Pst; `müidi `rupskit, `rupski *olliva tünni sehen* Nõo; *Soolikurasu üten* `rupskidega *keedeti* `talve *seebiss* Rõn; `Rupski *suppi sai* `süüdüss Urv **Vrd** rupsiku, rupstükk

rupski² `rupski paik jalatsi tallal *Mis pidu* `saapad *nied enamb*, `tallaalune `rupskid täis IisR **Vrd** rupsik²

rupsti ropsti *tük'k* `tulli *paelal* `rupsti ää Muh

rupstigi ropsti, ropstatusega *lõng lää katik* `rupstigi Krk

***rupstükk** pl `rupstükid rupski `lamba `rupstükid Kad

ruse *ruse* g *ruseme*, `ruskme ranne *ruse akkab valutama*; `ruskme *koñt* KJn **Vrd** rusu²

rusendama¹ *rusendama* kirvendama *Kogu silmnägu* *rusendab kolejasti* Kuu

***rusendama**² (ta) *rusenda* ruskama `taivas *rusenda* VNg

rusik¹ *rusik* tikandiga kaunistatud pruudi valge linane sall *rusik*, *veere piludet*, *pruudil kirikun kura õla pääl*; *rusik*, `valge *linatse* `rõõva *pääl olli lilli õmmelt* Krk

rusik² → rusikas

rusikas *rusik*|*as* Lüg Jõh IisR Lä Tor Hää HaLo(rü- Ris HMD) Juu Jür Amb JMd Koe VMr VJg Sim Iis Trm Ksi Lai Plt KJn Vil, *russik*|*as* Muh Khn/-*śs*-/, *ruusik*|*as* Kaa Pha VII Põi Mih Tõs PJg, g -*a*; `ruškas g `ruška Han; *ruusi*|*k* g -*ku* SaId Var, -*gu* SaLä Emm; *rusik* Käi, g *rusi*|*ka* Saa Iis Trm Kod, -*ga* Kuu, -*gu* Rei M(-*ku*) Har Rõu Vas Lei(-*ž*-) Lut, `ruška Kod Ran Puh(n *russik*), `rušku Hel Nõo Ote Plv Vas; *rušk* g `rušku T Krl Plv Ráp; n, g *rusika* VNg

1. peopessa kokkusurutud sõrmedega labakäsi *Aja nüüd rusigaga tuult taga* (ära näe tühja vaeva) piltl Kuu; *sie läks kohe rusikuiega* `kallale VNg; *saime* `metsäst *ühe* `korra `jänkupoja *kätte*, *nii pisikene ku rusikas oli* IisR; *kubese kasus sedine suur kähm kut ruusik oleks olnd* Jäm; *siis aketi ruusigutega* [tainast] `sõtkuma Khk; *Mis* `aknud *siis muinaajal oli - - üks ruut oli naagu ruusik* Kaa; *Ahju rinna sihes oli rinnaauk, ea mehe ruusiku suurune* Põi; `kõrge *kork* (konts) *nagu russikas*, *mis* `moodi *jalad seal shehes oo* Muh; *Kui ma rusigu louale pani, kadus ta nägu tina* `tuhka Rei; *andis tääle rusikaga* `vasto *pead - - oli teise* `peale *süda* täis Mar; *Ma pani* `seemned *maha - - vihm oli nagu* `ruškas *silma* `auku (äärmiselt sobiv) piltl Han; *Lei rušsikaga mio silm*ä *siniseks* Khn; *krambid kisuvad käed rusikas* Hää; *annan sul rüsikaga* `sel'ga Ris; `oidis *rusika* `püsti Kei; `peksid *teda rusikatega* JMd; `võmmis *teesele rusikaga* `sel'ga Koe; *puudane rusikas nigu sepa* `aamber Sim; `tõmmab *käe* `ruška, *tahab tõesele* `anda *juuti* Kod; *läks teisele rusikatega kallale* Lai; `kol'kis *rusikaga* `vasta *ust* Plt; `kakleve *rusikidege*

Hls; ähvärts rusiguge Krk; kui mijs tahad `olla, lüü `ruškaga, ärä kisu `pussi Ran; läits `kaugembale, siis näedäss `ruškat Puh; meerike om küll tinavu suure, mõni om `õkva nigu rušk Nõo; `rasva `panti suure paatävve `kapstile serände tükikene nigu miu kaits `väikest `ruškut kuun Ote; tõnõ `ruškuga lüü, satat maha, olet tük`k `aiga oemussen Rõn; toolõ panõ (lõõ) `rusik silmä kolmu pääle Har; ähvärdäss minno rusiguga lüvvä? Rõu; nii vihatsõss läits, et `ruškut lei `vasta `lauda ku `kärke Plv; rusiguga lüü `rindu, ku `paatrit palut Lut

2. piltl viha, vimma, ähvarduse, vägivalla sümbolina Eks rusik `poues `käüväd `mitmad mihed Kuu; `ierus rusiku minu `pääle VNg; `ühtelugu sul piab rusikas `õieli õlema Lüg; tõmmab äga ruusigud `vinna Ans; ää aag oma russikast nii `rulli mette Muh; Mihed panid ruusigud mängu Emm; muudkui rusikas `püsti Mar; Sa põle mo ruškast veel tunda soan mitte Han; iga mees `oitko mo ruusika tuule eest Mih; Temal ka rusikas sel`las Hää; Näitab rusikast läbi taskupõhja Jür; temal on alati rusikas õlal iga ühe `piale Koe; tal rusikad juškui sügelevad; ära räägi rusikatega Plt; tõmmaßs rusigu `sel`gä, rusik latsin Krk; Ärä\_`tulku tõsõlõ `ruškut nõna ala `hõõrdma Plv

3. labakinnas `ruškad on künä õtsan Kod; `rušku om ilma sõrmita? `kinda Röp

rusik|kinnas rusik-, rušk-, ruß- hajusalt T, V, ružik- Lei labakinnas sõrm `kindale tetti enämbide säpeldviir, kes taht, tuu`tei rušk`kindale kah Nõo; ku vars `pani `rauda, [toodi] paar `kiñdit sepäle, suurõ ilosa `kinda, ruß `kinda Võn; vanol mehil pal`lo es näe? sõrm`kiñdit, iks olliva? na rušk`kinda? Kan; Ummõldi viil `lamba nahast `kiñdid, nuu\_`teiti kõik` rusik`kinda?, et sõss umma_hüä`ja? abara kätte aia? Rõu; talvõl taha ai\_`sõrm`kiñdit, talvõl umma õks rusik`kinda? `lämmäbä? Vas; mõista ei? ruß `kiñdetki kuta? Röp; rußkinnass, kiri kesspaigah Se

rusima rusima rühkima, rabama mes sä niipal`lu lahud, sina ilma tüüd jõvvad ärä rusida; olliva `niitmän, tõese lätsivä ärä, temä rusis ütsindä edesi Ran

***rusjuma** imperf (ta) `ruşjus rutjuma, suruma ma ei tean tänd mette `kartagi, aga kui `ruşjus mind vasta `aeda Aud

rusk → rusikas, rusu?

ruskama `ruskama Kuu Hlj KuuK Iis Trm ruskena paistma, ruske olema Ku keväjä `ehtul `taevas `pääle päivä `vieru `ruskab, siis on viel `külmä tulemas Kuu; kui `ommiku `taevas `ruskab, siis tuleb paha `ilma Hlj; keris punetas samate nagu koit, kohe `ruskas KuuK

ruske¹ `ruske R S KuuK Kad VJg Sim Iis Lai

1. punakaspuun `Minge peräst sa omale niisuguse `ruske `kuue oled tehnd Kuu; `laadal oli küll ilosi `ruski `lehmi, `kallid olivad, ei `joudand `osta Vai; Ruske sõnni änd paargus raanda sihes Khk; `ruskel [lehm] oo `sõuke punakas karu Krj; `palge nii `ruskeks põletand VII; Meil oli õhekorra üks `ruske veis Põi; teine oo suur kiri, teine oo `ruske lehm Muh; `Mõisas on keik `rusked loomad Emm; Üks `rusket `karva maja Käi; `rusked `veised Sim; taevas on `ruske Iis; oli päävitand, päävast `ruskest põletatud Lai

2. rusket karva veis; ruske veise nimi juo `rusked tulevatta `karjast kodu VNg; tumepunane, sie on `Ruske, kes õli pläkkiline, sie õli Kiri, `karva järele ikke `pandi nimed Lüg; tume punane, tõmmu `karva, selle nimi on `Ruske Jäm; meie va `Ruske on igane rüiste Jaa; Mei `Ruske lõppes ää Rei

ruske² ruske g `ruskme Kod; pl `ruškme Nõo ruse (Bidens) ruske, [sel] kasvavad arulised lehed ja kõllased nupod õtsan; ku lapsel läkätuse kõhä, siis `ruskme tjj üvä Kod; mõruaena ja `ruškme kasvava kraavi `pervi pääl ja serätsen ligedan paegan Nõo

ruskekas ruske|kas g -a ruskjas ruskekas lehm Khk

ruskekiut

ruske|kiut, -küüt valge triibuga ruske loom `ruskekiut mullik Khk; *Seal oli `ruske`küütusi ning musta`küütusi Kaa; `ruskekiudul karu `ruske, aga `valge joen käib selja pealt läbi Krj; See vana `ruskekiut pul'l on nendel ikka alles Pöi*

rusklane `ruskla|ne g -se Kuu; pl `rusklased Jõe KuuK Kad, `ruskulaised Hlj (teat sipelgas) *ne `suuremad on `rusklased Jõe; `mustlased ei `ammusta, aga `rusklane, sie paneb tarama kohe nii et Kuu; `rusklased on väga mürgised pruunid sipelgad, kusetavad Kad*

ruskmede rusikasse tõmmass käe `ruskmede ja and tõesele pähä Ran

ruskmen rusikas kui tuleb inime `ilma, siss om käed `ruskmen Ran

-rusku Ls ildarusku

ruskulaised → rusklane

rusme → prussima

rusme|kollane (teat värvus) *eenäma kanarbikuga sai koa nihukest `rusmekollast Juu*

russ → kruss, pruss¹, pruss²

russakas → prussakas

russama `russama kolama mida sa `poiga `russad siin VNg

russid pl `russid linaluud `russid on `ümbär viel, saab `kolgitud, siis tulevad ärä `küljest Lüg

russu → krussu

-rust Ls perserust

rustlane `rustla|ne g -se suur pruun sipelgas, kuklane `rustlased on `keikse `suurembad - - neil on igavesed `kuhjad `eina`maades ja `metstes Jõe

rustmine `rustmi|ne g -se munarebu `rustmised `korjeda kogu ja teha muna `kuoki VNg

rusu¹ rusu Kuu Lüg Jäm Khk Mus VII Jaa Pöi Rid Mär Kse Saa Juu Jür JõeK JMd Koe VJg Iis Plt KJn Puh San Rõu, *ruso* Ris, *rušu* Tõs Aud miski katkine, puru; millegi tükk või jäänus; vare kui on lõhutud `lõhki, siis on seda rusu pali maas Lüg; löi kivi rusuks Khk; natuke `marga rusu veel VII; *Rusud on kogund mere `ääre Jaa; Risud ja rusud visatakse `ühte unniku Pöi; maja põles ää, pal'lad rusud jäid järele Kse; vana rušu kõik kohjad täis, puru ja sodi Tõs; rusud, jää tükid ja kivid, mis meri kokku uhub Aud; kust sõda üle käis, sääl ol'lid maeade rusud pal't Saa; läks rusoks ja puroks `katki Ris; ei jäänd muudkui rusud järele JMd; majast on `ainult rusud viel järele Koe; ahju rusud aga muas, maja põlend ää VJg; ma õlen koa üks vana rusu pilt Iis; seal põle muud järele jäänd, kivivared ja rusud Plt; ta löi kõkk pihuss ja rususs KJn; vana inemise rusu pilt San; ma lüüj su rususs Rõu*

rusu² rusu Kod, rušu Trv; rusk g ruso Kod ranne tüüß lüäväd rusud valusass; tämä (kidi) lüüß ruso `sisse, siis rodiseb, ku `liiktad Kod; käsi rußust `aige Trv **Vrd** ruse

rusuma rusu|ma Kuu Hlj Jäm Khk Krj Pha VII Jaa Pöi Muh Emm Rei L(ruso- Mar Vig) Nis Kei Juu Jür HJn JõeK Amb JMd Tür Koe Iis MMg Lai Plt SJn Kõp Puh KodT uus San Urv Plv, *rußuma* Tõs Aud Tor Pil KJn Vil Trv

1. suruma, muljuma, vajutama *rusus* [vankrirattaga] `konna maatasa Hlj; *Sa oled mu rinna`kontisi küll rusund Krj; mis`ne rusuvad sääl (maadlemisest) Pha; rusus teese `nurka Muh; ää ruso sedä `lauda, lähäb liimist `lahti Mar; teene loom läks teist `kaevama, rusus usna maha Mär; tal selg `aige, tahab natuke rußuda Tõs; rußus mu `vasta maad Tor; rusub nii kõvasti, et läheb `katki HJn; kui rusub, siis rusub puruks Amb; tuul rusund kõik sarrad `ümber Plt; rußun selle tooli paraegu puruks Pil; ma saa `aiget, kui sa miu `pääle nii rusut Puh; `katski rusuma San **Vrd** rusjuma*

2. (psüühiliselt) rõhuma, vaevama; masendama *sie asi rusub minu* Hlj; *'kurptus rusus ta nii rähjast maha* Khk; *Vahest on 'sõuke suur rusutud olek* Pöi; *sõnadega rusub teist inimest* Emm; *suur mure rusub südät, põle ia 'ühti* Tõs; *mure rusub, 'vaevab 'kangeste* Nis; *rusutud olek, kurb olek* Juu; *sie mure rusub mind alati* Iis; *süda rusup* Plv

rutakas *rutak|as* g -a Mär Juu Iis Trm Plt KJn Rõu; *rutta|gas* g -ka Kuu; *ruta|k* g -ku Hls Ran Nõo ruttu tegev või klugev, kiire, rutuline *see ikke 'kärme rutakas inime* Mär; *rutakad lapsed* Juu; *istu koa, ega sul nii rutakas asi õle* Trm; *küll sij inime on rutakas, temäl kõik jo 'val'mis* KJn; *kainus rutak olli ärä 'käume* Hls; *piim om rutak 'kül'mämä; na_m rutaku 'kül'ge minemä, 'kargab rõevaste 'sisse ja 'ommegi kül'len* (kirpudest) Nõo || *kiirustaja rutaka töö on rumal* Plt

rutakult *rutakalt* käis ärä *kainus rutakult* Hls

rutaldanõ *rutaldanõ* *rutakas nda rutaldanõ temä minek 'jälle* Khn

rutanõ *ruta|nõ* g -dsõ kiire, rutuline *ruttu kõnõlõss, rutadsõ jutuga?* Se

rutass *rutass* g *rutta* Trv Krk Hel Ote Har Rõu roosärg *rutass, ruun eläse -- temä järve 'puule 'väl'lä ei 'läägi* Trv; *rutass om säre 'muudu, raasike lühebe ja laiebe; rutta, punatse silmä pähän* Krk

***rutatama** pr (ta) *rutatass* ruttama, tõttama – Se

rutem *rutem* Jäm Pha Rei Rid Mär Kse Tõs Aud Hää Saa Koe Sim Kod Lai KJn Vil, *rutemb* Amb Sim Puh Nõo, *rutõmb* Rõu, *rutep* Krk kiiremini, kärmemini *saaks rutem kuju* Jäm; *joose rutem* Pha; *Oost sunnita vahest rutem minema* Rei; *akid 'kuivad rutem ää* Kse; *siis lähäb rutem 'valges* Aud; *kas rutem änam ei saa* Saa; *'püitsid rutemb 'val'mis 'suada* Amb; *tule rutemb, obune juokseb ära* Sim; *lähäb rutem minemä* Kod; *lääd otse, aga alb on 'käia, kikerda 'ilma aeg, ei saa kedagi rutem* Lai; *mida rutem sa [töö] ärä said, said oma vaba 'aega* Vil; *kes om kuumepa verege, sij sigip rutep* Krk; *ma lää 'korja 'kartuli patta panna, siss saad sa rutemb õdagule* Puh; *säält 'vaksali mant 'õkva silmäld sinna talli manu saap rutemb* Nõo; *Sõss o'l timä jo_rutõmb ku_moodõ 'üllen* (oli rutem kui muidu üleväl) Rõu

rutemalt *rutemalt* Hää Kad Sim KJn rutemini *Libe sukk läks rutemalt, aga 'luudussukad 'võtsid 'jälle natikse 'rohkem 'aega* [kudumisel] Hää; *kui [õlekatus] na 'kerge sai 'tehtud, õhukene, siis tema kõdenes rutemalt ära* Kad; *tule rutemalt, mis sa ul'jud* Sim; [surnu] *'pahti 'kirstu ja siss -- mõnel sai rutemalt 'maetud, mõni 'jälle il'lem* KJn **Vrd** rutemast

rutemast *rutema|st* JõeK Rak Sim Trm Lai, *rutemass* Kod rutemalt *tieb küll rutemast, aga aeab pilla-palla* JõeK; *untjalad said [hakkidest] rutemast 'val'mis* Sim; *vehkisime rutemast 'käia* Trm; *'tarvis rutemass tehä* Kod; *kohmerdad nii kaua, tee rutemast* Lai **Vrd** rutempest

rutembide *rutembide* Ran Puh Kam Krl, *rutõm-* Vas Räp rutemini *palanule olna rüäjahu kõige suuremb rohi, rüäjahu tennä kõige rutembide 'tervess* Ran; *uegassi üits kõrd, siss 'õstsiva pää üless ja nakassiva rutembide minemä* (huntidest) Puh; *võrgip last käte pääl, et siss jääp rutembide magama* Kam; *ku siist 'müüdä meid mine?*, *siss iks saat rutõmbide* Vas

rutemidi *rutemidi* Tõs Aud rutemini *kui oli õete õhukene ee, siis sai rutemidi* [lõigatud] Tõs; *rutemidi said [silkkudest] 'lahti maa 'laatade pial* Aud

rutemine *rutemine* Kad MMg Lai rutemini *mis sa mädand 'tiarad, et rutemine ei tule* Kad; *et saad rutemine, siis lääd otse* Lai

rutemini *rute|mini* Lüg/rutte-/ Mär Tõs Aud Rap Juu TÜR Ksi, -*meni* LNg Rid; *rutõmini* Khn kiiremini, kärmemini *tule nüüd ruttemini* Lüg; *mis te jorutate, 'tehke vähe rutemini* Mär;

rutempest

`Katskõ viksemini sõoda, suamõ rutõmini ää Khn; panime `jälle uut koort - - siis läks `oopis rutemini kokku (võiteost) Rap Vrd rutemidi, rutemine

rutempest *rutempest, rutepest rutemini tule rutempest ~ rutepest Hls Vrd rutemast*

rutepest → rutempest

rutin *ruʹin* (kirumissõna) *ah sa ruʹin, küll om timä hull, timä ei `pel`gä_kedägi Har*

rutjama *`rutjama Kuu Var rassima, rügama eks tämä `täüdäb `üksi`päine `rutjada, ei ole kedägi `toisi aviss Kuu; piäb ike `rutjama Var*

rutjuma¹ *rutjuma Põi Phl LNg/-jo-/ Rid Kul Mär Var Aud Nis, (ma) rudju(n) Muh Rei Lih, `rutjun Kuu Hlj Lüg Jõh Vai; rudjuma, ruʹu- S Mär PJg Rap KuuK Amb JMd Tür Koe Kad VJg Sim Lai Pil Puh tugevasti suruma, vajutama; muljuma, hõõruma ära `rutju `rinna pääl Hlj; `kolgispuu õli, panid pihu `sinne vahele ja `ühte `puhku `rutjusid sedäsi Lüg; sula rudjub maha, kut koheli lumi on Jäm; naine rudjus mo kätt Khk; rudjub noore looma selja kõveraks, [kui liiga vara selga minna] Kär; Kui me teda tükk aega rudjund olime, akkas ikka ingama jälle (vette kukkunist); Ma rudjusi `riided vee `sisse liguse Kaa; rudjus teise `vastu `seina; mool siit nii `aige, tule rudju mind natuke VII; jäme pesu - - sai rudjutud, nüid peenem pesu, pole rudjumist taris änam Jaa; ok`k ep kannata `sõukest `ränka `rutjumist Muh; Rudjus teise pärandale sirakile maha Emm; Rudju nee einad kõvasti riu sisse Rei; `rutjus üsna `pehmes teise Rid; pesu tahab paremine rudjuda ~ `rutjuda, sopp `väl`la seest Mär; ruʹub `peale, pigistab PJg; teene loom rudjub teese maha Rap; `tahtis mind maha rudjuda JMd; ruʹub teist Lai; võta mõni asi kätte ja akka rudjuma käte vahel Pil; niikavva ta ruʹub, seenigu ta rõhub tõese `põhja ja tõene upub ärä Puh*

rutjuma² → ruttuma

rutombide *rutemini tulõ^o sä rutombide tagase, är sä `kaugõst jäägu^o; mis sä taa aša nii pikkä jäätät, tii^o iks rutombide är^o Röp Vrd rutõmbadõ*

ruts, rutsa *ruʹs, p `ruʹsi Har; ruʹsa Krl Rõu (teat tants) mängi nüüd ruʹsad Krl; ruʹs ja val`ts ja opsa, `ruʹsi paarin enne `tandsõ Har*

rutsakalla *kõveras, kerra tõmbunult ruʹsakalla^o om paremb olla^o, ku kõtt `haigõ Vas*

rutsakuhe *ruʹsa|kuhe Plv, -kohe Vas kerra, kägerasse lang mähitäss ruʹsakuhe Plv; lännü_kaema, imä ruʹsakohe `maahha sadanu<sup>o</sup>; kisk `hinde ruʹsakohe kokko nigu langakerä Vas*

rutsakun *kägeras tä_m sääļ rutsakun ja pää om sääļ `jalgu `vaiõl (tibust munakoores) San*

rutsima *ruʹsima, (ma) rutsi Khk; `ruʹs|ma, -me Trv Pst*

1. *suruma, litsuma koogi rutsid käte vahel laiaks ning `viskad `ahju `küpsma Khk; küll oli `rutsinu tõist Trv*

2. *rügama, rassima pead ütsini `ruʹsme, ei ole `tõisi üteki abiss Pst*

rutsi|rihm → rutsrihm

rutska¹ *ruʹska Hlj RID; pl ruʹška^o Lut käepide kääpidemest olid (raudadrade) puust `tehtud `rutskad Hlj; ei last `sisse, pidi `rutskast `kinni Lüg; `Oia kovast `rutskat, siis ei `pilla maha lisR; vigasti nabitsa, sidä `üellä `rutska ka Vai*

rutska², **rutski** → krutski¹

rutsi|rihm *ruʹs- Ote, rutsi- Rõn nahkrihm jalatsil ruʹsrihm pandass alt üless Ote*

rutsuma *ruʹsuma Noa, (ta) rutsu Jäm; rudsume Krk Hel; impers rudsutass Trv suruma, litsuma Rutsu kõvasti ala Jäm; õlekubu rudsutass Trv; rudsu taad `äste kõvaste Krk || sugutama kukk rutsu kana Jäm*

rutt¹ *rutt* g *rutu* SaLä VII Pöi Muh Emm Rei LNg Kul Mär Vig Kse Var Tõs Khn PJg Tor Hää Saa Nis Juu Kos JMd Koe VJg IPö Plt KJn Trv Hls T Kan Urv Har Rõu Plv Vas, *ruto* Mar Ris Räp Se, *ruttu* Kuu(*rudu*) Lüg

1. kiiret tegutsemist vajav olukord, ajahädas olek; ruttamine *tieb` tõisele ruttu taga* (kiirustab teist) Lüg; *selle asjaga on nõnda rutt* Ans; *aas rutuga` ruanda` ümber* VII; *Tämal oli alati rutt,` püsti jala pealt` rääkis` eese jutu ää ja läks` jälle* Pöi; *nüüd\_o suur rutt` möödas* Muh; *Esteks istu maha, lase suur rutt üle minna* Emm; *ää viida mo` aega, mool oo` kange rutt* Mar; *viledaste läheb, suure rutuga* Var; *kas nüid on rutt taga, et nõnda kihutat* Saa; *rutuga sai` söödud` kül`ma kardult* Nis; *läks` mööda suure rutuga* JMd; *temal on alati suur rutt* VJg; *ega minul ruttu õle* Iis; *kui väga suur rutt, siis on juba -- tuli takus* Lai; *ei ole` aega tal, rutt taga* KJn; *temä läits suure rutuge* Hls; *rutt rattil, kanapask kaarikil* nalj Ran; *temä tuleb vara üless, täl om rutt kodutse tallitusega* Nõo; *es ole selle rutuga` aiga` kaeda, kudass tuu rihm läits* TMr; *mul ol` ka eilä_rutt, sai joositõduss terve_päiv* Kan; *Nigu lina_rabatuss` saiõ?* ol` tütrigul` lõpmadõ *rutt, õt` ketruss ruttu` val`miss saasi?* Har; *mis rutt sinno takan aia,` aigu um* Rõu; *läits suurõ rutuga?* Plv; *rutul um ruga takah* vns Vas

2. rutuline, pakiline *kange rutt pää* (päev) LNg; *mool oo õege rutu aeg, mool ole` aega` ühti* Vig; *rutt tüõ käsís* Ris

rutt² *ruú* roosärg – Ran

ruttama *ruttama*, da-inf *rutata* eP Trv TLä TMr, *rutada?* hajusalt V(-mma), *ruttada* R(-maie Lüg); *ruttame*, da-inf *ruta|te* Hls Hel San, -de? Krl kiirustama, tõttama **a.** *ruttu* liikuma või kuhugi minema *kuhu sa ruttad, eks` aiga õle* Lüg; *küll miä ruttasin kodo` enne` vihma* Vai; *ma ruttu tühe* Jäm; *ruttab` kerku* VII; *Sügis on kää, linnud ruttavad aga` lõuna` poole* Pöi; *ma ruttu` sõnna* Muh; *ta läks ikke tükk maad mo ees, aga ma akkasin järele ruttama* Mär; *ruttab` kangeste, et iljäs ei jäe* Tõs; *inimesed ruttavad kirikuse* Tor; *ma ruttan, et saan tüõ kallal` minna* Ris; *ruttasid pidule* JMd; *ruttasin ikke` kiirest-`kiirest, et iljast ei jäe* Kad; *ruttasime küll appi, aga ei aidand midagi* Iis; *obene ruttas kodo` poole* KJn; *ma pia ruttama* Trv; *ei ole vaja rutate* Hls; *kohe sa nüid ruttad* TMr; *ta muudku ruttass õnnede, ei ooda tõist` järgi* San; *tiä ei viisi` tüühve rutade* Krl; *rutta?*, *et maha ei jää?* Har; *jäl? rutaß edesi* Vas; *kohe poolõ sä rutat nüid* Räp **b.** *ruttu* midagi alustama või tegema; millegagi kiiret pidama *rutta` sellega, et saad` valmis* Jõe; *tarvis ikke (võrgupanekuga) ruttada, saad ka` päivä` luojast kodo* Vai; *selle` tööga tuleb rutata* Khk; *Eese töö oli, pidi ruttama, said õhe kaelast ää, teine` ootas` jälle* Pöi; *ää naa ruttu selle söömaga* Muh; *ruttasin` kangeste kangast kuduma ja sain` õhtaks maha* Mär; *peame ruttama, kuib loog maas* Kir; *ruttas tööd lõpetada* Mih; *rutake` kärmest, siis saame` val`mis* JõeK; *kuival aal rutatakse eena` tööga* JMd; *eks katsu ikke töõ juures rutata koa* Trm; *süi piäb ruttama, egä muedo ei sua (kangakudumisest) Kod; inimesed rutassivad ikke tüüid tiha, et vihm tuleb* Äks; *kui jürikuul om suure vii ja nüi ruttu ärä jooseve, siss tuleb kül`vige rutate* Hel; *nüid om viij kels all, nüid piab ruttama, et agu suu pääl` väl`la saab* Ran; *rüäpõemuga piab ruttama, muidu peräots nakab pudenema* Nõo; *Naka_no_rutatõn` jalgu` kängmä, kari om` mõtsa aia?* Har; *rutta, siss saa ruttu är?* Rõu; *vilä? nakkasõ` val`miss` saama, muu` tüüga vaia rutada?* Vas

ruttu *ruttu* üld; *rutto* LNg Mar Kul Kod Räp suure rutuga, kiiresti, kähku; lühikese ajavahemiku möödudes, varsti *aig lähäb ruttu* Jõe; *tule ruttu, akkame minema* Lüg; *lahtise jalaga obu, jõuab ruttu` käia; raha saab ruttu` otsa* Ans; *massaga puin kiheleb kaua, kerbul alaneb ruttu` e* Khk; *püksid piab ruttu üles ajama, muidu põletab` perse ää* Kaa; *ütle, et meil*

ruttuma

ruttu tarist on, siis nad `andvad kohe VII; Seda\_s `oska mitte arvatagi, et surm `taale pidi nii ruttu tulema Pöi; ei tea, kuidas ne jalad nii ruttu kõivad Muh; tule ruttu seeld ära, mis sa seel vahid Emm; ära mine nii ruttu, ma\_p saa `soole järel Phl; kui rutto sa selle töö ää tegid; nii rutto tahad minema akata Mar; sa üsna ruttu tagassi Mär; ikka ruttu ja ruttu peab menema Kse; tule ruttu, mis sa ulgud naa kaua Tõs; mees suri mul ruttu ää Aud; Läeb ruttu ku tigu, sij on laisa `pilkamine Hää; sa pead ruttu `käima Juu; maast ülesse ruttu ja `tüöle JõeK; ruttu parandab ää Amb; ruttu `tarvis, tie ruttu JJn; panin ennast kua ruttu `riide ja läksin `vuatama VMr; malts puu `murdub ruttu tuule kääs, tema on paksus metsas `kasvand Kad; tule ruttu `süema, supp `jahtub ära Sim; küll sa said ruttu `tervest Iis; mina tijn küll rutto Kod; ma ruttu ei saa `käia; [kartuliga] leib ei lähä nõnna ruttu kõvast Pal; ei jää teine ruttu magama Ksi; paristas, tegi ruttu ära, aga töö põld ilus Lai; söö kohe ammastega ja lähme ruttu Pil; tuu `pil'pid, sellegä akkab tuli ruttu põlema KJn; jakassin vanad puud ära, mis tüvest aas, ruttu läks kasuma Vil; tule ruttu siia Hls; mea käi esiki ruttu küll, sa tijn viil pakki taga Krk; sa tijn ruttu ripa-rapa Hel; mes te viil vahite, minge ruttu kadastigu; sääl om oonete vari, sääl ei saa sula nii ruttu tulla Ran; sij aig lääh nõnda ruttu, et ei saa arugi; võl'ts tuleb jo ruttu kätte, selle üteldäss, et võldsil lühikese jala Puh; ega me ruttu es sõedame, obene `sammu läits; `kästi rohi ruttu ärä neeldä, et muedu võib ossele `aada Nõo; Ruttu tettul ei ole `liimi (ei ole vastupidavust) pilti TMr; tragi `pernane ollu, esi `kastnu iks ruttu ja ruttu `leibä Võn; tulgu ruttu, mis sa `aiga viidad Ote; kõnelden lätt aig ruttu edesi; naene `kuuļi ärä ja siss mijs rääbäss ka ruttu jälle tõse naese Rõn; tijn ruttu, et innembi õdagulõ saat Kan; ruttu ja `kärmmälle olgu_tett Urv; ma tulõ ruttu tagasi Har; meil läits tuu halv aig ruttu - - nigu üis tuulõ puhahuss Rõu; läits nii ruttu nigu jala[?] es putu `maaha Plv; `kuuļmine om `väega ruttu mõnel Vas; ta sööse rutto, hõl'p `väega; `rahkõ<sup>?</sup>, ega na<sup>?</sup> nii rutto `katski ei lää[?] Räp; puistasõ ruttu ni ruttu `haardva<sup>?</sup> `salvõ[?] Lut

ruttuma ruıtuma T V(-mma), `rutjuma JõeK, rudjuma Iis

1. pehkima, pudedaks muutuma puu `rutjub vies ära, lähäb `pehmeks JõeK; nahk ruıtub `rõske käen Ran; enämbide tetti paenatus toomest, aga tuum ruıtub nii ärä Nõo; rõivass ruıtuss ärä, tule mulgu ruttu `sisse Kam; ärä ruıtunu, `pehmess lännu, likelt om `saisnu Ote; Lang om tan `rõskõn aidan nii är ruıtunu, et ku `napuga putu[?], sõss lätt `katski\_ku sitt Urv; vili kah lätt kummass, halvass, ruıtuss ar<sup>?</sup> Rõu; sängü tulbaki ummava\_jo är<sup>?</sup> ruıtunu<sup>?</sup> Plv; rõivass ka või är ruıtuda<sup>?</sup> Lut || roiskuma vällä<sup>?</sup> ruıtunu, taad [liha] ei või<sup>?</sup> süüvä<sup>?</sup>, `pihmess lännü[?] Har

2. kustuma üdse[?] ruıtusõ är[?], tuli ei pala Rõu; timä um a_palanu_ni hüdseki umma[?] ar ruıtunu[?] Lut

3. kortsuma kleit um takast_är ruıtunu[?] Rõu

ruttur ruttur g -i ruttaja, kiirustaja mi_sa_nd naa ruttur õled; rutturi töö ike räpakas Trm
ruttus ruttus Muh Emm Rei Käi ruttu tegutsev, kiirustav kui sa ruttus oled, siis sa jõvad veel Muh; Oli ruttus mees kaibama minema Emm; Sai sii küll ruttus `oldud, aga ikka ei saa `loogu üles Rei

rutu → ruut¹

rutubahe rutu|bahe, rutum-, rutubehe; ruto|bahe, -behe; rutopahe rutem, kiiremini tulõ rutubahe `süümä, tõõsõ<sup>?</sup> `hapsva[?] `arki seeni<sup>?</sup> söõgi; ku juušk, saa rutobahe edesi; kãroda no näid rutobehe; mul olõ õi `aigo `täämbä, kae[?] rutopahe Se

rutubast rutem, kiiremini k'au rutubast ar[?] Se

rutukanõ rutuka|nõ g -tsõ kärmas, kiire rutukanõ_m `tüüñhü Se Vrd rutukas

rutukas *rutuk|as* Khk Iis Võn Rõu, g -a JMd kärmas, kiire *peremes sai omale rutuka tüdruku* JMd; *rutukas inemine tege kikke ruttu* Võn; *ta om rutukas, ei läpe midägi* Rõu
Vrd *rutukanõ*

rutuldane *rutuldane* Muh Mär rutuline, pakiline *kui rutuldane aeg `olli, siis `pandi õle kõrred torise* [piima kurnamisel] Muh; *rutuldasi `tõösid\_o pal`lu* Mär

rutuline¹ *rutuli|ne* SaLä VII Põi Rei(-lei|ne) Saa Juu JMd Iis Trm KJn Hls Puh Nõo, -le|ne Kse Tõs Aud Tor Hää Ris/ruto-/ Juu Koe Trv San, g -se; *ruttuli|ne* g -se Kuu Lüg; *rutuli|nõ* g -(t)sõ, -(d)sõ Urv Har Rõu Plv Vas Röp(ruto-); *rutulõ|ni* g -dse Krl kiire, rutakas; kiireloomuline, pakiline *mul on üks ruttuline asi, ma ei saa `aiga vietädä* Lüg; *rutuline töö käsil* Ans; *see oli rutuline kiri* Khk; *sa\_p sua `ilmaskid rutuliste `asjadega `toime* VII; *See ikka üks rutuline asi taal oli, kohe pani `linna* Põi; *minul oo üks rutulene töö teha* Kse; *tul`li üks rutuline käsk* Saa; *üks rutolene asi oli aga `ühte `puhku* Ris; *rutulene käim* Juu; *see on rutuline töö* JMd; *ega sest minekist nii rutulist `asja õle* Trm; *sij`asi on vägä rutuline* KJn; [vaja] *rutulist minekud minnä* Hls; *vii üits rutuline kiri `posti* Puh; *temä om `sände krabsak, ega asjaga `väega rutuline* Nõo; *tüü|hve* [minek] *om rutulõni* Krl; *taal ol`l rutulinõ töbi* Har; *sõsar inäp ei elä`*, *tul`l rutulinõ surm* Rõu; *sul nii rutolinõ kui palass `õkva* Röp

rutuline² → ruuduline

rutumba *rutu|mba* Se, ruto- Röp *rutem kas sa süüjt rutomba* Röp

rutune *rutune* rutuline *rutune töö `olli* Muh

rutu|pärast (hästi) *ruttu, kiiresti kui `suola `lastiga `tuldi, siis ruttuperäst ige pidi kohe `paadi `tühjendämä ärä* Kuu; *Kui kästa rutupärest tulla, aa tösi taga* Emm; *nigu kerigukell, nii läis tuu läbi rutuperäst* Har; *mehekene võtt rutoperäst rahapüü* Se

***rutus** p *rutust rutt täna `küinlaannepäe, võib viel `aega viidata, pole rutust viel* Ris

rutustama *rutustama* Jäm Muh Iis Plt KJn, *rudustama* Kuu *rututama rutusta aga tõtta takka, et ta ruttu läheb* Muh; *kärme teist rutustama, aga ise ei tie midagi* Iis; *tarvis rutustada, et `val`mis saab* KJn

rutusti *rutusti* Jäm Ris/ruto-/ Koe, *rutuste* Mär Tõs Aud Ran San; *rutust* Ans Khn, *ruttust* Jõe *ruttu, kiiresti nii ruttust, `eile `käisite meres ja täna juba mokkal `katki* Jõe; *kohes ta nii rutust lihab* Ans; *pisstin sealt kohe rutuste `joosma* Mär; *tule rutuste, `aega vähä* Tõs; *ta läks rutosti minema* Ris; *rutuste minek* San

rututama¹ *rutut|ama* Kod Nõo Kam Ote Rõu Se, -amma Plv Vas, -eme Krk *kiirustama, tagant sundima mes sa ike rututad, eks ma tijn isegi* Kod; *midä sa iki rutudet pääle, tijn esi ruttu* Krk; *ärä rututa, sa_j lase mul `rõivilegi panna* Nõo; *rututass takast: teke `virka, teke `virka* Ote; *rututi `tüüga `väega* Plv; *imä - - ku vihm tulõkil, sõss rutu`Vas; vaja rututa`*, *mis nii `huupi `aigu `viitä`* Se

rututama² *ru`utama* väsitama, kurnama *ihu ru`utab ärä sij` tüü* Ote

rutõ *rutõ*[?] Vas, g *ruttõ* Rõu roosärg *ruttõl umma verevä hurma` ja hanna ots ka verrev* Rõu

rutõbihe *rutem `vaesõlatsõ`* *iks saava rutõbihe vigalatsõss* Vas

rutõmbadõ *rutem tulõ sa via `hitskmõid, ma külvä, siss saa rutõmbadõ; lüü`taa tuli lak`ka, sõss kistuss rutõmbadõ vällä`* Har **Vrd** *rutombide, rutõmbalõ*

rutõmbahe *rutem ma_`tei külh jo virgastõ, inäp es jovva_rutõmbahe* Rõu **Vrd** *rutõmbihe*

rutõmbalõ *rutõmba|lõ* Lut, -llõ Urv *rutem* [Mine] *rutõmballõ, nüüd sa jäät jäl `ildass* Urv; *mine`* *rutõmbalõ* Lut **Vrd** *rutõmbadõ*

rutõmbihe *rutõmbihe* Plv Vas *rutem tulõ rutõmbihe* Plv; *kobigõ no_ks rutõmbihe taad minekit, `saadõ asa` ar õiõnda`* Vas **Vrd** *rutõmbahe*

rutõmbuisi

rutõmbuisi *rutõm|buisi*, *-busi* Lut, *-buis* Röp *rutem naka_jo rutõmbuise`rõivehe`panma* Röp; *üts lätt ruttu, a tõõ vijl lätt rutõmbuisi; lasõ rutõmbusi [lõnga] puoli pääle* Lut

ruu → *truu*¹

ruua → *proua*

ruuba → *ruup*¹

ruubel → *pruul, rubla*

ruubid pl *ruubid kõrned Rasv sai`praetud ja nüüd neist`ruubiest on hää`sousti tehä* Kuu

ruubli → *rubla*

ruubliline → *rublaline*

ruubline *ruubline laiguline, lapiline a'l [hobune] om`ruubline* Krk

ruubli|tükäne *laiguline, lapiline ku`nastlikanõ um, [siis on]`ruublitükäne hopõn* Rõu

Vrd rublatükine

ruublõma, ruubõlõma → *rooblema*

ruudaline *ruudaline ruuduline`sõuke kiri ehk ruudaline rätik* Muh

ruudeline *ruudeli|ne g -se* Kaa Pha Põi; *kruudeli|ne g -se* TLä Kam; *kruudõli|ne g -tse* Urv
Se *ruuduline Ühel emasel oli ruudeline rätik`ümber Kaa; musta`valge ruudelised sõbad* Pha;
Suured rätikud, pea rätikud olid kõik ruudelised Põi; *kruudelist rõevast`koeti, sellest teitti`põk'se* Ran; *õlli kruudelise sä'läga siug, üteldi rästik* Nõo; *Siss ol'liiva_naisil`veiga ilosa\_põllõ?* - - *kruudõlitse?*, *sääntsidi suurto`kruutõga?* Se

ruudiline¹ *ruudili|ne* Khk Muh Mih Pär Saa Hls Krk(-li|n) Hel Ran, *-le|ne* Tõs Hää Trv
San/g *-tsel*, g *-se*; *ruudili|nõ g -dsõ* Rõu; *ruudilõ|ni g -dse* Krl; *kruudili|ne* Kod Kan, g *-se*
Jäm, *-tse* Puh Har, *-dse* Urv *ruuduline ruudiline riie* Khk; *musta ja`valge ruudilised sõbad`ollid* Muh; *sool jo koa ruudiledes püksid* Tõs; *Ruudilene säärepael, kaksipidi läbi`võetu* Hää;
mia tahan ruudilist rõõvast, see on`ästi ilus Saa; kruudiline kangass Kod; ruudiline paper Hls;
telleskivi kiri om ruudilin Krk; *mia võti omale`vastse ruudilise suurräti ümmer* Hel; *põksi kangast`koeti esi, tuu`võeti ruudiline* Ran; *kruudiline rätit om mul vijl uus* Puh; *Undrik, kas kruudiline vai joonik, visati ammõlõ pääle* Urv; *ruudilõdse`rõiva* Krl

ruudiline² *ruudili|ne g -se* *pruudiealine akkab ruudiliseks`suama; ruudiline inimene* VII

ruuduline *ruuduli|ne g -se* Khk VII Kos JMd Pst, *-tse* San; *ruudule|ne* Vig Kse Tor Juu Koe
Plt KJn, *ruudole|ne* Mar Kul Ris, g *-se*; *ruutuli|ne* KuuK Kad VJg Sim Iis Trm Pal Lai, *-le|ne*
Koe KJn, *ruutuli|ne* Kuu RId, g *-se*; *rutuli|ne* Amb VMr Sim Trm Se, *-le|ne* Koe Plt, *rutoli|ne*
Kod, g *-se*; *kruuduli|ne* Krl, g *-se* Jäm, *-tse* Har; *kruuduli|nõ g -tsõ* Rõu; *kruudule|ne* Emm Käi
Juu, *truudule|ne* Kul Mär, g *-se* *ruutudest koosneva mustriga; ruutudest koosnev sie käis`ruutuliste`riietega üht`puhku* VNg; *tuulati`sarjaga, sari`siuti üles,`niinidest õli`tehtud,`niske`ruutuline* Lüg; *vanast`tehti`ruutulisi`kaadesi ja amesi ja`sielikko* Vai; *tõi`poodist ruudulise rätiku* VII; *Sõba kujudi kina kruudulene* Emm; *niitsel ajal ole ruudolesed paberid ja kriipsod tõmmatase ikke teist vedo ja teist vedo* Mar; *truudulene põll* Mär; *ruuduline siis`rätik peas* Tor; *kui keelikas (kiidekas) seest`väl'la võtta, siis on ta kruudulene* Juu; *nied [kleidid] olid värvitud viel, rutuliseks`tehtud* Amb; *üks [hobusetekk] on rutuline* VMr; *vüöl olid siis niisukesed naastud või ruasid sies, ruutulised ja ruasilised ja argilised ja lapilised* Kad; *sadakoorigu kiri, ilus tihe kiri, rutuline* Sim; *õstin enesele ühe ruutulise rätiku* Iis; *ruutuline paber* Trm; *kudoti rutulisi undrokid* Kod; *surnukaga`kooti,`tehti ruutulist kah, aga enam olid triipulised seelikud* Pal; *pükside riie ol'li kujutud ruudulene* KJn; *teki olli`seantse ruudulise - - musta põhjag ja_s ruudu olliv sõss elede* Pst; *aken iks ruuduline om* San; *ta kodi*

henele`kleite, villatsõid kruudulitsi Har; kruudulist rõõvast ol' poodin küll Rõu Vrd ruudaline, ruudeline, ruudiline

ruuga *ruuga* papi palk (natuuras) *papp tulõ ruugat`oõsma - - munnõ`korjamma ja`võidu; vanast`k'auti ruugat koratõh kül'li piteh Se*

ruuge *ruuge* Kuu RId Khk Nis Amb JMd Koe Kad Sim Iis Trm Kod Lai Plt KJn

1. *tumekollane, helepruun; rebasekarva`ruuged`hiuksed Kuu; rugi one`ruuge juo VNg; Sie`ruuge`riide akkab küll tekki`päälis`riidest Jõh; tal on nii`ruuge ning kahar pee Khk; paakspuu koorest sai ilusad`ruuged`värbi Nis; tal on ilusad`ruuged`juuksed JMd; vili`tõmbab jo`ruugest Trm; üks tütar one`ruuge juuksitegä Kod; kui lepa koortega värviti, siis sai lepa koore`ruuge Lai; omal`ruuged`juuksed ja värvib mustas KJn*

2. *munarebu Mõni laps ei süõ`ruuget, mõni ei saa isu täis`ruugest Lüg; Kloppi`ruuged`valgedest eraldi Jõh;`ruuge klobida ja tehä`kuokisi Vai*

ruugekas *ruugek|as Iis,`ruugek|as Trm Kod, g -a ruugjas lina on jo ruugekas Iis; tämäl one`ruugekad`juuksed Kod*

ruugma → roogmass

ruugud pl *ruugud* kõrned`rasva`vinnud,`ruugud VNg

ruuh → rohi, ruhi

ruuk *ruuk* g *ruuga* Mus Hää

1. *lodi ruugad oo`sõikstest`sirgetest`lankudest Mus; ruugadega sõedeti sadamade vahet, pakid olid pääl Hää*

2. *ankur laeva maale kinnitamiseks – Hää*

ruukost → prukost

ruuks *ruuks* g *ruuksu* Vig Pil SJn keerd lõngas *lõngal oo ruuksud sees Vig; Oia aga lõng ilusti`sirge, et`ruuksu`sisse ei`tõmma; kole keerd lõng, igavene ruuksu puru SJn*

ruul *ruul* g *ruuli* Kuu Hlj rool, tüür *kui joba paat vies oli, siis ruul`pandi`jälle taha; vend oli`ruuliss;`Ruulimies`täüdüb`tuulega`silmaid hüäst`lahti`hoidada Kuu;`elmar on`niiskene puu,`miska`kierata seda`ruuli Hlj*

ruulima¹ *ruulima* Kuu Hlj VNg roolima *egä sou`paadil ei old`ruuli midägi, aga`neie`aeru,ega`ruuliti ka;`Juga on kover, perämies ei`ruuli`sirgest Kuu; olin`ruulimas VNg*

ruulima² → pruilima

ruum *ruum* g *ruumi* Jäm Khk Kär Mus VII Põi Muh Hi Lä PÄPõ Saa HaLo Juu JMd Tür Koe VJg Iis Trm Kod VIPõ TLä Võn Rõn San Krl Rõu Plv Vas RÄp,`ruumi Kuu Lüg Jõh,`ruuma Kuu Hlj; *ruum* g *ruumi* Hää Trv Hls Krk Ote; n, g`ruumi VNg Vai

1. *pindadega piiratud ruum a. tuba, saal jms ei`võetud minu`korteli,`üöldi, et`ruumid on pisikesed Lüg;`suures`ruumis on üvä`elä Vai;`nendel ju suured ruumid elamiseks kee Khk;`Meil see otsa ruum on seal tühi,`sõnna soab küll Põi;`kellel uued majad oo, eks neil ole suured ruumid Mar;`tara ehk tagassik oo rehetoa taga kitsas ruum Kul;`suured ruumid, suur maja Tõs;`seda`ruumi tuleb kütta, see on kül'm muđu Saa;`siin oo suur ruum Ris;`ruum on`veike, rahvast nii täis Juu;`tema tuli`seia`ruumi elama Koe;`ruumide puolest ei`või nuriseda VJg;`siis õlid`kitsamad ruumid, nüid one suuremad ruumid Kod;`niid`kütsid selle ruumi soojasse Vil;`tule mede`ruume ka`vaatma Trv;`miul om`väike ruum Hls;`vene kuul`ol'li Rannukülän, talumaja`ruumen Ran;`mine tiiä, ku suurekese ruumi näil olliva Nõo;`egä siss teele sedä`kortina ei`jäetä, siin om jo perätu ruum Rõn;`suur ruum om illuss Krl;`säänest`ruumi olõ_j uma eloh pidänü? Plv b. laeva lastiruum egä tekkile ei saand`kuigi`palju`kaupa`panna, pidi*

ruumikas

juo all`ruumas olema Kuu;`luopisivad`esteks [puud] tekkilt`ruumasse ja siis`lauti säält pinusse Hlj; ruum, kus`laadung sies Phl; laeva tagavara`kett seisabki`ruumis Hää

2. millegi või kellegi kuhugi mahtumiseks piisav või vajalik vaba koht`kassil\_o`muualgi`ruumi magada Kuu; minul`ruumi küll, ehk küll maja`veike Lüg; siin on vähä`ruumi, ei saa midägi tehä Vai; ta ei`leidand sääln enam`ruumi Khk;`tehke pisut`ruumi`juure VII; nii paks rahvas`olli, et surusid üheteise`vastu, põln enam`ijhe`ruumi Muh; anna`moole`ruumi koa, ma taha koa sii`estoda Mar; Põle laua pial toidul`ruumi`paäna Han; Mio päräst`kõikõl`ruumi elädä, mia põlõ mitte kellegi ies Khn; meil põle`ruumi`ühti Ris; minu jauks ei ole seal`ruumi Koe; ruumist tuleb`puudu Iis; ku vili kokko suab, siis suab`ruumi Kod; tee talle ka`ruumi pingi`peale Plt; kästäss`ijst ärä minnä, sõss tõstel lahep ruum`jälle Krk; agana`panti aganigu ja õle`panti`laole, ku`ruumi`olli Puh; küük om nii`asku täis, et jalatäit`ruumi ei ole Nõo; meil`ruumi om, kasu`tütre nukk jääse jo tühäss Võn; kapst taht õredat istutamist küll, muidu täl ei ole`ruumi`lehti`laotada Ote; Tuu vori ka`anti`viglaga kohe laopääle vai tarõpääle?, kon`ruumi neh ol Rõu

3. ruumimeeter Vedasin`propsisi, kaks`ruumi sai obosele rie`pääle`panna Lüg; kaks`ruumi puid viisin korraga`Keidlas HMD; üks neli viisteistkümm`ruumi [puid on] meil küll`kummagil Pil Vrd rumm³

ruumikas ruumik|as Lüg/`r-/ Khk Kaa VII Põi Muh Mär Kse Tõs Hää Ris Juu JMd Koe Iis Trm Plt KJn Hls, ruumik|ass Trv Puh San Rõu, g -a; ruumi|gas Jäm,`ruumi|gas Kuu/g -ka/ Vai,`ruumi|ka VNg, g -ga ruumi poolest avar, mahukas üks tuba one`ruumika, kuhu voiks otta ka`viera inimese VNg;`ruumikad majad,`suured Lüg; [Toober on] seikste ruumikate kõrvaaukudega, missest tooripuu läbi mahub; Jalavari peab ikka kena ruumikas olema Kaa; suab õue vähä ruumikamaks VII; ühna ruumikas tuba Muh; [tal] oo ruumikad toad küll Kse; uus ruumikas elumaja Hää; sie oo ea ruumikas koht Ris; kus on ruumikas reialune, seal tänsitakse vahel JMd; meil on`ästi ruumikas õv Iis; ruumikad`kamred Plt; siin peris ruumikas tuba KJn; ruumikass rihaalune Trv; temä ehiis puha ää ruumika`uunne Hls; siin om`õige ruumika toa Puh; hää ruumikass elo Rõu

ruumilasa ruumi poolest`ruumilasa ikke`mahtuks, aga ei ole inimestel sobu VNg Vrd ruumildasa

ruumildasa ruumi poolest teie maja põle ruumildasa suuremb kui`meilgi Trm Vrd ruumilasa

ruumilik ruumilik ruumikas`neskene suur aua kabel`tehti, ikke ruumilik KuuK

ruumiline ruumili|ne g -se Jäm VII Jaa Hls ruumikas, avar kainupaigad [aeti] särgi`käise pärase, et kää ouk tagant ruumilistem on Jäm; ia ruumiline koht VII; et sa omale ruumilised`soapad ostad, muidu akkavad piigistama Jaa; siin om ikki kainus ruumiline oone Hls

ruumima`ruumima, (ta) ruumib Sa mahtuma meite elu`pele ruumib kolm`koormad`einu Jäm; me ruumime keik`seia Khk; kas te ruumite ühe padja pæel Kär; meil on vahest nii pailu õömajalisi onld, et ei ruumi`sisse ka Krj;`Poeta aga koa ennast`sõnna teiste vahele, ruumite küll Põi

ruumine ruumi|ne g -se ruumikas ruumise`uunen om ää eläde Hls

ruumis`ruumi|s g -sse lihakeha – Lüg

ruumisk, ruumisku`ruumisk(u)

1. keha`Surnu`ruumisk saab - -`jälle`mullaks Jõh

2. skelett Liha`õisa`süädud,`paljas`ruumisku viel järäl (linnust) Jõh

ruumitama ruumitama Kaa VII mahutama *Me ruumitame enesid keik siie renni ümber ää küll* Kaa; *katsu kohegile ää ruumita VII*

ruun ruun g ruuna hajusalt S, Mar Mär Vig Kse Tõs Tor Hää Saa Ris HMd Hag Juu Jür KuuK Amb JMd Ann Koe VJg I Plt KJn M Puh Nõo TMr San V(n ruun), `ruuna Kuu Lüg Jõh IisR; n, g `ruuna VNg Vai kastreeritud täkk `ruuna obune one ikki üvä tugeva VNg; `ruunad õlid tüöbosed küll, aga vat sugu ei tehnd Lüg; kolm nime on obostel, märä, ruun ja täkk Jõh; mei `lähmo pühäbä `ruunaga `kirko Vai; Vana ruun on tasane obu Jäm; selle ruunale on nii pailu `itsi `antud Krj; ruunaga tuleb `linna menna VII; Ruun obu on alati tugevam kut määra Pöi; ruuna müisid ää Muh; kui täkk on leigat, on ruun Käi; `enni pal'lo `ruunasi põlnD Mar; too vana ruun `koplest ää Mär; egä ruunad egä märäd karju, täkk karjub Vig; pani ruuna ette ja läks `sõitma Kse; obustel nimesi põln, `üiti aga ruun, teene oli märä obu Tõs; paneb ruuna `riistadesse Hää; laadal ol'li pal'lu `ruune müia Saa; `andis ruunal `piitsa Ris; ruun on kohetsedud obone Juu; lähän ruunaga `sõitma Iis; nüid on kõik ruunad Pal; ruunaga on parem õiendata kui märäga või täkuga, ruun on vagane Lai; minu isäl `ol'li suur `kimmel ruun KJn; vana ruun tull' tallist `väl'lä Trv; sääl `olli neli `ruuna Hls; ruunal om muna är võet Krk; vana ruunage om naisterahvastel kige paremb `sõita Hel; mul `ol'live ruuna? San; `üksota? ruun `hindä mano Plv; panõ ruun ette Vas; kua ää_kuhit, tuud kutsutaski ruun Lut

ruunama `ruunama Lut, da-inf ruuna|ta hajusalt S L Ha, Amb JMd Koe VJg Iis Trm Kod Lai VIPõ Trv Puh, -da Rei, -da? Se, `ruunada Kuu RiD; `ruunamma Rõu, da-inf ruunata? Plv; `ruuname, da-inf ruuna|te Hls Krk(-de) Hel San, -de? Krl

1. kastreerima, kohitsema *Toises peres `ruunati tänä täkkü Kuu; täkku one `ruunatu VNg; miä vein täkkõ `ruunada Vai; meil on see oinas, kes on ära ruunatud Jäm; isase loomal `võetase munad maha, ruunatase e Khk; täku `ungur, kes täku ää `ruunab Krj; ruunat siga kosub änam VII; see `ruunas jälle `põrsud Pöi; obust ta põle veel ruunan Muh; Oome akeda täkkusi ruunama Emm; täkk on ika täkk nii kaua, kut saab e ruunata Käi; Ei see noormees tee tüdrukutest välja, ta on nagu ruunatud Mar; ilus noor sälg, kebad lasi ää ruunata Mär; Jäärrikatted ruunatse ää, siis kasuvad parameni Han; igäüks mõesta ruunata `ühti Tõs; Upsi piäb ennemä ää `ruunama - - muedu_mtõ liha sünnü `seüä Khn; `kul'te on kige `raskem ruunata Saa; esite\_s olid ikke pul'lid, aga kui nad ää jälle `ruunasid, siis `üiti ärjad Rap; täkku ruunatakse kolme`oastaselt JMd; koiõenas one - - ärä ruunatud Kod; mul on põrsas `ruunamata Pil; `laßsin täku ärä ruunata KJn; täkk ruunatse ärä Hls; käüs `põrsit `ruunamen Krk; kas sa oma varsa är? ruunassi? Rõu; `mõisah ruunatavat täkkõ Plv; `ruunama piat vanal kuul Se*

2. piltl midagi eemaldama *Luud oo ruunamata jäätud* (oksad ühetasaseks lõikamata) Kaa; *kaalika `taimi ruunatase Juu; mis sa `ruunad säält [noori kaunu], puha är võet Hls || `ruunab inimesi sedasi (nõõrib) Pil*

ruuna|püksid pl ruunapüksid kintspüksid – Ksi

ruup¹ ruup Vän Nis, g ruuba Noa LNg Kul Mär Vig Kei Hag Juu JõeK Sim Lai, ruubi Ksi; n, g `ruuba Hlj; truup TMr, g truuba Mär Äks, truubi Ksi lamedapõhjaline paat, lootsik siin nad `püitsid `seinud ka, mina ei tea, mitu ruubatäit nad viisid `linna Noa; vanad `pasled, nagu suured ruubad olid `jalge `otses; läks truubaga `jõele `sõitma Mär; üks ruup on `tehtud ka, armetu lootsik Vän; ruup oli kahest puust kokku `pandud ja seest õõnestatud Nis; ruubal on kaks `otsa teravad JõeK; saanu truuba veerst `kinni Äks; lootsikud kutsuti enne ruup Ksi; mõnikord torm aab `ruupa enam tagasi kui edasi Lai **Vrd** rump¹

ruup

ruup² *ruup* g *ruuba*, *ruubi* Hi kasetohust torbik *marja ruup* `tehta kasetohust Emm; *ruup on* `kantlik Käi; `tehti kasetohust tuutsigud ja ruubad Rei; *pane marjad ruubi* `sisse Phl

ruup³ → truurp¹

ruu|pakk pikkhöövel *ruupakuga saab lüketud loua sörvad* `sirgeks Ans **Vrd** rōupakk

ruu|pink → kruupink

***ruuptsik** pl *ruupsisiga*² rupsik, paik jalatsi tallal `saapa ruupsisiga² talla viirt piteh Se

ruus → kruus¹, kruus²

ruusa → krusa

ruusane → kruusane

ruusiline *ruusili|ne* g *-se* kruusane *ruusiline* `maandi Kse

ruusine → kruusine

ruuskama¹ *ruuskama* kõhima *Tiisiku* `aige `ruuskab üü `õtsa Kod

ruuskama² *ruuskama*, da-inf *ruusata* kruusatama *tij* on *ruusatud* KJn

ruuskleja *ruuskleja* kaur – Kuu

ruusli → kruusli

ruut¹ *ruut* LNg Var VJg Plt KJn, g *ruudu* Khk Mär Vig Kse Saa Juu JMd Koe Pil Krl Har, *ruudo* Mar Kul Ris, `ruudu Kuu Lüg, *ruudi* Khk SaId Muh Han Mih Tõs Aud Tor Ran; *ruui* g *ruudi* Hää Trv Hls Krk San; `ruutu g `ruudu VNg Vai; *kruut* Ans Võn, g *kruudu* Käi Rei Juu JMd, *kruudi* Jäm Hi Rid Mar TLä Kam Rõn; *kruuí* g *kruudi* Ote Rõn V(*kruudu* VLä); *truu* g *truudu* Kul Mär; n, g *ruutu*, *rutu* Nis HJn KuuK JJn VMr VJg TaPõ(*ruuto* Kod) Plt KJn

1. a. ruudukujuline ese või kujund `vergu silm - - ei `tohtind mitte `ruuduss `olla Kuu; `kinda suudele `tehti sakid ning kruudid `mitme lõnjaga Jäm; `kanga looma kašt on `nelja `kanti ning siis neli `ruuti sihes, `ägas `ruutis keib üks kera, kui kannjast luuasse Khk; *Peerätikud oo ikka ruutis leigatud* Kaa; [kanga] lõimete `sisse ning kude `sisse `löödi `jälle ruudid Pha; põllu peal\_o nagu suured ruudid Muh; sõba oli `väikse kruuduga Käi; *Paber on `kruutu `murtud* Rei; see `üiti rootsi `ruuto riie, sellest olid pearätikud koa Mar; `valkjassinine oo põhi, punasest ruudud sees Vig; külatänabas oo sedasi serbidi `pandud paed, nigu ruudid oo näha Mih; `riidel koa ruudid sihes Tõs; suure ruudidega rõõvas Hää; *ilus rutudega riie* Trm; *rakendavad võrgu lina ärä, puul lähäb kokko, sedäsi ta akab ruutuje `jäämä* Kod; olli `seantse pikäliku `ruutege kõrt sellän Krk; *õredal sarjal* `olliva ruudid neli `tol'li Ran; ku `kesvi sarjati, siss `panti aru sari üless, tol olliva suure kruudi Puh; ku pööreline rõevass om, siss tuleva nigu kruudi `sisse `rõivale, ku kuad Nõo; *juhtsarjal* olliva nii suurõ kruudi nigu_si tikutuš Kam; *Nail* [vöödel] `olliva\_sääntse korjatu\_kirja<sup>2</sup> ja\_kruudi\_seen Urv; *Suurõst olõst* `sarjamise jaoss jätete [sarja] põha kruudi vahe² `tol'lisuurunõ, vil'ä puhastamise sa'ra kruudi vahe veeränd `tol'le Röp

b. aknaruut `nelja ruuduga pisikene akken õli Lüg; *ikkuna* `ruutu pääl on `kärbläised Vai; ruudist läbi paistab `valgus Khk; `viskas kiviga kaks `akne `ruuti `katki VII; *Ake* oli üks pisike ruut Põi; *peksnd* `akna kruudid puhas puruks Emm; siis olid kruudid kallid Käi; `Enni olid `aknad pisised ja kruudud olid ka pisised Rei; `akna kruudid `kiiskävad pääva käe Mar; *nel'la truuduga aken* Kul; *ma lähä ja too kaks uut* `ruutu poest Kse; `Ruutisi oo pailu katti `tehtud Han; *vanaste põln* `aknal na paelu ruudisi `ühti Tõs; säälon keik ruumid isi moodu ruududega Saa; ruudod `lähtvad jääs Ris; *õhel* `aknal on kuus ruutud Nis; *lasi juba ruudud* `val'mis lõigata Juu; *lökkas* `akna rutu praginal puruks KuuK; *peremies pand uue* `tuale suured kruudud JMd; *meie* `aknal on neli ruutud Iis; kaks rutoda kõrraga lõhk ärä Kod; mõnel oli ka üksaenuke rutu Lai; *temä lõhks ärä* `akne ruudi Hls; *akentel om nüid suure ilmatse ruudi* Krk; *timmandiga lõegati* `akna ruudid mõõdu `järgi `väl'lä Ran; *til'lukese* `akna olli väikeste `kruutega Nõo;

näiss, konass ta `vastse kruudi panna `aiga saab Rõn; `aknõ ruudi omma jakatu San; Sääntse\_suurõ\_paugu\_käävã?, et `akna kruudu_klirisãse? Urv; akõn om ilma kruudõdõ Krl; mitte ütte `akna `kruuti es jää? Rõu

2. kvadraat, kvartal sie `põldu one `ruutu VNg; `metsäd `aeti `ruutu, igate `kanti õli virst Lüg; rutudest `jautama Trm; ruudi `aeti vakamaal pääle ja egã ruudi pääle `panti `kuurme [sõnnikut] Krk

3. ruutu (kaardimast) ruut om ruup Krk; poit ja harõ ja kruut ja rist Se

ruut² ruut g ruudi Jãm(pr-) Khk Kär Kaa VII Põi Muh Kse Han Mih Tõs PJg Tor Hää Saa, ruudu Vig Tür Pil Trv, ruutu KJn; kruut g kruudi Juu Koe, kruudu JMd JJn; truuu g truuutu Mär kaheaastase kõogivilja seemnete saamiseks kasvatatav teise aasta taim porgandi pruudid pannaste liiva `sisse Jãm; ruutidest saame `seemnid Khk; mis ruudiks `pandi, nee `võõti sügise juurdega üles Kär; Sai küll mitu porgandid ruutideks pandud, aga kevadeks olid keik mädaks läind Kaa; pane `ruutisi kua kasuma VII; Kerbud sõid `leike ruudi kevade ää Põi; tuul `murdis peedi ruudi ää Muh; `kapsa ja kaale truuutud Mär; Meil oo koa porgandi ruuta Han; panin ühe kaale ruudisse PJg; istutame `ruutisi Hää; ruudid on need, mis teine `aasta ära on `kasvanud, ületalve `oitas ja teine `aasta `seemleid kasvatab Saa; `kapsa kruudud pane sügise `keldre ja kevade `kasvama JMd; kui `tahtsid kevade `siemneks `panna, siis `jätsid kõige juurega kruududeks järele JJn; mul on `praegu üks ruut aeas Pil; Mitu ruutud sai ületalve `oitud KJn; mis te nende kaali `ruutega nõnda paelu teede Trv

ruut³ → pruuu¹

ruutlik `ruutli|k Ans Phl, g -ku Khk(-gu) Sald Rei; `kruutli|k Käi Rei Phl, g -ku, -gu Jãm ruuduline ühekorra sai kujutud `musta- `valged `kruutlik vaip Jãm; rätigid olid `ruutligud Khk; Suur ruutlikust riidest jõkk oo üll Kaa; `ruutlikkusi [seelikuid] mul oli küll, aga `kiutu pole oln Krj; `ruutlikud sõbad olid Pha; nägi `ruutlikku riiet VII; Tekk `tehti vanasti ikka `ruutlik Põi; musta ja `valge `kruutlik sõba Käi; Küll see oo ilus kruutlik riie Rei || ruudukujuline Mul oleks üks ruutlik laavatükk tarblin olavat Kaa **Vrd** ruutlikanõ

ruutlikanõ `ruutlika|nõ g -tsõ Har; `kruutlikanõ Se ruuduline `ruutlikatsõid `pruuitse om mul küll ollu? Har **Vrd** ruutlik, ruutline

ruutline `ruutli|ne g -se ruuduline `ruutline `riie VNg **Vrd** ruutlikanõ

ruutotama ruutotama liigolaule laulma jaanipäva õdagu `naatass ruutotama Lut

ruut|süld (pinnamõõt) ei mul ole `mieles, mittu ruut sülda `meie maja `alle one `pandu VNg; `ennevanast õli `süllä kaup, ruutsüld [müüri] `maksab nii `palju Jõh; ühe katuse ruutsüllä `peele läheb neli `sülda `roogu ära Ans; ruutsüld, sedäpidi süld ja sedäpidi süld Tõs; seda maad on paar ruut `sülda Ris; meie tal'l võis olla üits viis ruut `sül'dã Ran

ruutu¹ ruutu Kod, `ruutu Lüg Vai Jãm(`kr-) Khk VII Tor Juu Iis kaardimast `risti, potti, `ärtu, `ruutu Lüg; `kruutu emand Jãm; `ruutu tuus ning `ruutu kuningas Khk; `kautas `ruutuga VII; koardi nimed on `ruutu ja `ardu ja kudas nad on Juu; ma tien `ruutust trumbi Iis; ruutu emänd Kod

ruutu² → ruut¹

ruutuline → ruuduline

ruutune `ruutu|ne g -se ruudune, ruutudest koosnev `nelja `ruutused `aknad Jõe; `Toises `seinäs oli kahe `ruutune akkun Kuu

ruvi|pink → kruupink

ruvvel → pruul

ruõstõtuma

ruõstõtuma ruõstõtuma roostetama Suõlatsõ veess naelad akkavad ruttu ruõstõtuma; `Ankru leht ruõstõtub ennemä ää kui küüs Khn

rõba rõba M Ran Võn Kam Ote V

1. kärsitu, tormakas rõba tege ruttu ja äkki ja ei ole ää Trv; rõba obestege om kuri `sõita Hls; ärä olla ninda rõba, `kaldad vee maha Krk; `vaate sa ette, sij om `siande rõba obene, kui `tõmbab, siss `tõmbab kas või `vankre purusse Hel; ta om serände rõba, lähäb tüü manu, tük'k `aiga perutab, siss om rahu jälle Ran; va rõba, ta ei panõ tähele ka, mis `ütlet Võn; kae, kui rõba ta om, ei mõsta `endäst `piiri pidäda Kam; rõba, sääre, kes paigal ei püssü? Kan; ta vana rõba um, es panõ\_näet tähele kohess `juuške, no lei jalaluu käiski? Plv; olgu_i? nii rõba, kae üks ette kah Vas; rõba juušk kas `saiba `otsa Röp; sa olõt ku rõba, sa ei püssü? inap `kohki Se
Vrd rabe?, reba

2. edev, kerglane Tuu ei olõ_midägi asi inemine, sääne rõba om Urv; tuu tütär'läts om nii rõba, naar `tühjä `naaru Har; mõni nuu'f um `mõistlik, a mõni um rõba Rõu; kae määne rõba sa olt, nakat mu jutu pääle suurõ hel'uga `naardma Vas

rõbahama rõbahama Se Lut silmama, märkama rõbahass, et ma läe Se

rõbahlõmma → rõbõhõlõma

rõbahtama rõbahtam(m)a Rõu Plv(rõ-) Vas Se äkki märkama, tähele panema nigu ta minno rõbaht, nii ta kak'ke mõtsa poolõ Plv; ma ol'li all järve veereh, timä minno es rõbahta? Vas; pini rõbahti minno, naka'ss `haukma Se

***rõbahtuma** imperf (ma) rõbahtu vilksamisi nägema, märkama Ma? müüjä minneh rõbahtu; Tuu ol'li hää, et ma? näid ar? rõbahtu, sai ar? joosta Vas

rõbahuss rõbahu|ss, rõbau|ss g -sõ Har; rõbavu|ss g -se Nõo edvistus; vallatus, hasart Temäl tuu rõbavuss tuleb, kui tõese teda takast ässitävä Nõo; taa hõbõsõkõnõ, ku tulõ tuu rõbahuss pääle, siss ei lasõ ette panda?; Ärä nakadu jälle? ummi rõbahuisi tegemä Har

rõbahõllõma → rõbõhõlõma

rõbalemme → rõbõlõma

rõbask rõbašk Trv Hel, g -i Urv

1. püsimatu, rabistis `siande va rõbašk, ei ole vaga ega pikäline obene Trv; ku rõbašk, ei `mõtlet ette Hel

2. kergats Vana rõbašk om, edestäss ja tege ummi tük'ke Urv

rõbatama rõbatam(m)a Urv Har Rõu, rõvatama Lei äkki märkama, tähele panema tiä rõbati ka, et ma_sääll ol'li Urv; Nigu? är? rõbatass, nii um `kaonu?; Ku\_midä rõbatasõ?, sõ'ss `kakva jäl_`mulku tagasi (rebasepoegadest) Rõu

rõbauss, rõbavuss → rõbahuss

rõbe → krõbe

rõbelene → krõbeline

rõbi → krõbi

rõbime → krõbima

rõbisama → krõbisama

rõbisema → krõbisema

***rõbitseme** (ta) rõbitsep krõbistama; rapsima laisk inimene, ta rõbitsep ku kana pakalte sehen, tal kae `kinni (st on aeglased) Krk

rõbusk → krõbusk

rõbõhõlõma rõbõhõlõma (-ll-), rõbõ_õlõma Har; rõbahõllõma Rõu Vas(-hh-), rõbaõllõma, rõbahlõmma Rõu

1. edvistama *Noorõmb tütär tükiss mul armõtudõ rōbõhõlōma* Har; *timä mugu rōbaõllõss õnnõ Rõu; käü tah rōbõhõllõh; ei tohi? rōbahhõlla?* Vas

2. hullama, vallatlema *latsõ rōbõhõllõsõ?*, *ku_kedä võõrast om, siss omma na `väega rōba?*; *lasõ no neil rōbõhõllõda, küll na jätävä esiki maha?* Har

3. vaevaliselt nägema *ma rōbõhõllõ viil raamatut lukõ?*; *`raaskõsõ rōbõhõllõt ennedä, et saat `ussõ kusõlõ minnä?* Har

4. sihitult lonkima *rōbahlõss pääle `ümbre* Rõu

rōbõlōma *rōbõlōma* Urv Har(-mma); *rōbaleme* Krl; (nad) *rōbeleve* Krk

1. *rabelema mis sa?*, *mait, ütte `puhku rōbõlõt* Urv; *põraki rōbõlõt, `konkina? is püsü?* Har
|| *siblima kana rōbeleve* Krk

2. edvistama *Naasõ tükvä rōbõlōma* Har

rōda → rida

rōde *rōde* eeskoda *rōde, tubade eeskoda* Juu

rōde|pakk *rōde-* Juu, *rede-* Juu Kos *lävepakk redepak, seal peal oli ea `istuda* Juu; *vanal aal, ega siis koda ees põld, oli üks pal'k, `üiti redepakuks* Kos

rōdis → redis

rōdu¹ n, g *rōdu* Pil Nõo TMr Kam, *rōdu* Khk, *rõõdu* Kad, *riu* Emm, *reu* Rei; *rõdu* Põi, *g rōu* KuuK; *rõdu g rōu* Emm(rü-) Käi Phl; *ridu g riu* Rei

1. **a.** *lakapealne, katuse ja laka põranda vaheline nurk rüdu, kus katus ja lagi `lehtvad kogu; Pane lovad loudibe rüdu* Emm; *üks pesa oksaunigu taga, teine pööningul rōu all* Käi; *Rudju nee einad kõvasti riu `sisse* Rei; *`heinu `pandi rōu `alla* Phl **b.** *parteepalne `soendab rōdu peal, läind rōdu `peale* Pil

2. *räästaalune panin tänagi vihad rōõdu `alla `kuivama* Kad

3. *ukseesine istub aida rōul* KuuK

4. *uus seinast eenduv platvorm rōdu peal olid `toolid ning laud* Khk; *Suur linna moodi maja oli, värvit rōdu oli ees* Põi

rōdu² → redu¹

rōduleme *rōduleme* korisesedes hingama – Hel

rōduma *rōduma* Rid; *rōuma, `rōoma* Mar; (ta) *rōob* Rid

1. *logelema; lonkima rōdub `pealegi, ei taha `tõõtada* Rid; *rōdudes tuleb, na laesa `moodi* Mar

2. *hulkuma on üks `ulkur, kes ühest kohast `teise rōob* Rid; *mis sa rōod `ümber* Mar

rōdus → redus

rōduse → redusse

rōevastama *rōevastama* riietama *sina piat tedä rōevastama ja `süütmä* Rõn

rōga *rōga* tila, *kõra rapil on rōga* KJn

rōge *rōge* renn, *soon pööral ol'li rōge sees, selle rōge sees ol'li paal ja see käis lõa ännä `kül'gi `kiinni; `raidsin `kirvega ukse ette `jäässe rōge, et vesi ära jooseb* Saa

rõgin *rõgin* g -a Muh Vig Kse Tõs Tor Hää Saa Koe Plt KJn Trv, -e Hls Krk

1. *krõgin, prõgin pane lekknõue `sisse kivid - - rõgin taga* Tõs; *ammaste rõgin* Plt; *ku iir närib, siss om rõgin* Hls; *latse sööve `suhkurt ku rõgin* Krk

2. *rõgin, korin rinnust `rõõgab, rõginad või seokst* Tõs; *mõnel surejel rõgin rinnun* Krk

3. **a.** *miski rõgisev obuurmad, nendel oo pärast - - rõginad `otses* Vig; *lapse rõgin* Hää
b. *rõngel rõginid `müiti ainult laadal, iga lapsele `toodi kaks `rongi rõginid; kellel `ambid ei ole, see ei saa rõginatega midagi teha, ta ei saa rõginatest jagu* Saa

rõginal

rõginal *rõginal* Muh Saa Plt KJn *prõginal* *rõginal* *sõi luud koa ää* Muh; *siul teravad`ambad, lähäb kahti kui rõginal* Saa; *tuli põleb rõginal* KJn

rõgine *rõgi|ne* g -*se rāme tal on rõgine ääl* KJn

rõgisama, rõgisema *rõgisama* Trv; *rõgise|ma* Muh Mär Kse Tõs Aud Tor Hää Juu Koe Lai Plt KJn, -*me* Hls

1. *prõgisema, krõgisema luud rõgisevad* Muh; *rõgiseb ammaste all* Mär; *pärlid olid`kaelas, nii et rõgises* Tõs; *lastel rõginad rõgisevad* Tor; *luasitükid rõgisevad`jalgade all* Plt; *rapi tila rõgiseb* KJn; *liiv rõgisap`amba all* Trv; *jala all rõgisi midägi* Hls

2. *rõgisema rinnad rõgisevad, kas_o`külma saand* Mär; *kui oled külmetada saan, siis võtab rinnust rõgisema* Tõs; *aigel`rinnad rõgisevad`ingamise juures* Koe; *rinnust rõgisi* Trv

rõgistama *rõgist|ama* Muh Mär Kse Var Tõs Saa Juu Trv, -*em(e)* Hls Krk

1. *prõgistama, krõbistama mis sa seal rõgistad* Mär; *rõgistab ukse taga* Kse; *paned`erned pleki nõusse, akkad rõgistama* Var; *pähklid ei lubata rõgistada, murrab`ambad ära* Saa; *mis sä rõgistat sääi suhun* Trv; *rõgisteb`suhkrut süvvä, kaal`om ää rõgiste* Hls; *latse rõgistiv`pähklit* Krk

2. *krigistama rõgistess`ambit suhun`kange vihage* Krk

rõgu *rõgu pragu kolmandast rõgust üpand üle* KuuK

rõha → *rõhk*³

rõha|aid *rõhtaed pik`ist roovikist`ol`li tettü, kutsuti - - rõhaaid* Ote

rõhalik *rõhalik pooltoores vili om alle rõhalik, ei ole peris`valmis viil* Hls **Vrd** *rõhaline*

rõhaline *rõhali|ne* g -*se pooltoores kesu om jo rõhalises lānnu, lüüb tõist`karva; marja om rõhalise* Hls **Vrd** *rõhalik*

rõhalt *rõhalt* Rõu, *rõðhalt* Vas Rāp Se(*rõð-*)

1. *hapnendamata ma kütsi niisamma rõhalt`vatska* Rõu; *peesütüss kaarajahust rõðhalt tetti, es hapatada?* Vas; *leib sai rõðhalt`ahjo`lastuss, olõ_i?* hüä Se

2. *toorelt Kaar niidetäss jo puul rõðhalt* Rāp

rõhane *rõha|ne* Hää, *rõha|ne* Jām Khk Kaa Rei, g -*se rāhane, rāhaga kaetud nii rõhane põld, paljas kõrīn adra ees* Khk; *Sõhuke va rõhane maa, irmus kuivakartja* Kaa; *See_na rõhane rand* Rei; *Rõhane, ega vaiaid`sisse_i lähe* Hää

rõhavuss *rõhavuss rõhitis kui soodat võtad, tuleb kah äid rõhavuisi, tiip kihä tühembäss* Kam

rõhe¹ *rõhe* g *rõhkõ* Urv; pl *rõhked* Rid, *rõhkõ?* Krl, *rõðhkõ?* Plv Se *rõhitis kui sina väga pal`lu apud`leiba sööd - - see on`kange tegema`rõhkid* Rid; *Mul käävä`säantse\_halva\_kanamuna`rõhkõ?* Urv; *õllõ`rõhkõ?* Krl; *söögi pääle käävä?* säandse *rõðhkõ?* Plv; *pääle viina tulõva?* hüä? *rõðhkõ?* kõgõ Se

rõhe² → *rõhke*¹

rõhitis *rõhitis* Rid; *rõhit|es* g -*se* Ris Juu *rõhitis`kange tegema rõhitis* (hapuleivast) Rid; *kibedad rõhitsed,`noores`põlve mina`tuntsin* Ris; *rõhitsed käevad seesi alt ülesse* Juu

rõhk¹ *rõhk* Lüg Jõh, g *rõhu* Hää Juu Rak Iis Kod Pal Plt KJn Trv Hls Krk Puh Nõo San Krl; *rõhk* g *rõhu* Jām Khk VII, *rõhu* Kuu; n, g *rõhu* VII; *rõuhk* Urv; p *rõhku* VNg

1. *millegi esiletõstmīne, rõhutamine* Ei *`selle`riidele saa`rõhku`panna,`õnneks ku midägi`selgä saad* Kuu; *meil raha`pääle`rõhku ei`pandud, meil ikke`süõdi sääi võid ja`piimad ja kõik* Lüg; *tāhtedel on rõhk peel* Khk; *Sellel ma tään rõhu`panna* (tean kindlalt) Hää; *ei`pandud aava`arstīmīse juures`rõhku* Rak; *ta\_i pand selle`piäle`rõhku* KJn; *ütel`siandse*

kõva rõhuge Hls; *na ei pane rõhku tüü pääle, tahav ümmer ul'ade* Krk; *kõnelamise pääle piat ka iks rõuhku* pandma Urv

2. *surve, rõhumine nüüd_o varastel nii suur rõhk taga - - vargad võeti vägise kinni; seant lühine puunoit pannasse kohegid rõhuks* Khk; *soikse rõhu all lihab tiheks* VII; *panin küll rõhku peäle, et ta oome selle ää tooks* Juu; *panen siened rõhu alla* Iis; *emä pani pojale rõhku piäle, võta [naine] ärä* KJn; *kõva rõhuge (jõuga) tüüid tegeme* Krl || (vererõhust) *sääl kaetana ärä, pal'lu sedä rõhku om* Nõo

rõhk² rõhk g rõha Mar Hää Kei Plt; rõhk g rõha Jäm Ans Khk(n rõuhk) Kär Kaa Käi Rei rähk me lihame täna teede peele rõhka tooma Jäm; Tee ääres suur rõhaauk Ans; nii õhugene rõha kord, mis säält ka võtta saab Khk; rõhavedajad, vedavad rõhka lenna Kär; Öue värava aluse oo päris lækuauguks vettand, peab rõhka sõnna sisse tooma Kaa; Sii mere ääres nii palju rõhka Rei; üks kõba pae ja kruusi rõhk, et kang ei akka peale Mar; Rõhk sij seuke sõre, nägu vii siis ärä uhtunu Hää; rõhk, seal põle muud Plt **Vrd** rihk¹

rõhk³ rõhk g rõha Har(rõ-) Rõu(n rõõhk), rõhu Kam; rõõhk (-õõ-) Räp, g rõõha Plv Vas Se, rõha Lut(n rõihk); n, g rõha Urv

1. hapnemata, rõõsk; poolhapnenud ma kütsä rõhka karaskit, ei panõ hapnõmma Har; värski süük om rõõhk Vas; rüäleib ei olõ rõõhk Räp; kiisla om rõõhk, hapund om veido Se; rõhast ruvvast süle tulõva, sol'kna² kusõsõ² Lut

2. toores, valmimata vili um viil rõõhk, ei olõ viil val'miss; kartoka² umma² rõha², keedeti, aga rõhass jäänu² Rõu; rõõhk kesõv, kõrs ei olõ val'miss Plv; ruug om rõõhk Vas; rügä om rõõhk, ei vôi viil põima ai Se

3. niiske, märg nüid on rõhk aig, ei kuiva midägi Kam; alaveerest om viil ol'g rõha Urv; ku rüä² rõha omma², siss ei vôi littu panda², piat pehmembäde pandma Har

Vrd rõhke¹

rõhk⁴ rõhk g rõha kõhr rõhk lähäb katki PJg

rõhk⁵ → rõht

rõhk|aed rõhtaed meil ei ole rõhk aeda Kse; rõhkaed, poaris teibad, roikad senna vahele laotud - - iga teibapoari kohas on toed Nis; rõhkaed, sij on peris vana aegne aed Äks; rõhkaid om viltu puiest Kam

rõhke¹ n, g rõhke Põi Muh LäEd Tõs Aud PJg Tor Hää Saa Jür Kod SJn Vil M TMr Kam Ote, rõhke Pha VII, rõhkõ San Har Se Lei, rõuhke, rõu- Põi; rõhe g rõhke Aud

1. poolküps, toores pole pehmed, pole kõvad, saavad rõhkeks üitüd (kartulitest) Pha; rõhke tuhliis oo saant süüa VII; Sihest on ikka [kaalikad] püsut rõhked veel, las keevad pirekse veel; tuhliid rõuhked alles Põi; sõi rõhket lõigest Muh; ei ole pehme veel, rõhke alles Lih; Rõhkid tuhliid ei sööda Han; rõhke, kui ta on vähä keia saand; kartul rõhe alles Aud; Tuhked kartuled võta puul rõhkelt ärä, muidu keevad pudruks Hää; Kui põle kardulas veel päris tüma, siis keetes jääb ikka rõhkeks Jür; vili om alle rõhke, ei saa seda viil võtta Pst; kaaru pidi rõhkest peräst ärä aame, muidu terä lääve maha Krk; vili om rõhke, ei kõlba viil kokku panda Ote; ku olõ õi valmi, rõhkõ ubina vôi leib Se

2. niiske, märg rõhke ein, ei vôi veel kokku panna Saa; tänavu põle viel rõhkeid ilmasi old Jür; räted one viil rõhked Kod; tuba om rõhke Hls; kui sula om, siss om rõhkõ ilm San; rõhkõ aina² Lei

3. tilgastanud rõhkõ piim Lei

Vrd rõhk³

rõhke² rõhke Vig Var jäme, suureteraline rõhke liiv, jämeda võitu Var

rõhked

rõhked pl `rõhked Mar Mär Vig PJg Nis Juu Jür JMd, `rõhkmed VMr Sim heina- või põhuriimed *Viskas obuste rõhked veel lehmadele ette* Mar; *nosib rõhkete seest* Mär; *oboos eest võetasse rõhked ää ja andasse veisse ette* Vig; *loom teeb pallu rõhketeks, ei söö kõiki ää* Nis; *riisud `einä ehk põhku, jäävad rõhked maha* Juu; *rõhked `viska [loomale] `alla* Jür; *pidasime `lambaid obuse rõhkmetega, üks nad olid küll `vaesed* VMr

rõhkeline `rõhkeli|ne g -se poolvalminud rüä om puha `rõhkeline, ei saa viij lõigate Krk

rõhkima `rõhkima, (ta) rõhib krõmpsutama *Lapsed rõhivad toorid oui süia* Han

rõhkine `rõhkine pooltoores ta om iki `seante `rõhkine alle Krk

rõhkjalin `rõhkjali|n g -se poolvalminud ta iki om `seante `rõhkjalin alle, ta akkass `valmi `saama (viljast) Krk

rõhkjas `rõhk|jas Muh Kse Han Khn, `rõhk|as VII, g -a; `rõhkjas(s) g `rõhkjase Hls Krk

1. pooltoores, poolküps *tuhlid nõnda rõhkjad* VII; *kaapsud keedeti napist ää, et vähe rõhkjad `ollid, pärast `pandi panni `peale* Muh; *tuhlid oo rõhkjad, põle `pehmed `ühti* Kse; *Seatuhlid tuleb koa pehmes keeta, rõhkjad rikuvad sea ambad ää* Han; *rõhkjast `vil`la ei aia kokku* Hls; *kuremarja alle rõhkjase* Krk **Vrd** rahkjas¹, rühkjäss

2. kollakas *seantse rõhkjase `juuse, ei ole must, ei ole pruun; rügä akkass rõhkjases `lүүmä* Krk

***rõhklane** pl `rõhklased pooltoores *Tuhlid tahtvad kiia veel, oo alles rõhklased* Han

rõhkma → rõhuma

rõhkmed → rõhked

rõhkne `rõhk|ne g -se rõske täna on nisuke `rõhkne ilm Jür

rõhksed pl `rõhksed rõhitised `rõhksed kõivad; nii `kanged õlle `rõhksed kõivad üles Muh

rõhkuma → rõhuma

rõhkumõ `rõhkumõ rõhutud saada rõõvass *`panti varba `perrä, mähiti `trul`li - - ku laud pääle `panti, siss `rõhku är ilustõ* San

rõhkunu nud-kesks `rõhkunu<sup>2</sup> tilgastanud `rõhkunu², *ku piim om puul`apukass* Har

rõhkus `rõhkus g -e Kod; `rõhku|ss Hel, g -sõ Kan Urv Har Plv Vas Rüp

1. jõud, ramm, jaks *ku viij tuu rõhkuss olõsi², mis noorõmban ol`l* Kan; *Mul jalal ei olõ inämb rõhkust, tük`iss är_`väsümä ja halutamma* Urv; *ma olõ ärä põnnu<sup>2</sup> nigu vana `saukõnõ, kel enämb `miaki rõhkust ei väke manh ei olõ<sup>2</sup>* Har; *iho um nii rassõ, rõhkuss um kõik` `kaonu<sup>2</sup>* Plv; *nigu `haigõ olõt, ei olõ² rõhkut sukugi* Rüp

2. rõskus, niiskus *nüid_o nõnna pal`jo rõhkuss, et ärä võtab vil`jä; tämä (rohi) kasvab rõhkusega* Kod; *rõhkuss ja `niiskuss käävä ütte* Vas

rõhkõ → rõhe¹

rõht rõht Hlj/re-/ Vig Kir Saa Rap Tür, g rõhu Lüg Jõh IisR Mär Kse Var Tõs Khn PJg Nis Juu Amb JMd ViK Iis Trm Kod(n rõst) Lai Plt Pil KJn; rõhk Hää JMd, g rõhu Kse Juu Kos Jür HJn Koe Trm Kod Plt, rõho LNg Mar; rõhk g rõha, rõhu Hi; ruht g ruhu Har; n, g rõhu Lüg Jõh Põi Muh, rõhu Khk VII Rei Phl, rehu Kuu

1. rõhtaed; püsteivaste vaheline rõhtaia osa; aiateivas, -latt üks *rehu on maas* Kuu; *luomadeli õli `lauda ies `karja `aia rõhu* Lüg; *Vanast olivad siin külas talud kahel puol tied, `nende vahel olid rõhud* IisR; [lääks] *üle rõhu* Rei; *loomad ajand karjamaal terve aia rõhu maha* Mär; *tee see rõht `valmis* Kir; *neli ehk viis latti pannatse rõhtu* Kse; *viis jõrt pannasse teivaste vahele ja see on üks rõht `aida* Khn; rõhtaed, rõhu `viisi `laoti PJg; *aja rõht kukkund maha* Juu; rõhu `viisi aed, üks rõhk on `val`mis Jür; *tuul aand kaks rõhku `aeda maha* Koe; *sial on roigastest rõht ies* VMr; *nuga on rõhu vahel* VJg; *Vahest viib maru ka rõhud maha* Sim; *Kahest*

kõhast `tehti nii need rõhud, kost latid ära käisid Trm; meil on õõnapu aial üks röst maha `lanknud Kod; kaks `rõhtu moas Pil; üts om `ruuḡmanõ aid, pikä ruhu? Har

2. palkidest, laudadest või roigastest sein; seina osa akende või akna ja ukse vahel ukseedise rõhu, vanust praak `laududest [tehtud] Lüg; seina rõhu\_o lühine palginõit Khk; Rõhu on akende vahelt nii ullusti `välja vajund Pöi; `aknavahe rõhu Muh; kahe posti vahele `tehtakse vehene rõhu ülese Phl; rõhud, `akna ja ukse vahel lõhiksed pal'gijäud Jür; vanaste majadel kodasid ies põld, siis oli selle asemel rõht Kad; Ukse ies oli latidest `lautud sein, et tuul ja lumi `sisse ei puhu, `öeldi rõht Sim

3. vara, palgi sisse raiutud renn rõhk `tehta sene pärast, et siis teina palk leheb tihemine `sisse Emm; palgi `sisse `raida rõhk Rei; sammal seisab rõha sees Phl; rõhk sai pal'gi `sisse raiutud, et üksitse `peale jääb, kui `seina `tehti LNg || pragu laual on rõhk sihis, sij laud änam ei sünni Hää

4. lävepakk, made `Istumme `siie rehule vähäks ajaks Kuu

rõht|aed rõht- IisR L K IPö Ote, röst- Kod MMg, reht- Hlj, roht- Kam Ote Rõu Vas, ruht- Hel Võn Kam Urv Har

1. rõhttara Rõhtaed tehasse `postide vahele lattidest IisR; põllul oo rõhtaed `ümmer Kul; rõhtajal üks rõht juba `valmis Kir; püstandajal ja rõhtajal oo mõlemal irred Kse; püstaal aa `päised, rõhtaal põle `tarvis Var; rõhtajad, `teivad olid `püsti ja vitsad `sioti `sinna vahele ja `sinna `piale `pandi latid Tõs; rõhajal pidid ikke olema uied pikad irred Aud; Rõhtaed põle naa ia ku püstandaed, aga suure looma pidas `kinni küll Tor; rõhtaal on nihukesed lõhikesed `roikad Juu; Rõhtaed on latidest `tehtud Kos; meil on karjamua `ümber rõhtaed JMd; rõhtaed on `jälle nisuke aed, kus latid on põigit teivaste vahel Kad; rõhtajast ei saand `ükski luom läbi Iis; rõhtajale pannasse `vitstest `sõltused vahele Trm; ruhtaid om `koplitel ehen, kolmest vai nelläst `ruuḡlest tettü Hel; rohtaid - - `ruuḡle üits üte pääl, `vitsuga vahelt läbi Kam; rõhtaid, pik'ist roovikist `ol'li tettü Ote; lehmäia? ja `kapstaaia?, kõik' ol'li_ rohtaia? Vas Vrd rõhaaid, rõhkaed, rõhuaed

2. püstandtara olid suured rõhtaead - - loogeti `pandi teevaste vahele, siis olid sedasi `viltu, `sinna läks palju `rohkem puid Lai; rohtaid om puuḡkülüiti, `ruuḡdli om puuḡ' pistü Ote

rõht|koda rõhtkoda eeskoda – Kul Mär

rõht|pakk rõhtpakk lävepakk – Kul Mär Rap Vrd rõhupakk

rõhtu `rõhtu eeskoda Mine pane rõhtu uks kinni Trv

rõht|uks välisuks oli kaks ust, teine oli poolest saadik, teine oli rõhtuks, pärisuks Jjn; rõhtusse pääl kuivatide jalatsit Trv Vrd rõhuuks

rõhtu|palk rehetare alumine palk `rõhtupal'k [on] läve ihen Trv

rõhtu|värät õuevärav; välisuks tõmmake `rõhtuvärät' `kinni; `rõhtuvärät' käis lävepaku sihen Trv Vrd rõhuvärav

rõhu → rõhk¹, rõht

rõhu|aed rõhu- Lüg Hmd Kei Jür HJn, rõhu- Rei Phl, rehu- Jõe Kuu, rohu- Lei, ruhu- Har rõhtaed `õue `ümber - - õli ka rõhuaid Lüg; Rõhuaid - - see oli `postide vahele laut Rei; ruhuaid, tuu om kõkkõ `kergemb tetä? Har; rohuaid, kon `saiba `õkva, a puu? Tuuhka Lei

rõhud pl rõhud Muh, rõhud Jäm Khk Käi Rei Phl

1. puusadel rippuv vaskkettidest ehe naiste rahvariieete juures küitkuub oli `selgas, rõhud `perse pääl Rei; rõhud olled `ümmer kuue Phl

2. ketid, kuljused riietusesemetel ostet jõkkidel olid sinised rõhud ripiks Jäm; põlle `külges `ollid rõhud, `sõuksed vähiksed `pähki `moodi kurinad, rõhudega põll Muh

rõhukael

rõhu|kael rehetoa eeskoda *rõhukaela* uks HMD

***rõhuline** *rõhule|ne* g -se Aud JõeK; *ruhuli|nõ* Har, *roholi|nõ* Rõu Se, g -tsõ rõhtsalt asetatud lattidest *rõhtaed*, *teivad maha lõõdud*, *viie ja kuuerõhulene* Aud; *ruhulinõ aid om hõrrõ*, *säält läävä_ lamba_ka_läbi*; *ruhulitsõ aia_hõbõstõ ja_ lihmi jaoss omma_tettü?* Har; *Roholinõ aid ol' l tett pikist ruuđmist, ruuđma? ol' li katõ saiba vahel* Rõu **Vrd** *rohiline*²

rõhuma *rõhuma* Lüg Jõh Põi Muh L K Iis MMg Pal, *rõhuma* Sa Hi Noa, *rõhoma* Mar Ris, *rehuma* Kuu Hlj VNg(ro-) Vai; *rõhkuma* Trm Pal Äks KJn, *rõhkma* Kod KJn Vil Trv T V(*rõuhkma* VId), *rõhkme* M, *rõhkmõ* Krl, (ma) *rõhu(n)*

1. suruma, vajutama **a.** (oma raskusega) *üöseld tuld* [luupainaja] *kohe tämä jalguje pääle ja rehund ja rehund* Kuu; *oli irmu, et [jää] rehub laiva külled sise* VNg; *sulalumi rõhus pali puid metsas katki*; *vesirattas, sie paneb käima veski, vesi rõhub käima* Lüg; *painajad rõhuvad kangest Jäm*; *anņe rõhub ajad maha Kär*; *Puu on viltu, see rõhub selle alumise peale Põi*; *siis on see painija neid (hobuseid) nii rõhun, et nad üsna libed oln* Phl; *panen taale raskust peale, et ta paramini rõhub Mär*; *luupatakas tallab ja rõhub inimest Mih*; *kapsatünnile vaotes piale, rõhub kinni Nis*; *lauad ja - - kivid viel piale_s rõhusid* [linad] *vie sisse ja siis ligunesid sial* Amb; *kuub on alb, rõhub õlasid Iis*; *sula rõhub lume madalamale Lai*; *Jää - - rõhuss pääle ja murd purde puruss* Trv; *põlvekeeri ol' li* [pealekukkunud puu] *katski rõhknu* Ran; *suure rõiva - - rõhkse minu olge* Kam; *luu painaja nakass mullõ rindo pääle rõhkma* Plv **b.** (jõudu rakendades) *panima pliekima kanga, pulkadega kinni, pulgad sai rehuda maa sisse* VNg; *kerik õli nii rahvast täis, et rõhusid (litsusid) kõhe selga* Lüg; *rehud aia maha* Vai; *lapsed rõhuvad üksteist Jäm*; *rõhu see einalabu madalaks* Kaa; *rõhus nii tugevasti, et mool jehi hing ründus kinni* Phl; *tuul rõhub koa, kui oo kange* Rid; *rõhu tugevasti, et kaan kinni lähäb* Mär; *rõhus asja katki* Tõs; *Mia lassi ennäst rõhuda (masseerida)* Khn; *rõhon kuorma kõit pingemal* Ris; *kui silmad tilguvad, siis ausa lese naese põllenurgaga kolm korda rõhuda, siis silm soab terveks* Jür; *meil nisksed tangid, kellega saavad pähkklad katki rõhutud* JõeK; *rõhu aga ästi peale, küll siis link lahti lähäb* Kad; *ma rõhun küll, aga sie ei aita Iis*; *mees rõhkus nii irmsast kiinni, siis sai kõva koorem, ei suand laguneta* Trm; *põld ikaldab, kange tuul, mis vil'la ära rõhub* Plt; *Kui sa paned liha suŷla, siss - - ikki rõhu kinni* Vil; *pañt tõesega sõrmed vastatside ja siss murdma, et kumb tõese käe alla rõhub* Ran; *niikavva ta ruđub, seenigu ta rõhub tõese põhja ja tõene upub ärä* Puh; *ma rõhkse kilupangi soredat jahu täis* Nõo; [õlletünnile] *rõhuti viil rišti-rästi pulgad noile sidemile õlgile pääle* TMr; *kas mõni elläi tõse ärä rõhknu vai* Kam; *ta rõhkse minnu läve vahele* Ote; *ku midägi vaotadass, sõss üldäss, rõhu_kõvõmbahe* Kan; *Vana rassõ suu pul'litükk rõhksõ lehmä maha?* Urv; *ei olõ vaja tõist maha sõkku? ei rõhku?* Har

2. alla suruma **a.** ahistama, vaevama, masendama, ruineerima *vaev ja mure rehvad süand* Kuu; *küll sie aigus tädä rehu* VNg; *üks mure on minu juo kava rehund* Vai; *kui lapsed on väigessed, siss rõhuvad põlvi, kui suureks saavad, siss südant* Khk; *mure rõhub mind nõnna et Muh*; *tõõ rõhus ära* Noa; *tääl oo nii südä rõhotud sees* Mar; *aigus ja äda - - rõhub inimese maha, põle lušti enam kedagi* Mär; *mure rõhub kangest Vän*; *sie rõhob mu südame pial* Ris; *õnnetused rõhusid ta vaimu maha* Koe; *mes minu südät rõhub* Kod; *ta on rõhutud, kurvast jäänud* Pal; *ta on nii rõhutud olekuga, ei tia, mispärast* Lai; *mure rõhub raskest* KJn; *mis kurb ja rasse, siij rõhuss* Trv; *südä rõhup sehen* Pst; *käis viil kavva rõhutu meeeloluga* Ran; *ku kurbuss tulõ, kül timä minno rõuhk* Plv; *tõbi om kõik är rõhknu sinno* Räp **b.** ekspluateerima *rikkamad ike rõhuvad vaeseid* Iis; *mõisnikud rõhusid rahvast* Lai; *timä ei taha rõhku kedägi* Räp

3. intensiivselt, jõuga, pingutades midagi tegema *kus`niskesed`metsä`salgad on,`sinne`kõige`rohkem`rõhuvad* [mesilased pereheimisel] Jõh; *kõrvatse naene ja isames rõhusid ikka`peale koa, et anna veel, pane veel* [rahakorjamisel raha] Vig; *ta, kurat, rõhus`reñti`juure* Rap; *rõhub ikke tööd teha* Juu; *Kaalisi sai`kijtä ja küpsetada ja kel iäd`ammad`ol`lid, niid`rõhkusid`tuurelt`siüü KJn;`vaindlasel rõhutas`piale SJn; ta`rõhkse`tüüle pääle* Ote; *hopõn`rõuhk armõtohe, saal ol`l sääne vajova, timä es pääse` edesi* Vas

4. (ussitapmisest) *`rõhkusin ühe madu ära* Trm; *kui sa madu`ußi ära ei rõhu, suad üheksä`pattu õmale* Kod; *ükstõistkümmet madu õli ära`rõhkunud* Pal; *rihaga`rõhkusin* [ussi] Äks; *jummal`olõvat ütelnü hainalosõlõ: kiä sinnu nägemä, tuu su pääd`rõuhkma* Se

rõhu|pakk lävepakk *ukse rõhupakk* Kul; *rõhupakk või aluspakk* Juu **Vrd** rõhtpakk

rõhu|uks välisuks *rõhuuks läks kojast`õue* Amb **Vrd** rõhtuks

rõhu|värav välisuks *rõhuvärä käis sagarate peäl* Juu; *rõhuvärav sai - -`kiñni tõmmatud* Amb **Vrd** rõhtvärät

rõhve → rõhve

rõhvetised pl *rõhvetised* (nahahaigus) *rõhvetised - -`nendel ei ole muud`arstimist, kui peab`sooja`anma* Rid

rõia- → reha-

rõibe *rõibe* Ote San, *rõebe* Trv TLä(-õõ- Nõo) Kam Rõn, g *`rõipe;`rõibõ`(-õõ-),`rõibõh`(-õõ-) g`rõipõ* V

1. korjus, laip *kui suu`ol`li ärä värvitu, moka punatse, siss ütledi, et nigu rõebet närinu jälle* Ran; *soe tulluva`rõipe manu* Nõo; *obene - -`lei mul kül`le ja rinna ärä, mina jäi maha nigu rõebe nurme`pääle* Kam; *ku varesse tsähmäkude lõövä ja vaaguva, siss üits rõebe om näil sääil maan* Rõn; *`rõipõ`haisu ol`li`kõik`kotussõ`täüs* Kan; *sai naid`kärpsit tapetuss, nüüd um`kõik`põrmand`rõipit täüs* Plv; *tä (nõid) jäl viht`rõipõ luiega`* Vas; *tuu`kau`rõibõht`siüümä* Se; *harak edimält aa`tund, kon um`rõipõ luu`* Lut

2. raisk (kirudes, siunates kellegi või millegi kohta) *anna nüid`tälle üits`lähkäm, mes ta rõebe tuleb siia* Nõo; *kuslapuu,`väega jämmess ta rõebe ei kasvaki* Kam; *mis sä vanna rõibet vijl`säl`gä`ajad* San; *kañsi - -`naa`rõipõ`ravvutasõ`tithi* Kan; *Sa igävene rõibõ`maa peäl, sukka ei saa üttegi`asja aia` ei ellu ellä`* Urv; *ma`tahtõ`raaskõsõ puhada, a latsõ`rõipõ`mül`ssi`pääle; vana`saapa rõibõ om jala`vällä`piisitänü`;* *sa elät iks vijl`sääil vana`laonun`maja`rõipõn* Har; *tuulõ rõibõ`ol`l haounigu mant üte suurõ`kadaja`puhma`vallalõ`kaknu;`Ma`näid`rõipit`joht`olõ`õi`kudanu`* Rõu; *lätñ tiä viina raha`oisma,`kõik``andva`ka`tälle`rõipõllõ`* Vas; *pul`lirõibõ``lahksõ`är`papa`kadonukõsõ`tettü`palati`Räp;`om`rõõbõh,`ei`viisi`midägi`tetä`* Se

Vrd raibe

rõigas *rõigas* Lüg/`r-/ Mar Mär Kse Tor Hää Saa Ris JMd Ann Koe Iis Ksi Plt KJn Hls, *rõigass* Krk Puh San Krl Har Plv, *rõegas* Vig Tõs PJg Vän Juu Trm Kod Pal Plt KJn, *rõegass* Äks Trv Nõo Kam(*rõõ-*), g *`rõika;`reigas* Jäm Khk VII Põi Muh Käi Jür, *`reigas* Kuu VNg Vai, g *`reika*

1. a. köögiviljana kasvatatav taim; selle võrtsikas juurikas *`rõikad - -`siin`küla`des`vähä,`kes`piab* Lüg; *`oige`karge`juur`on`maa`reikal* Vai; *`enni`saksad`õid`neid`rõikud* Mar; *sõõn`rõegast* Vig; *mäda`rõikad`oo`aia``ääres,`muud`rõikud`meil`sii`ei`kasva* Kse; *Kaeva`maast`nauke`rõegast* PJg; *rõigas`kasub`pijndra`peäl`Hää;`nemad`tegid`rõigastest`suppi`vårske`lihaga`Saa;`rõikal`olid`laiad`lehed`kül`ges`Juu;`rõikid`siiväs`Hls;`rõigass,`soolage`lopiti`naa`ärä`ja`panti`kuurt`pääle,`siss`tal`katti`si`mõrru`ärä`Krk;`pal`lu`rõikud`[on`tänavu]`Krl*

rõik

b. piltl (pahurast, tigidast inimesest) *nemad on tigidad nagu `rõikad Ann; ta\_m miu `vasta `väega røegass Nõo; tuu om nii røigass, ei taha `nal'la Krl; ta um ku røigass inne, ei timä käest ilmahki hääd sõnna ei saa?* Plv

2. põldsinep røegas tuleb `õlpsast `väl'lä Pal; `rõikad on kollased Ksi; vili täis vahest seda røegast Plt; `kartul om kõllatside `äitsmidega `rõikit täis Puh; røõgass sai kakutuss lina seest, `vällä visatuss Kam

rõik røik rauk vana inemise røik, puruvana jo? Rõu

rõik|hain, -hein røik- Saa Kod KJn Trv Krk TLä Kam Plv, `rõika- Plt, `reika- Muh (taim, hrl põldrøigas) `reikaein\_o pitk Muh; `partsu on pal'lu, on uhakid, røik`eina, konna`eina Saa; røikein kasvab loemen, lehiklane ein one Kod; røikeenäd on kuld kollased KJn; røik`einä om tõovil'la sehen kige `rohkep Krk; røikaenad, noid `kasvi pal'lu Ran; kui røikain ärä `äitseb, siss tuleva kõdra `kül'ge Nõo; røik`aina ja uhakut ei külvä `kiäki, aga kasvap vil'lä sisen Kam; røikhainal omma kõllatsõ `häelmü? Plv **Vrd** ritkhain

rõikõ pl `rõikõ? røhitised nakass ossõlõ, tulõva nigu `rõikõ? Se

rõimsalõ røõmsasti üt's nii `røimsalõ laul Lut

rõimsappa røõmsamalt laula? `røimsappa Lut

rõimõkõnõ røimõkõnõ kübemeke `väiku røimõkõnõ; kõhn nigu røimõkõnõ Vas

rõinama `rõinama, da-inf røinata roinama `rõinasid seal VJg

rõipa røipa laisk – Lut

rõipuss `røipu|ss g -sõ laiskus `røipusõ peräst magari Plv

rõipõlinõ `røipõli|nõ g -sõ sõim raibe vana `røipõlinõ Vas

rõipõllõma `røipõllõma Urv Plv laisklema Lätt jäl\_ `røipõllõma Urv; `røipõlli inne, viisi es tetä? midägi Plv

rõiva- røiva-, riide- `røõvaräbalad sel'las Hää; `røõvatäi on suka sääres ja särgi sel'lä pääl, kus need kortsud on Saa; vana `røõvailbuke tulli ku ribin `lõhki; `røõvakoï, kes `røõva aave katik Krk; siä mõni `røõvariben om jäänu mu luusedest `järgi Hel; ahd -- mõnõ `røivaräbäläkese; kui vabriku tekkusiva, siss olliva `røiva `värvjä Ran; ku vesi jo pääl olli, siss pannid `røivalapi kapustile pääle ja lavva pääle ja kivi `otsa; me sugisime `røiva `linnu (parema kiuga linad riide jaoks); `tõmba mulle üt's `røivaveerekene Puh; minu `vastne `røivakapp palass ärä; käe om `røiva `mõskmise `perrä elläss jäänuva; muud ei ole vajaki ku `süvvä ja `røiva `närsu ka ihu pääle; kos\_tu `røivaräpäl mul jäi, kellega ma `lauda `pühksi Nõo; lätt kui lämberuss, lohva-lohva, `røivatük`k om virilide sä'län Kam; `Røivakirstu `ol'li kõik aedan Rõn; taal inemisel ei ole `røiva `ilpu ka `pääle panna San; seo `aasta ol' pal'lu `røivakullu; `røivalapikõsõ omma põrmandu pääl; visaßsi `røivanutsaku `kaßti Krl; kos_tu `røivahari om; võta no? seo `røivahilbukõnõ henne kätte; `røiva `uhtmise viij sisen om `røivapudsu; `røivatäi ei kannata `puhtust, siss `häöse vällä? Har; `røivakef'ri (riiderulle) ol' kirst täüs; lipõ om kõgõ parõmb `røiva `mõskmise jaoss; hapatõdi kusi ar?, `pahti sinikivi `røiva`hardsuga_kusõ `sisse likku (potisinise värvimisest); vanast ol'li\_kapihn `røivakerä? ja `røiva `pal'knä?; põdra sarvist saa illoßs `røivavarn Rõu; velel um `røiva `kaupluss; rioli? umma kõik `røiva `palknit täüs Plv; Mi? vanaimä `røivakapp om viij alalõ; `røivakaßt ol' `røivast tühi; timäl um mitu `røivakerrä Vas; inne eßti valitsust kävevä juudi\_kah, tõiva\_`røiva `kaupa, `kamme; `präantsä pääl rabativa\_`røivalina? ja müügilina_kah Räp; `røivahilbagu säläse Se

rõiva|ait riideait egäl talul `ol'li vil'läait, mõnel om ka `røivaait ja lihaaedad Ran; tõene `ol'li vil'läait, tõene `ol'li `røivaait Nõo; `røivaaidan omma_`røiva?, sääl suvõl `maatass Har

rõivala¹ `rõivala rõivas võtame selle `rõivala `indäle `pääle, muidu om kül'm; tuu nii `rõivala `sisse säält aia päält Kam

rõivala² `rõivala Har Rõu riieteta, vähese riietusega `poiskõsõ `ol'li `rõivala Har; `rõivala - - kui `miägi säläh ei olõ?, `kerge `rõivaga Rõu

rõivalidse pl `rõivalidse<sup>?</sup> menstruatsioon `rõivalidse[?] umma[?] Lut

rõivane `rõiva|ne g -tse Ran Nõo Kam; `rõiva|nõ g -tsõ Ote San Har Rõu Vas Rõp Se riidest kõik `rõivatse asja võeva nirmendäda Ran; tuu rummuskass müts `ol'li pääl `rõivane, nigu `rõivast sõõr Nõo; `rõivanõ pärg `panti pähä, ilusa roosi küllen Ote; kas taa koit om sul `rõivanõ vai `nahkanõ Har; Ummõl'di esi `rõivatsõ\_ `tuhvlikõsõ[?] Vas; paaruss om õks `rõivanõ Se || parempidise koega kuat `kinda `rõivatsõ Har

rõiva|ors 1. kõrend, õrs riiete riputamiseks kesses kottal `ol'li `rõivaors, musta `rõiva `panti orre `pääle, siss lätsivä täi ja kirbu kessesle, saeva ukka Nõo

2. käejuon peopesän om sõõgilaud, `rõivaors Ran; `rõivaors painuss, om kõvõr Krl

rõiva|pakk kangapoom `rõõvapaku on suuñ KJn; valmiss kangass om `rõõvapaku ümmer Trv Vrd riidepakk

rõiva|poom kangapoom `rõõvapoomi sarvekse, kellega käänetess Trv; `rõõvapoomi `ambaratass Krk; talletel om jalguie man `rõivapuun Puh

rõiva|puu kangapoom Iist `võeti [lõngad] jäl<sup>?</sup> altpuult `rõivapuud ette ja[?] `ümbre puu `anti timä takka tagasi[?] Rõu

rõiva|rull -rul'l Trv, -trul'l Ran Puh Kam Rõn Har Vas

1. kangarull tuu `rõivatrull' `panti vajosside, üits laud `panti `alla ja tõene pääle ja kivi viij sinna `otsa (kanga vanutamisel) Puh; timä tõmmass `rõivatrulli `pliihkuma maha Kam; `Paanti õks `rõivatrull' kivi pääle ja kol'giti katõ tõlvaga[?] Har

2. kangapoom all om `rõivatrull', toda pulgest kääneti Ran

rõivas rõivas g `rõiva Jõh/n -r/- Hag Trm Äks; rõõvas Muh Ann, g `rõõva Vig Kir Kse Han Pä(n -õe- Vän) Juu Trm TaPõ Hls; rõivass, rõõvass g `rõiva Krk T(n -õe-) V, `rõõva (-õõ-) Vil M; reevas g -e Kul Mär

1. tekstiilmaterjal, riie rõõvas oli `õmlemada kangas Tõs; naene `õmles `lintse `rõõvast mehele mütsi pähä Saa; ratulene rõõvas, ratulesed kirjad piäl KJn; riid linasest `rõõvast ol'lid pikäd ja laiad Vil; usse pääl tõmmati, üits olli ütél puul, tõene tõesel puul, sõss läts silesse sij [linane] rõõvass Trv; mia kudasi linast rõõvast Hls; sij rõõvass oo õhuke ku ärm Krk; enämbide kõigil olliva `rõivast älli Ran; kes paksembat rõevast taht, siss vanuedi kavvamb Puh; serände `pehme rõõvass tükib karvendama Nõo; vanast `koetiva käsitsi `mitmesugutse `rõiva Võn; kui `ol'li arvemb suga ja linane lõim, siss sai `väega ää rõivass Ote; `amme jakuss läits kolm küünärd `laaskest rõevast Rõn; Tõmmati rõõvass haina pääle lak'ka ja sõss sääll päävägä_ `pliihku Urv; taa `villanõ rõõvass saa palõtuss ummõlda[?] Har; ku värmitü rõivass ol'l, toolõ libõhõt es panda[?], lipõ kišk värmi är[?] Rõu; üits hamõh ol'l tett rohkatsõst `rõivast Plv; keräh ol'li\_ `piijü_ `häide<sup>?</sup>, noist sai iks peenüt rõivast tetä<sup>?</sup> Vas; naase\_ mõõdiva `kämblega rõõvast Rõp

2. a. riietuse; riietus `riided `üeldi `rõivad Jõh; tal oo vanad reevased `sel'gas Kul; võta rõõvas `ümmer Kir; Tänä pühäbäne päe, panõnd uiõmad `rõõvad kua `selgä Khn; `võerad `rõõvad `sel'gas Pär; `rõõvad on likked Saa; `üiti rõõvas, mis pinsakiks oli Ann; kenäd `rõõvad sel'läs KJn; Ma i akka `rõõvid ära `võtma, istun nõnda samuti Vil; mis sa `vastisist `rõõvist `ümmer `aied Trv; lahviib vett maha ja rõõvaste `pääle Pst; `rõõvit vaea õmmelde Krk; koerapõsil ollive tulipunatse `rõõva Hel; lähäd läbi lume, `rõiva läävä üless, `omgi pal'lass

rõivassilm

ihu, ega vanast `püsiki jalan es ole Ran; kui kangass ärä `kuivi, siss mähihi kuevast pääst `trulli ja muedugu `võeti otsast ja ummeldi `rõivit Puh; kudass küll sina mõestat iluste rõevast oeda, sul om kõik `rõiva nigu `vastse Nõo; küüni luugi pääl ol'li jäl verevä rõõvastega poesikene `saisnu, `ülivä, et tuu `olligi_tu puuk' TMr; kirstu kaas oeräni vallale, `rõiva kõik' ärä varastedu Võn; kos sa läät `ilma rõivada Kam; nuu' inemine, ku täl ilusa `rõiva sällän om, siss om egäüits illuss Ote; mina olli oolikas ka `rõivide pääle Rõn; vannu rõõvastege olli äbi kodu tulla San; talvõl iks `ol'ti ilma `rõivalla?, kui lämme tare ol'I Kan; `rõivõist piat mihe vällä? `tundma, kas ta om rikass vai `vaenõ Har; rõivastõ pääle kulutat uma raha Rõu; mul ol'li `rõiva? aidah varnah Plv; `mustõ rõõvastega\_ka veedass `taivahe Vas; Seto `rõiva ol'liva õks `veiga ilosa Se; täl um pal'lo hüivvi `rõivit Lut **b.** (olukorda tähistavana) lähvad kodu, võtavad `rõõvist `lahti, eidavad magama Hää; kui mõni ennast `rõõvis paneb, siit tolgendab, säält tolgendab, siss lähab `väl'la `jusku suur irmuts Saa; kas sa õled jo `rõivis Trm; panin ta iluste `rõõviss Vil; tahav õige torestil eläde ja `rõõvis käiä Hls; ma ole joba `rõõvin Krk; ei saa kunagi `rõõvise Hel; latse olliva iluste `rõivil nigu puped jälle Ran; sannaedine `ol'li, säält `võeti `rõivist `valla Nõo; esä avit mul ta `mõske ja `rõivile `panda Võn; kehväst käivä `rõivin Ote; sa olet alvaste `rõivil Rõn; ega ta nii ruttu ei saa, ta pand `hindä `rõivihe Kan; võta no? `rõivõilt vallalõ Har; `rõivilõ käve tsaarivalitsuse `aigu kah `väega viletsähe Vas; kleit õnnõgi `sälgä ja `rõivih olligi? Röp **c.** (menstruatsioonist) kuuma uu tuleve, ku oma `rõõva maha jääve Krk; musta `rõõva `ümbre Hel; naasel omma_ `rõiva_küleH Se

3. muu tekstiilmaterjalist tarbeese leva lõeme ol'li `soojas ahu `ääres, rõõvas üle `lõime Hää; kätepuhitavad `rõõvad ol'lid puha `paklised, obuse rõõvas (hobusetekk) ol'li ka `pakline; kas me `jõudsime `rõõvaga [heina] `sel'ga võtta, ku lapsed ol'lime Saa; pannit `valge `rõõva mõhe `pääle, mõhe rõõvas Hls; laits `vehkleb käte ja `jalguga ku makab, eo pia rõevast pääi Nõo; ku leevä pääl palanu olliva, siss teiti `viija likest ja `paanti puhass rõõvass pääle; viidikit piüidäss `rõõvaga Võn; `Vaskale `laotedi iks rõevass `pääle külmägä Rõn; mul om kañni rõõvass lauda man (õlekandmise riidest) San; ta makass õks tõsõ `rõiva alh, ma maka uma `rõiva alh (magame eraldi voodites); taa om latsõ `mähk'mise rõõvass Har; tuu tuu põrmadu rõivass ar? Rõu; säängü `rõiva omma_kõik' mul uma Vas

rõivas|silm parempidi silm tetäss `viklisilmä_ ja_ rõivassilmä? Har

rõiva|trull → rõivarull

rõiva|võlass kangapoom kui kangass valmiss, arutedi `rõiva `võlla päält maha Kam; `rõivavõlla pääl om `tsälkege raud kül'len Ote; `rõivavõlass lätt joba jämembäss Kan; Tuu `rõiva `võllal om sääne ravvast `ambaratass tõsõn otsan ja üis puust nibu Urv; `rõivavõlass, kohe rõivass käänētäss Har

rõja rõja raja, piir – LNg Mar

rõjama rõjama rajama Rüdäli kirik `olle sellele rõjatud, et kui seitse `venda `lähtvad `sõnna `sesse, siis pidi see kirik maa `alla `vaoma Mar

rõjamisi ridamisi rõjamisi ilusti `lähtvad need auad Rid

rõjastekku → reastikku

rõkatama rõkat|ama Aud, -eme San rõkkama, hõiskama `karjas me rõkatasime Aud; medäs te rõkatete San

rõkats rõkats krapp – Mär Vrd rõks¹

rõkatu → rõtketu

***rõkatuma** nud-kesks rõkatunu määrduma Rõkatunu rõiva Võn

rõke rõke g rõkke Põi Ran Puh; rõke g rõkke Khk Kaa Pha Jaa Emm Käi

1. lärm, kisa mis rōke see on Khk; Küla vahelt keib seike rōke ää, teeb, mis sääl lahti oo Kaa; venelased läksid suure rōkkega Jaa; Seda `konnade rōket, mis kevade soos oli, nüüd kadund kõik Pöi

2. torm, tuul `Sōukse rōkkega äi saa tuulikud lasta, lammutab tiivad ää Kaa; Nii vali rōke, et kas ajab sea `püsti Pöi

3. a. tuli, leek pliidi `alla vai `ahju, üitskōik, kohe sa toda rōket tījd Ran; `viska mõni vaegune puu sek`kä, kae siss tuleb rōke Puh b. piltl kiirus, rutt siss ei ole `aiga sugugi, tuleb rōke `taade; küll tetäss rōke anna `alla Puh

4. suits Keik elud olid rōket täis Emm; Sii on jo nii ermus rōke sees, et paneb inge kinni Käi
rōkendama rōken|dama Vil Trv Ran Puh, -deme, -tem(e) Hls Krk lõkendama a. leegitsema tuld tetti väl`län - - tuli rōkendab Puh b. piltl punetama; punasena särama päe rōkendab Vil; punatse õuna nindagu rōkenteve Hls; ta om nii tulivihane - - näost rōkendeb esi Krk; rōkendaja päiv `ol`li `väega kuum Ran

rōkendeme¹ rōkendeme lobisema rōkendess ütte `puhku Hel

rōkendeme² → rōkendama

rōketama rōketama Ran, rōkedama Emm

1. kõrvetama, kõrbelõhna tekitama Mis ta seel tuas rōkedab Emm

2. lõömama, lõõskama küll võib päiv rōketada; eelä `ol`li rōketaja päiv, `ol`li kuum Ran

rōketu → rōtketu

rōkkam rōkkam euf a. hüljes va rōkkam puhub võrgujää peal, tuleb `kanged `tormi Muh

b. kiisk rōkkam `võrkus Muh

rōkkama¹ rōkkama, da-inf rōkata Pöi Muh Rid Mar Mär Kir Hää Saa Juu JMd JJn Ann Koe Trm Lai Plt Pil KJn Vas(ma-inf -mma) Se, rōkkada Lüg; rōkkama, da-inf rōkata Jäm Khk Kaa VII Jaa; rōkkame, da-inf rōkate San

1. valjusti hõiskama, lõkerdama, käratsema ku mä sedä va `sammeldand kattust nägin, siis mu südä rōkkas `rõõmust, õli nii ia miel, kodo kattus juo näib piltl Lüg; karjatsed rōkkavad `metsas Khk; Kui me rōkkama paneme, siis lagi kerkib Kaa; rōkkas kõrvad lukki VII; mis sa sii rōkkad Pöi; see rōkkas aga nõnna valju ealega Muh; `laulvad ja rōkkavad Mär; Rōkkab naerda Hää; lapsed rōkkasid, et `kaugele ol`li kuulta Saa; Ku ti² nakat rōkkama (mürgeldama), ma võta teile viitsa Vas

2. valjusti kostma, (vastu) kajama `lapsed `karjusid, et mets rōkkab Lüg; Mets rōkkas linnulaulust Pöi; mis sa karjod nii `kangeste, et tuba ühnä rōkkab Mar; ei tea, kas tuleb `vihma või, mets rōkkab `vasta Mär; lend karis söõmatuas nõnna, et tuba rōkkas Kir; Küll niūd `tiirgad tõmmavad ku ilm rōkkab Hää; mets rōkkab ja kõlab `vasta Juu; siis lõime ilust `tral`li, et küla rōkkas Ann; laulavad nii, et ilm rōkkab Plt; ilm on nii külm, et rōkkab KJn

3. riidlema, tõrelema; kärkima ära rōkkag nõnda pailu Jäm; Vanaeit rōkkab järjest mu kallal Kaa; ma rōkka, käratse `taaga VII; `tahtis `mooga nõnda rōkata Jaa; Sai peatäave rōkata Pöi; ta oli nende tuast kisa kuuld, `karjumist ja rōkkamist JJn

rōkkama² rōkkama Vil, imperf (ta) rōkass Trv punetama; eredalt särama Pärast `võõpamist rōkkas punane värv küll `ijmälē, aga egä maead selle päräst suuremas es lähä ja `suuja ka `rohkem es anna Vil; taevass metsa taga rōkass Trv

rõks¹ rõks Kul PJg KJn, g rõksu Kse Tõs Aud Tor Hää Puh, rõkso Vig Mih, rõksi Hää Saa

1. krapp, karjakell enni olid kelläd ja rõksod Vig; rõks `tehti puust Kse; rõksul oo kolm kõra sees Tõs; meil mustikul peab iki rõks `kaelas olema Aud; rõks - - nõnda ele ääl, ku luum süüib Hää Vrd rõkats

rõks

2. raks, krõks, prõks üks rõks `olli ja läks [klaas katki] KJn; kuuli `rõksu tõsen taren Puh || (kellast) kell seenä piäl rõksub, teeb ikke rõks-rõks Tõs

3. sälk ega rõksi `kohta `lašti auk piigerdiga Saa

Vrd roks²

rõks² rõk's Pst, g rõksi Hls Krk krõmpsluu kõri rõk's om ää süvva Pst; kopsu küllen om rõk's Hls; kõri `rõksi tahts katik pitsite Krk

rõks³ rõks VII/rõ-/ Rid Lih, g rõksu Põi Mar(-o), rõksi Kse nurg; hrv latikas rõks, vähiksed latika `moodi kalad VII; Rõksud on ea õhjesööt Põi; Rõksu püük algas Mar; rõks, kõige parem kala siin meres, aga `lähtvad jõgedesse ja elutsevad seal `rohkem Rid

***rõks⁴** rõks g rõksi Khk; pl rõksid Muh pähkliangid `pähke rõksiga mul'lud `pähke puruks Khk; kellel viletsad `ambad oo, see peab `rõksidega `pähkid puruks tegema Muh

rõksak rõksak prõksatus olli üüts rõksak lambi `laasil Krk

rõksatama rõksat|ama KJn Trv, -eme Hls Krk prõksatama, raksatama lambi laas läks ku rõksatas `kaiki KJn; ränik rõksatass pooless Trv; laas rõksat ku katik läits Hls; rõksati, `amba tük'k tulli är kül'lest Krk **Vrd** roksatama

rõksati deskri seal oli rõks `kaelas - - `kuulsid ikka, kui siga sõi, rõksati, rõksati `rõksus ikke PJg

rõksauss rõksau|ss g -se prõksatus mes sääl `kaitski läits, rõksauss `olli kuulda Puh

rõksi|луу krõmpsluu vasikul ja sia pää ümmer om `sääntest rõksiluu Hls; kõrvalehe sehen om rõksiluu Krk **Vrd** rõksлуу

rõksima `rõksima Muh Hää, `rõk'sma Trv Kam Har, (ma) rõksi(n); nud-kesks `rõksin Krk

1. rõksutama; krõmpsutama ma rõksi `pähkid `katki Muh; lammaäs rõksib `einu Trv || tallekestel olevet mõni jagu periss ammastege `rõksin (kohitsemisest) Krk

2. sälgutama Rõksin - - ku ma rõksi või `amba puu `sisse `lõikan Hää

3. sugutama – Kam

rõks|луу krõmpsluu rinnaluu otsan ümärke rõk'sлуу Hls **Vrd** rõksiluu

rõksti `rõksti Muh Kse Trv, `rõksti Kaa prõksti, krõksti `amba all `rõksti `katki läks Kaa; puu läks `rõksti `katki Muh **Vrd** rõkstigi

rõkstigi rõksti läits katik ku `rõkstigi Krk

rõksuma `rõksuma Muh Mär Kse Tõs PJg Saa Juu Koe, `rõksma KJn Trv Puh, `rõksme Hls, (ma) rõksu(n); `rõksuma, (ma) rõksu Khk prõksuma, raksuma `pähked `rõksuvad `amba all Khk; pulk `rõksus jala all Mär; `pähkel rõksub, kui ammustad Tõs; kõva koor ol'li, `rõksus Saa; oss `rõkse jala all Trv; liiväterä `rõksusi `amba all Puh || tiksuma kell rõksub, teeb ikke rõks-rõks-rõks Tõs

rõksutama rõksut|ama Khk/rõ-/ Mär Kse KJn, -eme Krk prõksutama, pragistama rõksudab ammastege [pähkleid] `katki Khk; mis sa rõksutat sial Mär; murrad agu rõks ja rõks, siis rõksutat KJn; latse rõksuteve `suhkurt Krk

***rõkutama** imperf (ta) rõkutas rõkatama rõkutas `laalda nõnnagu kõik kõhad kajasid Kod

rõkutamine rõkutami|ne g -se taku ketramine Rõkutamiseks kutsuti vanasti taku koonla ketramist seena vahel Kos

rõma¹ rõma Trv Krk Hel pragu, mõra kausi sihen rõma, sijn nakass ärä laguneme Trv; ära võta rõmage `laasi Krk; [puu] koorel om rõma sihen Hel

rõma² rõma, rõõma Põi, rõma Mus hulk `rahva rõma Mus

rõmame rõmame prangunema rõmanu tašs Hel

rõmane rõma|ne g -tse praguline mõnikõrd lää terve laas enne katik ku sijn rõmane Krk

rõmavun nud-kesks *rõmavun* lõhenenud, pragunenud *puukuur om ärä rõmavun Hel*

rõme¹ *rõme* Aud Pär PJg Tor Hää Saa KJn Vil Krk, *krõme* Juu, *prõme* Hää

1. pragu, lõhe, mõra *seenale oo rõme `sisse lõön* Aud; *rõme maa sees* PJg; *Mõned laasid on, palavat ei kannata, palava `sisse `kaldad, lüüb prõmesi täis* Hää; *munal rõme sihes* KJn; *Siu piiglel om joba mitu rõme sehen* Krk

2. sälk, tärge; soon *noksudel oli `jälle sehoke rõme `tehtud, siis sai sari noksu `otsa `pandud* PJg; *Koodi varre ülemise otsa sisse lõegati rõme koodi nõõri sidumise jaos* Tor; [pastlale] *`tehti prõmed `sisse* Hää; *rähn näris krõme `sisse* Juu

3. kangaviga, hõre koht (kangas) *jääb `sinna prõme `sisse - - jääb säält väga eredaks, niied on säält väga madalas olnu* Hää

rõme² *rõme* LNg Mar Mär Aud SJn, *rõmõ* Khn, g -da

1. kore, krobeline *tooli põhi oo rõme* LNg; *sügise kardule `võtmese `aeges - - kääd lähvad `karpa ja rõmedaks kõik* Mär; *krõbe oo `rohkem apar, rõme oo `rohkem `auglese `kohta* Aud; *Küll on aga rõmeda korbaga männad* SJn

2. räbal, kalts *Anna see rõme siia, ma pühin sellega tolmu; üks vana riie jäänd `siia maha, üks vana rõme* Mar

3. pooltoores *Õnad* (kartulid) *allõs rõmõdad, lasõ viel `kiedä* Khn

rõmeline *rõmeli|ne* Pha/rõ-/ PJg Tor Hää, *rõmele|ne* Mär Vig Mih Aud Pär PJg, g -se krobeline, kore *Õöveldas küll, aga laud ikka veel väga rõmeline* Pha; *peopesa kõik rõmelene, sügeleb* Mär; *tooli põhi oo rõmelene* Vig; *männna koor oo krõbe ja kore, sihuke rõmelene* Aud; *rõmelese koorega, mis nii korbalene* PJg

rõmenema *rõmene|ma* Hää/pr-/ KJn, -me Krk pragunema, murenema *Ake prõmenes külmaga* Hää; *Kui jää akkab rõmeneme, ega siss ämp üle järve ei saa käää* Krk

rõmine *rõmi|ne* Pöi, *rõme|ne* Pha, g -se *räme Taal joomise järge ääl nii rõmene* Pha; *`rääkis rõmise ääle* Pöi

rõmm *rõmm* g *rõmmi* jõmpiskas *kos poisikse rõmm om* Krk

rõmmima *`rõmmima*, (ta) *rõmmib* Mih PJg Hää *prõmmima mi\_sa seal ukse taga rõmmid* Mih; *`rõmmis ruusikaga* PJg; *rõmmib aga ikka* Hää

rõmmis *pungil, punnis* *Lapse kõht oli `rõmmis* Han

rõmps *rõmps* g *rõmpsu* PJg Hää, *rõmsu* Tor Kõp, *rõmsi* Muh, *rõmssi* Krk; *rõmps* g *rõmpsu* Kaa, *rõmsu* Khk VII

1. *krõmpsluu mo `ambad ep akka änam rõmsu `pæle* Khk; *näris `rõmpsu* VII; *Rinnaleht, sij on sii rinna all rõmpsu `muudi* Hää

2. *krõbe, krõbisevalt kuiv* *Kooruke oli rõmpsuks `kõrbend* Kaa; *einad_o ühna rõmsid* Muh; *Oli karduled ahjus liiga rõmpsus lasnd minna* PJg

3. seks õige *rõmssi imu tulli `pääle; vana naiste manu tulet sa `rõmssi `tahtme* Krk

Vrd *krõmps¹*

rõmpse|kont *krõmpsluu suur rõmpsekoit* VII **Vrd** *rõmpskont*

rõmpsuma *`rõmpsuma*, (ta) *rõmpsi* Kse; *`rõmpsuma*, (ta) *rõmsi* Khk VII; *`rõmpsuma* Mih

1. *krõmpsuma ratsas tuhli rõmsi `amba all* Khk; *`tuhlid `rõmpsiivad veel* VII

2. *krõmpsutama obu rõmpsi* `einu Kse

rõmpsjas *`rõmpsi|as* Khn Hls, *`rõmpsi|as* Khk, g -a

1. *krõmpsu* *`rõmpsiad `tuhlid, keega veel `pehmemaks* Khk; *Õnad allõs `rõmpsiad* Khn

2. *rabe siaseene om suure musta, `rõmpsi* Hls

rõmpskont

rõmps|kont krõmpsluu *rõmpskont on `pehme, võib ε `süia Khk; `loomadel [on] rõmpskoõdid Hää Vrd krõmpskont, rõmpsekont*

rõmps|luu krõmpsluu *Rõmpsluud on `sõuksed `pehmed, mis vedruvad Pöi; rõmpsluu oo apar PJg; Nina rõmpsluu Hää; kõris on ka rõmpsluu KJn Vrd rõpsluu*

rõmpsu krimpsu *kasetoht kisub `rõmpsu PJg Vrd krõmpsu*

rõmpsuma `rõmpsuma, (ta) *rõmpsub Kse PJg Hää, rõmsub KJn; `rõmpsuma, (ta) rõmsub Khk; `rõmpsma, (ta) rõmpsub Trv krõmpsuma vili akkab `rõmpsuma `amba all, saab `varsti `küpseks Khk; tuhel toores alles, rõmpsub Kse; tahad sihukest liha, mis rõmpsub PJg; võta kõri kätte, akka `süüjä, rõmsub KJn; obene süüß ku rõmpsub Trv*

rõmpsutama *rõmpsut|ama Trv, -eme Krk; rõmsutama Khk krõmpsutama mis sa rõmsutad neid porgandid Khk; obene rõmpsutab `einu Trv*

rõmu → krõmu

rõnd → rind

rõnga|lill *saijalill `rõngalilli [on] kõllatse Krk Vrd rõngaslill*

rõngamisi `rõnga|misi, -mesi *rõngakujuliselt kuuse ladvad olid [pulmade ajal] `rõngamisi `kiini nagu look kohe; obone oli nagu ilusam, kui tal oli [lakk] `rõngamesi lõegatud Juu*

rõngas! *rõngas L K I Hls, `rõngas Lüg(-ηη-) Jõh IisR, rõngass Äks Trv Krk Hel T V(rõ- g `rõ-), rõngas Pöi Muh, g `rõnga; rõngas g `rõnga SaLä(re- g `re- Mus) Kaa Pha VII Pöi Hi; `rengas (-ηη-) g `renga Kuu(g `renka) Hlj(`ro-) VNg Vai; seesü `rõngis Pöi, `rõngis Rei, `rõngus Aud Pal*

1. ringi kujuga keskelt tühi ese või kujund **a.** mingi detaili ja/või vahendina *Raudtraat [võrgule] `rengasteks ei `sündünd `panna, läks `suolasess merevies ruttu `ruoste; Kodused vottimed tükkü `kümme ühess `renkas kaik kuos Kuu; paadiketil oli konks ja sel `kepsli `konksul on siin `niisukene `rõngas Hlj; `siale panna traat ehk `rõngas nenä, kes `kange `tohnima on Lüg; `Sõidu luokadel olivad üleval `rõngad, `ratsuti käis `rõngast läbi, `ninda võis `tõmmada obuse pia ülesse IisR; `piiad pidäväd `rengad `korvas Vai; rauad pannasse sohe, kui erk obu on, `rõngad `raudade `otsas Khk; `sial `pandi kaks rõngast ninase Mus; `supi `katla `panni kolmandama `rõnga `peale Muh; So uued kirjnad jähid ilma rõngasteta; `ankru `rõngasse `panda kõis Rei; kui tal on rõngas ninas, siis ta äi saa maad `aada Phl; rõngas lüüässe seinä `sesse, obosed pannasse `sõnna `külge Mar; kui obost kõietame, siis paneme keü `rõnga vaia `otsa Kul; val`lastel oo `rõngad `kül`ges Mär; paja rõngas kõib paja `alla, et parand mustas ei soa Tõs; `ratsmerihma rõngas on rihma `otsas Hag; kui `väimes tuleb `koşja, siis paneb täku `rõngasse `kiini Juu; lüüsin `rõngaid `paela `aada Kad; pial on niiepaelad, kellega niied käivad pial, üleval on `rõngad ja `võllad Sim; aja nüör `rõngast läbi Iis; mõrral on vitsast `rõngad sies Trm; rõngad olid lõngapakul, neid sai lükata `koomalle ja laiemalle Pal; meil oli [aidauksel] üks rõngass, kellest said `kiini tõmmata Äks; iga keü otsas on oma rõngas Ksi; kurjal ärjäl on rõngas ninäs KJn; päidsete rõngass Krk; rummu rõngass tulli ärä Hel; mia lätsi `puuti `sisse, et lendsi `rõngit om vaja Nõo; `rõnga ollova säääl pošti külen, pissetäv tõmmatu kättpidi sinnä `rõnga `kül`ge Võn; tsirbi pääl pidi olema rõngass `ümber, et pää `lahki ei lää Ote; vokil siiva pääl rõngass Har; säält tul`l inemise luid `kündeh `vällä ja `pandlit, `rõngit, kette, kõgõsugumatsi Vas; rõngass om `ankril tõõsen otsan ja sinnä? kõüdetäss keü `kül`ge Räp; vikadi kunds varrõ man, rõngass näid pidä üteh Lut **b.** (sisekohakäänetes) rõngana kõveras(se), sõõri(s), kenus(se) saba `tembab `rengasse Kuu; `rengas `kaulaga obune one ikke ilus VNg; kel `kueral saba `rõngas on, sie on tige kuer Lüg; Sie kisub oma settuka pia kah `rõnga, `mõtleb, et saab sedasi `aisade vahele `traavli IisR; nii `rõngas kaelaga obu Khk;*

`tõmbas äнна `rõnga VII; *See obu on ikka nii `rõngis kaelaga just kut aabitsakukk Pöi; Koer `jooksis ees, saba `rõngis Rei; üks keris eese `rõnga Mar; koera änd `rõngas Tõs; siis oo kähär vill, mis `äste `rõngus oo Aud; kui [vaskuss] `rõngu `tõmmab, pistab pea `samla `sisse PJg; veas ennast `rõngas (rõngasse) Ris; `ästi söödetud obusel on kael `rõngas Kos; [uss] magas `rõngas, pia oli `keskel `püsti kohe Amb; mõnikord piim venis, siis tõmmati lehma saba `rõnga ja sialt nisa läbi Koe; põrsaste sabad ilusti `rõngas VMr; obene juokseb ilosass trahavi, piä `rõngun Kod; see oli edvistaea, kes käis saba `rõngas piltl Plt; üks kerib kepi ümmer `rõngasse KJn; koeral om änd `rõngan Hls; ani õmbab kaala `rõngade Puh; `pärtuspävän kääneb kapst pääd, lehe nakkava joba `rõngade `käänmä Nõo; tsiug aia ennest rõngale San; Ku `tsiga terve om, sõss tel om alasi hand `rõngan Urv; pinil sais hand `rõngah Plv; kesv ku_m `val`mis, pää tõmbass `rõngalõ Lut c. määratlemata otstarbega `reõõjas on `ümmärguine VNg; jäme kõis oli `rõnga `kieratud IisR; `Karpis oli pailu `rõngud Kaa; `Päiksel olid `rõngad `õmber, see tähendab ilma `muutust Pöi; mis ümargune asi on, see on rõõõjas Käi; rõõõjas on raavast Phl; tegi ühe raadist `rõnga Kse; kuul rõngas `ümber Kei; ta on kõveras nii kui üks rõngas VMr; mis sedasi `tehtud asi on, sie on ikke rõngas Kad; kaasikseened - - `valged suured nagu `rõngad olivad Äks; rõngas on nisuke raudvõru Lai; ta `pel`gäb miut ninda ku elutuld, lääb kas või läbi tulise `rõnga miust `müüjä Krk; kui rõngass kuul või päeväl ümmer om, siss om `alba `ilma `uuta Hel; rõngass om traadist vai vidsast paenutedu Ran; pügäl `ol`li serände ku rõngass `ümbre sarve; kaits pikkä `sulge kikka anna sehen, nuu `oidva `endä kõverass nigu `rõnga jälle Nõo; rõngass om siist tühi Se d. rõnga kujuga tomp mingit ainet `aõtsid karjatselle igauks `terve saia ja siis kaks rõngast `vorsti Kei; `mulle tõi `rõnga `vorsti ja magusapu leva alati Pil; ma osti üte `rõnga paraskit Plv d. piiramisrõngas `Omski `juures on punased akkand `rõnga `võima VII*

2. ring, tiir tä käis koolimajas ka korra ärä `rõnga Hää; kolm rõngast `joosnu `ümmer kivi Saa

rõngas² → rüngas

rõngas|lill saialill *Es ole vanast aia `li`le midägi, kõllatse rõngaslilli ollive ja niij vanat `muudu tukkroosikse kah Hls Vrd rõngalill*

rõngujas rõnguj|as g -a adj < rõngas `niske rõngujas vanamiõss õli, piä rõngun läks Kod

rõngulene rõngule|ne g -se rõngakujulise mustriга Õde `kinkis `moole rõngulese jäki `riide

Han

rõngutama rõngutama logistama, lõngutama ust rõngutama Muh

rõnk rõnk Mar, g rõnga Rid rünk aab suure pilve rõnga üles Rid; naa mää `moodi kibi rõnk

Mar

rõnkama `rõnkama, da-inf rõngata asjatult, kasutult käima ma sääl `ümbre rõngassi; minu `käimine `ol`li ilma `aigu, ma enämp ei taha rõngata Kam

rõnklõma `rõnklõma vingerdama mis sa nu `rõnklõdõ Lei

rõnks rõnks g rõnksi Trv Krk; rõnks g rõnksu Pöi krõnks Vanad `rõnksu tarvita änam kedagi Pöi; vana ja kokku jäänu ku rõnks Trv; Sij rõnks kooleb küll vist `varsti ärä Krk

rõnksama `rõnksama nõtkuma Ta rõnksas põlvist Muh

rõnksi krõnksu, kõverasse kešu kisk kaala `rõnksi, pää mahan (lamandunud viljast) Krk

Vrd rõnksi

rõnksti `rõnksti nõksti – Muh

rõnkuma `rõnkuma, (ta) rõngub Pöi Muh

rõnn

1. hulkuma, kolama *obused`rõnkusid`aidu kaudu, siis käristati käristiga`kaugele; rõngub aga`peale ühest kohjast`teise* Muh

2. kõlkuma, õõtsuma *mis sa sii`peale rõngud [tooliga]* Muh

rõnn → *renn*¹

rõnt *rõnt, krõnt* g `rõndi, `krõndi (kala) `suure`päägä`rõndid Lüg

rõntsima `rõntsima lürpima `rõntsib tied`juua; `kuuma piäb`rõntsima Lüg

rõoma → *rõduma*

rõos *rõos* Rid, *rõus* Mar *redus ta oo* *rõos* Rid

rõosse *rõosse* Rid Mar *redusse joosid ää`rõosse* Rid; *tä läind nüid`rõosse* Mar **Vrd** *rõttu*

rõppama *rõppama*, da-inf *rõpada*² Vas *äkki märkama, juhtumisi nägema ma es`rõppa sinno* Vas; *kae, vaest mu tallukõisi ka koh`rõppat; ma`rõpsi timmä laado pääl niku<sup>2</sup> üte sil`mägä²* Se

rõps¹ *rõps* g *rõpsu* Khk/rõ-/ Kse Tor *krõps see ka`rp teeb`enne pisisse rõpsu, kut ta`kinni leheb* Khk; *läks rõps kätti* Kse

rõps² *rõps* g *rõpsi* *krõbe küll om ta`rõpsiss lännu* Hls

rõpsak *rõpsak* peru *rõpsak oben`kargass ütte`puhku* Krk

rõpsakas *rõpsak*|as g -a *krõpsatus`õlli üks rõpsakas* KJn

rõpsatama *rõpsatama* Khk/rõ-/ Kse Tor KJn Krk/-eme/ *krõpsatama üks asi rõpsatas jala* all Khk; *nõu vits rõpsatab kätti* Tor; *ei tiä, mis asi see rõpsatas* KJn

rõps|luu *krõmpsluu rinnaluu küll'en om rõpsluu* Krk **Vrd** *rõmpsluu*

rõpsti *rõpsti* Vig Tor *rapsti, raksti, krõpsti`tehti`rõpsti ja oli veri taga* (kupulaskmisest) Vig; *rõpsti üppas maha* Tor

rõpstigi *rapsti, raksti tõmmasi katik ku`rõpstigi* Krk

rõpsuma *rõpsuma*, (ma) *rõpsu(n)* Kse Tor *krõpsuma läks naa mis kingad`rõpsusid* Kse; *ein`rõpsus kuevaga`easte* Tor

rõpsutama *rõpsutama* PJg; tud-kesks *rõpsudud* Khk *kõpsutama, kepsutama ka`rp`kingadega sai`keia rõpsudud* Khk; *Kits akkas kõides kepslema ja jalgu rõpsutama* PJg

rõsa → *resa*

rõse *rõse* Juu, g -da Kei Hag; *rõsse* g `rõske Puh; n, g *rõsse* Puh Nõo Kam, *rõssõ* Võn Ote VId; *rõssõh* g `rõssõ Se

1. *rõske, niiske einad on rõsedad, ei kannata`saadu`panna* Hag; *võtsime`loogu üless,`voatasime, ta oli rõse alt* Juu; *maha ei vôi`istu, maa om sugu nigu rõsse* Nõo; *sevoka`tahtva rõssõmbat maad* Võn; *ku rõevass om jäänu, kos rõsse kotuss, siss om ärä allitanu ja kopitanu* Kam; *kui olli veidikese`vihma tullu, et maa rõssõ o`l, siss lina`tul`li kolmõ päiväga üless* Ote; *rõssõ²`hujunõ`tükü² kopitadasõ ja hallitadasõ²* Rõu; *rõssõ²`akõh rõssõtass* Vas; *ku rõssõ<sup>2</sup> ilma<sup>2</sup>, siss tungõl`terri pal`lo* Rõp **Vrd** *rese*

2. *aknahigi`aknidõ pääle tõmmais`rõssõ, sammaspoolõ pääle om`aknõ rõssõh hüä* Se

rõsi n, g *rõsi* Lüg IisR TaPõ(g *rõse* Kod)

1. *leitsak, niiskus, aur rei`ajab rõsi`vällä* Lüg; *Oleks vai`akna rõsi lakkund, nii oli jänu* IisR; *vil`jast rehetuas tuleb rõsi; lõhn on sie, kost rõsi`väl`la lähäb reietuas* Trm; *leetse oli sij`marg õhk, sij`rõsi* Äks; *aken läheb rõsisse, ei paista`valged läbi* Lai **Vrd** *resi, räsi¹, rõsi*

2. *ving rõsi paneb piä valotama; surigi ärä rõse`sisse* Kod

rõsine *rõsi*|ne g -se Lüg Jõh IisR Sim TaPõ *leitsakune; niiske`auruga`aknad lähävad rõsisest* Lüg; *Plekk`ämber võis ka päält rõsisest`mennä* Jõh; *sein lüüb rõsisest* Sim; *rehetare_õ rõsine, kõik kõrreõtsad tilguvad* Kod; *rõsine, kõik om marg ja`niiske* Äks; *rõsine* - - *leitsene soe* Ksi **Vrd** *resine, rõsine*

rõsitama *rõsitama* Lüg/-mma/ Trm rõskuma, niiskuma `aknad `ninda `vällä rõsitand Lüg; udu rõsitab eena loo ära Trm **Vrd** rõssõtama

rõsk *rõsk* Äks Lai, g *rõsu* Se

1. rõskus *leitse oli märg rõsk* Lai; *tu külmärõsk om rassõ, `tuuga jäät `haigõss* Se

2. rõske [rehe-toas] *ei `tohtinud `olla leetsed, siis oli [vili] märg, rõsk veel* Äks

rõske *rõske* Pöi Muh Mar Hää Amb JJn Tür Koe Rak Iis Trm Pal Äks Lai Plt KJn Trv Hel T, *rõskõ* Võn San V niiske **a.** (õhu kohta) *Va kivimaja, sihest - - `rõske, see pole `aige inimese koht Pöi; Täna on rõske, tuleb rohkem riiet selga panna* Mar; *ilmad lähvad `rõskest Iis; `õhta iis, vaata siis - - `tõmmas juba `rõskemast Äks; `Säätsit `rõskit `ruume peass `kütme* Krk; *mia `rõsket `ilma sugu ei kannate* Hel; *leib kavva `rõske kotusse pääl sais, läits allitama* Ran; *kole `rõske ja kül`m keller; tek`k om `rõsken ärä ruütenu* Nõo; *sügüse ommaki `rõskõ ilma, külmä ja `rõskõ* San; *ummussin ja `rõskõn, sääl tä om är `mültünü ja kopitunu* Urv; *`rõskõ om siss, ku ei sata?, ei olõ `õigõ põud kah* Har; *na omma `rõskõh olnu?* Rõu; *ilma? umma `rõskõ? Vas; `saismisega himmästüss ka är, kiä `rõskõh sais* Röp **b.** (tahkete ainete või asjade kohta) *rehi on `rõske, ei soa `pekka* Trm; *maa `rõske* Kod; *`rõsked seinad* MMg; *ein on `rõske ja `raske* KJn; *kui ain alt `rõske `oll'i, siss tulli tedä `ümbre kääändä* Ran; *tõenekörd tuleb `veetkese pisarit, tiiß nigu maa `rõskess, a `täambä ta `tul`li nigu varinaga* Nõo; *vili om viijl `rõske, ei saa viijl kokku panna* Ote; *rõivass om `rõske* Rõn; *vihmage saa kõik `rõskõss* Krl; *`rõskõ - - kui ei olõ? otsani likõ* Rõu; *vili um `rõskõss lännü?* Vas

Vrd *reske, rõske*¹

rõskeld *rõskeld* Ran Nõo rõskelt *kui võrgud paneb `rõskeld kokku, siss kah pehmistävä ärä* Ran; *`roniti pandass `rõskeld, ega `kuive `ainu `roniti ei panda* Nõo

rõskuma *rõsku|ma* Trm Kod Nõo Ote Rõu, -mma Plv, -me Hel San rõskeks muutuma *`riided `rõskusivad väl`jas ära* Trm; *ega tuu alb ei ole, et ta udsutab, `kartuli `rõskuva ärä, siss vaßt kasvava viijl* Nõo; *kesvä lastass ärä `rõskuda* Ote; *tare `rõskus är* San; *`Võeti uma val`miss [rukki] kubu ja `viidi õdagu `vällä aid`viijde `rõskuma* Rõu; *raamatu? `rõskusõ är?, lehe? `laskuse `pehmest* Plv **Vrd** rõsitama, rõssõtama

rõskus *rõskus* g -e Iis Trm Kod Plt KJn; *rõsku|ss* g -se TLä Kam San, -õ San Kan Krl Plv Se niiskus *mõnes majas on palju `rõskust* Iis; *tuul aab viljast `rõskuse `väl`ja* Trm; *vamm tuleb `rõskusess* Kod; *vili tahab nurme pääl saesta näädalit paar - - siss om `rõskuss `väl`lä lännu* Ran; *`üüßene `rõskuss kah tiiß ligedass* Nõo; *tõmmati viijl trulliga [põld] üle, sedä `viisi `oiti `rõskust maa sisen* Kam; *mis tuust `rõskusõst, `rõskusõ peräst või olla, tuu ei tii midägi* San; *viij? kãpiline är? rehe `alla, muudo rostõdass `rõskuse käen är?* Kan; *`tiiskuss tullõv `rõskusõst* Plv; [koid] *aase `mulka `sisse lavvalõ, kui `rõskusõh om* Se

rõskõnõ *rõskõ|nõ* g -dsõ, -tsõ Rõu Plv Vas Se rõske *`rõskõnõ ilm oll', udsu! pääle* Plv; *no umma? sääntse? `rõskõtsõ ilma? Vas; `rõskõnõ aig, rassõ aig, sõjool aol om pal`lo tõbitsit* Se **Vrd** rõssõnõ

rõssak *rõssak* Se; *rissa|k* g -gu Lut traavel *rõssak, hopõn `väega hüä* Se; *rissagu? umma? iibä pravna?* Lut

rõsse, rõssõ, rõssõh → rõse

rõssõja *rõssõja* kãpard, *vusserdis ta vana `rõssõja, ta ruttu ja halvastõ tegi kõik* Plv

rõssõnõ *rõssõ|nõ* g -dsõ rõske, niiske *`täambä `väega `rõssõnõ päiv; `rõssõdsõ `akna?* Se **Vrd** rõskõnõ

rõssõtama *rõssõtam(m)a* Vas Se rõskuma, niiskeks muutuma *ruudi? ar rõssõtanu?*; *kõik` tarõ läts rõssõtamma* Se **Vrd** rõsitama

rõst

rõst → rõht

rõstu rõhtselt *rõstaiian roadkad one* `rõstu Kod

rõtk → ritk

rõtkatu → rõtketu

rõtketu rõtketu, rõtkatu Kod, rõketu TMr Võn Kam, rõkatu Lai kasimatu `keski es taha *tämädä oeta, õli rõtketu vanamiis Kod; rõkatu on iga pidi must Lai; va rõketu inimene, `kirpe ja `täiu kubinal täis TMr; ta `ol'le vana rummal' rõketu inimene Võn*

rõtk|hain → ritkhain

rõtsakil → rõõtsakil

rõtsakile → rõõtsakile

rõtskunu nud-kesks `rõtskunu Trv Krk kortsuma *Siu rõõva om väege ärä rõtskunu Krk*

rõtsutama rõtsut|ama Trv, -eme Krk kortsutama *Kun sia na [riided] nõnda ärä rõtsutit Krk*

rõttu redusse *läks rõttu Mar Vrd* rõosse

rõtusse pl rõtusse Võn, rõtussõ² Plv alus adra vedamiseks *ader rõtussele, esi obõsõ `säl'gä ja minek Võn; hařkadralõ `pañti rõtussõ² ala Plv*

rõud rõud Lüg, g `rõua Jõh IisR; rõud, rõõd g rõõda Kod; `rouda g `rovva Vai külmunud maapind rõud -- *kui juo `õige kõvast jääs on Lüg; Ára mene `paljajalu `rõua `piale Jõh; Kõvaste `külmatab, siis tuleb rõud maha IisR; `rouda tegi jala `pohjad kippest Vai; obesega alb `sõita rõõda piäl Kod*

rõudane `rõuda|ne Lüg Jõh IisR, `rouda|ne Vai, rõõda|ne Kod, g -se külmunud pinnaga, sellest tingituna konarlik *Rõudasel maal paha `käia Lüg; Kui on üö `külmad `õlled, läeb maa `rõudasest Jõh; `roudane [tee] `kisko miu `saapad `katki Vai; alt oo mädä ja piält oo rõõdane Kod*

rõuetand nud-kesks rõuetand rõugearmiline rõuetand inime, *korbid on näo peal Vän*

rõugama `rõugama ruigama *siad `rõugavad, tahavad `süia Sim*

rõugas rõugas g `rõuka Hls; pl `rõukad Saa vankri rõuk `vankrel on `rõukad Saa; *lakk on `vankril telle pääl, see, kos rõugas pääl Hls Vrd* rõuk²

rõuge¹ `rõuge Lüg Jõh IisR, `rouge Jäm

1. *rebu Mõni ia kana muneb kahe `rõugega muni ka Jõh; Oli `kiedetud või `tuores, ikka oli `rõuge IisR*

2. *ruuge `rouged `juuksed Jäm*

rõuge² rõuge g `rõuke rõuk põllu pääl vili *`pantaks kärbises, kaerad ja odrad vahel, kui vähe on, et rõuget ei saa Hää*

rõuge³ rõuge g `rõuke Hää Saa (vankri osa) `rõuked on `katki, ei saa `kuskilgi `vankriga *`minna Hää; neli rõuget ol'li `vankrel, need `rõuked käisid `alla põhja `kül'gi `kiñni ja `oidsid redelid üleval Saa*

rõuge- `rõugepanijat ma lapseld *`kartsin nigu tuld Jõe; küll on `rouge`arbeline nägu Kuu; ma olin `ästi `raskest `rouges, `rougeasemi täis keik VNg; `rõuge`aiguss mõnel rikkus näo Lüg; Kui `rõugepanemiselt oma `lapsega maha jäid, siis `jäidki `ilma IisR; `rouge`aigus vettis maha keik, vanad ja noored Rei; kõik nego oo `rõuge`arma täis Mar; ta sil`manägu `rõugetähelene Mär; `kõstre juures oli\_se `rõugepanek Kse; `rõugemäda pannakse, ku rõugid pannakse Vän; minu vennanaene suri `rõuge`aigusse ää Juu; `põldgi seda last, kel ei old `rõugedtähed näus Amb; ta nägu on `rõugearmilene Koe; vanast oli mõnel `rõuge`armisi nägu täis, selle põlve `rahva ulgas ei ole Sim; `rõuged mädäneväd, siis jääväd `rõugetähed asemelle Kod*

rõuged pl `rõuged Lüg Jõh IisR Muh L Ris Juu Jür JõeK Amb JMd Tür Koe VMr Kad VJg Sim Iis Trm Kod MMg Äks VIPõ, `rõuge Trv Hls Puh Nõo TMr San, `rõugõ? Plv, `rõuged Khk VII Käi Noa Ris, `rouged Jõe Kuu Hlj VNg Vai Emm Rei; sg `rõugõ Khn

1. a. viirushaigus *sai vihelda, siis ei`ollu`rougeid enam nähagi* VNg; *rouged`tievad`lapse kovast`aigest Vai;`rougetega suadeti`koolist koju VII;`kolme`seltsi oo`rõugid, ühed_o suured, ühed tuule, ühed`leetrid Muh; tänakond oo mustad`rõuged juba`välläs Mar; siis olid`rõuged, need olid`piamesed, kis tegid pimedas ja kurdis Tõs; kes`rõuged on ää põdenud, selle`külge ei akka Vän; te olete`rõugi põdenud Hää; ei mul`rõugid ei ole oln Ris; tuule`rõuged põle nii`kanged kui need päris`rõuged ja mustad`rõuged Juu; lapsed surid`rõugetesse JMd; neid [lastehaigusi] oli paelu kohe,`lietrid ja`rõugeid Koe; kõik`rõuged ei pia`jätma`armisi VMr; vanast olliva`nõskme ja poka, nüüd om`rõuge Nõo; rõugeid panema rōugete vastu vaktiseneerima minu`poisile`pandi`rougeid ja jäi üle kiha kohe`aigeks Jõe; eluaeg on ikke`rõugeid`pandud Lüg; Lastel panti ikka kaks korda rougid, aastaseld ja pärast koolieas kaheteisme aastaseld Emm; nüüd pannasse`rõugid`jälle Mar; siis`rõuged kallale ei`tulle mette, kui sa oled`rõugi pann Aud; pidid õpetud mehed olema, kes`rõugid`pännid Vän; käis`rõugid panemas,`tõmmas`kriipsusi kää pial naa et Ris;`rõugid`panti kae`pääle Vil; minu vanainemest saadeti ka`rõugit panema Puh **b.** (sisekohakäänetes ka ainsuses) `olli nõnna`rõuges Muh; olid kõik kolm noort naist, kes`rõugesse ää surid Mar; Mede ät jäi`rõugõ; suri`rõugõsõ Khn; mina olen kaks`korda`rõuges old VMr; minu veli õli`raskess`rõugen Kod;`rõugesse jäanu Trv*

2. rōugevillid `Rõuged aid üläs ku kosk Lüg; `rõugi kõik ihu ja silmad täis, mädäneväd Tõs; `rõuged`kuevavad ää Vän; õde oli`rõugeid täis Kad; `rõuged on`auklesed, nägu nigu augu puru kohe (rōugearmidest) Plt

Vrd rougiad

rõugene `rõuge|ne Hls, g -se Muh Iis Trm rōugearmiline nägu on`rõugene Iis; `rõugene, ennepest üteldi`nõstin Hls

rõugetama rōugetama rōugearmiliseks jääma nägu rōugetan, `arma täis Aud

rõuguline rōuguli|ne Vig/-go-/ Khn, rōugule|ne Var Mih, g -se rōukpakk rōugulese`küll`ges oo aks`kinni poldiga, muidu ei anna vanger pōrda, ku rōugulest ei ole Mih; ratastõ rōuguline Khn

rõugu|pakk rōukpakk rōugupakud olid [vankri] pial, sial, kus`kartsad Tõs; rōugupakk, kus rōugu sehen om Krk; rōugupakk om tuusama tellepakk Hel

rõugutaja rōugutaja Jõh/`r-/ Põi Plt

1. nõid`siuke rōugutaja vanaeit, mis`siuke pool`nõida old Plt

2. luupainaja Vanad inimesed`rääkisid ikka, et rōugutaja`olla peal käind Põi

rõugutama `rōugutama Lüg, rōogu- Ran Puh rōuku panema`rõuguta`eini viel Lüg; miä lätsi oma`tu`bit rōogutama Ran; ku na olli kueva, siss`turba rōogutedi Puh

rõuhk → rōhk¹, rōhk²

rõuhke → rōhke¹

rõuhkma → rōhuma

rõuk¹ rōuk g rōugu Khk/rõ-/ Põi Muh hajasalt L, K Iis Trm Lai M Ote San V, `rōugu Hlj Lüg Jõh IisR, rōugo Mar, rōogu T, rōõgu Kod MMg Pal Võn Röp; rouk g rougu Jäm, `rougu Jõe Kuu; `rouku g `rougu VNg Vai(n, g -o) heina, vilja, põhu vms kuivatamiseks tehtav (sisetoestikuga) kuhilas`rougud on pikkergused`eina`unnikud Jõe; Küll teid`heinist`ilge`rougu, sie`lähteb jo`ümbär Kuu;`eini`panna`rouku VNg; rōuk ei õle ia, ta jääb maa`pääle,

rõuk

maast `tõmmab ikke `niiskust Lüg; rõuk `panna rie `pääle, sedä ei saa `muidu vedäda Jõh; Ein pold `täitsa kuiv, siis `pandi `rõuku, `rõugus tahenes ka IisR; mäne voda säält `rougust `eini Vai; vili `pandi `rõukudesse Khk; Rõugud olid `peale `mihklibed veel põllal, no mis ein see änam on Põi; vanast `rõuku ei `olngid, mügamad ja nabrad `ollid Muh; `ernel tehässe koa rõugod, need oo koa `rõukus Mar; akkavad `mõisate järele `rõuke tegema Kse; vanal ajal `ööti rõugud, nüid `ütlevad väravad Han; `rõuka tihasse küll, eenarõugud ja vil`larõugud Mih; odra on päris `val`mis, võib maha `niita ja `rõuku `panna Vän; `kartsad on `rõukude all Tor; vili `pantas `rõuku kokku Hää; põllal oo pal`lu `rõukusi Ris; Ega `enne sui `villa `rõuku `pandud, kõik `tehti `vihku ja `paandi `napra Kei; ärjapäd pannakse `rõuku Juu; soad on ümargune, rõuk on pikergune HJn; siin ei ole seda rõugu `muodi JõeK; eal `oastal soab pailu `rõukusi JMd; `ernel olid kärbised, aga ual oli rõuk Ann; sie oli rõuk, mis `piklik `tehti, vili `ongi änamiste rõugus VMr; nüüd `pal`lu enam [heina] ladudesse ei `panna, nüüd teha väl`lale suured rõugud Rak; panime vilja juo `rõuku Iis; `noorte suus pal`lu `rõuku ei `ööldud, neil õli aana nimi õpitud Trm; palju ta säält rõöguss es õle varassanud Kod; läksin `sinna rõõgu `alla MMg; rõuk, sul on redeli paar, paned katusse `muudu kokku Pal; vili `kaanti kõik kannipuiega kokku ja `paniti `rõuku Äks; kui vili rõugus märg on, siss ta lähab läpastama Ksi; nüid enam ämusid ei `tehta, nüid tehasse rõugud Lai; kui kärbissid ei olnd, `pandi `umpsesse `rõuku, nagu loomasööda vili või Plt; eenad paneme `rõuku, siis on koristud Pil; rõuk `olli `loõsi vaond SJn; kui [heinad] kuivad ei ole viil, pannass õhe sületäie `kaupa, siss on rõuk Vil; tuul oo rõugu är `lõhkun Krk; `rõuku teeve iki enämbist mihe, naise ei jõvva `raskid `einu `rõuku `tõsta Hel; pühk rõogu aseme nii `puhtass, et sinna mitte terä ka es jää `siale süvvä Ran; ega mul midägi `puuduss ei ole, kes om rõogun, kapusta om aian, `kartuli om Puh; ta_s tule avita `rõuku ka panna Nõo; `läisime rõogu `alla ja\_s `nopseme säält kesvä päid TMr; rüü `paniti akki, kesvä ja kaara `paniti `rõuku Kam; rõugu tetäss redelte pääle Ote; riõtkaena määdäni `rõuke `kaupa ärä Rõn; ar`kjala? rõugu all, siss ei lää vil`la pää kasumõ San; haina? omma\_niidu pääl rõugun Kan; ku `äste `uarmit om talvõl, siss om suvõl `rõukõ pal`lu Urv; ku `väega kuiva? vil`lä? `olli, nigu kesvä?, siss `paniti umb `rõuku Har; Kiä mõõsta õs hüvvä `rõuku tetä?, tuul `vaivu tuul vili är_littu ja kuiuki õs är? Rõu; `mõisil ol redelega rõugu? Plv; ku `rõuku kodo naka_vidämä, siss om kõik` kotuss `hiiri täüs Vas; Rõõgu hari `panite viglaga?, tuud es küünütä? üsäga\_ `panma Räp; vaja olõsi meil ka `pruumi riiki `rõuku `panda? Se || muu materjali hunnik akende pial õlid siidikübarad peris rõõgus MMg Vrd rõuge², rõut

rõuk² rõuk g rõugu Põi Muh Lä(rõugo) hajusalt Pä Ha, Amb Tür Koe VMr Kad Sim Iis Äks Ksi Lai Pil KJn SJn M, `rõugu Hlj Jõh IisR; rõuk g rõugu Khk Mus Kaa Pha Käi Phl Ris; rouk g rougu Jäm Ans Khk Emm Rei Han, `rougu Kuu VNg; pl rõõgud Kos vankrikorvi külgtugi Rouk `täüdüb `olla kovast kasepuust, et ei lähä ruttu puruks Kuu; `rõukude vahele sai ka raud `pandud ja kruvid läbi Hlj; tien `vankri `rougu VNg; `Rõugud `käisid `telje plokkide pial IisR; Rataste kašt on `roukude vahel, einavädamise ajaks pannaste `sõnna `karssad Jäm; kaks `rõuku oo rõuk `peelse sehes, kus laavad `vastu keivad Khk; Kui rattad puust olid, siis olid puurõugud koa Põi; rattal\_o neli `rõuku Muh; Vankri rougud on alumest otsa pidi roukpaku sees Emm; Vana kihudas `palja `vankriga, ise kaksiti lakardipuu pääl, äi taal pole olnd äi `kartud äga põhi`louda, aimuld mustad rougud `püsti Rei; rõugud hoidved `vankri `karted `kinni Phl; `turka mette kätt `vankri rõugo vahele Mar; neli `rõuku, teene ees tüki sees, teene taga Vig; Enne olid puu roukudega vankrid, nüid tihatse koa roud roukudega vankrisi Han; rõugud käisid lakati `sisse, olid pool`viltu, `rõukude `vastu käisid redelid Nis; `Vankre rõugud olid need puud, mis

sial rõukpaku `külges` püsti käivad, rõugu `titsi neil ei old, see tuli pärast Kei; vanger on nel'ja rõuguga Hag; rõõgud on `längus ja nende pial on redelid Kos; lakalise `otstest on augud läbi ja sial `aukude sies on `rõukude alumised otsad tapitud, et nad `püsti seisaksid Kad; rõuk on sijsama, mis rung Ksi; vanast olid jämedad puu rõugud Lai; Vankre rõugud on natuke väl'lapoole längu SJn; rõugu `nõale lähäb `van'kre ko'rv Trv; seda `rõuku ei `saaki ämp parante Hls; rõugu tugi om ravvast Krk || kaigas pisine ümarune koit oli pitka rougu `otsas Khk
Vrd rõugas

rõuka|pakk rõukpakk raud`telgik ratastel seda lakka ei oleki, laka om `rõukapaku Hls

Vrd rõukepakk

rõuka|pealne rõukpakk `rõuka`peeltsed_o mõlemate igepakkude peel Mus **Vrd** rõukpealne

rõuke|pakk rõukepakk rõukpakk – Hää **Vrd** rõukapakk

rõuke|puu rõukpakk `rõukepuu käib `vankre põhja alt läbi Saa **Vrd** rõukpuu

rõuk|pakk vankrikorvi aluspakk, mille otstes on rõugud Ratta rõukpakk, selle sihes on püsti rõugud, kus vahel käivad kas kartsad või lauad Pha; tagumine rõukpakk keib `poltidega ige `külges `kinni Pöi; ratastel oo rõukpakk Muh; Roukpaku külgis käivad rougud Emm; rõukpaku - - sees oo üks pulk, muidu rõugud `vauvad `lontsti maha Kse; rõukpakk, kus rõugud sehes oo Aud; rõukpakk käib esimese assi peal Ris; rõukpakud, need said jälle [tehtud] vanemast puust, mis `niuke tihedam ja kõvem Nis; Rõukpakud on `tel'gede peal, tagumene on tel'le kül'les `kiinni ja esimene ei ole `kiinni SJn; kaits rõukpaku om `vankrel Krk
Vrd rõugupakk, rõukapakk, rõukepakk

rõuk|pealne rõukpakk Rougud on `otsapidi rouk`peeltsete sihes Jäm; rõuk`peeltse `otstele koljud `peele tõmmetud Khk; Kui rattalt `karssad ning põhilaud ää vetta, jäävad pal'lad rõuk`peeltsed Kaa **Vrd** rõukepealne

rõuk|puu rõukpakk seda tagumist lakalist palju ei `üita lakalisest, seda `üitasse rõukpuust Kad **Vrd** rõukepuu

rõuksima `rõuksima krompsutama siga `rõuksis `tuhlid `süia Pöi

rõuku `rõuku Muh, `rõuku Pha

1. krõnksu `tõmbab põlved `rõuku Muh

2. lahjaks, kiduraks jääb `rõuku, sooned on `kangeks tõmmand Pha

rõukus `rõukus Muh, `rõukus Jäm Mus Kaa Krj Pha, `roukus Jäm Rei

1. krõnksus mis sa istud jalad `rõukus Mus; Põlved rõukus kurgu aukus (öeldi laisklejale) Kaa; ta oo ühna `rõukus Muh; Ära maga sedasi seliti maas, jälad `roukus Rei

2. kängus `rõukus loom, lahja on Pha

rõuma → rõduma

rõun rõun g rõuna Kõp Vil M Võn; rõun g rõuna Khk kink, põndak; rinnak takispuu `kasvab `seanduste `rõunade peel Khk; mede maja on mäe rõuna `otsas Vil; Oli `väike rõun, aga es jõvva sääl kah üless minna Trv; kes tat käsk `kuurme üless rõuna veere pääl aia Krk

rõunak rõuna|k Trv Krk, rõona|k Ran Rõn(rõõ-), g -ku mäenõlvak, rinnak sääl om `seände rõunak Trv; temä tulli rõunakut `müüjä üless; `einu kuivatame rõunaku pääl, vähe `kõrgep Krk; `vasta rõonakut ei ole `ta'rigul vigagi Ran

rõu|pakk rõu- LNg, rõu- Khk, rou- Lüg Emm Phl pikkhöövel roupakk teha tihedast puust Lüg; rõupakuga lüketasse laud `sirgeks Khk; Ead roupakud saab ounapuu tüüst Emm; lüke on vana `järgi, `nüütse aa rahvas `üidvad teda rõupakk LNg **Vrd** ruupakk

rõusane rõusa|ne g -se Mär Vig PJg Ris

1. konarlik alb rõusane tee oli, raputas `kangesti Mär; tie juba üsna rõusane Ris

rõusk

2. lobjakane, vee- ja jääsegune *ku`talve on selline, et jää peal on vesi ja jää tuleb`peale ja läheb sedasi`rõmpsti`katki, siss see oo rõusane* PJg

rõusk *rõusk g rõusu dhuke jää läks rõusu`piäle* Vig

rõut *rõut g rõudu rõuk, sard`teibud ja laitta kõisi`toomas rõudu jaus;`kuprad pannasse`rõutu; rõudust tuuasse`kuprad rehetupa* Vig

rõvatama → rõbatama

rõvatsõp *komp rõvatsõp edevam üts om õks tõsõst rõvatsõp, ma ei`võiki tuud nätä, et inemise nii edevä omma* Har

rõve *rõve Põi Muh, rõve Jäm Ans Khk Kaa*

1. räpane, must *rõve inime, sandist, mustast elab Jäm;`oolimata inimene on oma riietega nõnda rõve Khk; rõved asjad pidid ült ää`viskama (mustadest riietet)* Pha

2. ropp, nilbe *suu rõve pees, rõvesid juttusid räägib Jäm; rõve, kes nii joomaseks jääb, rõve`moega Khk; Kes see nii rõve oli ning jöö`kalda ää roojastas Kaa*

rõõbahhama *rõõbahhama vilksamisi vaatama timä rõõbahti lävi`akna* Lut

rõõbahhuma *rõõbahhuma maha libisema – Lut*

rõõd → rõud, rõõt

rõõdane → rõudane

rõõdik|hein (taim) *rõõdikein kasvab raiasnikude siden* Kod

rõõdu → rõdu¹

rõõduma *rõõduma, (ta)`rõõdub Iis Trm MMg Lai;`rõõdma, (ta)`rõõdub Kod korisesdes, vaevaliselt hingama; korisema, rõgisema lapsel rinnad`rõõduvad Iis; küll`rõõdus tõne Trm; juba rõõdub, sij`akab varsi surema; rõõd alate, rinnad madalad; akad kua mino`viisi`rõõdma Kod;`rõõdumine, kui`ingab nigu läbi limastuse, nagu rõgiseb; loom ka`rõõdub, kui tal`miskid äda on Lai*

rõõdu|päev (tähtpäev) **a.** 7. jaanuar *rõõdupäev oo kolmekuningapäeva`järgi Kse; kolmekuninga järel oli rõõdupäe, pidasid veel takka järele pisikest püha, käisid külas ja Han*
b. 3. jaanuar *uie`aasta kolmas päev oo rõõdupäev Var*

rõõgahuss *rõõgahu|ss g`-sõ rõhitis kurgust rõõgahusõ\_tulõva?;`pääle söögi ka käävä? rõõgahusõ? Röp*

rõõgama *rõõgama Põi Vig Tõs Aud Hää, da-inf rõõgata Muh Mär;`rõõgama Vas Se, da-inf rõõgata? Plv/-mma/;`rõögama Khk Kaa VII Jaa,`rüögämä Kuu korisema, rõgisema; korisesdes, raskesti hingama Kogu`onnetuma üö`rüögäs kõhidä Kuu; kui see`ingamine nii vaivaline on, et`rõögama võtab; kõhib ning`rõögab Khk; Tolmused einad panevad looma`rõögama Kaa; lehm`rõögas nii`kangest, tea, mis tal`sõnna`kurku läind on Jaa; Kõhib nii valjust, et õsna`rõögab Põi; rinnad`rõõgavad, kui inimesel kurk`aige oo Muh; nii viletsaks jäänd, ing`kinni ja rinnad`rõõgavad teesel Mär; rinnust`rõõgab, rõginad või seekst Tõs; Sellel on madalad rinnad,`raskesti`ingab,`rõõgab Hää; tal umma_rinna_`haigõ?, ta`rõõgass Plv; tõbine rõõgaõs rinnust,`jõudu olõ õi hingada? Se Vrd rõõhkama*

***rõõgatseme** (ta) *rõõgatseess himustama, himutsema rasset`jalga naene rõõgatseess`seaste`süükege* Hel

rõõgatu *rõõgatu Vig, g`-ma Koe rõõgatu rõõgatu suur Vig*

rõõgavuss *rõõgavu|ss g`-se himu, tahtmine, isu esä ka läits mõnikõrd tühü, ku täl rõõgavuss`tul`li; üits kõik, kona täl tuu rõõgavuss tuleb, võtab tolle raasu ärä ja om süä tahe; ku noore, siss om joosuaig, nüid om tuu rõõgavuss`müüjä (naisevõtuist)* Nõo

rõõge|roog *rõõge-* Kam Ote, *rõõgi-* Kan, *rõõgõ-* Urv Plv Vas Ráp maiusroog, meelepärane toit *ma`kijitse rõõge`ruuga, tule sa kah`süüjä* Kam; *alati üks imustass rõõge`ruuga* Ote; *nüüd sai rõõgõruvva kätte* (mees sai ihaldatud naise endale) piltl Plv; *Uaruug ol`l vanast mu` rõõgõruug* Vas; *rõõgõruug om parõmb, nii makussüük, kiissel vai mõni ubinasupp* Ráp

rõõgitsama *rõõgitsama* Kam Ote Urv toitu himustama või valima *mõni rõõgitsass, kes paks* (rase) *om* Kam; *ma küll es rõõgitsa`* Urv **Vrd** *rõõgitsema*

rõõgitsema *rõõgits|ema* Ran Nõo Kam Ote, *-õmma* Kan Plv Vas

1. toitu himustama või valima *kui last kannab, siss iki rõõgitseb; mia ei tiia midägi rõõgitseda, mes om, sedä süüj* Ran; *no küll ma rõõgitsi* [raseduse ajal], *muud ei taha ku aput`juuki ehk ubinat* Nõo; *mes sä rõõgitset, võta`uhdrigu viir ammaste vahele, siss om kõik rõõgitsemine`müüdä* Kam; *pia nakass`tuuma* (sunnitama), *ollõv rõõgitsõnu`* *kõkkõ* Plv; *haigõ inemine`marju rõõgitsõss* Se **Vrd** *rõõgitsama*

2. ihaldama, ihkama *kõik rõõgitsõsõ`* *mehele, olgu tiä suit vai sait* Plv; *Nakaás tallo`hindäle rõõgitsõmma* Vas

3. ahnitsema *rõõgitsep kõik oma kätte* Kam; *mis sa rõõgitsõt taad varandust nii pal`lo* Plv

rõõgitsõllõma *rõõgitsõllõma* himustama (hrl toidust) *rasõhõt naisilõ ka piät olõma, mis nä rõõgitsõllõsõ`* Se

rõõgitsõmma¹ *rõõgitsõmma* hingitsema *ta rõõgitsõss üks sääl viil, näiss, kui kavva ta eläss* Võn

rõõgitsõmma² → *rõõgitsema*

rõõgõ *rõõgõ`* g *rõõkõ* Ráp Se(n *rõõgõh*) rõhitis *õks tul`l liikva rõõgõ`*; *Munna sai`süüdüss, nüüd käävä`muna`rõõkõ`* Ráp; *rõõkõ`* *tulõva munikõrd* Se

rõõhalt → *rõhalt*

rõõhk → *rõhk*³

rõõhkama *rõõhkam(m)a* (-õõ-) Plv Vas korisema *rõõhkass`väega`rindoga`-`pia tulõ`kuulmine* Plv **Vrd** *rõõgama*

rõõkima *rõõkima* toitu himustama või valima *ta rõõk`* *sedä ja tõist, tal kik`k ei süüa* [süüa] Trv

rõõksuma *rõõksuma*, (ma) *rõõksun* sõimlema, naaksuma *mis sa rõõksud ja raaksud* Kse

rõõksume → *krõõksuma*

rõõl *rõõl`* (-õõ-) g *rõõli* lõõr, hingetoru – Lei

rõõm¹ *rõõm* g *rõõmu* Muh Mar Kul Mär Kse Tõs Khn Aud Tor Hää Saa Kei Juu Kad I Plt KJn eL(n *rõõm*), *rõõmu* Lüg, *rõõmo* Ráp; *rõõm* g *rõõmu* Jäm Khk Krj VII Rei; *rõem* g *rõemu* LNg/*-mo*/ Rid Mih Ris JMd Tür Koe VMr VJg Sim Iis Plt, *rõemu* Lüg IisR; *rõim* g *rõemu* Lut; *riem* g *riemu* Kuu Hlj; *ruem* g *ruemu* Jõe Hlj; n, g *riemu* VNg, *rüemu* Vai heameel; sellise tunde esilekutsuja *Riem`rüövib une`ullemine kui mure* Kuu; *läks`suure`ruemuga kuo* Hlj; *itkesin kohe`riemu perast* VNg; *kui`pilli äält`kuulen, sie on`ninda rõõm, et vesi tuleb`silma* Lüg; *miul olik suur`rüemu, ku`saiksin pali raha* Vai; *mis`rõõmu see`soole teeb* Khk; *rõõm kõib ühna ihust läbi* Muh; *nii`easte noor kui vana tunneb`rõemo kevadest* LNg; *kõik elu oo kurb, rõõmu põle`miski asja`juures näha* Mär; *ega se rõõm kaua kesta* Kse; *rõem lääb viimate kurbastusess koa Mih; lapsed ikke`tundvad`rohkem`rõõmu kui vanad* Tõs; *sõõ aga rõõmuga, kui su süda soovib* Aud; *jää sa`mulle, mina`sulle, siis on`rõõmu`rohkest`jälle* rhvl Hää; *süda peris karas rõõmust* Saa; *põle tal`rõemu`ühtigi enam* Ris; *koa rõemu pärast nutetakse* JMd; *kui kägu kukub raagmetsas`-`siis teeb`rõemu* Sim; *rõõmud on kõik kadunud* Pal; *noor tüdruk, üks ta ole silmale rõõmust; vanast oli neid rõõmu`asju vähe* Lai; *oh seda*

rõõm

luستی ja `rõõmu KJn; vaest laste rõõmust ka olet rõõmuss Trv; ää laits tıjib vanempidel `rõõmu Hls; sıjı olli enne `aigune rõõm, mis sa enne rõõmustit, ku vıjıl `rõõmu `kunnigil ei ole Krk; rõõmu peräst oless vai lakke karanu Ran; oh sedä `rõõmu ja äädmiilt, mes siss `ol'li Puh; süädä `rõõmu täis Vön; kõkke näet elun, küll saat kannatada, küll saat `rõõmu tuta Rõn; rõõm tule meile ülevelt Krl; Rõõm ja \_murõ? umma \_katsikvele? vns Rõu; võtt jäl\_sõss päiviliisi ja prii inemisi, kes tull'iva? rõõmuga `tüühu Plv; ol' sääne rõõm, et suurõbat `rõõmu saa ai olla?, `mõtle_kolm vannaimmä kõrraga_saal Vas; ta om `kurblik ja murõlik alate, tal ei olõ? kunage `rõõmo Röp; pik'käne k'ark, olõ vaik', pidägu_i tuud `rõõmu (lapsi keelates) Se; rõemu? umma? - - pühä `aigu Lut

rõõm² rõõm (-õõ-) g rõõmu Hls Krk Lei hääl mine nüid ruttu, laits tıjib `rõõmu, akkab `ikme; lehm tıjib õige elled `rõõmu Hls; joba olli kuulda müristemise `rõõmu; mea sai rõõmust aru (tundsin häälest ära); mis sa tıjı seast `kurja `rõõmu Krk

rõõma → rõma²

rõõmad pl rõõmad vanad riided rõõmad [pannakse selga], kui korsnast pühitasse või sõnnikud `veetasse Mar

rõõmama rõõmama roomama laps `rõõmab `müödä põranda Lüg

***rõõmastuma** da-inf rõõmastuda? rõõmustuma `läisi iilä `mõtsa - - siss rõõmastu, et no_saat mõtsast `ussõ Har

rõõmsa → rõõmus

rõõmsade `rõõmsade Ran Nõo/-õõ-/ rõõmsalt kai mulle nii `rõõmsade `otsa Nõo
Vrd rõõmsahe

rõõmsahe `rõõmsahe Rõu Vas rõõmsalt kaas kaess nii `rõõmsahe last, a trepist `alla tulõ õi? Rõu **Vrd** rõõmsade

rõõmsalt `rõõmsalt Hää Saa Hel, `rõemsald Rid rõõmsasti mõni elab elu lõpuni `rõemsald Rid; jänēs üppas `rõõmsalt metsapoole Saa; vihm jääb üle, kui `varblase `rõõmsalt säutsuve Hel || hästi, jõudsalt puu kasub `rõõmsalt Hää **Vrd** rõõmsade, rõõmsahe

rõõmsaste `rõõmsaste Aud, `rõemsast(e) Kad rõõmsalt

rõõmsuss `rõõmsuss rõõmsus täl olõ\_i kunagi `rõõmsuist ei `lahkuist Se

rõõmu- sellel `joosvad ühna rõõmupisarad kaudu palet Muh; täna on suur rõõmupüha Phl; rõõmulaul oo ikke ilmalik laul Tõs; juonud mehed teevad rõõmukisa Koe; üks mul käiks ka üks rõõmutunne läbi Pal; seda rõõmu päeva igauks `ootas Plt; rõõmutuhing on `müüjä läind KJn; kui sul om rõõmutuju, siss om kik'k mure kadunu Trv; toda rõõmu `aiga om elun vähä Ran; hoiä `teiga rõõmuao, tuu om kal'liss hädäaol Har; hüä küll, et sa_tul'li?, no_tul'l mul sääne rõõmupäiv Vas

rõõmulik rõõmulik g -ku Iis Plt Trv Hls Krk, -gu Puh Rõu; `rõõmulik Lüg, rõõmulik Khk VII, rõõmulik Ris Iis, g -ku; `riemulikku VNg rõõmus sie inimene one `ommetegi `riemulikku inimene VNg; kui sõarahu tuli, sie õli üks `rõõmulik `uudis Lüg; piab egaihe `vastu rõõmulik olema Khk; jumal annab rõõmulikku meelt VII; see oo rõõmulik inimene Ris; äid, rõõmulikid sõnu sai Hls; sıjı piap ütıs rõõmulik asi oleme Krk; rõõmulik ja mureta elu om mul Puh; mis sa `tämbä nii rõõmulik olõt Rõu **Vrd** rõõmuline

rõõmulikult rõõmsalt ninda rõõmulikult `võeti miut `vastu Krk

rõõmuline rõõmuline Iis(rõe-) Kod, g -tse Har; rõõmule|ne San, g -se Juu rõõmus nii luštakas ja rõõmulene laps Juu; rõõmulene inimene San; taad `mõtsa `müüjä om rõõmuline ja luštiline minek; ku_tu `viina saa, siss tuu om `hirmsa rõõmuline, tuu tands ja laul Har
Vrd rõõmulik

rõõmus *rõõmus* g `rõõmsa L Hag Rap Juu Ann Tür Pee Iis Trm KJn Kõp Vil, `rõõmse Hls; `rõõmus g `rõõmsa Lüg(*rõõmusa*) Muh Sim hajusalt TaPõ, Plt, `rõõmpsa Põi; *rõõmuss* g `rõõmsa (-õõ-) Trv T V(n `rõõmsa), `rõõmse Krk, `rõõmsa Lut; *rõõmus* g `rõõmsa Jäm Ans Pha Rei, `rõõmpsa Hi; `rõõmus Kaa Krj, g `rõõmsa Khk, `rõõmpsa VII; *rõemus* g `rõõmsa Rid Han HaLo Rap Kos Jür HJn Amb JMd Koe Iis, `rõõmpsa LNg/n -os/ Kul; `rõemus IisR, g `rõõmsa Kad VJg Plt; `riemus g -a Kuu Hlj VNg(`roe-); `ruemus g `ruemsa Hlj Vai/`rue-/rõõmu tundev, seda tekitav, heatujuline, lõbus *Eks vahest old`riemusi`päivi ka Kuu*; `ruemsa `mielega `lähteb `sinne Hlj; `riemust inimest one üvä nõhä VNg; *sai tüöd küll teha, aga ikke õlid`rõõmsamad ajad ku`praiga Lüg*; `nuored inimesed `onvad `rüemsad Vai; *küll ma oli`rõõmus Khk*; *Pil`on`rõõmpsaate ajaviidus Põi*; *ta oo nii`rõõmsa`näoga Muh*; *mo noorik naa kina ja`rõõmus Käi*; *Palju`rõõmpsaid`lapsi Rei*; *neokse asja`peale oo jo südä`rõõmus Mar*; *ilm oo koa täna`rõõmus Mär*; *rõõmsad`päävad oo nüüd ots Kse*; *õpi, lapsuke,`rõõmsa meelegä Tõs*; *Sain päris`rõõmsi`päevi nõha Hää*; *nägin tema`rõõmust nõgu Saa*; *kui inime seesi taantsib, siis on ta`rõõmus Juu*; *rätsepad olid`rõõmsad mehed Kos*; *kapsad on nii`rõõmsad (lopsakad) pärast`vihma HJn*; *ega temal sest kedagi, ise aga nõnna`rõemus Kad*; *ta on`rõõmsa jutuga VJg*; *ilm akkab jo ivakene`rõõmsamast minema Trm*; *tõese`nästvel ei muretsa, tõese`nästvel_o`rõõmus Kod*; *tema on nüüd nii`rõõmus nõgu kolmandamas`taevas Pal*; *kus mina enämb lää nende`rõõmsate sekka Trv*; *miu miil`läits`rõõmsess Krk*; *kui sa last kannad ja olet`rõõmuss ja`sände ää, om laits ka`rõõmuss ja ää Ran*; *ei tii`rõõmust nõgugi`pähä Nõo*; *tütrelatse tuleva, siss ole nõgu`rõõmsamb Rõn*; *esä tegi - - luust ilosa huini, lais ol`väega`rõõmuss Kan*; *rõõmsid inemisi om veidü Krl*; *nii`rõõmsa, et lakkõ`kargass Räp*; *mõni inemine õi olõ?`rõõmsa Se*

rõõmustama *rõõmustama* Lüg/`r-/ Põi Muh Mär Kse Tõs Tor Hää Saa Juu Iis Trm Pal KJn Trv TLä, -amma Har Vid, -eme Hls Krk(-em) San, -emme Krl; *rõõmustama* Jäm Khk VII Rei, *rõe-* JMd Koe VJg Plt, `rie- Kuu Hlj(`rue-) VNg; `rüemustamma Vai

1. *rõõmu tundma vahi,`kuida`riemustab`selle üle Hlj*; *riemusta,`riemusta, ei sie viel kääs ole sul VNg*; *mõni`rõõmustab`õõise`õnnetuse üle ka Lüg*; *küll miä`rüemustin, ku nõgin oma`poigada Vai*; *ee`rõõmustag ilma asjata Khk*; *Sõuke rahapatakas paneb inimese`rõõmustama Põi*; *kõik ilm`rõõmustab Muh*; *rõõmustavad muðu, asi võib veel alvas`minnä Tõs*; *kui keik asjad`ästi on, siss akkab inemine`rõõmustama Saa*; *ma`rõõmustan, jumal mind on`kaitsnud Juu*; *mis`asja ma ika`rõõmustan Iis*; *niskse asja üle maksa`rõõmustata kedagi Trm*; *nüüd na võive`rõõmuste Hls*; *ku rikass või kuri`enge eit, siss ilm`rõõmustess (sajab või tuiskab) Krk*; *vara viil`rõõmustada Ran*; *kas sa`rõõmustat kah, kui ma kodu tule Puh*; *sulane`rõõmustab, tüüid veedi, nüüd saab magada Nõo*; *tek`k küll hennest`rõõmsass ja`rõõmušt Har*; *midäss täl vanal inemisetükül`rõõmustamist Rõu*; *rõõmustasõ?`väega pido üle Plv*

2. *rõõmu tegema sie asi`õite`ruemustab minu Hlj*; *sinu`riemustatti siis ka`almuksega VNg*; *See viin on ikka ta`rõõmustaja Põi*; *mõni asi`rõõmustab inimest Rei*; *jumal isi`rõõmustagu sind Tõs*; *see sõnum`rõõmustas mind Tor*; *ta`rõõmustab mu miil`Hää*; *mis kord`rõõmustab, võib`raskeks`kurptuseks`saada Pal*; *mis su südät`rõõmustab KJn*; *temä`rõõmusteb ennast lauluge Hls*; *miut ei`rõõmuste`kennigi Krk*; *ku tõsel medä`kurbust om, siss tõne jälle`rõõmustess`õõiste San*; *ta\_tul`li minnu`rõõmustamma Har*; *latsõ?`rõõmustasõ vanah iäh`uõmi vanõmbit Plv*; *rõõmusta? ka no tedä, ta lätt muðu ulli meele`pääle Vas*; *tuõ om hää inemine, kiä`rõõmustass tõist Räp*; *tulli hinnäst`rõõmustamma Se*

3. *julgustama sa minno`rõõmustat, et mine-mine, peläku_i Se*

rõõmustus

rõõmustus *rõõmustus* Põi Tõs Trm Hls, *rõõmustus* Khk VII, *rõemustus* Ris Koe VJg, g -e; *rõõmustu|s* g -se Trv Puh San, -sõ Krl Rõu; *`riemustu|s* g -se Kuu, -kse VNg *rõõmustamine*, *rõõm eks neid`riemustuksi ole ikka vahest ka* VNg; *see oli ta südame rõõmustus* Khk; *suure rõõmustusega_s pane tähelegid* VII; *See oli suur rõõmustus, nii kaua aja tagant said kogu Põi; ma tien teistel rõõmustuseks* Ris; *sie laps oli`mulle kohe rõõmustusest* VJg; *alati om siin majan üits rõõmustuss* Puh; *putel om ihu`tervüss ja`süäme rõõmustuss* San; *Viin um`vaesõ mehe rõõmustuss* Rõu

rõõmuta *rõõmuta* Tõs Juu, röö- Khk, `rie- VNg, `rüe- Vai *rõõmutu nie one`riemuta`päivad nüüd* VNg; *tämä elo on nüüd`rüemuta* Vai; *se rõõmuta inimene, põle täl`rõõmu`ühti* Tõs; *kui inimesed seesi alvasti elavad, siis on pereelu rõõmuta* Juu

rõõmutsema *rõõmutsema* *rõõmustama* *rõõmutseb teine* alati Iis

rõõmutu n, g *rõõmutu* Trv, röö- Khk, `rie- VNg; *rõõmutu g -ma* Trm ilma *rõõmu(de)ta sie one üks`riemutu ja`asjatu inimene* VNg; *rõõmutu äi rõõmusta millegi üle* Khk; *täma on koa nii rõõmutumast jäänd* Trm; *ta om rõõmutu peris* Trv **Vrd** *rõõmuta*

rõõn *rõõn* Rõu, g *rõõna* Vas pooltoores *rukkitera ei olõ viil`val`miss, om rõõn* Rõu; *ei olõ är_keenü?, om rõõn viil, las`hauduss`pehmess* Vas

rõõnd *rõõnd* g *rõõnu* Kam; pl *`rõõnda?* Se

1. *vagu, kraav rõõnd - - kes midägi ei kannu,`mõtsa ei`aina;`rõõnde om`korgemba kotusse pääl kah, tuu ol`l nigu vao`muudu;`Tarikatsi külän om rõõnd, mis vanarahvass nimitävä* Kalevipoea *vagu* Kam

2. *nire vii`rõõnda?* Se

rõõndik *rõõndi|k* g -ku *hõredam riba kangas`rõõndiku`jätvä`sisse, kui alandikku`laskva?* Rääp **Vrd** *rõõne*

rõõndinõ *rõõndi|nõ* (-õõ-) Plv, g -(t)sõ Se

1. *ebaühtlane, hõredate kohtadega`veiga`rõõndine rõivass, halvastõ koet, olõ_j pikugi ütte`muudu;`kuiss taa rügä nii`rõõndisõst om jäänü?* Se **Vrd** *rõõndline*

2. *laiguline, jooniline vihm nakass jo`üle minemä, taivass om`rõõndinõ* Plv; *olõ_i`il`loss,`rõõndinõ om;`rõõndist linna taheta_i`osta?* Se

rõõndlikane *rõõndlika|ne* g -se Kam; *rõõndlika|nõ* Vas, *rõõnlika|nõ* Kan Urv, g -tsõ

1. *hõredate kohtadega, ebaühtlane alb kudaja kudas`rõõndlikast rõevast* Kam; *Mõnikõrd kakkõsi\_langa?, siss sai rõivass nii`rõõnlikanõ* Kan; *Ku hoolõdu kodaja om, kiä ei_viisi`langu är\_jakada?, sõss om`terve_kangass`rõõnlikanõ* Urv

2. *laiguline, jooniline ku vesi üless nõst, sõss lina jääss`rõõndlikatsõss* Vas

rõõndline *rõõndline* Kam; *rõõnli|ne* g -se Nõo *hõredate kohtadega, ebaühtlane ku`langu ärä ei jaka, siss jääp kangass`rõõnlisess;`küll sij om`rõõline kangass, sa`lt`jätnu`langu pal`lu jakkamada* Nõo; *rõõndline kangass* Kam **Vrd** *rõõndinõ*

rõõne *rõõne* g *rõõn(d)e* (-õõ-) Hel Ran Nõo Võn(n -õ) Kam Ote; *rõõnõ?* g *`rõõndõ* Kan Urv Plv Vas(n *rõõnõh*) Rääp Se(n *rõõnõh*)

1. *võõt, jutt, viir a. triibuna kulgev hõredam koht kangas, viljas ku lipivahe om sehen, siss tuleb`kangale rõõne`sisse* Nõo; *kui om alvaste külütü, om vili`rõõndit täis* Kam; *ku mõni lang`katski om lännu, siss jääss tuu kotuss arvass, rõõne jääss`sisse* Ote; *Rõõnõ\_tul`l siss ka_`rõivalõ`sisse, ku_suga hõel ol`l* Kan; *Kangass om sul nii`rõõnid täüs, et`õkva rummal`kaeda?* Urv; *suga kisk hääd kätt,`kangalõ jäi rõõnõ?* *sisse* Plv; *`rõõndit om pal`lo vilä seeh; lang kakõss ar?, siss jääss rõõnõ?* *rõivallõ* Se **b.** *ribana paiknev jääde rõõnet täis aanu* [kalda] Hel; *küll om sij`kevæde rõõnet`tapnu`viirde, no minev`aasta olli suur ruug; pangi`kül`ge jäänu*

rõõnet; latse `tahtsiva alati [pudru] rōõnet `kaapi Ran; rōõnõh om pik`k `ahtakõnõ Vas; rōõnõõ^o om tuu, mia vesi om `vällä `pessünü Rāp c. (muu triip, jutt) ku `väega\_kuiva<sup>o</sup> ilma<sup>o</sup> omma<sup>o</sup> ja `väega_suur tuul, sõss `tuiskass põllu pääle nigu `rõõndõ^o inne Kan; lüüp `valgess tolle pil`ve, nigu `rõõndõ `alla, siss tulep räese Kam; astu_tast mulla rōõnõ^t pite Plv; taivaas om `rõõndit täüs Se

2. (prügikalast) *alb loomuss `ol`li, `pal`lald rōõnet sai Ran*

rõõnikanõ → rōõndlikane

rõõnline → rōõndline

rõõpi torusse *mokk kisub `rõõpi PJg*

rõõpis torus *mokad `rõõpis PJg*

rõõpsus torus *mokad `rõõpsus Mär*

rõõsakas *rõõsak|as Mär Kse JMd Iis Trm Hls, rōõsak|ass Trv San, rōõsak|as Khk, rōesak|as Ris, g -a*

1. rōõsapoolne, üsna rōõsk rōõsakas piim Khk; piim oo naa rōõsakas alles Mär; piim veel rōõsaka `mauga Trm; niij piima om küll alle `siatse rōõsaka Trv

2. rōõsa, roosakas sellele on nii rōõsakad paled Iis

rõõsalik *rõõsali|k g -gu rōõsakas seo ol`l mul sääne rōõsalik kuuj` Rõu*

rõõsalt *rõõsalt Lüg`r-/ Mar Ris/-õe-/ , rōõsald Nõo Vas, rōõsaldõ Har rōõsana jei `rõõsalt `piima Lüg; ei põle rōõsalt `söödud Mar; ma apendan ika `piima, ma ei taha rōesalt `saada Ris; ega rōõsald es anda sulle `piimä Nõo; nimä `jeie rōõsaldõ piimä är^o Har*

rõõsik *rõõsi|k g -ku Lüg Jõh karask `Rõõsik on `õtrajahust ja appu`piimast `tehto Lüg Vrd rōõsk*

rõõsk *rõõsk g rōõsa Muh hajusalt L(kr- Mär) K, I eL(n -õõ-), `rōõsa Lüg Jõh; rōõsk g rōõsa Sa(n `rōõska Krj VII) Hi; rōesk IisR, g rōesa LNg Rid Ris HMD Jür JõeK Amb JMd Tür VMr Kad Rak Trm; riesk g `rieska Kuu Hlj(-oe-); n, g `rieska VNg Vai(g `riesa)*

1. a. hapendamata, hapnemata, värske `rieska `piima - - mida ei ole appust `mennu VNg; `Tütruk `ninda `valge ja klaar nigu rōesk piim IisR; miä join `rieska `piimä Vai; `jootas vassigud rōõsa piimaga Ans; see on `nārdima läind, tükkis apu pole, rōõsk pole Khk; `viimuks es taha muud ku `rōõska `piima; see on `rōõska koor, rüüba seda koa `piale VII; põe `rohtu keedetse rōõsa piimaga Muh; rōõsa piima supp Rei; kas see piim oo ikke rōõsk Mar; lehmik vasikad - - jooda sooja krōõsa piimaga Mär; jõi kaks `toopi `rōõska `piima ää Kse; rōõsast piimast keedetse leent Tõs; Kaõsilõ suab egä kord, kui lehmä alt tulõd, `rōõska `piima anda Khn; rōõsk piim kosutab kõege paremini Vān; viin lastel `rōeska `piima Ris; õllet pidi olema rōesa piima `soojus, nii kui lehma `lūpstud piim, siis `pañdi kõst `sisse HMD; tal pidi iga pää olema rōõsk piim `juures Kei; Pāris `värske rōesk piim oli Amb; mina ei taha ka mitte `ühte `tilka `rōõska `piima Ann; sui ei seisa piim `kuigi kaua rōesk Tür; ei `antud lastelegi `rōeska, apupiim oli alati VMr; kas sie piim on viel rōõsk Iis; rōõsa piimägä suab `kijitā Kod; ema segas `rōõska koort kohupiima `ulka Pal; rōõsast koorest tihasse magus või Äks; kui välk lõõb maea põlema, siis rōõsa piimaga pidi kustutama, et `veega kustutamine ei `aita Lai; kas `rōõska või apud KJn; `rōõska `piimä ei ole saia Hls; `rōõska kuujrd pal`lu es `näegi, toda `limpseve latse niisama salavusi piimä päald Hel; ku rōõsk piim olli pääle rüübätā, siss olli kāk`k nigu magavuse süük Puh; pää valutab, ku ma `juujti võta rōõsa piimäga, siss lääb valu üle Nõo; `kõrdleevā kõrutuss tetti kañepijahust ja rōõsast piimast Ote; rōõsk piim om iks parõmb, rōõsast saat midä `süüki tetā San; taa piim um mürāhhünü^o, olõ õi_rōõsk Rõu; kas tahat `rōõska `kuurki vai hapund `kuurki Plv; `süāmele um hapupiim parõmb ku rōõsk piim Vas; piim

rõõt

mürre, ei olõ hapu ei rōõšk Rāp; no ināp pal'lo `rōõska `piimā `näeki\_i², kōik' kandass meierehe Se b. vārskē, toores uied `tuhlid oleks nagu rōõsad olavad, vanadel mo eest ikka nagu param mekk Muh; kui `kartulad oo rōõsad, siis nāād oo vesitsed ja nendel põle `maikugi Var; [kartulid] ei sünni veel `süia, vesised ja magusad ja `liiga rōõsad Tōs; rōõsk ein allõs Khn; rukki tera oo naa `pehme ja rōõsk alles, ei see sünni veel lõegata Aud

2. karask vm küpsetis kas `riesad on `küpsed jo Vai; rōõsad on laua_päl Saa; miu vanembe es tīj `rōõsku Trv; rōõsa ollive `äste õhukse Pst; Pärmiḡ tetti nisujahust `rōõska, niḡ litsuti lappi\_päl õhuksess ku vihalehe², õõruti lusikug aput `piimā `pääle, ruttu `ahju Hls; `pernain tegiśś `rōõska, ańds miul ka rōõsa pātsikse Krk **Vrd** rōõsik

3. rōõsa, jumekas, klaar, puhas tüdruk on nii rōõsk nāust Khk; see laps_o ühna rōõsk alles Muh; nāost `näitab nii noor ja rōõsk alles olevad Mär; see on üks puhas ja rōõsk tütarlaps Koe; ta on õrna rōõsa `nāuga VJg || süütu, veatu `tõine rāāḡib tōist, et sedā `muodi elānd, no ega tāmā isegi `ninda rōõsk ei õle Lüg **Vrd** rōske²

rõõt rōõt Hää, rōöd Saa, g rōōda mustrāhn Rōõt, sellest on tal rōōda nime, ta isi `ütleb rōõt-rōõt-rōõt Hää; rōöd laulab rōõg-rōõg-ti'l Saa

rõõtsa rōõtsakile, lāngu pead `vaotavad `rōõtsa, pea `raskus kaalub neid (rukkist) Muh

rõõtsakil rōõtsakil Mär Kse Plt, rōtsakil Saa Juu rōõtsakil rohu `kiskumisel oo ka inimene rōõtsakil Mär; puu oo rōtsakil Juu; ta ol'i rōõtsakil `akna peal Plt

rõõtsakile rōõtsaki|le Muh Plt, -lle JJn/rōe-/ Plt KJn; rōtsakile Juu rōõtsakil(e) ma olli rōõtsakile põhul maas Muh; tuul aḡas aḡa rōtsakile Juu; olime siin rōõtsakille maas JJn; kāib - - rōõtsakille Plt; igāle `puḡle jāi rōõtsakille KJn **Vrd** rōõtsakili

rõõtsakili rōõtsakili Pōi Muh rōõtsakil Mine ise rōõtsakili pārsivinna peale Pōi; vili oo rōõtsakili Muh **Vrd** rōõtsakile

rõõtsas rōõtsakil, lāngus rukid_o `rōõtsas Muh

-rõõtsus Ls poolrōõtsus

rõõvas → rōivas

rābadiḡ rābadi|k g -ku Tor; rābadiḡ Krk rāḡastik padrik ja rābadiḡ Krk **Vrd** rābānik, rāḡadiḡ

rābak¹ rāba|k Trm, rābā|k Hls Hel Puh Nōo Kam Ote San V(g -gu), g -ku; rābā|kō g -gō Vai; rābak|as g -a Plt; rābā|ās g -ā KJn

1. raisk, reo (vande- või kirumissõnana) oh sa rābakas, mis sa nii tegid Plt; lehmā rābākās ei anna `piimā KJn; os sa rābāk, om miu supi ārā `sol'knu Nōo; timā rābāk es sūḡ ka mitte midāḡine Ote; Naid viḡkunna rābākit omma_kōik' hainamaa kraavi_tāūs Urv; vana rābāk, jātā naa tūhḡā jutu maha² Har; Ma joht taad rābākut `nüssā jovva õi², mul olõ õi `sāāntsid `kimmit kāsī Rōu; eelā\_vana rābāk oll' kōva kammu all (purjus) Plv; Om iks rābāk kül² `ilma tettü Vas

2. rābal, narts; miski vilets, armetu, kehv `permandol on pali `riide rābākōsi, `tarvis `vällā `korja; oda rābākō ja pūhi ikkunad `kuivast Vai; talle rābak Trm; Nu kalakese, mis jōest pūūneti, ollive ka nii rābāku, es kōlba mujale ku kassile Hel; mādānū puu rābāk, mis taga tetāśś; Mis tuḡst viḡl saia om, tuḡst rābākust saa_midāḡi `eie² Urv; vana `saapa rābāḡu², `viska² `mōtsa Har; Miā taa rābāḡuga_viḡl muud tetā_ku üle aia Rōu; `viska niā² rābāku² jalost ār²; kes tedā rābākut ināp vōtt [naiseks] Plv

Vrd rāvak

rābak² rābak Saa, rābāk Krk; rābak|as Saa, rābāk|as Kod, g -a rāḡastik mets on õige rābakas Saa; `niske rābākās õllud siḡ mets siāl Kod; mōtsa rābāk Krk

rābakas → rābak¹, rābak²

räbal *räbal* Hlj IisR Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Kul Lih Kse PJg Tor Saa hajusalt KPö, Iis Trm Pal Äks Lai Plt, *räbal*|as Rid Mär Han Mih Vän Hää Juu Jür, g -a; *räbäl* g -ä RId(n *räbälä* Vai) Rid Mar Tõs Juu Kod KJn Trv TLä Kan Har Rõu Plv, -e Hls Krk San, -i Krl; *räpäl* g *räbäl*|ä Puh Nõo Võn Rõn Har Vas Räp, -e San

1. a. vana katkine riidetükk; selline rõivas kantavana *räbäläkaupmehed* `õstasid *räbälid*, *räbälä nael* `maksis *koppik* Lüg; *Põranda* `riided *kudusime* *keik* *räbaladest* IisR; `tarvis `panna *labitügüd* `pääle - - kui `pöksüd *on* *räbäläd* Vai; vana `riide *konts*, *räbalad* Jäm; *see riie* *on* *räbalaks* *kulund* Khk; `Sõuke *vana* *räbal* `aita *änam* `kuskile Pöi; `riided *naa* *räbalad* *et* Muh; *vanad* *räbäläd* `selgäs, *mõni* *inime* *oo* *nii* *lohakas* Mar; *räbal* - - väga `katkise `riide `kohta Kul; *räbalud* *kõik* *koehad* *täis* Mih; *too* *räbalid*, *topime* `aknad `kiinni, *et* *kül'm* *talve* `sisse *ei* *tule*; *mõnes* *kohas* *on* *lapsed* *räbalates*, *nõndakui* *räbalate* `puntrad Saa; *kalsuajaja* `korjab *räbalaid* Hag; *need* *kaltsud* `üiti *räbäläd* Juu; *ennemalt* *korjati* *kõik* *räbalad* *kokku* *ja* *vahetati* `kausside `vastu JMd; *nii* *kaua* *kui* *räbalast* *läks*, *siis* `anti *ikke* *talust* *uued* `riided VMr; *setud* `korjavad *räbalid* VJg; *õli* *üks* *kerjus*, *käis* *õte* *räbalas* *tõne* Trm; *iired* *on* *süünu* `riide *räbälä* Kod; `võeti *kasteti* *märjäst*, *räbalaga* *olnd* *sij* *tule* `kanmine Pal; `korjab *räbälid* KJn; *vana* *räbäle* *sel'län* Krk; *räbäldega* *keedeti* (kõideti) `kiinni; *mul* *om* *kõik* *vana* *räbäli* `ümbre, *ma* *pidi* *minemä* `kartulit `võtma Ran; *räbälit* *kõik* *kotuss* *täis* Puh; *mia* *kai*, *et* `ulka `muste *räbälit*, *mia* *aa* *na* `ahju; *toho* *pimmet* *seh*, *esi* *pruutinimene* *ja* *pane*b `endäle *serätse* *räbälä* `säl'gä Nõo; *meil* *üts* *poiss* *siin* *suudsotass*, *esi* *kääse* *räbälin* Võn; *panõ*? *ommõtigi* *naa*? *räbälä*? *säläst* *är*? Kan; *setulõ* *andass* *vana* *räbäli* Har; *mis* *tast* *räbäläst* *sullõ* *saa* Rõu; *mis* *ma* *noode* *räbäldega* *tij* *õigõ* Plv; `sijpi `viiti *räbälide* *ijst*, *olliva* *kirivä* *seebi*? Räp **b.** muu narmendav, katkine vms *ese* *või* *tükk* *teravad* *kived*, *õleks* *täma* `neie `pääle *kukkund*, *siis* *õleks* *kõik* `kondid *räpäläd* *õld*; *kääd* *õlid* *räbäläd* *kõhe*, *sai* `käia `kolkimas *neid* *linu* Lüg; *närind* `naistel *nied* `rinnad *räbäläst* Jõh; *tõi* `moole *pal'jalt* *kirja* *räbalad* *tagasi* Khk; *ära* *seda* *räbalad* *pakugi* (äraõitsenud roosist) Saa; `praetud *pruum* *räbal*, *ta* *enamb* *ei* *sula* *ära*, *jääb* *niisuke* *vimnusk* *järele* (kõrnest) VMr **c.** piitl riismed `neil *olivad* *vanad* `uoned, *räbäläd* *juo* Vai

2. a. miski vilets, kribu *üks* *pisikene* *põld* *oli*, *kust* `saime [talveks] `kardulid, *pisikene* `einama *räbal* *oli* Hlj; *õunaräbalad* *on* *sii* *maas* Khk; *va* *räbäl* *mets* - - *känsäkäd* *paiod* *ja* *kased* *segämesi*, *äi* *see* *põle* *kedägist* Mar; *rabamännad*, `väiksed *räbalad* Kse; *kes* `seuksi *räbäli* (marju) *lääb* `korjama Hää; *tema* `ostis *ikka* *need* *keige* *räbalamad* (härgadest) Ris; *eks* `sinna *munend* *sie* *suur* *al'l* [kana] *ja* *se* *räbal* *ka* JJn; *viisin* *marjaräbalad* *turule* Koe; *egä* *näd* (võrgukiisad) *nõnna* *räbäläd* *ei* *õle* *ku* *mu'ikiissad* Kod; *vasikaräbalad* *on* *kõege* *ullemad* *viijl* [karjas valvata] Äks; *ta_m* *jo* *kõhnass* *jäänu* *ku* *räbäl* *jälle* Nõo **b.** (kirumissõnana:) *reo*, *sunnik* *Va* *looma* *räbal*, *kuskil* *äi* *seisa* Pöi; *vana* *veftünü* *puuräbäli* - - *viij* *sisen* `saisunu, *ei* *pala* Har

3. adj vilets, kehv **a.** *räbalane* `kengäd *on* *räbäläd* *küll* Lüg; *Mardid* *käisid* *räbalte* *riietega* Jäm; *nii* *räbalad* *kiñnad* `jalgas Khk; *keib* *räbäläs* `riidis Mar; *põll* *on* *räbal* JMd; *medä* *räbälämäd* `riided, *sedä* `ausam *õli* Kod; *nuur* `tütrik, *nõnda* *räbälin* `rõivin Puh **b.** (muud juhud) *räbäläd* *kattussed* - - *vesi* `juokseb `kaula Lüg; *mei* *eläsimmõ* `enne *säl* *räbälä* `silla `juures Vai; *teris* *oli* *nõnda* *räbal* *täna* Khk; *tänavused* *õõnad* *oo* *koa* *nii* *räbalad*, *et* *põle* *mitte* *kedagi* Mär; *vili_o* *räbal* Lih; *oo* *üks* *va* *räbal* *inimene* Kse; *asi* *oo* *räbäl*, *põle* *iä* `ühti Tõs; *ilm* *on* *räbal* *täna* Saa; *need* *Ämmari* *kohad* *on* *selle* *poolest* *räbalad*, *et* *need* *on* *keik* `mitmes *tükkis* HMd; *tal* *oli* *küll* *neid* `pruutisi, *ma* *olin* *kõige* *räbalam*, *aga* *pärast* *võttis* *ikka* *minu* *ära* Nis; *tänabu* *on* *räbalad* *rukkid* Juu; *kõige* *räbalamad* *maad* `anti *saunamehele* JJn; *eenatõo* *on* *kõikse* *räbalam*, *tervis* *ei* *ole* *ia* *änam* Pai; [lehm] *on* *midagi* `sisse *süünd*, *kas* *teravad* `asja, *et*

räbalald

ta nii räbalast jääb Kad; küll on räbal teiste abi `piale `luota VJg; vana räbal laut oli Pal; olin metsavaht, oolt oli paelu, oole poolest oli räbal amet Plt; asi on peris räbäl KJn; saksa `aigu ol' mul räpäl elo Röp

Vrd rebal, räben

räbalald räbalalt, halvasti tööd räbalald tegema Rei

***räbalane** räbälä|ne Ran Röp, g -se Kod, -tse Nõo Kam Kan, -dse Krl

1. räbaldunud, katkine; räbalates riietes olev küll_o räbäläne ku üks räbäläkalts Kod; nii räbäläne, et ilp lüüß närdsu kooluss Ran; ütelnu mehele, et võta oma räbälätse põgsi ja mine; jääb `otsa `vahtma, et serände räbäläne mijs Nõo; räbälätse `rõiva säl`län - - sa nigu pulst kõnhit Kam; ku rõivass sääntsess räbälätsess lüü - - sõss üldäss, et rõivass om lõhvõlõ lännü? Kan; paiga ol'li räbälädse, nuu_ka es püüsü_kuun Krl

2. vilets küll_sääl ol' `vaenõ ja räbäläne Röp

Vrd räbäline

räbalas → räbal

räbalasti räbalasti Kaa Mar, räbalaste KuuK, räbäläste Tõs räbalasti; räbaldunult Asi veib tükkis räbalasti minna Kaa; kuule poiss, sool lähäb räbäläste, soad `peksä Tõs; läks nõnda räbalaste, et ei taha mitte kõnelda ka Saa; käib ilp ies, tallukas taga, nii räbalaste KuuK

räbalik räbali|k Muh, g -ku JJn; räbäli|k g -ku Se

1. vilets, armetu nii räbalik sõit `olli Muh; lapsed olivad nisukesed räbalikud JJn

2. räbalane räbäliku `rõiva säl`h Se

räbastik räbasti|k g -ku Pär Tor Hää Plt Pil; räbästi|k g -ku KJn Vil eL(-gu T V); räbässi|k g -ku Kod rägastik, padrik Kañtsik ehk paatsik ehk räbastik, mitu nime ma tään Hää; raiuvad räbässičku maha Kod; elajas läänd paksu räbastiku `sisse Pil; ei siäl räbästikus `rohto kasva KJn; `Uuned lagunasiid viij ullemini ärä ku `enne ja põllud kasusiid räbästikku täis Vil; Sest räbästikust saagi palla jalag läbi Pst; räbästikun om puid mahan Hls; sij om jo `siande räbästik, et säält `niita ka ei saa mitte Hel; räbästigu kõrval `ol'li tükk aenamaad Ran; suu\_kaela kasvava säääl, kos om suu ja räbästiku Nõo; räbästik om sääne `räüne mõts Võn; ma `tul'li tost räbästigust läbi Kam; kari käi räbästikku Ote; tan um räbästik ja suur ain, tast ei\_saa\_minnä? Urv; puu om sinna räbästikku `sisse jäänu ja tõsõ_puu? om `ümbre `murdunu Har; räbästik, säääl umma_huusi_ka seehn Rõu; `säändseh räbästikuh `tsuskat pia jala är? Plv; mõni kāk'k sala `mahto räbästikku kongõ, et püüüdä? `mehtset Röp; Mingu_i sinnä räbästikku, säääl murrad ar jala? Se **Vrd** räbestik

räbe räbe Muh Mär, g -dä Kod KJn

1. käre täna oo nii räbe ilm Muh; `niskesed lüheljäd jämedäd räsäjäd mehed ja räbedä jutuga Kod

2. rabe räbe leib, pudeneb `kangesti Mär

3. käbe igä asja `piäle räbe ja akkaja KJn

räbedamma räbedamma VNg; (ta) räbätäb Lüg räpakalt, kiirustades tegema räbedab seda va tüed teha, `aina `kiirest, `kiirest VNg; räbätäb tehä, tüö ei `kõlba kuhugi, enesel on `kiire `ühtelugu Lüg

räbedast räbedast Pal, räbedäss Kod kärmesti, käredalt tä nõnna räbedäss kõneles Kod

Vrd kräbedast

***räbedik** pl räbedikud jändrik, jäss soomaa, männa räbedikud ja kased [kasvavad] LNg

räbelemä räbele|mä Juu, -me Krl; räbe|lemmä Har Rõu Se, -lämmä Kam Urv Har rabelema, rüselema poisid räbeleväd, kui seesi vahel `rammu katsuvad Juu; nuu lätsivä `tül'li - - joba

räbeläse joh Kam; midä sä räbelet, ku paegal ei saesa[?] Krl; näi unõn, et võti soe kiinni[?] ja räbeli `tiägä\_kõvastõ<sup>?</sup> Urv; hopõn räbeless ja `tsiplõss, nikagu suust `vällä saa; ma võti latsõ `üskä, tuu pand minnu `võõrass, `naksi armõtõtudõ räbelemmä Har; lais sääl räbeli, kikass ei_kannahta[?], aja takahn Rõu; ütstõist `kiskva, räbelese[?] Se

räbelik räbeli|k g -ku kärsitu ta_m räbelik hobõsõkõnõ Har

räbelämmä → räbelemä

räben räben g -e Trv Krk

1. räbal, kalts nemä om nii, et neil räbend ei ole Trv

2. kribu peenikse kardule räbene; täo `aaste ei olegi `marju, tillukse räbene Krk

räbestik räbesti|k Aud, g -ku Se

1. tihnik, padrik räbestikuh om porovikka; aja_lehmä räbestikku Se **Vrd** räbastik, räestik

2. noorendik räbestik, noor lehtpu mets Aud

räbestis räbestis sagar tuleb räbestis `vihma Var **Vrd** räbetis

räbetama räbetama Mar/-ämä/ Mär Vig(räbä-), rääbe- Var Aud tibutama ega see vihm põle suurt kedägist, aga räbetäb `jälle `peale Mar; räbetab lund sadada Mär; udu `vehma rääbetab Var; rääbetab natuke sadada Aud

räbetis räbetis Rid Mar Mär, räbetes Mar Mär, räbätes Vig, g -e sagar, sabin üks räbetis `vihma Rid; Ei see räbetis lõõnud tolmugi kinni Mar; saab natoke räbetest Mär; väike vihmä räbätes läks, naa paelo ike oli, et koera märjäs tegi Vig **Vrd** rabetis, räbestis

räbik¹ räbi|k g -ku, -gu, -ko, -go; räpi|k g -ku, -gu

1. valge poolvillane naiste ülekuub panni `vahtsõ räbigu `sälgä; räpikut kandass pühapäivi Se

2. takune (kaluri)kuub Räbik ol'l `veiga jämmest `paklatsõst rõivast Se

räbik² räbik räbalane rõivas räbik om `kaitskinõ rõivass Röp

räbilad pl räbilad Jõe VNg JõeK, räbüläd Kuu hülge loivad Sain viel räbüläjest `kinni `kraamida, `muidu olis [hüljes] jää ala mend; sie räbülä liha pidi igä `kaige paremb olema Kuu; taga on saba ja ies `onvata räbilad VNg; natil on ka räbilad JõeK

räbimä räbi|mä Urv Krl Rõu Plv Vas, -me San

1. rebima, kiskuma lätsi `kapstidõ `sisse nuid räbime San; Kül_pini räbisi mul palidu halvastõ `kaitski[?] Urv; argu_i tsuiatagu pinni, ta räbe Rõu; räbi[?] puruss tä, heidä[?] tullõ, täst olõ_i midä saia[?] Plv

2. tööd rabama `olkõ no virga räbime San

räbin räbin Mih, g -a Mar PJg, -ä Vig

1. vihmahoog, sabin tea, kui pallo neid räbinud veel tuleb Mar; tuli üks räbin, egä nüid tänä `loogu saa Vig **Vrd** rabin¹

2. käristi – Mih PJg

Vrd rädin

räbinäss räbin|äss g -ä pihlakas Rabinä[?] omma[?] ilosa[?] puu[?]; Rabinit mi küläh olõ_i pal'lo Se

räbisema räbise|ma Põi, -mä Urv Har Lei, -me San

1. kärisema, ragisema tuu räbisess rinnust San; helü räbisess Har

2. vatrama, vastu vaidlema Mis sa seal räbised Põi **Vrd** kräbisema

Vrd rabisema

räbislemin räbislemin ragisemine räbislemin, ku rätta[?] räpäuse Lei

räbistama räbist|ama Põi Trm, -äm(m)ä Har Rõu, -eme San; räbissämä Kod

räbisämä

1. vatrama, kiiresti rääkima *räbistab tõne nõnna, et ei soa arugi* Trm; *siäl tä räbissäs, ei suand `arvo `ükski, mes tä kõneles* Kod; *mis sa nii räbisten kõnõlat* Har || vastu vaidlema *Korra makkade `pihta soand on, küll siis teab, et oma räbistamise `järke jätab* Pöi

2. ragistama, pragistama *om kuulda?*, *et üts räbästikun räbistäss* Har

3. käristama, kärinat tekitama *mis sa sääl räbistät õnnõ, muku üts räpin* Rõu

4. rabistama *`vihma räbistess suurõ tuulõgõ* San

räbisämä *räbis|äm(m)ä* Kan Har Rõu, -eme Trv

1. kärisema, rebenema *kuht räbisi, ei tiä_kas pal`lo `katski läts* Kan; *`rõiva ol`l `katski räbisnü?* Har; *inne kumar`di, sõss pluusõ räbisi sälähn* Rõu

2. ragisema, pragisema *säng `naksi räbisämmä, ei tiä?*, *kas läts liist `katski vai raam* Har; *`kaali ja põrgnast süü kui räbisäss* Rõu

räbo *räbo* Rap, *rábo* Plv

1. kärsitu, püsimatu *ta vana rábo* Plv; *räbo, ei kärsi?* `kohke Röp

2. ettevaatamatu, hooletu *räbol inemisel tulõ ilmah pal`lo kannatada?* Röp

räbostama *rábostama* hooletult töötama *ta rábostass tüüd tetä?* ruttu ja ruttu, *a ei olõ_määnestki `kõrda tuul tüül* Kan

räbotama *räbo|tam(m)a* Võn Röp, *rábo-* Kan Plv

1. hooletult töötama *rábotass tan, ei olõ?* üttegi `kõrda tä tüül Kan; *ta mõni tüütegi, ta rábotass inne* Plv; *kõrralist tüüd ei tii?*, *muudku rábotass* Röp

2. vatrama, kiiresti rääkima *mis sa tan räbotat, kõnõlõ `sel`gede* Võn

3. üleliia pingutama *rábotass, nii om `haigõ kah* Röp

räbo|võitra karukold *Sääl kuu`stiku takah omma?* pikä? *räbo `võitra?* Vas

räbu *räbu* Vän Hää Saa HJn Tür Trm VIPõ Trv Hls Krk Puh Nõo San Rõu, *räbo* Kod Plv Vas Se, *räbü* Har

1. puru, kübe; kribu *sadab lume räbud* Hää; *`siake `väike räbu kiri on* Saa; *kala räbu tuleb `välja* Trm; *`väävled, need on pisikesed, `jüsku räbu* SJn; *`Veiksid kala räbusi sai teste kalade söödäs `püütud* Vil; *peenik kiri ku`ts räbu kunagi, siit ei saa midägi aru* Krk; *ku marja om seräitse peenikese räbu, siss piab pudelide panema* Nõo; *viidikäkese?*, *nuu omma nuu räbü?*; *olõt nigu vana räbü jäänü?*, *ei olõ enämb `joudu* Har; *esi\_`korssit õks suurõmbakõisi, niä_pänniva räbo ka `sisse* (kartulitest) Plv

2. risu, rägu; rägistik *ega saepaku `metsa põle kellegil, mis on, on räbu* Vän; *räbo, üks igavene pari, lepi`ssikud ja pajo`ssikud* Kod; *vana räbu visatasse minemä* KJn; *siss `oll`li sedä `mõtsa ja räbu siin pal`lu, mes viga suitel elädä* Puh; *sääl no `õigõt haku olõ_i, vana rissu ja räpu* Rõu; *räpo `aasõ perve `pääle* Plv **Vrd** kräbu

3. lõrts *lumo räpo tulõ `maaha* Vas; *ajagu\_i `kaskat `sälgä, säänest räpo tulõ* Se

4. räbal *vana räbu müts oli mehel peas* HJn

Vrd rädu

räbukas *räbuk|as* g -a *rääbakas, räbal kodu ei `oska nisukeksi räbukaid `tuua, tood ikka ilusamad* Kei

räbuline *räbuli|ne* Pha Trv Krk(-li|n), *räbule|ne* Plt Vil, *räbüli|ne* Kuu, g -se *täpiline, kribuline Rübuline `üaldi meil - - täppiegä `kinda `kirja* Kuu; *räbulene ja kriimulene `ööldasse `veikse kirja* (mustri) `kohta Plt; *riie on kah küll räbulene* Vil; *Sinu uus leidirõõvass om väege räbuline* Krk

räbune *räbu|ne* g -se Tor Hää Koe Plt, -tse Trv Hls, -dse Ote; *räbü|ne* g -dse Har; *räbo|nõ* Vas, g -tsõ Plv

1. purune, sodine, määrdunud *silmad oo teesel rääused* Tor; *lapsel suu rääbune* Koe; *sil'mä om rääbutse* Hls; *rääbonõ vesi, `viska`* `maaha Plv

2. kribuline, pisike *`seante peenik rääbune kiri om tal* Krk; *rääbüdse kalakõsõ - - kost medägi saia` ei olõ* Har

3. rääbalane *mis sa nii rääbune olõt, sa ripõndõllõt inne kõõgist paigust* Rõu

4. lõrtsine *sääne rääbonõ ilm, likõd lummõ satass* Vas

rääbustama rääbustama

1. pudistama, pillama *mis sa rääbustad `leibä maha* KJn

2. purustama, tallama *loomad rääbustand ää kõik villa* KJn

rääbä¹ rääbä Kod Trv T Har

1. räägastik, (soine) võsastik *`niske kuuse rääbä, ei `piäsi läbi* Kod; *mi mõts om kui üits rääbä* Trv; *rääbäst ei saa `õiget agugi; rääbän kävvä tuleb, jala om sul ala ilma ligeda* Ran; *ta läits räppä, kirjess `olli käen* Puh; *mõni platsikene om ilma rääbätä, sääld saab `niitä; siss ollu lehmä paar `päivi mõtsan, sääil igävetsse rääbä ja `räästigu, ei saa kätte kah* Nõo; *irmuss rääbä, puu kõik maha `murdunuva* Kam; *rääbä, väike alb mõts om sääil* Ote; *rääbäsit om pal`lu põllumaass tettu* Rõn; *vana rääbä, sääil ei olõ üttegi `õigõt puud* San; *rääbä, kost läbi ei saa`*, *`prahti täüs* Har

2. risu, rägu *mes serände rääbä, piat kokku `kaapma ja ärä palutama* Rõn

3. raba rääbä, mis *`väegä mädä, inemist ega `luõma pääl ei kanna; rääbä, sääil ei ole suurt `mõtsa, mõni pedäjäke `arva* Ote

Vrd rääga¹

rääbä² rääbä korratu, rääpakas *kuis sa nii rääbä olõt; rääbä` rõiva`*, *pul`stiss lännü`* Har

rääbähämä rääbähämä, da-inf rääbädä² kriiksuma *ratta` rääbähäse`* `võidmalda; *värä` ka` võeva rääbädä`* Lut

rääbähütmä rääbähütmä kätte sattuma – Se

***rääbähtämä** pr (ta) rääbähtäss kätte sattuma *Mustlasõpoiss om villõ käppämä, koh midä rääbähtäss* Vas **Vrd** rääbähtümä¹

rääbähtümä¹ rääbähtüm(m)ä Rõu Vas Se; *nud-kesks rääbähünü`* Rõu kätte sattuma *`sakslasõ_käve_`var`gil, küläst võitti_lihhu, nii tük`ä kost `kuigi ol`l rääbähünü`* Rõu; *Mustlanõ om virk sisse vehkmä, ütškõik, midä kätte rääbähtüss* Vas; *rääbähtü määne naane vai `tüürik näile kätte, siss nimä pei kinni ja tük`e `hullamma `väega* Se **Vrd** rääbähtämä

***rääbähtümä**² imperf (ta) rääbähtü rebenema, katkema *ku kakkõss `katski, rääbähtü* Lut

rääbäkäs → rääbak²

rääbäkuline rääbäkuli|ne Urv Rõu Rääp/-ko-/, rääbäguli|ne Vas, g -se (kirumissõna:) reo, *kurivaim Kagos vana rääbäkuline om mul `varda ja asja\_kõik` segi ajanu`* Urv; *Laits, rääbäkuline, ei `kullõ kah sõnna ai`* Rõu; *Rääbäkuline om panno\_viinälõ vett `sisse* Rääp

rääbäkäs → rääbak¹, rääpakas¹

rääbäldämä rääbäldämä rääbaldama *käip nigu pul`st, ärä rääbäldänü `endä* Kam

rääbäline rääbäli|ne g -se Nõo Rõu Plv rääbalane *laits om must ja rääbäline* Nõo; *`väega rääbälisess jäänü`*, *`rõiva` umma`* `katski Rõu; *rääbälise latsõ`* Plv

rääbäliselt rääbalalt *käü rääbäliselt `rõivil* Rõu

rääbäläde rääbäläde rääbalasti – Ran

rääbämä rääbämä krabama *`tahtsõ ar\_minnä, ma rääbäsi kinni`*, *lasõ õs* Vas

räbändik

räbändik *räbändi|k* Hls, g -ku Ote, -gu Rõu rägastik, võsastik *räbändikun*, sääl om lagedambit kotussit, kos `niita saat Ote; sinnä räbändigu pääle tek`k_tu maja, `õigõt maad sääl ei olõ Rõu **Vrd** räbadik

räbäne *räbä|ne* Urv, g -tse Krk Puh Nõo Kam

1. räbalane, räpakas küll täl `ol`li räbäne vaät sä`l`län Kam; räbäne ja lohak inemine Urv

2. purune, risune räbäne vesi, sedä ei taha juua Puh; ta_m serände räbäne vesi Nõo

3. kribuline `marju olli küll mõtsan, mõness kottel olli ilusepit, mõness kottel olli õige räbätse Krk

räbänik *räbäni|k* g -ku rägastik ei saa läbi mitti, paks räbänik olli ehen Krk **Vrd** räbadik

***räbästeme** tud-kesks räbästet räbalduma ärä räbästet vana võrk Trv

räbästikune *räbästikune* rägastikune räbästikune suu, sääl om viil `puhme ja paie Ote

Vrd rägästikune

räbätama → räbetama

räbätes → räbetis

räbätäb → räbedamma

räbätämä *räbätämä* pilgutama Ega old `aiga `silmi räbätädä; Mes sa nii `aeva räbädäd

Kuu

räbüläd → räbilad

räbüstikunõ *räbüstikunõ* rägune, rägastikune üts sääne perädü kotuss, koh ei olõ? vilälilku midägi, räbüstikunõ Plv

rädakas *rädak|as* Mih, rädak|as Jaa, g -a räbal, rääbakas paar pilve rädakad aasid üksteist taga Jaa; kadaga rädakas Mih

rädene → rädine

rädestik → rädistik

***rädetama** (ta) *rädetab* tibutama oues rädetas peenigest `vihma Jäm

rädi *rädi* S Mar Lih Kse Han

1. rägu, risu Lihame `metsa rädi põletama Jäm; sii on keiksugust rädi koos Khk; oksa ja lehe rädi einamal, `koormaks ep saa seda teha Krj; `Okstest on `korjand rädi Jaa; roo rädi `aetakse `loomadele `alla; Pilli`roogu ja `tarna täis kut üks igavene rädi Põi; läksid isaga mere `ääre rädi `tooma, `neuke roorisu, mis meri `maale aeab Muh; rädi, puu raod `metsas Phl; [kajakad] pišt rädi natuke `väavad kivi `otsa ja teeavad pesa Lih; Kõik mets oo rädi täis Han

2. padrik, rägastik Sui marjale minnes tuli metses vahest sõhune tihe rädi vastu Khk; lähme `ümbert, siit rädist äp `saagid läbi Mus; rädi, kus tihe põösastik on Emm **Vrd** rägi

3. kõrkjas rädid niideti muha; rädi põhjaga `istmed, põhi on rädidest kojutud VII; Toolipõhjad olid rädist `tehtud Põi

Vrd rädu

rädi- puru- *rädikui*; vili [on] *rädiküpse* Põi

rädiku → rätik

rädima *rädima* Hlj Jõh IisR Khk Kaa Pha VII Muh Mar Kad, -mä Kuu Lüg

1. närima, järama Kuer_o tuond `metsäst jänekse vist, nägüb rädimä midägi Kuu; rädis `porgandid Hlj; `Lehmäd rädiväd `nauri `varsil Lüg; `Silgud õlid parajas riim `suolas, `tuorelt sai räditud, egas `küpsäst `tehtud Jõh; Tahaks `kaalika rädida IisR; sealt [õunapuust] te saate `talve rädida küll Muh; rädisin `sitked liha `süia Kad **Vrd** krädima

2. riidlema, tülitsema mõne inimesel on see kohe loomu sees, et ta peab ikka teisega rädima Khk; sii nad rädivad ja `riidlevad Kaa; nee läksid rädima üks `öhta seal Pha; mis te `peale rädite VII

3. räsima rädind `öunbu tükkis tühaks Khk; Poiss rädis eese uie raamatu pilkus puruks; Rotid oo viljakoti tükkis ää rädind Kaa; kes neid `vahtraid rädin oo Muh; jää akkab `keima, tuleb tagasi ja akkab `mõrdo rädima Mar

rädin rädin Hlj VNg Khk Kaa Kad, g -a IisR Muh Tõs, -ä Kuu Lüg Vai Vig

1. desk r **a.** pragin, ragin, kärin *Vahel`juhtus, et`pullud`läksid`puntrasse - - ole`kärme mies`lahti arutama,`muidu kohe rädin taga Kuu; Kass närib iirt`ninda, et rädin taga IisR; rädin oli`lahti, oksad rädisevad Khk; Sõnnid panid kiilidega metsa, nõnda et paljas rädin oli taga Kaa; ju seal oo ikka seda [sõja] rädinad Muh || pilt riid, tüli üks särin ja rädin`ühte`puhku Lüg **b.** krigin`ukse rädin paneb`kõrvad`kinni Lüg **Vrd** krädin*

2. käristi rädin oli puust`tehtud - - kui sa tätä`ümmer aasid, siis need laudad läksid ammaste`sesse rädinägä; mõni poisike tegi nal`la pärast rädinä, `tahtis rädistädä Vig

3. sagar, sabin nüid tuleb rädin`vihma Tõs

Vrd räbin

rädinal rädin|al Hlj Kaa Muh, -äl Kuu Vai praginal, raginal`kaalikaid ja`öuni`süia rädinal Hlj; Läksid poe juures rädinal käsipidi kogu Kaa; oleks sa ikka rädinal kukkun Muh

rädine rädin|ne Jäm Krj VII Pöi Muh, rädin|ne Ans Khk Tõs, g -se

1. vihmane, sajune rädine aeg, rädistab`vihma Jäm; ilm rädine, vilu ja sajune Krj; Rädise ilmaga äi soa kuiva tööd teha mette Pöi; küll oo aga`sõuke vilu, rädene ilm, ei taha sugugi`välla`minna Tõs

2. rägune, risune Kena ein, aga moa irmus rädine - - äi soa`niita Pöi; seal_o väga rädine einam Muh

3. käre mo ääl on nii rädene Khk

rädisema rädise|ma VNg Lüg(-mma) Jõh Jäm Khk Muh, -mä Kuu Lüg(-mmä)

1. rägisema, prägisema kaik`tuored`asjad rädisevatta [närides]; `ruogu rädise`lehma`amba all VNg; kadakad akkavad tules rädisemä; sügisene jää on`sitke, rädiseb küll, aga`katki ei lää Lüg; `Miiska`murdas`mõisa`kuera, nii et sel`kondid rädisesivad Jõh; oksad rädisevad [jalge all] Khk

2. **a.** rägisema sel inimesel`õige`lõuad rädisevad kõhe, kui süüb, siis`nõnda nagu`naksuvad Lüg; kõrv rädiseb eieti Khk **b.** sõnelema, nagistama Mis sa sääl jälle rädised Kaa; mis sa sii`peale rädised Muh

3. krigisema, krudisema üks akkas`külmäga rädisemmä; lumi rädiseb, regi kisendab kõhe Lüg **Vrd** krädisema

4. kärisema [riie] on ära repetand, akka teda`katsuma, rädiseb ära Jäm

Vrd radisema, rodisema

rädistama rädist|ama Hlj Lüg(-amma) Jõh IisR Jäm Khk Muh, -ämä Kuu Vig Tõs, -ämmä Lüg Vai; rädissämä Kod

1. rägistama, prägistama rädistab`süüä Kuu; tahi karu`irnutada, rädistas ja`murdis puid`katki Lüg; Rädistab`öuni ku õrav`pähklid Jõh; `kassi rädistä ei tiä midä elogast Vai; Säh, rädista üks räimes ää Jäm; Koer kukkus neid (konte) rädistama Khk || jättä`katki, ärä rädistä sääl (öeld klähvivale koerale) Lüg

2. krigistama rädistab`ambaid; ärä rädistä sene`uksega Lüg **Vrd** krädistama

rädistik

3. kärinat tekitama, põristama *Err`tähtä rädistas Jõh; rädin, kellegä - - rädistädi, siis loom`kartis Vig*

4. kädistama, vadistama *kiitsakas rädistab Muh; mes sa rädissäd, `niske jutt ei õle kedägi Kod*

5. tibutama *rädistab`vihma Jäm; rädistäb naa ilusad peenikest`vihma, soe seenevihm Tõs*

6. kiusama, kräunutama *älä rädistä tädä sääl; midä rädistäd tõsest Lüg*

rädistik *rädisti|k g -gu Phl; rädiste|k g -ko Mar; rädesti|k g -ku Var rägastik, padrik rädistek, `neoke mets, mis kasosid täis oo Mar; kus tihidäd noored kuused kasuvad, siäl_o rädestik Var rädse → redse¹*

rädsimä *rädsi|mä Urv, -me San räsima`mõtsa är rädtime San; kana^o omma^o vilä kõik^o är_rädsinü Urv*

rädsin *rädsin sädin`varblise võtav ku rädsin, ilm lää sulal Krk*

rädsuma *rädsuma pödema – Kam*

rädsähümmä → rädsävuma

rädsäkilõ *röotsakile Lask`hinde rädäkilõ är_pingi pääle Rõu Vrd rätsäkeli, räatsakile*

rädsäne → rätsäne

rädsänü *nud-kesks rädänü^o lamanduma, sasinema vili om är_rädsänü^o Räp*

rädsävuma *rädsäv|uma Ran, -eme San; rädä|hümmä Har Rõu Vas Vas, -ümä Võn Kam Urv Rõu Plv Lei; rätsähümä Se; nud-kesks rädävun Hel, rädävünü Ote*

1. sasinema, lamanduma *vili om ärä rädävun, ärä sõkut Hel; kui rügä`ol'li`väegä ärä rädävenu, siis masinaga es`saagi`niita Ran; vihm lüüßs kõrre`kaatski, lüüßs pikäli, siss om rädävünü Kam; suurõ tuulõ ja vihmagõ rädävess vili ärä San; Vili om är<sup>o</sup> rädävünü, ei tiitä<sup>o</sup> kuiss`niita saa Urv*

2. märjaks saama; sellest tingituna räsituks saama, pulstuma *sa oled nii är rädävünü (vihma käes) San; sa_lt rädävünü nigu varõsõ poig Urv;`vihma satass - - kana omma vällä<sup>o</sup> rädävünü Har; küpär kah vihma käehn rädävüßs; Tiitä\_kon taa pinikene no\_käünü<sup>o</sup> um, är<sup>o</sup> um tõõnõ`väega rädävünü^o Rõu; kaßs um ar^o rätsävünü Vas; olõ õi^o hüä`täämbä`laatoki^o minnä^o, hopõn om ar`veiga rätsävünü^o Se*

3. närtsima *kapstaloomakõisi kah`ültil, kui istutõdi, et är^o um rädävünü^o Rõu*

4. tükki minema, tarretuma *rädävünü lüim om külmliha; peim l'emmil`nissu rädävüßs, ku l'ehm tõpin om Lei*

rädu *rädu Põi Tõs Aud Kad, rädõ Mih*

1. rägu, risu *roo rädust tühjast soa änam midad, loomad ää`talland Põi;`korjas omale talves metsa rädu Aud*

2. näru *kassipueg - - jääb [solgutades] rädüks Kad*

Vrd räbu, rädi

räduma *räduma KuuK Kad*

1. räsima *Ära rädu`lilli KuuK; rädus ruamatu puruks; rädutud puud jäevad pödema Kad*

2. muljuma, solgutama *kassi`puega [ei tohi] räduda Kad*

räedsik *räedsi|k g -ku sipelgas`õkva nigu kriisiterä om nuu<sup>o</sup> muna rädedsikil; nüid peräst rädedsiku`vanne ta keppega käib, saab esi ennäst õiendada; miä`ütli rädedsikile, et jummalessä pühä pojake, mes te miust`onte salvate Puh*

räelmu *räelmu Plv Räp(-mo, -mö),`räälmä Vas raiesmik kos mõtsa\_maha<sup>o</sup> raot, nuu<sup>o</sup> omma\_räelmu<sup>o</sup> Plv; kuus`latva om viil, sõßs om`räelmu puhass; Ku`trehvõ olõma parasßs tuul, sõßs`paante`räälmõ palama Räp*

räemene räemene räimedega paadist sebiti räemene võrk `liisskoppide `pääle Hää
räend räend g `rändü raiesmik kari läts `rändühe; säääl ol' mitu `rändüt, `rändü pääle
 `minti maasikahõ Rõu **Vrd** raendu, räendik

räendik `rändi|k g -gu raiesmik Rändigu pääl um pal'lo vavvarniid Rõu **Vrd** raendik,
 räend

räesine räesi|ne, rää- g -se prahine vesi_o segäne ja rääsine, purud sijs Kod

räest → räestü

räestik `räesti|k Ote Kan, g -ku Nõo(-gu) Rõu Vas Se; `räästi|k Se, g -ku Mär/r-/ Plv

1. padrik, tihnik, rägastik see oo nisuke räästik Mär; meil `ol'li siin puie `räästik Nõo;
 `räästik, puu ossa maan, ei saa elläi kah läbi Ote; Noodõ `räästikõ pääl `kasvi uma mitu hüvvä
 `aestat hüä hain Rõu; ajagõ kari `räästikku Se **Vrd** räbestik

2. kivine maa säääl ei ole muud kui `räästik, kivi kivin `kinni Ote; tuu vana kiviprügü ja
 `räästik, tuust ei saa² midägi Kan

räästikunõ `räästikunõ rägastikune – Vas

räästü n, g `räästü Rõu; n rääst, rääst Lut raiesmik `räästü pääl `naatas `mõtsa kasvatamma
 Rõu; rääst, kon um pal'lo puid Lut **Vrd** raestu

räga¹ n, g räga IisR Jäm Khk Muh Phl Kse Juu HJn JõeK KuuK Amb VJg IisK IPõ Pil,
 rägä Kuu Jõh Vai Tõs Kod M Nõo Röp; rägä g rää VNg Lüg Plv

1. rägastik, padrik mets one `kasvand rägä kaik VNg; `kargas `sinne pajorää `sisse Lüg;
 Rägä, sie on `ninda paks, et lähäd `sisse, siis on kõhe pime Jõh; rägä kõik täis kasun Tõs;
 rägast on `raske läbi `pääseda JõeK; luomad lähvad palavaga rägasse VJg; ohaka rägä, muud
 kedägi Trv || (umbrohost) rägä `kasvas põllu peel Khk **Vrd** rägi, räsa³

2. risu, rägü; (kivi)puru nagu kadaka rägä läheb põlemaie Lüg; oksa rägä kõik kohjad täis
 Tõs; `metsas on rägä pal'lu moas Juu; `põldu oli siin küll, aga kõik olid kivi ja rägä täis KuuK;
 rägä kõik kohad täis Iis; kole kiveline maa, ku künnät, siss tuleb nigu rägä pääle Nõo;
 naa_mõnõ_lina², naa_ku rägä (väga luised) Plv; peenikese agana² ja rägä seeh [viljal] Röp
 || säääl om muistikit ku rägä (väga palju) Röp

3. miski kribu kost sa trikki näed, sijs_o ühesugune must rägä (raamatus olevast kirjast) Kod;
 nagu rägä kirjutand Pil; peeniksit `nökse ku rägä täis Krk

Vrd rääbä¹

räga² rägä (taim) a. vesihein rägä tuleb ära `kitsu, ega muđu rägast `lahti ei saa; rägä `anti
 ikki sigadele, siad `tahtsid rägä `kangesti Saa b. lemmel – Saa

rägadik rägadi|k Ris Iis, rägädi|k Juu, g -ku

1. rägastik pal'las rägadik, ei seält sua agu kedägist Juu **Vrd** rädadik, räsadik

2. kärestik jões on rägadikud Iis

räga|hein 1. vesihein rägäein kasub vil'la sehes Hää; kaku rägä`einä `põrstel Krk
Vrd rägärohi

2. rägäsegune hein Rägä`heinäks `üöldi - - kuhuse `liiast `haava vai kase vesu sise `kasvand
 Kuu

rägama rägama VII; pr (ta) räkäss Lei, imperf (ta) räkä Se

1. riidlema sai vähä rägada; rägavad `peale VII

2. rägäsema kisk nigu räkä õnnõ [rõivast] kihä pääle Se; võttava ku räkäss piitl Lei

rägane rägane g -se PJg Saa

1. krobeline, kriimuline käsi rägane, rigadi-ragadi `kaiki PJg

2. vesiheinane see peenar on nõnda rägane, rägä täis `kangesti Saa

rägarohi

räga|rohi vesihein rägarohi on umbrohi Khk; Kanad ja sead söövad räga`rohtu Rei; `runkledes on paelu räga`rohtu Hää; rägarohi - - `veiksed `valged õied tulevad `otsa Pil; Küll seda räga`rohtu on tämmu kiik kohad täis Vil **Vrd** rägahein

rägastama rägastama IisR, rägästämä Kuu Puh rögastama Rägastab, et `kurku `puhtast `saada; `Väljas `külmetasid, siis kodu `suojas tuas rägastasid IisR; vana inemese rägästävä Puh

rägastik rägasti|k IisR Käi, g -ku Jäm Khk VII Pöi Mär Kse Pä Ris Amb JMd Koe Kad VJg IisK IPö Plt; rägästi|k g -ku Var Tõs Juu Kod/-s/-/ KJn M Puh Võn Kam Krl, -kku Lüg, -gu Kuu Nõo San; rägästi|kku g -gu VNg Vai/-kko g -go/; rägäste|k g -ko Mar

1. padrik, tihnik; räga, risune koht *Ei sield rägästigust `pääse `kuidagi enämb inimine läbi Kuu; `einamaa one kaik rägästikku täüs VNg; kus `põõsad `õige ligistikku on, siis on üks paks rägästik Lüg; `ulkusin rägästigost läbi Vai; tuulepesa, sedine rägastiku kogu kase `otsas Jäm; lehm läks rägastikku Khk; `Sõuke rägastik, pääse läbi koa änäm Pöi; kossal eläb talve `metsäs, suurde kuusede, oksade all ja rägästikkus Var; rägastik, `kangeste tihidad `põõsad ja puud Aud; ei mina `seia rägastikku küll ei tule Ris; nii paks rägästik, et ei soa läbigi Juu; rägastikus on ikke `kuivand ja `tuoreid ja puol`kuivand `põesaid `kõiki segamine Amb; luom oli ära kadund rägastikku VJg; rägastik, `puhtast `räissi täis Trm; rägastikus võib `olla - - maha `langenud puud Lai; rägastik, kus on rämps ja pajo `põesad Plt; ma `essüsi rägästikku ärä Trv; Sihantsen rägästikun om undi Pst; mõnen mõtsan om `säärane rägastik, kost läbi ei `pääse Puh; Sellen rägästigun ei ole üttegi kõrralikku puud Nõo; serände rägästik, et sil`m ei päse läbi Kam; rägästik - - tuul` om `mõtsa maha `murdunu, `rišti-`rästi `pillunu Krl **Vrd** ragastik, robastik, räbastik, rähmistik, rämmastik¹, räsastik*

2. piltl millegi korratult asetseva kogum suur tähe rägastik [taevas] VII; Igavene kivi rägastik vee all Pöi; mõni maa om nii `kivve täis nigu üits kivi rägästik Nõo

rägelema rägele|ma Mär Koe, -mä Puh Nõo Har, -mmä Rõu Plv, -me San

1. nägelema, sõnelema sõsarde ja `velli vahel om alati üits `tahtmine rägeldä Puh; suure poesiga mul vahel om rägelemist, siss na vahel rägeliivä Nõo; nail om ega `päivi rägelemine Har; rägelese<sup>?</sup> ütstõse vahel Rõu; ollõv rägelnü<sup>?</sup> kui `hoitku Plv **Vrd** rääglema

2. rahmeldama, rassima üks rägelemine ja rakeldamine paegal, ega sii põle vahet `ühti Mär **Vrd** ragelema

rägi rägi g rää rägastik paks `tuomiga rägi oli, ei pääst `vällä VNg **Vrd** rädi, räga¹

rägiline rägil|ne g -se rägastikune Rägilise `metsä võis `kergesti `eksidä Lüg

rägin rägin g -a IisR Jäm Kaa VII Pöi Muh Emm Rei Koe Kad Iis, -ä Kuu Lüg Ran Nõo, -e Krk; räkin (-k-) g rägin|ä Puh Nõo Võn Kam Har Rõu Plv Vas, -e San Krl; n, g räginä Vai

1. ragin, pragin, krägin läks läbi `metsa, et rägin taga Lüg; Nisukese rägina vajuivad `tellingud `alle IisR; `oues oli kova `tuule rägina Vai; puu kukkus `sõikse rägina muha VII; `Õhta oli maja taga suur imelik rägini Pöi; ree rägini on kuulda külma ilmaga Rei; kaäs süü iirt ku üits rägini Krk; läits palama ku üits mürin ja räkini Nõo; [murduva] puu - - räginet om kavvõlõ kuulda[?] Krl; elläi lätt läbi kuiva mõtsa, om räkini ennedä Har; ma kuuli mõtsahn suurt räginat Rõu; rikin ja räkini tul`l `mõtsa pite Plv

2. sõnelus seräst räginat om meil ollu üsnä `tihti Nõo

räginal räginal|al Kaa Emm Mär, -äl Kod, -el San räginal Jää läks jalge all räginal katti Kaa; puu läks räginal maha Mär; nõnnagu räginal ja räginal läksid `tül`li Kod

rägisema rägise|ma IisR Jäm Khk VII Pöi Muh Emm Rei Koe VJg Iis Trm, -mä Kuu Kod TLä Ote hajusalt V(-mmä), -me Krk(-m) San Krl räginat tegema, rägisema, krigisema Nigu `pal'gi `piale `saime, nii pikk rägisedes `laliali vajuski IisR; sooleterad rägisevad ammaste all Khk; Jæ rägiseb, äga `katki äi lehe Emm; liiv rägiseb ratta all Rei; siis läskimä `küllä ku rägisi Kod; kuusepuu rägisev `kangest ja pilluv sädemit; laud olli ninda nõrk, akass rägisem Krk; uiss rägiseb, ma `määrsi rasvaga ja tõsti ust ülesspoole; käsi es valuta ämp, es rägise kah Nõo; liiv mugu rägises ammastõ vahel San; kidsi rägises, käsi om rikõt tüü man saanu? Kan; ossa? rägise? `jalgu all Plv; latsõ rägise? (virisevad) pääle piltl Se

rägistaja rägistaja vainurästas Rägistaja rägistab pesa `ümber IisR

rägistama rägist|ama IisR Jäm Khk Muh Rei VJg IPõ, -ämä Kuu Puh Nõo Kam Vas, -ämmä Vai Rõu Plv, -eme Krk(-em) San Krl räginat tekutama, rägistama, krigistama Käib `purjus `piaga `teistega `riidu `rägistamas piltl IisR; tuul rägistä puid Vai; kiitsakas, ta p laala kenasti, rägistab; rägistas `ambud, nõnna vihane `olli Muh; rägistab ära, [koore] jätab maha Lai; musta `rästä rägistev Krk; `väikse latse rägistävä `ambit Puh; siss jäl_kuulõ, et riisigu rägistä? Krl; mis ti nakat jälle rägistämmä noid `pirde Rõu; karussõ? rägistivä mõtsah `oosõga; rägistävät `üüse `hambidega Plv

rägisämmä rägisämmä Urv Har Rõu Vas rägisema, kägisema Vanainemine ei_saa und, kääniskelless nigu sähg rägisäss käen Urv; ossa rägisäse?, ku_pääle `saistat Har; lats kah õk's rägisäss, ei_ike?, ei naara?, mugu rägisäss inne Rõu; esi_rägisät ja rogisat, a koolõ õi är_kah Vas

rägsun → räksun

rägu¹ rägu Hlj Khk Kaa Pöi Phl Var Tõs JMd Sim

1. risu, praht Öue jälle nõnda ränkas ning oksa rägu täis Khk; [Pohl] tahab `sõukest liivast risu rägu `mulda, kus `niiskust koa ikka on Pöi; mets oo rägu täis Var; see oo `sõuke vana rägu, mis sünni `kuskile Tõs; ulk rägu vedeleb siin ukse all JMd

2. piltl segadik Ilma rillideta ma_p nää lugeda üht, keik oo muidu üks rägu Kaa

Vrd räbu, rädu

rägu² rägu (mingi metsloom) – Kaa

räguma räguma purustama, katki saama külmetand oli see [kapsa] pia, see `andis neil (lammastel) räguda JJn

rägune rägune Juu, rägüne Kuu

1. risune rägune mets on räga täis Juu

2. kortsuline – Kuu

rägä¹ rägä (-g-) g rää Nõo San V(p räkä); n, g rägä Kuu röga Ajab rägä `väljä Kuu; liha `kärbläse munadest tuleva `maokse, edimäld om nuu muna serätse kõllatse nigu rägä Nõo; Ropp inemisetük'k, ei\_`sül'gä_`topsi, no kelle süä kannuss tuud räkä käsi? Urv; taa rägä om õks hull asi, inemise `rüüstäss suu täüs, siss `sül'gäss `ussõ nigu konna; kos sa pahnit tuu rääkausi Har; `tiiskuse `haigõ? iks ajava? räkä `vällä Rõu; rägä om kurguh Plv; palo `tak'ja om rinna rohost - - räkä aase rinnost [välja] Röp

rägä² → räga¹

rägälemä rägäle|mä Kam, -mmä Urv; räkälemmä Röp rögisema; rögastama rägäless pal'lu, kas `kül'mä saanu vai rinna `aige Kam; Küll - - rägäli inne `surma `hirsallõ Urv; mine? sinnä räkälemmä Röp

rägäne rägä|ne g -dse Rõu; räkäne g rägädse, `rädse Har rögane põrmand om räkäne, kuiss inemine taa `rädse põrmandu pääl käü,ü saa Har; rägäne räft Rõu

rägäskellemä

rägäskellemä rägäskellemä rögastama rägäskelli nigu jälle kaia[?] Plv

rägästikune rägästikune rägastikune raiesmik om rägästikune Vön Vrd räbästikune

rägästüß rägästü|ss g -se rögastamine rägästüß tulõ `rindu Plv

rägätämä → räkkatama

rägüline rägüline kortsuline Nägü oli rägüline Kuu

räha → reha

rähalene rähalene rähane rähalene põllumuld on pärast `küнди Juu

rähane räha|ne g -se Juu Jür Amb Plt; rähä|ne g -se Juu, -tse Pst

1. rähmane sul sil`manurgad nii rähased Juu; mul silm rähane - - kibe teene ja palavik sies Amb; silmad löövad rähaseks Plt

2. kivine, kruusane rähane moa on kiba täis Juu Vrd rahane

rähe → reha

rähem → rähm¹

rähän → rähn

rähätämä rähätämä virvendama ku pää tege `haigõt, silmäki rähätäse; sil`mä lüü rähätämä, õi näe `höste Se

rähi rähi (teat lind) rähi om sääräne tsirk, tuu rüük ja hauk `hirmsadõ, näet oss hää maja pini saanu[?] Har

rähik rähik|k g -ke, -ku väike jõuetu olend mes tämä rähik sinu kõrval tüib, sinä õled suur ja tugev Kod

rähisemma rähisemma pahandama, torisema midä siä rähised alande tämäga Vai

rähistamma rähistsamma lobisema mis sa rähistad siin - - kui ei ole tõsi Jõh

rähitsema → rehitsema¹

rähitsemma rähitsemma rühmama rähitseb tüöd teha `kangesti Vai

rähk¹ rähk Hlj Lüg IisR Põi Kei Hag JõeK Pai Koe Kad Pil San, g räha Mär Han Aud Juu Plt, rähä Kuu Vig Tõs Juu Kod KJn Trv Krk

1. kruus, klibu; kiviklibune pinnas siin `väljadel on ka paas, `niiskene pae rähk Lüg; Täada, mis va kivisaue rähk on, kuivab kõvaks kut luu Põi; Meitel oo va soueräha põhjaga põllud Han; Sääst `rähkä ei saa ju `lapmege kudagi kajude Krk Vrd rihk¹, rõhk²

2. rägu; rägastik jää rähk, `seokse tõusu tuulega ajab jää merel kokku uhnikusse Aud; ilus mets `kasvas, nüid pole midagi, pal`jas rähk Hag; eenamad jäävad `metsa, `rähka Pai Vrd rähm²

Vrd rähk²

rähk² rähk Kuu Var Mih, räha Mär PJg Juu Jür HJn Plt, rähä Vig Juu Vil Trv Plv

1. rähm, mäda silmas rähk tuleb silma `nurka PJg; pesi oma silmad rähast ää Juu; veikese lastel aavad silmad `rähka HJn; sil`mad on rähaga koos Plt

2. rääm; jäänus Kalad `täüdüväd `olla `ninda `suolased, et `valge rähk kohe\_o `panni `laiduje küliss Kuu; kui rasp pealt ää kallatasse, siis panni põeha `peale jääb soola rähk Mih; seast `rähkä om vii|l paapõhjan Trv

3. eritis mahlajooksu lõpul – Vil Plv

Vrd rähk¹

rähk³ rähk rähn – Hel San

rähkama `rähkama Plt, da-inf rähata JMd Koe rähmama silmad `rähkavad JMd

rähkane → rähkne

rähkeldaja rähkeldaja rahmeldaja üks `tienija, `kange rähkeldaja JJn

rähkelüs `rähkelüs rahmeldus Eks tä ole jo sie sügüsaig, `millass `löüdü `mondagi kova `rähkelüst Kuu

rähklema `rähklema Khk Aud Juu JMd JJn Pee Koe VMr Iis Plt Pil, da-inf rähelda Trm Lai, `rähklela VNg Lüg Vai; `rähklemä Kod Trv, da-inf räheldä Rõu

1. tööga rabelema, rassima küll mina olen `rähklend ja `mülländ VNg; ära `rähkle, sie tüö ei lõppe, `enne lõpped sina Lüg; poiss `rähkle tööd teha Khk; peremes `rähkle üksipäini JMd; kui oled ommiku `rähklend, siis tahad `süia ka JJn; mina `rähklen üksi edasi (teised on surnud) Pee; `rähkle ja tie ja `mölla, aga selle taga `järke põle midagi VMr; se töö annab rähelda Lai; tee ja `rähkle, aga ega töö lõpe Plt; `Rähkle siin `ringi, mis sa sellest saad Trv; Tuu `rähkles kotun `haina tetä Rõu **Vrd** rähklema

2. rahutult liigutama, vähkrema uju, mis sa ikka `rähkled Aud; naa `rähkles sial ja jäi tegemata Juu; laps `rähkleb, ei saa magada Iis; mi\_sa\_nd õmetegi `rähkled Trm; tämä `oigab ja `rähkleb - - rinnad_o `aiged Kod; `rähkleb öö `otsa Pil

3. maadlema, rüselema nie mürävatta ja `rähklevatta VNg; poisid `rähklevad Trm; läksid `kõrtsis `rähklema Pil

Vrd röhklema

rähkmälik → rähmälik

rähkne `rähkne Khn; `rähka|ne g -se IisR

1. kruusane, klibune Krigistab kiviveu `vankriga `rähkasel tiel IisR **Vrd** rahkane, rahkine

2. krobeline, konarlik iä ond `siokõ `rähkne meres Khn

rähku¹ `rähku

1. vali, kõva mea ei saa `rähku kõnelte; tema paids (ütles) `rähku `vastu Krk

2. äkiline temä ei ole `seante `rähku, temä om pikälin; pikälin vaim om iki parep ku `rähku olek Krk

rähku² kõppu põle `rihku egä `rähku kuulda Kõp **Vt** rihku

rähku³ tülli `rähku minema Vil

rähkä `rähkä tegema Vil Pst Hel halba tegema Oleva karm mijs olnud ja inimestel igä tillemä äsja pärast `rähkä teenud Vil; `rähkä tegeme Hel

rähm¹ rähm g rähma Khk Vän Jür HJn JõeK VMr Kad Sim Iis Trm Plt, rähmä KJn TLä Plv Röp, `rähmä Kuu Lüg, rähmu Khk Mär Kse; rähem Röp, rähäm Kod, g rähmä; n, g `rähmä Vai

1. silma eritis, mäda silmas ajab seda `rähmä, `kuivab `ripsete `külgi, ei `saagi `silma `lahti Lüg; silmad on `rähmu täis puhas Khk; silm ajab `rähma ja mäda `väl'la Vän; Kui selle rähma silmast kätte saaks Jür; rähmased silmad, juoksevad `rähma JõeK; pese silmad rähmast `puhtast VMr; `sil'mi `pešti, siis said `puhtaks, aga eks `varsti läind `jälle `rähma Sim; `aiged silmäd aavad rähämä `väl'jä Kod; vahel kogub silma `ääre `rähma Plt; `aiged silmäd on omuku rähmägä `kinni KJn; mul tuleb tõesest sil'mast vett ja `rähmä Ran; `sil'miga ei saa enämb kavva lugeda, sil'mä nakava `rähmä `aama Puh

2. mustus, rääm suu jääb [lapsel] `rähma `jälle Khk; rähmu `näuga poiss Kse

3. eritis mahlajooksu lõpul kõiv aasõ `rähmä Plv; rähm lastass `maaha `tsilku Röp

Vrd rähk²

rähm² rähm Kad Hel Plv, g rähmu JJn Sim Trm Ksi Lai Plt Pil KJn, rähmä Krk rägastik; rägu einama nurk oli nii paakspuid, kukepuid ja muud `rähmu täis JJn; rähm, mis agudest `järgi jääb VMr; tihestikus on pal'lu `rähmu, `kuivand `oksi ja Sim; rähm, sji lähäb `ahju ehk pliita `alla Trm; nõmm lähäb `irmsast `rähmu, marjad jäävad vähele Lai; nii tihe rähm, et kuidagi

rähm

läbi ei piase Plt; *`rähmä ja `roisku kik'k kotuss täis* Krk; *`sõklõ° omma_nuu, mis sõglaga sõglutass, sõss jääs tuu rähm sinnä_pääle* Plv **Vrd** rähk¹

rähm³ rähm g rähmu hoop *paneb rähmu `külge* Vig

rähmakas¹ rähmak|as g -a PJg, -u Tor

1. hoop, löök *sada kolmkümmend üks meest kukkus selle rähmakaga - - `vangi* PJg; *`andis talle piitsaga ühe rähmaku* Tor

2. sagar *ein jäi maha, tuli rähmakas `vihma* PJg

rähmakas² rähmakas rähmane *Rähmakas silm* Jür

rähmane rähma|ne g -se SaLä Kaa LNg Jür HJn JõeK JMd Kad VJg Sim Iis Trm Plt, -tse Hää Trv Pst; *rähmä|ne g -se* Mar Kod KJn, -tse Krk Hel TLä Kam Kan Plv; *`rähmä|ne g -se* Kuu VNg Lüg Vai

1. rähmaga koos, rähma välja ajav *ei `saagi `silma `lahti, `silmad on `rähmased* Lüg; *miks siu `silmad on `rähmased, kas on `aiged* Vai; *Silmad rähmased pees* Jäm; [sul] *ju silmad rähmased* Hää; *rähmasilm üelda, kel alati silmad rähmased on* Kad; *silmad oo rähmased, on palavik* Kod; *ku maast üless tulet, silmä om rähmätse, ei ole `sel'ge* Krk; *sij sil'm om nigu rähmäne* Nõo; *mõnikõrd omma_hobõsõl kah silmä_rähmätse°* Kan **Vrd** rähane

2. räämas, määrdunud *ake nii rähmane, ei paista läbi* Jäm; *suu on rähmane, rähmaseks jäänd* Khk; *Su silmägu oo tükkis rähmane, mine loputa üle* Kaa; *sa olet üleni rähmane, ku `korsnest läbi tükkin* Krk

3. pilvine, tume *`taivas one `rähmäne, nüüd tule kas lund ehk `vihma* VNg; *täna `sõuke rähmane ilm* Mus

rähmastama rähmastama rähmuma *sil'mad on rähmastand* Iis

rähmastus rähmastus rammestus – Kaa **Vrd** rähastus

rähmeldama rähmel|dama Vil, -teme Krk rähmeldama rähmeldab *`ümmer päeväst `päevä, ommikust `õhtani* Vil; *Mis sa iki ninda `pal'lu rähmeltet* Krk **Vrd** rähmentem²

rähment rähmeñt, rähmeñts kasimata laps must *`märgunu rähmeñt* Krk

rähmentem¹ rähmentem määrima *ärä rähmenten ennäst* Krk

rähmentem² rähmentem rähmeldama *muudku rähments, paigal ei kurda* Krk **Vrd** rähmeldama

rähments → rähment

rähmik¹ rähmi|k g -ku Lai Pil Krk rägastik, risune *mets kus mina `kasvasin, sial oli rähmikuid* Lai; *puutäid kuusemetsa rähmikus, sial neid on* Pil; *`seante igävene rähmik, ei saa jalage `kuskil `astu; rähmikun om siilu pesäsit* Krk

rähmik² rähmik kirju madu, rästik *rähmik, kirriv sääne, vihasap (vihasem) ja virgõb* [kui nastik] Se

rähmik³ → rähmikass

rähmikass rähmik|ass g -a Vön Ote San; rähmik|äss g -ä Kan Urv Plv Vas, -ätse Har Rõu; *`rähmkäss* Se; *rähmi|k* Krk Hel Vön Ply, g -ku Kam

1. tüse, priske, tugev *ta om ää rähmikass naasterahvaäs* Vön; *küll täl om rähmik poig* Kam; *suur rähmikass mijs* San; *rähmikäss `poiskõnõ, paksu kihägä ja kõva* Urv; *hulga rähmikäsi inemiisi* Har; *hää rähmikäss elläi, tuud või `osta* Plv; *`rähmkäss inemine murd tüüd tetä°* Se **Vrd** rähmikjäss

2. agar, energiline *Nõnda rähmik, et korjass vana kardule ka maast üless ja süüt sigadele* Krk; *rähmik - - kes `äste `püindja* Hel; *rähmikäss om akkaja* Urv

rähmikjäss rähmik|äss g -ä tüse ja tugev *kõva mijs, sääne rähmikjäss* Rõu **Vrd** rähmikass

rähmikune rähmikune rägane `seante rähmikune, pargane mõts Krk

rähmiline rähmili|ne Tõs, rähmile|ne Var, g -se kirju, träpsuline mõltsas on `koltsekirju rähn - - rähmilene Var; Kaks `lõnga korrutati kokku ja `seoke rähmiline [tuli], rähmilisi ika `tehti Tõs **Vrd** rähmuline, rähniline

rähmima `rähmima Hää Juu, `rähmme Pst Krk Hel, (ma) rähmi(n)

1. rühmama küll rähmib tööd teha Juu; Ninda üüjd ja `päevä `rähmin võit sa `aigess kah jääd Krk **Vrd** rühmima¹

2. rahmima, krahmima `rähmis ikke `piuga minu näü ees Hää; rähmib pal'lu `raami kokku Pst

rähmistik rähmisti|k g -ku rägastik rähmistik on `siuke võsa, pal'lu `rämpsu sehes Plt **Vrd** rähmustik

rähmitsema rähmitse|ma Hää Saa San, -me Hel, -mmä Räp; `rähmitsemma Vai

1. rahmeldama, rühmama asjal põle `ända taga, rähmitseb aga pähle Hää; mis sa rähmitsed nõnda pailu, sa sured ju ükskord ärä ikki Saa; rähmitsess tüüjd tetä Hel; ta_m eluaig rähmitsenu San

2. krahmima rähmitsess, tä nigu püüd egält puult varandust kokko aia? Räp

Vrd rahmitsema

***rähmlema** (ta) `rähmleb Kod, (sa) `rähmlet Hel rähklema, vähkrema magab ja `rähmleb seenä jäären Kod

rähmlik `rähmlik jändrik puu – Har

rähmme → rähmima

rähmuline rähmuli|ne Mär, rähmule|ne Mär PJg Pil, g -se

1. kirju, träpsuline musta ja al'i rähmuline ~ rähmulene Mär; kui `niotud lõng on, jääb rähmulene, mõni riips [valget sees] PJg **Vrd** rähmiline

2. kriimuline lapse lal' koa rähmulene Pil

rähmune rähmu|ne g -se Mär Juu, -tse Kse rähmane silmad rähmused peas Mär; silmad `lähtvad vesitses ja rähmutes Kse; sil'mad sul nii rähmused Juu

rähmuss rähmuss g -e mehenäss rähmuss on lühike ja jässakas - - põle suurem asi Lai

rähmustik rähmusti|k g -ku rägastik rähmustik, see on nisuke võsastik, kus on nõnna `raske läbi `piaseda; siin meie ligidal ma niskest rähmustikku ei tia Lai **Vrd** rähmistik

rähmäk rähmäk Kod Trv

1. rahmeldaja, rabistaja rähmäk, ei selle käen `piisa kedägi `vassa - - purossab pal'jo Kod

2. ahnitseja ken riip ja raap, siij om rähmäk mijs Trv

rähmälik rähmäli|k, `rähmäli|k g -gu tugev, tüse kõva mijs, sääne rähmälik, ola?, rinna?, kōõ timäl hüä?; pal'lo um rähmälikka `miiji ni `poissō Lut

rähmämä¹ `rähmämä Kuu KJn rähmama `Silmäd `rähmäväd, pesen `huomigul `toisi kohe mere `viegä Kuu

rähmämä² `rähmämä, da-inf rähmädä? Rõu Vas krahmama, rabama ol'l saanu rähmädä\_ `pihlõst ossa ja `tuuga `vasta `päivä kolm `tsõõri `hindä `ümbre vitä? Rõu; rähmäs är? Vas

rähmätse rähmätse rammestus rähmätse läits äräde Krk **Vrd** rahmatse

rähmätämä rähmät|ämä Ran Nõo Kam Lut, -eme Krk

1. rähmuma sil'ma om rähmädet Krk; `akna om `musta täis, ärä rähmätedu Ran; kui sil'm rähmätäb, siss võta `sül'gä, määri sül'läga silm kokku, siij avitab Nõo **Vrd** rahmatama

2. tohletama, puiseks muutuma peedi vai kaali om ärä rähmätedü, noid ei taha süvvä Kam

rähn

3. kahutama `tämbä um `raaskõsõ rähmätänu? maa Lut

rähn rähn Lüg Kaa Krj Vig Var Pär Saa VJg Ksi SJn TMr San Har, g rähni Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Hää Ris Juu Jür Amb JMd Koe Sim IisK Plt KJn Hls Krk(n -hñ), rähna VNg/`r-/ Tõs Tor Juu HJn Amb Trm, rähnä Kuu/`r-/ Tõs Khn Hls Trv Puh Krl Plv, rähnu Khk Mus Pöi Käi Phl Mih Iis; rähën g rähnu Rei; rähän g rähnä Kod; krähñ g krähni Trv tugeva noka, vetruva saba ja ronijalgadega lind `Kirju nagu rähn VNg; rähn - - `raiub puid, `õtsib `kuuse siest `tõukisi Lüg; rähnud tegavad puu `sisse pesa Khk; rähnul suur tüüt, mis tal lagipeel on Mus; rähn, mis puude `sisse `aukusi raiub Kaa; Rohelisi `rähnusi on sii vähe näha; Vägisi ajab ennast `sõnna rähnu `auku (kuldnokast) Pöi; `Rähnisid on `mitmet `värvi Rei; mõni kebäde oo nii pallo `rähnsi Mar; rähn tulnd ja akand taguma ikke tiks-tiks Mär; rähnud toksibad `talbe naa et Mih; rähnäl oo kirjud suled, ilus lind isi Tõs; Rähnäd togivad nokkõga puud Khn; mõned on kirju `persega rähnid, mõned punase, mõned musta Hää; rähnäl on suur pikk nokk, isi on pisike lind; `kindad on rähni `karva (täpilised) Juu; `rähna viel tunnen ka, muud ma enam metsas ei tunne Amb; rähnid `taovad nokaga puus JMd; rähn on tüömies, nigu puusepp Sim; al'l rähn on vähä suuremb ku roheline rähn IisK; sie riie on rähnu `karva Iis; kirju nagu rähän Kod; meel' on aenut `kirjud rähnid KJn; krähni poig Trv; rähn tulli katuse veere ala `raime Krk; tuu om kirrõv ku rähn Krl; nuu ummaki nuu rähnä? Plv **Vrd** ahn¹, hähn

rähnik¹ rähni|k g -ku rästik – Pha **Vrd** räsniik

rähnik² rähnik kirju, tähnik tõene lõng tõiss vedeti üles, õli `niske rähnik Kod

rähnikas rähnikas Röp Se tüse, jässakas rähnikas, väike paks müis Se **Vrd** rähmikass

rähni|kiri 1. kirju, tähniline `rähna `kirja obune one `alli `kirja obune VNg; rähnikiri, kut kiri rähn, musta ning `valge kiri Jäm; see oo ühna rähni `kirja Muh; küll sool oo tore rähni `kirja rätik Mar || tedretähniline rähnikiri pale Khk

2. (kindakiri) rähni `kirja - - `kindad, pisine tihe kiri Khk; rähnu `kirja - - peenigese tihe kirjaga Käi

rähnikläne rähnikläne tähniline rähnikläne, [teevad] sinise ja `valgega kirjäd `sisse Kod **Vrd** tähnikline

rähnikäne rähnikä|ne g -se vintske taa om rähnikäne niu piibu puu Urv **Vrd** nährikäne

rähniline rähni|ne Khk VII Pöi Muh Mär Trm Hel, rähni|ne Mih Tõs Ris Juu Plt KJn, g -se tähniline, kirju mustarähniline obu Khk; Seda vanad `alli rähmilist [lehma] pole nendel ammu änam Pöi; oli üks rähniline riie Mär; mõni kirju asi, `kangeste kirju, nagu rähnä `moodi, rähnilene Tõs; lind on rähnilene Ris; rähni|sed `kindad on naestel Juu; punase või mustarähnilene riie KJn **Vrd** rähmiline

rähnima `rähnima Lüg Jõh IisR

1. palju jooma Nüüd ma `rähnsin oma kõhu `ninda vett täis, et `aiva `loksub Jõh; Mehed `käisivad `korda müüda õlut `rähmimas IisR

2. rassima mis sa `rähnid `ühtelugu Lüg **Vrd** rähntämä

rähnitsema¹ rähnitsema Muh Mar Han Var

1. haukuma, klähvima kuer muedo rähnitseb inimese `peale Mar; `Pissed koerad - - rähnitsevad, see rähnitsemene `tüitab ää Han; koer rähnitseb räh-räh Var

2. vastu vaidlema, vatrama mis sa muidu rähni|sed Muh; Mõned koolilapsed oo kua rähnitsejad, neid põle kodu õpetud ilusti `rääk ma Han

Vrd rähvitsema¹

rähnitsema² *rähnitsema* Mar Vig Kse Han Var Aud rehitsema *rähnitseb rähäga* Mar; *rähnitse`peenrad ää Kse; Mõisates rähnitseti iga omigu kõik pargi teed rähäga üle Han; ma lähä vāgu rähnitsema* Var **Vrd** *rähvitsema*²

rähnule *rähnule|ne g -se tähniline elesinise ja`valge rähnulest, pial oo pruunid suled* [pasknääril] Tõs

rähntämä *rähntämä* Jõh Vai rassima, rähklema küll *sie on`õmmete visa`ingega,`ommiku`valgest`õhta pimedani`rähntäb Jõh; küll näväd`rähntäväd tüöd tehä Vai **Vrd** *rähnimä**

rähutama *rähutama* krõmpsutama *tuhlid rähudab loom sedasi`süia* Khk

rähveldeme *rähveldeme* aelema *ära rähvelde* Hel

rähvima¹ *rähvima, (ta) rähvib* Khk Kär Põi

1. haukuma, klähvima *Mes see koer`terve öö rähvib* Khk

2. järsult ütlema *Akkab`vastu`rääkima, rähvib`vastu* Kär

***rähvima**² (sa) *rähvid* krõmpsutama *nõnna rähvid [õuna] et* Muh

rähvits *rähvits* Jäm Krj Pha

1. klähvits, klähvija *vana rähvits, rähvitseb Jäm; Rähvits koer, ilma asjata augub* Krj

2. nähvaja *Igavene rähvits, räägib - - kus pole vaja`rääkida* Pha

rähvitsema¹ *rähvitsema* Sa(re- Jäm) Muh

1. haukuma, klähvima *Koerakutsikas rähvitses Jäm; Äi seda koera_p maksa küll karta, ta rähvitseb sii`ühtelugu, aga äi puutu kedad* Khk; *Anna [koerale]`pihta, mis`sõuke rähvitseb* Põi; *rähvitseb küll, aga ta põle kuri* Muh **Vrd** *krähvitsema*

2. vaidlema, vastu rääkima; *vatrama rehvitseb`vastu, ep taha mitte minna* Jäm; *üks sage jutuga inimene, rähvitseb ning`võitleb`peele* Khk; *Su sõnadest ei saa aru, rähvitsed nii kiiresti* Mus; *Alva iseloomuga inimene, muudkui rähvitseb* Pha; *Mis sa rähvitsed nänniga* Muh

Vrd *rähnitsema*¹

rähvitsema² *rähvitsema* rehitsema *rihaga rähvitseb* VII **Vrd** *rähnitsema*²

rähvämä *rähvämä, da-inf rähvädä*² *nähvama, kariatama ma`rähvsi pääle*<sup>2</sup>, *šõss jäi`vaiki nigu vits; nigu tä`ütskõrd rähväs, nii kattõ kõik*¹ Urv **Vrd** *krähvama*

rähväteme *rähväteme* Hls San

1. kariatama *mõni inemine rähvätess kõvaste pääle tõsele* San

2. käriseva *tõmmas selle koti purus ku rähvätēs* Hls

rähä → reha

rähäm → rähm¹

rähän → rähn

rähästama *rähästama* Var PJg rehitsema *äkega on`äestamene, [käsitsi] töö on rähästamine* Var; *rähästan`peenrid* PJg **Vrd** *rähätama*

rähätama *rähätama* rehitsema *maad rähätase siledaks* Tor **Vrd** *rähästama*

rähätsemä → rehitsema¹

rähätumma *rähätumma* rähmama, rähmuma *sil`mä omma sul`määga kinni rähätēdū* Har

***räibak** ppl *räibagid* ebausaldatav inimene *lol`lisid räibagid, mis`peele ma [neile]`laina* Jäm

räide|kapsas jämedalt hakitud kapsas *räide`kapsad, kiedeti ära ja`paändi tuliselt raiutud kapsaste`ulka* VJg **Vrd** *räikapsas*

räidima *räidima* Hlj IisR Juu Jür HJn JõeK JMd Kad VJg Iis Trm, *räidimä* Lüg Juu KJn, *räidümä* Kuu; nud-kesks *räidind* VNg Jõh Mär HJn Sim Kod

räidse

1. keetmisel või küpsetamisel pooltooreks, vintskeks jääma *Liha on`räüdünd, ei`kelba` süüa* Kuu; *`kartulid on pool`räidind* Hlj; *`Kaalikad`räidined, ahi vähe küdend* Jõh; *Pudru`vindus,`vindus,`räidinedest`jäigi* IisR; *nii`räidind lihä, et teä, kuda` söömä peäd* Juu; *Pane aga vett`juure, et kardulas ää ei`räidi* Jür; *`räidind, pole veel tüma* HJn; *liha nõnna`räidind,`kietsin küll* Kad; *pool`räidind kalad* Trm **Vrd** rändima

2. närtsima *Ku* [hein] *`tõmmas juo`räidined, siis sai`panna nõkkide* Lüg; *`räidind eenad põle veel kuevad* Juu; *`taimed on suvel palavaga`räidind* Kod || piltl (inimesest) *vaim on`räidind* JMd; *mina olen niisuke puol aigetand,`räidind inime* Kod

3. riknema, rääsuma *`räidined kalad* Lüg; *Vahel`ol`li* [liha] *`siukses kollatses läind nigu`räidind oleks olnd* KJn **Vrd** räduma

räidse → raitse

räduma *`räduma* Ran Puh riknema, rääsuma *rasu pidi olema nigu sula, ta\_s saesa jo muedu, läits`räduma; keväde poole rasu lei serätsess kõllatsess,`rädusi ärä* Puh **Vrd** rädima

räik *räik g räiga puuris`räika täis* Aud

räikapsas jämedalt hakitud kapsas *räikapsas oli kolme päeva pärast apu* Juu; *tieme räi`kapsaid* Jür **Vrd** räidekapsas

räim *räim g räime (-äe-)* Muh L HaLä Amb JMd Trm VIPö M TLä Ote Rõn San Krl Vid, *`räime Jõe Lüg Jõh IisR Jäm Phl,`rääme Khn Aud Kod,`räimi Khk Mus Har,`räimi Kuu Hlj Hi;`räime g`räime Ris Koe ViK Iis;`räimes g`räime Sa Ris HaId Iis; n, g`räime Põi Tõs,`räime VNg Vai,`rääme Juu Läänemeres elutsev parvekala (Clupea harengus membras); see kala toiduna sippukad on`väiksed`räimed,`räime pojad* Jõe; *`toisi kalu siin meres ei ole muud kui`räimi ja kilu* Kuu; *`enne sai`püütud kammeljaid,`tursse ja`räimeid* Hlj; *`andas`mulle mone`paari`räimi* VNg; *Suvel`lähvad`räimed`külmemma vette,`rannast`kaugemale* Lüg; *siakala ning tursakala`aitab ka`ilma`keetmata ning`räimes`aitab ka* Jäm; *`lounaks oli`räimid tuhliste`kõrvas* Khk; *`räimes`olla ka ää kadund;`räimile (räimepüügile) minek`algab`jälle* Mus; *`täma luges`räimid saja`viisi;`Räimeste sihes oli ka meni kilu* Kaa; *kevadised`räimed on kapukad* Pha; *käisid`räimid`müimas,`räimestega turul* Vll; *Räimes ikka rinna`alla, siis on inimene tugev;`Sügisene`räime on pisike,`püütakse tihe võrguga* Põi; *kilu tunneb küll`räimde seast ää;`kevadised`räimed pannasse veri`soola ja siis`suure`soola* Muh; *kui luettuul puhub ja vaaks jääb, saab`räimi* Emm; *võrgu`räimed pidid paremad olema kui mõrra`räimed* Phl; *mina pidin mehega`seltsis`keima`räimil (räime püüdmas)* Rid; *`enni olid igaiühöl suured`tündrid`räimi täis* Mar; *Kui`räimed`soola pannatse, siis roogitse ja lapitse* Var; *kes`se`räime kiluga`mõetis, ikka pangiga;`pudelitäis`piima,`toored`räämed ja`leib* [oli karjase toit] Tõs; *Aa`räämed`varda ning panõ`suitsu* Khn; *Läksid purjupaadiga`räima`tooma* Pär; *räämed on sui eenaeg ead võtta* Vän; *räim ja`kartul,`sij`ij`kõrusele inimese päätoidus on* Hää; *`räimesi`püütaks nuoda ja võrgudega* Ris; *siit sai kilu,`räimi ja`lesta* HMD; *mõni`rääme oli kilude`ulkas* Juu; *`oõtsin`räimid* KuuK; *`räimi`püütakse merest* JMd; *rääme, kui soab suolatud, siis on silk* VMr; *võtame üks viis`naela`räimeid* VJg; *räämed soolatasse tihe kõrraga silgust* Trm; *poeg läks siit kevädi mere`äärde`räimä`oõsma* Vil; *paar`räime`lõunalavval ja puha* Trv; *meil ostave enäp soolat`räimi, mõni tuuþ makelt* Hls; *õige pahane nägu ehen,`jußt ku`räime oless soolatseme ollu* Krk; *toress`räim`olli igä söõgi`aigu lavva pääl* Hel; *seid karaskit ja`räime,`jõid`taari`pääle,`siss`olli kõtt`täis* Ran; *ainale võetass`räimi`üten* Puh; *oless ma ennembide`jaole saanu, oless nüid mul ka õdaguss`värske`rääme* Nõo; *es näe sa kanamunna, es kohvi`tilka, muku`apupiim,`leib,`räim* Ote; *tsillakõisi`räimi`püünetäss`peenükese`mulkõga võrguga* Har; *rääme`omma`sooladsõ` - - olõ õi`hüä` Se*

räima rääma põld on `räima jäänd, põle aritud Sim

räime-ühiksasaja esimisel `aastal `tuodi `seie `räimerüsad Jõe; vahest vist oli `räimi `nuota [lõhe] ka jäänd; `keideti `kuorega `kardulit ja `pandi `sinne `suolased `räime `silgud viel `pääle Kuu; siis `lauti nied `räimikalad sedasi `vastakutte `senna `tohtude `peale; kevade oli `räimipüük Hlj; `suure `räimerüsadega `enne `püieti iga kevade VNg; meil õlid kilu võrgud ja `räime võrgud Lüg; üks vana `räimepaet oli Ans; `räimelaev on suurem, neli meest keib `püidmas; rannaline - - läheb `räimemihe `vastu, kui paet merest ee tuleb Khk; `Räimemörd on tihe, et räämes mitte läbi äi lähe; `Räime `noota tõmmati vahest kevade koa; `Räime `püüsed `lasti `õhta `sisse; Kevade oli `räämesoak sii ea Pöi; mörd\_o räämekudu täis Muh; vahel oli räämekala nii sügävä; räämepul'l, `aeti rugileib laiali, pandi räämed `sisse, `vaotadi kogu ja `pandi `ahju; Räämewõrgul on tabandus kuus `silma, mutil neli Var; räämepüük lõpeb ühükorruga `järsku ää; ma läksi rääme`randa Tõs; läksid räämekoormastega `mööda Tor; Räämekupsid viisid `räämesi ära `linna Hää; räämeleib, `pändi `räimi leiva `taina `sisse Kei; rääme `silku oli, `toodi poest Juu; räämekalad `pandi õlekõrtele `ahju, õled `pandi alt põlema Kad; räämewõrgud, kiisavõrgud, ahvenavõrgud, igal kalal on omad võrgud Trm; poen om räämeveeretse, tõine om räämepüüt, mis suurep om Hls; Ku liha es ole, siss tetti `pal'le räämepätsi Krk

rääme|jahu kliisegune jahu; odrajahu räämejahud, mis `tangudest `väl'la tuleb, tuleb ühes ketega ära JIn; sääl um mul veidikese rääme `jauhõ, vaia karaskit `kütsä? Rõu Vrd räämijahu

rääme|kull kajakas räämikullid (merikajakad), keige suurem kajakatõug Khk; räämekullid karjuvad küjjak, küjjak Khn; ku räämekul'lid `metsa lähvad, siis tuleb kolme pääva pärast `saanti `ilma Hää

rääme|mari → räämemari

räämes → rääm

rääme|valk räämeval'k änn – Khn

räämi|jahu jäme odrajahu; kliisegune jahu kui `tangu `tehti `veškil, siis tulid sial jämedamad jahud, need olid räämijahud Plt; räämijahu `antasse eläjälle KJn Vrd räämejahu

räämik `räimi|k g -gu metsaheinamaa – Kuu

rääse rääse Ran, rääse Kam(rääse) Rõn, g `räässe; n, g rääse Ote, rääse Nõo; rääse Võn(rääse), g `räässe Kam Lei; rääse? Plv Röp rahe suur rääse lei `kapsta ära Ran; rääse tegi jäl'edät kahju; nii kõvaste tullu rääset, et `akna kruudi lõõnu ka `katski Nõo; kui rääse leie pal'lu `vil'lä ärä, siss peremijs `võtse toda `räässe `lüüdü `vil'lä ja `pilsse `taiva poole, et: seh, kurat, võta sij kah. vahel `ol'liva `räässe terä suure nigu varesse muna; rääset nakass sadama, tule nigu `suurma terri Kam; rääse pess kurgi lehile mulgu `sisse; rääse teräse tulliva `vasta näku nigu `aavli Ote; siss olli nii kõva rääse, et maa `õkva lei `valgõss Rõn; rääse? tulõ - - suurõ kohinaga Röp; rääse am `dumala sunik Lei Vrd rääss!, räässe

***rääsik** rääsi|k Vil, rääsi|k SJn, g -ku räästik Seal `ol'li `enne üks igavene rääsik, nii et läbi ei saand SJn; on `siuke rääsik, `põõsid täis Vil

rääsiline rääsiline Trm, rää-, rää- Kod risune, prahine tuul `virpinud ära rükkid, rääsiline vil; rääsiline võsu siäl Kod || nārune, kuivi oksi täis rääsiline puu Trm

rääsima¹ `rääsima(ie) haukuma kuer `rääsib tigidast, kettis on Lüg

rääsima² `rääsima Sim, (nad) rääsivad Trm; `rääsmä, (ta) rääsib, rää- Kod

1. sasima, sõtkuma, peksma loomad `rääsivad vilja ära Sim; [vihm] peksäb vil'jä ja rääsib ärä; ärä kõik on rahe `rääsnud; mes sa rääsid, ku ilosass ei niidä Kod

2. ära määrima, prahti täis ajama `lapsi õli pal'lu, rääsivad kõik ära Trm

räisimiste

räisimiste järsult rapsides *mes tei`ninda`räisimiste rabudatte vanu`verku, sidäsi`tiete hadikku Kuu*

räisimä `räisimä rebima, tirima, järsku tõmbama *Obune`räisis`ninda`kaua`köüe`otsass, kui sai`köüe`katki;`Temba`ühtlāselt, ärä`ninda`räisi; Sai kovast`ukse taga`räisitüd Kuu Vrd räisämä*

räisk¹ `räisk g rääsä raiskamine *muko raha räisk sij lasse mänguašjad Kod Vrd raisk²*

räisk² `räisk Äks Lai, g ræsa Hää risu, praht `räisk`vaega ära põletada Hää; *puud on maha kõik muritud nagu räisk Äks Vrd raisk¹, räiss², räist¹*

räisk³ `räisk g rääsä Hel, ræsä Ran räitsakas *satass`räiskä Hel Vrd räits¹*

räiske `räiske Hel, `räiske Kuu poolkeenud `räüsked`kardulid Kuu; `räiske`erne Hel

räiskima `räiski|ma Jõh IisR, -mä Lüg Vai kärkima, räuskama, sõnelema *ei õle vaja`räiskidä;`tõine inimene`räisib`tõisega, ei`õska ilust`rääkidä Lüg; Akkas`purjas`piaga alati`räiskima;`Kuerad üö läbi`räiskisid (klähvisid) Jõh;`Räiskis mis kõri`andas IisR; mida sie`räiskid`lapsiga Vai*

räisku `räisku

1. raisku *ei lähä leib`räisku;`tüdrik läks poesiga`räisku Kod*

2. lohakile *kõik tüü jäeb`räisku Kod*

räiskämä¹ `räiskämä, da-inf rääsätä raiskama *sa õled pal'jo pipart ärä rääsänud;`räiskäväd sedä`kraami; kost mina tõhin rääsätä, lapsed tahvad kasvatata;`räiskäs tüdriku ärä, tegi lapse Kod*

räiskämä² `räiskämä, da-inf ræsätä Ran Nõo

1. halvustama *iki sällä taga ræsätäss, et tõene esi ei kuule; mes sä täst niipal'lu`räiskäd Ran; Mes sä`räiskäd (räuskad) egä`tühjä asja peräst Nõo*

2. roiskuma *kala om`räiskenu, alvass lännu; liha nakass`räiskämä Ran*

räismä → räisima²

räiss¹ `räiss Ote, g rääsä Hel, ræsä Nõo; `räüss g rääsä San V rahe eelä`tul'li`räissä Nõo; *räiss om vil'läle`liiga tennu Ote;`pühä jummal, ku tul'l mullõ`säl'gä ku rääsäge (suure hooga) San;`räissä pess`vasta`aknid Krl;`tuų`räüss es olõ egahn paigahn, timä läis nii`joonõ`muųdu, mõnõh paigahn es tiidäki rääsäst;`räüss (maru) ol'l`võtnu`katusõ,`nõstnu`korgõhe ja pannu`pääle sinnä`samma tagasi Rõu;`räissä satass, terä? omma nigu noorõ`kartuli? Plv; suur`kohhin, kui pil'v üless tulõ, säääl om küll vašt`räüss siseh Vas;`jummal`hoia rääsä`üšt Se Vrd räise, räss²*

räiss² `räiss Äks, g räisi Sim IisK IPõ(räissi Trm), `räis(s)i Lüg Jõh IisR, ræsi, rääsi Kod; *räits g räisi JJn MMg Pal(ræsi);`räüss g rääsä Urv Vas*

1. risu, praht *vai siin viel`ninda kibe puu nälg on, et sedä`räissi`mennä`kõrjama Lüg; meri on tuond`räissi`maale Jõh;`põletati sie`räiss kõik ära IisR; siin oli suur lage, nüid on nisuke`räiss ja rämps JJn;`räisi`uinik kohe ukseaugu all Sim;`eks seda`räissi õle maas küll IisK;`kamber taab`räissist laastata Trm;`kõik selle`rääsi`kaänd ärä Kod;`räits`jæ`tuulamisel MMg;`kõik õu`räissi`täis Pal;`tuų`mõni põld, niu`räüss Urv;`räissä`kõik kotusse täüs Vas Vrd räisk², räist¹*

2. raiesmik *lähmä`räissi`vabarmid`õtsma Kod*

räiss³ `räiss puseriti *räiss ammastega, üks ammas teise peel, sedasi vahelti Jäm*

räissi risti-rästi, puseriti *siened`räissi kasnd;`seavad sõrmed`räissi Trm*

räissis `räissis Iis Trm puseriti *ambad`räissis Iis*

räist¹ `räist g räista risu *räista lasu Var Vrd räisk², räiss²*

räist² → räistäs

räistama `räistama Jõh IisR Sim Iis Trm Pal, da-inf räistata Lai; `räästämä Vas räsima, rikkuma; purustama, lõhkuma `Iired õlid `kuhja nii ära `räistand, et üks `pienike tomu õli järäl IisR; Ta `räistas kõik purust Sim; ära `räista seda `ruosi nõnna ära Iis; tuul `räistas `vilja Trm; küla kaas tuli `räistas me silgud kõik ära Lai; eläjil um ar^o `räästet vilj Vas

räiste `räiste Lüg Jõh räästas `Räiste tegima kubelikkudest, sie õli kattusse akkatus Jõh Vrd räistäs

räistläine `räistläi|ne, `rästläi|ne g -se rästas `räistläised pittäd pesä maja kadoksi vahel Vai

räistä → räistäs

räistä|alune räästaalune Mets on metsigu tihejämmine täüs kui `laiska mihe `räästealune `kammilu Kuu; `räästaalune kolo täis Lüg; mene `vihma `varjo, `räästaalune on `kuiva Vai

räistä|pääsuke räästapääsuke ühed on `räistä `pääsukesed, midä `räistä all [elavad] Lüg

räistäs `räistäs g `räistä Lüg Jõh(n räist) Vai; n, g `räistä Vai; rääst, `räästäs g `räästä Kuu; sisseü `räista VNg räästas `räästä all oli [pesa]; Küll sedä `vihma sada, `ninda et `räästäd `aeva `juoksevad `suure solinaga Kuu; tuulega viis tule `räistä, põles keik maha VNg; kadokse `räästäd olivad `ninda `toine `toise küles `kinni Vai Vrd räiste

räistä|vihk räästavihk `kõige esimest tulevad õlekattussel `räistävihud Lüg

räisämä `räisämä rebima, tirima `räisäb kääst ärä; Panin `pässi `paulasse, tämä `räisäb `ninda, et paul `aeva `raksub Kuu Vrd räisimä

räisästama `räisäs|ama Jõh, `ämä Lüg käratama, kärkima `Räisästäs `kõrra `mulle Lüg; `Räisästasin ühä `kõrra, siis õli tuba vagane Jõh

räitama¹ `rääitama Jõe IisR Nis Kei Juu Jür JõeK Pee VMr Kad, `rääitämä Lüg Juu, `rääitämä Kuu

1. poolpehmeks keetma, kupatama `rääitatud `kapstad on tulise `viega ära suretadud, siis panna pütti `sisse `apnema, nad ei ole täiesti `kiedetud Jõe; Ku vähä `vaide `rääidäd liha, ega sie siis `süüä `kelba Kuu; ubad said `rääitadud, `enne kui päris `keema `pandi Nis; Lastele `rääitadi tükk siapekki Kei; `rääitab aga muðu ää, kuda sa tedä sööd Juu; akkas `kapsaid `rääitama Jür; ega neid [kapsapäid] päris `pehmeks keedetud, natuke `rääitati Pee; `kapsa lõhud `enne ikke `rääitatakse ära, siis pannakse `apnema Kad

2. poolküps olema liha on `rääitänd, ei `sünni viel süä Lüg; Vana `luomaliha `keida puol `päivä, ega ikke on `rääitand Jõh

rääitama² `rääitama VMr, da-inf rääidata Koe; `rääütmä Vas, (ma) rääüdä Se

1. raiskama, rikkuma `rääitand eina ää Koe; Mis sa tast `rääitad, kui ära ei süö; `Rääitand puu `kervega ära, ei saa tast midagi VMr; Süü ilostõ, ar^o naaku noid ubinakõisi rääütmä Vas; kagoh timä rääit ubinit Se

2. räsima Tsia^o naksi kartohkakuhja rääütmä Vas

rääiti `rääiti g `rääidi rida siin `raamados `onvad kaik `pitked `rääidid; neid `torbikuid (silmumõrdu) oli kolm `kümmend kuus `rääiti Vai Vrd rait²

rääits¹ `rääits g rääitsa Kse Plt; rääüts g rääütsä Khn rääitsakas, lõrts sadas lume `rääitsa Kse; `rääütsä saab (sajab) Khn Vrd rääisk³, rääts¹

rääits² → rääts¹

rääitsak → rääitsakas

räitsakane

räitsakane *räitsaka|ne* Krj Kse Puh, *räitsaga|ne* Jäm, g *-se* räitsakatest koosnev *räitsagane aeg*, suur vihm pole, muidu pisust rädi pudistab maha Jäm; *sajab räitsakast lund* Kse; *räitsakat lumme satap* Puh

räitsakas *räitsa|kas* g *-ka* Khk Mus Krj VII Pöi Mar/*räitsä-/* Rid hajasalt Pä, Ris Kei Jür Amb JMd Koe Kad Trm Lai Plt, *-ga* Khk; *räitsag|as* Jäm Ans Rei, *räetsak|as* Mär Kei Juu, g *-a*; *räetsäk|äs* g *-ä* Vig KJn; *räitsa|k* g *-ka* Mus, *-ga* Khk; *räetsä|k* g *-kä* KJn, *-ku* Nõo; *`räätsä|k* g *-kä* Kuu; pl *räitsakad* Muh

1. niiske lumi, lörts *täna saeab räitsagad* Khk; *va räitsak`peksas`vastu nägu* Mus; *puud oo tänä nii`kangest räitsäkast täis* (lumekord on peal) Mar; *räetsakast sajab, põle vihm ega põle lumi koa mette* Mär; *täna ajab ette - - räitsakast maha* PJg; *vahel sajab räitsakat* Kei; *sula ilmaga saab räitsakad* JMd; *Nüid satab räetsäkut* Nõo

2. (märg) lumehelvels üksikud räitsagad keivad Khk; *sadab ilusaid`suuri räitsakaid* Lai; *lume räetsäkäd vihmal siäs* KJn

3. rahe *Räetsakut tuleb suvel kuuma ilmaga, räetsäk mõni kõrd t̃iib vil`läpöllule pal`lu kurja* Nõo

4. lörtsine sügise on räetsakad ilmad Juu

Vrd räntsakas², rätsakas

räitse *räitse* Khk, *räidse* Kam, g *`rätise*

1. räitsakas lume *`rätised`langesid maha* Khk

2. rahe *räidse tulep suvel`kange tuulega* Kam **Vrd** räise

räitsik *räitsik* võserik *va männaräitsik* Vig **Vrd** raitsik

räitsika *räitsi|ka* g *-ga* räitsakas lume *`rätisigad tulevatta* VNg

räitsmä *räitsmä* purustama *aned sööväd kaalid-`kapsad ää,`rätisväd kõik ää* Vig

räitämä¹ *räitämä* hulkuma muudku käib ja *`rätitab ühest majast`toise; älä`rätitä`ühte`puhku, õle`paigal* Lüg

räitämä² → räitama¹

räkats *räkats* Pil, g *-i* Plt rakats *veke koera räkats oli järel* Pil **Vrd** räks³

räkeldama *räkeldama* kriipseldama *laps ep mõista veel kirjuta, räkeldab muidu* Khk

räkkatama *räkka|tama* IisR, *räkkä-* Jõh Lüg(-äm(m)ä); *rägätämä* Vai kõrvetama (päikesest) *kui`vaiki ilm on, siis räkätäb; Kole palav, ei õle`millagi`nindä räkätänd* Lüg; *Tänä küll`saama`äiäkese`vihma, ega muidu`ninda koledast ei räkätä;* *`Augusti`kuugi õli`toinekõrd`ninda äge, et räkätas* Jõh; *`Ninda räkatab, et`inge mattab`kinni* IisR; *tänä rägätä,`kange palava, vist`tullo`vihma* Vai

räkkatus *räkkatus* IisR, *räkkä-* Jõh, g *-e* kõrvetav kuumus *Kole räkätus, mis tänä`õmmete on* Jõh; *Ei`eilene räkätus tuond`vihma ega kedagi* IisR

räku raksu *läisivä räkku* Ran **Vrd** räksu

räks¹ *räk's* sälk *`sinna`otsa, kus arud kokku lähäväd, tehässe* [unnal] *räk's* Vil

räks² *räks* g *räksi* Jür, *`räksi* Lüg *tuleraud Vanamehed löid minu lapsepõlves veel räksist piibu peale* tuld Jür

räks³ *räks* g *räksu* Nis Pil, *`räksu* IisR *rakats Mina neid`räksusi ei`sal`li* IisR; *räks, pisike koer,`kangeste tige* Nis; *mis`koera seal on, üks veke räks on* Pil **Vrd** räkats

räks⁴ *räks* g *räksu* Krk(*räksi*) Ran Puh raks, *kõps nüid es kuule tast ääp`riksu ega`räksu* (kippu ega kõppu) Krk; *räksu olliva kuulda* Puh

räksatama *räksatama* Jäm Iis; *räksätämä* Puh, -ämmä Rõu, -eme San, -emme Krl raksatama puu `räksät Kuu; *ühe`amba kül`lest räksatas tükk ära* Iis; *puu räksätivä`jalgu all* Puh; *oss lätt`kaiski nigu räksätess* Krl

räksilene *räksile|ne* g -se kirju, träpsuline *nel`la niiega`toimne kangas, seda saab sõkku räksileses,* *murdelene`tehti ja kilbilene* KJn

räksima `räksima räksiga tuld lööma Tuli`rauuga `räksiti tuld Lüg

räksmä `räk`smä Urv Har Rõu Plv Vas Se, `räk`sme Hel, (ma) räksi

1. raksuma, praksuma *murra_puu`ossa, ta räk`s Rõu; puu` ahoh` räk`svä`* Vas

2. kriuksuma *Nuq`räk`sevä` - - sõss provva ütél, et sa\_käüt ku`katsa paari`härgiga`* (kingadest) Urv; *liha ei olõ viij`pehmess keenü`, räk`s hammastõ vahel* Har; *saapa` räk`svä`, lätt krõuh-krõuh* Se

räksnä `räk`snä Plv Vas rägin suur `räk`snä ol` ökva Plv; *Tsälk`pähkmit nigu`räk`snä* Vas

räksu `räksu Ran Nõo Kam raksu läits tõesega `räksu Ran; *tollega lätsivä`räksu, es`saava enämb läbi* Nõo; *kae, na lätsivä katekeisi nii`räksu* Kam **Vrd** räkku

räksuma `räksuma, (ma) räksu(n) Muh Iis Kod Ran(-gs-) Puh

1. raksuma *lammad seid`lesti nõnnagu`räksus* Kod; *kui terä räksub`amba all, siss ta om valmiss* Ran; *suure tormi käen puu räksuva* Puh

2. tõrelema, sõimlema *mis sa muidu räksud* Muh; *nigu peni rägsuva jälle* Ran

räksun *räksun* Nõo Kam/-ün/, *rägsun* Ran raksus kui tülitsevä, *siss om rägsun ütstõestega* Ran; *Nemä om omavahel räksun, siss ei ole toda läbikäimist kah* Nõo; *ei ole ääd läbi`saamist, alati ommava räksün* Kam

räksähtämmä *räksähtämmä* raksatama *räksäht* ratastõ all nigu rakin Plv

räksähüss *räksähü|ss* g -se Har Rõu Plv raksatus kuuli, *et üts räksähüss ol` ennedä* Har; *maaki kuuli tuud räksähüst* Rõu; *räksähüse`pääle tul`l mõtsavaht* mano Plv

räksämä `räksämä, da-inf *räksädä`* Har Rõu/-mmäl/, imperf (ta) *rägsäss* Rõn; `räksäme, da-inf *räksäte* San

1. näksama *Mõnikõrd muidu peni rägsäss kihvugu* Rõn; [koer] *räksääs mul seerema`rast* Rõu

2. praksama; praksuma *kaiki`räksäme* San; *ossa`naksi [tules]`räksämä* Har

räksätümmä *räksätümmä* raksatama *oss räksätü`kaiski; ma\_s lasõ ossal`kaiski räksätüädä* Har

räkälemmä → rägälemä

räkäne → rägäne

räkätemme *räkätemme* kõvasti kõhima üts *räkätämine, vahit ei olõki* Krl

räma¹ *räma* Khk Pee

1. koli, rämps *seda va - - räma on nii pal`ju`korjand; va räma, mis pole`tarbline* Khk **Vrd** rämu

2. tema (tal) *on nisukese räma sies, ümmargune ja kohe niikui üks klump* Pee

räma² *räma* jant – Trv

rämaki *prõmaki kukkusid maha rämaki* Vig

rämama *rämama* Kse Han Var, *rämämä* Lüg; *rämmama* Khk Mus, da-inf *rämmata* Mar Saa; *rämmämä, imperf (ta) rämmääs* Rõu

1. tuigerdama; lallama, jaurama *joonud mees`rämmab ning jõriseb, keib ühest kohast`teisse* Khk; *Purjus mehed`rämmavad oma`suudega* Mus; *Küll ta võib aga rämmata* Mar;

rämane

joonud mees rämab `peale Kse; Rämades aas ta loua ümber Han; `purjus on, rämab, teeb kisa ja `lärimi Var

2. intensiivselt midagi tegema **a.** visklema, vähkrema rämab, mis `öösi keerutab Var
b. rapsama Nigu_kala sõss `hiitü, nii äkki rämmääs ja\_tõmmaäs `valta `kaatski? Rõu
c. rühmama, rassima mis sa nõnda pal'lu `rämmad, jäta ometi `õhtule; sa oled eluaeg küll rämmanud, on juba aeg puhata Saa

3. koerust tegema rämäb, tieb `kuerost, on `kange rämämä Lüg

rämane rämä|ne g -se Sim; rämä|ne g -tse Lei rähmane silmad on rämased Sim; rämätse?, `särtse? `aige šil'mä? Lei

rämas rähmas silmad rämās, vesised, `jooskvad mäda Jäm

rämastik → rämmastik¹

rämastus rämastus g -e rammestus Tuli vähä une rämastus peale PJg Vrd rähmastus

rämbama `rämbama, -ämä, da-inf rämmata, -ätä

1. kõhima `rāmbab ja praagib `peale Mar

2. sonima `rāmbāb eese sõnadega, unes rāägib Mar

rāmbas rāmbas g `rāmpa pehastunud puu ää pehastand puu pudi `üitakse rāmbaks Juu

rāmboma `rāmboma ronima mis sa `rāmbod Lüg

rāmbsikass rāmbsik|ass g -a jässakas rāmbsikass um sääne paks ja lühikene Plv

rāmbutama rāmbutama kallistama Teised nägid küll, kut nee jaanipäe õhta säel pöösaste sihes rāmbutasid Khk

rāme rāme Pil, g -da Khk, -dä Juu, -jä Kuu käre, kähe Monel mihel on `oide rāme ään Kuu; `aige `rāäkis rāmeda ääleaga Khk; jääl on nii rāmedäks läind, ei soa `reäkidä Juu; Sain eila kõva keretäie külmetada, täna kõri valus ja ääl rāme Pil Vrd krāme, rōme

rāmene rāme|ne g -se rāme rānese ääleaga mees Khk

rāmetis rāmetis sabin, kerge vihmahoog kas see vihma rāmetis oo nüid üle Vig

rāmm rāmm g rāmm|e, -ä muulukas ma_ `kořssi `kõik' kokku, `maaska? ja rāmm? ja linnuka; lähāme `rāmmi `ořsmahe Har Vrd rāmmālg

rāmma rāāma Tuba oli `rāmma jäänd Kaa

rāmmama¹ `rāmmama, tud-kesks rāmmatud määrima Te olete oma `käised puhas ää `rāmmānd; Poiss `rāmmab raamatu ää Kaa

rāmmama² → rāmmama

rāmmas `rāmmas Sa rāāmas Nende tuba ala `ilma `rāmmas Khk; Su kuub on nii `rāmmas Kär; nõu on `rāmmas, pesemata Mus; Silmad oo unega `rāmmas Kaa; Mede pere lapsed on nii `rāmmas, näod, käed mustad Krj; Sii tüdruk on `rāmmas `näuga VII

rāmmasmik rāmmasm|k g -ku rāgastik, tihnik rāmmasmik või närestik - - seda `ööldi iga pidi, sellel oli sada nime Lai Vrd rāmmastik¹

rāmmastik¹ rāmmast|k, rāma- g -ku rāgastik, tihnik rāmastik, ta oli `õige `tihke, et läbi ei `piasend Lai Vrd rāmmasmik

rāmmastik² rāmmast|k g -ku rammestus äkki tuleb une rāmmastik `piale Plt

rāmm rāmmē täke – Amb

rāmmelgas → remmelgas¹

rāmmemari `rāmmē- Har, `rāime- Hel muulukas Rāimemarija, nuu Koiva veeren niidün kasusse, enne ainaaiga om valmi Hel; `rāmmemarija?, pia `aigu `maaska `taolitse lihe?, marija omma vauõrma marija `muudu Har

rāmmima `rāmmima Khk; `rāmmä Krl Urv Har Rõu Vas, `rāmmē San Krl, (ma) rāmmi

1. tirima, rebima *Nakaás ohjust räämmä* Urv; *karaás `sängü, siss räämm tek'ke* Krl; *Mis sa räämmid nii kõvastõ taad köüst* Har; *Massa õi\_`räämmi, sõss kisut puruss* Rõu; *Pangu_ui nuurt [hobust] `suu`hu* (soos kündmiseks) *ette, räämm sul `rahkõ` puruss* Vas

2. rühmama, rügama `rämse nii, et nahk `tossass San; ma `räämmisi küll linna kakku Krl
Vrd rammima²

3. tatsama *vanal aeal keisid karutantsitajad, karu muidu `räämmis, see oli siis karu taants* Khk
räämmukas räämmuk|as g -a rauk noored `viidud kõik ää, vanad räämmukad `jätud veel asemele Vig

räämmuks sodiks ma pigista erilase räämmuks Muh

räämmä → räämmima

räämmälg räämmälg g -ä; *remmelg* g -a muulukas *Räämmälgä omma maaska muudu marja; remmelga` kasusõ konnu pääl* Har Vrd räämm

räämmämä → räämama

räämmäne `räämmä|ne g -se räämmane ise õlivad kõhe `mustad ja `räämmäsed Lüg

räämoma räämoma, remoma(ie) hulkuma üks inimene räämob ühest kõhast `tõise `kää; `ühte `puhku remob, `kange remomaie Lüg

räämp¹ räämp Rid, g räämba Phl roju, reo üks va koera räämp jäl `õues Phl; see räämp oli tüdrikude `ümber Rid

räämp² räämp g räämba Ris; seesü `räämpas Kei, p `kräämpu Ans praht, räämps see peab üks puhas asi olema, mis jumala ees `kõlblik on, ep tohi `musta ega `kräämpu sehes `olla Ans; räämp, kus puuris ja puu `oksi kukub maha Ris; Viimane kõr'ss `tehti ää, nüüd need sood `räämpas kõik Kei

räämpis kortsus *Sõlle riide nad on tükkis ää purssind, teine äär ühna räämpis Põi*

räämplemmä `räämplemmä, da-inf räämbeldä rüselema poisi, mis ti nakat tanh jälle `räämplemmä; *latsõ`rõipõ `räämplese pääle* Har

räämps räämps Põi Rei Mar JN Kad Lai Hel Ran Har, g räämpsu Lüg/`r-/ Jäm Khk Kse Saa Juu JMd Koe Trm Äks Plt San Vas, `räämpsu Kuu, räämpsu Trv Hls Nõo Plv/-o/, räämpsu Jäm Muh Mär Tõs HMd Kei HJn JMd Kod Krk Puh; *kräämps* Mus KJn

1. praht, risu, sodi; tarbetu koli *Kaik ou on mones peres `räämpsu täüs* Kuu; *vana räämps, mis `kuskile ei `kõlba* Lüg; *põletasime `räämpsu* Khk; *mis sa igat `kräämpsu otsid* Mus; *Siit pole mitte midagid enam vetta, see keik on üks räämps* Rei; *kes sedä vana `räämpsu änäm tahab* Mar; *ei sest saa kedagi änäm, pal'las mädan* räämps Mär; *vana `räämpsu kõik kohad täis* Kse; *mis sa selle räämpuga teed* Tõs; *põletan selle räämpsu keik ära, siss saab räämpust maa `puhtas; `peendrad on `räämpsu täis aanud* (umbrohu) Saa; *räämps on sedasi moas* Juu; *kõik kohad on `räämpsu täis* JN; *`metsä puhassab räämpuss* Kod; *`antasse viis rubla räämpust* (räämpsu eest) Äks; *ulga `räämpsu jääb maha seenest, kui sa teda puhastad* Plt; *rattarumm `panti `räämpsu täis ja tuleeli kallati `pääle, et `äste palas* (jaanitulest) Trv; *oksa `räämpsu on mahan* Hls; *kus ma selle räämpu pane* Krk; *Räämps aetass unikude, aga räämps oless vaja ärä kah viia* Nõo; *mõtsa räämps* San; *vanna `räämpso kõik kotussõ täüs* Plv; *Küll sedä `räämpsu om siin pal'lo* Vas

Vrd rimps

2. miski madalakvaliteediline või väärtusetu; miski tühine siis visati `sinne `pohja `puole `tostmed sie kala räämps, `minnest midägi ei saand Kuu; *kui inime `räämpsu räägib* Jäm; *See pole kessegi vili, puhas räämps* Põi; *see oo muidu üks inimese räämps* (vana) Muh; *olen nagu üks räämps sii maas veel* (olen haige) Mär; *räämpuga söödetaks sigu* HMd; *kerburohi kasvab isi,*

rämpsuma

temal põle õit kedagi, üks rämps on Plt; Mina olin krämps tema meelest KJn; `rämpsu, alambat `rasva `oiti seebi jaoss Ran

3. kehv, vilets üks va rämps elm, iga päe suurt lume `lorpsi sajab Mar

rämpsuma `rämpsima, (ta) rämsib kritseldab rämsib paberi `piäle, ei tiä, mis ta `sinnä tiiß KJn

rämpslema `rämpslema rabelema Sii pole kellegi obu, akkab oort aiste vahel rämpslema Pöi

rämpsline `rämpsline rämpsune one üks va võsuline ja `rämpsline maa Kod **Vrd** rämsulene

rämpsu `rämpsu krimpsu nägu lähäb `rämpsu KJn **Vrd** krämpsu

rämpsume rämpsu|ne g -se Jäm Khk Kse Saa Juu Koe Plt, -tse San; `rämpsu|ne g -se Lüg Vai; rämpsu|nõ g -dsõ Har; rämsu|ne g -(t)se Trv Hls; rämbso|nõ g -tsõ Plv; rämsu|ne g -se Tõs Kod Plt, -tse Krk Puh rämpsu täis üks `rämpsune mets, `rämpsu kõik kõhad täis Lüg; maa oli nii rämpsume Khk; tuba oo rämpsume Kse; rämpsume - - must kõik Tõs; rämpsused `peendrad tuleb ära `kitsu Saa; rämpsume moa, kus seesi puru või risu on Juu; vana rämpsume mets, siij on puhassamata Kod; tareedine om rämpsume Trv; ärä istu rämpsutse kotuse pääl Hls; ma pia [terad] ärä `ruuyime, muðu om rämpsutse Krk; ussaid om viij rämpsume Puh; rämpsotsõ mõtsa[?], kõkkõ `rämpso vai `murdunu[?] `ossõ täüis Plv

rämpsus `rämpsus Pil KJn krimpsus üks ma ole `kortsus ja `rämpsus Pil; `rämpsus nägu KJn **Vrd** krämpsus

***rämpsähüss** g rämpsähüse raksatus ku_ta tuuj rämpsähüse tegi, `korgõhe ol' minek', s\_ol'lit `kõiki noide `paņgega maah Plv

rämpsamä `rämpsämä, da-inf rämpsäädä<sup>?</sup> Rõu; `rämpsemme Krl krahmama, rapsama mis sa är[?] `rämpsit mu käest Krl; ma `rämpsi üks kirä[?] är[?] Rõu

rämpu kõverasse `tõmband ennast nõnda `rämpu Khk **Vrd** krämpu

rämpus kõveras `rämpus `ühte `jooi (sõrmed kirjutamisel) VII **Vrd** krämpus

rämsulene rämsule|ne Plt KJn, rämpsole|ne Mar, g -se

1. rämpsume peenikest `prahti pal'lu, `oksi maas, rämsulene mets Plt **Vrd** rämpsline

2. vilets tänä `neoke ull rämpsolene elm Mar

3. krimpsuline rämsulene nägu KJn

rämpsäkäs rämpsäk|äs g -ä okslik küll oo rämpsäkäs puu Mar

rämu rämu Krj Mär Vig rämps, praht, sodi seal oo ulk rämpusid maas; karduled keend nii `katki, `pal'lad rämpud veel Mär; Viljaveol [tekib] rämu; jõe silakad, nagu `väike rämu, egä nee suuremas ei kasba Vig **Vrd** krämu, räma¹

***rämpustama** impers rämpustedi purustama lõugetiga rämpustedi kanepid peenemäs Vig

rämpät → remet

rämpätsema rämpätse|ma Var, -mä Tõs märatsema, kärätsema saab piisa `juua, siis ta akkab rämpätsema Var; ää rämpätse, ole vaid Tõs **Vrd** ramatsõma

rämpätämä rämpät|ämä Kam, -eme San

1. prantsatama; kärgatama kui `kaglõma läts, satte maha nigu rämpätäss Kam; nii `kangõdõ rämpäti, et ussõ lei lingist `õkva vallalõ San

2. ragisema, kärise ma ta kakaäs tuujd rõivast ku rämpäti San

rämpävuss rämpä|vuss San, -vüss Ote mürin nii suur rämpävuss ol', ussõ lei lingist õkka `vällä San **Vrd** ramauss

rämpakas rämpak|as g -a närune küll tema on rämpakas `riidis; ma niisukse rämpaka riietega `kuskile ei `julge `minna Ksi

ränd! ränd Jõh JõeK Ote, g ränna Trv, rännä Kuu/`r-/ KJn San, rännu Hel, rännü Kam

1. lumekirme lume `rändä on tulnd maha KJn; lume `rända tule, tasa `vaie maa pääle Trv; veidike lume `rändü om maha tullu Kam

2. lõrts sadab `rändä Kuu; ränd - - vihmaga segamini JõeK; `rändu satass Hel

3. rägu, rämps Puud `risti ja põigite maas, risu ja `rändä kõik kõhad täis Jõh

ränd? ränd g ränna SaLä ila Suust `tilkus `rända Jäm; lehma suu jooseb `rända, määrib `riided rännaga kogu Ans; sool `sõuke_sur ränna rada taga Khk

ränd- olin ränd`püigis Lohusalu külas Jõe; `Suuri `musta `seljägä ränd`ajjerju `juhtus `oige `arva olema Kuu; `lauu`rastas, `täma on rändlind Lüg; nie `toivad siguri ja sibula, nied olivad nied ränd`kaupmed Vai; Rändajjerjast oli vähe, ta nägu oli ka teine, `konges ninaga; see pole rändkala mette, lest on paegalene kala Khk; augusti testest poolest, kui rändajjerad tulevad Mus; ennevanast isad käisid rändpüüul, iga `aasta, kevade läksid, sügise tulid Krj; Nee, mis siit ää käivad, `olla rändlinnud Põi; üks need ole rändtähed (planeetid) Juu; rändlinnud `lendavad talvest meilt ära IisK; ränd`kauplus tõi kevade siia `meile seitse-kahessa `korda `värskid `silku Pil; ränd`töolesed `rändäväd KJn

rändam `rändam hulkuja ta [on] nihuke `rändam Aud

rändama `rändama Jäm Khk Pha Põi Muh Käi Rei Mär Lih PJg Saa, da-inf rännata VII Rid Kse Tor Hää Ris Kei Juu HJn JMd Koe Kad VJg Iis Trm Pal Äks Plt Pil, `rändada Lüg Jõh; `rändäma VNg Mar; `rändämä Vig Khn Vai, da-inf rännätä Tõs Kod KJn Trv TLä, `rändädä Kuu Lüg; `rändämmä, da-inf rännädä[?] Har Vid; `rändäme, da-inf rännä|te Hls Krk San, -de[?] Krl

1. rännates või ameti tõttu paigast paika liikuma, elupaika vahetama nie `rändävata üht`puhku VNg; `rändav tüömies `rändab ühest kõhast `tõise; `meiesugune inimine on `luodud `rändämä `ninda `kauva, ku vähägi `jaksab Lüg; moned inimised `rändäväd ku `linnud Vai; siial pole veel kuduuaeg, mis ta `seie `rändab; madrus on `kauge `rändaja Khk; Siit majast on nad kõik `välja `rändand Põi; Iiumaa mehed `rändavad ühest kohast `teisi Rei; sii külläs põle sedä `vällä `rändämeest pal'lo onld Mar; põle siit rännan `kuskile Lih; ku puulehed `koltses `lähtvad, siis `rändavad linnud ää `louna`maale Kse; `rändäb `vällä - - lähäb `võerale `moale Tõs; tal oo see va `rändamise vaim ike sees Tor; `palvevennad `rändasid Juu; `mustlased `rändavad ühest kohast `teise JMd; õled kõik maa läbi rännanud Iis; `noores sai moad kaut `käia ja rännata Trm; üks `rändäjä, `täml ei õle aset egä `paika Kod; ma olen pal'lu rännänd KJn; kenä om rännäte Hls; tuu poiss `ol'li üless `võtja, rännäss ja tei `pil'te; moonamehe rännässivä alati, piä egä keväde Ran; ma tahass rännätä `kaugele `maale Puh; `rändäb `müüjä `ilma, kotu om tüüjd ja `ruumi külländ Nõo; läts `vällä maad `otsma, `rantsi `vällä Har; ma `rändä edesi-tagasi, ei saa `kongi taad ellu Rõu; ollõv `kõik` kotussõ<sup>?</sup> läbi rännänü<sup>?</sup> Plv; timä `ilma piteh `kõõ rännäss, `korvikõnõ käe otsah Vas

2. a. kuskile minema, kuskil käima; ringi liikuma, hulkuma kuutõbine `rändab `õösse `ringi Khk; `rändas teisepere väravast `sisse VII; Inimese ing `öötakse `peale `surma veel nelikümmend ööd-`päeva sii moa peal `rändavad; Kaß läks `jälle `rändama, korra käis kodu, pani `jälle Põi; täna `õhta läheme `rändama Muh; `rändab pääle `rinki Kse; sui `rändäsime mere piäl Khn; rongis `rändab teene pähle õhest vagunist `teisse Saa; `rändab `üösi `ringi Ris; `purjes päi `rändab aga `pialegi Kad; vaemud `rändavad, ise magad, aga vaim käib kõik kõhad läbi Pal; ma iga pää `rändan õues Plt; mõni tulõ unõst üless ja nakass `käümä `tarrõ peten, tuu

ränded

om unõst `rändämine Har **b.** piltl `rändavad tähed Khk; kutsuti koodid `taeva pääl, need akassivad säält koidu poolt `rändama `õhta `poole Äks

3. rassima, rügama *Taal pole rahu, ta rändab ööd ja pæevad* Käi; `rändan - - nende lastega paegal sii, põle vahet `ühti Mär; `rändab `piale ommikust `õhtani, ei tal põle `aega sugugi Koe; `tämäl vaja tehä ja rännätä Kod; `rändab ööd ja päävad Pil; ma `rännssi taad tüüüd Rõu; kül\_sa `rändät, olõ_õi? pühä `päivi `aigu pitä? Se

4. jonnima; jaurama *jäta järele, mis sa `rändad* Mär; räägib ja `rändäb `tühjä `peäle Vig
ränded pl `ränded Khk KJn, `räänded Kär Kaa

1. toidujäänused `ränded jäävad `peepe `sööri renni `peepe Khk; `Räändid pole ää vissetud Kaa; `liiga paelu `rändid KJn

2. kõrned kui rasu on ää sulatud, siis `paljad `räänded jäävad `järke Kär

rändelamus rändelamus rändur teie olete siis rändelamus Amb

rändikune rändikune risune see oli niuke rändikune maa Mär

***rändima** nud-kesks `rändind rändima `rändind, vähe keedetud, ei ole tiumaks keend Ann

rändsutama rändsut|ama Trv, -eme Krk

1. askeldama, talitama ku ütte `puhku rändsudet, siss viga midägi ei ole Krk

2. väsitama, roiutama Sij `käimine rändsut nõnda ärä Trv

rändsäk¹ rändsä|k g -ku prantsatus, räntsatus es kuule rändsäkut ega koldsakut (st mitte midagi); üüts rändsäk olli muðu, olli pikäli mahan Krk

rändsäk² → räntsakas¹, räntsakas²

rändsäss rändsäss g `räntsä narts, kalts – Lei

rändäne `rändä|ne g -se Kuu Lüg lõrtsine sadone ja `rändäne aig Lüg

räng¹ räng g rängä Rõu Vas vilets, jõuetu (olend) Sust no_mõni tüütekij, sa nigu_räng Rõu; `mäantse? `põrsa?, rängä? olliva õnnõ Vas

räng² → ränk¹

rängalene rängale|ne g -se ränk, raske sie oo nõnna rängalene asi Ris

rängaline rängali|ne g -se prügine tuba jäänd rängaliseks VII

rängalt rängalt Jäm Lai, rängäld Ran kõvasti, rohkesti Rügäs rängalt tööd tiha Jäm; tubli pime oli, rängalt `pilves Lai

rängane¹ ränga|ne Khk Jaa Käi Rei(-ηγ-), rängä|ne Khn, `ränka|ne Emm, g -se rämpsunne; rägane see on ju nii rängane, kudas sa siit `niita soad Jaa; Äi `senna maksa `niitma `minna, see on nii `ränkane ja `kougel ko; Lapsed aend tua `ränkaseks Emm; meil on sii va rängane mets Rei

rängane² ränga|ne g -se Muh Käi sajune täna oo rängane ilm Muh; Ilm on rängane, sajab ja tormab mis ermus Käi

rängastama rängastama Muh Juu lamandama vihm oo odrad ää rängastan Muh; tuli `rasked `vihma kebede ja rängastab vil'la ää Juu

rängasti rängasti Khk/-ηγ-/ Kaa Var Ris Koe Plt, rängästi KJn; rängaste Rei/-ηγ-/ Mär Saa Juu JMd Iis, rängäste (-ng-) Tõs Hls TLä Rõn San Har Rõu Plv Vas; rängast Jäm Khk Muh Kse, `rängast VNg Lüg, rängäst Krk, `rängäst Kuu Vai, rängäss Kod

1. raskelt, tugevasti, ägedalt `rängäst on `aige Vai; `vihma lagiseb maha, kui ta vahest nõnda rängast laseb Khk; küll aga sadas rängast Muh; oli rängaste - - `rõuges Mär; `peksis teda rängast Kse; jäsmiinid `lõhnavad väga rängasti, nii kui mett ammusta, kui `sisse `ingad Var; `vihma tuleb nõnda rängaste, et maa oeob puha Saa; mis sa teist inimest rängaste lööd Juu; olin rängaste `aige JMd; küll mürišt rängäst Krk; maa om `väega rängäste `kül'menu Puh; ta

`kiasab mu nii rängäste Nõo; emä nii rängäste ikeb ja muretab Rõn; tege rängäste tüüd Har; lei `hindä rängäste är^o Rõu

2. rohkelt *sie `andas `rängast raha VNg; tämä juob `viina `rängäst Vai; mihed tegavad `rängjasti tööd Khk; Kevadeti oli neid juuskullisi õhtati rängasti pailu lindamas Kaa; sõin nii rängaste Mär; küll see poiss aga valetab rängaste Juu; niid juodiked juovad rängäss Kod; akkass rängäst `juuma Krk*

rängastik rängastik metsatukk läksin rängastikku puid `raiuma Juu

rängatu rängatu hiiglasuur *Sij mol'd `ol'li ju nii rängatu, et sij `uunes ei `kolba Hää*

rängatumast rängalt rängatumast `raske Hää

ränge¹ `ränge niiske, rõske `ränge ohk VNg

ränge² `ränge paha süä om `ränge Röp

ränged pl `ränged (-*ηη*-) Kuu, `rängäd Jõh rangid `Joulu `huomigul ei voi `toise peresse `mennä, siis `panna ja `rängjed `kaula; `Rängije `ruomad olid puruks `menned Kuu; `rängäd olid `nüepisi täis, `rõngaid ja `topsusid, `uhkuse pera Jõh

rängel `rängel Tõs Aud, g -i PJg, `rängli Han, -le Mih pahur, kärsitu (inimene) *Õe lapsed oo mool `ränglid, nendel põle `kuskil rahu Han; `rängel - - oo rahutu ja pahur, nisuke rämätseja Var; ma põle seokst `rängelt näind mette Mih; `rängel', pahur laps, `viskab söögi nõue [puruks] Aud; olid ühed igavesed `rängelid PJg*

rängeldama rängeld|ama Kaa Mär Vig Kir Han Mih Tõs Aud PJg Kei, -ämä Mar Vig Khn KJn

1. tööd rühmama *Ma pean aga omikust õhtani rängeldama Mär; Selle rängeldamise peale selle vara ta on omale kogunud Vig; Taludes rängeldatse igas pool; Ilma rängeldamiseta nagu ei `oska eladagi Han; rängeldab `piale - - tal `aega ei ole Tõs; Rängeldä egä päe sedäsi, et põlõ `aega `ändä augu `päile `panna Khn; rängeldämä, `raskesti tüed tegemä KJn*
Vrd rangeldama

2. rahmeldama *Seiksest rängeldamisest pole kasu ka Kaa; rängeldab ühüs `kohtas ja teiss `kohtas, põle üks asi ea ega teene Mih; `rängel poiss, kes palju rängeldab PJg; Mis sa `nd rängeldad, jää ükskord ommeti rahule Kei*

rängeldis rängeldis g -e rahmeldis *Sa oled `tõoga küll rängeldis, ei anna vanaduses kua `tõole `alla; Rängeldiste lastega oo tegemest Han*

rängembähe rängembähe rängemini – Rõu

ränges `ränges VNg Lüg(-*ηη*-); `rängäs(s) (-*ηη*-) g `ränkä Lüg raske tule avita, mul on `ränges `tõsta; tämäl (hobusel) on `rängjes vao `arja pääl `kõndida; liha `astja on nii `rängjäs, et en `jaksa `kergitada; suvel õlivad ikke `ränkäd `vihmad; `ilma on `ränges, kui on `neske `sumbund - - vihm on tulemas Lüg

rängis¹ `rängis Khk Käi rangis selle mihel olid `rängis jalad Khk; kõverad jälad `ongid `rängis jälad Käi

rängis² jäme meriärg, `piske piinike saba, `sõuke `rängis keha Muh

rängjalg rangjalgne *Pisukased `lapsed igä oo rängjalad Kuu; rängjalg, üks järk inimesi on*
Var **Vrd** rangjalg

rängu rohkelt *mis te siis joote nõnna rängu Muh*

***rängus** pl rängused kronu ühekorra olid paksud ood, nüid_o pal'lad rängused Khk

rängäd → ränged

rängäde raskelt *timä `pääle `laskumu `väega `rängäde Har*

rängägä

rängägä rohkesti, palju, kõvasti *Mede odrad olid üsä pissiksed, aga rängägä `antsid `vilja `vällä; `Ambad akkasid rängägä valutama; Vahel suajaksõ rängägä kalu Khn*

rängäkäs *rängäk|äs g -ä raske, tihke sij| leib one nagu rängäkäs vii| Kod*

rängäne *rängä|ne g -dse Rõu Vas kidur, vilets rängädse `põrsa<sup>?</sup>, tõsõ eläjä<sup>?</sup> puri<sup>?</sup> söögi mant är<sup>?</sup>, selle jäi rängätsess Rõu; `väega rängäne lais, ei kasu[?] `häste Vas*

rängäs → ränges

rängästus `rängästus rammestus `rängästus tuleb `piale Vai

rängüss → ränküs

räni¹ *räni Khk Pär Vän Hää Saa Kod MMg Äks Lai VIPõ eL*

1. tulekivi, ränikivi *räniga lööb tuld Hää; räni annab ka tuld Äks; ka tule räni man om Krk; nakanu `vasta [õpetajale], nigu räni ragunu, et kui mul tähed `selged, siss ma olen raamatu mijss (oskan lugeda) Ran; meestel `ol'i til'luke kotike, kos tulirista sehen, sääl `ol'i tuliraud, räni ja pess kah Nõo; pessu paänds räni manu ja siss ragusi tuliravvaga Ote; `ollev ränidege püssi olnuve sõvael San; tulõraud ol'l ja räni ol'l, sõss `lüüdi pessu kül'ge tuu tuli Urv; räni, kohe tulõsõga `lüüdi Har; ränni pruugiti tulõ `lüümisess Plv; vanast es saa[?] tuld `kostegi[?], sõss ol'l räni ja raud ja pess Röp; ränist saa tuli isit Lut*

2. kõva, kuid rabe puu, ränipuit *ärä räni `sisse `lõika Ran; ta leib om kõva nigu räni Võn; kannipuu tetti kuusepuust, ränist Kam; räni puul om kal'g luum Ote; va räni pudinõss jälede San; Mi_sä naidõ `rännega `jandat Urv; Ku[?] puul üts puu| ol'l väega kõvass kasumu, tuu ol'l räni Rõu; pedäjäl umma[?] räni poolõ[?], tuu `lahku[?] ei annaki, pudõnõss tükess Plv || Räni põud, tuu om väega kõva kuiv Har*

3. töökas, tubli `rühmäss tüüd, ta om õige räni; vana obese pääl ütelts: temä om iki räni vedäme Krk

räni² → träni

ränijäne *ränijä|ne g -tse, -dse Har Rõu Vas Se kõva, kuid rabe Katusõlastu puu ei_tohe olla[?] ränijäne Har; Ränijätsi puid om halv lõigada Rõu; ränijädsest puust ei saa `pirda Vas; ei olõ hüä puu, ränijäne om Se Vrd ränijäss*

ränijäss *ränijäss Plv Se, g -ä Rõu, -ädse Har kõva, kuid rabe sij| puu om ränijäss, ränijädse poolõ päält lüü, siss om `lahki ku kõtr Har; halv `lahku, sääne ränijäss Rõu; ränijäss puu, tuu lahk_õi[?] Se Vrd ränijäne*

ränike pl *räni|ke Ote Rõn San, -ke[?] Kan muulukad ränike om magusamba ku maasike Ote; ränike kasvasse, kon liivaku maa San; ränike, `raotidõ pääl [kasvavad] nigu maasikõ[?] Kan*

ränikivi *ränikivi lõhutasse õhukesest ja `sinna pannasse tael pääle Äks; ränikivi `andse sädet Hel; ku ma karjalais olli, siss ma `oise ränikivve Puh; vanast olli ränikivi, minkast tuld üless `pesti San; väinä veerest, säält `saadi tuud ränikivvi Har; ränikiviga `lüüdi tuld, kui tikka es olõ[?] Plv; mere veerst korati ränikivve Vas*

ränikäss *ränik|äss g -ä Vas Se*

1. ränijas *ränikäss kivi Vas*

2. kõva, kuid rabe *ränipuu pudõnõss, om ränikäss Se*

ränine *räni|ne g -tse Plv; rännine Lut kõva, kuid rabe ränine puu Plv*

räniss *räni|ss KJn Se, g -se Vas tulekivi räniss, tuld raiuti KJn; ränisega `lüüdi, `pesso `kül'ge tul'l tuli üless Vas*

ränk¹ *ränk Hlj Jäm Pha Emm Käi, g ränga Khk(-ηη-) Kaa VII Muh Kul Mär Lälõ Aud PJg Tor Hää Saa Ris Juu KuuK JMd Koe Kad VJg Iis Trm Äks Ksi Plt, rängä Mar Tõs Khn Juu*

Kod KJn, `rängä Kuu, `ränkä Lüg; ränk g rängä M Krl, rängä TLä Rõn VId; räng g rängä Har; `ränkä VNg, g `rängä Vai

1. kaalult raske, kogult suur *Kas obune `joudab seda `ränkä `kuorma vedädä Kuu; `männi`palgid on `ränkäd - - mänd on `tõrvane Lüg; mittu `puuda, sie on `ränkä Vai; va ränk kartsas Pha; koorm suand nõnda rängaks VII; Ära obusele väga `ränka `koormad pane Emm; `liiga ränk, ei suuda `tõsta Mär; ajas selle ränga `koorma `ümber Kse; `aablasted, suure `koltse `persega, veel rängemad loomad kui mesilased Var; obesel oo ränk `koorem taga Tor; nii ränk ein, sai nõnna tõstetud et Ris; kui nad (naerid) ias maas on, paar kilu ikke rängad kohe KuuK; õte ränk laps, nägo tina tõne; õdral on pia ränk, kael peenike, painutab ära Trm; rängäd pal`gid õlid `tõssa Kod; jalad on rängad, via nigu pakkusid järele Ksi; ilm `toekad puud `vankrel, kõtk on ränk ja `raske KJn; ma `ilma ränk `kuurme pääl Krk; Tuu vana ränk naastõraass Rõu; ränk `kuurma ol`l, hobõnõ es jõvva vitä? Plv; Ti? kats `ränkä (tugevat) miist `võtkõ? parõmb hobõnõ `hindäle `säl`gä Röp*

2. füüsiliselt raske, suurt pingutust nõudev *teraksest, ta oli ränk taguda Hlj; `pangega on `ränkä säält (sügavast kaevust) vett otta Vai; küll see töö oo ränk ja `raske tehä Mar; talutöö on ränk JMd; ränk `tassida Kad; `kiinni jalu mul õege ränk `minnä Kod; ränk `niita, vana ein on Äks; ma ole eluaig tennü `ränkä tüüd Hel; peräst toda `ränkä `tõstmist mia tunne, et midägi jooseb Nõo; su tüü ei olõ medägi muidõ `rängi tõie `vasta; tuu suur `kuurma om hobõsõlõ räng vetä? Har*

3. kannatusi, vaeva põhjustav, raske taluda *Kui pereema aige oo, siis oo see väga ränk Kaa; ränk sõna kuulata (etteheitest) Kul; `Ränkade lahingutega võideti Han; see ol`li ränk oop temale Saa; ränk on `ilmas elada Iis; serätsit `ränke `aabu tuleb sul ütte viisi `süämede serätse alva elu pääl Puh; Temäl om väga ränk elutij, kui kavva jõvvab ta elädä nii rängän elun Nõo || (haigusest:) tõsine, ohtlik see oo üks ränk `aigus Muh; mind `vaevas ükskord ränk `aigus JMd*

4. intensiivne, ülitugev, kõva *eile `õhta tuli ränk vihm Lüg; `ränkasi kõue `ilmasi [on tulemas] VII; ok`k ep kannata `sõukest `ränka `rutjumist Muh; See oli ränk vihem, mis ta `entsa sadas Emm; nüüd selle kuibaga olid nii rängad vallud tuuled Mär; Sie oli küll üks ränk pauk Khn; ränga vihmaga kasvab ein `ästi Saa; küll tuli `ränka `vihma Juu; ku `mustab, tuleb ränk vihm Kod; mitu `ränkä `uugu tõine tõise `järgi; ränk uuþ, mis ta sai Krk; tõenekõrd tuleb kõmistamisega nii ränk sadu, et vesi laenetab Nõo; ma? ol`li `väega ränk `juuþkja Rõu; ränk `juuþmine Plv || kange tuu_m räng miiss Har*

5. hulgalt väga suur, väga rohke *see on üks ränk raha, mis ta selle obuse eest sai Khk; õte rängaks läheb_se maks Muh; ränk vil`lasaak ol`li see `aasta, es jõua ära koristadagi Saa; Ta suada ränka raha oma uuve ammetikoha pial Trm*

6. väga, tohutu *Mullu oli ränk iä vilja `aasta; Turts muedu tuim kala, aga tursa maksad ränk mehised; `Puõdis oli ränk torõdi jaki `riidi Khn*

ränk² ränk Kuu, g ränga S(-ηη- Khk Kaa Rei) Mär Kse Han Var Mih Aud PJg Tor Koe, rängä Tõs Khn

1. risu, praht *`ränka on keik nurgaäred täis Jäm; korista oma ränk eest ää Khk; ta mattas vahel kotitääve [pähkleid] ränga ala Kär; ma võta ränga vee peelt ää Mus; `Riisusime ränga kogu Kaa; Ma `viska [heina] `ränka loomale `alla Krj; toob muidu `ränka tuba VII; kui nad ise läin, siis ränk_o ikka sii Muh; See on keik tühi ränk, mis ta seda `ränka ojab Emm; Sehust `ränka ää sa mo `oue mette tassigid Rei; `tuulamese `aeges pani silmad ja suu `tolmu ja `ränka täis, `näägi änam Mär; [hooned] on maha varisen niikui ühüd ränga unikad Var; igä kevädi*

ränk

köiase`ränkä kokko ajamas Tõs; Ränk taris lasusõ aada ning põlõma panna Khn; eenamad keik`ränka täis Aud; ränk aks tüliks, risuks Meni inimene on nii laisk, et on töö juures teistel rängaks; Vanainimene jääb noordele rängaks Kaa; Kui ma`soole rängaks pole, jo ma siis tule nädaliks`teile Rei

2. padrik, rägastik ränk pole mets, pole einama, pajud,`porssi Kaa; enne oli paljas ränk, nüüd`o lageks`tehtud Krj; tulite rängast läbi Pha; Luhekivi`ränkas`olle kaks suurt kivi Jaa; seda`ränka sii on, aga pole siit puud`soaja midad Pöi;`ränkast`käisi läbi Emm; metsa ränk -- tihe padrik, kus äi`pæse läbi Phl; Ränga`sisse võib ää`eksi Han; [heinamaa on]`ränka täis läin, võsase`kasvan Var; ränk raiutasse maha PJg

3. inimeste hulk mis`sinna ränga`sisse minnakse; ränk koos Phl

ränk³ ränk Pha Muh, g ränga VII Hää Juu JMd, rängä Var rank **a.** pilverünk kõue`ränku põle koa`taevas mette Muh; rängad aeavad üles, akkab müristama Hää **b.** rahn kanjutas kivi`ränkasi VII;`Seokse rängä ligidal, siis ta (hüljes) aab piä`vällä Var

ränka`ränka Khk Kaa Krj Muh Rid Mar Kul Kir Pär Vän Hää Ris HMD Kei Rap Juu Amb Kad,`ränkä Vig KJn Pst Krk Kam,`ränkä Ran Puh Ote Rõn

1. tugevasti, kõvasti, ägedalt; väga ei seal väga`ränka põle`aigid Kul; akkab`ränkä sadama Vig; nad`joosvad na`ränka,`joosvad`val`lu Pär; si`on`ränka`raske lapsel`tõsta Hää; nende kardulaste sias ma ei näind, et need nii`ränka oleks tõbised oln HMD; kui`ränka`aige on, siis`vüimäks akkab`toibuma Juu; akkas nii`ränka kisendama Amb; nii`ränkä kukkund KJn; nemä panniv`väege`ränkä tüüid`pääle Krk; pajoarak kädsistäb nii`ränkä Ran; ku sa lüüit, siss lüüi nii`ränkä, et ta ulluss jääp Puh;`sijpi oietai nii`ränkä, et -- es saa sääl`keski seebi`raasu Ote

2. palju, rohkelt sääl`teenis raha`ränka Khk; litud on suurt`seltsi jänesed, neid on väga`arva, pisiksi on`ränka Krj;`ränka on`õuni Rid; küll neid rotta oli`enni`ränka Mar; [hoburästad] siginevad naa`ränka Kul; ega seda maad na`ränka ole Kir; siil -- para`aegu neid põle ka nii`ränka`ühti Vän; tänabu on neid va`valged liblikad`ränka Ris; nüid kraavitadi metsad ära, nii väga`ränka ei ole sood HMD; küll oli`ränka rahvast old Rap; mina`väega`ränkä kudasi kangast Kam; Karjanaese saeva`ränkä raha Rõn

3. karmilt mul põle kedagi, kelle kohe ma`ütle`ränka Muh

ränkama`ränkama Khk Jaa Emm Käi Phl, da-inf rängata Pha VII Pöi Muh/-ηη-/ Rei Hää, tud-kesks rängatud Jäm Kaa rühmama, vaeva nägema mihed`ränkavad põllu`tõõga sii Khk; Keik see elu polegid muud kut üks igavene raśs ning`ränkamine Kaa; saab nii`kangesti rängata`ilmas Pha; sii on`irmsasti rängatud VII;`Ränk as seal ööd kut päevad Pöi; ma võta`tuhlid ää, siis põle mul enam pärast ränjata Muh; Kas sa pead sedaviisi ränkama Emm; On ikka elu igis seda tööd rängat, aga vähemaga pole saand läbi Rei; Olen ennast päris ära`tapnu selle`ränkamisega Hää

ränkane → rängane¹

ränk as`ränk as Jäm Khk Kaa Krj VII Rei PJg,`ränkäs Var Tõs Khn

1. räämas, prahine tuba`ränk as, midu`aega`pühkimata olnd Khk; papa tuleb koju, meitel tuba nenda`ränk as Kaa; Mina äi salli`ränk as majasid Rei

2. risune, rägune`Pääle`tormi on mets`ränk as Rei; metsäpadrik oo`ränkäs,`lehti ja`oksi täis Tõs

ränk us`ränk us Kod Äks, g-e Lüg Tor Juu Koe Iis KJn;`ränkü|ss Rõu,`rängü|ss Har, g-se vaev, mure, raskus sie on`meile`ränkusest Lüg; kas seda`ränkust oli`tarvis Tor; pal`lu`ränkust ja muret Juu; sie`aigus tuleb`ränkusest Iis;`ränk us ei lõpegi Kod;`lastasse inimesele

`ränkus `piäle, midä `raske `kanda KJn; ma olõ kõik' naa `rängüse läbi tennü? Har; mis sa no tast `ränküsest takan otsit Rõu

ränn ränn väike, püsimatu olend See on muidu üks `sõuke pisike looma ränn Pöi

rännane rännane|ne g -se ilane `veisel suu rännane; nii rännaste suudega keik Ans

ränne¹ ränne g `rändme; pl rännäd küünevall rükki `kõütmise ajal küüned aavad `rändmi; rännäd lääväd kakki Saa

ränne² ränne lörts tulgu vai ränne `taivast maha, ku minnä tahetess, muudku mindäss õnne San

ränni kängu siga jäänd `ränni Pha **Vrd** kränni

rännima `rännima, (ta) rännib Khk Pha tiine või rase olema va emis rännib Khk; see naine rännib `jälle Pha

rännine → ränine

rännis `rännis Khk Pha

1. kängus väike `rännis pörsas Pha **Vrd** krännis

2. punnis magu `rännis ees, va rännmagu Khk

rännäd → ränne¹

rännädü `rännädü vilets, kõhn – Lut

rännätäär `rännätää|r g -ri paks inimene ta om põrhõlla jo_paks nigu rännätäär Har

ränsakas¹ `ränsak|as g -a mürakas suur kivi ränsakas Muh

ränsakas² → räntsakas¹, räntsakas²

ränsane → räntsane

ränssima → räntsima

ränsus ränsus rauk Mis sõhuke vana ränsus änam teeb või on Pöi **Vrd** ränts¹

-ränts Ls rasvaränts

ränts¹ ränts Hää Lei, g räntsu Jäm(-a) Kär Kaa, rändsu Puh, ränsu Jäm Pöi; ränts g rändsi Nõo

1. narts, kalts (ka kantava riietusesemena) Too ränts ja pese pörand üle; kivid `räntsade sihes, said paelaga `kinni õmmeldud (võrgukividest) Jäm; Naela `otsas oli renni `pühkimise ränts Kaa; Riiet `osta `kuskelt ei saa - - piab vana `räntsu `ästi üles paitsitama Hää; pane nüid vana rändsu `säl'gä, must tüü Puh; pane onde parembide `rõvile, aa nü vana rändsi ärä säll'läst; äripäevän võib jo `rähntse `kanda Nõo; sa olede `räntsän Lei

2. rämps, risu sa pead ikka ära koristama selle [heina] räntsu Kär

3. rauk Se_o muidu vanainimese ränts veel Pöi **Vrd** ränsus

ränts² ränts VMr VJg, g räntsa Mus IPõ, `räntsa Jõh IisR, räntsä Kod, ränsu Sim; ränts g rändsä Plv; n, g `räntsä Vai; p `räntsu Kaa lumelörts, räntsakas Sadab `räntsa, ega sie pidama jäe, sulab kuhe IisR; peksab `akne vahed `räntsa täis Mus; Ööse on natike räntsu maha viskand, nüid saab jälle reega läbi Kaa; lumi saeab vihmaga segamine, saeab `räntsu Sim; `räntsä sadab, `laia lotti tuleb Kod **Vrd** ränts¹, räts¹

ränts³ ränts kivine maa Seda `räntsu on sii küll, aga ta pole moa, kivisi täis Pöi

räntsak → räntsakas¹, räntsakas²

räntsakas¹ `räntsak|as Khk Mus Kaa Kse Hää, räntsag|as Jäm, ränsak|as VII Juu, g -a; räntsa|k g -ga, -gu Khk; rändsä|k g -ku Plv

1. narts, kalts, räbal `riide räntsakas oli maas; [vana] särk - - sellest `saadi `palge räntsak; uued sukad ning vanad räntsagad Khk; Pärast `küürimist oli räntsakas aja teiba `kuivama `pandud Kaa

räntsakas

2. kaltsakas *Räntsakas* `öeldakse joodiku `kohta Mus; üks va inimese räntsakas oled Kse; kää ku vana rändsäk inne, `rõiva_kõik' är^o praagatanu^o Plv

3. lagunenud ese *Õueaid* oo ette paljas räntsakas veel, peab katsuma uie teha Khk; Nüid tulevad kõik vanad räntsakad üles `puksida, kus sa änam uut saad Hää

4. väsinud, kurnatud ränsakas inime on `tõõga tüdind Juu

räntsakas² räntsak|as Mus HJn JõeK Kad VJg IPö Plt, `räntsak|as Hlj IisR, ränsak|as Nis Lai, g -a; `räntsäk|äs Lüg Jõh, ränsäk|äs Kod, g -ä; `räntsä|gäs g -gä Vai, -kä Kuu; n, g `räntsäkä Vai; `räntsa|k g -ku Lüg; rändsä|k Har Rõu, g -ku Kod Plv

1. räitsakas, lumelõrts *akkas* `laia `räntsäkä sadama Lüg; lumeuidakas on kuivad lume`elbed, räntsakas on märg HJn; lund ja `vihma sajab, et räntsakast sajab JõeK; sajab rändsäkut Kod; ülevalt tuli ränsakad - - nisukesed laiad matsakud Lai; tulõ jäl^o taad vanna rändsäkut, ei tulõki taad `otsa, kõik' kotussõ umma_jo lobinallõ Plv

2. lõrtsine `vihma ja lund sadab - - `räntsäkäs ilm; ku_sa lähäd sene `räntsäkä `saoga Lüg; täna on ränsakas ilm, sajab lund ja `vihma Nis; ilm lähäb alvale, `niske ränsäkäs Kod
Vrd rässäkäs

Vrd rätsakas

räntsakil räntsakil Jäm Aud lösakil(e) Kukkus ning oligid räntsakil maas Jäm; kukub räntsakil maha Aud

räntsakili lösakile, röötsakile *Vana küüni on tuul räntsakili maha lükand Kaa*

räntsama `räntsama Mus Kaa Muh

1. kooserdama, laaberdama *Oled üks joomaräntsakas, mes sa `räntsad* Mus; *See oo küll üks poole meelega inimeselaps, kisab ning räntsab külavahet kaudu* Kaa

2. prantsatama ta `räntsas maha; `oata, kui `räntsad `alla Muh

räntsane räntsa|ne Emm Trm, `räntsä|ne Vai, ränsa|ne Juu, rändsä|ne Kod, g -se lõrtsine `räntsäne `ilma Vai; täna on ilm naa räntsane Emm; rändsase ilmaga tuleb lume`lõrtsi Juu; sügise one rändsased ilmad Kod **Vrd** rätsäne

räntsatama räntsatama Jäm; räntsätämä KJn Nõo, (ta) rändsätäb Kod; rändsä|ämä Rõu, -eme Hls Krk prantsatama *Räntsatas pitkali* Jäm; puu `kuksi maha nõmaga rändsätäb Kod; ma oles läänd `niigu rändsätäb sängi taha KJn; jalg lää kiviss `kinni, sõss olet maha ku rändsäts; tulli nindagu rändsäti põõningu luugist `alla Krk; *Mõtsan puu rändsäti vä sõatule iijn maha* Nõo; *Visass `hinde `sängü ku_rändsäti Rõu* **Vrd** rantsatama

räntsel `räntsel g `räntslī Mus Kaa varre otsa kinnitatud riidelapp, pintsel *Räntsel*, [sellega] `tehti lubja `veega tuba `valgeks Mus; *Kui tuli väga äisaks läheb, siis kasutab sepp rändslit* [vee pritsimiseks] Kaa

räntseldama räntseldama jaurama *Üks joodik räntseldas ning `tüitas `teisi inimesi, kas tal polnd äbi sedati räntselda; Õli sõhuke mees, kes eluaja teiste kaelas räntseldas ning noris* Kaa

räntseldis räntseldis rahmeldis; tülinorija *Räntseldisi pole tahetud `talgu `kutsuda*; [Ta] oli `joonud `peega igavene räntseldis; *Meite noor kõrb ei ole ee obu üht, va räntseldis oo* Kaa

räntsik räntsik Kul Vig/-nt-/, rändsik Mär rägastik oli üks va paks paiu rändsik Mär; va männa rändsik Vig **Vrd** rantsik

räntsima `räntsima, (ta) rändsib Trm(`rändssima) Kod/-mä/ Lai; `räntsima, (ma) rändsi Khk

1. vantsima, ringi käima *poisid `räntsivad pühade ajal ühest perest `teisse* Khk; *rändsi, ikke rändsi, siis saad ikke edesi* Trm; *küll ma `rändsisin, nii et ära väsisin* Lai

2. väsima jalad nõnna `rändsind, ei `jaksagi `minna Trm **Vrd** rändsume

räntsjäs `ränds|äs g -ä tüse, tugev `rändsjä

räntskume `räntskume Hls Krk roiduma, väsima *ta om är väsunü, tjiist ja käigust ärä* `räntskunu Hls; *inimen`räntskup ärä ka sedäsi kirjuten Krk*

räntsti `räsenti Khk Muh Trm Hls Krk räntsatahes `räsenti kukkus maha Muh; *Tuli ülevelt alla ja räsenti vastu muad Trm; läiis seliti maha ku`räsenti Krk Vrd räsentstik*

räsentstik räsentsti Tõmbas ukse räsentstik lahti ning läks kambri; *Koit visseti`räsentstik`nurka Kaa*

räntsume `räsentsume, (ma) räntsu Krk; nud-kesks `räsentsumu Trv roiduma, väsima *ärä`räsentsumu ja väsinu obeseke Trv; Naisterahvass`räsentsumu ju`varsti ärä sääst`rasket tüüd tetän Krk Vrd räsentsuma*

räntsummä `räsentsummä kortsuma *rõivaäs om är?* `räsentsumü? Se **Vrd** rintsümä, rüntsümä

räpa|hais kõrbehais, suitsuhais *räpaais, kui mets põleb ja tuul seeld on Emm; suitsu`vingu ja sösust paha`luhti, see on räpaais Käi; mets põleb,`kange suur räpahais tuleb Phl Vt räpp¹*

räpak¹ räpa|k g -ku kalts *Ma pani räpaku`ümber Mus*

räpak² → räpakas¹, räpakas²

räpakalt räpa|kalt Jäm Kad Trm lohakalt, hooletult *Viskas keik räpakalt parandale maha Jäm; ärä nüüd ikke nii räpakalt tie Kad; Kes räpakalt teeb, rikub töö ärä Trm Vrd räpakult*

räpakas¹ räpa|kas g -ka Muh Mär Kse Ris Juu(räpä-) JMd Koe Kad VJg Iis Trm Pal Plt Pil, -ga Jäm Khk(räpa|k); räppak|as Hlj Lüg, räppäk|as Jõh, g -a; räpäk|äs Vig Juu Kod KJn, räppäk|äs Lüg, g -ä; räbä|gäs g -kä Kuu; räpä|k g -ku, -gu hajusalt T V(-ko Röp), -kä Kod; n räbäka VNg

1. tormakas, äkiline, rutakas, kärsitu *Ärä ole nii räbägäs, lohud`tassi`korvad`pessess ärä Kuu; sie on täis räbäka, siu-säu, ei midagi tule`vällä VNg; Tüüd tehasse`nõuga, mitte`jõuga, ei tõhi`õlla`ninda räppäkas Jõh; räpaga`käitumisega inimene Khk; va räpakas obu, võta pidu mitte Muh; sa oled`liiga räpakas, sa lõhud enese ää sedasi Mär; va pire obone ja räpäkäs, tä läheb väga val'luste Vig; inime on`liiga`kiire, nii piradi-paradi [teeb], räpäkäs Juu; ega tema tie midagi korralikult, on kohe nisuke räpakas luom Kad; oled üks igavene räpakas, sinu kääs lähäb ikke kõik uisa-päisa VJg; Kes räpakas õli, tahtis ruttu-ruttu, suaks aga tehtud ja käest ärä Trm; räpäk obene ike ruomad rikub vns Kod; räpakas - - ruttu`tahtis teha Pal; ää nii räpakas ole,`pillad veel maha Plt; Röpaka obusega pehmes soos saadu ei vea Pil; räpäkäl inemesel lääb kõik tegemine ülepääkaala Puh; tuu miiss om serände räpäk, ega ta kõrralist tüüd ei tji Nõo; temä om ää usuga obene, kes räpäk ei ole, ei peruta Kam; ta om tüüd tegime räpäk San; olgu ei_nii räpäk Kan; tuu om räpaku vihagõ Har; inemine piät iks etc_kaema, ei või olla? nii räpäk Rõu; ta sääne räpäk, ega_tä ette ei kae? Plv || lohakas, ülepeakaela tehtud Sie räbägäs tüö ole nüüd midagi väärd Kuu; tieb räppakast tüöd Hlj **Vrd** rapakas²*

2. räpane, määrdunud *laps oli nõnda räpakas,`rääkis sõnu, mida ep`tohtind`rääkida pilt Khk;`riided_o räbäläsed ja räpäkäd Kod*

räpakas² räpa|kas g -a VII; räpak Pha padrik räpak, tihe, pole aritud Pha; metsa räpakas VII

räpakille räpakalt *kõik on räpäkille testud Kod*

räpakne räpakne võsane räpakne mets Pha

räpal rähmas *Silmad räpal Põi*

räpand räpand g -i koristaja *mind viiässe räpandiks Khk*

räpane räpa|ne Jäm VII Han Vän Saa, räpä|ne Mar Nõo, g -se määrdunud, must *Räpased käd Jäm; pesi räpast nõu VII; küll oo see elm aga tänä räpäne (porine) Mar; nää, kudas sul*

räpastama

`riided oo ja jalavarjud, ise ka räpane Han; küll `ol'li tema aga must ja räpane Vän; Mes sä lääd porri, näed, kui räpane sa nüüd oled Nõo **Vrd** räpune, röpäne

räpastama¹ räpastama Khk Muh Emm LÄEd Aud Ris Nis Jür JõeK JMd Plt Pil; räpät|ämä Mar Tõs Saa KJn, -eme Hls pehastama, pehkima, kopitama, mädanema räpastand `räimed on natukse rikki läind Khk; räpastand magu sees [toidul] Emm; einäd läind räpätämä Mar; riie oo seal ää räpastand Kir; puu, mis koore all seesab, räpastab ää Kse; Vammiga palgid räpastavad Han; vili lääb räpastama Var; räimed räpätän ää, `aisvad juba Tõs; vihm räpastas vil'la ää Aud; puu on räpätänü, astu jalaga pääl, läheb kahti Saa; kui vili märjast piast `seisma jääb, siis lähäb palavaks, räpastab ää Nis; puu räpastab, verk ja riie `pentub JõeK; aod räpastand `metes ära Pil; räpätänd silgud KJn **Vrd** repastama

räpastama² räpastama Khk Pöi, räpätämä Nõo määräma räpastab, määräb ära Khk; Kuule tüdruk, sa räpastad oma uie leidi ää Pöi; Poesikene olli kõik põrmandu ärä räpätänü Nõo **Vrd** räpustama

räpastama³ räpastama rappima Ülge| köht täis, siis räpastab kalad ära Krj

räpat räpa|t g -ti, -di Khk Mus; räpa|ti g -di Khk kärsti kui obu ee `jooskis, paha `peele läks, siis `keidi ee kargutamas, räpadiga `tehti eelt; Öösse oldi obustega einamaal, räpat seltsis Khk; räpat oli `tehtud puust, kui sa ööritasid, siis tegi tär-tär-tär; räpatiga irmutati obusid; räpadid tarvidati undi aol Mus

räpatama¹ räpa|tama Saa, räppä- Jõh; räpät|ämä Kod Kam Kan Urv Rõu, -ämmä Krl Plv Vas, -eme San

1. räpakalt töötama, tormakalt tegutsema Tie pikka `müüdü, sa akkad `liiga räppätama; Räppätaja on `niisike inimine, et ei saa aru, kas tieb tüöd vai `kussutab tule kahju Jõh; mes sa räpätäd, ku sa ei `mõtle egä `aega `müüdü ei tii Kod; mugu räpätät, juusk enne pää sällän Kam; mugu räpätäss inne, ei olö `tüül üttegi `kõrda Kan; Mi sa räpätät, tii `tüüd tüü `muudu Rõu; nakass jä|P räpätämmä Plv **Vrd** räpotamma

2. räpane olema söögilaud ol'li räpatanud, et aja või labidaga `musta päält maha Saa

räpatama² räpa|tama Kse, -dama Emm Rei; räpätämä Tõs

1. pehkima see raag räpatab ju ää Kse; koit oo ää räpätän Tõs **Vrd** räpetama

2. kõrvetama, kärsatama Tüdruk räpadas panni peel liha ee Emm; `riided on räpadet, pruuniks põletet Rei

räpati → räpat

*räpe¹ pl räpped logu nee_p aita `kuskile, nee oo vanad [vankri] räpped Muh

räpe² → reppan, räpp¹, räpped

räpe|auk → repnaauk

räpeldjä räpeldjä|ä püsimatu ta ei läpe ütelt ei tõsõlt puult võtta?, ta_m räpeldjä|ä inimine Har

räpendüss räpendüss räabakas kää nigu vana räpendüss Rõu **Vrd** ripenduss

räpent räpe|nt g -ndi Krk; räpe|nts g -ntsi Hls Krk

1. kaltsakas kõnd ku igäven räpeñt; räpeñts, `seante närune ja must Krk

2. kalts ei `kõlbuki vana räpentit `sel'gä panna Krk

räpenteme räpenteme narmendama niidse veere jääss räpenteme Krk **Vrd** rapendama¹

räpents → räpent

räpetama räpetama pehkima räpetand riie Jäm **Vrd** räpatama²

räpik¹ räpi|k, räpi|kas g -ka tihnik; rägstik räpik on tihe kasvuga mets; räpikas - - suure metsa all, mis maha jäänd Pha **Vrd** rapik¹

räpik² → räbik¹

räpikas → räpik¹

räpi|kiri tähniline räpikiri *ül'jes* Jäm

räpin räpin Puh Se, g räbinä Har Plv Vas

1. kärin; ragin *rebisi`rõivale mulgu`sisse nigu räpin* Puh; *tuu lahaõs kotum räbinägä`rõivast; lehmä`kargasõ ja`lätsi`mõtsa paksu`sisse nigu räpin* Har; *kõva rõivass ol'l lahasta, räpin ol'l* Plv; *ta lahk jalgrätte nigu räpin; läts suurõ räbinäga*[?] Vas

2. käre, kähe *mi pini hauk kah räbinä helüga*[?] Har

räpitsema *räpitsema* Khk Kär Mus Kaa klähvima, haukuma **a.** (koera häälitsemisest) *koirad räpitsevad* Khk; *ise va pisine kutsik, aga`kange räpitsema* Mus **b.** järsult teisega kõnelema, vastu rääkima *mis sa räpitsed kogu aeg* Khk; *Räpitseja, kes pallu tahab`vastu`rääkida* Kär; *Kukkus kohe sedasi räpitsema* Mus; *Teise korra ta pole änam sedati räpitsend* Kaa

räpma → räppima¹

räpme, räpmed → räpped

räpmä¹ `räpmä, (nad) *räpevä*[?] rahmima *räpp taad linna kakku*[?] Plv

räpmä² → räppima¹

räpne|auk → repneauk

räponõ → räpune

räpotamma *räpotamma* räpakalt *töötama sa olõt räpotanu* Kan **Vrd** räpatama¹

räpp¹ *räpp g räpa* Emm Käi; n, g *räpe* Käi Rei suits, *toss Si i on jo igavest räpet keik kohad täis* Käi; *igavene räpe si sees* Rei

räpp² *räpp g räpa* Jäm Pil mustus, pori *Keik kuhad räppa täis* Jäm; *teed`aknaruudud räpaga* (last manitsedes) Pil

räpp³ *räpp, rä- g räpo, rä-* Plv Vas(-u) Röp lumelõrts *aja taad vanna räppo tah`maaha*<sup>?</sup> Plv; *rappu satass, lume räpuga kuuh* Vas; *lumi vihmaga segi om räpp; kõik`päiv sattõ räppo* Röp

räppama¹ *räppama* Emm Käi Phl kõrbema *Liha leheb suure tulega varsti räppama* Emm; *On si pliidi all midagid räppamas* Käi; *räppan hais`olle juures* Phl

räppama² *räppama* Käi Var pehastama *Lepapuu leheb üsna kergeste räppama* Käi; *kui koor`peale jääb, siis ta räppab ära* Var

räppe|auk → repnaauk

räpped pl *räpped* Lai KJn Vil Ran, `räpmed Saa, `räpme Hls; hrv sg *räpe g räppe* Plt *rapped siad`irmsasti`tahtsid räime`räpmid, räpetest saab ääd sia`sööki* Saa; `räpme`võetas ärä kurgu alt Hls; [vaja] *kala räpped`kiimä panna sigadele* Ran

räppima¹ *räppima* Vän Plt, `räpma (-ä) Tõs Aud Saa Vil, (ma) *räpi(n)* *rappima ma`räpsi kalad jo ää* Tõs; *iidlastel oo igal õhel üks käsilene,`räpvad`räimi* Aud; *räime tarvis räppi Vän; räpiitud räimed ol'lid turu pääl`kal'limad, me`võtsime siss ikki`räpmada* Saa; *räime räpitse* Vil

räppima² *räppima* Lälö Kul LälEd Tõs pehkima, pehastama *puu on räppima läind* LNg; *see riie ühnä ää räppind* Mar; *räppivad ää - - kui* [heinad] *põle kuivad mette* Lih; *seeme räppib ää* maas Kse; *Räppin lõngast ei saa kedagi* Han; *kotid ää räppin* Tõs **Vrd** reppama

räppämiisi räpakalt *räppämiisi tege tüüd; räppämiisi vidä hobõnõ kah* Vas

räppämä *räppämä* räpakalt tegema *ka koh räppäss* Vas

räps

räps¹ räps g räpso; raps g rapso ling karjapoosid visasid `räpso; räpsol one üks nõorik, panevad silmusse `tõisi `õtsa; mõni loid nagu kõis venib, tõene nagu räps egäl puul Kod

räps² räps PJg Äks; räps g räpsi Har

1. vihmapiisk mõni räps tuleb `vastu akent PJg

2. hoog, sahmakas No tul'l külh hää räps `vihma; Änd poisile vitsaga räpsi `müüdü `sijri Har **Vrd** raps¹

3. rämps kannud ja peenike räps põles ära Äks

räpsakas räpsak|as g -a kidur puu soo räpsakad, viletsa kasuga Var

räpsellemä `räpsellemä korduvalt raginal tõmbama `kullõ ma, et `räpsellese?, lahkva mu `saina Plv

räpsik¹ `räpsi|k g -ku karask meil `tehti täna `räpsiku Jõh

räpsik² räpsi|k g -ku võsastik räpsik oo tihe noor mets Var **Vrd** rapsik²

räpsima `räpsima JõeK, `räpsmä Trv Har Rõu Plv Vas, (ma) räpsi(n) rapsima nisuke vilets paadi ehitus - - edasi ei lähe ja `laene otsas räpsib JõeK; räpsiti nii, et kindsu ol'liva kirivä?; ma `räpsi säält üte jao Har; `mutku ruttu räps inne, saa kuiss saa (räpakalt töötegemisest) Plv; Massinat vitech naksi hobõsõ? mäekaldõl räpsmä Vas

räpsnä `räpsnä Har Plv ragin imä vali (peksis) vitsaga nigu `räpsnä Har; suur `räpsnä ol'l, ku vallalõ kak'ke Plv

räpsu|kivi räpsu- Vas, räpso- Kod

1. lingukivi vešti tasun õllud Kalevipojal sij räpsokivi, siis visand. küll sij räpsokivi one suur, siäl suab mitu inimess `isso Kod

2. maakivi – Vas

räpsägäs `räpsäg|äs g -ä äge, tige küll on sie inimine `räpsägäs ja tujugas Vai

räpsähümmä räpsähümmä praksatama kui midä `kaksit, puud vai `langa, siss räpsähti Rõu

räpsähüss räpsähü|ss g -se Har Rõu Plv

1. praksatus ku `kiäki medägi `kaksass vai murd, siss om räpsähüss Har; suur räpsähüss ol'l, joosiva? räpsähüse pääle `kaema Plv

2. rapsatus ku `tohtre tuu räpsähüse tegi, sõss ol'li `verd kõik' kotusõ `täüs Plv

-räpsäjä Ls mättäräpsäjä

räpsämä `räpsäm(m)ä Har Vas Röp, da-inf räpsätä? Plv, räpsädä? Rõu rapsama, krahmama `räpsäss, nigu äkki `võtmine om Har; ma\_ka lää `räpsä mõnõ nulga linna Rõu; ol'l `hindä vallalõ räpsänü? Plv; `Räpsä ruttu, midä aga kätte saat Vas

räpsätämmä räpsätämmä rebima, rapsama räpsädä üts lihekene Har

räpune räpu|ne g -se Jäm Ans Kär Pha Muh Aud JMd Koe; räponõ Rap räpane, sopane räpune, taarist `souna minna Jäm; räpune, kut oleks läku sees `uhtlend Kär; räpuse `näuga Pha; nüid\_o nii räpune ilm Muh; lapse leit oo räpuses läin Aud; vahel sügisel on räpused ilmad JMd; kääd on räpused Koe; tju om `säärme lumõ räpone Röp

räpustama räpustama määrä ära räpustand tatiga Pha **Vrd** räpastama²

räputamma räputamma Vas, räpo- Röp sadama **a.** tibutama peenikeist `vihma räputass Vas **b.** lörtsi sadama koh sa lähät, väläh räputess kui Röp

räpäk räpä|k g -ku viimase koorma vedaja sõnnikuveotalgutel kes perämätse sita `kuurma mõtsa viis, tuu\_jäi räpäkuss; es taha `kiäki räpäkuss jäädü, räpäkut naareti Nõo

räpäkude räpakalt, tormakalt mes sä joosed nii räpäkude, ku sa ette ei kae Nõo

räpäkuli räpakalt räpäkuli eiss `tjite, selle johuss õnnetust kah San

räpäkulla lohakil tju_tjuü nii nigu `kõlbass, muudu om kõik' halvastõ ja räpäkulla Har

räpäkult räpakalt *Räpäk inime ei tii üttegi tüüd kõrda, kõik om nii räpäkult tettu* Nõo

räpäkällä räpakalt *ta tege väega räpäkällä taad tüüd* Rõu

räpäl → räbal

räpätellemä *räpätellemä* tormakalt tegutsema, lohakalt tegema *ala nakadu räpätellemä, tii tüü ilustõ tasakõistõ; ta tege räpätellen tüüd* Har

räsa¹ *räsa* Mar Kul Mär Kir Aud Pjg Hää JMd, *räsä* Vig Tõs Hel/-s-/ põikpulk (labida-, hargivarrel, vikatil), kark *labida ja argi varre õtses oo räsad* Mär; *räsäl oo auk sees, [vars] pannasse senna õtsa* Vig; *labidas, vars taga ja räsa õtses, angul nasamma* Kir; *ükskõik millest sa räsa tegid, piaasi, et sa augu sisse tegid, et sa õtsa panna said ja kinni oeda said* Pjg; *räsa peab olema, saad vajutada* Hää; *räsäge vika* Hel

räsa² *räsa* VNg VMr Trm Sjn, *räsä* VNg Lüg Kod ratta või kodarate viltuolek *kui rattas on räsäst välläs, siis käib vasta rünkä* Lüg; *rattad on alt kuomal, seda kutsuta vankri räsa* VMr; *Tartumaal ei teha nii palju räsa riele kui Virumaal* Trm; *Kodara kaelad tehti nel'akanõdilese tapiga ja vildakille räsa jaoks; Räsä teeb ratta tugevaks* Sjn

räsa³ *räsa* rägastik *Luomgi päese nisukesest räsast läbi; Kus sa nd selle vikkatiga räsasse niitama lähed* IisR **Vrd** räga¹

räsadik *räsadik* Vän; *räsädi* k g -ku Vig

1. *kidur puu soos muðu va pisiksed kase räsädikud, soos põle suuri puid ühti* Vig

2. *rägastik metsa räsadik* Vän **Vrd** rägadik

räsajas *räsaj* as g -a IisR Khk; *räsäj* äs g -ä Kod

1. *rässakas, jässakas Kui on räsajas, siis õeldi, et silgu tümmil jalad all Röp; räsajas inimene on lühigene ning jäme* Khk; *sij õli niske räsäjäs paks mijs* Kod

2. *tragi, elav lapsess suat räsäjäs - - jutule ja teole; räsäjäd poesid kõik täl* Kod

räsakas *räsak* as g -a sahmakas, hoog *tul'i üks räsakas vihma* Hää

räsakille *räsa* kille IisR VMr, *räse-* Jõh

1. *räsakil, röötsakil Kõik on lagund, ajad räsakille maas* IisR

2. *puseriti ambad risus* Jõh

räsalik *räsali* k g -ku räsas okstega ronis üles *räsalikku tamme; oli suur räsalik puu* VII

räsas *räsas* VNg IisR Phl Kse Han Mih Juu HJn JõeK KuuK JMd Tür Koe VMr Kad Sim IPõ Plt Sjn, *räsäs* Kuu/-ss/ VNg Lüg Jõh Tõs KJn, *räsas* Jõh

1. **a.** *viltu pingi jalad räsäs* Kuu; *vankuri radas pida räsas olema* VNg; *midä rohkemb räsäs, seda paremast käib tiel, a midä kitsamast räsäs, siis viskab kuorma ümber kõhe* Lüg; *räsäs rattas on välja puole viltu* Jõh; *nää, kui räsas rattad sul all oo* Kse; *kui regi ümmer lääh, siis oo teene jalas rohkem räsas* Mih; *ree jalased oo räsäs, ei joose otse* Tõs; *vanker laguneb varsti ää, rattad nii räsas* Juu; *räsas, natuke vildukille* HJn; *põld [regi] õiete tehtud, ei old õiete räsas ka* VMr; *kui regi alt laiem on, siis seda kutsutasse räsas regi* Trm; *ratas on räsas vankre all* Plt; *räsas ehk kiives tene* Pil; *Kodarad peavad paar-kolm tol'li räsas olema, siis on ratas tugev* Sjn **Vrd** räsän **b.** *puseriti, risti-rästi ambad on - - räsas suus, tõine tõise pääl* Jõh; *Ise ilus tüdruk, aga ambad räsas* KuuK; *aouniku kallal sai võtta - - et kõik räsas, ei saa kätte* Lai **c.** *rangis jalad oo räsäs* Tõs; *räsas jalgadega* JMd; *mõne inimese jalad on - - räsas* Kad

2. *sassis lõng on räsäs* Lüg

Vrd risas

räsasse

räsasse räsasse Trm Lai SJn, räsasse Kuu **a.** viltu [Vankri] kodara naelad raiutasse `nell'a `kahti ja räsasse ning lüiasse rummu sisse SJn **b.** risti-rästi räsasse mend Kuu; kukkus maha jalad räsasse `alla Trm; aod on - - räsasse läind Lai

räsastik räsasti|k PJg, räsä- Vig, g -ku rägastik

räse räse vintske toores ja räse liha, nii `sitke, et nuga ei akka `peale ega võta ammas koa Juu

räselema räsele|ma Muh Kse Lai, -mä Kod Puh Kan, -mmä Vai Har Plv, -me Hls rüselema, rabelema `lapsed räseleväd, `eiväd `seisa `paigal Vai; mis te seal räselete Muh; lapsed räseleväd Kse; mis te räseletä nüid Kod; `kõrtside juures oli alati räselemist Lai; mis te räselete muas Plt; te ei taha muud kui räseledä Puh; kätš müjst räselivä `kõrdsi iijn; pini_lätsi_räselemä Kan; tsia² räselese² Plv

räsesti puseriti Sul om amba räsesti suun Nõo

räsi¹ räsi rösi, niiskus räsi, ku ajab nigu `suitsu maast üles Lüg

räsi² räsi rädi, rägu kiiss_o igavene roo räsi Mus

räsima räsi|ma Jõh IisR Muh Phl Rid Mar Kul Kse Han JõeK Amb Trm Äks Lai, -mä Kuu Lüg(-mäie) Ran Nõo Ote Rõn Kan Rõu, -me Pst

1. sasima, kiskuma, rebima (ja viga tegema); tallates vm viisil rikkuma `Kuerad räsiväd igä, ku kogu `saavad Kuu; Kana `pääsi `kulli käest ära küll, aga `ninda räsitud et IisR; tuul rugi ära räsini Phl; küll aga räsisis seal põõsaste sees Kse; Lehm `joosis lille `peenra pial ja räsini lilled ää, räsitud lilled ei ole ilusad Han; nii pea kui kokku saivad, nii räsima läksid JõeK; Vili kikk ärä räsiti Pst; siga ei räsi, tuu künnäb üless Ran; kudass sa toda nüidät, mes om ärä `kõik` kanadel räsitu Nõo; Tõiste looma om me rüä ärä räsini Rõn; pini räsi tõist pinni Kan; pinitük`k räse minnu jalast Rõu

2. **a.** lõikama, nüsima `õhta viel räsissima `kapsad maha Jõh; Räsini `leiva `ninda koledast ära Jõh; Mis sa räsini selle nüri noaga Rid **b.** närima, järama ma_p soa `kuiva `lesta `katki mette, noored räsivad küll Muh; Liha oli toorest võitu, andis päris räsida Mar; koer räsib `konti Han

3. rähklema, rabelema Kehva jõuga mees õli, sellel andis räsida, enne kui koorma maha sai Trm; küll räsib sial kallal - - aga ei saa akkama; kui `raskemat tööd tegid, see `andis kohe räsida Lai

Vrd rasima

räsm räsm VMr, g räsmu Sim

1. tihnik, padrik ei sial kasva muud kui üks igavene kadaka räsm; `kaotasini puoled einad `räsmu ää; Einamaa oli `räsmus, puhastasin teise ära Sim

2. puru, praht räsm, kui lähäd `kuskile ja praht või pradi põrandal VMr

***räsni**k pl räsni kud rästik räsni kud, need, mis on mürgitsed, kihvtised Var **Vrd** rähni¹

räss¹ räss Muh Mär Vil, g rässini Mus Kse

1. miski krussis, sagris kivide `külges kasvab suur karune räss Mus; mis ikka räss oo, see_p kasva pitkaks mitte (lambavillast) Muh; rässini puud (sagris okstega), aga pialt on ilusad oma krooniga PJg

2. kidur puu pisid männa rässini PJg **Vrd** kräss¹

3. rägu metsa räss Vil

räss² räss g rässä V

1. rahe *timav`aesta ei ole<sup>2</sup> rässä sato olnu<sup>2</sup> Kan; Taa vihm lätt kül\_rässäss; Rässä terä o'lli\_nigu`herne² Urv; räss lei rüä ärä; ma_lätsi ij`viirde minema, tul'l rässä sadu Har; ne omma rässä terä² Rõu Vrd räiss¹*

2. lörts `rässä aja maaha, räss vai lotsak, tuu um üts Rõu; `rässä satass, `õigõt lummõ `kohki² Se; räss, satass vihm lumõga Lut

räss³ → kräss³

rässakas *rässak|as Kul Han Hää Kad Plt, rässak|as Kse Hää, `rässak|as IisR, g -a; räsä|gäs g -kä Kuu; rässä|k Hls Puh, g -ku Kod, -gu Krk*

1. jässakas, jändrik *Ema sugu`seltsist mehed olivad `rässakad IisR; vitsapuid põle võtta, need_o`seuksed rässakad Kse; Rässakas, lühikse`voitu mijs Hää; mõni mies on nisuke rässakas, laia pihaga ja jämeda kerega - - tüed`jäksab teha`palju Kad; nisuke poesi rässäk võib ike tehä tüüd Kod; rässakas puu, sest ei sua midagi Plt; rässäk mijs, lühik, aga`jõuge mijs Krk Vrd krässakas*

2. kaltsakas *kus sa va rässäk läät Puh*

rässi *rässi Pha Tõs sassi, keerdu lõng lähäb puhas`rässi Pha; kui paelu`taotse, siis lähäb raudpulga ots`rässi Tõs Vrd krässi, prässi¹, rässu¹*

rässik¹ *rässik|k g -ku sõiduregi rässikud olid vanast päris kenad Var*

rässik² *rässik|k g -ku rägastik – PJg Vrd rästik³*

rässima *rässima IisR(-ss-) Ris JõeK KuuK JJn Kad, (ma) rässin Juu; `rässimä, (ma) rässin Kuu; (sa) `rässid VNg rassima Kered oli`menned helejaks jääll`rässijess Kuu; mis sa viel`rässid, kaheksa`kümnes [eluaasta] on sul kääs VNg; Ta on`irmus suur`rässija; `Rässis tüöd teha IisR; isa oli ennemalt`mõisas ärjamees, aga ei suutn änam`rässida Ris; küll rässib tüöd teha Juu; eks ta pea üksi`rässima,`keegi abiks ei lähe JõeK; küll on nied üks`rässijad tõug rahvas JJn; `rässisime kõige talve metsas Kad*

rässis *rässis Kse Tor VJg Plt, `rässis Muh Mih Tõs*

1. krässus *juussed nõnna`rässis et Muh; oo ike ühed`rässis`juused Kse; `ol'li`rässis käher pea Tor*

2. a. viltu *jalad`rässis all (kõverad) Mih; `vankre rattad`rässis Tõs b. puseriti`ambad`rässis suus VJg*

Vrd *krässis, rässus*

rässu¹ *rässu Pha Mär Tõs sassi, keerdu pael või nõör, mis väga`keereks lähäb, `tõmbab`rässu Pha; lõng lähäb`rässu Mär Vrd rässi*

rässu² *rässu rassija`Rässu, kes`irmsast`rallab IisR*

rässus *rässus Pha Tõs Hag*

1. sassis *lõng oo`rässus Tõs*

2. viltu *rattad on`rässus, sie põle ia Hag*

Vrd *rässis*

rässäk → rässakas

rässä|kuu *rässäkuu oktoober – Lut Vrd räüsäkuu*

rässäkäs *rässäk|äs g -ä lörtsine rässäkäs ilm Rõu Vrd räntsakas²*

rässämä *rässämä, da-inf rässädä² rahet sadama Küll`täämbä`rässäss`hirmsallõ Urv*

rässäne *rässä|ne g -dse Urv Har Se*

1. rahene *Külm rässäne vihm, `vasta`naku tulõ, sõss`õkva nigu kivvega pess Urv*

2. lörtsine *rässädse ilma² Se*

rässäs → räästas¹

rässätēm

rässätēm → rästätēme

räst → rest², rääst¹

rästas¹ *rästas* Jäm Aud JMd JN Trm Plt Vil, `rästas VNg Jõh, g `rästa; rästäs Khn KJn, `rästäs Lüg Jõh, g `rästä; rästäss g `rästä eL, `rästse Krk; rässäs g `rässä Kod; räästas g `räästa IisR/n `r-/ S(-ee- Hi) LÄPö Kse Han Mih Pär Vän Tor Hää Ris Nis Rap KuuK Ann VMr Sim IisK Iis Ksi Lai SJn; räästäs g `räästä Rid Mar Tõs KJn Kõp; rääst, `räästäs g `räästä Kuu; reastas g `reasta Juu Kos KuuK Amb Koe; riastas g `riasta VII Juu VJg Iis; raastas g `raasta Ris musträstas vm rästaslane; kuldnokk `lõukesed tulevad ka juo vara ja siis nied kuldnokkad, `rästäd Lüg; `Räästaid on sügise `põllu pial kõhe `parves IisR; räästas on kuldnokk Khk; Sii oo kahte liiki räästud, musträästas ning allräästas Kaa; Kui `räästad `parves olid, polnd sügise `kaugel Pha; Räästas oli juba omiku puuri ees Põi; mõnikord pal'lu `räästud kohe Rid; `Räästad sõid `aedas `marju Han; räästäs jo üks lind Tõs; `vaata, ku pailu `räästid seal Tor; Räästas toob kevade koasa Rap; `riastad vilistavad Juu; tegi `riasta puuri `val'mis Iis; `räästad - - sügise teevad krääks, krääks, aga kevadel laulavad ilusast Ksi; räästas tegi õõna `puusse pesa, kui `mööda läksime, tema pani `lendu kärinal Lai; paelu `räästid, kis neid kõiki tiäb KJn; rästäss om al'l, laul rägine `muudu; `rästsel om suure poja, akkave `lendäme Krk; kui kanapoja [on] `rästä suurutse, siss om verisulin Hel; rästäss om väike linnuke Puh; kaas läts `puuri `rästid `süüjä Krk; kõkkõ edimitse omma² `rästä<sup>2</sup> Har; `rästä², kae na musta² `širgu² Lei

rästas² → räästas¹

rästate, rästati *rästate* Vai, *rästati* KodT rästi `ristate ja `rästate, `poigite ja pikkite Vai; ku pannu selle piidsaga kauh ja kauh, ristati ja rästati, kuda ta nüid lüvvä `mõistis KodT

rästeline *rästeli*ne g -se ristiline rääst vai miä taht `rõivatükki om - - rästeline Plv
Vrd rästiline

-rästi Ls risti-rästi

rästik¹ *rästi*|k g -ku Tor Saa HMd Hag Amb Kod/-ss-/ MMg Lai Plt KJn; *rästi*|k Põi Muh Var Khn HJn Hel Urv Lut, g -ku Mus Krj Kse Juu JMd Trm Krk Nõo TMr Vön San, -ko Plv, -ke Puh, -gu SaLä Har Rõu Vas; `rästi|k g -ku Lüg IisR; `rästi|kka g -ga Vai; *räästi*|k Phl/-ee-/ Kul, g -ku Kos/-ea-/ -ko Mar mürkmadu (Vipera) `rästik ükskõrd puri mind Lüg; `rästikud on `keige `kihvtisemad IisR; mie en ole `julge nei `rästigate `pääle Vai; `metsades on rästigud Khk; Kui rästik tee `peele ronis, siis paari pääva pärast tuli `vihma Mus; Rästik on vihane ušs Krj; rästik `nõelab valusast Muh; seal oli `jälle üks räästik maha `löödud Mar; sii mets oo pailu rästikusi Kse; rästik oo ju see kuri ušs Var; `kange koer, rabas rästiku `kiinni, lopa-lopa tegi ja ol'ligi `val'mis Saa; siinsammas õue pial oli igavene suur rästik HMd; rästik ja naistik, ise vahet ei tea Hag; rästikud oo alli karvaga Juu; reastiku ammas on kihvtine Kos; rästikud ja naistikud, teene oli ikke muste `kirju seilast ja teene ei old Amb; siin ravas elab pailu rästikuid JMd; rästik, see on üks vihane madu Trm; rääsik\_o `val'kjas, juaned käeväd `müüdä `selgä Kod; rästikul on kolmkand `kuklas, naistikul ei ole kedagi Lai; rästik, meie nurgas neid `ušsa põle KJn; rästikul olevet obeseravva `muudu [märk] `kukla pääl Krk; nuu sarapuu `karva `võrkja ussi olnava vihatsemba, rästike ja nastike, nü ei olnava nii vihatse Puh; ma `rehksi üte rästiku ärä Nõo; tõrvass `usse om nüüd vähe, enämbide omma kõik' alli rästiku Vön; rästigul om kaas hammast, ku tuu inemist pand, siss inemine `paistõss vällä<sup>2</sup> Har; rästik nõglaga `tsuskass Rõu; rästiko² omma vähämbä² ja kirivä² Plv; rästik maka pää `pistü Vas || pilti õel, vaenulik inimene Rästik, tige ja saant inime, kis tahab teestele `kurja teha Tor
Vrd rähnik¹, rästikas, rätsik¹

rästik² rästik (teat muster) noid um `mitmit, noid `kirjo, [üks on] rästik, tõnõ lang um niitine, tõnõ villanõ Plv

rästik³ rästi|k g -ku rägastik rästik, kus segamini oo võsa ja `raagu täis Aud **Vrd** rässik²

rästikas rästik|as g -a rästik rästikas, neid on vähe näha VII

rästi|koor rästi- Pal, räsši- Kod rästik rässikuur on kirjju Kod

rästiline rästiline ristiline ristiline ja rästiline nigu kinnas KJn **Vrd** rästeline

rästima → räästima¹

rästitama rästitama Trm, rääsitämä Kod niinel koort ära võtma; niine servi siledaks lõikama piäl on kuare jagu muss, kistasse niine piält ärä, rääsitätse; rääsitä serväd ärä ja aka viisa tegema Kod **Vrd** rästäteme

rästläine → räistläine

rästuteme rästuteme niint puhastama – Krk **Vrd** rästäteme

rästäk rästi|k g -ku pabul mea ole neid õunarästäkit `kuurin Hls

rästäteme rästäteme Hls Krk, rääsätem Hls niint puhastama, niinel koort ära võtma rästätet niine, sij `päälmine kest tõmmati piält ärä; must kuur rääsätets ärä - - siss om temä `valge puha Hls; enne rästädide niitse ärä, sõss akati `viise tegeme Krk **Vrd** rästuteme

räsu räsu Hlj Jäm Pha PJg Sim Plt Pil SJn, räso Vig

1. risu *Es paista räsu sihest `välja Jäm; `metsas risu ja räsu sees PJg; `kuivand `oksi ja nisukest räsu täis Sim; räsu on koristamata praht Plt*

2. rägastik *Võtame selle räsu maha SJn*

räsuma räsuma heitma, laskuma räsusin maha Vai

räsus räsus IisR Jür Pee Trm, räsos Mar risti-rästi, puseriti *Pärast `tormi on kattuseõled `täitsa räsus; `Ambad räsus, mis ilus ta on IisR; rukis on räsus `kangeste, ei soa leigata Jür; räsus puu, sii on siuke `krässus, põle `õiged ladva peal Pee; Räsus ambad Trm*

räsutamma räsutamma Vas Räp/-so-/ , räsütämmä Räp räsima *Mis sa^o ta saiakõsõ nii ar^o olõt räsutanu^o Vas; leib ol'l är^o räsotet, nigu pini käen olnu^o; Lehem räsütäss vil'a är^o Räp*

räsä¹ räsä Lüg Kod

1. viltu rattas *juokseb räsä Lüg; tapp on lõegatud räsä, ei õle `vinklis Kod*

2. sassi tuul on rukkid räsä ajand; lõng läks räsä Lüg

räsä² → räsä¹, räsä²

räsägäs → rässakas

räsäkälli puseriti *kui vana [hammas] on `paigal ja uus tuleb ka, `jäävädki räsäkälli Lüg*

räsälene räsälene oksline, haruline *oless mete sedä räsälest `oksa olnd seäl ees; jätnud suure räsälese [malaka] `sõnna maha Vig*

***räsämä** nud-kesks *räsänd sasima tuul on ajand ja räsänd rukkid kõik `ühthe `punti Lüg*

räsän räsas, viltu *kõdarad one räsän Kod*

räsändik → räsänik¹

räsänik¹ räsäni|k, räsändi|k g -ku abar räsänik oo kolme `kõrne, `tihke võrk kesspaegan, sõredad kahel puul; suvel püüavad räsändikuga, sij võtab kõik kalad `kiinni, `veiksed ja suured Kod

räsänik² räsänik tugev, sitke puu *suured sangkased, tugevad `irmus nagu räsänik Kod*

räsüne räsüne purune *Taa vesi um lumbin jo_ `väega räsüne Rõu*

rätakas rätak|as g -a räbal *Kingssepp `leikas `nahka ning `viskas rätakad kõrvale; Püksid oo üsna rätakaks kulund juba Kaa*

räte n, g räte Tõs(g rätte) Aud Pär

rätik

1. rätt *pani räte pähä* Tõs

2. uju, pruudiliniik `enne` olle noorikul silmad oln rättega `kaetud Aud

rätik rätik|k (-f) g -ku eP Hls San, -gu SaLä Hi Puh, -ko Kul Kod(`rätiko); rätik|k g -ku Jõe Hlj VNg Lüg Jõh; rädik|ku g -gu VNg kindla otstarbega (hrl kolm- või nelinurkne) tekstiilist ese, rät meil ei old rätiku `muodi Hlj; küll sel one pali rädikusi; mina `ostasin `villase `kleidi `riide ja - - rätiku VNg; sel rätikul on `paljo `narmaid Jõh; rätik `tuutis üle pæe, otsad taa `kinni Jäm; pire `soola oli ka rätige `sisse `pandud Ans; ta võttis suure rätigu `ümber Khk; mool on kujutud rätik Kär; Ta käib ikka rätik `nuutis peas Pöi; `vilsid rätikumi eegeldatse ise kodu; räumel rätik `kaelas (võrk lõpuste taga) pilt Muh; rätigu ääred on palistet Rei; `enni olid naistel peas `neoksed kodo kujotud rätikud Mar; kui laalatamast tulid, siis `anti kimbud, sukad, `kindad ja vöö ja tanu ja tanu `peale suur `valge rätik Kir; rätik oo ripakil peas Kse; `ändega kuued olid meestel ja naistel koa, eest olid rinnad `lahti, `kaelas pidi rätikud olema Mih; siisi rätik osteti arjuskä käest Tõs; Miestel üks-kaks `mütsü, aga naestöl rätikusi `kümnete `viisi Khn; rikastel olid ikke suured `valged siidirätikud peas Aud; tüdrekutel kana `varba rätik `kaelas PJg; rätik, see sooja pärast Hää; ta sai kingituses põllesid ja rätikid; pääs on rätik, jala `ümmer on rätik Saa; rätik läin narmendama; tieb rätikud ja `sallisid Ris; keik olid [leeripühal] musta `kleitis ja mustad rätikud piäs HMd; olid suured rätikud `ümmer Juu; silma kuivatise rätik - - paari tosina `ümber oli [kui mehele mindi]; Proua `kinkind veel kirikus käima rätiku Amb; naesed kannavad rätikuid peas JMd; pudrukauss rätiku `sisse ja mene Tür; vanamor käis rätik törakille piäs Kad; `östis mulle [kaks] ilusad siidi rätikud Iis; piä rätik õli kolmenekeline Kod; pastalde `sisse `paandi rätikud, piab ikke soem olema Pal; pani rätiku `kaela Lai; tanu `paistis `väl'la rätiku alt Plt; siin ol'lid naestel rätikud pääs, villatsed rätikud, oma `koetud; sukka es ole - - rätik mähiti `ümmer jala Vil; mia `ostsi rätiku Hls

rätitämmä¹ rätitämmä (tagant) kiirustama, õhutama, utsitama mi inäp läpe ei `kuige `uuta^o, õks rätitämme; miüßs kõgõ rätitäss, õt tij, tij, tah innebä, kavvass ma `kül'mä siih; Lavva mant kosilasõ umadsõ, kõgõ rätitevä, õt rutobehe ja rutobehe Se

rätitämmä² rätitämmä mõrsjarätti siduma – Se

räts¹ räts g rätsä San Kan Har Rõu Plv(rätso), rätsü Urv Har rätsakas, lõrts `rätsä aja maha San; Aja taad vanna `rätsü `taivast maha<sup>o</sup>, vil'di, likõ, nigu vesi Urv; `rätsü satass, lumi om lotsõ Har; Kae^o, `rätsä nakass sadama Rõu **Vrd** räits¹, ränts²

räts² räts VII, räts Rei, g rätsi (kulliline) sa kut räts akkad mo `ümber (küünistajast) VII; Räts tiirutab kõrgel, valib omale kana välja Rei

räts³ räts g rätsu keerd (lõngas) räts lööb lõhja `pæele, rätsud lõhja pæel Phl

rätsak → rätsakas

-rätsakas Ls raudrätsakas

rätsakas rätsak|as Krj VII Muh Mär JJn, rätsak|as Pöi Var/rätsä-/ Juu, g -a; rätsäkass Vas; rätsak|as g -a Noa Mar Aud Vän Tor JMd; rätsä|k g -ku, -gu eL; g rätsaga Phl

1. lõrts; lumehelvet `sõukest rätsakast sajab Krj; Rätsakaid on nii kena vaadata Pöi; ühna aab rätsakast ülalt `alla Muh; sajab rätsagad Phl; rätsakas, vihm läheb jääks Noa; rätsakas tuleb mis rabin mööda akent Mär; rätsakas, ei põle `sel'ge lumi Var; sajab nihukest rätsakast, lumi ja vihm segämini Juu; suured rätsakad nagu pangad JJn; sula lumi, siss om `siande rätsäk Hls; nüid akkass rätsäkut sadame Krk; rätsäk `tul'li `käisse `pääle Ran; satab rätsäkut, ku `jäätesega seräst `vihma tuleb Puh; maan `sul'li ärä rätsäk Kam; kui `lumme satte vai rätsäkut, siss `panti [kapsataimed] `õlgiga `kinni Ote; vanna rätsäkut aja maha^o Kan; rätsäk om lumõ kipõn Krl; `tämbä om halv ilm - - rätsäkut tule kõik^o päiv Har; like ku rätsäk Rõu; vägüsi

nakass rätsäkut sadama Plv; satass `suuri rätsäkit Vas; rätsäk om säne sol'p, lumi ja vihm segi
Se || lumekord rätsakas maas Aud

2. lörtsine `tämbä um rätsäkass ilm Vas

Vrd rätsakas²

rätsama `rätsama, impers rätsati

1. rapsama, napsama siis rätsati kohe ahingaga; ennemuiste `olli ää kolgitud tallemunad,
nüid rätsatse `noaga ää Muh

2. kratsima `rätsas mind, küenestas Muh

rätse → redse¹

-rätsed pl - `rätsed -riidesed vanadel õlid särgi `rätsed `rätkod Kod

rättsel → krättsel²

rätsemp → rätsep

rätsep rätsep|p, `rätsep|p(p) g -pa, -pä, -ba, -bä üld, -pi, -bi Lüg Vai Hää, -pe, -be
M(n rätsem|p Hls) Krl röivaid valmistav oskustööline `Rätsebäd on kas pääst segased vai
jalust vigased (terve mees seda ametit ei õppinud) Kuu; minu mies õppis `rätsepist; `rätsebi
`tehtud ülikond Lüg; Nied pojad ole säel kõik õblaka `võitu `juskü `rätsepad IisR; kasuka on
`katki, `tarvis `viia `rätsebi kätte Vai; lihunik vaadab rätsepa `aknast `väl'la (rõival auk sees,
ihu paistab) Jäm; rätsep on meeste `rahva riiete tegija Khk; viis püksid `rätsepa käde `valmis
tehja VII; Püksid ta nõelub oma perele ikka ise kogu, nende pärast pole rätseppa taris Pöi;
meitel oo Muhus palju `rätseppi Muh; sene `rätsepa tehet asjad istuvad küll Käi; `enni põlnd
`rätseppädel masinasi, `õmblesid neppodega Mar; ta õppida rätsepaks Kul; kasukas alles
`rätsepa kääs Mär; Kis `rätsepal enne `õiged riidet või kingissepal `õiged saabast oo näin Han;
rätsep tuleb lõegab keele ots tüki ää, kui varastad ja valetad Tõs; nende `rätseppe tüe üsä raamp
Khn; `õmlest isi `käega ää, kus masinid või `rätsepad olid Aud; ega rätsep põle ju ristiinimene,
rätsep oo poole `mõistusega PJg; Rätsepid `aitasid preßsraavaga üle, ku juba nende kätte
`jõudis Hää; rätsep käib ühe perest `teise Ris; `mindud rätsepid `oisma Kei; rätsep teeb kõik,
pinsakud, palitud ja vestid Juu; `nüid sel aal on vähe rätseppaid JMd; rätsep käis kodu
`õmblemas Koe; istub nigu rätsep laua pial VMr; kus neid rätseppaid nii pailu on, et igale `poole
`jätkub Sim; täma õpib rätsepast Iis; küll\_o siäl neid kinkseppi ja `rätseppi kokko `aetud Kod;
pojad ka, üks oli rätsep Äks; jutuga ja tegudega niske naär oli nigu `rätsep, ei old `õiged mehe
`motsu Lai; vähä on rätsepid KJn; meste rätsepad käesid küla `mööda Vil; ku rätsep [kuube]
tei, siss reßsraavage `riikis tedä viijl silless Pst; mia viisi `rõõva rätsembe manu Hls; ega kik'k ei
ole `rätsebe Krk; `kampsun `lasti valmiss õmmelde `rätsepäl Hel; tuu om kah `rätsebä `sorti
mijs, ta serände `keerge om Ran; ku tuli ärä `kistenu, siss `rätsepp susanu tule `näitäjäle
nõglaga Puh; `rätsepä obene ravvane, and om taka linane = nõgel ja niit Nõo; omast käest ma
`masse siss iks `rätsebäle tuu `kaska ummeluse raha Ote; `rätsepä mano ei tohi? minnä?,
`rätsep `lõikass kõrva är? Kan; ku muu? inemise_tüüd tei?, sõss `paanti pird pilakillõ, a
`rätsepäle pidi `näütämmä sääl man. kos `rätsep sõss ummõlda\_näge, ku pird `kaugõn om Urv;
`rätsebe\_ `kävve kodu?, kotun `umbli? Krl; mi\_külän ei olõ ütegi `rätseppä Har; seo um `rätsebä
ummõld kasuk Rõu; mu `aigu `umbliva `rätsebä\_ka viijl `käega? Vas; `rätsep tegi `puugnitsa?
ja `kaskale `paanti nuu? ette Rääp

***rätsepis** p `rätsepist rätsepatöö see tegi sii Muhus `rätsepist Muh

-rätsik Ls kusirätsik

rätsik¹ rätsi|k g -ku rästik rätsikud oo `metsas Tõs

rätsik² → räätsik¹

rätsima

rätsima `rätsima Khk Kaa Pha VII Pöi Muh, `rätsmä Ote, (ta) rätsib

1. kiskuma, katkuma `püuga `kisti linad [üles], rätsiti nupud ära Khk; lina sai rätsitud `püuga maast; `rätsis sia seljast arjas ning `ömbles Pha; ma köisi `löikid `rätsimas; sa aga rätsid [lõnga] `katki Muh

2. kraatsima, kraapima kaás küstega rätsib; Räätsisi ning rätsisi [tikku], aga tuld üles äi saand Khk; Sääse `söödud `kohta pole taarist `rätsida; Seike asi paneb kukalt rätsima Kaa; Mees rätsis ennast poole ööd, tal vist seakihu Pha; nõnda kut kaás rätsib, `rätsis palet VII; jalad_o nagu ää rätsit Muh

3. näärima lastel oli `öuni, `rätsisid teised ää Khk; obu rätsib `peale sii [muru] Muh

4. räsima, sasima `väega rätsib rüäveere ärä Ote

5. raiuma me `rätsisime kadagad unnika; `puprad rätsitse vikatiga otsast ää Muh

räts|kull räts- Sa(-t-) Muh Käi Rei (kulliline või kakuline) söiduobuste `tallis räts `kullisid `löödi ukse `kül'ge, `tiivad laiali, siis ei pidand `painija tulama Jäm; pee keerab `otsas kut rätskullil; oh sa rätskul'l, küll sul on teravad küised (öeldi küünistajale) Khk; Aava sihes oli rätskulli pesa Kaa; Räätskullid on `koltse ja allikirjud, `valge äanna `päälne Krj; kut rätskul'l küined `arkis kallale tulemas VII; rätskull oo - - kirju kaelaga, mõjalt\_o all Muh; Kanadeaja lisi `panti kärsti, et rätskullid äi tuleks `aida Rei

rätsi deskri `rätsi `ända kinni; `peidlaga rätsitse õled `katki, ikka `rätsti ja `rätsti Muh

Vrd rätstik

rätstik = rätsti Kaás ajas `rätstik küüned `sisse; Obu tõmbas kõöve rätstik katti Kaa

Vrd krätstik

rätsu `rätsu Muh Käi Rei Phl San

1. keerdu lõng läheb nii `rätsu Muh; lõng on nii `keere, et veab ennast `rätsu Käi; on lõng liig keerus, siis ta eidab `rätsu Rei; lõng lööb `rätsu Phl

2. sassi, segi lang läts `rätsu San

rätsus¹ `rätsus Käi Phl keerdus lõng on `rätsus Phl

rätsus² `rätsus g -e ratsuti rätsus, kinnega sa oost oma `järgi vead, kut einamaald tuled Emm

rätsus³ `rätsus (riiakast, kiskujast) See `sõuke `rätsus eluaja olnd; Vat kus tüdruku rätsus, tõmbas mu kää luhki Pöi

rätsähhüüä → rädsävuma

rätsähtämä → rätsätämä

rätsäkanõ `rätsäkanõ räitsakane, lörtsine `rätsäkanõ ilm Vas **Vrd** rätsäkunõ

rätsäkeli röötsakile ma käisi aia otsast rätsäkeli maha Puh **Vrd** rädsäkilõ, räätsakile

rätsäkunõ `rätsäku|nõ g -sõ Plv Vas räitsakane, lörtsine `rätsäkunõ ilm, ei vôi? `sil'migi vallalõ `laskõ? Plv **Vrd** rätsäkanõ

rätsäle ratsa `rätsäle istu obõsõlõ Lei

rätsäne `rätsä|ne Har, `rädsä|ne Rõu, g -dse lörtsine ilma `lätvä? rädsätsess; sääne `haigõ olõt näide rädsäside `ilmuga Rõu **Vrd** räntsane, rätsüne

rätsätämä `rätsä|tämä Kam, `rätsäh- Vas vanuma, pulstuma looma karv om vihmaga ärä rätsätänü; `juusegi rätsätävä - - tuulega ja vihmaga, muðu kah, kui likess saava Kam

rätsätümmä `rätsätümmä Har, `rädsätümmä Rõu märjaks saama taa kikkakõnõ om ussõn vehma käen ollu?, no om vällä? rätsätünü Har; är? rädsätet nigu kaás Rõu

rätsüne `rätsüne g rädsüde lörtsine mis sa `säärtse rädsüde ilmaga `ussõ tulõt Har **Vrd** rätsäne

rätt *rätt* Pal Vil, g *räti* Saa Iis Trm Äks Lai TMr Vön V, *räti* Jäm M T Kan; *rätt* g *räti* Käi, *rätti* Lüg(-e) Jõh, *räte* Kod, *rädi* Kuu; *rätti* g *rädi* Vai

1. *rätik pruut tõi rätted, igäle tõi rätte* Lüg; *riista`kuivatamese rätt Jõh; miul on pääs`vardaga`tehtü rätti Vai; punased siidi rätid veel`kaelas Jäm; ma tõin omale laadalt ilusa rätii; rätisse võib söögi`raami`kõita, kui`korvi ei ole Saa; tämä valitsas rutolise räte; kos minä niid`suapa räted võtan Kod; [tuliste leibade]`pääle`lautan siis rätii Äks;`narmad on rätideld ja`sal`lidel jääres Lai; ümārik võre`ol`li, siij`ol`li`el`maga`ümmer`kijru ärä`aetud --`öeti Tarvastu naeste rätt Vil; olli esi`koetu rätii, periss`tel`ge pääl Trv; ku naine sannan last imets, siss pans rätii pää`pääle Krk; niid käevä`kõik`pal`lald, ei ole tanud, ei rätii ja maa ka ei ole`lahki lānnu; ega ostetut`ilpu es ole muud ku rätt`pään Ran; käesi koolin, suure suka olli ja suvva jalan ja rätii olliva pääl`sukkel, et muedu`tiij lumi suka likess; korjass`nuuri`kõevu`lehti, paänd`puhta rätii`sisse ja`tāmp`aste`nādsele Puh; serätse`jooniku rätii olliva siss`nōnarätin; kui rätt`ol`li`sedaviisi`taadepoole`pantu, siss üteldi: kae, küll aab`edevust; pōrmandu`kül`lest tuleb jo`pehmele rätile`tolm ja`praht`kõik`kül`ge Nōo; suured rätid üle`pää ja`isteva`sääl TMr; niid lāävā`maāssinde`mano`nigu`kerkolise,`valgō`rätii`pään Vön;`lambal`rahu`maha`lānnu,`kisti`rätiga`üless Kam; mul om`sil`mä`kottald`rätii`iluste`murrekile Rōn;`kolmō`nukka`ka`lōiguti`rätte Kan;`maagōlangudsō`rätii?,`nuu`ol`li`ōigō`ilusō Krl; ma ei taha`juht`rätildä`maada? Har; mul ei olō`taa`hiuss`suurōmb`asi,`ma`paa`rätii`pāähā Rōu;`rätii`om`väega`nokih (ette`tōmmatud) Plv;`vaia`mul`ka`pidāmā`naada?`naid`kiijgitüisi`rätte Vas;`rätii`kätü`kakra,`nōglaga`tsukašš`kini`kaalarätii;`kurnurätii`om`peimā`kurnamidsō`mun Lei*

2. *kangas nel`jä`niiegā`kudotasse`toemiss ja`kahe`niiegā`lavikess`rätte; sārgiräte`kangas [on`üleval],`sārgi`rätte`kudon`niid`Kod*

rättima *rättima*, (ta) *rätib`näkkima`nōnna`rätib`süōda`ära`Kad*

räudi *prauhti`läits`maha`ku`räudi`Hls`Vrd`präudi*

räudsik *räudsik|k`g`-ku`kisakōri`rōōgib`nagu`üits`räudsik`Hls*

räugahuss *räugahu|ss`g`-sō`krāunatus`Ol`üits`räugahuss`ēndä ja`kaāssipoig`ol`lgi`val`miss (surnud) Har*

räugama *räugama`SaLä`Kaa; (sa)`räägät`Har`Rōu`kisama,`karjuma;`krāunuma`Mis`te`sääl`räugate`Ans;`laps`räugas`Khk;`Sead`räugavad`nōnda,`et`paneb`kōrvad`lukki`Kaa;`mis`sa`räägät,`om`medāgi`vika`vai`Har;`Sa?`räägät`nigu?`kassiroju`Rōu*

räuganō *räuga|nō`g`-dsō`virisev,`nutune`taa`latsōtigo`ol`väega`räuganō`Vas`Vrd`rävvüine*

räugatama *räugatama`krāunatama`Ku`kaāsilō`kāpā`pääle`saistat,`siss`kaāss`räugatass`Har`Vrd`rävvähtāmā*

räugats *räuga|ts`Vas,`g`-dsi`Har`vinguja,`viriseja`Ta`om`üts`igāvene`räugats`Har*

räuglōma *räuglōma,`rau-`Urv`Se`Lut;`räägelmä`Vas`Se,`da-inf`räägeldä?`Räp;`räugōlōma`Har`Plv(-ll-)*

1. *krāunuma`a. valjusti,`kārisevalt`näuguma`kassi?`räuglōsō?`Urv;`Kaāsi`räugōli`terhve?`üij`Har;`ku`kassōl`umma`pulma?,`siss`nä`rüük`vä`ja`räugōllōsō?`Plv;`kaāssi?`jōba`räuglōsō?,`ajava?`tōñōtōist`takah (indlemisest) Se`b. (inimese`kohta:)`vinguma`mis`tah`räägeldä?,`küll`saat`kõik,`mis`vaja`Räp*

2. *hullama,`vallatusi`tege`ma`mis`te`tah`räuglede`Se;`räuglōma,`üistōist`putusō?,`latsō?,`tütregu?,`tsura?`Lut*

räugma *räugma,`rau-`Urv`Har`Rōu`Vas`Se`Lut,`-me`Krl`krāunuma`a. valjusti,`kārisevalt`näuguma`kaāssi?`räugva?,`kui`siivvä?`tahtva?`Rōu;`kaāssi`putu?`ōñnō,`siss`räug,`aja`nii`ilotut*

räugna

hel'lü Vas; *kaäs räug, kui tä `tõisi `kassõ taht* Se **b.** (inimese kohta:) virisema, vinguma *Mis ti_`raugut ütte`viisi Har; lais mugu räug inne Rõu; ta ka ütte alasi räug Vas*

Vrd räumä

räugna `räugna Har Vas kräunumine *Ma\_`kuuli `ehdä `riihetarõ puu`lt `räugnat Har*

räugu → räume

räugutama `räugutama kräunutama *Ta om üis suur `tüirikõ `räugutaja; Mis ti\_`raugutat naid `tüirikõ Har*

räugõlõma → räuglõma

räuh `räuh Kse Tõs Krk säuh, kräuh *kui einä niidetse, siis lüüäse riuh ja räuh Tõs; mea kuuli, koer auks iki räuh, räuh Krk* **Vrd** riuh²

räuhtigi pauhti, prauhti *läis katik ku `räuhtigi; pand nindagu `räuhtigi `vastu Krk*

-räuks Ls riuks-räuks

räuks¹ `räuks g `räuksu vingerjas *ojakalad on ühed räuksud, angerja `moodi Tor*

räuks² `räuks klähvits *igavene koera räuks Khk*

räuks³ pl `räuksad kõbi *vanad räuksad jäid `siia `paika Aud

räuks⁴ → rauts

räuksme `räuksme, `rää-, (ma) `räuksi Hls Pst Krk

1. kräuksuma `saapa `räuksiv jalan Krk

2. klähvima *mis sa iki räüksid (räägid vastu) ütte `puhku; väike koerarakats räüksib Pst*

Vrd räuksuma

räuksuma `räuksuma, (ta) `räuksub Khk Mär Kse KJn

1. kräuksuma, kriüksuma *ki`njad `räuksuvad jalas; nee on ullud loomad, söövad maead maha, nõnda räuksub seina sees Khk; vanger üsna räuksub järäl Mär; puu `vanker `riuksus ja `räuksus Kse; uks on akand `räuksuma KJn*

2. klähvima *igavene koera räuks, järjesti ta räuksub Khk*

Vrd räuksme

räuksutama `räuksutama kriüksutama *mis sa oma `kingi räuksudad sii tuba katu Khk*

räu|kull karjuja laps *mõni räu|kul`l om, söss piat äll` üless panem ja `villam tat Krk*

räusane `räusane Hel; `rääsäne g -dse Vas

1. rägune, risune *sääne räusane mõts Vas*

2. kruusane *alli suu`liiva all tule `seante räusane [pinnas] Hel*

räusk¹ `räusk g `räusa Krk Hel

1. praht *räusk maha jäänü Krk*

2. kruus *räusa all om soe savi justkui kiit Hel*

räusk² `räusk g `räusa tiir *Seel tiirutavad räusad; Kas sa `räuskasi ei tunne Khk*

räuškama `räuškama Jõh Lai SJn, `räuškämä Kuu; `räuškäme, da-inf `räušäte Krk lärmama; õiendama *Mes sa `räuškäd siel, `ninda et `kuulub kohe üle külä Kuu; Siin ei või `räuškada Jõh; mes sa `räuškad, mene `väl`la SJn; räušäss ja rüük mis `irmus Krk*

räušs → räušs¹

räušs¹ `räušs g `räušsi ulakas *latse sääntse räušsi talude pääl Hls*

räušs² → rauts

räušsima `räušsima, (ta) `räušsib krõmpsutama *Mis sa seal suus räušsid, `umbest kut siga sööks torest tuhlist; Lapsed `räušsisid porgandid Kaa*

räušsme `räušsme, (ta) `räušsib kriiskama, karjuma *na akkav kateksi `räušsme; säänte `räušsja; kaäs räušsib, sai sõkku Hls*

rävak, rävakas räva|k Ksi Lai, rävā|k Trv Krk(g -gu) Ran Puh Kam, g -ku; rävak|as Trm Lai, räävak|as Kse, g -a

1. raisk, sunnik, reo *oh sa rävak küll, ma lõikasin sõrme Ksi; sina rävak, mis sa oled teind; vaata rävakad Lai; mia lätsi temäl räväkul [naiseks] selleperäst, et ma laulatet räti pähä sai; keelä küll neid rävakit Krk; kes tedä räväkut tiib, mes tä tetä võtab Ran; oi sa räväk, küll läits alvaste Kam*

2. vilets ese või olend *kore loom, naa kondine ja räävakas Kse; nagu vana rävakas (kassipojast) Trm; oli jäänd nigu rävak - - kõhnast ja armetust Lai; sijn om üits vana räväk Trv*

Vrd rābak¹

rävestama rävestam(m)a VNg Lüg, rävā- Jõh tuld õhutama rävestamma `ninda, et läheb tulisest VNg; pane vähekene `raagu `alla, rävestab viel tuld, siis akkab `kiemä Lüg; Ma pali ei küttä, `kuiva `puiega vähä rävāstan Jõh

rävveldäme rävveldäme pööritama süä niu rävveldäss, tüküss ossõ^o `pääle San

rävvähtämä rävvähtämä kräunatama kaäs rävvähti, kui `pääle `astõ Rõu **Vrd** räugatama

rävväüne rävväüne g -dse nutune laits um rävväüne Rõu **Vrd** räuganõ

räväku|kuru rehetare ahjupealne viige `käitsme räväku `kurru kujume Krk

rävästama → rävestama

rääbak → rääbakas

rääbakas rääbak|as Jäm Khk Krj Pha Muh Mar Mär Han Aud PJg Ris Juu TÜR, `rääbak|as IisR, reabak|as Koe, g -a; rääbäk|äs g -ä Vig Tõs; rääba|k g -ku Saa KuuK; rääbā|k g -gu Rõu räsitud, katkutud, armetu; selline olend või ese *Käis siin üks `rääbakas `kirjamas; Nisuke `kuhja `rääbakas, sie on minev`aastane kuhi IisR; võrk oli rääbakas, ta ep `kõlband änam `kuskile Khk; Vanasti olid pütid, kapad, kipud, nüid osta poest üks rääbakas ära Krj; See tüdruk on sul rääbakas küll, ei seda rääbakat pole mulle tarvis Mar; rääbäkād (vanad puud) akavad paramini põlema Vig; Lambal oo kaks talle, aga mõlemad nagu rääbakad Han; üks `sohke vana lagun asi, va rääbäkäs, kas saabas või pastal või mis `tahtes Tõs; lihunik rääbakud `looma es taha; kurgid on täo igavesed rääbakud Saa; igäuks `ütles, küll sa oled ilus ja `priske, misuke rääbakas ma nüid olen Ris; Kõik [linnupojad] olid siis rääbakad, kui kass neid oma pesast käpaga välja tõstis KuuK; on üks rääbakas, `vaatab silmad `püsti ja suu ammuli (lehmast) TÜR; obune jääb juba nagu reabakas `seia selle `kündmisega Koe; Ta likõ ilmaga olt ku_vana rääbäk Rõu; Sa^o olõd veiga rääpaka välänägemisega Se*

***rääbakil** räsitud, röötsakil *Nisuke `rääbakil korv, `kõlba enamb `marju `korjada; Kanad kõik `külmas ja `vihmas `rääbakil IisR*

***rääbakille** rääbakile *Kraavi kukkus, `sinne `rääbakille `jäigi IisR*

rääbe rääbe g `rääpe Saa Pst Krk riise, jäänus `rääpid `paanti ikki sigadel; seda rääbet ma änam ei võta, selle `viskan kanadel; anna säält rääbetest kaässile ka Saa; pühi `rääpe lavva päält maha Pst; ma ole iki sijn rääbe `süüjä Krk

rääbetama → rābetama

rääbis rääbi|s Vil, g -se Khk Hää, -sse Vän Iis/-ia-/ Trm Äks KJn, -kse VJg; rääbiss g -e Trv TLä TMr Kam Ote; reabi|s g -se JMd, -sse Trm; riäbi|s g -sse, `riäpse Kod; rääbus g -e Tor Ris Hls; `rääbu|s(s) Vai, g -s(s)i Kuu Lüg, -sse Jõh; rääbü|ss g -s(s)e Krk San Urv Har Plv Vas Rāp Se; reabu|s Lai, g -sse Sim; g `rääpusse IisR väike räimekujuline siig (Coregonus albula) `Peipsist `tuodi ikke `rääbussid Lüg; `rääbuss on ia kala Jõh; nüüd `rääpusse püük on `kielatud IisR; `rääbust ei ole meres Vai; rääbissed, `pehme ea kala Vän; venelased peavad `Peipsi `järves rääbused `saama Ris; reabiseid `vaene inimene ei või `süia JMd; iad `värsked

rääbistama

rääbiksed VJg; `õstin laadalt suitsuriabisseid Iis; rääbissed on ühesugused kõik, nagu `loetud; `tuodi reabist, `venned täis kõhe Trm; riäbis on lahja keväde; ei tiä, kuda riäbissid `rohkem suab `püütä Kod; jaanipäävä või selle aea `ümber neid rääbissid sis `saadi KJn; rääbiss `randa ei tule, temä koeb vare pääl Trv; käe är külmänu, siss muku `kauple rääbust (vehi kätega) Hls; terve `kuurme rääbüssit Krk; rääbissel om nigu või magu, `ütemädä ää kala Ran; ma_le kala külländ söönu, ahunit, rääbissit, `särgi, latikit Nõo; rääbisse kala ja `tatrik om `väega `kerge `kijtmisega Kam; Sa\_It likõ `õkva_ku rääbüss Urv; rääbüssit suidsutõdass Plv; rääbüss kudõ märdipäivä `aigo Ráp Vrd rääbusk¹

rääbistama rääbistama vaidlema, vastu rääkima Akkas mooga rääbistama Jäm

rääbitsemä¹ rääbitse|*m(m)ä* Har Plv Se, -*me* San Krl

1. mingit pinda mööda tõmbama küüstege saat kõkkõ rääbitsede; `kartold - - rääbitset üless mulla sijst Saa; lats rääbiis minnu Krl; mes sa rääbitset tan, [õeldi], ku pini kápägä lašk Har; `haino rääbitsess Se

2. (ahnitsedes) kokku koguma üts rääbitsejä inemine, kik'k kokku rääbitsess San; rääbitsesi `hindäle kõkk kokko, rääbitsemise pääle om mijs Plv

rääbitsemä² rääbitsemä (räägu häälitsemisest) räägu[?] rääbitsese[?] Urv

rääblemä `rääblemä, da-inf rääbeldä TLä Kam Rõn kraaklema, kisklema lännuva omavahel `rääblemä Ran; `rääblemä lätsivä, siss olliva pikäli, kask poriga kuun Puh; latsõ iks `rääblese Kam; olliva `tül'li lännu, siss olliva joba kätega rääbelnuva Rõn

rääbne `rääbne rääbis likõ kui `rääbne, inemine vai elläi, kel karv `täträh Ráp

rääbus¹ rääbus Jäm Krj, g -*e* Khk VII Vig Han Mih Saa; rääbü|ss Krk, g -*se* Lut armetu, vilets (olend), rääbakas Sul laps nii rääbus Jäm; Rääbus laps on nääpsuke, kõhna ja kahvatu Krj; ta oli pisike rääbus, kui ma ta tõi (kassist) VII; Kana sulil nagu rääbus, nende rääbustega põle kedagi tiha Han; rääbust `looma ei maksa pidada; rääbusel lapsel teinekord viga ei `näegi, aga `muuku karjub ja rüüstab Saa; sij rääbüss nüid jõud `mõnda last tuuva Krk Vrd rääbusk²

rääbus² → rääbis

rääbusk¹ rääbusk Ris Rõu/-*sk*/; n, g rääbuski Mus Juu/reä-/; `rääbüskä Vai; pl `rääbuskid Jõh rääbis `rääbüskä on üks iivä kala Vai; venelased sõid `irmus neid rääbuskid Mus; oli märg nagu räebuski Juu; Sa_It ku_rääbüsk likõ Rõu

rääbusk² rääbusk HJn; `rääbüsk g -*ä* Kuu; reabuski Jür rääbakas, armetu (olend) Miks sie laps `niisugune `rääbüsk on; Küll nie kanapojad on `jäened `rääbüskäks Kuu; [tal] oli üks reabuski (kõhn naisterahvas) ratta peal Jür; veikene [pardi] rääbusk oli HJn Vrd rääbus¹

rääbustama rääbustama Põi, `rääbüstämä Kuu

1. rappima, räsima Kass on sõda lindu rääbustand; Kul'l akkas kana rääbustama Põi

2. väntsutama Mes sest `kassipojast `rääbüstäd, sie jääb jo samade `ilgeks ja `lahjaks Kuu; Lapsed selle [kassi] nõnda ää rääbustand Põi

rääbutama rääbutama Var Tõs tibutama rääbutab, tuleb udu `vihma Var; rääbutab veel Tõs

rääbäss rääbäss g `rääpä räpane Lää ei\_ma\_ `tarrõ, ma_lõ sääne rääbäss Rõu

rääbätü tud-kesks rääbätü kriimustatud põlv om rääbätü Krl

rääd rääd JõeK, g räädu JõeK, `räädu Lüg Jõh; `räädü g räu Vai

1. rida, rivi tüö on kõik `räädu (joones) Lüg; `Kartulid pannakse `vaosse `räädu; `Õlekattust `tehti rääd `räädult Jõh; pojad `seisod räüs, kaks `räädü Vai; soldatid akkavad `räädu `marssima JõeK

2. plaan, kavatsus *Ei`meie su`räädu rikku* Lüg

räädakas → rädakas

räädikä `räädi|kä g -gä röigas `räädikä voda `ambavalu `vällä Vai **Vrd** ritk

rääditämä¹ rääditämä poolpehmeks küpsetama rääditäd pañni piäl kala, ei õle küps, ei õle tuares, one rääditet Kod

rääditämä² rääditämä solkima, rikkuma mes sä rääditäd `ilma asjata, kui et `kõike ärä süü; sa õled ärä rääditänd, ei õle `puhtass pesenud Kod

räädsnä `räädsnä märg olend, rääbakas üts `räädsnä tulõ Plv

räädu viletsaks põld jääb ka `räädu, kui sõnnikud ei pane Sim

räädus kangus `vaene luom on `räädus Sim

räädutama räädutama prääksuma part räädutab räät-räät-räät Muh

räädü → rääd

rääg¹ rääg liru nuu liina hammõ omma nigu igävene rääg Kan

rääg² rääg g rää Rõu Se röga rääg um sääne paks; kui `räägä tulõ, sõss kops mädäness Rõu

räägelemä `räägelemä Har(-ll-) Vas Se; `rääglemmä Rõu rögastama ma `räägelle jo ammust saani Har; aja rääkkä, `räägless inne Rõu; inemine `sülgeless vai `räägeless kõvastõ Se

rääglema `räägle|ma Saa, -mä Puh, -mmä Võn jagelema, sõnelema mis te ikki `rääglede, `seiske vagusi Saa; ike tükit minuga `räägelmä Puh; mis sa `rääglet, ku sa `perrē ei anna Võn **Vrd** rägelema

rääglemmä → räägelemä, rääglema

räägutama räägutama Põi; räägutamma Rõu Vas Se, räägo- Plv; `räägutama IisR, räägütämä Lut

1. rääksuma *Kui`õhta tuleb, akkab rääk rukkis`räägutama IisR; Pähke rääk räägutab sügise sarapute sihes Põi; rüärääk räägot kõik`üü läbi Plv; rüärääk jo räägutass rüäh Se*

2. karjutama, nututama *Võta`laits üskä, mi`sa`täst räägutat Rõu; Suurõmbakõsõ`iks tükke` vähämbit räägutama Vas; är`räägutagu`i last Se*

räägämä `räägäm(m)ä Rõu Vas Se rögastama timä `räägäss siss, ku `räägä tulõ Rõu; *Kül`tä tulõ, `räägämist om joba kuulda` Vas; kel om `tiiskuss, tuu `räägäss Se **Vrd** räätamä*

***räähhämä** pr (ta) `räähhäss ragisema ku last puu `maaha`\_s nigu `räähhäss Se

***räähtämä** imperf (ta) `räähti raksatama `räähti õnnõ, ku [puu] sattõ `maaha Se

räähüss räähü|ss g -se ragin `väega suur`räähüss ol'l, puu `murdu ar` `kaitski Se

rääk¹ rääk Amb VJg, g räägu Jäm Khk Põi Muh Rei Phl/-ee-/ Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Saa Ris/-o/ Plt KJn Kõp Trv Hls Puh Ote, `räägu Hlj Lüg IisR(-äe-), `räägü Kuu; rääk' Krl Plv Se Lei Lut, g räägi Krk San Har Rõu Vas; n `rääku VNg; `rääkõ g `räägõ Vai; reak g reagu Juu(-eä-) JMd Koe Trm Lai Plt; riak g riagu VII Iis; riäk g riägu Khn Kod

1. rukkirääk *Kus esimist kõrd`kuuled`rääku, sial on ia saak, `einä vai`viljasaak Lüg; Üks rääk`rääkis ühel puol tuba, `teine`teisel puol, ei nüüd õle enam`kuulda IisR; räägud`loulvad`kangest sääl Torgu tee`ääres`metsas Jäm; ma`leitsi räägu pesa Khk; riagu ial käib`selgesti VII; Rääk tõmmab ega õhtu rugis Põi; rääk karjub rääk-rääk Rei; kui rääk laalab, siss persse akkab`üidma larinal Tor; kas sa räägu`kinni oled saanu (narritakse rukist lõigates teistest mahajääjat) Hää; sääl karjuvad mitu`rääku Saa; reak ei anna ennast inimese sekka Juu; vil`ja`aasta pidi ia olema, kui rääk vara`kraaksus Amb; reak on kõige viimane suvelind JMd; rukkis pal`lu`riakusi Iis; riägud kisendäväd`õstate Kod; mis sa karjud nagu reak rukkis Plt;*

rääk

vut' ja rääk ja püi, kõik on põllulinnud Kõp; rääk' om ruun' lind, 'kõrge jalaksege, ruuni kirjage Krk

2. (võrdlustes märjast olendist) *Jäin 'vihma kätte, nüüd olen märg nii kui 'räägupoeg Hlj; ma õlen märg kõhe kui rääk Lüg; te õleta nõnna märjad ku riägupojad Kod; nigu rääk olin märg Plt; ku ani viist 'vällä tule, om kuju, aga kana om ku rääk Ote; kana 'ol'live nigu räägi likõ San*

Vrd rüärääk

rääk² rääk g 'räägi luukarits – Kuu

rääkima¹ 'rääkima, (ma) räägi(n) Sa Hi(-εε-) hajusalt Lä(-eä- Var), Aud Pär PJg Vän Tor Hää Ris HMd Kei Hag Rap HJn JõeK JJn Ann Tür Pai Pee Kad Rak VJg Pal Äks Ksi Plt Pil, (ma) 'räägin R(ma-inf -mä); 'rääkima, (ma) 'räägin IisR; 'reakima, (ma) reagi(n) Pöi Muh Nis Hag Juu(-eä-) Hald Amb JMd Koe Kad VJg Sim Trm Plt; 'riakima, (ma) riagin Amb JMd VMr Kad VJg Sim Iis Trm Ksi Lai; 'rääkma (-mä) Mar Kul Mär Lälõ Mih Tõs PJg Vän Saa KJn, 'rääk'mä Trv, 'rääk'me Hls Krk, (ma) räägi(n); 'riäkmä, (ma) räägi Tõs, riägi Khn; (ta) räägib SJn Vil; impers riägi Kod

1. sõnu ja lauseid moodustama, neid kuuldavale tooma *mul on vilets 'rääkimine, 'ambaid ei ole suus Jõe; üks pidi 'õskama kõhu 'kaudu ka 'rääkida, just ku maa all umises Lüg; õli üks mies, kes ei saand 'õiete 'rääkinest Jõh; pisukaine laps oppi 'rääkimä Vai; räägi 'selgesti 'väl'ja, mis sa mäkutad Jäm; mõni räägib - - nõnda nobesti Khk; Nii 'kange oli 'rääkima, et äi jõund ää kuulata Pöi; Reegib just kut tõrre põhjast (madalalt) Emm; Suure 'valdas - - nemad 'õhkavad väga, kui 'reekivad Phl; see olgo parem 'rääkmätä Mar; see ei kuule üsna 'õhkagi, pead nii val'luste 'rääkima Kul; kui vana ta oli, aga ta oli ikke 'rääkija laps juba Mär; noppis oboseurma 'seemnid, 'rääkind sõnagi Vig; noored inimesed - - nii 'val'ju räägi mette Tõs; Mede lapsõd akkasid üsä 'nuõrna 'riäkmä Khn; 'rääkivad vanad 'moodi Aud; kurt ei kuule, aga 'rääkimist 'rääkivad Hää; söõma 'juures ei pia räägitama HMd; sõnad tulevad päris lodinal suust, reagib na lodinal Hag; kui laps ei soa viel 'easte 'reakida, siis 'kuogab Jür; minu isa ei soand reagitud ega kõnnitud Amb; ega ema ei 'tohtind kedagi 'rääki Tür; tasane inime, tema ei reagi suurt kedagi Koe; riagib tõdinal, ei sua sõnast arugi VMr; ole jusku üleval, aga 'reakida ei soa (painajast) Kad; sie tüdruk reagib tosuselt (segaselt) VJg; mis sa räägid nii palju Ksi; 'pehmest 'riakis - - 'pehmelt 'ütles es 'tähtesi; 'riakis omale abemesse, ei saand aru, mis ta sial pomises Lai; kauelt aru ei saa, mis ta räägib Vil; temä tahab 'kangeste 'rääki Hls || räägid sa 'moole eed, siis räägi veel, 'santi räägid, siis mine 'metsa (õeld varesele, kes tuli maja katusele kraaksuma) Jäm*

2. a. teat viisil end väljendama 'räägib mokka 'otsast, ei mina saand 'arvugi Hlj; 'Räägi 'suuga, ärä 'räägi käsidega (ära tiku kallale) Lüg; nie 'räägivad 'ninda suud 'müõda - - nagu puol salamiste Jõh; nõnda kaksiti 'rääkis, ken sest aru sai; mis sa muidu 'valtsi räägid Khk; 'rääkis 'mooga nõnda pahaselt Pha; ää 'reakig nõnna jäimest mitte Muh; räägib teisele kohe kõik suu 'sesse ää (ütleb tõe otse välja) Mar; räägib 'peale edassi-tagassi, teenekord teist 'moodi, teenekord teist 'moodi Mär; 'Mihklis 'rääkivad toredasti Kir; ropud inimesed, kis ropuste 'riäkväd Tõs; räägib peal 'ringiratast Ris; Räägi siis, kui kana kuseb (õeld lapsele) Jür; lausa teiselt ei taha midagi küsida, siis ta esite riagib 'ringi Koe; reagib aga mõistu, 'ütte otse 'väl'la Plt b. mingit (murde)keelt valdama, seda kasutama siin päris 'suomlast ei ole, kes 'rääkivad 'suome kield Jõe; Pärispä küläs 'räägidä 'kaikse 'rohkemb 'rannakiel'd Kuu; sie 'räägib 'mitme 'kiele 'pääle Jõh; ma räägi 'paeskid oma keelt Khk; Ta 'rääkis teab 'mütmed 'setmed keelt Pöi; mes keel keige 'raskem on 'reekida Käi; Vigala inimesed 'rääkivad ikka oma

keelt Vig; ma_i `rääkide nii puhast eesti keelt Tõs; Mina vana inime räägin ju vana `muudi kiilt Hää; `rääkis neliteistkümmekieled Kad; `õskab `mitme kiele peal `reaki Trm; mul'gid `rääkima teist keelt, siin on arilik murrak `ühte `puhku olnd Plt c. ütlema, mingeid sõnu kasutama nüüd `räägida meil `künned Vai; minu ema ja vanaema `rääkisid neid sõnu VII; siin räägitakse kella `seier Kul; `rääkivad ikka tursakala Mär; vedel, kes `laiska `võitu, kuidas need `rääkmesed [kuskil] on Var; `õstis vaka rukiit või vakk rukiit, kudas nad teenekord `rääkivad Aud; `õetasse keha ikke jah, räägitab sõna PJg; `koukima ikka reagitakse küll Nis; vanad inimesed reagivad ohrapõld, külvati `ohra HJn; lapsest suadik riagitud vaip ja tek'k, vahet ei old VMr

3. jutustama, midagi käsitlema või teatama (ka umbisikuliselt rahvasuu kohta) seda nad `rääkisid, et `painakas käind Jõe; minu `rääkimised on keik `räägitud ja imu `ilmast `otsas Hlj; sie ei ole mitte `räägitav, vaid sie on kohe `sündind lugu VNg; älä sa `kellegi sedä `asja `räägi Lüg; Sie võtta kedagi `kuulda, `räägi `puule vai `maale IisR; sedä `räägiti, et krabul on `silmaid `perses Vai; eks sa räägi suu `puhtaks; räägib `moole, ma räägi jälle edasi Jäm; mette_b jäta seda `rääkimatta Khk; sellele äi `aita medagid `rääkida, see räägib keik ära Kaa; Minule ta pole `eese elust mitte midagi `rääkind Põi; nüüd reagitse, et kurg toob lapse Muh; Räägi mes tõsi, söö mes küpse Emm; äi pole münust seel medad räägit Käi; mis ma sellest ikke pea `rääkmä, ma sellest jo küll `rääkind Mar; räägitas, et `uuta olle kahesugusid Vig; ei `oska `rääkida, [kuidas] sai elatud Var; räägitse, et siia `tulle viljapeksu masin Mih; kui ma räägi, siis ma valeta (pole oma jutus kindel) Tõs; Minge `riäke kodo sedä juttu Khn; ma seda ilust `rääki ei mõesta PJg; Ema `rääkis minul ja mina olen sinul `rääkinu Hää; segadiku vili - - `siadel oli väga ia ja rammus, lehmadel `rääkimata Ris; `tühja juttu reagid Nis; kaks vana `iigla puud, tamm ja niinepuu, kui nied mõistaks `rääkida Kei; sie on üks tühi vale jutt, mis ta `piale räägitakse Hag; minu isa - - old üsna nuor poisike, kui akatud uut `seadust `reakima HJn; mis sa `ammuseid `assu änam riagid JMd; [lehm] `lüpsis `kümme `liitre `ümber, ega siis `oldki `rääkida, aga siis jättis nell'a `liitre `piale JJn; isa-ema - - `rääksid seda `enne muistsed elu ja `assa Pee; `riakisid küll mitu `korda, aga kesse sellest `kuulas Kad; `riakis pal'lu uudist Iis; nõnna siädäväd ennäss - - ärä riägigi Kod; räägivad seda, mis nad on noorest saadik `rääkimuvad Äks; ma sellest ei tia kedagi `riakida Ksi; läks oma jutuga liiale, `riakis, mis enam ei oleks `kõlband `riakida Lai; ma enam ei `oska `rääki, ma olen padrand juba nii paelu Pil; `paikene, mina ei ole sedä `rääknd KJn || (kirjalikult) `piiblis riagitakse madust Kad

4. a. vestlema, arutama, juttu ajama `olgu `meie kahekeskes seda `rääkida Lüg; akkame nüüd `rääkima `õige Jõh; sia oled nii inetu, et miä<sub>n</sub> `rääkigi `siuga taha Vai; ma taha midad nel'ja silma all `rääki Jäm; tule ma räägi `sooga ka Emm; mis sest teistel oo, mis me räägime Mar; kellega sa `rääksid; ma nüüd sehoksega räägin Kul; kaks tükki `rääkivad, kolmas täiendab Mär; mool ei ole nendega kedagi `rääki Vig; teesed `rääkad tuas, aga ma kuule kedagi Mih; Ää `riäkig `mioga sedäsi Khn; kaks meest `rääkišt PJg; Meil olnu oma jutud juba omavahel ära räägitu Hää; ma `rääkisin `taaga juttu Kei; kui kaks tükki räägivad, siis kolmas `otsigu enesele nel'jat, kui ta tahab `rääkida Hag; ta jäi selle inimesega `reakima `sõnna Juu; ei ole kellega sa reagidki Jür; meil siin `aega `rääki küll Tür; `rääkisime, et paekivi põleb Rak; ega `niskse nirdsukaga `õska `miskid `reaki Trm; `rääken kuluss aig Trv b. kokku leppima jääb `ninda, `kuida õlema `rääkined Lüg; Oleme rääkind, teeme ära Kaa; `Anti kohe kaks kõrditait riiet kätte, nägu palgas `ol'li räägitu Hää

rääkima

5. kõnet pidama küll *sie kerigu`arra`rääkis ilusa`jutluse VNg; pabil tuli üvä miel, et`köster`oskas üväst`rääki Vai; tema (kirikuõpetaja) reagib nisukse jutu maha Jür*

6. ette rääkima 1. eelolevast rääkima, eelnevalt kirjeldama *kesse ede räägib, see on`kaardimoor Jäm; niisugusid tähendusi oli see mees paelu ette`rääkind Mih; vanemad inimesed`oskasid ette`reakida, millal tuleb`vihma ja`kuiva ja Hag; ennustab või riagib ette Sim 2. edasi rääkima, ette kandma mul on`miski`tiada -- seda vaja ette`rääkida Jõh; ära`rääkig seda tale ede mitte Jäm; lapsele ep või sest illita, ta räägib oort teistele ede Mus; ma kinnitasi taale küll, et ää reagi ette Muh; kõik`sakstele ette`rääkis Mär; et sa teesele seda ette mitte ei reagi Juu; kokku rääkima kokku leppima`rääkisime kahekestes kokku, et üht`muodi`räägime [kohtus] Lüg; Ju see nendel kogu räägitud oli Pöi;`rääkisid kokku, lähme ühüs Mär; näd olid jo omavahel kokku`riäkin Tõs;`Reakisime`õhta kokku -- et lähme ommiku kuusiku maasikale Amb; läbi rääkima nõu pidama Ennem peab ikka läbi`rääkima Pöi; kui näd`kuskisse`tahtvad`minna, siis näd`rääkivad`enni läbi Mar; ega meie müü ei tea, peame`enne läbi`rääkima Mär;`ulka inimesi koos --`riäkväd läbi Tõs; taga (perse) ~ takka rääkima keelt peksma, klatšima Tahab`teisi taga`rækida, sie täma elu IisR;`räägi suu sise, aga älä`räägi taga`perse Vai; taga`persse räägib, see on see keele`peksmine Jäm; ta oli mind sandisti taga`rääkind Khk; seda ta`rääkis ulk`aega taga (kurtis), see oli ta kõige suurem kurvastus Jaa; kis`kangem oo`teisi taga`perse`reakima kut ta Muh; mes sa täst ikke`õhte`puhku taga`perse räägid; neid oo pallo, kes paegal`teisi takka`rääkväd Mar; kõõksud käevad, üks räägib sind takka Mär;`tõmmavad kahekesi`reakida`teisa taga Hag; reägib teist taga`persse Juu; mis sa teist taga riagid VMr; vasta ~ vastu rääkima vastu vaidlema on ise seda`asja -- tehnd, aga ta`räägib ikke`vasta, ei võtta süüd omast Lüg; ma\_p`räägi midad`vastu, see läheb sedasi küll Khk; Seal polnd nendel`vastu`rääkida midagi Pöi; laps ei tohi iial`vasta`rääkida, seda saab alati õpetud Mär; mine kohe -- ilma`vasta`rääkimata JõeK; välja rääkima 1. avalikuks tegema see jutt jääga sii nelja seina vahele, seda pole taarist`välja`rääki Khk; Vaada, et sa seda mette välja\_p`räägi, mis me tegime Kaa; põle vaja`kõiki`vällä`rääkidä, pea pool suud`kinni Mar; reagib kõik`väl'la, niisukse lõksule või kedagid`reakida Nis; ma räägin siis selle jutu puhas`väl'la Rap;`talle üksi päine oli usaldatud, aga ta`riakis`väl'la Lai 2. jutuga välja aitama Küll see`oskab ennast`välja`rääkida Pöi; sai`äste`väl'la räägitud Aud 3. välja kauplema Ma usu küll, [et] ma selle viimaks ta kääst välja`räägi Kaa 4. hääldama natike`kohmas seda`moodi, aga ei`rääkind täiesti`väl'la Plt; ära rääkima 1. täielikult teatavaks tegema ma`rääkisi keik kenasti ää Krj; mõni oo`neoke inimene, et räägib teisele kõik ää, mis ta teab Mar; ää`riäkmä kõik jutud Tõs; ma riagin emale ära Lai 2. kokku leppima See oli puhas ää räägitud juba Pöi; üles rääkima välja rääkima, üles tunnistama kui`ongi`miski asi salaja õld, siis`iõine`räägib üles Jõh; liba, kes asja üles räägib, kui pole`tarbis`rääkida VII; Poiss oli`viimaks ikka õles`rääkind Pöi; poiss räägib üles isa vigurid Kse; Ää pidäg kavalust, riägi aga üles Khn; küll siis`köster räägib üles, kui jo`viina oo saan Aud; ümber rääkima 1. tõlkima keele`tulkiji, kes teise jutu`ümber räägib Jäm; tä räägib`ümber -- kui teine ei`oska kas saksa keelt või vene keelt Mar 2. edasi rääkima mõni tiab kõik maa`ilma`asjad`ümber`rääkida, kust tämä`kuuleb Lüg; [Ta] oo nobe keiki juttusi külakaudu`ümber`rääkima Kaa; va edeb inime, ega`taale tohi`rääkida, ta räägib`ümmer kõik Mär*

rääkima² `rääkima Jõh IisR; `rääk|mä Har Lei, -me Krk; (ta) riägib Kod (räägu häälitsemisest) rukkirääk`räägib`eina sies, vahel rukki sies ja Jõh; ku ma õõisin kääsin, riägid

riägisid rükki siden Kod; rüärääk' rääk' iki, `rääk'mine temä laul om Krk; rüärääk `rääkõ
`hirmsadõ, õdaguss puußdõ ol' vihm käen Har || karjuma, kisama tuu rääk õndõ Lei

Vrd rääkuma

rääkme → rääkima¹, rääkima², rääkuma

rääks¹ rääks Mih, g rääks|u San, -i Krk

1. rukkirääk – Krk

2. lastehirmutis Kui lapsed rukist tallasid, siis üteldi: rääks tuleb Mih

rääks² rääks PJg Plv, g rääksu Muh

1. rääksatus vms heli põle mina `rääksugi kuuln Muh; oburäästas - - rääks rääks teeb PJg

2. kriuks, kriiks rääks om `saapa `sisse `pantu, raha om `masmada Plv

rääksmä¹ `rääk'smä Plv; `rääk'sme, (ma) rääksi Krk

1. onomat ku piho nakass `rääk'smä, sõss vihm tulõ Plv

2. naaksuma mis te rääkside, küll ma anna Krk

rääksmä² → rääksuma

rääksuma `rääksuma, (ta) rääksub Khk VII Pöi Muh Kse PJg Tor Saa(`rääksma) Ris
Koe/-ea-/ Iis/-ia-/ Äks Plt(-ea-), `rääksub Kuu/-ümä, (ta) -üb/ Lüg; `rääk's|mä (-k-) Puh San
Plv, -me Krk

1. onomat **a.** (räägu häälitsemisest) Ega sie rääk `viljas `üksi `rääksü, sie `rääksüb igal puol,
`heinä sies ka Kuu; rääk rääksub rugis, jo räägul rugis pesa on Khk; rääk `rääksus päevad
läbi PJg; rüärääk nakass `rääk'smä Plv **b.** prääksuma part akkas `rääksuma Khk; Pardid
`rääksusid `õhta sii aja taga Pöi **c.** (muud juhud) kui linnud oravad nägid, siss äkasid `rääksma
puha Saa

2. (inimese kohta) **a.** (rääkimisest) mis sa sii rääksud Muh; mis sa rääksud, kas sa näü vaid
`olla Kse **b.** vääksuma, nutma `väigene laps rääksub Khk; ta rääksub aga peal Ris

3. kääksuma puu rääks Krk; kui talvel külmäle lääb, siss usse ravva rääksuva Puh

rääkuma `rääkuma, (ta) räägub Jäm Tõs Aud Tür KJn, räägup Trv; `rääk'me, (ta) räägub
Hls; `riäkmä, (ta) riägub Kod; (ta) rääk Rõu rääksuma rugirääk räägub Jäm; räägud `rääkuvad
Tõs; kos tämä (rääk) riägub, ku rükki siden, suab üvä rükis, ku eenä siden, suab `einä Kod;
röärääk akkab `rääk'me Hls; rüärääk' rääk Rõu **Vrd** rääkima²

räälme → raelmu

rääm rääm Hls/-m/, g rääma VII Pöi; rääm g `rääma IisR

1. mustus Tuas `ninda `rääma - - et aja labidaga IisR

2. räga, risu Öue on kõik puu `rääma täis, et pääse läbi änam Pöi

3. kribu-krabu – Hls

rääma¹ rääma Kär VII Pöi väga, suurel määral rääma kena Kär; sääl oli rahvast rääma VII

rääma² kasimatuks tuba `rääma jäi Jür **Vrd** rääma

räämane rääma|ne g -se Khk Mus määrdunud So nägu nii räämane Khk **Vrd** raamane

räämas `räämas Jäm Khk Kaa Pöi, `räämas IisR, `riamas Muh must, määrdunud; korratus
olekus Tuba kasimata ja `räämas keik, `jusku sialaut IisR; `Räämas `riide kaltsusid oli igas
kuhas laiali Jäm; põld oli `räämas, umb `rohtu täis Khk; Majad on seal kõik nii `räämas Pöi;
tuba kõik `riamas Muh **Vrd** räämas

räämask räämask lodev, hoolitsemata inimene om üüs räämask, `rõiva hoolõtohe, `hiusõ
`pistü Se

rääme¹ rääme g `rääme Pha; pl `räämed SaLä SJn hrl pl kõrne Meite sia `räämed Jäm;
rasval oo `räämed, jäävad `põhja Khk **Vrd** rääved

rääme

rääme² `rääme<sup>?</sup> Urv Krl Plv Vas kliid `Tatrigu `rääme omma<sup>?</sup> ja\_kesvä `rääme_kah; Nuu_`rääme\_`pahti `tseolõ, mõni segäsi karaski `sisse Urv

rääme|jahu `rääme- Krk Nõo Kam San Kan Urv Rõu Plv, rääme- Hls Krk, riäme- Kod, riame- Iis kliisegune, tangujäätmestest jahu riamejahud - - `antasse `luomadele ja sigadele Iis; riämejahu, mes jäeb `tangudess järele Kod; `räämejahust `kennigi ei keedä `putru Krk; tollest `räämejahust võis ädäkõrral karaskit tetä, ta sai mustemb kui arilik kesväjahu karask Nõo; `räämejahu, mis `suurma tegemise mant jääss Kam; `räämejahu<sup>?</sup> saava<sup>?</sup> `suurma kandsõst Urv **Vrd** räämijahu, räämnejahu

räämelt rääme|l't g -liti püsimat, vallatu laps om üüts räämelt, paigal ta ei kurda puil ega mail Krk

räämen|jahu odrakliidest jahu ku `suurmid tetäss, siss jäävä - - räämejahu `perrä San

räämetuss räämetu|ss g -se kaltsakas kõnnib nigu vana räämetuss, kakenu `rõiva sällän Nõo

räämi|jahu = räämejahu tangu tegemisel tuleb räämijahu Sim; räämijahud, mis `tangudest jooksevad üle Lai

räämitsämä räämitsämä, da-inf räämidä[?] kliidest, sõkaldest puhastama `suurmõ[?] viijl vaia räämidä[?] Lut

rääm|jahu kliisegune jahu `keetas ikka räämjahudest `pallisid Khk; räämjahud - - `veške juures kaabid kokku, mis maha on jäänd Vil

räämled pl `räämled kõrned `räämled, ku saab `rasva sulatud - - `räämled jäävad `katla `sisse Jäm **Vrd** räämlid

räämle|jahu `räämlejahu sõkaldest puhastatud jahu – Saa

räämlid pl `räämlid kõrned `räämlid `pandi pannileva `sisse Khk **Vrd** räämled

räämne pl `räämne San, `räämne[?] Krl Röp kliid, sõklad ku `suurmid tetäss, siss jäävä `räämne[?] San; `pankõ nuu `räämne[?] `põrsallõ Krl

räämne|jahu = räämejahu `räämnejahu, mis `tangest üle jääp Krk; `räämnejahust tetti `räämnekaraskit Hel; `räämnejahu om sõrelik, jämmemb, nigu `suurma perämäne Ran

räämune räämu|ne g -se räpane, mäardunud `aknad on räämused, nõnda et läbi ei näe; `peessin räämusid pütte Saa

räämus räämas `silmad `räämus `jusku `kueral Lüg

räämä räämä usin, tubli ta om räämä iirt `kinni `võtme; sijn om tüü pääle räämä; esi `väike, aga räämä tegeme Krk

räämä|jahu 1. kliisegune jahu [Ta] om leväjahul räämäjahu kogemede sekkä kallanu, nüid ei saa muud kui sõglu läbi või anna `luumel Krk

2. kliidest puhastatud jahu `suurmidä mant sõglutasõ<sup>?</sup> `ussõ, noid kutsutass räämäjahu[?], hüä[?] jahu[?] Lut

räämämä `räämämä, da-inf räämäädä<sup>?</sup> risustama Tuu `räendik ol'l `väega är[?] räämät Rõu

rään → trään!

räänded → ränded

rääne `rää|ne g -tse Rõu Plv prahine, rämpsune `rääne tarõ Rõu; `rääne kotuss, kõgõsugumast `rämpso maah; mul ei olõ[?] naidõ ahnikõga[?] midägi tetä, taa um `väega `rääne (kribune) kala Plv

räänik rääni|k Kei, g -ka VII (mingi söögiseen) venelased õgisid neid räänikaid VII

räänikass räänikass, -äss paks, täidlane räänikäss inemine Se

rääp rääp g rääba käristi rääp on puust `tehtud; loomad `aeti rääbaga paha peelt ee; obustele eideti ikka `rääpa Khk

rääpakas → rääbakas

rääped pl `rääped Vil; `rääpe Krk riismed, jäätmed `rääped - - mis sa maast kokku pühid, `puhtad jahud on kotis Vil; `änds ülejäänust `rääpit Krk

rääpek `rääpek g -kse pesamuna, noorim laps peres *sij om mul viijl viimäne `rääpek, nüid ma änäp ei tuu neid* Krk

***rääpima** `rääp|mä (-p-) Trv Hel Nõo San Har VId, -me Hls Krk Hel, (ma) rääbi; tud-kesks rääbitud Vil; impers rääbiti Pst

1. **a.** kraapima puru `olli säääl rääbitud, - - miul `olli suur unik Vil; rääp näo ka `lõhki pääst Krk; Kass `rääpse usse takan ja `näugse, vast külm nakass Hel **b.** (ahnitsedes) kokku koguma küll ta rääbip egäst puult. siin om neid inimesi küll, kes rääbiv Krk; kost ta vähägi saab, sääld rääbib varandust kokku Nõo; *kõik olõ ma oma `kümne küüdsege `rääpenü* San; kohe ta `iäle lätt, säält rääp timä õks *kõkkõ kokku, tulõ jälle uma kompsuga* Har **c.** kratsima õdagu, siss süüdässe, siss rääbit jälede San

2. kiskuma, rebima `haina - - rääbiti `kõvva Rõu; mi rääbe² linna nigu viijl `jousi<sup>2</sup>; kana<sup>2</sup> tükü<sup>2</sup> `kapstii `rääpmä Vas || kurjustama `ärke_minge sinnä², saat - - `rääpi Plv

3. trööpama, kulutama är nakaku_i rätiti är `rääpmä; sullõ ei saa `suugõ ei midä, sa rääbit kõgõ är² Rõu

rääplemä `rääplemä San/-mel, da-inf rääbeldä<sup>2</sup> Rõu rüselema latsõ<sup>2</sup> `rääpli, tuu ol' nigu mäng, ega tapõluss olõ õs Rõu

rääpmä¹ `rääpmä Hel, da-inf rääbätä Rõn; (ma) `rääpä San

1. haarama, krahmama naene `kuuli ärä ja siss mijs rääbäss ruttu jälle tõse naese Rõn; ma\_la `rääpä ka sul mõnõ `virgusõ (vao) `aina San

2. kratsima kül ta rääbäss Hel

rääpmä² → rääpima

rääpne `rääpne kaaped võta niij `rääpne viijl kokku nõu ümbert ja anna koerale Hls

-**rääpsäjä** Ls mättärääpsäjä

rääpuma `rääpuma Vig PJg

1. pulstuma, sagrais olema Kass on vihma käes na rääpund, lase ta tuppa; Su juuksed on nii rääpuma läind Vig; kana on - - `rääpund PJg

2. määrduma `rääpund - - nõu või mis `tahte asi PJg

rääs → rääts¹, rääts²

rääse → räise

rääsik → räisik

rääsiline → räisiline

rääsima `rääsima rappima, kiskuma mustad `varblased, sügise akkavad `õuni `rääsima Rid

rääsine → räesine

rääsklema `rääsklema Vil; `rääskleme Krk, da-inf rääselde Hel möllama; maadlema `rääskle tõisege Krk; latse `rääsklese Hel

rääskopp `rääsko|pp g -pi Plv, -pa Vas tüli, vaidlus teivä<sup>2</sup> säääl umma `rääskoppa (vaidlesid) Vas

rääslemä → trääslema

***rääsme** ppl `rääsmii riismed, kaaped – Pst

rääspenik `rääspeni|k g -ga suur litter rõhkudel – Rei

räässima

räässima `räässima, (ma) rääsin puul koort ära tõmbama *tegin räässitud niinedest `viisku Häa*

rääst¹ rääst g räästi Khk Käi/-ee-/; räst g rästi Trm Plt

1. puukoor *lõhmuse reest Käi; niine rästid Plt*

2. tupp, lüdi *`pähke reest Käi*

rääst² → räästü, räästas¹

räästa- *Räästalaat on alt esimene laati sariku kabja otsa peal Pöi; `räästävesi, mis `räästäst jooseb, sellega oo ea pestä Mar; nüid on ääd `rästavett, `rasta`veega `pesti pääd, sij tegi päänaha `ästi `puhtas Saa; `räästalaatid pannakse katuse `räästasse, oiavad `räästavihud `kinni Nis; `rääsälait one all servän Kod; Vihu pandass edimält ritta `vasta `rästä`lauda, `räästälavvaga saab viijr sile ja õgu Rõn*

räästa|alune *Võttis ikka räästaaluse märjaks (pea higiseks) pilt Pöi; `reestaalune -- kus `peeslese pösad on Emm; `enni olid laiad `räästaalused, aga nüid oo `ketsad, pane sel`g `vasto, ikke teeb märjaks Mar; `räästaalune on ullualune koht, soab vihma `varju Nis; `reestaalune, pikemalt oli `pandud katust HJn; kõrtsidel õlid suured `rääsälused Kod; aeda `räästaalune oli oma kolm `jalga ees`pol, et vihm ukse `pääle ei käi Äks; `rästsealune -- paar om seinäst üle, katuss om pääl Krk; igäl `uunel olli `rästsealutse, mõni `vanker või regi tõmmati ala Hel; säääl om `räästälutse puid täis Puh Vrd räästälune*

räästa|kord esimene õlekiht õlgkatuse tegemisel *`Räästakorra õled said katuse teu `aegu leeplati vahele `pandud Pöi; katuse`meister paneb `räästakorra ära Rid; kui saab katust esimest tegema akatud, siss jääb üks kord `õl`ga laati `alla, teine `peale, seda `üitse `räästakord Aud; katus `tehti `pal`la õledest, `räästakord -- on all Tor Vrd räästakord*

räästama rääst|ama Kei JJn, -ämä Kuu; tud-kesks räästatud VJg rappima, rüüstama üks vanamees ja vanamoor käisid siin `oksi `röövimas, `räästasid siin `metsa Kei; kull `räästas teised ära (kanapoegeadest) JJn; oli suur põesas -- nüid on ta ära räästatud VJg

räästa|päästlane räästapääsuke *`räästa`päästlased Jäm; Karja aidas olid `räästa`päästlased, pesad olid `räästa all müüri `kül`ges Pöi Vrd räästapäästlane*

räästa|pääsuke pääsuke (Delichon urbica) *`räästapääsuke oo pikema sabaga Kir; `räästapääsukese pesa on `räästas, savest `tehtud IisK; `räässä`piaske eläb `räässä all Kod; mõned `üeldi lakapääsukesed, mõned `reastapääsukesed Ksi; `räästapääsuke tiijb `räästasse pesä KJn Vrd räästapääsuke, räästapäästlane*

räästas¹ räästas g `räästa Sa Hi(-ee-) L Ris Nis JõeK KuuK VJg Sim IisK MMg Äks Plt SJn; räästäs g `räästä Kuu/n `r-/ Mar Tõs Juu/-eä-/ KJn, `rääste Tõs Tor; reastas g `reasta Muh Juu HJn Amb JMd Tür Koe Kad Ksi Plt; riastas g `riasta Juu Kos VMr Kad VJg Iis; räästas Mih, g `rasta Saa Trm; räästäs KJn, räästäs eL(g `räästse Krk Hel), g `räästä; räässä g `räässä Kod katuse alumine, majaseinast üleulatuv serv Ilm läks sulaks ning `räästad `aksid `tilkuma Jäm; pane nee `riided `räästa ala `kuivama Khk; Mis nüid änam, nüid räästas pea kohal Pöi; `reastad `joosvad ühna sorinal Muh; nemad -- obuse jõhvid panad `reesta vahele Emm; `enni olid laiad `räästäd -- nüid oo nii `ketsad, et sa lähäd `vasto `seinä ja ikke sajab `vihma `peale Mar; tuli lõi `räästast `väl`la Mär; räästas oo neli `tolli üle paari otsa Var; `räästed ia puriku täis Tõs; isa parandas katuse `räästid Tor; tuisk mattis maja lausa `räästani `kiinni Saa; `pistis tule `räästasse Nis; reästäs ole ikki õlekatusel ja `pilpakatusel Juu; sain vihma kääst `reasta `alla JMd; `räästa all on piäsukese pesa VJg; `võime panin `räässä Kod; sij räästas ei `annud väratil `lahti `käia Äks; `reastad tilguvad Plt; aeda `räästa all `õl`li lina `västriku pesa SJn; `räästä jooseva õege kõvasti Trv; pikä `räästse olli tare ehen Krk; kui

`maarjapäevän ärg `rästä alt juuva saab, tuleb ää vil'lä`aasta Hel; väegä lühike rästäss, kui sadu tuleb, lüüb kõik saena ligedäss Ran; tuli läits `rästade joba üless, läits üless nigu orrav tuu tuli Nõo; kui `vihma sätte, [üks] ütél: `rästä jooseva. tõne `ol'li `ambamijs, ütél: kohe na jooseva Kam; mine^p sinnä^p katusõ `rästä ala Har; `rästä all om tsirgu pesä Plv; `rästä küleh tilga^p Ráp Vrd räästas

räästas² → rästas¹

räästas|juuksed kõrvadeni lõigatud juuksed noordel olid rästas`juused, sedasi kõrbust saadik Mih

räästas|kord esimene õlekiht katuse tegemisel Räästaskord tuleb oort räästaslati peele ning teise lati külge kinni Kaa; `ölgi oli niipaľju, et räästaskord `pandi - - muidu `tehti ikka roost Pha; reastaskord tehase kõige enne Muh Vrd räästakord

räästas|latt räästalatt räästaslatil suur kiil küljes, kus sa õled vahele paned Khk; Räästaslati pandi ikka tugev ning sirge Kaa

räästas|pääslane räästapääsuke räästas`pääslane, sennel on äнна pääl `valge tükk Emm Vrd räästapäästlane

räästas|vihk räästavihk Räästasvihk seoti seiksest kenast ühesugusest õlest, tüüd raiuti järsuks Kaa; alumese korra `peale `pändi - - reastasvihud Juu; `väiked vihud saavad `pandud `reastasse - - need on reastasvihud HJn; suavad ridasse `lautud, `esteks räästasvihud, `umbes käävarre jämedused [on] nied räästasvihud KuuK; katukse tegemisel vajutatakse riastasvihust üks tõrt altpuolt küllest parra latiga ruovilati taha `kinni Kad; kuboss sidoti niid räässvihod, kõik ühe `suurosed Kod; maan kääneti räästssvihud valmiss Ran; ku katust nakati `katma, `panti räästssvihi, räästss `vihke pääle `panti kõrdlati Nõo; räästss `vihka tetäss noist, pandass katusõ pääle Se

räästa|vihk esimesena kinnitav õlevihk katuse tegemisel `räästävihod - - raiutasse paku peal, et näd `easte `sirged oo, nagu peari Mar; `räästevihud, kui õlest katust tehäse Tõs; `reastavihud tulevad siduda nihukest veiked vihud ja siis tuleb siit alt ära `raiuda tasaseks Koe; `räästävihud katusse jaoss KJn; `räästevihu, til'lukse vihukse Krk; Perän pandass viil `rästä `vihkele latt - - vahele pikute, siss saap räästss kõva Rõn Vrd räästävihk, räästasvihk

räästel `räästel g `rääst|i Mar Ris Kos/-ea-/, -e Rap Pil; `räästel g -i Juu räästool paarid `õöti täna `räästli pealt Mar; läksin kirikusse, õpetaja oli juba `räästle pial Rap; kirikus on `reästel, kus õpetaja `jutlust teeb Juu; `räästel oli ehitud `lilledega ja `raantsidega, õpetaja oli `räästles Pil

räästik → räästik, räästik¹

räästima¹ `räästima, (ta) räästib Khk Käi/-ee-/ Mär Kse Hää VJg Iis; `räästimä, (ta) räästib Kuu/`r-/ Mar Saa(ma-inf `räästmä) Juu/-eä-/; `reastima, (ta) reastib Jür JMd Koe Kad; `riastima, (ta) riastib Amb Kad VJg; `räästima (-s-) Hlj, (ta) räästib (-s-) Ris Nis Jür HJn JJn Sim Trm Ksi Lai Plt; `räästimä(ie), (ta) `räästib Lüg

1. rappima, rüüstama, räsima jänesed `räästind puud ää puhas Khk; kul'l `räästis kana ää `pal'laks; `räästind `õumpu nii tühaks Mär; linnud `räästivad vil'la ää Kse; sa räästid kõik ää, ei jää järele kedagi änam (koorid paksult) Nis; kašs `reastis peasukese ää Jür; ei tia, kes oli metsas ulga puud ära `riastind, küll `aeti taga Amb; tuul reastib `metsa maha JMd; üks kana oli ja kul'l `räästis sellegi ära JJn; paremad kohad lehm süüb ära ja teised `tallab maha, räästib Sim

räästima

2. niint kiskuma `niini `räästittasse Lüg; lõhmuspuu koor `vöötassee ära - - räästittasse Khk; `räästis niinel koore kül`lest ää Mär; räästi ilusti niined ärä, et sa katti ei tee Saa; `riastisid `niini, siis `tehti obuse kammitsaid ja `nüöri VJg; räästib `niini Iis

3. laasima; koorima, puhastama lina - - pään sai siis nied `kapsad kõik `puhtaks `räästidä Lüg; asi, mes sa koorid, seda reestid Käi; `räästind ulga `kaunu ää, kõik kohad `lestasi täis Mär; isa `räästis õunapud, võttis `okse maha Jür; riastib silgu `enne ära, kui `süema akkab; `riastis enese `pal`jast kui porgand Kad

4. purustama, peenestama `nuaga räästiti [kapsad] peenemast, see kees rutem ära; isal olid viletsad `ambad, siis `ütles, et kõik räästi puru; see `räästimine on `raske ka, võtab käe seest võimu `väl`la, kui suured peedid Lai

räästima² `räästima, (ta) räästib räästuma Kui jääb kuival suulvüüst liha või räimed, räästivad ära Hää

räästol `räästol VNg Lüg Kul Mär Vig Nis, `reastol Juu/-eä-/ Koe VMr(-ia-) Plt, g -i räästool kerik`erra õli `räästolil Lüg; jäin nii il`laks, õpetaja oli `räästoli peal juba Mär; `räästol - - kus õpetaja `jutlust piab Nis; õpetaja oli juba `reastoli peal Juu; mõni `ütleb `riastol, mõni `ütleb `kantsel VMr

rääston `rääston g -i räästool – Vig

rääs|tool rääs- Kuu Lüg Mar Mih Ris Pee KJn, rääss- Pst, rees- Käi Phl kantsel Nii `üöldi tänä rääs `tuolist maha Kuu; õpetaja on reestoolis Käi; üeln kohe räästuoli pialt `alla Ris; räässtuul olli `köstre `kantsel Pst Vrd räästel, räästol, rääston, räästul, rääststul

räästul `räästul Plt, g -i JõeK VJg/-ia-/ räästool opetaja oli täna üsna kaua `räästuli peal, ei tulnd millalgi `alla JõeK; õpetaja käib üleval `riastulil, sialt `ütleb `alla VJg

räästämä `räästämä risustama `Lõik`si taad `mõtsa, no um mätsaalunõ `kõik` är_`räästet Rõu

rääsun 1. raisus mua one rääsun, põllud kasvavad kõik rohoss; tüdrik one rääsun selle poosiga, ei tiä kas võtab täda vai ei võta Kod

2. lohakil tüü one rääsun, `kartulid tahavad mullata, siin puid `kaiki lõegata Kod

räät räät sugupõlv mis räät tulõ, tuu kõhnõmb (viletsam), vanna jako rahvass ol`l õks kõva Se

rääts¹ rääts g rääts|a, -i Sa Hi(-eē-) Rid Lih Kse Han Tõs Aud(-í) Pär Tor Hää, -u Mus Kaa Var PJg, -ä Tõs Saa; rääts Vig, g räätsa PJg; riäts g riätsä Khn; reats g reatsi Muh; n, g räätse Lih; rääs Vän vitstest, juurtest vms korv; võrkkott, märss rääts - - mihed tõid rannast kalu, `virbutest ning juurigitest `tehtud Jäm; läks räätsiga `tuhlid `tooma Khk; tule oma räätsuga `siia Mus; See rääts on veel `tarblinē, räätsaga tuuakse sigadele `rohtu Kaa; Kui sool, poiss, sügise poolt `aega on, siis sa pead jälle poar uut `räätsa tegema Jaa; Kiha jooseb oort nõrinal - - kut va rääts Põi; reatsad\_o `vitstest punut, kala reatsad_o vähemad Muh; Laev lekitab kut reets Emm; Kalu pesteks reetsiga Käi; Piiru räätsi `sisse `panti pisist tited magama Rei; räätse - - see oo `einu ja `põhku vädada Lih; rääts - - `keerdud `vitstest punutud edasi tagasi, kolgid olid sees, siis ta `seisis `püsti Kse; rääts, kellega loomale aganaid `lauta `viidi, ühü räätsu täiest saab kaks `looma ää `toita Var; rääts oo nõörist `tehtud, võrgu `moodi, suured silmäd kohe, räätsä sehes olid eenäd Tõs; Riätsä tävest aganatõst suab lehmäle puär päävä ikka anda Khn; `korja kardulad räätsi `sisse Aud; rääts oli `vitsadest, taßsiti aganid PJg; kißsi obusega ennem `põhku viis, `panti räätsad täis ja tüdrikul `sel`ga Hää || hõre sari teine oli rääts, kellega esimest `korda tuulati Han

rääts² rääts g räätsa Hää Saa, räätsä Saa M(räädsä); rääs g rääsä Hel pannal säärikul o'li põlve `ümmer räätsaga rihm Saa; Obese `riistul oo `räätsu kül`len `ulka Hls; ei saa aisa `rihma `kinni panna ilma räädsäte Krk; sedruki üül `ol'li rääsä otsan Hel

rääts³ rääts Pöi/-ts/, g räädsi Krk miski vilets, kehv, kidur `Mütme küla `kohta oli üks vana pilli rääts Pöi; *kuju ja must ku üits rääts Krk*

räätsad pl räätsad, räätsid laiad võretallad soos või lumel käimiseks, rajad *maa oli `pehme, jalgus olid laiad räätsad, paiukoorest `tehtud; räätsid, põegiti õhuksed pinnad olid peal Mih*

räätsak → rätsakas

räätsakas¹ räätsa|kas g -ka Pha Vig Han Var PJg Tor Hää Iis(-ia-), -ga Khk; räätsäk|äs g -ä Tõs Khn; `räätsä|k g -gu Kuu; riätsäk Kod

1. vilets, kulunud, armetu ese või olend `vergu `räätsäk Kuu; *Selle sõela räätsakaga põle änam kedagi tiha, mes neist räätsakatest oida Han; olgu mis loom `tahtes - - nagu va räätsäkäs teene Tõs; üks vana võrgu räätsäkäs muidu Khn; Mõnel on - - räätsaki kõik seina ääred täis Hää; tuleb `väljā, märg ku riätsäk Kod*

2. korv, rääts *See vana räätsakas ep pea tuhlid kinni Pha; räätsakas on `vitstest `tehtud kardulikorv PJg*

räätsakas² → rätsakas

-räätsakil Ls ritsakil-räätsakil

räätsakil röötsakil *vanaeit köib räätsakil Kse*

räätsakile räätsakile Kse, räätsäkille Kod röötsakile *vana maja oo räätsakile vaon Kse; `kuksi räätsäkille Kod Vrd rädsäkilõ, rätsäkeli*

räätsaksil röötsakil räätsaksil maas Mär

räätsatama räätsatama raksatama, partsatama räätsatas `katki VII

räätsap → rätsep

-räätsi Ls künäräätsi

räätsik¹ räätsi|k g -ku IisR/`r-/ Mär Vig Mih Tõs PJg Tor Hää Saa; rätsi|k Mar Var PJg, rätsi|k Vän Saa TÜR, g -ku rägastik, võsastik *Mis `lanki sest saab, igavene `räätsik IisR; [Hobune] puges rätsikusse ja katsu sa teda üles leida Mar; räätsikust ei soa `tarbepuud ega ahjukütet Tõs; puhas räätsik, läbi ei saa PJg; `veised läksid räätsikuse Tor; küll o'li rätsikud alb `raidu; puhastasime selle rätsiku peris ära Saa; läksime sialt rätsikust läbi TÜR*

räätsik² räätsi|k g -ku Sim Kod, p räädsiket (-ts-) Se; `räätsi|k g -ku Jõh; räädsi|k g -ku Krk Ran Nõo Ote; `rääts|k g -ku Ote

1. kidur, kõhn, rääbakas, ka märg olend *Laps nigu `räätsik Jõh; ta on nii kui üks räätsik - - niru luom Sim; mes te lobissata ja `tõmbata, märjäd nõnnagu räätsikud Kod; ta kuivak ja kõhnaq ku räädsik kunagi Krk; lige kui räädsik, kas luuqm vai laits Ran; kana sulitava, nüid om nigu räädsiku, ei ole kana `muuudugi Nõo; mina tulli jõest `väl'lā, like nigu räätsk Ote; `Võeta\_s nii `veiga sääntset räädsiket [naiseks] Se*

2. väike münt räätsik, hõpõraha, `väikokanõ Se

räätsik³ räätsik korv räätsik oli sii maas Khk

räätsiko pl räätsiko[?], `räätsko<sup>?</sup> (linasort) `räätsko[?] o'lliva[?] `lühkese<sup>?</sup> lina<sup>?</sup>, tette `sijmne peräst õnnõ, `Luuñja mehe[?] saiva[?] kümme seemend Röp

räätsis punnis *Kaäs on nõnda `räätsis, `varsti akab `poegima; Suur `räätsis magu ees Kaa*

räätsul `räätsul g -i räästool – Sim

-räätsu → kukeräätsu

räätsäk → räätsakas¹

räätsükala

-räätsükala Ls künäräätsükala

räätamä `rää|ämä Ote, -eme San rögastama `naksi `räätamä - - rögä `vällä `aama Ote; vana inemise `räätesse San **Vrd** räägämä

räävakas → räväkas

räävama `räävama, da-inf räävata, `räävada

1. lamanduma vili on nii ära `räävand, peed on ripakile `vastu maad Khk

2. väljas seismisega riknema passi sa ka `peele, et nad ep lahe `Koimla `vilja ära `räävada Khk

rääved pl `rääved kõrned rasva `rääved Jäm **Vrd** rääme¹

räävetama räävetama Kse Han Var Tõs(-ämä) tibutama räävetab natuke `vihma Kse; kui ma tuli, räävetas natuke Han; lund akkas räävetama Tõs

räävetis räävetis g -e Kse Han Var Tõs kerge vihma- või lumesadu tuli pisike räävetis muedu, seda maksa vihmaks arvata Kse; Täna oo mitu räävetist üle köin Han; sajab `sohkest õhukest lund, va räävetis muđu Tõs

räüd räüd g räü Har Plv Röp

1. praht, risu meil om hainamaa räün Har; hau `räädü sääl, saa paa ala `tsuski Plv

2. kalarapped kää^o omma^o `räägä kuuh Röp

räädsäk → räitsakas

rääge `rääge Vön Plv, `räugu Har, `räugu Urv paha, pööritav süä om `väega alb ja sääne `rääge Vön; Sul läts süä `räugu (pahaks), selle sa lätsi är_söögi mant Urv; süä om `räägest lännü^o Plv

räägelmä → räägemma

räägmä `räägmä Har Lut; `räägme (-g-), (ma) räugi Hls Krk Hel

1. kräunuma kaas räägib või räudsib Hls; kassi `räägmise kuu Krk; kaas `näug ja rääg Har

2. kisama; virisema ken väike olli, sij räägs edesi iki; mis te iki räägide perän, `uutke seni ku ma anna Krk

Vrd räägma

rääse → räise

rääske → räiske

rääss → räiss¹, räiss²

räässämä `räässäm(m)ä, da-inf räässädä^o Urv Rõu Plv Lut

1. maha peksma, maha tallama Ta ei mõista `niita, `räässäss `vil`lä õnnõ Urv; Lina ol`l mõtsioliol kõik` är_rääsät, `risti-`rääste läbi trambit Rõu; nigu paingist vali vihma, räässäss kõik` haina är^o Plv; är räässädü^o rüä^o Lut

2. purustama hopõn räässäss är kõõ keedüse, kaali^o, `põrkna^o Lut

rääst → räistäs

räästämä → räistama

räästäs → räistäs

rääsä|kuu rääsä-, räässä- (üks sügiskuudest) rääsäkuu iks um sügüsene kuu; räässäkuu - - `võetass aiast `kaalõ jo kakutass `ussõ Lut **Vrd** rääsäkuu

rääsäne rääsäne lörtsine rääsäne ilm Se

rääsätämmä rääsätämmä sonkima, segi tuhnima naa_mõtstsia_rääsätäse^o är_kõik` `kartoli^o Röp

räätmä → räätama²

rääts → räits¹

räütsäk → räitsakas

räütämä → räitama¹

röbane *röba|ne* g -se IisR, -tse Kse *sopane, rokane Mis sa lased last `putru `kausis `pötrada, nüid `silmad keik röbased IisR; sa röbane nagu va `joonud mees Kse*

röbelema *röbelema* VNg Koe Plt SJn; imperf (ta) *röbeli* Kuu

1. *püherdama räbeles poris* VNg; *sead röbelevad* Plt; *Vaest mõni joodik kah röbeleb pori sees maas nigu siga* SJn

2. *rabelema hämaläne röbeli habu `piimä püdüss* Kuu; *`lammas röbele `aia vahel* VNg

röbistämä *röbist|ämä* Kuu, -eme Hel *rabistama, ülepeakaela tegema*

röbägäs *röbä|gäs* g -kä *tormakas, kärsitu Röbbäkä obusega on paha `kündä* Kuu

röbütämä *röbütämä* siblima, kaapima *Kanad röbütäväd `liiva `augus, tuleb `vihma* Kuu

rödakil *lүpsmatulemas lehm on rödakil* Jõh

rödin *rödin* g -a *loba; lobamokk eluaja va rödin olnd* VII

rödisema¹ *rödisema* *lobisema rōdiseb teiste vahele* VII

***rōdisema²** (ta) *rōdiseb vigisema, sea moodi häälitsema kui [ema raseduse ajal] lüöb sigada, siis laps rōdiseb `ninda kui sigagi* Lüg

rōdu¹ *rōdu rida, rodu nüid tuleb üks rōdu neid `pöldusid* Khk

rōdu² → rōdu¹

rödägilla *ripakil, lohakil kaik `asjad rōdägilla* Kuu

rödüksiss *rödüksiss kõveras* – Kuu

rödüne *rödüne prügine Laud on rödüne* Kuu

rōga *rōga* Jäm Khk Pöi Käi Rei Kir Kse PJg Vän Hää Saa Kei Juu Jür Amb Koe Sim Ksi Lai Plt, *rōgä* Lüg Jõh Mar Kod KJn Hls Krk TLä väljakõhitav eritis *Kui rōgä lei `lahti, siis `andas kõhā järälä* Jõh; *kõhib rōga `välja Jäm; See irmus rōga, mis ta `välja ajab, ma_b vōi mitte näha Pöi; `tiiskuse inime ajab rōga seest `välja Rei; rōgä, mis kõhib ja suust `vällä ajab Mar; kopsud oo `aiged, kõheded tuleb rōga PJg; seni tuleb kõhida, kui kopsusooned rōgast tühjad on Saa; rōga oli kõri täis Kei; Kui juba kõhides verist rōga tuleb, siis on `tiiskus kääs Jür; Veke laps ei oska ju rōga `väl'la sülitada Amb; ühel old kopsuvähk, aand rōga `väl'la mis `irmus Sim; mitte üks kõbe ei tullud rōgä, kuiv kühä on Kod; kui kõhid, rōga tuleb suhu kui `plartsti Ksi; kui kedagi äda on - - siis tuleb rōga `rohkem Lai; kõhā läheb juba rōgäle KJn; ku kühä `lahkume akass, siss tule rōgä Krk; rōgä om kõllakass, nigu taät Ran; ku inimesel vallaline tiiskuss om, siss aap rōgä `väl'lä Nõo Vrd rüga²*

rōgane *rōga|ne* g -se Khk Saa Koe, -tse Kse; *rōgä|ne* Rid, g -tse Khn *rōgaga koos rätik oli rōgane Khk; Kis siss sio rōgätsi `kaltsa piab pesemä Khn; näe, põll rōgäne sool Rid; aab rōga suust `väl'la ja teeb oma `riided rōgatses Kse; rōgast ninarätikud ei saa `puhtas änam Saa*

rōgastama *rōgastama* IisR Khk Saa Juu Jür Sim Ksi Lai Plt Kõp; *rōgäst|ämä* Ran, -ämmä Jõh, -eme Hls Krk(-em) *rōga välja kõhima vōi sülitama rōgästāb, kui kõhib rōgä `vällä* Jõh; *Akkab rōgastama, siis rōgastab tükk `aiga, `ennegu saab kõri `puhtast IisR; et sa pead paigal rōgastama Khk; üks `kangeste rōgastas, paar kuud ol'i rōgastanud ja ol'ligi `val'mis Saa; tiisiku `aiged - - rōgastavad Juu; kes rōgastab, see on rinnust vigane Sim; kui `musta tööd oled teind, siis rōgastad `rohkem, tuleb `musta rōga Lai; `aige inimese rōgästeve Hls; tõine rōgäste ilmast `ilma, aa siüst `vällä ku `paska kunagi Krk; vanembat inimesed rōgästävā `rohke mb ja viil piibumehed Ran || rōgaga ära määrima rōgastand rinnagi ära, rind puha rōgaga koos Ksi Vrd rāgastama*

rögin *rögin* g -a Khk VII, -e Hls Krk; *rökin* g *röginä* Puh

röginäl

1. rögisev häälitsus, körin *paljas* rögin oli taga Khk; *kõhib* röginaga VII; *temäl rinnan`õige* rögin Hls || rögiseja `siante - - rögin ta ilmast `ilma ollu Krk

2. pragin, ragin *kadaja ossa palava nigu* rökin Puh

röginäl röginäl Khk Saa rögisedes `aige kõhis nii röginäl Khk; *siss on midagi sees äda, kui* röginäl kõhib Saa

rögisema rögiselma Jõe VNg Lüg IisR Jäm Khk VII Muh Käi Kir Aud Saa Ris Juu Kad Ksi Plt, -mä Kuu Kod KJn Puh Nõo, -me Hls Krk San; (nad) *rögisäse* Urv röginat kuuldavale tooma *Kus sa`ninda oled`külmitänd, et kogu aja`aeva rögised* Kuu; *kopsus rögiseb midagi* VNg; *`Külmetas enese ära, nüüd võttab rögiseda üö`otsa* IisR; *rinnust rögises nii`kangest, ta kopsud on`aiged* Khk; *sigä rögiseb`peale, see põle`terve mitte* Muh; *sandid rinnad rögisivad sehest* Aud; *vasik on`aige, rögiseb`aidus, tuleb`sooja`piima anda, siss kaob rögisemine ära* Saa; *`aiged rögisivad, kellel rinnad jäävad`kinni* Juu; *`painjad - - obuse pial käänd, obune akand* rögisema Kad; *siij rögiseb`üste`puhku, juba nuaress suat`kõhib ja rögiseb* Kod; *rinna`aige inime rögiseb* KJn; *kõrisess ja rögisess,`vaese`rindege* Krk; *ta rögisi rinnust, kui ta engäss* Puh; *temä om ärä`külmetänu`endä, nüüd rögiseb rinnun* Nõo; *`Taivanõ aig, noorõ inemise`rögisäse ütte`puhku, vanast ol`l iks hoobiss tõnõ lugu* Urv || *rögisema oli rögisev`jooksja, kätt kipudas - - vasekiht peab seda`aigust`välja`kiskuma* Käi

rögistama rögistama Jõh IisR Jäm Ris Jür Kad, -ämä Kuu rögistama *Mes sa rögistäd kaik kohad oma rögä`täüs* Kuu; *Kisub seda`piibunosu ja akkab siis rögistama mis`irmus* IisR; *Ikka piad rögistama, et teda (rõga)`välja`suada* Jür; *ei nad`kumbki kõhitand ega rögistand* Kad

rögisti rögisti rögiseja *mis sa rögised, rögisti* Jõe **Vrd** rögistus

rögistus rögistus g -e rögistaja *`Selle rögistusega on paha ühes tuas`olla, ei lase magada* IisR **Vrd** rögisti

rögähelemä rögähelemä rögistama *vanamiiss rögäheless alati* Kan

rögähhämä rögähhämä röhkima *tsiga näge, et tõõsõ`tsia, nakass rögähhämä* Lut

rögähtämmä rögähtämmä, da-inf rögähtä? rögistama – Vas

rögäsk rögäsk g -i rögiseja *Ei`tiia`kes säänest rögäskit õige`taht* Urv

*rögõtama (ta) rögõtab röhkima *sigä on`meister, rögõtab`tõise (emise)`ümbär`este - - siis vast lähäb tagumise`õtsa`kallale* Lüg

röhane → röhane

röhatama röhatama Plt; röhätämä Ran, -eme Krk

1. röhkima *sigä röhatab* Plt; *põrss - - röhäti, nüüd om vaga* Krk

2. *uratama ei röhatandki`vasta, nii süda täis* Plt; *mes noil voorimeestel säääl`säll`län`oll`li - - aga mehe olliva kõva, es kõhätä egä röhätä* Ran

röhatus röhatus g -e Ris; röhätü|ss g -se Ote San, röhätse Krk

1. röhitis *röhatused käivad üles* Ris; *röhätse tuleve, ku kõtt täis om süüd; mõni lasep sedä röhätüst küll tassapidi, mõni lask ku`jõuksti* Krk; *latsel käivä röhätüse* Ote; *ku pal`lu süüt, siss tule röhätüss üless* San

2. röhkimine *põrss röhks - - enemp olli kuulda röhätüst* Krk

röhe röhe Se, g röhte Krl röhitis *mul tul`l`röhte? perän`siijki* Krl

röhetama → röhhitama

röhetes → röhitis

röhets → röhitis

röhikas röhikas g -a rögiseja *Ta oma elu`päevad röhikas olnd* Kaa

rõhiläsä indlev *Siga nägu tänä olema rõhiläsä, ei süö -- ja `leuad vahutavad Kuu Vrd rõhüläsä*

rõhiseme *rõhiseme rõhkima küll ma kõhvitsi tedä, tel ol'l nii ää mii'l, et muidugu rõhisi inne (põrsast) Krl*

***rõhistelemä** (ta) *rõhistele rõhitsema Kui `kennegi -- `toiste `hulgas rõhistele, siis `üöldi `naurataes, et kas aja `sulle ka vesi `ähkü Kuu*

rõhistus *rõhistus g -e Sim; pl rõhissused Kod rõhitis kui apu rõhistus tuleb, siis `öeldakse, et suolikad kositavad, siis on maul viga Sim; õlu on `kange, aab `luhti täis, `ühte `puhku -- rõhissused kääväd Kod*

rõhistämä *rõhistämä rõhitsema – Vig*

rõhitama *rõhitama Kse Juu JMd Koe Puh/-ämä/, rõhe- Lüg Tõs; rõhü|täm(m)ä Kam Kan Rõu Plv Vas, -teme San Krl(rõhi-); rõhötämmä Vai*

1. rõhitsema *`rasvane liha pano rõhötämmä Vai; rõhetab `kangeste, siis kui kõhu väga täis sööb Tõs; inime ikki rõhitab Juu; `terve õnnis `kerku aig rõhit ta mu kõrval Puh*

2. rõhkima *tsiga rõhütäp, tahap süvvä Kam; tsiga rõhitess sulun Krl; pere_süü ja laud laul = `põrsa^p imese^p, immiss rõhütäss Vas*

rõhitis *rõhi|tis Jür, g -tise VII, -tse Mär; rõhidis g -e Jäm Khk; rõhi|tes g -tese Koe KJn, -tse Mar Juu; rõhetes g -e Tõs; rõhits Aud, rõhets PJg Vän, g -e; pl rõhitsed Pha, rõhetised Pöi, rõhetsed Var Mih õhu häalega väljumine suust, rõhitsus Kanged rõhidised käivad Jäm; Ull olemine, apud rõhetised tulavad suhe Pöi; kere oo nii täis, et rõhitsed keiväd ülesse Mar; mõnel inimesel käevad `kangeste val'luste rõhitsed Mär; `säädimese rike, rõhitsed ajavad ülese Aud; `kurku tulavad rõhetsed PJg; rõhites käib alt üles Juu; mul käevad rõhitesed KJn || rõgiseja Oled üks igavene rõhitis Jür Vrd rõhitis, rõhatus, rõhistus, rõhitus, rõhtis, rõhtäüs, rõhutus, rõistis, rõhätis, rõhätuss*

rõhitlema *rõhitlema (teat viisil häälitsema) obu rõhitleb, tahab `süia Kse*

rõhits → rõhitis

***rõhitsema** (ta) *rõhitseb korduvalt rõhatama sööma `aeges ei saa koa pidada, rõhitseb kui siga Mär*

rõhitus *rõhitu|s JõeK JMd VJg Trm, rõhetu|s Lüg Jõh Trv/-u|ss/, g -se rõhitis paha `miski kui õled süünd, akkab rõhetusi ajama Jõh; kui -- `vassi juod, siis tulevad rõhitused JõeK; mul kääväd rõhitused `peale JMd; rõhitused tulevad suust `välja VJg; ärä lase rõhetust `tulla Trv*

rõhkama¹ *`rõhkama Jäm, tud-kesks rõhatud Kaa kruusatama Täna on tee `rõhkamine Jäm; See tee oo juba ää rõhatud Kaa*

***rõhkama²** imperf (ta) *`rõhkas rõhkima na sea `viisi nena `rõhkas [joodikul] Rei*

***rõhkama³** käskiv kv *`rõhka varama `rõhka palk εε Emm Vt rõht*

rõhkima *rõhkima, (ta) rõhib Jõe Kuu/-mä/ Lüg IisR hajusalt Sa, Rei LNg Mär Kse Hää Ris Hag Juu Jür JMd Koe Kad VJg IPõ Plt, rõheb Var Tõs(`rõhkma) Tor, `rõhki VNg Vai/-mä/, `rõhkmä, (ta) rõhib Rid Mar Vig Saa/-ma/ Kod KJn Puh Nõo, rõhk San; `rõhkmä, (ta) rõhib (-p) M(ma-inf-me), rõhk Urv VID; (ta) rõheb PJg Vän Kõp (sea häälitsemisest) siad `rõhkvata ja `tohnivata VNg; siad `rõhksiväd Vai; siga akkas `rõhkima, kut tal `süia `viidi Khk; siga rõhib järjest, teeb ikka rõh-rõh Jaa; `põrsad `rõhkväd nasamma koa Vig; siad akan naa `rõhkma, `tahtvad `süia Tõs; siga rõheb `lautes Vän; siga tahab ikki `rõhki, see on tema mood Saa; `rõhkimine käib tuppä Juu; siga rõhib, kutsub nagu `põrsid Kod; kui siga `rõhkis, siis `tiatsid, et `keegi tuleb Lai; siad `rõhksid laadas KJn; siga rõhip, tege rõh-rõh Krk; siga akass `rõhkmä, kui ma `põrste manu lätsi Hel; lehm müügib, lammass määgib, siga rõhib, kiis*

rõhklema

mekitab Nõo; Mee_kae_mis tuu tsiga tsiga rõhk Urv; mõista_i ta teretä?, tsigagi rõhk, ku tii pääl `vasta tulõ Rõu; ku `tütrik söögipangiga `sulgo läis, sõss vana pahr tul'l tallõ `rõhkeh `vasto Räp; tsia? `tahtva? purõlõma minnä?, `rõhkvä? `veiga kõvastõ Se

rõhklema `rõhklema

1. vähkrema `veike laps ei maga -- `rõhkleb `teine Iis

2. rüselema `rõhklevad `ühte puhku Iis

Vrd rähklema

rõhksed pl `rõhksed rõhitised Köht oo nii täis, et rõhksed akkasid keima; Mul ajab seikseid santisi rõhkseid üles Kaa

rõhkäts rõhkä|ts g -dsi siga Ma_painni uma rõhkädsi `tõistõ `sulgu Rõu

rõhkätämmä rõhkätämmä kõhima `Poiskõsõ tük om `hindä är_külmetänü?, no muidugu rõhkätäss Urv

rõhkütämmä rõhkütämmä Urv Rõu rõhkima Tsiga rõhkütäss, taht süvvä_joba Urv; tsiga rõhkütäss, ku pahrõl käü, tük'üss hinne ligi ja rõhkütäss Rõu

rõhmama `rõhmama, da-inf rõhmata rõhmama küll sina `rõhmad seda tööd Emm

rõhmane rõhmane märg, higine (aknast) – Plt

rõhmimä `rõhmimä Juu, `rõhmmä Kod, (ta) rõhmib

1. rabama, rõhmama rõhmi aga edäsi, et teesed [tõõga] kätte saad Juu

2. rahmeldama, rohmima ei tä tii kõrrapäräss, muko rõhmib; mes sa rõhmid, ku sa ei tii ilosass Kod

rõhmitsema rõhmitsema Var Tõs kõhatama eit rõhmitse, `kurku `korjab lima Var; akkas rõhmitsema, ei tea, kas on `tiiskuse kõhä Tõs

rõhmitseme rõhmitseme ahnitsema mullõ es anna leevä`raasu, a eiss `püündse kõik rõhmitsede San

rõhmä-rähmä lohakalt tii muko rõhmä-rähmä, et suab käess ärä Kod

rõhmäts rõhmäts rammestus Kõrra käüs une rõhmäts pääl Krk

rõhnima `rõhnima, (ma) rõhnin Iis, `rõhnin Kuu/ma-inf -mä/ Jõh rügama, rõhmama Mina pian `palja `silgu `karduliga tüöd `rõhnimä Kuu; ma olen `rõhnind tüöd teha küll Jõh; rõhni üed ja päävad seda tüed teha ja saa sõimata `pialegi Iis

***rõhtis** pl `rõhtised rõhitis sandid kibed `rõhtised käivad Jäm **Vrd** rõhtus

rõhtlema `rõhtlema, da-inf rõhelda Hi rõhitsema Kui kiskid ennast liiga täis aeb, siis akab pärast rõhtlema Emm; mõnel juba söõma aeg tuleb alt õlespidi, `õöldaks `rõhtleb Käi; Ma pole änam `ammu `rõhtlend Rei

rõhtlus `rõhtlus g -e Emm Rei rõhitis `Rõhtlust (rõhitised) tulad ikka siis, kui kõht on liiga täis Emm; Mool tuli nii kibe `rõhtlus; Nii sandid `rõhtlused käivad, kui ma sõust rasvast `asja sõõ Rei

rõhtuma `rõhtuma varama `palki `rõhtuma Jäm

rõhtus `rõhtus g -e Jäm Khk rõhitis `rõhtused käivad Jäm; sandid `rõhtused Khk **Vrd** rõhtis

rõhtäelemä `rõhtäelemä rõhatama – Kuu

rõhtäüs `rõhtäü|s g -kse rõhitis Join olut, nüüd ajab `rõhtäüksi Kuu

rõhu → rõhk¹

rõhutus rõhutus g -e VNg; rõhõtus Lüg Jõh; rõhõdu|s g -kse Vai rõhitis piend `suhkurd pida ottama rõhutuse `pääle VNg; akkas järälä `andama [puhitus], akkas juo rõhõrust ajama Lüg; rõhõduksed tulevad `pääle `süümist Vai

röhve, röhves *röhve, röhves* g `röhve Khk; n, g *röhve* Käi, *röhve* Muh; pl `röhved SaLä Kär Krj VII, *röhved* Phl; saav `röhveks Jaa

1. hrl pl pahn, põhk `röhved - - mis tuast koda saab `aetud Jäm; mis sääl röhveste sihes veel möni üiges oli, see oli siis ka `nurka `aetud Ans; obused `tampisid `röhvid, röhveste seest tambiti viimane vili `väl'ja Khk; nuiaga pekseti ka `röhvid Krj; röhved - - masinast aedakse Phl; röhveks piltl puruks, sodiks Ma kukkusi oma põlve `röhveks puruks Jäm; `tõmpsid suuretükkidega sülla `pal'jaks `röhveks Ans; ma kukkusi ennast nõnna röhveks Muh

2. õhuke, nõrk jää röhvet_o meres veel Muh

3. räpakas, tühine (inimene) mis sa röhve koa oled, oja eest äe Muh; üks va röhve inimene Käi

röhvestama *röhvestama* sasima, räsima tuul röhvestab rugid ära Jäm

röhvesti tugevalt, hullusti Mees kukkus nii `röhvesti; Akkas `röhvesti sadama Kaa

röhvähüss *röhvähü|ss, röhvä,ü|ss* g -se röhitis mul ai enne kihä nii puhusilla täüs, no_nakasõ röhvähüse[?] `käämä; röhvä,üse<sup>?</sup> `tul'li Har

***röhvätämä** imperf (ma) röhvati vaigistama ma lauluga röhvati na_tagasi (lauluga tülitsejate vaigistamisest) Rõu

röhvätümmä *röhvätümmä* vaibuma tülü röhvätü_tagasi Rõu

röhäkud pl *röhäkud* röhitised – Ran

röhüläs, röhüläsä *röhüläs(ä)* indlev Oled `nindagu röhüläs siga rahudu Kuu Vrd röhiläsä

röhütelemä *röhütelemä* Har Lut, -tellemä Har Rõu; röhütellemä Vas; (nad) röhütelse[?] Lei

1. röhkima `siga röhütelles Har; röhütellet nigu `siga Rõu; `siga röhütelles, vist kõtt tühi[?]

Vas

2. röhitsema Ku_pal'lu süüt, siss nakat röhütelemä Har; röhütämene - - tulõ tagasi sääne miä sei[?] Lut

röhütämä → röhitama

röidama *röidama*, da-inf röiata

1. ringi kolama, tarbetult askeldama kui pääva `valgel ei saand oma `töödega akkama, siis pimedas veel `röidas; `röidab poole `ööni, ega sest tegemisest suurt `asja ei ole; tuleb nii vara `väl'la `röidama; mis sa `röidad, kui sa ei maga Lai

2. roomama, vaevaliselt liikuma laps `röidab, kui veel ei kõñni; loom - - sai viga, aga ikke `röidas minema Lai

röidlesed pl `röidlesed, `röidlest röhitised `röidlest kõivad üles Kse

röigama *röigama* Mär Nis Hag HJn Lai Pil, da-inf röiata Jür Sim Trm Plt; `röigämä Juu, da-inf röiätä Kod, nud-kesks röiänd Mar; (nad) `röigvad Aud ruigama `seade kered oo nii täis, et ühnä `röigäväd Mar; sigadel kõht täis, nüid muku `röigvad aia `veeres Aud; siga `röigab - - oísib `sel'tsi Nis; oli nagu siga, `röigas moas, `juua täis Jür; las `põrssa närud röiata Sim; siad `röigavad, tahavad `süia Trm; nõnna ligi sji `röigämine one Kod; kui siga `kul'ti oísib, siis ta kõige `rohkem `röigab Plt Vrd röinama²

röil → roil

röinama¹ *röinama* IisR Vai Kad, da-inf röinata VJg Iis; `röinämä, da-inf röönäätä, röe- Kod aeglaselt liikuma, ronima vanames `röinas `tulla `müeda suod IisR; `prussakad `röinasivad vähe `aaval edesi Vai; mis sa `röinad, tule rutemb Kad; ta on nii lohakas, täid kohe `röinavad riiete pial VJg; rinnust saadik kõhe `röinasin lumes Iis; kärbes võtab aga röönäätä `müüdä akent; sua enäm kädä sugugi, mugu `röinäb Kod Vrd roinama

röinama

röinama² `röinama Trm Ksi ruigama `põrssid `röinavad laadas Trm; siad `röinavad, tahavad `süia Ksi **Vrd** röigama

röinama³ `röinama, da-inf röinata reenama kui uue riietega lääd musta töö juure, siis `röinad `riided ära. ka pool pidused `riided - - võisid ära röinata Lai

röistama `röistama rõhitsema lapsel köht täis, `röistab juba Plt

röistis `röistis g -e Plt; pl `röistised Jür rõhitis mul käivad `kanged `röistised Jür; `röistised käivad Plt **Vrd** röistus

röistus `röistus Trm Lai Plt, `röissus Kod, g -e rõhitis `röissused käävad Kod; kui `röistus tikib `piale, siis ohid ja puksid Lai **Vrd** röistis

röitse `röitse rõhitis – Aud

***röiämä** da-inf röiätä, (ta) `röiäb söimama `juunud `piägä võtab röiätä; muku `röiäb aga Kod

rökane `röka|ne Var, g -se Khk Mär Juu määrunud sa oled nii rökane, keik sodi sool peel Khk; kääd rökased Mär; nii rökane tene et Juu **Vrd** rokane

rökedama `rökedama tossutama Mis ta seel tuas rökedab Emm **Vt** röke

rökendama¹ `rökend|ama Ksi Lai Plt, -ämä KJn Ran/-k-/ rögastama mis sa rökendad sial, röga kõik kohad täis Ksi; rökendas kõvast ja kõhis Lai; kõhib ja rökendab mis kole KJn; no suidsumehe rökendävä iki `rohkemb Ran

rökendama² `rökendama Han Var rämpseks tegema, mäkerdama mis sa nüüd rökendad, teed ennast sopatses Han; `tampisin `siale kardult, rökendasin sii Var

röketis `röketis praadimisel tekkiv suits, kärsahais Rasva rökētis Pöi

***rökõtama** (ta) `rökõtab vaikselt hirnuma, puristama obune rökõtab JõeK

rökõtsema `rökõtsema Khk Muh rögisema ajab rökõtsema, rinnad rögisevad Khk; rökõtseb aga `peale kõhida Muh

röks¹ `röks g `röksu Khk Käi kola, logu mis muidu neid `röksusid vidama akata (kolimisel lagunened asjadest) Khk; See on jo üsna röks, seda äi saaged änam paranda Käi

röks² `röks VII Pöi praksti Mis see pisike kepp siis on, `astus jalaga `peale, röks `katki ja `valmis Pöi

rökstik `rökstik praksti `rökstik puruks VII

röksuma `röksuma, (ta) `röksub

1. vanduma, sajatama `röksus taga, et poiss ära `piases VII

2. vaevaliselt hingama seliti muas - - vähä röksub veel VII

röku `röku sea hellitusnimi mõni `öikab röku-röku-röku Nõo

rökutama `rökutama Plt, `röko- Kod

1. rögisema `täimä rinnuss jo peris õtsan, muku rökotab Kod

2. rõhkima kul't rökutab Plt

römbe `römbe sajune ja tormine `römbe ilm Hlj

römbäs `römbäs g `römpä Kod Kam/n -ss/; rümbäs g `rümpä Kod TMr/n -ss/; rümbas g `rümpa Pal Äks

1. mätas, kungas Üppäsin `rümpid pidi, kuni sain suust `väljä Kod; raisus sji maa, mättid ja `rümpid täis Äks

2. roigas siin om mädänu römäss maan Kam

röme `röme Khk HljK, g -da IisR räme Ta nisuke römēda `muodi on, äel ja kõik IisR; röme ääl - - jäimesti räägid Khk

römene → römīne

römetama *römetama* sõimama *Römetas* [teise] läbi, *et see oli kassi tuba koorepüti kallale laskand* Kaa

römitud *römitud* muljuma; kortsutama *olesi lapse ärä röminud; mu rätit ku sita tükk ärä* Kod

röminal *parinal*, ootamatult *koer jooseb äkisti röminal kallale* PJg

römisema *römisema* mõisema *Akkas üöse unes römisema; Säel ta römises vähe - - `kieras teise `külle ja magas edasi* IisR

römmel → remmel¹

römps¹ *römps* Pha, *g römpsi* Mus, *römpsu* Kaa, *römsi* VII, *römsu* Khk *sea suu sulgemisvahend römps - - üks jala `pitkune pulk, nõör küljes, siis `keerti selle pulgaga nõör nii vistsist, et sia suu `kinni läks* Khk; *kui sigu sai tapetud, siis sai römps nina `pääle `aetud, et ta es saa `karjuda mette* Pha; *üiti sia römsiks* VII

römps² → krömps²

rönd → rind

röndsäkillõ *röotsakile* *O'l `hinde `purju joonu?*, *sõss o'l röndsäkillõ `vankrilõ `vaonu* Rõu

röngas → rüngas

röngutama *röngutama* rüngaga varustama *me akkame täna sigu röngutama* Khk

röni *röni* sõim *No mida `niisikene viel `tõisele `ütleb - - `niisikene röni piaks suu `kinni pidama* Jõh

rönima *rönima* R(-mä Kuu Lüg Vai) HJn KuuK VMr Kad Sim I/-mä Kod/ *ronima ma siun `sulle `trossi `ümber ja rönid puu `otsa* Jõe; *üle `aia parajaste rönisin* Kuu; *nie rönisivata lakka* VNg; *Poiss `lapsed rönivad puu `õtsa, siis `trüüpavad `püksid puru* Jõh; *vahi kuhu siä oled rönind ja `vällä et saa* Vai; *rönisin aea `peale* HJn; *nemad rönisid `sinna lakka* KuuK; *määst mine röni ülesse* VMr; *rönind redeli pulgale* Kad; *mis sa rönid `sinna* Iis; *Kes siis masti õtsa akab rönima* MMg; *mitu `kõrda sai seda `viisi vikati nõjal `väl'la rönida, et sialt `lauka kohalt ära said* Lai

rönimus *rönimus* ronija, kuhugi tikkuja *eks ma üöld, miks [ta] käib ninda `tihti meil, eks nüüd ole rönimus tuas* VNg

rönk¹ *rönk* *g rönki* kronu *vana rönk, `ambad löppevad suust ää - - `põhku_p soa änam `sisse* (hobusest) Jaa

rönk² → rünk¹

rönkel *rönkel* *g `rönkli* tudike, kõbi *rönkel - - see ep suuda tükkis midagid* Khk

rönksi *krönksu*, kõverasse *Sõrme `rönksi [jäänud]* Trv **Vrd** *rönksi*

rönn → renn¹

rönnis *rönnis* rase äga *see teinegid `kaugel pole, [ta] nähasse juba `rönnis olavad* Mus

rönses *rönses* *g `rönkse* krömpsluu *suulaes on rönse* Khk

rönts *rönts* mürts *ühe `kerra käänd üks `irmus rönts `jälle, `paadi keul mend `vasta `Mieka kive* Kuu

röntsakil *röntsakil* Tõs PJg *röotsakil, kummargil ma oli röntsakil vao vahel* Tõs; *kui rahe kätte jääd, piad röntsakil olema, `pöörad küüru `vastu* PJg

röntsatama *röntsatama* Kad, *röntsätämä* Kod *prantsatama puu röntsatas maha* Kad; *`kuksi maha kui röntsätäs* Kod

röntsik *röntsi|k* *g -ku, -gu* kobar *marjad röntsikus, olga pihlad või mis `tahtes* Khk

röntsima *röntsima*

röntskume

1. vantsima `Röntsisin jala `tulla; `võõrad `käisid `katsumas - - ei `maksa `röntside [mõrdu vaatama] Lüg

2. lürpima, luristama `röntsi `vällä, `tõmmab lorts ja lorts ikke, ku on kuum Lüg

röntskume `röntskume Hls Krk; nud-kesks `röntskunu Pst väsima, roiduma ma ole nõnda ärä `röntskunu, ei viisi `koehkil minnä Hls; tullu pidu päält, ei ole maganu, ärä `röntskunu Krk

röntsti mürtsti `tuulispask viend `paadi `rannast - - `röntsti `sinne `vasta tua `seinä Kuu

röntsuma¹ `röntsuma, (ta) `röntsub krudisema mu suoned on nii `aiged, et röntsuivad VJg

röntsuma² `röntsu|ma Nõo/-t-/ Kan, -me Krk roiduma, väsima Tullit tüüjlt, olet `röntsunu, eida pähle `puhkame Krk; ma `le pikä tii maha käenu, ma `le `röntsenu Nõo; ärä `röntsunu hobõnõ Kan

röntsuteme `röntsuteme roitutama, väsitama Pikk reis röntsutep ju ninda ärä, et midagi ei taha ämp tetä Krk

röntsäjus `röntsäjus, `röntsäüs mürtsatus `järsku old suur `röntsäjus siel koja `permandul; Kävi üks `röntsäüs, tuul lükkäs vist `retlime külillä Kuu

röntsamä `röntsamä sõites üles-alla loksutama – Kuu

röntsäüs → röntsäjus

röntsumä `röntsumä Vas Röp kortsuma `isteh ol' kleit kõik är^o `röntsunü^o Röp

***röntsütämä** da-inf `röntsütädä logistama Paha tie pääl saab kovasti `vankriga `röntsütädä Kuu

röpane `röpa|ne VII, `röpä|ne Juu, g -se räpane lapse suu ikka röpaseks `jäätud VII

röplemä `röplemä, da-inf `röbellä rabelema, vaeva nägema Küll sai vahel `tuuliste ja `tormiste `ilmujega merel `röbellä; `Luomad jäid `tihtilugu tūmässe - - ei `jaksand enämb ise `väljä `röbellä Kuu

röplütämä `röplütämä siblima, saputama Oh sa `heldene aig, `kuida kanad `piendrad ärä `röplütänd; Kanad `röplütäväd `piesa all Kuu

röpsama `röpsama, da-inf `röpsata järsku murduma köis ~ aņņu varšs `röpsas `katki Khk

rösi rösi RId Iis rösi, (aurust tekkinud) niiskus pühi rösi akkunalt VNg; `Tehti `reietoa `uksed `lahti [pärašt kütmist], et läheks sie rösi kõik `välle Lüg; Kui `pandi märg vili üläs - - siis rösi `tilkus Jõh; rösi on akkenel IisR; rösi - - tuleb `tuore vilja kuivatamisel `väljä Iis

rösine rösi|ne g -se RId niiske, röske, rösine `reietuba `jälle rösine VNg; esimene kõrd just `liiga pali ei `küetud [reheahju], `tõmmab rösisesest Lüg; `Niigu vähägi tuas `keidad, on `aknad rösisesed; `Prilli klaasid `läksid rösisesest Jõh

röske¹ `röske Kuu VNg Lüg Jõh röske Sie tuba `seisub `aeva `ninda `röske, ei `tiie, mes sel viga on Kuu; `aknad on `rösked Lüg; nüüd on maa üväst `röske Jõh

röske² `röske rōdsk `värške inime on `röske `näuga Khk

rösmü `rösmü

1. väheväärtuslik, rämps `Nuodas oli vade `rösmü kalu Kuu

2. jäme takune riie Niisugusest `rösmüst sai hüäst kottisi teha Kuu

***rösmüne** pl `rösmüsed adj < rösmü – Kuu

röss röss Jõh, g `rössi Lüg väike, kössis inimene ise pisikene röss õligi; Eit `jusku röss, kael ette puole, pää `kuklas Lüg

rössis kössis Külm vai, et õled `ninda `rössis Jõh

rössämmä `rössämmä rahmeldama, ülepeakaela tööd tegema mis sa `rössäd Plv

röts röts deskr Käis üks röts ja köis oli puru Põi

rötsakas `rötsakas jääkirmetis See `rötsakas sial küna `põhjas võtab vee valu ää Kei

rötsakil käkras *rötsakil röövas`rötskub ära, naala otsas ei`rötsku Saa Vrd* rötsäkun

rötsakile *rötsakile Saa, rötsä- Khn; rötsakille Amb*

1. *röötsakil rötsakille laua naal, ei vitsi sedasi otse`istuda Amb*

2. *puntrasse, lohakalt hunnikusse röövad on maha rötsakile visatud Saa*

rötsima *rötsima Vil, rötsme Pst Krk, (ma) rötsi(n)*

1. *määrima, rikkuma Temal on röövad kiik ära rötsitud Vil; rötsib`röövad puha ärä Pst*

2. *maha peksma mis erelin vili, sedä ta (torm) röts egät pidi, siss om ta ärä rötsit Krk*

rötskuma *rötsku|ma Saa, -me Pst Hls Krk kortsuma ku teinekord`öelti: su kört on`rötskunud, siss tädi`ütles: küll perse riigib; ikki pidi [röiva] naala`otsa panema, siss ei`rötsku ära Saa; röövas`rötskub ärä Hls; räit ärä`rötskunu Krk*

rösttik *raksti kukkusi kondi`rösttik`katki VII*

rötsume *rötsume kortsuma Ärä pikute uute röövastege ninda`uudin,`rööva`rötsuve ju ärä Krk*

rötsäkul *röötsakil võtab kondi`aiges, rötsäkul ei ole ää`olla Hls Vrd* röötsakul

rötsäkun *rötsäkun Hls Krk käkras Pöll puha ärä`rötskunu, om rötsäkun tooli_päl ollu Hls; räit kokku mütsüdet, rötsäkun Krk Vrd* rötsakil

rötsä-rätsä *köötsa-köötsa lähäb rötsä-rätsä, ei`vaata kedägi, mes eden one Kod*

rötsötämmä *rötsötämmä lobistama, lohakalt toimetama ta rötsötäss inne, kõik`kotuss um vett ja`prahti täüs`aetu; vana rötsötäijä um, kõik`kotussõ`umma`är`rötsöteti Plv*

rötsüteme *rötsüteme Hls Krk kortsutama Sia rötsüted`vastse`rööva ärä; Nevä rötsütime põlle ärä Hls; pane ilusti latakuss, ärä ärä rötsüte; sa olet ta ärä rötsüten Krk*

röuk *röuk g röugu Kär Kaa Pha vilets olend a. tudike, kõbi ma ole vana inimese röuk Kär; oleme sii kaks vana`röuku Kaa b. lahja loom`röuku jäänd, muidu üks röuk veel Pha*

rövendama *rövendama määrima Rövendas kõik ära Jäm*

rövest *rövedalt räägib ullust ning rövest Jäm*

rööbama *rüüßbama, da-inf rööbata roomama, ukerdama Mis sa pimevaim siin`rüüßbad (öeld kutsikale) Trm*

rööbane *rööba|ne Jäm Khk Kaa VII Pöi, rüübä|ne Kod, g -se määrdunud, räpane Tuli rööbaste riittega teiste sega Khk; Lapse rinnaesine oli supi`söömiseest rööbaseks läind Kaa; ää tulg rööbaste`jalgadega tuba VII; muss ja rüübäne, ei ari ennäss sugogi Kod*

rööbas *rööbas g`rööpa Khk Pöi LNg Han PJg Vän Hää Saa Pal Ksi SJn; rööbäs g`rööpä Tös,`rüüpä Kõp Vil Hls; rööbäss g`rüüpä M TLä Rõn Har Rõu;`rüübäs g`rüüpä Kuu; pl`rüöpad IisR Muh,`rüepäd Khn*

1. *rattajalg tee- või maapinnas`Rüübäst`müöde ma`läksin`kelgaga, sidä`viisi sain edesi Kuu; rataste`rööpad Khk; Sügava`rööpa muljub ikka küll Pöi;`vankre rattad kõivad`rööpä sehes Tös; Tie`terven masinatõga ää lõhutud, sügäväd`rüepäd siss Khn; ratas vaesus rummuni`rööpasse Saa; Iga kevadi pidime -- minema suure tee`peale`rööpaid tasuma (tasandama) SJn; ratass läits`rüüpässe Trv; Obene ei pia rööbäst, läits`rüüpäst`vällä Hls; oia ninda, et`rüüpäss ei lää Krk; tñd olliva alva, sügävä`rüüpä sehen Ran; Ma komisti`rüüpäde Rõn; Hopõn is joua`kuuõmat sivväst`rüüpäst`vällä`vetä`Har; Rööbäss um vett täüs Rõu*

2. *raudteerööbas raudteel oo koa`rööpäd, rong jo rööbaste piäl jooseb Tös; rautte`rüüpid om pallu Hls; roõg sõõdab`rüüpit`müüßdä Nõo;`Rüüpä`olli rauast Har*

Vrd *roobas, rööbes*

rööbe, rööbes *rööbe g`rüüpe KJn T V; rööbes g`rööpe Vig Mih PJg Vän Tor; pl`rööped SJn,`rüeped Khn*

rööblemä

1. rattajalg tee- või maapinnas *Praegu on tee nii sopane, et vankre rööped kõik vett täis* PJg; *'Pehmes maas jätvavad vankre rattad järgi sügavad rööped* Tor; *ei saa ümmer minna, sügavad rööped* SJn; *mis serände kõrvaline tii om - - sääl om suured rüüped* sehen Ran; *mõni inimene om seräne, kui sina ratta rüüpen uput, ta ei tule avita su välilä* Puh; *ma satte jalgapidi ratta rüüpede, rööbe ol'i vett täis, sai jalg likess* Nõo; *vanger juhup - - ei käi iluste rööbet piti* Kam; *ol'i sääne alb rööbe?* ratta tahtsõvõ òkka ümbre minnä San; *tiid aiass tasatsõss - - rüüpe kõik aiasõ_maha?* Har; *kõik tii'veere?* umma rüüpit täüs Rõu; *tii om rüüpele aet* Plv; *rüüpe?* ratta tsõõriga pessüss Se

2. raudteerööbas mõni ratta sõitja olna nii osav, et sõitna raudtii rööbet müüdä Nõo; *ma pañni raha rüüpe pääle, ku roõg - - läts üle raha, siss raha läts kaiskiss* Har

3. soon, vagu vms obene om nii rammun, et òkva rööbe om sällä pääl Nõo; *mahl joosep tila kaudu, tetäss rüüpega tila* Kam; *Lavva sihen rööbe* San; *Tuü rööbe_vai tsalk, tuü ol'i iks òkva [anuma] põhjalõ parass* Urv; *ma tõmpsi ääsä tsuua kabla_nii kõvastõ jala sisse, et no_m_jala sisse tõmmanu_rüüpe;* *Tuuga (punnhõõvliga) aeti laualõ rööbe_sisse* Har || harv koht kangas kangalõ om rööbe? sisse jäänü? Har

rööblemä rüüblemä Kam Plv

1. rähklema, rabelema mes sä ronit ja rüüblet, ku sa paegal ei püsi Kam; *ei püsü sil'mä pilkugi paigah, alati rüübless* Plv

2. ringi käima, hulkuma sina kah rüüblet küllä piti Kam

rööbustama rööbustama kurnama, vaevama aigus oli_tese nõnda εε rööbustand Khk

rööbutama rööbutama väsitama, vaevama sihandune autuga loksumine rööbudab ära nii kangest Khk

rööbäkilõ röötsakil, järele lohisedes *Üts kitsõkõnõ vidi ka_peräpuult rööbäkilõ takan* Rõu

röödakille röödakille Trm Lai, rüädäkil(l)e Kod röötsakil(e), lääbakil(e) vahtis röödakille aknast väl'jas Trm; *magab rüädäkille lavva õtsan, juyunud; maja on lanknud rüädäkille* Kod; *aja pial - - röödakille* Lai **Vrd** röödakilli

röödakilli röötsakil ei või kül'leli olla, magan röödakilli Kad **Vrd** röödakille

röödsakuli röötsakil röödsakuli aia otsan Hel

röödäk röödäk g -ku krõnks küll om röödäkuss jäänu, mia es tunne ärägi Puh

röödäkeli krõnksus temä mõtelnu, et nii vana inimene, no küll ta võib olla - - röödäkeli ja köödsäkeli; *kõnnib röödäkeli* Puh

rööga|auk poriauk siad kõivad rööga aukus puperdamas Kse; röögaauk - - kus siad kõivad Mih

röögama¹ röögama Jäm Krj Rei, rüögämä Kuu, rüügäm(m)ä Vas Se röökima, mõirgama mis sa toht röögad (õeld lehmale) Krj; *Lehem röögab loutas ühte otsa pidi* Rei; *Nigu midä saa ai õnnõ, nii pand rüügämä* Vas

röögama² → röögama

rööga|pasun kisakõri *Su laps kisab nagu röögapasun* Saa; *röögapasun rüük' senigu ehg välilä lää* Krk

rööga|pill kisakõri ei ole muud ku üits röögäpill Pst; *vana röögäpil'l, mi_sa röögit* Urv **Vrd** röögepill

röögatama rööga|tama Khk Põi Mär Kse Tor Hää Saa Juu Jür JMd Trm Plt, rüöga- Koe VJg Iis; *röögät|ämä* Tõs KJn Trv Puh Nõo Ote, -ämmä Rõu Vas, -eme Hls Krk Hel San, -emme Krl; *rüögätämä* Kuu/'r-/ Kod korraks röökima, mõiratama lehm röögatas äkisti Khk; *kukkus maha naa mis röögatas usna* Mär; *loom kaevab teist, teene röögätäb kohe* Tõs; *tahtsin*

röögatada, aga irmuga es tule mitte üks ääle piuks `väl'la Saa; kukkus maha ja röögatas Juu; ärg rüögatab VJg; ehmattates loom äkitse röögatab Trm; eläjäs röögätäs, kui teeñe `kaevas KJn; ku tõine lehm tõist puseb, siss paneb röögäteme Hls; röögätäs üte kõrra Krk; [karu] röögäti `irmsa äälege, ai `püsti tagumiste `jalgu `pääle Hel; no tuu `eitumine `ol'li jo röögätämise väärd Puh; kui sul käsi `vasta tulist `rauda putub, siss sa õkva röögätät tolle valuga Nõo; peremijs aar'd minu `kinni, esi röögät ka üits kõrd Ote; luum röögätess, ku valluss om Krl; saa as `aigu röögätäki, ku ol'li jo maal Rõu Vrd röögähtämmä

röögates¹ röögates kolakas küll sa oled aga `raskeks läind, justkui va röögates Mar

röögates² → röögatis

röögatis röögatis Muh Sim, g -e Tõs/-gä-/ Plt; röögates Mar, g -e KJn/-gä-/ sammaspool röögätis, üks naha `aigus, aab naha kestile kõik Tõs; röögätēs - - üks `aige, mis edesi läheb `müüdä ihu KJn Vt veise|röögatis

röögats¹ röögats PJg; röögätš g -i Pst sammaspool Kää_m puha röögätšiten Pst

röögats² röögats g -e röögatus looma röögatsed PJg

röögatu röögatu Khk Kaa Emm Käi Rei Kse Aud Sim Lai KJn, g -ma Mus LNg/n -to/ Mar Mär Han Mih Juu Kad; rüögatu Amb JJn Kad, g -ma Ris Jür; `rüögatu Jõe Hlj VNg, g -ma Lüg Jõh; `rüögä|dü g -tümä Kuu; n, g röögatu Jäm Põi Muh Mar Mär Han Var Jür, `rüögatu Jõh

1. a. tohutu, määratu, väga suur; väga, tohutul ei mina `jaksand `tuua, nii `rüögatu suur oli Jõe; [Kakuami] `ankurid olid küll peris `rüögätümäd ariligu `vergu `ankurije `korvass Kuu; see on röögatu suur, ma_p suuda `tõsta Jäm; sõdised röögatamad kivid, äi neid kipuda siit `kengid Mus; Elamine oo niid - - röögatu kallis Kaa; teind omale `seikse röögatu suure löövi üles Põi; röögatu suur einama tük'k koa, mis seal `niita oo Muh; Nii röögatu suure `koorma töid metsast `üksi `välja Rei; Ajas selle röögatu kivi vankri peale Mar; Sild oli röögatamid masinud täis Han; küll oo röögatu tuul Aud; rüögatu ränk `tõsta Ris; sie raudkang, mis mul oli, oli väga rüögatu JJn; temal piab olema rüögatu `palju raha Kad; röögatu suur naine, pikkust ja `paksust Lai **b.** miski väga suur tegi igavese röögato `val'mis, mis kuhi see on LNg; mis ma `niukste röögatumatega teen Mär; ärge nii rüögatumaid tuoge Jür

2. sõnakuulmatu, pahandust tegev, halb (olend) Küll on `rüögatumad `lapsed; sina vana `rüögatu, mis sa `tõmmad `ühte `puhku ühest kõhast `tõise Lüg; see üks pahur, röögatu loom Khk; ei `oska teiste inimeste `keskel `olla - - va röögatu inimene ikke oo Mar; röögatu laps Var; oh sa rüögatu - - oma tükkidega Ris; me ärg on röögatu luom, jookseb mis kole Sim

röögatus¹ röögatus Nis, g -e Jäm Khk(-dus) Kse Tor JMd Iis/-üö-/ Trm; röögätu|s(s) g -se Hls Krk Puh San; `rüögadu|s g -kse Vai röögatamine, mõiratus miä `kuulin `rüögadust ja pelästusin kovast Vai; keis `irmus röögatus Khk; `veise röögatust oli laudast `kuulda Kse; selle röögatuse `piale `ärkasingi üles Iis; olli üits röögätuss Krk; suur röögätuss `ol'li väl'län Puh Vrd röögähtüss

röögatus² röögatus Jäm, `rüö- Hlj; `rüögädüs Kuu sammaspool Sel `lapsel on vist küll `lehmä `rüögädüs `silmiss Kuu

rööge rööge Muh Rid Mär Vig Pär PJg, g `rööke Jaa Põi Kse Han

1. tugev tuul, torm see rööge_p jää `õhtaks koa `järge mette Jaa; Äi sõhukse röökega liha sa merele üht Põi; naa ränk rööge, aga nüid oo ää kadund Mär; see oli päris rööge kohe Kse; `Neukest rööget põle `ampsest aast änam - - `nähtud Han

2. röökimine, kisa tuli igavese `röökega Jaa; selite maha `sõnna ja rööge `lahti Muh

röögeldama

***röögeldama** imperf (nad) *röögeldasid* mürgeldama, laamendama *mõned röögeldasid seal pulmas, viide ära, said viisteist* `pæva Phl

rööge|pill kiskõri küll *see röögepi'l oo Muh; röögepill, kis pailu karjub* Kse **Vrd** röögapill
röögitama röögit|ama Aud, -ämä Nõo, -ämmä Plv, -eme Hls Krk karjutama *anna lapsel lütti, mis sa röögitad tast* Aud; *ei tohi last röögite* Hls; *mis te röögidede latses* Krk; *mängi latsesga iluste, mes sa latsesest röögität; esi lüüß jalaga* `kõpsu kah, *ku ta toda ärmoonikut röögitäb* piltl Nõo; *röögitäss pääle last, vana laisk raibõ*? Plv

röögähtämmä röögähtämmä Plv Vas röögatama röögäht *inne üts kõrd, sõss jäi* `vaiki Plv; *ma röögähti toolõ* `vasta Vas **Vrd** röögähütmä

röögähtüss röögähtü|ss g -se röögatus *niä?* ollõv *suurt röögähtüst kuulu?*, *inne nännü midägi ei ollõv* Plv **Vrd** röögähüss

röögähüss röögähü|ss Plv Vas, röögä,ü|ss Rõu Röp, g -se röögatus *üts röögä,üss ol'l laudahn* Rõu; *röögähüse pääle joosimõ* `kaema, *ol'l tõnõ pikäle* `lüüdü Plv; *röögä,üse pääle juuḡskõ* `tarrõ Röp **Vrd** röögähtüss

röögähütmä röögähütmä röögatama *mul and mitu kõrd röögähütä?*, *innegu kuul'd* Vas **Vrd** röögähtämmä

röögänd röögänd g -i Plv Vas röökija *vana röögänd, mis sa röögit tah* Plv; *mõni lais om* `väega röögänd Vas

röögäts röögä|ts Har Vas, g -tsi San, -dsi Rõu röökija *va röögäts - - muudku rüük* San; *röögäts lais, vana vaim ollõv är vahitunu?* Har; *Ma joht naid röögätsiid ei kannada* Rõu

röögäüss → röögähüss

röögüss röögüss g -e röökija *ma toolõ röögüssele lei* Se

röök¹ rüük' g röögü Krk(röögi) Vas röökimine, röögatus röögi *võts* `vällä Krk; *poskõnõ tull' tarrõ* `säantse röögügä?, *et terve külä helisi; üts rüük' ja tähn hummogust õdaguni?* Vas

röök² röök g röögi torm, maru *Väljas sihane röök, et kaks meest pidagu ühte meest uherdi ougu kohal; Sügise aa ermus eitlikud ilmad, puhu paistab päike ja on vaga, seelsammas paneb sihantse röögi lahti, et erm Emm*

***röök**³ g röögi kandam *tuleb suure kala röögiga* VII

röökama röökama kõvasti puhuma *Tuul paneb ennast nenda röökama, ju nüid vihma ka lahti kisub* Põi

röökima¹ röökima Jäm Khk Pha Põi Muh Emm Rei Mär Kse Aud PJg Tor Hää/-üü-/ Juu JMd Trm Lai Plt, `röökmä Mar Vig, `rüükmä (-k-) KJn Vil eL(ma-inf -me M), (ma) röögi(n); `röökima, (ma) rüögin Ris Koe VJg Iis, `rüögin hajusalt R(ma-inf -mä Kuu Vai); `rüekmä, (ma) rüegi Khn; (ta) röögib Han Vän Saa SJn, rüägib Kod, (nad) `röökvad Var

I. valjusti karjuma, kõva häält tegema a. (inimestest) küll *tämä* `rüöki Kuu; *Rüögib oma äele ära* IisR; *rüökivad justku juobuned mehed* Vai; *laps röögib* Khk; *mina kukkusi* `painaja all `röökima Muh; *Röökis nii kui siga aia vahel* Rei; *tä muud tee, kui röögib aga* `peale (lapsesest) Mar; *Ei tiä, mis sie laps tahab, et nda paelu rüegib* Khn; *mis sa* `põrguline röögid Tor; *rüägib nõnnagu eläjäs* Kod; *mõni viie-kuue aastani röögib* Plt; *rüüküsi nindagu ehg minekul; ma ole silmä* `endel pimmess `rüükkin Krk; *ta* `ol'li keerelnu ja `rüüknu tolle valuga Ran; *võta laits* `sülle, *mes sa laset last* `rüüki Puh; *mõni inimene om serände ell, ku veedikese valluss om, siss röögib nigu ratta pääl* Nõo; *jooḡk poodi läve ijn pik'äli maan, esi purjun ja röögib ku vanatoht* Võn; *mul nii suur valu, et ma* `õkva röögi Ote; *lais* `rüük'se, *ku imäl takan juuḡskõ* Kan; *Rüük' ku tsiga aia vahel, mee no kae?*, *mis säääl jäl tu hädä om* Urv; *lais om* `hindä nii är? `rüüknu, *ei olõ?* inämb hellügi Plv; *timä tul'l* `rüükkih tarõst `vällä ja juuḡsk `mõtsa

minemä Vas **b.** (loomadest, lindudest) *lehm`rükis aja taga, ei lase kedagi`lüpsada Jõe; mida nied`luomad`rügivad sääl Lüg; lehmad`rökisid nii`kangesti Khk; Undid panid ennast küünlakuus ööseti nenda rökima, et ajas üsna irmu pääle Pöi; mis_ne`veissed`rökivad Muh; loomad`röökvd - - kui näd kojo`tahtvad Mar; kui ta`alba tiäb, siis tuleb ja`rögib (harakast) Var; teine lehm puseb, teine rögib Hää; pul`lid panevad`rökima Ris; loom rögib, kui kaevelda soab tõse kääst Trm; lehmad akkasid`rökima, kas`juua tahavad või Lai; Sead`rüüksid nõnda kõvasti, et kõrvad aavad pääst ära Vil; ku neil poja om, sõss sedä`viisi rögivä kiivit ja kiivit (kiivitajatest) Trv; varese rögiv`raipe man Krk; pöönigu pääl vana esäne kaß`rüük`se Hel; varesse ja pask`rästä`rüüknuva Ran; mul`ol`li nõnda paks rügä, et siga rüük veeren, es`pääse rükkä Puh; terve külä - - om toda sigade`rüükmist täis Nõo; peni pureleva ja kaßi rögivä`irmsaste Vön; lammass ei mõista`rüüki, tuu`määg Ote; varess rüük, siis tuleva kost ilmast kõik varesse kokku, siss om nigu üits sõda sul sääl`ümbre Rõn; mitu`päivä tan ussõ man`ísirgu`rüük`vä Krl; tuu`om tuu`lammass, kiä söödämaa pääl alasi rüük`pääle`rüük`mist, ei saa konagi`täüs Har; lehmä`rööge?`juu`malda laudahn Rõu; talvõl es olõ`tsirgukõistõl ka midägi?, röögevä ja`tsiukõl`liva? Plv; inne`vihma, siss piho laul nigu kaß`rüük` Vas **c.** piltl (loodushäältest ja tehishelidest) *tuul rögib nõnna et; ratas paneb`rökima, kui koorm`peale`vaotab Muh; pañdi kohvipada tulele ja pañn`rökima (st hakati särinal liha praadima) Lai; Ratta rögive, vaja`määri Hls; kellä akasiv`rüük`me; joba torupil`l rüük; ega raha kellekide`taskun ei röögi Krk; perän vanger pañd`rüük`mä, nii et es`julgegi kõvembide`sõita Ran; mõnikõrd kuuled`õkva esi ärä, ku rinna rögivä Puh; miul ei`vasta`üitsegi süük, mia süü`ärä kõik, mes ei röögi; puu`tel`giga`vankri, nuu - -`rüük`sevä`irmsade Nõo; mul`naksi süä`rüük`mä,`tahtsõ nakada ossõndamma Har**

2. karjudes, kisendades rääkima *Poisid pidid`aida minema maasikaid`võtma, kus vana`pistis`rökima Pha; Mis sa röögid, ma kuulen vähemast küll Mar; käis`rökis mo`peale Mär; tulli`rüük`in, et isä om vist`surnu Trv; karjapoiss nakanu appi`rüük`mä Ran; miä`rüüksi küll, et kos`kepp Puh; miä`rüük`mä, et miß, kos sa jäid, tule ruttu Nõo; emä ik`kis ja`rüük`is man, et oi sedä`valukest, mes temäl om TMr; esä`rüük`nü`kõgõst väest, et appi`kuul`ja ja`nägiä Vön; mi`rüüksime: ono, tulõ ruttu Röp*

3. millegi üle kaebama *Ema rögib tuas`näl`ga Han; rabats akab`järsku, inime rögib`külmä ja värisab Saa; temä`rüük`s`sel`gä, et tal`sel`g`valuts Krk; nüid joba noore rögivä`ambavalu Ran; masina mant`tul`li kodu,`rüük`se`säl`gä Ote*

röökima² `rökima, (ta) rögib Khk Mus Kaa VII Jaa Pöi Emm Phl

1. rühmama, rassima küll ta rögib teha Mus; *Talus sai pailu`rökida Kaa; rögib tööd`tehja, nii et pole aru`pees Emm*

2. tarima, vedama *röökides`leheb`sure`raske`kandamaga Khk; Kus te nende kottidega`röökides lähete Kaa; ma`rökisi, et perse`raksus taga VII; Röögid enese rinnaaluse paigast`ää Pöi*

rööm → krööm, röm!, trööm!, trööm²

röömakil roomakil aab ennast röömakil edasi Trm

röömama¹ `röömama, da-inf`röömata JMd VMr Trm MMs Äks Lai; `rüömama, da-inf`rüömata KuuK Koe Kad/-üe-/ VJg Sim, `rüömada Jõe Hlj VNg IisR; `rüömä`mä, da-inf`-dä Kuu Lüg Jõh(-üä-) Vai; `rüümämä, da-inf`rüämätä Kod roomama`ussid pidite`linnu`poigi ka`süöma ja`linnupesadesse`rüömama Jõe; Laps akkas juba`rüömämä Kuu; ma`rüömäsin`umbes lumest läbi,`püksi`kaulusseni õlin sies Lüg; tämal õlivad`põlved juo verised`rüömämiseiga Jõh;`pääle`vihma on maod`rüömämäs Vai; kaks`nädalad`rüöma`mööda

röömama

karduli muad, kääd - - on `kanged, mustad kõik KuuK; laste `kohta `üeldakse `rüemavad Kad; `röömab läbi lume Sim; vekene lapsekene, soa tõhe röömatudki veel Trm; mes sa `rüümäd siäl muan Kod; röömassin üle ukse tuppa MMg; `röömaja laps Lai

röömama² → tröömama

röömane → tröömane

röömendämä röömendämä rühmama ma röömendi üü_ ja päävä^o kokku Urv

röömmä → röövima

röönama¹ `röönama Muh KuuK, da-inf röönata Kse

1. ringi kolama mul on paha lehm - - `röönab teine igal puol KuuK

2. rügama, rühmama küll seal röönatse tööd teha Kse

***röönama**² (nad) `röönavad määrima `röönavad oma `riided ära Kad

rööp¹ rööp g rööba Jäm Khk Kaa VII; rüüp g rüübä Kod pori, mustus, sopp Sa oled nõnda rööbaga koos Khk; `Tuhlid olid mädaks läind nõnda\_t pal'las rööp Kaa; jähi `rööpa `kinni VII; rüübägä koon Kod

rööp² rüüp g rööbi Kan Plv, rööbä, rüübä Lut(n rüüp); ppl `rüüpe Ran

1. a. vagu, renn, rööbas `lapjuga tasutiva `rüüpe kah Ran; rüüp tettü, kos laud edesi ja tagasi liuguss Kan; kos tuu lak'ka `kühmise juüt ol' - - et säääl ol' ka nigu rüüp jäänü^o Plv b. vorp lei hobõsõlõ piidsaga, nii rüüp Lut

2. sarvepügal rüübä^o lihmal sarvõ pääl umma^o, mitu `vaikat, setu `rüüpä Lut

***rööpeline** pl `rüöpalised rööplik Kälätied olivad `rüöpalised, `kesse neid tegi vai `praavitas IisR **Vrd** rööpline

rööpama → trööpama

rööpeline `rüüpeline g -se rööplik `rüüpeline tii Plv

***rööpimä** `rüöpinä, (ma) `rüöbin Kuu; `rüüpmä, (ma) rööbi Rõu/ma-inf -p-/ , rüäbin Kod

1. rühmama, rügama Mes sa `ninda `rüöbid sidä tüöd tehä Kuu; eelä rüüp üksinda, tänä rüübiväd kahekeisi [heina teha] Kod; Rüüp tan hummugust õdaguni^o Rõu

2. ahnitsema, krabama kisob ja rüäbib, aga enel küllält `metsä; rüäbib egält puult, kos kätte suab Kod

rööpinne `rüüpinne rööplik tii `rüüpinne `väega^o Se

rööpis nutust kõverad mokad `rööpis - - `nutmise ajal PJg

rööplik `rööplik g -gu Khk; `rüüplik g -ku KJn Trv rööpeline tee oli läind `rööpliguks Khk; tii on nisuke `rüüplik ja saht KJn; `rüüplik tii Trv **Vrd** rööpeline

rööplikanõ `rüüplika[nõ Rõu, g -tsõ San, -dsõ Har rööplik külä `vaiõ tii omma `rüüplikatsõ San; ma\_i saa<sup>o</sup> suurt `kuurmat panda^o, nurmõ tiiid piat tulõma, tuu om `väega `rüüplikanõ Har

rööpline `rööpline Khk Saa Iis/-üö-/ Kõp, -le|ne Kse Han Tõs Hää/-üü-/ , g -se; `rüüpline Ran Rõn Har Rõu Vas, g -se Pst Hls Krk, -tse Puh rööplik külavahe tee oli `rööpliseks jäänd Khk; tee naa `rööplene - - alv `sõita Tõs; alb `käia `rüüplese `tiiga Hää; `rööplist teed arstiti liivaga, labidaga `aeti `rööpad tasases ja liiv `paanti `pääle Saa; tii olli ninda `rüüpline - - igäves suure `rüüpä sehen Krk; siij savitii - - egä keväde ja sügise om ta `korpline ja `rüüpline, murra vai vanger puruss Ran; Ku no\_maa är\_külmäss, sõss saa tii `väega `rüüpline Rõu **Vrd** rööpeline

rööpsus kortsus, viltu Isa nägu oli `rööpsus piias, poja tegu põln `tahtmese järel; Leidi rae oo `rööpsus, `õmle ilusti otse Han

rööpämä `rüüpämä, da-inf rööbätä<sup>o</sup> roomama Pini näkk, et ma\_tulli, sõss nakass jo\_kavvõst manu `rüüpämä Rõu

röör röör g rööri Sa lõõr, troup *Korsnapühkija* käis röörisid puhastamas Jäm; `rööridega ahi, mis tuba tehas Khk; *Soojaseina* röörid oo vist tahma täis korjand Kaa; `Korsna auk peab alati jämem olema kui all röörid, siis ta veab alati Pöi **Vrd** rööv²

röösatama röösatama Jäm Kaa VII röögatama, mõiratama *Lehm* röösatas Jäm; *Ma otse röösatasi, kui ma - - metsas ussi peele astusi* Jäm; *ma_s* kuule röösatamist VII

röösatust röösatust g -e Kaa VII röögatus, mõiratus *Sealauda* poolt oli röösatust `kuulda Kaa; `kuultsid sa `veise röösatust VII

rööseldamä rööseldamä tuuseldama *Rööseltäb ja tõukab kõik tooli ja pengi pikäli maha* Nõo

röösimä, rööskimä `röösimä Khk Kaa Emm Phl, `rööskimä Sa Hi, (ta) röösiib röökimä; mõirgama *Pisike laps* `rööskis parandal Jäm; `veised `rööskivad nenda, tuleb sehandust `santi `ilma Khk; *mis sa sii röösid kut ärg* Mus; *Kui veised oomiku karjamaale ajades valjult - - röösiivad, siis tuleb palav pääv* Kaa; `veised - - `korjavad ulgaldas kogu ja kukkuvad `rööskimä Krj; *lehm röösiib ühe injega* Pöi; *Vasik* `rööskis kappä Rei; *mes sa röösid seel* Phl

rööst → trööst

rööstima → trööstima

röötsakaela röötsakaela röötsakil – Khk

röötsakal röötsakal röötsakil – Jäm

röötsakas¹ röötsakas põntsakas nii vali röötsakas oli Jäm

röötsakas² röötsakas tüse inimene – Mus

röötsakel, röötsakele röötsakel(e) röötsakil(e) *Oli seel aja peel röötsakel; Alupinu on nii röötsakele vaibond* Käi

röötsakeli röötsakeli röötsakil – Puh **Vrd** röötsakili

röötsakil röötsakil Jõh/`r-/ hajasalt Sa, Emm Rei(-gil) LNg Mar Vig Han Tõs Aud Hää Saa Ris Kei Juu Iis/-üö-/ SJn, röötsä- Tõs Juu KJn Vil Trv Ote Vas

1. kühmus, upakil; külili või rinnuli millegi peal või najal *minä* `praegu õlen siin `röötsakil Jõh; *poiss* `istus sääl nii röötsakil VII; *mehed aavad juttu röötsakil aa naal* VII; *Oli sii pirekse* `aega röötsakil asemel Pöi; *Oli röötsakil reelingi ääre pääl ja* `öökis; *joonud mees on röötsagil loua pääl* Rei; *Kaua ta seal röötsakil seisab* Mar; *Väsis ää, siis oli ükstakõik kudas - - röötsakil lääve naal* Han; *mis sa oled sii naa röötsakil moas* Tõs; `Taimi istutad või, ikki röötsakil Hää; *ei või enam röötsakil* [kartuleid] *võtta, selg on* `aige Juu; `istus teine sial röötsakil Iis; *mis sa nüüd istud sedäsi röötsakil* Vil; *mijs ol'l röötsakil maan* Trv; *röötsakil olli* `vankre perän Ote; *Lamba pügämine võtt sälgä, kõik aig olõ röötsakil* Vas

2. viltu, lääbakail *Einaküün on röötsakil* Han; *vana maja oli röötsakil* Tõs

3. kortsus röötsakil *rõõvast ei saa* `selga panna Saa

Vrd röötsakal, röötsakel

röötsakile röötsa|kile Khk(-gile) Pha VII Pöi Emm Rei Vig Mih Tõs Tor JMd Lai SJn, -kille Trm HlJK Plt; röötsä|kile Trv Pst TMr Võn Kan, -kille KJn; röödsäkille Urv Rõu; rüütsa|kile Jür, -kille VJg Sim; `rüütsakile Hlj IisR, `rüütsäkille Jõh(-üä-) Vai

1. kühmu, upakile; külili või rinnuli millegi peale või najale *Laskis aja näale röötsakile* Pha; *Siga - - kargas röötsakile aa peale* Pöi; *Ma vajusi röötsakile lova pääle* Rei; *õli* `niskse vedela kehaga, eke tahi röötsakille `lasta Trm

2. viltu, lääbakile *Oue värava akab röötsakile* `vaibuma Emm; *ait oli röötsakile vajon* Tõs; *vana ütt - - röötsakile vajond, varsti kukub* `ümber Lai; *Tuul mõned puud maha aeand, mõned röötsakile lükkand* SJn; *Naa_vana² aia² umma_kõik* jo_röödsäkille `vaonu Rõu

röötsakili

3. röötsakil `vahti alalde `rüötsäkille -- ikkuna pääl Vai; oli sedasi röötsagile laua peel Khk; Seisis aia najal röötsakile Vig; mis sa sii röötsakile teed, tõuse `sirgele Mih; röötsakile moas Jür; oli röötsäkille `akna pial VJg; sa istud nagu vana juodik röötsäkille Sim; akkas röötsäkille `kõndma KJn; olli sedäsi röötsäkile raasike `aiga Trv; istub röötsäkile maan TMr

4. ripakil emise magu on nii röötsakile, toob `varsti `põrssad Khk; üks va röötsakile kõhuga obu VII

Vrd röötsakele, röötsakili

röötsakili röötsakili Jäm Khk Kaa Pöi Juu Nõo; rüötsa|killi Koe, `rüötsä- Lüg

1. röötsakil on `kummuli -- `rüötsäkilli Lüg; röötsakili aja peel Khk; `Istus röötsakili renni `ääres Kaa; istub röötsakili Nõo **Vrd** röötsakeli

2. röötsakile puu `naale ehk aa `naale lased röötsakili Juu

röötsaksil röötsaksil Mär Aud PJg, rüötsaksel Ris röötsakil kardule panemine ja `võtmine -- röötsaksil maas, sel'g jääb `aigeks Mär; röötsaksil [oled], kui sa kõblatad Aud; magas na rüötsaksel Ris

röötsakul röötsakul Hää, röötsä- San röötsakil laps röötsakul maas; röötsakul `olles sel'g akkab valutama Hää **Vrd** röötsakul

röötsas röötsakil, lamandunud rugi on `röötsas Rei

röötsi röötsakile Kott vajus kül'le `peele `röötsi Kaa

röötsis `röötsis Jäm Khk Kaa VII Pöi

1. ripakil, lontis `Riided `röötsis seljas Jäm; Märäl kere nõnda röötsis, ju see varsti maha saab Khk; Kohe `loodud `sõuke loom, magu `röötsis ees Pöi

2. röötsakil Vanaeit kiskus -- oinast eese järke, see oli paela otsas röötsis Kaa; Röötsis olema VII

rööts|magu paksmagu Igavene röötsmagu on Jäm; see uus [lehm] on ilmatu röötsmagu VII; Kus `sõuke röötsmagu änam lihab, jääb `viimaks `teele (rasedast) Pöi

röötsu viltu `röötsu vajun Rid

röötsus `röötsus Käi Rei

1. lookas, kummargil `Seaste on ounapuu oksad `röötsus ounde all; Ta oli nii `röötsus oma `koorma all, kui ta siit läks Rei

2. viltu, lääbakil See aid on sii röötsus Käi

röötsutama röötsutama röötsakil olema, lõsutama mina röötsutan Plt

röötsäkalla röötsäkalla[?], röödsä- Plv Rüp; röödsäkala Kan; `rüötsägällä Kuu kummargil vanainemisekene kõnd röödsäkala Kan; lätt nii röötsäkalla<sup>?</sup>, või olla<sup>?</sup> om mõni häda küleh; säl'g om `haigõ, röödsäkalla_läät Plv; säält ei saa[?] muõo minnä aiambulgust läbi, röödsäkalla[?] piät minemä Rüp

röötsäkilla 1. röötsakil(e) lask `hindä röötsäkilla; Meid ol' nii suur `kuurma rahvast rij pääl, ma[?] ol'li edepääl röötsäkilla, aga miil ol' kõigil hää Vas

2. kummargil Kas sul nii röötsäkilla ollõh säl'g haigõss ei jää Vas

röötsäkule röötsakil, kummargil ta tek'k tüüid röötsäkule San

röötsäkuli röötsakile no mõnikõrd lased röötsäkuli San

röötsäkulla röötsakil ta ei saa muõu saistaki, ku kõgõ röötsäkulla Rõu

röötsäkun röötsäkun kõveras – Rõu

röötsätämä röötsätämä Ote, `rüütsä- Jõh

1. kummardama kae, kuis ta röötsätäss, kintsu `pal'la Ote

2. röötsakil olema – Jõh

rööv¹ rööv g röövi Emm; p `röövi Lüg Vai; rööv- Jäm Khk Mus Krj Pöi Emm Käi Tõs Tor Hag VMr, rüüv- Kod Äks KJn Trv Krk Puh, rüöv- R HJn VJg

1. röövimine *tie ääres, sääl on suur munak, sääl `tehti alati `röövi, [röövliid] olivad kive taga Vai*

2. läbiotsimine *Kui laev väljama sadamast tuleb, siis - - piirivalve tropp akab röövi tegema, otsivad salakoupa Emm*

rööv² rööv g röövi Emm Käi; rüöv g `röövi Kuu Lüg lõõr, trup sätind ne kolinad `selgä ja siis hakkas `meie `röövisi puhastama Kuu; Pottsepp tegi `röövi ka `suoja`mürist läbi Lüg; Röövid on nii `kangesti `tahma täis, et suits äi taha änam ε `minna Emm **Vrd** rööv

rööv- rööv- ävitavad neid rüöv`lindu ära Jõe; rüöv`linnud - - `kullid ja varessed; rüöv`mõrtsukas - - ke tappas ja siis viel `röövis Lüg; ku lohe tuleb, tiäd sie on ikke rüövkala ja suur Vai; korp on must röövlind; rööv`mõrtsuga töö Khk; rebane ja uüt, nämad on röövloomad Krj; Aug on sõuke va röövkala, suur suu ja kus see kurk veel, teise oma suuruse neelab alla; Seal oli `jälle rööv`püüdmist `tehtud Pöi; röövelajad, mis paha tegad Emm; röövmõrtsukas - - kes sene peel väljas on, et ta röövib ja varastab teise vara ja tapab teise inemise ka Käi; röövlind - - sööb liha ja `teisi `lindusi Tõs; rüövlinnul ei ole `kieldust midagi, teda lase läbi `aasta HJn; Rüüvkala ujub suu vallali ja aarab tõisi kalu Kod; makseti paugu raha ike, viis `kopkad ja kümme `kopkad, mis olid linnude jalad ja kõik rüüvlinnud ja Äks; kull` on rüüvlind, tikub kanade kallale KJn; avi ei käi pardin, sij om rüüvkala Trv; rüüvmõrtsuk om `rüüvin ja mõrtsukse tüüd tennu Krk

röövakas röövak|as g -a ropp inimene kes seda röövakad oma `juure elama võtab Krj

röövakil röövakil Khk Pöi röötsakil, lohakil Tuled koju, riided röövakil, äbi pole Khk; vanames oli röövakil õue aa peal Pöi

röövakili röövakili röötsakil – Pöi

röövandus röövandus HJn(röövi-) KuuK VMr; rüövandus Lüg/`r-/ , g -e VJg

1. roovitis katukse röövandus ~ röövindus HJn; väänatud `viitstega `pändi pienikesed laiid, mis `oitsid katukse `õlgi `kinni, rüövanduse `külge VJg

2. roovimine meil on kääs kattusse `rüövandus Lüg

röövel `röövel Kul PJg Vän, g `rööv|li Jäm Khk VII Pöi Muh Kse Tõs Jmd Trm, -le Rid Mär Tõs Saa Juu Plt Ran; `rüüvel g `rüüv|li Kod KJn Puh San Har/n röövel/, -le Hää M; `rööbel PJg, g `rööbli Mar Mär Vig(-le); `rüövel VNg Khn/-üe-/ , g `rüöv|li Lüg IisR Vai Koe VJg Iis, -le Ris; `rüäväl g `rüävli Jõh; `rüövär g -i Kuu; n, g `röövli Rei, `rüüvli Nõo Kam Krl Plv Vas Ráp, `rüüli Rõu Vas Se; p `röövelt Var

1. a. röövija, riisuja; mõrtsukas Eks neid `rüövärisi täü igäüks `kartada Kuu; `metsas oli `ennevanast pali `rüövlisi Vai; `röövliid pole niid kuulda, ju nad kõik `vangis on Khk; Irmus röövli nägu oli ees Pöi; `röövled tulid teel `vastu Rid; `enni `olle üks `rööbel olnd - - kõik `sakste asjad tä `olle ää varastand Mar; viis mede elivaadid kõik ää - - `kohtuärä ütles siss `moole, et nad oo aabalikud `päised `rööbled Vig; `röövliid `tapsid ta ää ja `riisusid `pal`las Kse; `Rüevel tuln metsä vahel luadalistele `vasta Khn; `röövled teeivad oma `röövimise tööd Tor; `pääsin `röövle käest tulema Saa; `röövled elavad igal pool Juu; `rüövliid on metsas ja riisuvad tie `käijaid VJg; sie õli suur `rüövel ja varas Iis; niid on peris `rüüvliid KJn; temä om `rüüvliide kähen ollu Krk; `rüüylele andass `rüüyle palk Ran; `rüüvel - - tuleb `sisse ja tapab Puh; vanast ol`l pal`lu `rüüvliid Krl; nuu umma? periss `rüüli? Rõu; sa tapit mehe ar?, sa olõt `rüüli Se b. (röövloomadest) `saarma eläb vies, sie `ongi `kõige `suuremb kala ja vähe `rüövel

röövelteme

Lüg; *aug olna tõeste kalade`rүүйvli Nõo; niä<sup>p</sup> om tõisile eläjile`rүүйvli Plv || piltl lell läts`mõtsa`rүүйvli t`apma, mis`rүүйvli kätte saasõ, tuu tapp`maaha, mis kätte ei saa<sup>?</sup>, toose elävält kodo (täide hävitamisest) Räp c. piltl (abstraktsemalt) Tüttar on maja`röövel, läheb mehele, viib puol maja`kaasa; Mõni inime lõhub`kangest`riiet, üeldasse`riide`röövel IisR; mina ikka ole veel<sub>se</sub> tiku`röövel, teistel oo massinad Muh; sij on peris tüü`rүүйvel, toesel suab kaks`päävä tehä, tämä tihb ühe päävägä ärä Kod; niij om kige suurempe lina`rүүйyle, konnaein ja juder Hls*

2. (kirumissõnana)`kärbläne, röövel¹, salv halusadõ Har

röövelteme röövelteme Krk; imperf (ta) röövel^d Hel

1. röövima olli suur võim neil rööveltel - - käisiv vällän rööveltemen Krk

2. taplema olli tõistege kakelnu ja röövelten Krk

röövik röövik g -ku Muh Käi Mar/-bi-/ Mär Juu JMd Trm Plt Trv Krl, -gu Jäm Khk, -ge Vas; rүүйvik g -ku HJn Koe VJg Sim Iis;`rүүйvik Kuu, g -ku Lüg; ppl röövikit Krk

1. liblika ussikesekujuline vastne vm taimekahjur puu`lehtede pääl on`röövikud Lüg; keiksugused putugad on röövigud Khk; röövikud - - kes õunpuid närivad Muh; va rööbikud, mis`sured rukid sööväd sügise ää Mar; röövikud oo`kapsa`lehtede peal ja vahel oraste peal Mär; röövik - - nihuke putukas,`õeldakse, et röövikud sööväd ää Juu;`kapsa röövikud VJg; röövikud on õunapu`õkstes Iis;`kapsta lehed<sub>o</sub> röövikute`söödud Trm

2. röövija, röövel a. (inimesest) eks neid röövikuid ole koa mööda tee`ääri Mär; läksid röövikud ja`peksid puruks oamid HJn;`piale sõja käinuvad viel - - röövikud muad müöda`ringi Sim; röövik ol¹ aida ar[?] rүүйvnu[?] Vas b. (röövloomadest) harak on - -`jultunud`röövik Kuu; avi on ju teise kala röövik Trm; suure tutuge kana ei nägevet oma röövikit, ku`murdje tule kallale, sellepärast lõigatevet silmä kottalt tutt ärä Krk

3. sõim sa kuradi röövik Krl

röövima röövima, (ma) röövi(n) Jäm Khk Põi Muh Rei LNg Kse Tõs Tor Hää/ma-inf -үүй-/ Juu JMd Trm Plt;`röövima, (ma) rүүйvin HJn Jür Koe VJg Iis;`röövima VNg Lüg,`röövimä Kuu Vai, (ma) rүүйvin;`röövma Vig/-mä/, (ma) röövi Tõs;`rүүймä (-v-), (ma) röövi(n) KJn Trv TLä San Rõu Plv Vas, rүүйvin Kod;`rүүйyme, (ma) röövi Hls Krk Krl;`rүүймä, (ma) rүүйvi Khn;`rööbma Mar/-mä/ Mih,`rүүймä Rõu

1. võõrast vara ära võtma, riisuma seda`kuulus mittu`kõrda, et tie pääl`rүүiviti Lüg;`tämäl on kaik vara`rүүivitu`vällä Vai;`olla aida`puhtaks`röövind Khk; Oli korralik inimene, läks siit ää, akkas`röövima Põi;`röövimisega elasid siis Muh; mõnel`rööpsid loomad käest ää, kui`laate`peale läksid (teeröövlitest) Mar; sõja ajal`röövlid`röövisid mitu peret`pal<sup>1</sup>las Kse; nüid`lueme lehest koa, et riisutse ja röövitse Tõs; tuln`jälle`rүүймä Khn;`tahtsid mind`pal¹las`röövi Saa; läksid siit`ümber`kaudu mehed Vaida`mõisa`rүүivima Jür;`nemad rүүiviti päris`pal<sup>1</sup>last VJg;`kõigide käess`rүүivib ärä Kod;`nad`rүүйvisid maja tühjäss KJn;`rүүйvli röövive Hls;`üits`ütte käesivä`rүүймән Ran;`mõne muud ei teevä, ku röövivä ja varastava Nõo;`nuu`rүүймise pääl eläsegi, nakasõ jälle sügüse`puuldõ`rүүймmä, ku`үү pikäss`lätvä[?] Rõu;`harva tulõ`tuud ette, et röövitäss Plv;`nuu`sõamehe[?] - -`kiä mi`küllä sai[?],`nuu`muidugu`tap<sup>1</sup>i eläjit ja`rүүйve[?] Vas

2. piltl ära võtma torm`rүүivis`vergud Kuu;`tuul`rүүivi ole kadukse kohe menema VNg;`pajod oo suvel ärä - -`rүүivitud, muko valendavad (pajud on ära kooritud) Kod;`kui kraabid takust või linast [kangast], siis tuleb põrandalle`kanga`elbid, suad nigu röövivad`lõngade küllest Plt;`lätsit küll tõise elu`rүүйyme (tapma), aga oma elu annit Krk

röövindus → röövandus

röövitama röövitama kõverdama mis sa mokki röövitad PJg

*röövlus p `rüüylust röövimine sää| es ole `rüüylust Ran

röügütämä `röügütämä vintsutama, räsima *Va kuer `röügüt `kassi peris `vaeseomaks; Sain tänä obuse kääst `röügütädä Kuu*

röuhe rüuhe Se/-hl, g `röühhe Rõu, `röühke Vas; röihe g `röihhe Se rõhatis mul nakassi? `röuhe? `käämä Rõu; rüuheh tulõ, nigu midägi kurgust tulõ tagasi; `röihhit lask Se

röühtellemmä → rõhütelemä

röüsitama `röüsitama rõhatama olevaru sai suhu `panna, siis akkas juo vähe `röüsitama

VNg

röüstik röösti|k g -gu rahutu, püsimatu rööstik siga, ei kurda paigal Krk

rübalik rübalik lõhenenud, praguline rübalik kivi, mis `katki pakatavad Muh

rübe rübe g -me Hel, p rübe Vig; n, g rübe Urv

1. katkine, kulunud rõivas mina `seokest rübe änäm ei oia Vig

2. üle- või pealisriie, ürp rübe `võeti üle; rübe ol'l sääre tüüjõõvass Urv

rübelema rübel|ema Hlj Kul Mär Vig Lih Var Tõs Aud Tor Hää Saa Juu JMd Koe IPõ Vil, -emä Khn Kod TLä Kam, -emmä Vai Rõu Vas, -eme Hls Krk(-em) San, -ama Trv

1. a. rabelema, siplema `lapsed `tahvad alalde rübeledä Vai; `tahtis mind `viia vägise, rübelesin `vasta Mär; mõni suur aug rübeleb Lih; loom rübeles aagus, `väl|ja ei soand Trm; sügäv lumi, küll ma rübelesin Kod; ku sa `kanmise `aigu esi ei ole `sände rübelejä, siss makab laits kah, om rahulik Ran; Ku\_kala võit, sõss timä tuu rübelemisega tõmmass kõrgi vii ala? Rõu || piltl küll rübeleb `võlgadega, egas ta neid `makstud soa Trm b. püherdama, siblima, saputama sead rübelevad sopa `aukus Mär; mis sa sii maas rübeled Tõs; Lapsõd rübeleväd `põhkõs Khn; siad kõisid sii jõe ääres rübelemas Aud; kui kanad mulla sees `kangesti rübelevad - - siss tuleb `vihma Saa; sää| (pesukaasis) ei saa ju rübelda kedägi, vañn suurem, siss saab sihis saputada `ästi ennast (partidest) Vil; kana om `piijndre ärä rübelnu Hls; sää| om vallalist `mulda, las na rübelte (kanadest) Krk

2. rügama, rabama saab `üksi rübeletta Hlj; sai talu pidädä, oli rübelemest ja `tõmmamest Vig; eks selle `tõoga soa küll rübeletta Trm; rübelen nõnna kuni `õstani Kod; om saanu joba küllälä rübelda Trv; esi pidi|t ilmast `ilma rübelemä ja `kaema, kudass sa läbi saad Nõo; päiv `otsa sai jalapääl rübeldüss, olõ õs `aigu persetki `maahha `panda? Rõu

3. rüselema loomad lähvad kaheksi rübelema Juu; poisid rübelevad ka|jamoal JMd; mes te rübeled siin, nigu poesi läävä `kaklema Kam; `poiskõsõ? iks rübelese? Rõu; na lätsi? rübelemmä Vas

rübelus rübelus g -e hõre koht kangas rübelus `sisse tullu, ku kangas ei ole `õige, tõine `kanga viij om lovevemp Hls

rübemä rübemä

1. rassima sai kohe rübedä Kuu

2. püherdama – Kuu

rübi rübi g rübja Vig; n, g rübja Jäm Khk; g ribja Mih

1. sadul – Jäm

2. reekori, kresla `reele pannasse rübja `peele, param `istuda Khk

3. sedelgas rübja öö Vig

rübimä¹ rübi|mä Puh Kam Urv Plv Vas, -me Hel San

1. kiiresti, hoogsalt midagi tegema; rühmama ma rübi selle ärä, siss naka ruttu tõist tüüj rübimä Kam; rübige no äste virgaste San; Ma rübisi ka üü|ja päävä_kokku, a mis ma saanu olõ Urv; rübi? är^p inne `vihma Plv Vrd rübämä

rübimä

2. krahmama *kõik asja ma rübisi omale` üskä* Puh; [Ta] *om harinu rübimä egalt puult, kost aga midagi saia?* om Vas

rübimä² rübimä lürpima rübe suppi nigu kümme müjst Urv

rübinal rabinal seda tüüd sedasi rübinal ärä teta ei massa kedäki Trv

rübja → rübi

***rübja** (ta) rübja rühmama, rügama ööd ja pæevad rübja pæele Emm

rübjapuu → ribjapuu

rüblik rüblik Vön Röp, g -ku Pst Nõo elay, püsimate laps, marakratt *Oh sind rüblikut, esi paeb ijst ärh, nagu tedä_i oleg olemen* Pst; *Mõni laits om väega rüblik, lähäb porri, ronib egäle poole* Nõo || (kirumissõnana) *Kurade seto rüblik käve siin ja` määre` täütägä_kõik` tarõ är?* Röp

rübäl rübäl g -ä kobar `Künkäd - - `suuri` pohla rübälü täüs; `pähkna rübäl, [pähklid] ühes rübäläss Kuu

rübämä rübämä rügama, rühmama *Mes sä nüid - - aad ümbre, kui tõese rübävä tüüd tetä; Na tahava rüä põimmist ärä lõpetada, selle peräst nakasiva rübämä Nõo* **Vrd** rübimä¹

rüdi¹ rüdi SaLä Kaa Krj Khn Hää puru, kübe; prügi, risu mets nõnda `raagu täis, rüdimets Jäm; *Tuba keik peenikest rüdi täis; Mool läks` rehte rabades rüdi` silma Kaa; Nad munevad` söukste rüdi lasude ja sõnniku` sisse Krj; Tänäve sua` õuni kedägi, üsä pissiksed rüdid Khn; kuuri ukseesine kõik rüdi täis Hää; rüdi ks puruks oh, päris rüdi ks läks* (savikauss mahakukkimisel) Khk

rüdi² rüdi Jõe Khn risla; tüll rüdi on pisike lind, juokseb `müöda maad Jõe; rüdi - - al` l jõnd mere` iäres, teeb omale pesä liiva` piäle; *Kolõ paelu rüdisi` juõsvad mere` iäres* Khn

rüdi³ rüdi, rüdü Vai

1. trügimine, tunglemine *kui suur rüdi ära lääb, eks ma siis ka saa; kus rahvast pal` lu koos, eks sial rüdi ka* Lai

2. kuhjatis *kui vie` juoksu on ja jää` liugu, siis tulevad - - rüdüd; ajas` randa rüdüd,` ninda` suured* Vai

rüdimä rüdimä trügima mõni rüdi leevasabas; *ma ei taht rüdiä, tulin ära* Lai

rüdinäl rüsinal inemese` tük` sevä - - rüdinäl` kerkude Puh

rüdisemä rüdisemä värisema rüdisemä - - inimine, ku` oite` külmissäss vai` oite vana Kuu

rüdistama rüdistama kolistama Rüdistas loudutoolisi tuba mööda ühest kohast teisi Emm

rüdistämä rüdistämä, rüdü- värisema, lõdisema; (külma) kössitama *Midäs siel` oues rüdistäd, tule tuba; Lase lehm` lauta, nää ku rüdistab siel verävä taga* Kuu

rüdsima rüdsima lürpima, läbi hammaste imema *tsiga rüdsi` liimi* Vön

rüdü → rõdü¹

rüdüss kühmus, küürus, kõveras *Ku sie selg täl valutama hakkas rüdüss` istuess, no sis sai taat` oite tigejäs;` Suuremb jagu` lindu on` sirge` kaulaga,` aulil` jälle lühükäne rüdüss, kover kaul* Kuu

rüdü → rüdi³

rüdüksiss kõveras, kössis *Kaik olid` külma peräst rüdüksiss;` Kanad rüdüksiss` piesa all* Kuu

rüdüstämä → rüdistämä

rüegendaine → rüögändaine

rüegäd pl rüegäd, gpl` rüeke kotad *Ää tallag sopastõ` rüekegä` puhta paranda piäl* Khn

rüga¹ rüga Sa Muh

1. praht, rämps, puru rüga `ränka on keik nurga ääred täis Jäm; koes sa `nöela änam levad, kui see rügade `sisse kukub; piim kurnatakse rügadest `puhtaks Khk; rüga läks `silma Mus; Seda va rüga korjab ka nii pailu siia öue Kaa; kevade rügad `riisumata jäänd, rügasid maa täis Pha; pühi rügad ukse läve ede VII

2. rüsi rüga - - jätükid `randas või merel Mus; suured rüga unnikad aab kokku mere `eare; meri nõnna rügasid täis Muh

rüga³ rüga röga rüga tuleb rinnust Ans

rügalik rügalik|k Khk Muh, g -ku Jäm rüsiine, rüsijääne Kevadepoole lihab merijää rügalikuks Jäm; Kui noor jää `katki läänd, tuul selle kokku ajand ning siis uieste külmutand, siis tulebkiid rügalik Khk; rügalik meri, soa läbi mitte Muh

rügama rüg|ama Jõe VNg IisR S LNg Kul Kir Kse Han Mih Aud Häa Saa Ris Kei Juu Jür VJg IisK Iis, -ämä Kuu Mar Vig Var Tõs; prüg|ama Hlj VNg Koe Kad Iis, -ämä Kuu

1. tööd rabama, rühmama; vaeva nägema Eks sa saa küll `suure koha pääl rügäda Kuu; isa prügab `pellu, ema, sie prügab `luomidega VNg; Muud siin `tehtud pole, kui `ommikust `õhtani rüगतud IisR; mis nad lehmagaga rügavad Jäm; rügad ennast `tõõga `aigeks Khk; Rügäs tööd teha kut obune Kaa; Sai sääl rendi talus ikka rüगतud küll Pha; sa vana inime, mis sa sedasi rügad Muh; See on `kange mees tööd rügama Emm; Rügäsin `pääle seda tööd teha, nüüd teris tapet ka Rei; mis sa nii pallo rügäda - - sured ää ja saa sa paremad `ühti kui see kuus `lauda Mar; mis te siia `maale rügama `jääte Kir; talutöö oo `raske, võtab rügada Kse; läksin jälle `tõõle suurte talude pääle, eks ma sial sai rügäda küll Var; rügäsid `ühte `moods `metsäs ikke Tõs; mis sa ikki rügad pimedas - - aad veel pinnu `perse Saa; inime rügab ja rügab Ris; mõni on kohe nisukene `kangeste prügaja inimene Kad; küll ta rügab tööd teha nagu vana ruun VJg; piab rügama - - ei saa `jõude `õlla IisK

2. rühkima, trügima, tirima vms said sa kätte, siis pane üks viis-kuus meest ede suure `ülgel, aka aga maa pole rügama Khk; Palja peelt annab obusel koormat üle rügada Kaa; Rügäs poole Soaremoad ennem läbi, kut ta nee ollandi puud kogu sai Põi; ta oo üksi ta (toobri) rügaes ää toon Muh; va pahur sega, see rügäb kõik `ümmer Vig; seäl maa sees tä rügäb, egä tä paelut maa pial ei `käigi (mutist) Var; rügäsimet tüki `aega `metses, ei saan `ühte `poolgarki Aud

3. mürama, hullama rügavad, koerust tegad Jäm; Poisid akkasid muidu rügama Põi; lapsed rügavad, et `terve ilm väriseb kee Käi; ära rüga sedasi, tüdruk, sa saad `aiged Rei; äi teeks muud kui rügaks Phl; mis te rügäte, `jätke järele Var || nihelema istu vagusi, mis sa rügad Khk

rügane¹ rüg|ane g -se Jäm Mus VII Muh prügine, prahine me keime teisest perest vett `toomas, oma kajus oo rügane vesi; mis õlut see oli, tükk rügast laket muidu Mus; tegi kääd rügäseks VII; rügane vili Muh

rügane² rügane rahutu va rügane loom Khk

rügelema rügelema

1. rüselema, rammu katsuma poisid rügelevad, katsuvad `jõudu - - `rindu pidi koos Lai

2. jagelema, sõnelema läksid omavahel rügelema Lai

rügement rügeme|nt (-ñt), -ñdi (-ñdi) Jäm Khk VII Mar Mih Häa Juu Koe VJg Iis Trm Kod(rügä-) Plt KJn Trv Puh Krl, -ñdi Kuu Lüg; rügeme|ñt Rõu, rügämä|ñt Plv, rügimä|ñt Vas, g -ñdi

1. sõjaväeline üksus rügement, kus on pali `soldatimi kuos Lüg; olid ühes rügementis `teenind VII; sõjas olid need rügementid Mar; rügemeñt soldatise Juu; minu poig läits ütlen rügementige Trv; rügimäñt sõamihi Vas

rügima

2. piltl suur hulk kedagi või midagi `Hoiä `vaide, et rakku ei `puudu, sis `karga `terve hörüläste rügement su `kallale Kuu; ega seal rügementi pidand olema, aga ikka oli [vilja nooriku kirstus] Mih; ea rügement rahvast koos Juu; tuli igavene rügement `tõisa (talgulisi) Trm; `lamma rügement tuleb; seetse last, kos sa selle rügäändigä lähäd Kod; üits rügement varessit lennäss Puh; tulõ uma rügümändigä (terve perega) nalj Plv

rügima rügi|ma Pha Muh Mär Vig(-mä) Han Ris HMd Jür JJn Kad, -me Hel rügama, rühmama Rügis aina tööd teha Pha; sedaviisi rügi `ühte `järge, ikka selle va kõhu ette Muh; mool tänä sii küll rügimist onnd, perenaene isi läks `metsä Vig; Seda va `kõnda [tal] oo, eluaeg rügün `irmust tööd tiha Han; olen rügind sial merel `käia küll ja küll HMD; sa pead pääva `otsa rügima, must ja tränine (rehepeksust) JJn; eks ta nii kaua rügi seda tüed teha, kui ükskord leitsakas väljas Kad; rügive tetä Hel

rügün rügün g -a Emm Rei LNg kolin Voki kederus teeb ermust rügünad Emm; Mis rügün see `jälle on Rei; tulid `kange rügünaga `sisse LNg

rügün rügün kandam, koorem Reel on sehane rügün `oksi, et tapab obuse e; Magan külmas tuas, `riide rügün pæel Emm

rüginal rüginal Kaa Pöi suure hooga, rüsinäl Panid rüginal uksest välja Kaa; obu läks oort rüginal aa `sisse Pöi

rügistama rügistama Hi kolistama Rügistast teispool seina, naa_t saand silma kinni Emm; Mis sa senne tooliga seel rügistad Käi; Küll rügistab ta sii pingiga, küll purukastiga Rei

rügä rügä (-g-) Saa, g rüä eL; p rükä Hel hajusalt T(-k-; rükkä) V rükis rügä `löödi `vasta `lauda [rabades] Saa; pörss juušk rükkä Trv; täo sai tublist rügi; uvve rügädege käüsi `veskel Krk; kaar külvä `porri, rügä tuhk `auda Ran; tõu vil`lä ateti nõnda nigu rükkigina, iki neli part kõrraga Puh; nüid om arinu siä `käimä, nigu siga rükkä Nõo; sirbiga kogoti rüät nii `pihku ja lõegati ärä TMr; mina `saie käts vakka `vil`lä, vakk rük`i ja tõõne `kesvi Võn; meil ka sääl `kasviva suure rüä, sada vakka rükki sai ega `aasta, peräst es saa roitki süvvä Kam; ma mäletä `kõik, ku sul käsi `oll`i nigu leeväpäts, ku sa rükkä pidi `põimma Rõn; timand ol`l örrõ rügä, `kõik varõss`aina täüis kasunu San; `pešti sõss rük`i `kuutõga? Urv; vihm `aie rüä küll`ile, ei saa tõist masinaga panda? Har; tollõ `tütruguga võit üte tek`i ala? magama minnä?, kelle `hammõjaku jo vakk rük`i är? mahuss; rügä `häitsäss ilostõ, tolm lohetass nigu sinine pil`v rüä kottal Rõu; kesväl ol`li pikä`põgsi jalah, kaaral lakaís müts ol`l päähn, nisul ol`li`siidi `rõiva_säläh, rügä ol`l iho alastõ Plv; ega rükä ilma sitata es tetä?, kardohkilõ `pañte iks kah tubli sitt Räp; rüä? omma? no nii odava?, et massa_ai? inäp `küll`bägi? Se; ku saie ain neidet, sõss `al`gi rük`ki rakku Lei; terävist (teraderohkest) rüüst leib um `valgõ Lut

rühe rühe g -jä

1. ennasttäis, suureline Jädä nie rühejäd judud, nie `jääväd `sulle `viimaks `kurku `kinni; On rühejä olemisega Kuu

2. paks `Nuorik on jo `oige rühejaks mend Kuu

rühembüisi, rühembüsi rühembüisi, rühembüsi rutemini, kiiremini tulõ? sa? rühembüisi Lut

rühhin rühhin g rühinä kiirus, rutt kohe sa_nii rühinäga läät Lut

rühik rühik ?viljakas põld kasuss iibä `hüästele, um rühik Lut

rühitämä rühitämä määräma ta `oll`i oma `riided ärä rühitänd KJn

rühjämä `rühjämä, da-inf rühjätä Nõo Kam; rühjämä, (ta) rühjáb Kod

1. ruttama, tõttama kost sa nüid, pojakene, rühjäd `tulla Kod; ei tää, kos sij minijäss nüid `rühjáb; ma rühjässä küll, aga mitte es jõvva Nõo

2. rühmama *ta ennembide ei ole tüüjd tennu, nüüd ädäga piäb`rühjämä; mes sä`rühjäd nii pal`lu, ku ärä kooled, ega sullegi katte amet`sälgä ei panna* Nõo

rühk *rühk* Kaa Mär Tõs PJg, *rüha* Rid/-ä/ Aud

1. kruus, kivipuru *sii pole`jalgagi`mulda, rühk all Kaa; kaost saab`rühka - -`väl`la`võetud* Mär

2. jääsupp, ajujää *meri oo sügise aeg`rühka täis Tõs; rühk - - vesi on eatükkidega segamini* Aud

rühke *rühke* jääsupp `sioke`rühke - - paadiga suab läbi veel Tõs

rühkele liikvele *katõ`hitskmega um tuu, lätt`rühkele, ku pand sammu, ni lask`siemend* Lut

rühken kiiresti *Rühken lähäb kõrralik laits kuuli* Nõo

rühkes nõrga jääkorruga kaetud *meri ond`rühkes, päris nõrk allõs* Khn

rühkima¹ *rühkima* Lüg IisR Vai Jäm Khk Pha Rei Aud Juu Kos JõeK JMd VJg IPõ, *rühkimä* Kuu Lüg(-mäie) KJn, (ma) *rühi(n)*; *rühkmä* (-h-) Vig KJn Trv Hel T V, *rühkme* Krk Hel, (ma) *rühi(n)*; *rühk(i)mä*, (ma) *rühe* Tõs

1. väsimatult töötama, tööd rühmama *rühkjäl on riiet, magajal ei mitte midägi* Kuu; *Nisukese`vaese talu pial saa tüöd küll`rühkida, kui elada tahad* IisR; *taet rühib tööd teha* Khk; *Ma ole pääle`rühkind, mis sest kasu on* Rei; *mis sa sii na paelu rühed, egä sool`kahte suud ole* Tõs; *rühime nüüd, suab`õhtuks`suadu* JõeK; *rühi`õhtast ommikuni* VJg; *kes tüki`viisi tegid,`irmsast`rühkind* Lai; *ei massa nii`rühki, et obesele`liiga saa* Hel; *pidid`rühkmä tõestega üten, es ole sääl`aiga nõnagi nuusata* (viljalõikusest) Ran; *me es jõvva rügä ärä lõpetada - - saap puul`päivä viil`rühki* Nõo; *rühivä valiste tetä* Kam; *Rühimi no et õdaguss är`jõvvami`taa kesväveere* Urv; *vaja iks`rühki?*, *et inne pümmet tüü kokko saa* Rõu; *minnogi üteldäss`rühkjäss, tol om tüü armass* Röp

2. a. (pingutades, vastupanu ületades) edasi liikuma, kuhugi suunduma *ma õlin`kolme`neljatõist`aastane, mukku rühi`metsäs`käiä* Lüg; *Rühkisin`vasta tuult - - neliteist`versta maha* IisR; *rühkis ikke edasi`minna* Juu; *rahvas rühib keriku ukse suus* Trm; *püiän edesi`rühki* KJn; *ma pia kodu`rühkme* Hel; *ma pia kibedade`rühkmä, et ma`õigess ajass peräle saa* Nõo; *Kae`kos ta no`rühk* Rõu; *nimä`röhe`kodo minemä, õdag`jo`käeh* Vas; *kavvõ minek`om, sõss piät`rühkmä* Röp b. piltl pois akkas *koolis edasi`rühkima* Khk; *ta küllät edesi`rühkin oma eluga* Trv; *pää olli tal`seante, et ta jõus edesi`rühki* Krk

rühkima² *rühkima* KJn/-mä/, (ma) *rühin* Koe; *rühküm(e)* Krk; nud-kesks *rühkind* Vil, *rühkin* Hel

1. määrduma *särk on seilas`rühkind* Koe; *käterätik on`rühkind* KJn; *miul oo põll är`rühkünü ehen* Krk

2. kuluma *pess tuliuvve ei ole, joba`rühkünü* Krk

Vrd rühkuma

rühkjäss *rühkjäss* poolvalminud *rügä om joba`rühkjäss* Krk **Vrd** röhkjäs

rühkuma *rühkuma* Trv Ran Nõo; nud-kesks *rühkunu* Pst Ote, *rühkund* Pil SJn luituma, kuluma, võiduma *miu`rõõva om periss vastatse, muku raasike om`rühkunu* Pst; *kanmisega`rühkub rõõvass ärä - - ei ole enämb sij mes`vastne; jakiga ma`i taha`koeki`minnä, ta`m vana ja ärä`rühkenü joba* Nõo **Vrd** rühkima²

rühkuss *rühku|ss g -se* rühmamine *sedä tüü`rühkust om pal`lu* Nõo

***rühkäme** pr (ta) *rühkäss ahnitsema temä`rühkäss egält puult, saagi pääl iki* Krk

rühm¹ *rühm* Lüg, g *rühm|a* Khk VII, -ä Mar Rõu Plv Röp mingi allüksus, *salk üks`rühm sõdurid* Khk; *olid ühes`rühmas olnd* VII; *rühmä ülemb* Rõu

rühm

rühm² rühm Kei VJg Krk, g rühma Rap Jür rühmaja *Ma tian ta küll, elu aea üks töö rühm* [olnud] Kei; *kui nisukeši `rühmasi pailu oleks olema Jür; om üüts tüü rühm, rühip seda tüüü, nagu oless viimäne aig ollu Krk Vrd rühn²*

rühm³ rühm Kse Ris, g rühm|a Nis, -ä Mar nüri, kulunud; selline ese *egä selle va rühmägä saa änäm kedägi tehä* (kirvest) Mar; *vana rühm kirves taguda laste kääs Kse; mis sa niisukese vana rühmaga raiud vöi kedagi Nis || vilets vana inime oo rühm Kse*

rühm⁴ rühm Kei, g rühm|a Mär Iis, -ä Khn kuhjatis, rüsi jää rühmäd Khn; *rühm jää on mere `ääres `virnas Kei; vesi on ajand rühma ülesse Iis || kui jää `peale ajab uhk vett ja see külmetab, siis `öötakse: jõgi naa `rühmas Mär*

rühmakas¹ rühmak|as g -a IisR/`r-/ Khk Muh JMd JN VJg IPö; rühmāk|äs g -ä Puh

1. suur, jõuline, kogukas (olend); *kolakas paks ning rühmakas naine Khk; rühmakas asi Muh; `otsis sulaseks rühmakad meest JMd; kes oleks mul kõite `piale seda `irmsad rühmakad uppind* (suurest lehmast) JN; *tugev inime just nagu rühmakas kohe VJg; rühmākäs talu perenaine Puh*

2. rohmakas, tahumatu *Ei täma taha seda `rühmaka omale mehest IisR; `niske rühmakas inime, `ütleb mõned alvad sõnad kõhe Iis; kes on nisuke rühmakas, see ei tee `väl'la kellestki, omaette ta on Lai*

rühmakas² rühmakas Muh; rühmāk|äs g -ä KJn; rühmä|k g -ku Röp küürakas nii rühmakas mees, küür `selgas Muh; *kõnd kui vana rühmāk Röp*

rühmama `rühmama Vai Khk Pha Mar Mär Han Aud Hää Juu JõeK VMr Äks Lai KJn, da-inf rühmata Jäm Pöi Koe Plt, nud-kesks rühmand Iis; `rühmämä Kuu, da-inf rühmä|tä Tös Trv Puh Nõo Rõn, -dä[?] Rõu; `rühmäme Hel, da-inf rühmäte Hls; `rühmmä, nud-kesks rühmänü[?] Röp

1. kõvasti tööd tegema, rügama, rassima *Küll moni inimine igä sidä tüöd `rühmāb Kuu; `rühmasid tööd teha Khk; Ta rühmāb ööd kut päävad, küll ajab raha kogu Pha; `Suuline sai enne talus tööd rühmata küll Pöi; Naine - - `rühmas tööd, `kandis ja kasvatas `lapsi Han; `rühmāb tööd tehä, põle aru egä `otsa Tös; üks `rühmaja sa oled Aud; akka aga jälle `rühmama Juu; `rühmāb aga tüöd teha `ühte `puhku Koe; mutku `rühma ja `rühma VMr; tal `õigus `saada juo `armu `leibagi, eks ta õle küll rühmand Iis; mis sa `rühmad ööd ja päävad - - ega `sulle `auda ei `panda midagi ühes Lai; üks `rühmāb ees, teised takka järel Plt; om üüts `rühmājä Hel; kõik mu eluaja `korjamine ja `rühmāmine om lännu vett vedämä Nõo; ku sul om süvvä ja vähäki läbi saat, siss ärä `rühmä nii pal'lu Rõn; Viiš inemist rühmāšs üü_ja_päävä_tüüü kokko, a_tõösõ_viiš liiguda õs `il'ligi Rõu; esi[?] olõmõ rühmänü[?], nikagu latsõ_saiva[?] suurõmbass Röp*

2. rühkima mihed `aksid edasi `rühmama Khk

3. mürama, hullama *ole vagusi, mis sa `rühmad Jäm; lapsed `rühmavad maas Mär*

Vrd rühnama

rühmatu rühmatu g -ma hoolimatu naa rühmatumast lähnd Trm

rühmel `rühmel Vig, g `rühmli Mar rühmaja *Need mehed olid sellised rühmlid, missuguseid varem pole olnud Mar Vrd rühvel*

rühmeldama rühmeld|ama Mar Juu, -ämä Vig Nõo rahmeldama, rassima *Mis sa seal rühmeldad Mar; üks rühmeldämene paegal Vig; mis ta nüüd rühmeldab sial Juu; rühmeldāb ütte `viisi, üüü ja `päivä `tõmbab tüüütegemist Nõo || trööpama Sa rühmeldād naa [riided] nii ärä, et kõlba enāmb koskile Nõo*

rühmeldis rühmeldis rühmaja *Ta oo söuke rühmeldis, et magamiseks ültse aega pole Pha*

rühmik rühmik rühmaja *ma_le`luudu üits tüü rühmik, joba latsest saandik ma ole tüüd tennu* Ran **Vrd** rühmäk¹

rühmima¹ `rühmima Mar Ris Juu Jür HJn JJn Koe Kad Ksi Lai, `rühmimä Vig KJn, `rühm|mä, -me Pst Hls Krk, (ma) rühmi(n) rühmama kibe töö aeg tuleb `peale `jälle, muudku rühmi edesi Mar; küll aga `rühmis tööd teha Juu; ei sel ole `aega, sie rühmib alati HJn; eks ma ole suand teha ja `rühmida JJn; rässi ja rühmi, aga mine tia kuñniks `päivi Kad; elu aeg on ta `rühmind, aga põle edasi jõud Lai; `rühmis tüüd tehä ku karu KJn; küll nemä rühmiv, mitti na ei läpe seistä Krk **Vrd** rähmima

rühmima² `rühmima, (ta) rühmib Rid Ris nüri vahendiga töötama, nüsima *Sa rühmid rohu puhas ära* Ris

rühmitsemmä rühmitsemmä rühmama rühmitsess tüüd tetä[?] Räp

rühmmä → rühmama, rühmima¹

rühmäk¹ rühmä|k g -ku rühmaja om üits rühmäk - - ei läpe magada kah Nõo **Vrd** rühmik

rühmäk² → rühmakas

rühmäsk rühmäš|k g -ki rühmaja *Kagost um rühmäšk, kōik' üü_ ja_ päävä_ tege kokko* Rõu

rühmäts rühmä|ts g -dsi rügaja *Säänest rühmätsit and ka_ks `otsi* Rõu

rühn¹ rühn nüri vana rühn kerves, pole tal änam tera ees mette Pha

rühn² rühn Mar, g rühni Kul rühmaja ta oo üks suur töö rühn Kul **Vrd** rühm²

rühnama `rühn|ama VII Aud, -ämä Lüg rühmama vana inimine, `ühte `pukku `rühnä viel tüöd tehä Lüg; `rühnab õete kõvaste tööd teha Aud || ronima, turnima [poisikesed] teiste inimeste puude `otsas `rühnavad VII **Vrd** rühnima

rühnima `rühn|ma Kul, -mä Vai rühmama küll sie `rühni tüöd tehä Vai **Vrd** rühnama

rühntümä `rühntümä puutuma, tüli norima *Ärä akka `juobunne mihe `külgi `rühntümä* Kuu

***rühvel** `rühbel rühmaja tä oo nägo üks töö `rühbel Mih **Vrd** rühmel

rühveldama rühveldama kühveldama `kartulit rühveldama Puh

-**rühä** Ls rattarühä

rühästeme rühästeme rõhatama *šij õun pañds rühästeme; tege rühästemise äält* Krk

rühätis rühätis Hel; pl rühätse, `rütäse Krk rõhitis rühätse käisiv ja süä vaevašs, nätä, ka ta mu oksel pand vōi; joba tule apu levä `rütäse Krk

rühätuss rühätu|ss Ran Nõo Kam, rühätü|ss Urv, `rütä|ss Ran Nõo, g -se rõhitis `rütäuse tuleva mõne söögi `järgi, mes ei ole ää Ran; sei küislauga ärä, siss es tule rühätust es midägina Nõo; tulep alb rühätuss `suvve Kam; Ma sei `värskit `kurki, no käävä_ `säantse `kurgi rühätüse[?] Urv

rüi → rüü

rüibis rüibi|s g -sse rüibe ma tuo `soole natuke meie rüibist koa `katsu (st maitsta) Muh

rüil rüil rüla rüil oo kollane merelind, karjub ikka rüili, rüili, rüili Muh

rüing → ring²

rüirei `rüirei munapuder munapudru, mõni `ütleb `rüirei Äks

rüis → rüü

rüis|hein (taim) rüisein - - täl pitk ja tugev kõrs nagu rükis Kod

rüiste → rüüste

rüistel `rüistel lõhkuja `Riide `rüistel Hää

rüistine → rüstine

rüistmed → rüüste

rüistuma `rüistuma määrduma riie oo ää `rüistund; nõu oo naa `rüistund, põle puhas Vig

rükk

rükk → trükk

rükkama → prikkama

rükkima¹ rükkima hajusalt S, Lälö Lih Kse Han hajusalt Ha, JMd Koe Kad VJg, `rükmä Mar Var, (ma) rüki(n)

1. pingutades tõstma või lükkama, vinnama; midagi rasket vedama või tassima *Keik tuli seljas kohale rükkida Jäm; rükkisi kottisi `terve päev Mus; See palgipurakas annab üles seina peele rükkida Kaa; Mehed rükivad, `tõukavad kogu `jõuga Krj; kus sa nendega (kottidega) rükkides lihad Jaa; võtab aga `selga ja akkab üksi rükkima, mis sa üksi rükid Muh; Rükki eile pæva läbi `raskid `tuhli `korvisid, täna abud üsna valudavad Emm; Ma rükki oma naba asemest ää Rei; rüki `tõsta va `raskid kotta LNg; küll me `rüksime tät (koormat), `enni kui ülesse saime Mar; ma lähä kiba maast `väl'la rükkima Kse; rükib põllu piält kivi ää Var; Missend nisuke inime peaks rükkima, venitad enese ää Kei; nää, nüid rükib üle rinna Juu; mehed rükivad `pal'ki `kuorma `piale JMd; eks ma ikke rükkind ka, kõik vedasin oma järel einad `küini JJn; rükkisime neid kivisid vedada Kad || tõukama mis sa moost rükid Mar*

2. rügama, rassima Ää rüki senne maatööga, sa jo naistrahvas inimene Rei; küll rükib sedä tööd tehä; tee ja rüki peal, saa mette `aitümädki Mar; küll on suand seda tüed rükkida Kad

rükkima² rükkima, impers rükitakse kaapima – Käi

rükkima³ → prikkima¹, trükkima

***rükkümä** (nad) rükküze kõrbema rüä[?] rükküze [päikese käes] Lei

rükütämä rükütämä põletama, põleda laskma rükütämä -- plek'i_päl tuast (tuhaks) palutama Lei

rümama rümama Jäm Khk Pöi Muh Han Mih

1. rüselema, tõuklema oli ju see erm, et -- ei mahu [bussi] `peale mette, sellepärast see rümamene Mih

2. mürama, möllama *Poisid rümasid oues Jäm; Miks lapsed peaksid -- rümama, natukest äi seisa Pöi*

rümbak rümba|k g -ku mäekink mäess ei massa teda nimetada, on `siuke rümbak Vil

rümbas → römbäs

rümbes rümbes g `rümpe kätis aja kirjad `peale `rümpele PJg

rümbäs → römbäs

rümbäsline rümbäsli|ne g -se mättaline rümbäsline ja mädä stj mua Kod

rümega kaasau rümega Aud Jür JõeK hooga, rüsinäl läks suure rümega Aud; sie juokseb rümega `otsa Jür; sõjavägi lähäb rümega teiste `piale JõeK

rümelema rümelema rüselema – Juu

rümes rümes Mär Vig Kse Mih PJg Trm tormates, rüsinäl `joosid rümes `otsa Mär; *Poisid tormasid rümes uksest sisse Vig; ega tal `aega põle, jooseb ikka rümes PJg; mõni obune muudku jookseb rümes `otsa Trm*

rümima rümi|ma Mih, -mä Plv Röp rühmama, hoogsalt töötama nakašsiva[?] `väega rümimä, `tahtva[?] õdagust är[?] lõpõtada Plv; *Timä om ka_pal'lo uma elo seeh rüminö[?] Röp*

rümin rümin g -a rüsin lapsed tulevad suure rüminaga Kse

rüminäl rümin|al Kse Aud PJg Ris Nis, -äl Vai rüsinäl siad `juoksivad rüminäl `laudast `väl'lä Vai; läks mis rüminäl Aud; ei `vaata ette, jooseb rüminäl teese `otsa PJg; lapsed joossevad rüminäl tuast `väl'la Nis

rümistama rümistama hõõruma, vastu minema Rümistad - - ku sa teesest inimesest mööda lähäd ja meelega talle vasta lähäd; Rümistamine - - ku jões jää lähäd ja vasta teist jääd õerub Tor

rümka → rumka

rümm rümm g rümmü räpane rõivatükk, kalts ma joht säänest `rümmü `hindäle pääle ei_taha[?] Plv

rümmä `rümmä Rõu Vas Se

1. rühmama rümm iks taad tüü tegemist Rõu; Ega ta mõista_i parajusi tüüd tetä, ta nakass `rümmä Vas

2. kiskuma, sikutama üts poiss habõ minnu kiini[?], ma `rümme vallalõ Rõu; naaás `rümmä aia `saibit `vällä Se

rümmämä `rümmämä, da-inf rümmädä<sup>?</sup> Lut, pr (ta) rümmäás Vas sikutama, kiskuma är rümmäás käest Vas; `rümási[?] timä keest Lut

rümp¹ rümp g rümbu raun – Khk

rümp² → trümp

rümpima → krümpima

rümplik → krümplik

rümpine `rümpine konarlik es sua `kuymaga kuedagi `tulla, õli `rümpine mes `irmus Kod

rümpsus → krümpsus

rümpsägäs `rümpsä|gäs g -kä paks Küll\_o mend `rümpsäkäks Kuu

rümpsäkäst tihedalt Paul ja jämegi kõüs `lähte meres `toisina `rümpsäkäst kogu Kuu

rümpu kortsu Kui kañjast uhjutakse, siis lihab `rümpu Jaa

rümpus `rümpus VII Jaa kortsus leidid, kui sa istud, jääb vahest kägruse, [see] tähendab suurt `rümpus olemist `riidele VII; Paber on `rümpus Jaa

rümpäne `rümpäne g -se lühike ja paks Sie eit\_o `oite `rümpäne; `Rannale tuli `vieras `rümpäne `tütrik Kuu

rümä¹ n, g rümä, sisseü `rümä trümm `laiva rümä, kuhu `sisse `lasti `panna; `toine [kõie] `otsa `lähtõ `luugist läbi `laiva `rümä Vai

rümä² rümä töörietus – Se

***rümäk** g rümäku pauk `päästin `püssi `lahti, siis tegi rümäku Lüg

rümäkäs rümäkäs tüse rümäkäs on `suure kõhuga, inimise `kõhta Jõh

ründ¹ ründ Muh/-rüd/, g `ründü Urv

1. miski tarvitamiskõlbmatu soop oo va ründ, see kallatse maha Muh

2. lohmakas rõivas ta_m ku vana ründ sälän Urv

ründ² ründ rügaja tuu om igävene tüü ründ Puh

ründ³ → rind

ründama `ründama Jõh Vai Khk Mus VII Jaa Põi Kul Kse Han Tõs Kei Rap Kos Jür Amb JIn Tür SJn, da-inf rünnata Lai Plt, nud-kesks rünnan Muh; `ründämä Kuu Lüg Mar Juu V(-ñ-, -mmä), da-inf rünnä|tä Ran Nõo Kam, -tä[?] Kan Plv; `ründäme, da-inf rünnäte Hel; imperf (nad) rünnasivad Äks

1. kallale, peale tungima `Vaenlane `ründas äkkitse Jõh; `vaendlased `ründasid meid Khk; Loomad `ründavad aea `peale, `tahvad läbi `tulla Jaa; küll see üks paha loom oo, muudkui ajab aga `aedu maha ja `ründäb Mar; Kassi - - õkva ründävä tuvikesi Nõo

ründed

2. tööd rühmama, rabelema *ma ole rünnan küll* Muh; `ründasid päävad `otsa Kei; küll tema `ründab, tal ei ole `aega Jür; *ma vana inime, mis ma `ründan* JIn; *vanast ikke - - rünnasivad tüüjd tih* Äks; *küll see `ründas, ei tuld `õigel ael kodugi* Lai; *ta om üits `ründäi, ei piä üü ega päävä vahet; siin piät ike `ründäme, muðu selle koha pääl eläde ei saa* Hel; *küll sijj `vaene inimene piäb `ründämä, elun om jo `kõiki sul vaja* Nõo; *kas ma veidü? olõ rünnänü?, a `vaesuss om ütest ja tõsõst* Kan; *ma `ründä ilmast `ilma nigu vagõl' õngõ otsan* Urv; *no mi\_s* tan `ründät ütte `puhku, sa `puhka ka? Har; *kas sul vil'and ei olõ? taad `ründämist* Plv; *Talvõl' ol' `veekese `kergemb, muúdo ol' ilmast `ilma üts `ründämine õnnõ* Ráp

3. millegagi aktiivses tegevuses olema ree joosk oo see koht, kus jalas akkab parajatti maad `ründama Mus; *metssiad ju kõevad ja `ründavad* [kartuleid] Tõs; `vargad - - `ründasid seda `aita Lai; *sõda käis üle, perän lätsivä `ründämä toda `vil'lä* Ran || (ehalkäimisest) `lähme akkame `tütrikuid `ründämä Lüg; `ründasid ühe tüdruku juurest teese `juure Kse

4. hulkuma, kolama; otsides ringi käima poisid - - `ründäväd möödä külä `peale Mar; *naene, see `ründab kõik kohad läbi* Kul; *Mehed ründavad kouda külä, et suaks veel viimsed õlletilgad kätte* Han; `ründas kõik põllud viel läbi `käia Amb; *mis sa sial `ründad, mis sul kadund on* Plt; *mis sa `ründäte `ilma `müüdä* Hel || *kiirustama `luomad kippuvad kodu `puole, mina nudan ja `ründän `metsä `puole* Kuu

ründed → rünne

ründel `ründel g `ründle sundija, käskija *vanast olliva `ründled `mõisaärräd ja valitsejad, tõese kaala `pääle käesivä* Ran

ründi-rändi pudi-padi *Ega siis õle enam kõiki ründi-rändi asju meeles, mis luatadel veel müia õli* Trm

ründ|puu → rindpuu

***ründsähümä** nud-kesks *ründsähümü?* kortsuma, näruseks muutuma – Se

ründsäkäss *ründsäkäss* jässakas `seante jämme ja lühike, *ründsäkäss* inimene Krk

ründsütämä¹ *ründsütä*mä Urv, -mmä Har *rühmama `pernanõ ründsüt' terve eluao, selle tapp `inde är?* Urv; *ma ründsüädä pääle taad ütte tüüjd* Har

ründsütämä² *ründsütä*mä Vas, -mmä Rõu kortsutama är_ründsütägu rõivast är? Rõu; *ma? ol'li uma kleidi är_ründsütänü?*; *tä ründsüt' tuu `papre kokko* Vas

ründu `ründu Juu Jür

1. *rüsinal `rahvamurd ajab `ründu `peale* Juu

2. *vägisi käis `ründu `peale, ma ei soand kielata* Jür

***rüng¹** pl `rüñjad reis `tütrik lasakalli selite maas, `rüñjad `püsti Lüg

rüng² → rung

***rüngakas** pl *rüngakad* künklik `vihma oleks vaja olad, kus on viletsad maad, *rüngakad, võtab vil'ja ära* Mus

***rüngaline** *rüngale|ne* Mär Juu, *rüngäle|ne* Tõs KJn, g -se; pl `rüngälised Kuu

1. *rüngastega kaetud, rünkaid täis `sohke moa koht, mägestik ja augulene, rüngälene moa* Tõs; *rüngälene moa - - ku paelu kiba ehk suured pae rüngad tõusevad kohe ülesse* Juu

2. *rünkataoline, rünkjas kuda `pilved `käisite - - `teinekord olid `niisukesed `suured, `kangest `rüngälised* Kuu; *pilve `rünki täis, rüngälene taevas* Tõs

rüngane *rüngane* Muh Mär rünklik *see oo nii rüngane põld, ei soa künda* Muh; *va liiva ja kibi rüngane maa* Mär

rüngas *rüngas* Khk(-ηη-) Kaa(-ηη-) Põi Muh(-ηη-) Var Mih Tõs Hää Saa Ris(-ön-) JõeK JMd Koe Sim IPõ Plt Pil Vil, `rüngas Hlj VNg Lüg, g `rünka; *rüngäs* Mar Var Tõs Kod,

rüngäss Trv Puh Nõo Ote, `rüngäs Kuu Lüg, `rünkäs Jõh IisR, g `rünkä; ringas g `rinka SaLä(n -ηη-) Kaa Kul Vig Vän; `rõhjas Muh

1. kõrgendik, kungas, kink *kus parem` rüngas oli, sie ariti` pollust* Hlj; `rünkäid täis, ühest `rünkäst `alle, `õisest üles Lüg; `saima `metsast `välja `einama `pääle, säääl õli üks `rünkäs Jõh; *nende elu on` rinka` otsas Jäm; kaks suurt` kõrget ringast* Ans; *Ta oo juba rünka otsa ronind* (ennast üles töötanud) piltl Kaa; *kui ma selle` rünkast veel üle saan, siss olen` pääsnud* Saa; *siinpool on koa` rünkaid* JMd; *sij` eenam one` rünkid täis* Kod; *mää` rünkad - - sihused järssud` kõrgemad kohad* Pil; *ma` istse` rünkä pääl* Trv; *Kabelin om kõik avva rünkä iluste säetu ja lilli rüngästel äitsevä* (kääpast) Nõo

2. suur kamakas või tomp, rahn **a.** (kividest, jääst) *paē` rünkaid on jõe` kaldal; kus on` kalju kivid` katki mend - - säääl on` rünkad` püsti* Lüg; *mere_äre ajab nii suured` rünkad* Jäm; *lae jähi` rünka` peale` kimi* Muh; *va ruusi rüngäs* Var; *meres oo paelu` rünkasi* Tõs; *laskime võrgud` sinna` rönka` alla* Ris **b.** (pilvedest) *vahest` pikse iel on nisukseid` rünkaid* Lüg; *mitte pilve rõhjust põle näha* Muh; *kui tuul tuleb, siis kihutab` rünkad puha laiail; rüngaste vahel on natuke sinist taevast ka näha* Saa; *taevas on täis` rünkaid* IisR **c.** *känd uss õli kiäron` rünkä jäären* Kod

rünge rünge Emm, rühje Rei, g `rünge; rijnje g `ringe Khk Mus Kaa Krj mäeseljändik tee keib üle rijnjete Mus; *Majad` tehtü ikka nenda metsa` varju ja mäē` ringe ala, kus varjem oli* Kaa; *ringed - - söuksed` pitklikud ja mened rauna` moodi ka* Krj; *Rünge peäl olid ilust marjad* Emm; *Jookse` rüngest` alla* Rei

rüngiline `rüngili|ne g -se rünklik `rüngiline `taevas Kuu

rüngima¹ `rüngima, (ta) rühjib Muh; `rühmä, (ma) rüngi Kan

1. rühmama, rügama *mis me sii` ilmas muud teeme, kut rühjime` peale niikaua kut` viimne ots kätte tuleb* Muh **Vrd** rüngämä

2. rühkima *tuleb aga nõnna` rüngides` vastu tuult* Muh

rüngima² `rüngima, (ta) rühjib Põi Muh ruigama sead `rüngivad `aidas Põi; *sigä` tulli nõnna` rüngides; pörsas rühjib* Muh

rüngis `rüngis hulgakesi koos – Mar

rüngämä `rüngäm(m)ä (-ñ-), da-inf rüngä|tä?, -dä? (-ñ-) Kan Urv Plv Vas; `rüngäme, da-inf rüngäde? Krl rühmama, rügama *ma` rünksi kah hummogust õdaguni?*, *iks olõt` vaenõ* Kan; *Kas tuu kellegi kõrd om, et vana inemine` rüngäss üüid ku` päivä, noorõ_käävä_pitõ` müüidä* Urv; *rüngät küll, edesi ei saa?* Krl; *ma` rüngä tüüid tetä?* Plv **Vrd** rüngima¹

rüngäsliline rüngäslil|ne g -se kännuline rüngäsliline mets Kod

rüngästik rüngästik|k g -ku Tõs Trv künklik, mätlük maa rüngästik, *kus paelu` rünki koos* Tõs

rünk¹ rünk Jõh LNg Rid Kir Jür, g rünga Mus Pha VII Põi Muh Mär Kei Juu Koe VJg Plt, rüngä Tõs KJn, `rüngä Kuu; rünk LNg, g ringa Khk Mus VII Põi Kse Var; rönk Ris

1. rüngas **a.** (kividest, jääst) *mitu suurt` rünka` randas; suured ringad` peksand kogu* Mus; *Üks rünk lõppeb, teine akkab, mis sa seal künnad* Põi; *suure` kõrge panga rünga` otsa oo märk` tehtud; lae läks rünga` otsa ukka* Muh; *rünk, kus kibirisu oo* Kir; *kel sehuksed kibitsed maad - - õöldatse ringad* Kse; *aea` rünkasi kõik kohad täis* Var **b.** (pilvedest) *pilve rüngad` taevas* Pha; *põle see vihmapiili,` sohke` valge pili, mis rünk oo* Tõs; *pilve rüngad ajavad ülesse* VJg; *pikse pilve rüngad, paksud ja kaändilesed* Plt

2. kõrgendik, kungas *säält lähäb` kõrgemb rünk* Jõh; *sial oo üks` piske rünk ja sial` otsas oli saun* Tõs

rünk

rünk² rünk g rüngä morn Alati tä um sääne rünk Rõu

rünkaline rünkali|ne g -se VNg Koe/-le|ne/ Iis Trm; rünkäli|ne g -se Lüg Vai Tõs/-le|ne/ rünklik; künklik sie ela rünkalise krundi pääl VNg; kui on kuiv, künd jääb rünkäline; enne pikse vihma püiavad [pilved] ikke rünkälised õlla Lüg; rünkäline tie, paha obosega kääü Vai; rünkälised pilved on taevas Iis; ea rünkälisest külmand Trm

rünklik rünkli|k g -ku Lüg Jäm(ri-) künklik, rünkaid täis Siin kandis on rünklik maa Lüg; nii rünklik tee Jäm

rünkline rünkli|ne g -se Khk Saa rünklik, künklik rünkliced pilved olid taevas Khk; mõni tee on puha rünkline, rünklist teed on obesel raske käia; kui rünklices taevas pilved kokku lähavad, siss tuleb sadama Saa

rünn¹ rünn g rünni VNg Lüg kuhjatis jää rünnid Lüg

rünn² rünn g rünni jäanus, riise Tubaka rünni suu täis; Natuke rünni jäänd kapa põhja Põi

rünne rünne g ründe Khk Kul Mär Var Mih Tõs Aud Nis Rap Juu Amb JMd Hls; pl ründed Kuu Mus Muh LNg Vig Kse Han PJg Ris HMD Kei Jür Ann Tür Koe Lai Plt Pil, ründe Võn, ründe[?] hajasalt V, rünmed Aud, ründmed Kad

1. hrl pl jäanus, riise Kes neid sinu ründesi korjab Kuu; vala rasu peelt ää, ründed jäävad katla põhja Khk; nee oo muidu ühed ründed, nee_p`aita kohegid (vanast kolast) Muh; einad nii otsas, et natoke ründid oo veel laudi lae peal LNg; korista ründed ää, anna koera kätte Vig; Nende rünnetega põle kedagi tiha, solki vissata Han; toedo ründi oli maha jään Tõs; talu on kadun, maea rünmed on ülal Aud; laud kõik toedu ründid täis Nis; siga jätab nii paelu ründeid künässe Juu; ää süüdüd, et pal`lad ründed seia maha jäänd Jür; terve põrand oli toidu rünnetega kaetud JMd; ei maksa lehmale enne uut toitu anda, kui korjab ründed ää Koe; elajatel pal`lad ründed ees Lai; ma neid ründeid ei taha koristada Plt; eläjil viska ründe iist ärä ja pane vastne süük Võn; ründe[?], mis seimist vällä visatass Kan; ründit om jäänü[?] üle Plv; hobõnõ sööse, ründe[?] jäänüvä[?] perrä Röp || söim oh sa va rünne; ka näe rünnet Hls

2. raas, kübe viimane rünne taenast raabiti lõimest kogu Khk

rünnima rünnima ahnelt jooma Küll õli janus, küll rünnis Lüg

rünnistämä rünnistämä

1. pressima, ponnistama Ma rünnistin igä sise [täis bussi]; Siga rünnist hendästi aiast väljä; Laps rünnistab oma kohu aigeks; Lehm rünnistä aia pääle kääü Kuu || pigistama Mes sa rünnistäd neist vistiküst Kuu

2. ründama; sisse tungima Sakslane rünniständ - - küll viel siie pääle; Pulma maja koda oli aeva ragist kohe ja taibund, ku labulised rünnistid Kuu

rünnäk rünnä|k Krk, g -ku Hel Kam rinnak, nõlvak vedäsime selle rünnäku õigess (läksime piki rinnakut) Hel; obõnõ ei jõvva minnä rünnäkust üless Kam

rüns rüns g rünsu kõrne raspa rünsud pannasse seebi sesses Vig

rünsjästi palju, rohkesti Sel talvel sai nuotijega rünsjästi kalu; Puud on rünsjästi ouni täüs Kuu

rünt¹ rünt g ründ|a Tõs, -ä Var Tõs nukk, liigesekoht sõrmel ründad oo siäl, kus piu akkab; sõrme rüntega õerud kaela sooni; Läks na kõvasti vastu, et veri praegu rüntade pial Tõs

rünt² rünt g ründi (kala) – San

*rüntamine g rüntamise hulkumine lauba on rüntamise õõ Ris

rünts rünts kolu, rämps – Vig

rüntse vaheliti Pani keed kinasti rüntse Emm

rüntseldama *rüntseldama* millegagi kolistama, prõmmutama *Jäta uks rahule, mis sa sennega rüntseldad* Käi

rüntsima *rüntsima* lürpima, luristama *Rüntsib suppi; Vasikas rüntsib kappi põhjust paksu; Juo ilusast, ärä rüntsi* Jõh

rüntsudama *rüntsudama* Emm Rei Phl

1. prõmmima *Rüntsudab ukse taga kut ull* Emm; *Ää rüntsuda ust* Rei

2. tampima *rüntsudab heinu kinni* Phl

rüntsümä *rüntsümä* Rõu; pr (ta) *rüntsüss* Se kortsuma *rõivass rüntsü är^o* Rõu; *vahtsõnõ rõivass är rüntsüss* Se **Vrd** räntsümmä

rüpe → rüpp¹, rüpp²

rüpeidämä *rüpeidämä* askeldama, sahmerdama *temä ei saesa konagi paegal, ommuku varra ta nakab rüpeidämä asja iijn tõist taka* Puh

rüpin *rüpin* g *rübinä* Puh Plv

1. kiirus, rutt *rüpin ol' takah; tul' liva^o rübinägä* Plv

2. krabin, krõbin vms *ma kuuli rübinät* Puh

rüpjama *rüpjama*, da-inf *rübjata*

1. rühmama *rüpjasime tööd teha* Kul

2. sumpama [tuli] *mudas rübjata* Kul

rüplema *rüplema* kogu jõudu mängu panema, pingutama – Hlj

rüpp¹ *rüpp* Käi Rap HJn Hel, g *rüpe* Jõh/-pp-/ Mär Kse Khn Ris Juu Amb Kad Sim TaPõ Plt KJn SJn Vil Trv Ran, *rüpi* hajasalt T(n -pp), *rüppi* Lüg Jõh, *rüpu* Võn San V, *rübü* Kuu; *rüpe* g *rüppe* Jäm Rei Vig Tor Saa JMd Koe Trm Trv Hls Krk; *rüppi* g *rübi* Vai; n, g *rüpe* PJg Hää; *sisseü rüppe* Khk HMd Kei Rap Jür Ann VJg

1. istumisel tekkiv nurk reite ja alakeha vahel; süli *Ei õle eluaig õld aiga kääd rüppis istuda* Jõh; *laps istu miu rübis* Vai; *ma võtsi lapse rüppe* Khk; *Pole aega käsi rüppe lasta* Rei; *võtan lapse oma rüppe* PJg; *laisal on käed rüpes* Sim; *pane käed rüppe ja mudku istu* Iis; *vanamijs nukan, rüpp mune täis = saanakeris* Kod; *lammas pikali maha rüppe ja niida* Plt; *laps magab emä rüpes* KJn; *istub - - kaits kätt rüpin sedävisi ja palleb jumalat; kae kaäs tuleb rüppi, ommuku ta tahab süvvä* Nõo; *Õlõ õi_mu_käe_ka_ks rüpiin saisnu* (pole tegevuseta olnud) Rõu; *ma latsõh ol'li kõgõ imä rüpiuh* Vas

2. riideeseme ülestõstetud osaga tekitatud ruum *Toin rübüss kaik munad tuba* Kuu; *Rüppis tõi vähä erni* Lüg; *ega pal'lu põlnd, rüpega tõi* Mär; *esimene laps oli rüpe sijs, kõrdi ännä sijs* Hää; *panen need karduled rüppesse ja viin ära* Saa; *Õled korjati rüppe* Kei; *vanaema reakis, et müristamise aal ei tohi rüppe ülesse võtta, et siis liüb rüppe* Juu; *naine käind kõrvas ja noppind [vähke] rüppe* Ann; *pailu ma rüppega ikke tuon* VJg; *vei rüpega agu tuppa* Trm; *kohe siij vaene lähäb selle rüpetäiega* (rasedast) pilt Kod; *tõi rüpega, rüpp oli kohe täis* Ksi; *õunad rüpes* Plt; *võti kanapoja rüppese* Trv; *korja õune rüppess* (rüpesse) Hls; *pane rüpe täis* Krk; *korjanu undrigu rüpe sisse tolle raha* Ran; *ma anna sulle rüpi täis ubinit* Puh; [ta] *siijit endä kanad rüpiist* Nõo; *pruut pañti keset tarre tooli pääle istma - - siss egä ütš visašs raha rüppü pruudile* Võn; *rüpiige kandsõvõ ainu kokku* San; *Mõni ubinakõnõ om, mis sa tuuj korviga tiij, ma panõ rüppü õnnõ, tuuj rüpiuga^o* Urv; *rüpiü tävve iks jõvvat är^o nešsi* Plv; *kerä^o rüpiuh, põllõ siseh* Se

rüpp² *rüpp* g *rüpi* SaLä(ri- Khk) Kaa Krj VII Muh/n -pp/, *rüpe* Kär Krj Põi; n, g *rüpe* Pha VII Muh Hi pulkadest, vitstest või nõörist korv hrl heina vedamiseks, heinamärss; ka harv sari *rüpi põhi ka vitstest kujutud* Jäm; *kannab rüpiiga einu; pani ripi rataste* (vankri) *piiale* Khk;

rüpsima

pahn`viidi pärast rüpega ää, kui oli rehi`valmis Kär; pane rüpp`perse ala, siis oo`pehmem`istuda Mus; rüpiga sarjati suurem põhk`välja Krj; rüpe meil oli küll, sellega sai`loomadele`põhku`väätud Pha; pane einad rüppi; rüpe oli sarja nägu, aga aruke VII; rüpel on pulgad all Pöi; obustel oo rüpp`einde taris, see oo vitsust`tehtud Muh; rüpe - - kinnega`veistel`süia taluda, suur, ninda ei akka sina mitte`pääle, kut ta täis on Emm; Pane einad rüpe sisse, siis on ulga param taluda Käi || jämedast kangast kott rüpi kanjas_o`takne, rüpiga viiasse võrk`paati Muh

rüpsima `rüpsima, (ta) rüpsib Var; `rüpsmä, (ma) rüpsi Ote Urv Krl Har rüüpima, lürpima `rüpsisid lusikatega`sooja õlut Var; rüpsi kõtt täis Ote; rüps suppi Urv; taad rüpsi^o niisamma luhidsaga, vetel süük Krl **Vrd** rüpsämä

rüpsti lürpsti lusika seest jõid, `tõmbasid`rüpsti, `rüpsti Var

rüpsämä `rüpsämä, da-inf rüpsätä Kam; käskiv kv`rüüpsä Se rüüpama kae, kui ää om süist anumast rüpsätä Kam; `rüüpsä sina kah Se **Vrd** rüpsima

rüsa¹ rüsa R(-ä) SaLä Pha VII Rid Khn/-ä/ Pär Vän Ris Kei JõeK Amb Kad Iis Trm Kod/-ä/ võrkmörd rüsad on`tehtud jämedast puom`villa`langast Jõe; rüsä on`vergust kott ja`ümmärgused`vitsad sies Kuu; `enne`panna rüsa`ankuriga`kinni, siis`panna`tiivad mere; `käisin rüsäl VNg; neli`lutsu oli ühes rüsäs; mie jäin neist`rüssist`ilma Vai; Viud olid rüsadesse jäänd Jäm; ülj'es - - vahel tuleb rüsa, `äigab kala pæ`otsast e; rüsapüi aeg oli`jälle kää Khk; rüsad\_o pisiksed, ühe pujusega, paju`vitsadest Mus; `räime rüsad Kei; rüsaräimed, mis rüsa püüab JõeK; avid lähvad kevade rüsasse Iis; rüsäl on ümmargused vitsad sees ja`veike auk, rüsast enam`väl'la`peasemist ei õle Trm; kala lähäb`rüssä Kod

rüsa² rüsa Pöi Muh aganahang rüsaga`aetse aganud üles rehe`aegas Muh

rüsa³ rüsa kresla, reekori – Muh Rap

rüsajas rüsajas Ksi; rüsä|äs Kod, `rüsj|äs Pst Hls, g -ä jässakas`veike mijs, ise rinnakas - -`niske rüsä|äs Kod; on üks rüsajas naene tal Ksi; `rüsjä mehege om kuri kakelde Hls

rüsakas rüsak|as g -a Jõh IisR jässakas On üks rüsakas, `kaela pole`ollagi, pia`pihtade vahel IisR

rüsakil upakil maead on rüsakil PJg

rüse rüse g -da Ris Kei jässakas rüsedä kehaga Ris; rüse`õeldakse küll lühikese ja jämeda`kohta Kei

rüselema rüsele|ma VNg Jõh Jäm Khk Kaa Muh Tõs PJg Hää Juu JMd Koe Iis Trm Plt, -mma Lüg, -mä Kuu Kod KJn Puh Nõo Plv, -mmä Har Rõu Vas, -me Hls Krk(-m) Hel San; rüselama Trv

1. a. maadlema, kähmlema Mes siin tuas rüselete, kasiga`oue Kuu; `Poisid rüselesivad murul Jõh; rüselevad aga`piäle, põle üks targem kui teene Tõs; las nad rüseleda PJg; mes te rüseletä ja`müürätä Kod; kaks poisikest akkavad rüselema Plt; `siuge ei massa rüselte Hls; joba jälle akkade rüselem Krk; poisi lätsivä katekesi rüselemä Puh; rüselmüvä<sup>o</sup>`õkva mehe`mujuu Plv; na<sup>o</sup> rüseli<sup>o</sup> tõnõtõsõga Vas b. kisklema, pusklema koerad`aksid rüselema Khk; loomad rüselevad - - saripidi koos Muh; `tsia<sup>o</sup> rüselese, `haarva ütstõist Plv

2. rabelema, visklema obune rüsele maas VNg; lehm rüseles - -`lahti, äi es lase ennast viia Kaa; püsüge rahu, mis te rüselete Rõu

3. tõuklema, trügima`põrssid rüselevad molli kallal Trm

rüselik rüseli|k Khk, g -ku Pha konarlik rüselik jää Khk; meil on rüselik jää, rüselikuks saab kutsutud, kui lainetuse`järgi on`kinni külmand Pha

rüsendama rüsendam(m)a hooplema midä sa rüsendad oma `asjaga Lüg

rüsi rüsi SaLä Jür JõeK jääkuhjatist suured rüsid mere `ääres Khk; jääd juba rüsis Jür; tuul aab rüsisse JõeK

rüsidlema rüsidlema rüselema mis sa rüsidled Muh

rüsima rüsima Khk Saa VJg trügima, tõuklema loomad rüsiivad mulgu kallal, rüsidel `murdsid aia maha; laadal on kah suur rüsimine Saa; rahvas rüsiib `sisse VJg

rüsin rüsin Trv, g -a Jäm Khk VII Kse Hää Saa Juu JMd Koe Iis Plt, -ä Kuu Tõs Kod KJn Vas; rüsin g rüsinä Puh; n, g rüsina VNg

1. trügimine, sagimine selle rüsina seas ma es saa midagi aru Saa; obeste ja lammaste rüsin Trv

2. hoog, rutt `lambad tulid suure rüsinaga laudast `välja Jäm; suure rüsinaga kukkus üks maha Iis; kõik tükivad ühen rüsinän minemä Kod; üits rüsin om ütte `viisi siin taren Puh; tull ku rüsin Vas

rüsinäl rüsinäl VNg Lüg Khk Krj Pöi Muh Emm Mar Mär Var Saa Juu JMd Koe Kad Iis Trm Plt, rüsinäl Kuu Tõs KJn KJn, prüsinäl Mar rüseledes, tõugeldes; suure hooga, tormates `Lambad `juoksid rüsinäl `lauta Kuu; `ninda rõhusid rüsinäl `pääle, et kõhe kasuka `nüöbid iest `vällä Lüg; `jooksid rüsinäl tuba Khk; aas oort rüsinäl aa `sisse Pöi; lähvad rüsinäl kallale Muh; Ärjad akast `taplema, pidid rüsinäl moo `pæele tulema Emm; mis sa neist [loomadest] nii rüsinäl lassid `tulla Mar; lapsed tulavad rüsinäl mo `ümmer Tõs; vasikud ol`lid rüsinäl joogikapa juures Saa; `veised joosevad rüsinäl `lauta Juu; tuleb rüsinäl kallale Koe; kirikus oli `palju rahvast, trügisivad rüsinäl `piale Kad; läksid rüsinäl uksest `välja Iis; tungivad rüsinäl `sisse Plt; Kui kõik rüsinäl manu asuva, siss om kõik ruttu tettu Nõo

rüsiing, rüsiinge rüsiing Lüg Jõh, `rüsiing Kuu, g -e; n, g rüsiinge Lüg Jõh

1. a. rüsi, kuhjatist jää on rüsiinges, `ninda `kõrgest `üstku inime `lautind Lüg; jää tükkid ajab kivede `õtsa, ajab rüsiinge Jõh a. hunnik, suur hulk ühes rüsiinges eläväd; `tasku `vargad on `laatadel - - kus inimised `õige rüsiinges toppivad Lüg

2. rüsin, trügimine Pues oli igavene `rüsiing; `Poissid `tormasid `rüsiinges tuba Kuu || torm `Vilsandi pääl mend `õige `rüsiingeks Kuu

rüsjäs → rüsajas

rüskama `rüsk|ama Hlj Jõh, -ämä Kuu Vai rüselema `poissid `rüskavad Hlj; midä tei `rüskätä alalde, alalde teil üks `rüskämine Vai

rüsklema `rüsklema Kad, da-inf rüselda Trm KJn/-mä, da-inf -dä/ rüselema küll tema `rüsklend ja võideld Kad; küll `rüsklesid aga poesid KJn

rüsla rüsla Kaa Krj Pha Pöi kresla, reekori Pane rüsla ka reele, pitk tee ees Kaa; Einamärss on rüsla `külges `kinni Krj; Seda ma äi mäleta, mis ajal nee rüsldad `siia sigisid Pöi

rüsna|laupa jõululaupäev jõulu `laupad `üiti rüsna `laupaks Khk

rüspiik → rüspiik

rüss¹ rüss Kse, g rüssa Var Mih Tõs Khn/-ä/ Aud Pär a. nukk, liigesekoht `lõjnis oli naa `kange, et võttis sõrme rüssad päris `katki Mih; Mia `riibasi sõrmõ `rüssel nahad maha Khn b. (mõõtühikuna) metu `rüssa see pikk on; see oli kaks ja pool `vaksa ja kaks `rüssa veel `peale Mih; rüssaga mõõdetse sukka ja sokki, kui pika ma kuju Tõs; meestel lähäb kuus `rüssa ja naistel viis (pöiapikkusest) Pär

rüss² rüss g rüssa Khn/-ä/ Pär Hää; n, g rüssa Tõs kudenud sügisräim `Rüssi `pütaks sügisi, rüssad on süüst tühjad, ära kudenu; Rüssadel ei ole `marja ega `niiska Hää

rüss³ rüss rühmaja olen vana töö rüüs Rap

rüßs

rüßs⁴ *rüßs* jässakas *sie* [mees] *on lühike ja jäme, on rüßs* Sim

rüßsakas *rüßsak*|as Mär Kei Sim Trm Plt Pil, *`rüßsak*|as Lüg Jõh IisR, g -a; *rüßsä*|äs Mar, -k|äss Trv Pst Puh Plv, g -ä; *`rüßsä*|gäs g -kä Kuu; *rüßsä*|k g -ku Hls Krk jässakas, rässakas; *matsakas sie on `õige `rüßsakas mies* Jõh; *`Rüßsakal suurt `kasvu ei old, `musklid ja `muidu tugev* IisR; *küll tä on üks va rüßsäkäs inimene* Mar; *tüdrukust peast oli ilus sile inime, nüüd oo nagu va rüßsakas Mär; mõni inimene on rüßsakas Kei; rüßsakas mies, sel on ka `jõudu tüed teha* Sim; *üva rüßsakas poiss tõne* Trm; *paks, rüßsaka kerega obone* Pil; *ää rüßsäkäss eit* Trv; *siin ei ole `siansid rüßsäkid mehi* Hls; *miß om tal `seante `kange rüßsäk* Krk; *paks rüßsäkäss inime ei meeldi `mulle* Puh; *hää rüßsäkä tu`raga* Plv

***rüßsama** da-inf *rüßsata* Muh; imperf (nad) *`rüßsasi*d Tõs

1. *rühmama talumees soab rüßsata küll* Muh

2. *ringi hulkuma; ehal käima poesid läksid külase `ulkuma või `käima, `rüßsasi*d kaada küla Tõs

rüßsa|räim rammus sügisräim *Rüßsäräim, sügüse enne `külmi `püüti neid* Khn; *rüßsaräimed oo sügisi, need oo rammusamad ja suuremad* Hää

rüßsi *`rüßsi* VNg (*`rüße*) Lüg kokku, kõverasse *`loime `kahjas lähäb `rüßsi ~ rüße - - siis piab* [lõimelõngad] *`märjast `kastama ja `asplile panema ja venima `sirgest* VNg; *kui lind (mesilane) `lennäb, siis `tõmman `rüßsi enese, siis `lennäb `ümber* Lüg

rüßsis kõveras, kõssis *õlen `rüßsis* Lüg

rüßsäk → rüßsakas

rüßsäl *rüßsäl* g *`rüßlä* nukk, liigesekoht *mu sõrmete `rüßläd oo katti* Var

rüßt *rüßt* g *`rüßt*|i Lüg Jõh, -a Jõe, -ä Kuu; n, g *`rüßt*|i, -ü Vai; pl *rü(ü)stad* JõeK nukk, liigesekoht *`Vaier `kraapis `rüßtäd `marraskedule; Lõin rusikaga `liiga kovasti ja `rüßtä `päälised kaik nahata; `Hieru minu piha `suoni vähä `rüstie`gä Kuu; kopputab `sõrme `rüstidega* Jõh; *`sormel on kolm `rüsti* Vai

rüste → rüüst

rüstedämä *rüstedämä* Puh Nõo Rõn

1. *sahmerdama, rahmeldama küll rüstedäb, tedä saap siiä, tedä saap `sinna, teda saap kõigile poole* Puh; *latse olli `väikse, oh sedä rüstedämist ja `vaiva, mes mul `ol`li; kõik makava, mina ike rüstedä; mõni om serände rüstedäjä laits* Nõo; *mes sä rüstedät, saesa paegal* Rõn

2. *ahnitsema, kokku kraapima temä rüstedäb kõigilt puult, kost näppu putub* Puh

rüstik → rüüstik

rüstimä *`rüstimä* vettima *ku riie maha jääb, siis `rüstitib ära. ära `rüstinu ja vedelanu maad kauda* Hää

rüstine *rüsti*|ne g -se VII Põi Muh(rüi-) määrdunud, räpane *kääd nii rüstised, sa ei ole neid `pesnud* VII; *See kauss on nõnda rüstise moega; Ää toog neid rüstisid rätikud siia mette* Põi; *ta (võrgulõng) oo käe rüstiseks soan, aga kui poest tuuasse, siis\_o riidi `valge; su pale natuke rüstimä; kõik nõud_o rüstised* Muh || *vähese lumega Tee on täna nii rüstine, et sii äi vea ärg ega obu* Põi

rüstuma *`rüstuma* määrduma *kui `rüstus, pesid ää* Vig

rüsu¹ *rüsu* Kaa Var Krk risu *Sõhukse vana rüsuga pole muud, ku pühke aeda* Kaa; *vana rüsu, põletispuid veel suab* Var; *rüsu unik om alle* Krk

rüsu² *rüsu* rutt suure rüsuga Var

rüsuma *rüsuma* Kär Kaa

1. rõhuma, suruma *sõnn rüsund aja maha Kär; Vihane lehm oli vällal `peele tulnd - - ning akkand `peega rüsuma Kaa*

2. rühmama *Eks eluaegas ole seda tööd rüsutud; Rüsud ööd kut päevad Kaa rüsämä rüsämä Jõh Urv*

1. rüselema *rüsäväd, ajavad külä `kuhja üks `tõise `õtsa Jõh*

2. tõukama *Ma_küünäs `pääga `veidikene rüsäsi inne, sõss ol'l säl'lile maal Urv*

rüsüksiss rusutud, vaevatud *Inimine võib `olla rüsüksiss, ku elu kuorm tädä rehu Kuu*

rütin *rütin g rüdinä rüsin suur rütin `ol'li pidu `aigu Puh*

rütsakil *rütsakil röötsakil – Rei*

rütsakille röötsakil *õletagi jo `rütsakille Jõh*

rütsi rippu *lasi `rütsi Põi Vrd rütsu*

rütsima *`rütsima Mus, (ta) rütsib Mus Kaa VII Põi tõmbama, kiskuma, sikutama Noor koer sai õlmast `kinni ning kukkus rütsima; Rütsi mis sa rütsid, äi ta kerki üht; Pehme teega annab obusel koormat üsna rütsida Kaa; rütsib `piaale nii kaua, ku `katki tuleb VII; ää `rütsig mette seal kõöve `otsas Põi*

rütsis *`rütsis Mus VII Põi millegi küljes kinni Jaen läks, lehm oli `rütsis `järges Mus; mis piaks loom keti `otsas `rütsis olema VII; lehm läheb ees lennates, poiss ikka `rütsis kõöve `otsas `järke Põi*

rütsu rippu *poiss `tõmbas ennast värava `peale `rütsu Jaa Vrd rütsi*

rütsuma *`rütsuma, (ta) rütsub rippima, kõõluma mis sa `peaksid_si värava `selgas `rütsuma `ühte `jooni, ää `rütsumg üht Jaa*

rütsum rippus *sa polegid [mujal], kut paljast sii värava `selgas `rütsum Jaa*

rütt *rütt g rütti (lind) `veike nagu `värblane, all - - tieb rüüt ja rüüt Jõh*

rütti *lohku põhi puhast rütti `vaibund [toolil] VII*

rüttima *rüttima, (ta) rütib VII Jaa sikutama, tirima terve pääva rüttis kottisi üles VII; see rüttind nõnda neid `asju Jaa*

rüttis *rüttis Jõh VII*

1. küürus, kõveras *kui külm on, siis `istuvad rüttis Jõh*

2. lohkus, kaardus *alatsipoole põhi rüttis [toolil] VII*

rüttitama *rüttitama küüru, kõssi tõmbama Õlima läbi `märjad ja rüttitasima ühe paju põõsa all Jõh*

rüttä *küüru, kõverasse Vedi rüttä, ku kere `pääle `anneti; Tigead hobused `tembavad `kaulad rüttä Kuu*

rüve *rüve Khk, g -da Jõh Vai*

1. halb, tige *sie oli üks rüve inimine Vai*

2. ropp *küll ta on rüve Khk*

rüvedüksi *roojaseks Laps on `rienand henesä ja henes `kätküve `ninda rüvedüksi Kuu*

rüvele *sajule kus ma kurdi kurja tunni, viiviti vihma rüvele rhvl Krk*

rüveleme *rüveleme tugevalt sadama rüveless, ku jämmet `vihma satass Krk*

rüvestama *rüvest|ama Plt, -ämä Nõo rüvetama; reostama see (surnuaia lõhkumine) on rüvestamine Plt; Ta rüvestäb kõik saena veere ärä Nõo*

rüvetama *rüvet|ama Var JMd Trm, -ämä Kuu Vai Kod määrima, reostama, või rikkuma Sie viel tükki ei rüvedä, kui kuer sest lakkub; Oled rüvetänd `paadi külis kaik `püksüd `tervaseks Kuu; siu `riided on kaik rüvedettü Vai; nõgi rüvetäb ärä `riided; `kärsed kõik ärä rüvetänüd Kod*

rüvetelemä

rüvetelemä rüvetelemä rüvetama Mes sa rüveteled henes `uued `riided `ninda ärä Kuu
rüvetu rüvetu Kod, g -ma Trm ropp rüvetu laps, ei küsi `väl`jä, rüvetäb ärä ennäss Kod
rüvetus rüvetus g -e Trm Kod

1. ropp inimene õled üks igäväne rüvetus Kod

2. rüvetus, teotus rüvetus - - võtan `sõiman suda Kod

***rüvitsämä** da-inf rüvitsätä, (ta) rüvitsäb siblika kana ike rüvitsäb siin Kod

rüvv → rüü

rüvvik rüvvi|k g -ku rüü – Se

rüü- rukki- tuul om ärä `lõhkun rüüaki; rüü`lõikuse aig Krk; jäi oma rüü`üga maha; rüüarassess tuleb ilus rohilene [värv]; tuleb ää rüüasaak' ja sügise pal'lu `siini Hel; rüüagana om alamba agana, nuu `ol'li `lehmi `toita; palanule olna rüüajahu kõige suuremb rohi, rüüajahu tennä kõige rutembide `tervess Ran; lask `endä rüü`kõrde pikäli; ku nõnda nelläbä rüü`põimu alustedi, siss olli `kefgemb, sai pühäbä puhata Puh; sij vihm kasvatab rüüaki ärä, mes leib tost saab; rüüavä vai nisuvä mes `panti räti pääle ja tuu räit keideti latsele pähä, siss nakati arjassit `võtma; rüüajahulijm tei piimäpudrule `väegä ää meki; kui kuju suvi `ol'li, siss joosiva rüüaterä esi`endäst päie sehest `väl`lä, es viiäki parsile; rüü`äelme om serätse pikä, nigu `narma sääl pää kül`len Nõo; `mõtle, rüüapää `ol'le välän jüripääväst Võn; mitu vakamaad `ol'li rüüanurm, sääl ol' jo pal'lu `vaiva ja pal'lu tüüj; rüüarabamise jaoss olliva serätse pengi tettü, tõse otsa all olliva jala ja tõne ots ol' siss põrmandu pääl Ote; Suvel sügise puult, siss tetti rüüamaad Rõn; lina`kakkise `aigu ja rüü`panmise `aigu `anti egalõ ütele uma esi kätte Kan; Rüüajahu `panti tuu peräst, et sõss saava `kaku\_ `vindsõmba? Urv; peremijs uuu rüü`kül'vi Krl; rüüapõhk kulõhuss küllealudsõ `pandmissess; ku hain tettüss saa, siss tulõ rüüapõimu aig Har; Ku tuu rüüatuss `üllehn ol'li, sõss `panti reheahu palama; rüü`häitsämise `aigu `saimi `liinrit, siss ol' `linna kudõmise aig; Rüü`püüdliit õks tetti, ku ol' jo `säänä pidu tulõkul Rõu; eläjä? läävä? rüüakõrrõ pääle Plv; nüüd om jo rüüaig, rüüapõimu aig; Rüüakül'v alost sõss, ku sügüse läisivä? edimäts? kül'vikurõ?; rüü`pešmise `talgo? ol'liva? Räp; rüüagana? sõõdetäss lehmile; aig jo rüüamaad ari?; Vanast `peeie ka_rüüapõimu`tal'get, rahvass `aete kokko, `naate `põimma Se

rüü|harak rüüarak (lind) – Lei

rüü|leib rukkileib tii ommeti rüü`leiba Puh; pühä`aigu küdseti rüü`leibä Plv; rüüleib, tuu ol'li saia üst Räp; rüüaleebägä ravitass tsiku, liha saa makus Lut

rüü|lill rukkilill rüülilli sinine `ol'li - - ilus sinine, rüülilli om ilusa Ran; rüülilli `mijldüvä mulle kõge `rohkemb Puh; Pupe silmä om sinitse kui rüülilli Rõn; rüü`lillest koi vaniku Kan; rüü`siseh um pal'lo rüü`lille, rüüavij? `õkva_sinetäss Vas

rüü|maarja|päiv rukkimaarjapäev `Keskmäne rüükül'v ol'li kolm `päivä inne ja kolm `päivä peräst rüü`maarja`päivä Räp

rüü|ninn pl rüüniini? rukkilill – Vas Lei

rüü|räak rukkiräak täo `aaste ei ole kuulu rüü`räaki `räak`vet Krk; siin om külläl't rüü`räake Puh; Suvel präaksub rüüäräak üü läbi Rõn; no olõt likõ nigu rüüäräagi poig Har; rüüäräak' tege haina `sisse pesä Plv; rüüäräak', tuu laul niidüh ka? Se

rüü|uisk rukkiss vanast aast olli `rohkep neid rüü`uiske Krk

rüü|öbe `rüüöbe uhke Nüüd tä on vähä `joukamb, kohe on mend nii `rüüöbeks Kuu

rüü|õdlemma `rüüõdlemma JõeK; `rüüõdälemä Kuu aelema midäs sä `rüüõdäled siin `permandul Kuu; seal on ta seliti, `rüüõdleb `peale JõeK

rüü|õdägällä röötsakil `juobuned mihed `rüüõdägällä; Vana `vahtis `rüüõdägällä verävä pääl Kuu

rüögäjüs `rüögäjü|s g -kse sammaspool, ekseem – Kuu

rüögändäine `rüögändäi|ne Vai, `rüegendai|ne VNg, g -se sammaspool, ekseem

-**rüögäne** Ls veiserüögäne

rüögästämmä¹ `rüögästämmä rõhatama pihuga `pannasse `suola kõri [loomale], sie paneb
`rüögästämmä Lüg

rüögästämmä² `rüögästämmä Lüg Vai rõogatama kui `ehmatab, siis inimene `rüögästäb
Lüg; `rüögästi kovast, ei tiä, midä tämäli oli Vai

rüögümä `rüögümä kõhima Küll sina nüüd `rüögüd, üöd ja `päiväd Kuu

rüomas rüsinal tulid `rüomas tuppä Sim

rüömima `rüömima roomama kaik `rüömivad, pudukesed ja `lierikesed. laps ka `rüömi
VNg

rüömäkille roomakil laps `lähtö edesi `rüömäkille Vai

rüöpäl `rüöpäl g -i rühmaja Küll sina oled - - üks `rüöpäl Kuu

rüösikesed pl `rüösikesed (mingi nahahaigus) `rüösikesed, punased `platsid kää pial,
`lüöväd `muuale ka VNg

rüöskama `rüöskama ?röökima `rüöskab `kangeste Jür

rüöstämä `rüöstämä VNg Lüg Vai

1. rõövima, riisuma `rüöstäjäd `rüöstäsvivad su `paljast Lüg; `rüöstäd kaik miu `asjad `vällä,
tied minu `paljast Vai

2. puhastama `rüöstägä `permand `puhtast VNg

rüötsaksel → röötsaksil

rüötsikalle röötsakil(e) sie one aja nujal `rüötsikalle; kukkus `rüötsikalle maha VNg

rüötsägillä `rüötsägillä röötsakil – Kuu

rüötsägällä → röötsäkalla

rüötsäkälli `rüötsäkälli Lüg, -kali Jõh röötsakil akkas siest `aigetama äkkiste, nüüd õlen
`rüötsäkälli siin `palgi pääl Lüg

rüöv → rööv

rüövama `rüöv|ama Hlj JõeK, -ämä Kuu kursilt kõrvale kandma tuleb vägev tuul ja `rüöväb
[paadi] ära Kuu; tuul `rüövas kala `paadi ära JõeK

***rüü** n, g rüü Kuu Khk Hi Rid Kul Mär Lälõ Mih Tõs Aud Ha JMd Pee Äks Ksi Lai
VIPõ(kr- Plt) Hel Puh; rüüd Hlj Lüg Hää Saa VJg Sim Võn Röp, g rüü HljK Iis Hls Ote San
Rõu Plv Vas, rüüdi Trm Kan Urv, `rüüdi Kuu VNg IisR, rüüvi M(n -ä) Kan Se(n -ä, g -v-),
`rüüvi Jõh IisR; rüüd Noa Tür Kad Sim Kod Nõo KodT Ote, g rüü Jäm Mar JMd Koe, rüie Pä
KJn, rüüvi Ran; `rüüdi g `rüüvi, `rüüvi Vai; rüüv g rüüvü Lut; rüüs g rüü MMg

1. kehakate, hrl ülerõivas üks vana rüü `seljäss Kuu; rüüd `pandi `särgi `pääle Hlj; `käisivad
kõhe mehed, `valged `rüüvid `seljäs, kerikus Jõh; `tarvis mehile tehä `uvved `rüüvid Vai; pane
rüü üle Khk; vanasti `kaanti `valgeid linasid `rüüsid Mär; `tõmma rüü `sel'ga Kir; `takne rüü kõis
teiste pial Var; rüüd oli `enne kalameestel, see `pandi teiste `puhtama riinetele `peäle Tõs; sui
oli `valge linane rüüd Pär; naestel oli rüüedel öö PJg; minu vanaisal `ol'li põlv'püksid ja `valge
rüüd - - suine kiriku kuub Tor; rüüd - - mis nagu üleni `sel'gä tõmmadi Saa; vanad rüüd `selgas
Hag; oli nihuke takune rüü, pikk, lai Juu; tolmukuuved `üiti rüüks HJn; anna saandile mõni rüü
JMd; lasime `pal'la jalu, takune rüüd oli seilas Koe; rannamehe rüüd Kad; mieste `rahval oli
`valge rüüd seilas, `valgest linasest `rüüdest VJg; lasen teha linase rüü Iis; vihima sadab, võta
rüüd `ümmer Kod; rüü oli takusest `rüüdest kuub Ksi; külanaised tegid ise karjastele rüüd `sel'ga
Lai; krüü oli `allapoole põlve, takusest `rüüdest kokku õmmeldud - - käisin kooliski `krüüga Plt;

rüübe

rüül `ol'li `väl'lä lõegatud kaala `päälnē ja kesspaigast said `kiinni ka `panna Vil; temäl om takune rüüd säl'län ollu, ei olevet `pükse jalan ollu Pst; rüüd olli `valge pikk kuub - - pisteti `amme `pääle Hls; meä käüsi küll rüüvige karjan, otspakeltest tett Krk; rüüd `ol'li `lihtne, palitu `muudu, vihma ja tuule varjuss Ran; esä `võtse rüü vihmaga `pääle Ote; sul om õka rüüd `säl'gä tõmmatu San; `paklatsõst `rõivast tetti rüüdi<sup>o</sup> Kan; rüüd - - suur ja lai rõivass Rõu; vanaimä ol'l rikaás, siss täl ol'l `sel'gevilanõ rüüd; rüüvil ol'li nuu_pik'ä_ `käuse<sup>o</sup> ja all ol'l verrev pudsu Se; rüüv, saane pikk, `kiskuss maad pitih Lut

2. tekk, vaip rüü - - see oli üks tekk, siis õmmeldi `sinna `kaltsusid ja toppisid `nõõltsega `külge Emm; rüü all magasin üsna Käi

rüübe rüübe Kul Mär/-üe-/ , g `rüüpe Rap; rüübe g `rüüpe Han Ris Juu(-õe-) JIn

1. rüüpamine see oli `meitel siis `peale rüübe ja pudru kaste ja kõik (kali ja hapupiim) Kul

2. jook, joodav Piim oo kõige parem rüübe; `Sündimese pää oli `kõiki `rüüpid Han; teil põle kedagi rüübet Ris; mis meil täna `õhta `rüüpeks on JIn

rüübäts, rüübätse rüübä|ts g -tse Hls; n, g rüübätse Krk rüübe, jook tuu `pääle rüübätset kah Hls; mis sa rüübätseess muud võtat, `piimä iki; viin mõni rüübätse, sedä ei saa söögi pääle rüübäte Krk

rüübätüss rüübätü|ss g -se rüübe Ei tiia^o, kas rüübätüst (viina) ka saa Vas

rüüd → rüü

rüüdeldäjä rüüdeldäjä rühmaja, rügaja emä oli `kange rüüdeldäjä Mar

***rüüdeldämä** pr (ta) rüüdeldäss mürama Jal^o rüüdeldäss; Latsõ^o, nuu^o rüüdeldäse^o Vas

rüüdli `rüüdli kantud ülerie võta vana `rüüdli `pääle Plv

rüüdämäie `rüüdämäie hulkuma, otsides ringi käima piäd `ühte`puhku `rüüdämäie ja `õtsima, kust saad Lüg

rüügama¹ `rüügama Hlj Jõh JõeK, `rüügama Kse ruigama Ei tia, mis nied siad sääl `aias `ninda `rüügavad Jõh; siga `rüügab Kse

rüügama² `rüügama Emm(-üi-) Rei, rüügämä VNg

1. kolama, ringi tuustima, tuhlama Poisid vetsid käde ja läkst aida loudile rüügama; Siga `rüügab `mööda ouet Emm; Üks on `sahtli segamini `rüügand Rei

2. tormama, peale jooksma ega `sinne `aida tohi `menna, sie `rüügä `selga (seast) VNg

rüügämmä `rüügämmä rögisema, kõhima Ta egä kevväi mugu_ rüügäss Rõu

***rüünama**¹ `rüünämä Kuu, `rüünama Rid Rak

1. trööpama `rüünämise `riided Kuu; muud ei tie kui `rüünavad - - tievad `riided mustaks Rak

2. luusima, ringi kolama – Rid

rüünama² `rüünama Hlj Jõh HljK, `rüünämä Kuu Lüg(-mäie) ruigama Siga `rüünäb `laudast, mene `anna `toisele `süüä Kuu; siad `rüünäväd, kõhud on `tühjäd. kui kere täis, ei `rüünänd Lüg

rüüp rüüp Jõh, g rüü|u Plt, -ü San; rüüp g rüübi Koe; n, g `rüüpi Vai; p `rüüpi Hlj, `rüüpü Kuu, `rüüpu Hää rüübe, naps; lonks [taat] ott `joulu `rüüpü ka `huomigull Kuu; `rüüpi ka pidi olema ikke Vai; suu `kuiveb - - siss võta `jälle midagi `rüüpu suhu Hää; anna mulle veel paar `rüüpu Plt